

પુસ્તક નં. ૨૨
 ઓગસ્ટ ૭
 ક્રમાંક ૧ લો

ભારતીય સ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્તિ

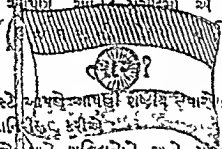
કર્યાને આજે એક વર્ષ પૂરું થાય છે.

એ આપણી રાષ્ટ્રીય દીપોત્સવી!

આ ન દ મ ગ જ નો ઉત્સવ દિન!!

વીતેલા વર્ષ દરમિયાન આપણે આપણા રાષ્ટ્રપિતાને ખોયા છે એટલે

આજે આપણે આપણા રાષ્ટ્રીય દીપોત્સવી

- * ૧૫ મી ઓગસ્ટે આપણે આપણી રાષ્ટ્રીય સ્વાતંત્ર્ય વાર્ષિક મરતિયું કાઢીએ, આપણે આત્માનિરુદ્ધ કરીએ.
- * અનેક યાતનાઓ અને બલિદાનોને અતે પ્રાપ્ત કરેલી એ આઝાદીના વર્ષાને આપણે કબજે લેવા છીએ?
- * વીતેલા રાષ્ટ્રીય વર્ષ દરમિયાન આપણે કેટલી જન સેવા કરી, જનતાજનાર્થને આપણે કેટલા સહાયબૂત થયા?

અને આવતી કાલથી—

૦૨૦ ૫
 પુસ્તક

સાહિત્ય સંસ્થાના પ્રયત્નોમાં વિશેષ ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

જય હિંદ!

૦૫૮/૫૬
 પુસ્તક

સાહિત્ય સંસ્થા

દેશમાં રૂ. ૩-૮-૦

પરદેશ રૂ. ૫-૦-૦

હાર્દિક નકલ રૂ. ૦-૧-૦

* અવસ્થાપક
 વાલ્મીકીનાથ નારાયણ અમીન (બી. ટી. આર.)
 મંત્રી, પુ. સ. સ. મંડળ દિ. વડોદરા.

ત-વી
 મણિલાલ પ્રભાકર બચાસ

બા, બાપા અને બાળક સાથે બેસી
વાંચી શકે તેવું નવું માસિક

મનોરંજનને મળેલો સત્કાર

"મનોરંજનને મળતાં-વાચતાં આનંદ
થયો, વસ્તુ અંદરની ખુબ સરસ છે અભિનંદન
—શ્રી કનુભાઈ દેસાઈ

"મનોરંજન અને વિશેષ દારૂને
પોતાના ખાસ વિષય બનાવતું આ માસિક
એપ્રિલથી શરૂ થયું છે પ્રથમ અઠવા ટાગોરના
લેખથી માંડીને ગણેશની આત્મકથા સુધીના વિન
લિખ લેખકોના લેખો આપવામાં આવેલ છે"

—પ્રજાપતિ શાસ્ત્રી

"મનોરંજન ગુજરાતી સાહિત્યમાં હજુ
એવું આ પહેલું માસિક છે દારૂરસ અને
મનોરંજન પીરસતું અત્યારે તો આ એકલું જ
છે, આ બચુકલા માસિકને આપણે અપનાવ
વું જ રહ્યું"

—સુભાષ સમાચાર સાપ્તાહિક

મનોરંજનનું વાર્ષિક લવાજમ દિદર્શ
શ ૧-૧૨-૦૦ પરદેશ શીલીંગ ૧૫) છૂટક અઠ
૦-૧૦-૦૦ આના લવાજમ ભરવાનું રચણ લખો —

નવાં જ બહાર પડેલાં પ્રકાશનો

વાગ્દેતા લાગ ૧-૨ સાથે

કિંમત રૂ ૪-૧૨-૦ વી. પી. ૮ આના

શ્રી પ્રભ મતીદેવી સત્સવતીની રૂળ ગ નવી
નવલકથા જે સ્વપ્ન ગ્રહે વાસ કરતી પરતુ પતિ-
પ્રેમથી વચિત એવી દાહમરી સુશીલ વાગ્દેતા
નારીના કુટુંબપ્રેમ અને આત્મવિશ્વાસનું
નિરવાર્ધ ત્યાગની અપૂર્વ કથા

પ્રિયમિલન કિંમત રૂ. ૨-૮-૦
વી પી. ૬ આના

આર્યનારીના ઉચ્ચતમ સરકારો દ્વારા
વિષયગ્રામી અને કુલે ચડેલા પતિને પ્રેમ અને
અત્યંતી છતતી એક બગનારીના સ સારદાજી
ની ઉચ્ચતમ નારીકથા.

પ્રેમ-પરખ કિંમત રૂ. ૨-૧૨-૦
વી પી. ૬ આના 'પગખ' નામની સુવિખ્યાત
દિદી નવલકથાનો ગુજરાતી મુદ્ર રચનવાદ

ડીટેક્ટીવ કુમારચુરત : કિં. રૂ. ૨-૦-૦
સળગ ડિટેક્ટીવ નવલકથા વી પી ૦-૬-૦

જનાદેન જસુસનાં જળખર પરાક્રમે
રૂ. ૨-૦-૦ વી પી ૬ આના .

તુમારી નકલ મારે ખલાસ થાય તે પહેલ
લખો —

એન. એમ. ઠક્કરની કું

બુકસેલર્સ . પબ્લીશર્સ ૧૪૦, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨

પુસ્તક ૨૩ મુ

ઓગસ્ટ-૧૯૪૮

અંક ૧ લે.

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવનવનું

મિ. વિન્સ્ટન ચર્ચિલ સામે એક અમેરિકને એવી શરત લગાવી હતી કે 'દસ વર્ષમાં બ્રિટિશ સામ્રાજ્ય હિંદો પા બાગ, તથા કેનેડા અથવા ઓસ્ટ્રેલિયા ગુમાવશે' અને તેમ ન થાય તો તેના અમેરિકને ચર્ચિલને એકસો પૌંડ આપવા આ શરત ૧૯૦૧ માં થઈ હતી એટલે ચર્ચિલ તો જીતી ગયા છે. આ શરતનો હસ્તાવેજ જાહેર કરાણથી વેચવાનો છે

અતિ બરોસાપાત્ર રીતે જાણવા મળે છે કે અઘાળાદના એક મહાસામાવાદી પાસે ગાંધીજીના દૈનિક સુવિચારોની સંખ્યામંથ કાપલીઓ છે આ મૃદસ્થે ગાંધીજીના જીવન દરમ્યાન તે પ્રગટ કરવાની ગાંધીજીની પરવાનગી માગી હતી, પરંતુ તે પોતાના મરણ પછી પ્રગટ થાય તેવી ગાંધીજીની ઇચ્છા હતી

આ કાપલીઓ ગાંધીજીના હસ્તાક્ષરોમાં લખાયેલ છે તેને પુસ્તકાકારે પ્રગટ કરવાની ગોઠવણ સત્તર થશે

અત્યાર સુધી લેનિનગ્રેડ વિશ્વવિદ્યાલયમાં સંસ્કૃતના પ્રાધ્યાપક તરીકે રહેલા મહાપંડિત રાહુલ સાંક્રત્યાયને 'ટ્રિબ્યૂન' પત્રની એક મુલાકાતમાં જણાવ્યું હતું કે રશિયનો સંસ્કૃત તથા હિંદુ સાહિત્યમાં ખૂબ રસ લઈ રહ્યા છે રશિયનો હિંદુ તત્ત્વજ્ઞાનનો અભ્યાસ ખૂબ ઉત્સાહથી કરી રહ્યા છે. પ્રાધ્યાપકની દેખરેખ હેઠળ સંસ્કૃતના વિદ્યાર્થીઓનો સંખ્યા લગભગ ૬૦૦૦ હતી

મોરોનાં તથા બીજાં વિશ્વવિદ્યાલયોમાં પણ સંખ્યામંથ વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના ખાસ વિષયો તરીકે સંસ્કૃત તથા હિંદુ તત્ત્વજ્ઞાનને પસંદ કર્યા હતા આપણી સંસ્કૃતિએ યુવાન રશિયનોને સત્ત્વની ગોધ માટે આકર્ષણ કર્યું છે. રશિયાના વિદ્વાનોએ તૈયાર કરેલ વૈદિક સાહિત્યનો કોશ જગતના ઇતિહાસમાં અપ્રતિમ છે. હિંદુ કોષપણ પ્રકાશન તેનાથી એક નથી, તે વાનની અહો બહુ ખજાર નથી. વસ્તુતઃ, હિંદી વિદ્વાનોએ જ્ઞાનનો ખજાનો ભૂલ્યો છે.

હિંદ આપણું પાડોળી રાષ્ટ્ર છે, તેમ જણીને હું શિયાર તથા મહેનતુ રશિયન વિદ્યાર્થીઓએ આપણામાં ખૂબ રસ લેવા માંડ્યો છે રાજકીય વિદ્યાગ્રંથોને બાજુએ મૂકીએ તોપણ આપણા સાહિત્ય તથા સંસ્કૃતનો વારસો તેમને મહાન આકર્ષણરૂપ છે

સંસ્કૃત ભાષામાં તેમને ભાષાઓની જગતીનું રૂપ જણાય છે. સોવિયેટના વિદ્વાનોને લાગવા માંડ્યું છે, કે સંસ્કૃતના સંપૂર્ણ અભ્યાસ વિના ભાષાના મૂળનું સંશોધન નહાંમું છે, રશિયામાં સંસ્કૃતના મૂળ લખાણો તો ગણ્યા માંડ્યા છે, પણ ભાષાતરોનો આરોવારો નથી

સોવિયેટ રશિયામાં આવા પ્રકારનો વખતોવખત બહાર પાડવામાં આવે છે. તેનો બહોળો ફેલાવો થાય છે અને તે ખૂબ વચાસ છે

સોવિયેટ રશિયામાં નીચેનાં પુસ્તકોનો ખૂબ અભ્યાસ થાય છે મહાભારત, ઠાણિદામના ઋષો, પંચતંત્ર વગેરે. ગીતા પ્રત્યે ત્યાં જોષ્ઠએ તેટલું ધ્યાન ખેંચાયું નથી, કેમકે ત્યાંના યુવકોને આપણા સાહિત્યમાં જેટલો રસ છે તેટલો આપણા ધાર્મિક પુસ્તકોમાં નથી બૌદ્ધ તત્ત્વજ્ઞાનો અભ્યાસ ખૂબ રસથી કરવામાં આવે છે

રશિયા તથા હિંદ વચ્ચેની ઝાંડ ન ધારી સકાય તેટલી મજબૂત છે

રાહુલજી ત્રણ વખત રશિયા જઈ આવ્યા છે તેમની મુલાકાત પચીસ મામના હુકા સમય માટે હતી તેમના પત્ની લેનિનની દિશ્વરિદ્યાલયમાં પ્રાધ્યાપિકા છે. તે તેમના પુત્ર સાથે સત્તર હિંદ આવવાનાં છે

‘નેશનલ હેરફેસ’ ના જલ્દાવવા મુજબ કારમીર મેરચા પર દિ દી દોએ મહિનાઓ થવા વર્તમાનપત્ર જોયેલ નથી ત્યાં માણુમે વર્તમાનપત્રમાં નજર નાખવા માટે બદલામાં પોતાનું ભોજન આપી દેવા તૈયાર થાય છે

અનરપત્રીના જણાવવા મુજબ, ગિલગીટ જતાં રસ્તામાં જ ગમુલ્લા ખાતે બાકીપોરમાં મને નિગસાપૂરક જણાયું કે આપણા માણુસોએ મહિનાઓથી વર્તમાનપત્રનાં લઈને ક્યો નહોતાં જ્યારે જ્યારે અમે જો ત્રણ દિવસનું જૂનું લાપ્સ લાવના ત્વરે માણુમે તેના પર દેગી પડતાં બાગમુલ્લા ખાતે ‘શીફ એગ્રીમુલ્સ’ ના માણુમે વર્તમાનપત્રના બદલામાં પોતાનું થેડું ભોજન ખુલીયો આપી દેતા હતા અને તેઓએ ખીનવરના રવાત વ્યવેસાદના અનર પડેલી જ વખત અમારી પામેલી સાબરખા આપણા લરાકરી અધિકારીઓએ આ આગત કણક સત્તર કરવાનો સરખ આપી દોઢાએ છે દવે દિવાગાનુ બદલું રચું નથી રેડિયોના મેટ માણુસને બધનમાં મૂકે છે માણુમેને જ્યારે વખત મળે ત્યારે તેઓ વાંચવાનું પસંદ કરે છે

પેનિસમાં એક યુવાન ફ્રેન્ચ પત્રકારને પોતા માટે તથા તેની પત્ની માટે રહેવાની જગ્યા ન મળતાં, ફ્રેન્ચ પત્રિકામાં સહગના ગળુના હક્ષિણ છેડે અરેવ બામરો ગામમાં વર્તમાનપત્ર નીકળું કરે થયું છે વર્તમાનપત્રકાર વીએ. દસ્મુજ તથા તેની યુવાન પત્નીએ નિર્ણય કર્યો કે આપણે એક જ વસ્તુ કરવાની છે જોહી ગ્રીસ વસ્તીવાળા પ્રદેશમાં જઈને આપણું

પોતાનું છાત્ર કાઢતુ પોતાની પત્નીના પિયરના પૈસામાંથી લીધેલ એક કુર્ચીકેડીંગ થતું, શાહી તથા હાગોની ખરીદી કરે આ સાધનો તથા લીધેલો ટાઇપરાઇટર તેમજ સુટકેસ લઇને ખૂબ ઉત્સાહપૂર્વક તેઓ શ્રમધ્ય ઓર્ગેનીને અદ્યત્ત મળ્યા અને ગાંઝો જવા માટે ટ્રાન્સ સહરાની બસ પકડી થોડા દિવસ તેઓ ગાંઝો રહ્યા, ત્યાં તેમને પૂતી સમય ન લાગતા તેઓ ગળુમા આગળ વધ્યા અને આખરે બાંકો પહોંચ્યા.

તેમને જણ્યું કે આપણને જેવું જોઈએ તેવું રક્ષણ બાંધીએ છે. ૬૦૦ માણસોની સ્વેન વસ્તીને અંગે તેમના પત્રના ૬૦૦ વાચકો નોંધવાનો તેઓએ મથુદરી કરી.

બસ, તેઓ કામ કરવા માંડી પડ્યા. લીધેલો લખાણને ટાઇપ કરતો તેનો પત્ની રોનીઓ-ય ત્રતો હાથે ફેરવતી તથા ઘરના નોકર દરેકજ નારતા પહેલા 'દ એપ દિ બાંકો' ની નકલો આદરેને પહોંચાડી આવતો. તેમના મ્થાલો આદરેની સંખ્યા ૬૦૦ ની હતી, પણ રણુના દરેક લેવા માટે નોકરેલા અલગલગ તે આંકડો ૬૧૦ પહોંચાડ્યો હતો.

માદામ દ દ્યુગને ભેટ મળેલ એક સુવાન સિંહને અંગે તેમના પત્રના ત્રણ આદરે માંડી ગયા છે. ત્રણ જ દિવસમાંથીઓ રથાનિક ડોક્ટરના દુનરને ખાઇ ગયો, એક કનૈલની પત્નીનાં કપડાં ફાડી નાખ્યાં તથા મનરનેના પગ પર ઊઝરડા કપાં જોડે આ બનાવને અંગે કંઈક અણુધાર્યા અખર પ્રાપ્ત થયા, પણ તેથી ફેલાવો થઈને ૫૬૭ ચર્મ મયો લીધેને ડાકરના પશુ સમહરથાનમાં મોકલવામાં આવ્યો છે અને માલિકો બધ પડેલ આદરેને ફરી મેળવવાની આશા ગળે છે.

અંચુક્ત પ્રતિનાં મનરે નામદાર સરોજિની નાઇકુને ૧૯૪૯ ની ૧૩મી ફેબ્રુઆરીએ તેમના ૭૦ મા જન્મ મહોત્સવ પર એક સુવર્ણ મથ અર્પણ કરવામાં આવનાર છે.

કનાઈવ હોવેડ પોતાનું પ્રથમ પુસ્તક 'ધી ગોલ્ડન હોક' ૧૮૮૮ માં પ્રગટ કર્યું. હજુ તે પુસ્તકો લખ્યા કરે છે તેની એવી માન્યતા છે કે મારાથી કોઈ ચીજ નવ તેવા જીવંત લેખક એક જ છે અને તે બર્નાડ શો મિ હોવેડના ૪૦ પુસ્તકો પૈકી લગભગ અર્ધાં તે પ્રવાસ-પુસ્તકો છે તેની લોકપ્રિય નવલ 'માઇ જપાનીઝ વાઈફ' ને પ્રગટ થયેને ૫૩ વર્ષ થયાં છે અને તેનું ઘણી ભાષાઓમાં ભાષાંતર થયું છે, અત્યારે તેનું પુનર્મુદ્રણ થાય છે.

તે જણાવે છે, કે બહુ જ થોડા લેખકો પોતાના પહેલા પુસ્તકના પ્રકાશનને હીરક-મહોત્સવ ઉજવવા જીવતા હોય છે મારા કિસ્સામાં આ બન્યું છે અને મારું નવું પુસ્તક તાર્કિક પ્રગટ થવાનું છે. તેથી હું 'રેકડ' ધરાવવાની ફેટલો નજીક છું તેની હું તપાસ કરી રહ્યો છું.

*નેપ્થનો પદે હોઈ રહે ત્યાં કેમલાક માત્ર શોખ ખાતર જ લખે છે જનક, કુલોખર કૃષ્ણદેવ ગય અને ભોજ રામના દાખડા આવી આમિ નિરૂપે કે એટલે મર્મમુદર (ગમન) ના ઉદ્યોગપતિ દામોદર સાહુ ઉચ્ચ પ્રકારના ઉડિયા શબ્દો તથા સગીત લખે તેમા જરાયે આશ્ચર્ય પામવા જેવું નથી

*હિંદનાં જુદાં જુદાં સામયિકોમાં પ્રગટ થયેલ શ્રેષ્ઠ લેખો સહિત ઠલૈમગવ ઑફિસ તરફથી 'મજરી' નામનું નવું માસિક પ્રગટ થવા માંડ્યું છે

*અખિત હિંદ મહામથા સમિતિ (૭ જ તરમ તર રસ્તો, નવી દિલ્હી) ના અધ્યક્ષે એક પરિષત દ્વારા સાદી ભાષામાં, ગામડિયાઓ સમજી શકે તેવાં હિંદની બધી ભાષાઓનાં પુસ્તકોની યાગી માગી છે નીચેના વિષયોનાં પુસ્તકોની યાદી મળાવી છે (૧) હિંદના મહાપુરુષો તથા સ્ત્રીઓના જીવન ચરિત્રો, (૨) ધર્મ, ગીતા, રામાયણ મહાભારત, (૩) પ્રૌદ્ધિકાણ, (૪) ગૃહ વિજ્ઞાન, (૫) હરિજનો, (૬) હિંદ તથા ખીન્ન દેશોમાં ગ્રામ્ય જીવન, (૭) સ્ત્રીઓનો દરજ્જો, ગ્રામ ઉદ્યોગો તથા (૮) હરિજન ઉદ્ધાર

*જે લેખો ઉગતા કે પીઠ-સાહિત્યજીવનના અગ્રવાતનો અનુભવ કરીને સદીપ્રધામત કહી પહોંચ્યા છે તેઓ બધાને અનિવાર્ય ગણાય તેવું એક પુસ્તક વેરા સિંઘન કૃત 'આન ખીકર્મીએ એ રાષ્ટર' છે પુસ્તક લેખિકાની આત્મકથા પર રચાયેલ છે લેખિકાનું સ્થાન આજની સ્ત્રીલેખિકામાં બહુ જાણુ છે જે લોકો લેખક તરીકે જીવન ગાળે છે તેમના જીવન સમયથી તેજે કેટલીક આશ્ચર્યકારક બાબતો જણાવી છે

*જેખનકળા શિખવવાનો દાવો ધરાવનાં ધણાં પુસ્તકો છે, પણ આ પુસ્તકથી વધારે પ્રેરક કે ઉપયોગી બીજું પુસ્તક નથી લેખિકાની પુસ્તકસમર્પા તેનું સ્થાન રાજકોરા તથા આકગ્રમ્યો સાથે હેતુ નોંધએ

હિંદ સંગ્રહના ખાણ તથા વીજળી માતાના પ્રવાન શ્રી એન વી ગડગીને હમી જતાઇએ નરી દિલ્હીમાં હિંદ સંગ્રહના કિતાબ મહાવની ઉદ્ઘાટન ક્રિયા કરી હતી

આ કિતાબ મહાલ કોનોટ પ્લેસની નજીક કવીન્સ વે પગ આવેલ છે મહારાજ સંગ્રહ તરફથી સચાલિત આ બીજે પુસ્તક બજાર છે પહેલો પુસ્તક બજાર કલકત્તાનો હિંદ સંગ્રહનો ખૂંકે રીધો છે. હિંદી સંગ્રહના પ્રકાશન વિભાગના વ્યવસ્થાપક મોટામાં મોટા પુસ્તક વિક્રેતા છે તેની પામે લગભગ ૨૬,૦૦૦ પ્રકારનાં પ્રકાશનો છે નેા કાર્યલયમાં ૭,૫૭૮,૦૦૦ અથોનો નરથો રહે છે અને તેને માટે ૫૪,૨૦૦-ઑગ્રસ્ટ પુટની જગ્યાની જરૂર પડે છે.

ફક્ત બે અમલદારો તથા કાર્યલયના ૪૦૦ માણસોની મદદથી આ કાર્યલયમાંથી દર વર્ષે લગભગ ૩,૦૦૦ નવાં પ્રકાશનો બહાર પાડવામાં આવે છે લગભગ ૨૧૦,૦૦૦ ગ્રાહકોની માગણી તે પૂરી પાડે છે દર મહિને લગભગ ૧૭૩,૦૦૦ પેકેટો તે પૂર્ણ પાડે છે.

એક અમુક પ્રકાશન માટે પાંચ અઠવાડિયામાં ૧૨૦૦ ઓડરો મળ્યા હતા,

આ કાર્યાલયના નાણા અગત્યના પ્રકાશનો નીચે મુજબ છે:

- (૧) કન્ડામેન્ટલ એન્ડ સપ્લીમેન્ટરી રૂલ્સ ૩૧-૧૨-૪૭ સુધી સુધારેલા ૨,૧૦૦ પ્રતો
- (૨) ફાફ્ટ કોન્સ્ટીટ્યુશન ઓફ ઇન્ડિયા (હિંદના બંધારણનો કાયો ખરડો) ૨૫,૦૦૦ પ્રત
- (૩) ગવર્નમેન્ટ ઓફ ઇન્ડિયા એક્ટ ૧૯૩૫ (સુધારેલ આવૃત્તિ) ૧૧,૦૦૦ નકલ

પહેલા પ્રકાશનમાં બે દિવસ અગાઉ, ખીખમાં ચાર કલાક અગાઉ તથા છેલ્લામાં એક દિવસ અગાઉ ખાસ મળેયો પ્રકાશન શાખાએ હિંદભરમાં તેની નકલો પૂરી પાડવાનો પ્રયત્ન કર્યો હતો

અમેરિકાના ' રીડર્સ ડાઇજેસ્ટ 'ના ફેલાવાના આકર્ષા બાજુવા જેવા છે નવ લાખમાં તેનો ખાર આંતરરાષ્ટ્રીય આવૃત્તિઓ પ્રગટ થાય છે કેનેડિયન આવૃત્તિની ૫૦૦,૦૦૦ નકલ, બ્રિટિશ આવૃત્તિની ૨૮૩,૬૫૦ નકલ તથા ઓસ્ટ્રેલિયન આવૃત્તિની ૧૨૩,૪૨૩ નકલ પ્રગટ થાય છે

ફ્રેંચ આવૃત્તિના બે વિભાગ છે પેરિસમાં પ્રગટ થતી આવૃત્તિની લગભગ દસ લાખ નકલો છપાય છે, મોન્ટ્રીયલમાં પ્રગટ થતી આવૃત્તિની એક લાખ નકલો છપાય છે

ટોકિયોથી પ્રગટ થતી આવૃત્તિની દર માસે ૩૫૦,૦૦૦ નકલો છપાય છે, અને વીસ લાખ નકલો માટેના ઓડરો ઉભા છે કાગળ નિયંત્રણને અંગે પૂરતી નકલો છાપી શકાતી નથી. લેટિન અમેરિકા સ્પેનિશ ભાષાની ૧,૦૪૨,૬૩૪ નકલો તથા સાન્ડિન અને પોર્ટુગીઝ, પોર્ટુગીઝ ભાષાની ૩૪૧,૨૨૬ નકલો ખરીદે છે ખીજી આવૃત્તિઓનો માસિક હેવાલો નીચે પ્રમાણે છે સ્વીડીશ ૨૨૬,૩૨૨૫ નકલો, ડેનિશ ૧૬૨,૧૮૫ નકલો, નોર્વેજિયન ૧૪૧,૧૮૨ નકલો તથા ફિનિશ ભાષાની ૧૦૮,૬૫૦ નકલો કુલ ચાલીસ લાખ નકલો જગતના જુદા જુદા પ્રદેશોના ભેંકોમાં ફેલાઈ રહે છે.

—જાયાલાલ માનસિંગ કામદાર.

શામળભટ્ટની કૃતિઓનું સંપાદન

ભારતીય વિદ્યાભવનના સંશોધન મંદિરે કવિ શામળની કૃતિઓના સામ્રીય સંપાદનનું કામ હાથ ધર્યું છે તેને માટે બને તેટલી પ્રતિઓ ભેગી કરવાની જરૂર છે. કોઈના ખાનગી સમૂહમાં શામળની કૃતિઓનો હાથપ્રતો, કીધો કે છુની છાપેલી નકલો હોય તો, સંપાદક શ્રી ગ વિ પાઠકને ભારતીય વિદ્યાભવન ચોપાટી, મુબમ્બઈ ઠેકાણે લખી મોકલવા વિનંતિ છે.

* નિયામીવાળો નોંધો ઇન્ડિયન પી ઇ, એન * નાથી સાચાર દખૂવ

પુસ્તકાલયના પગથારેથી

અ ગ્રેજ કાવ્યો રચતી ભારતીય સ્ત્રી-કવિ શ્રી. સરપિયા દેવી

સુદર અ ગ્રેજ કાવ્યો રચતી ભારતીય સ્ત્રીકવિ શ્રી. સરપિયાદેવીનાં નવા અ ગ્રેજ કાવ્યોનો સમઢ ' A Throne of Sonnets ' તાજેતરમા પ્રગટ થયો છે આ અગાઉ એમનો એક કાવ્યસમઢ ' The Book of Beneficent Grief ' (ઉપકાન્ઢ દુ ખનો ગ્રથ ') પ્રગટ થયો હતો વિવેચક શ્રી. પુનિલકુમાર મોઝના મત મુજબ — ' The Book of Beneficent Grief ' નામની એમની કાવ્યકૃતિથી સરપિયા દેવીએ અંકિત વ તરીકે ખ્યાતિ મેળવી છે સુદર મોતેટોનો એમનો સમઢ એ ખમા 1મા ઉમેરો કરે છે સાચા કવિનો મિલન અને દષ્ટિમિ દુ એમનામા છે પોનાને મુઝની કલ્પનાઓને લિપિમદ્ધ કરવાની સુમધુર શૈલી એમની પાસે છે એમના કાવ્યમા ચિત્તનમ્રી શાંતિ, તેમ જ તેજસ્વો નિર્મળતા દષ્ટિ ગાચર થાય છે "

આવતી કાલના ઘડવૈયાએને-

તમે અલો છો કે હિ દમા હરેક મિનિ? એક માનવી કાવથી મરે છે, ને દર મિનિ? એક માણસ કાઢ ને કાઢ પ્રકારના તાવથી મરે છે? મતલમ કે, જે રોગનુ નિવાળ્યુ મિલકુન રાકય છે તેવા રોગથી હિ દના આ માનવીઓ મરે છે આ બધી કારમી હકીકતોનુ દુઝદ ચિન વાચક સમક્ષ આપુ કરેલું એક સુદર પુસ્તક અ ગ્રેજમા પ્રગટ થયુ છે એ પુસ્તકનુ નામ છે " To the Builders of ToMorrow " (" આવી કાવના ઘડવૈયાએને ") અને એ પુસ્તકની વેપિકાનુ નામ છે આ મધુ । દેવદાસ, પ્રકાશક છે એકસર્કડ પુનિસિંટી પ્રેસ ને મૂલ્ય રૂપિયા સાડા આઠ રોગો ઉપર વિજ્ઞાને મેળવેલા વિજ્ઞાનનુ આમા ખ્યાન આપેલું છે આખુ પુસ્તક મે રિગોરો પર લખાયેના, પ્રોફેસરક પત્રોના રૂપમા છે +

સુમસિદ્ધ વિજ્ઞાની શ્રી. મેઘનાથ સહા

સુમસિદ્ધ હિદી વિજ્ઞાની મેઘનાથ સહા રશિયાના પ્રવાસે ગયા હતા. એ પ્રવાસનાં એમનાં સરમઢોના સમઢનુ એક પુસ્તક ' My Experiences in Soviet Russia ' (' મેવિવેટ રશિયામા માગ અનુભવો ') નામે રુપિયા પાચના મૂલ્યે પ્રગટ થયુ છે

સમાજવાદીની ભૂમિમાં

' In the Land of Socialism ' (' સમાજવાદની ભૂમિમાં ') નામનુ પુસ્તક પ્રગટ થયુ છે.

+ કાવની બિમારીના કુદાટી ઉપચારો સૂચવનુ એક પુસ્તક નામે ' મરકુજ ' શ્રી મધુદાસ ત્રિભાસે લખેલુ નવલ્લવન કાર્યાલય વરકપી પ્રગટ થયેલું છે તેનુ મૂલ્ય રૂા 1) છે

જ એવિયેટ વેબ્બના સહપ્રવચનથી આ પુસ્તક સખાયુ છે, ને એની કિંમત રૂપિયા સાડાભાત છે.

હરીન્દ્રનાથ યદ્યોપાધ્યાયની આત્મકથા

સુપ્રસિદ્ધ કવિ શ્રીમતી સરોજીનીદેવીના બાપ (અને સુપ્રસિદ્ધ મહાજ્વાલી કાર્યકર્ત્રી કમલાદેવી યદ્યોપાધ્યાયના પતિ) શ્રી હરીન્દ્રનાથ યદ્યોપાધ્યાયની આત્મકથા ' Life & Myself ' (' જીવન અને હું પોતે ') નામથી તાજેતરમાં પ્રગટ થઇ છે.

ગાંધીજી વિષે નહેરુ

' Nehru on Gandhiji ' (' ગાંધી વિશે નહેરુ ') નામનું પુસ્તક અમેરિકામાં પ્રગટ થયું છે એમાં ગાંધીજી વિશેના આપણા વડા પ્રવાન પં નહેરુનાં લખાણો પ્રથમ થયાં છે.

નેતાજીની આત્મકથા

નેતાજી સુભાષચંદ્ર બોઝની આત્મકથા " An Indian Pilgrimage " (' એક હિંદી યાત્રા ') નામથી યુરોપમાં વર્ષો અગાઉ પ્રગટ થઈ હતી, હિંદમાં એના પર જાતી હતી આપણું ગજબ આવના એ જાતી ઉઠી ગઇ, એટલે એ હિંદમાં પણ હવે મળવા લાગ્યું છે.

રાજા મહેન્દ્રપ્રતાપની આત્મકથા

સુપ્રસિદ્ધ ઇતિહાસ રાજા મહેન્દ્રપ્રતાપની આત્મકથા ' Autobiography of Raja Mahendra Pratap ' નામથી પ્રગટ થઇ છે.

સંયુક્ત એશિયા

' સંયુક્ત એશિયા ' (' United Asia ') નામનું નવું માસિક મે-૧૯૪૮થી નર થયું છે અમેરિકાથી પ્રગટ થતા " Asia " (એશીઆ) માસિક જેનું જ ક્ષેત્ર આ માસિકનું છે એશિયાના પ્રશ્નોની જણાવટ કરવાનું મુખર્ષિયો પ્રગટ થનાર આ માસિક ' સંયુક્ત એશિયા ' ના તત્ત્વોમાં છે શ્રી જી એસ. પોલેગર અને શ્રી યુ ગ્યાર રાવ, અને એના સલાહકાર મહાત્મા ડૉ. કાલિદાસ નાગ, ડૉ. આર્થર ઉદામ પોપ ને આપણા નામી જીવાન ગુજરાતી લેખક (હવે અમેરિકાવાસી) ડૉ. કૃષ્ણલાલ શ્રીધરાણી છે આ માસિકનો પ્રથમ અંક ' Asia Awake ' અંક તુરંક પ્રસિદ્ધ થશે આ પ્રથમ અંકમાં ' સંયુક્ત એશિયા ' (ડૉ. રામમનેન્દ્ર લોહિયા), ' યુરોપ સાથે એશિયા ' (ડૉ. એમ કથનસ્વામી - અનમનનન વિદ્યાપીઠના ઉપકુલનાયક), ' એશિયા માટે સહકારનો માર્ગ ' (ડૉ. સોએઓના-હિંદ ખાતેના અગ્નિ એશિયાના એલચી), ' એશિયામાં સ્વાતંત્ર્ય ચળવળો ' (કમલાદેવી યદ્યોપાધ્યાય), ' છાતી કાઢીને આવનાર ગાંધી ' (કૃષ્ણલાલ શ્રીધરાણી), ' જીવન જીવવો ચીની માર્ગ ' (ડૉ. એફ. ટી. એન્ગ-બ્રિટન ખાતેના ચીની એલચી), ' અગ્નિ એશિયાનો પ્રશ્ન ' (કદમુ પિશાગ હકીમ-અગ્નિ એશિયાની કાકતરી સર્વિસના એક સભ્ય) વગેરે લેખોનો સમાવેશ થાય છે આ ઉપરાંત સુપ્રસિદ્ધ આઝિમિયન કવયિત્રી સેસીલા મિરેલસનું ' ગાંધીજીની સહીદી ' નામનું જૂન પોર્ટુગીઝમંચી અંગ્રેજીમાં અનુદિત થયેલું કાવ્ય પણ છે આ માસિક ખરેખર આવકારવાનું છે. હિંદમાં આવા માસિકની ખાસ આવશ્યકતા છે.

લેખકો વિષે કેટલીક વાતો

અમેરિકાની એક પ્રકાશન સંસ્થાએ થોડાં વર્ષો પહેલાં એક યુવાન લેખકની ખૂબ પ્રશંસા કરી હતી. ૫૦૦ સારાં સારાં કૌમર્યો હતાં, કે તે લેખકને વધારે સખત મહેનત કરવી પડતી નથી તે કમનસીમી બાબત છે તેનું પેટ ભરાય તેટલું દ્રવ્ય તેની પાસે હોવાથી તેણે લખેલ પુસ્તકોની સંખ્યા બહુ અલ્પ હતી.

કેાઈ પણ સર્જનાત્મક કલાકાર, ગરીબીની ગર્તામાં ફસાઈ પડ્યો ન હોય ત્યાં સધી તે વધારે લખાણ કરી ન શકે તેવી માન્યતા પ્રચલિત હોવાનું કાંઈક શું છે? એવા સંખ્યાબંધ લેખકો મળી આવશે, કે જેઓને પોતાના ગુજરાન માટે સખત મહેનત કરવી પડી ન હોય છતાં જેમણે સુદર પુસ્તકો લખ્યા હોય આથી ઊલટું એવા દાખલા પણ મળી આવે છે કે કેટલાક કવિઓ પોતાના ધરધણીના બપોથી મુક્ત થયા હોય અને પોતાના ટુંડબુડ ભરણપોષણ કરવા માં તેમને અમૂલ્ય સમય ગયો ન હોય તો તેઓ આપણને સુદર ગીતોની બેટ ધરી ગયા હોય અથવા સમયને અંગે તેઓના સર્જનાત્મક કાર્ય માટે બહુ થોડા સમય મળે છે અલગત, બૂખ્યે પેટે જ સુદર કવિતાઓ લખાઈ છે પણ જ્યારે કવિઓને પેટ પૂરવું આવતું મળતું ત્યારે પણ તેટલી જ સુદર કવિતાઓ રચાય છે.

ચેસ્ટરટનને એકકાલગિયામાં રહેવાની ફરજ પડી હતી તેણે આપધાત કર્યો, કેમો તે શુભ દિવસો પસાર કરી શક્યો નહિ, ઓ કદરહીન જમતે, કદપનામાં ન આવે તેટલું ખાતું કેાઈ શ્રીમત માણ્યે તેની શક્તિની પિઠાન કરીને તેને મદદ કરી હોય તો હું નથી ધાગતો કે ચેસ્ટર-ટનની પ્રતિભાને સહન કરવું પડ્યું હોય અને સમયે જરા મદદ કરી હોય, પ્રોત્સાહનના શબ્દ દહો હોય અને તેના બે ઠના ખાતામાં થોડા પાઉન્ડ જરી ટીકા હોય તો અને ટાંકણે તં બગી ગયો હોય ગામવત ગીતો હમેશાં કાલગિયામાં જ લખાયાં હોતાં નથી રનિસને 'ક્રોસિંગ ધી બાર' (Crossing the Bar) અને બીજી અમર કવિતાઓ રાજમહલમાં લખી હતી આપરનને પૈસાની તંગીને અંગે અમર પડ્યું નહોતું જે કે જ્ઞેન મેસરીસને યુવવરચનામાં સલૂન સાદ કરવું પડતું, ૫૦૦ તે સદ સલામત ઈંગ્લેન્ડમાં પાછો આવ્યો ત્યાં સુધી તેણે કવિતાઓ રચી નહોતી તે તેની ગરીબીનાં સ્મરણને પાછળ મૂકતો આવ્યો હતો.

કદપનાથીલ મનુષ્યને ગરીબી કેવી છે તેનો ખ્યાલ કરવા બિખારીઓનો દરોગમાં લાભ રહેવાની જરૂર નથી જે હવર્થમાં દયા દોષ તો ગરીબોને કેટલી દાડમારી પડે છે તે તે બરાબર સમજી શકે છે એક વખત હું એક યુવાન લેખકને મળ્યો હતો તેનામાં હવ્યને જોઈએ તે બધું-ફક્ત દયા અને સમજ સિવાય-હવું તેના પર ઠઈ જ પડેદારી નથી. પોતાનું દિવું આપી ન શકે તેવો સમય તેણે જાણ્યો ન હતો તે શું લખવા માગે છે તે એ તેને પૂછ્યું આવા અણગમ સમયમાં તેણે ગરીબોનાં લક્ષો જોયાં હતાં કે કેમ તે એ તેને પૂછ્યું તે મારી સામે તાકી ગયો શવનના તે વિભાગમાં તેને ગસ નહોતો.

તેણે મને ગંભીરતાપૂર્વક કહ્યું હું સમાજની નરલકથાઓ લખવા માગું છું આપણી શરીઓમાં પ્રતિદિન પ્રવર્તી રહેલી જરૂરીઆત તથા ભયંકરતા તે કદી જોઈ શકતો ન હતો, મને

ભાવનિયમન અને માપમ ધી

‘ ભાવનિયમન અને રેશની મ ’ (Price Control & Rationing) નામનું એક અંગ્રેજી પુસ્તક તામિલનાડુમાં ગિરિ સર્વજના મૂલ્યે પ્રસિદ્ધ થયું છે એના લેખક શ્રી આર એન ચેટ્ટીએ એમા અત્યાગની મુદ્દબાજી આલેખકતા-ભાવનિયમન અને માપમ ધીની આર્થિક છંદાવટ કરી છે

ખાલસ જિજ્ઞાસ

મુપ્રિદ્ધ અરબી માહિતીકાર ખવીવ જિજ્ઞાસની એક કૃતિ ‘ Prophet ’ નું ભાષાતર મુજબ નીચેના કિશોરનાલ મહાનુભાવે “ વિદ્યામ વેળાએ ” નામથી કરીને ગુજરાતી વાચકોને એ મહાન સાહિત્યકારના સાહિત્યનો રસગાંઠો કમચોડો ખવીવ જિજ્ઞાસના મર્તાસમૂહ “ Spirit Rebels ” નો અનુવાદ અત્યારે “ વિદ્રોહી આત્મા ” ને નામે છપાવ રહ્યો છે

-શિવમ સુંદરમ-

પ્રૌઢશિક્ષણ માટે લોકપોથી જોઈએ છે.

પ્રૌઢ શિક્ષણના કાર્યને વેગ આપવા, તેને સગીન પાયા પર મૂકવા અને તેનો નવી પરિસ્થિતિ સાથે સુમેળ સાધવા મુખર્ સરકારે આ વિષયમાં રસ લેતી વ્યક્તિઓની બનેલી એક પ્રૌઢશિક્ષણ સમિતિ નીમી છે

પ્રૌઢશિક્ષણ માટે સ સ્કારોન્દ્રો સ્થાપવા, નિરક્ષ પ્રૌઢો તેનો જન્મ બને તેમ વધારે લાભ લે એનો પ્રચાર કરવો, પ્રૌઢોને માટે પાશ્વિક યા માસિકની બ્યવસ્થા કરવી, તેમને માટે પાઠ્યપુસ્તકો તથા તેમનામાં સ સ્કાર રેડ એવા પ્રકારના છત્ર વચનની પુસ્તિકાઓ તૈયાર કરાવવી અને પ્રગટ કરવી, પ્રૌઢોને અક્ષરજ્ઞાન તથા સંસ્કાર આપે તેવાં સ સ્કારોન્દ્રો ચંનાવનારા કાર્યકર્તાઓને જરૂરી તાલીમ આપી તૈયાર કરવા, તેમના પગ દેખરેખ ગળે અને જુદા જુદા જિલ્લાઓમાં આવા કાર્યને વેગ આપે એવા નિરીક્ષકો તૈયાર કરવા અને પ્રૌઢ શિક્ષણ માટેનું વાનાવરણ જમાવવું વગેરે કામો તેણે દાય ધરેલાં છે આ હેતુ સાધ્ય કરવા નિરક્ષ પ્રૌઢો અક્ષરજ્ઞાન મેળવી શકે તે હેતુથી તેમને માટે જુદી જુદી પોથીઓ તૈયાર કરવાની છે તે માટે પ્રથમ પગલા તરીકે એક પોથીનો નમુનો બનાવવાનો છે આ માટે તેની પ ઇયપુસ્તક સમિતિએ દર વર્ષે કર્યો છે કે “ લોકપોથીની શરૂઆત કરતાં પહેલાં અમરેશની માહિતી આપવા માટે ચિત્ર મારફત અક્ષરજ્ઞાન આપે તેવી પ્રૌઢો માટે એક પ્રાવેશિકા પોથી, ૧૬ પેજ કાઉન સ ઇજની કેર પાનની ચિત્રો સાથે તૈયાર કરાવવી તેને માટે મહેનત કરી તા ૩૧-૭-૪૮ પહેલાં મળી બધ તવા સૂચનો મળવાં અમિતિને ઠીક લાગશે તેમને સમિતિને યોગ્ય લાગે તે ધોરણ પ્રમાણે પુરસ્કાર આપશે

વળી પ્રૌઢો વાંચી શકે અને સમજી શકે તેવી ભાષામાં પ્રૌઢોનું સામાન્ય જ્ઞાન વધે અને આજાદ નાગરિક તરીકે તેમની ફરજો તેમને જ્ઞાન થાય તેવા પ્રકારનું સાહિત્ય તથા નાગરિકજ્ઞાન આરોગ્યશાસ્ત્ર, વિજ્ઞાન વગેરે ઉપર પુસ્તિકાઓ તથા નાટકો સવાદો વગેરે તૈયાર કરાવવાનાં છે આ પ્રમાણે જે વ્યક્તિ ઉપર જણાવ્યા પ્રમાણેનું સાહિત્ય તૈયાર કરી પ્રૌઢશિક્ષણ સમિતિને મોકલી આપશે તેમને તે પસંદ પડેથી યોગ્ય પુરસ્કાર આપવામાં આવશે અને જેમના લેખો પસંદ નહિ થઈ તે તેમને પાછા મોકલવામાં આવશે

તરત જ સમગ્ર યુગ કે તે કદી કળાકાર થઈ શકે નહિ. શાત વાતાવરણના રક્ષણમાં તે માન પ્રેક્ષક તરીકે જ રહેવાને. દયાના ગુણની તેનામાં ખામી હતી જે તે ગરીબાઈમાં અને બીજાઓને માટે દયાનો લાગણી વિના જન્મ્યો હોત તો પણ તે દમ વગરનો જ રહેત તેવા મનુષ્ય પાસેથી અમાન લાવની લાગણીની આશા રાખવી નિરર્થક છે, અધુ જન્મત કષ્ટ રીતે જીવન ગાળે છે તેની તે આપણને કદી ખજા પડવાની નથી લાવિષ્યમાં તેના જીવનની નિર્ધારકતાનું દ્રશ્ય આપણે કદાચી શકીએ અને કે જુસ મનુષ્યને ભોગવવા પડતા એકાંત કરતાં તેને ભોગવવા પડતા વધારે એકાંત માટે આપણે દિલગીર થઈએ

ગરીબાઈને અંગે ભોગવવા પડતા કુશળતા દેશવટામાંથી કળાકારને મુક્ત કરવો જોઈએ અને તેને વિચારો તથા સ્વપ્ન માટે સમય આપવો જોઈએ, તેમ જન્મતને વધારે ને વધારે સમ-
જનું વ્યવસ્થા છે આ રીતે જીવનના ઉદ્દેશો સમજાવનારાઓ માટે આપણી પાસે શિષ્યવૃત્તિઓ તથા ફંડ છે તેથી તેઓ સ્વતંત્ર રીતે વિચાર કરી શકે, મુશ્કેલી પણ કરી શકે, પોતાનાં પુરસ્કો લખી શકવા સ્થાન મળે શોધી શકે, ચિત્રો દોરી શકે, અથવા તો મોર્ષ પણ કળા પર ગંભીર વિચાર ચલાવી શકે એકમર એકદન પો પોતાની પત્નીને પૂરતાં કપડાં પૂગ પાડી શકે નહિ એટલે તે ટાઢથી દરીને મરી ગઈ અને તેને પોતાના શબ્દોમાં ગમ્ભીરો લાવવા માટે દારૂનું શબ્દ શોધવું પડ્યું હતું, એટલા ખાતર તે વધારે મદાન કવિ હતો તેમ હું ધારી શકતો નથી

એક વખત ગ્લાસગોના પ્રદર્શનમાં રોબર્ટ બ્લેન્કને એક પત્ર મૂકવામાં આવ્યો હતો તે પત્રમાં તેણે એક મિત્ર પાસે પાંચ પૌડ ઉછીના માગ્યા હતા કવિના મૃત્યુ બાદ વર્ષો પછી તે પત્રની હરશ્શ કવિમાં આવી અને તેના પાંચમો પૌડ ઉપલબ્ધ આપણી સંસ્કૃતિ પર આથી વધુ કદાચ સુકારો દોષ થઈ નહિ

સંજીતકારો આને બૂજે મરે છે, કારણ કે મૌનિક શોધોને અંગે કેટલાંક જગતના તેમના માટે બધે ઘણે ગયાં છે સંજીતકારની આજિજ્ઞા ટાઢથી કંઈક ગઈ હોય ત્યારે વાયોલિનનું સંગીત કુંદર લાગતું નથી કવિનું કુંદર જ બૂખથી પીડાતું હોય ત્યારે કાગળ પર કવન દોડતી નથી અર્ધજીવિત કળાકાર ત્યજીને તથા ગતિહીન બને હોય, અને તેના હાથમાંથી પીછી પડી જતી હોય ત્યારે તેના ચિત્રો સજીવ લાગતાં નથી

અધારી બેસી કેવી દોષ શો, જગતનું વિના તથા સ્વવાના ધોષ સ્થાન વિના કેવી ભયંકરતા બાપી રહે તે સમજવા માટે આપણને ફક્ત કલ્પનાની-મોટે ભાગે દયાની-જરૂર છે, અને પછી આપણા પોતાના બગ વડે જ ને લોકો આપુ દુષ્કા અનુભવના દોષ તેમને મદદ કરવાની છે. મીઠોને દવા વિના કેવી મુશ્કેલી પડે છે તે સમજવા માટે આપણે તાજ દવાનો ત્વગ કરવાની જરૂર નથી આપણામાંના ધબ્બાજગ્યા આપણા આખા જીવનમાં કદી બૂખ્યા ગયા જ નથી પરંતુ ને લોકોને પૂરના ભોગક વિના જીવન જીવવાનું છે તેમનું દુષ્કા કેટલું ભયંકર હશે તે જો આપણના આત્મા દોષ તો, આપણે નથી જાણતા તેમ મરે કદા નહિ લેખકોમાં ભારે પૂતી ચતા અને યમિન દોષ ત્યારે તેઓનું વધારે સારી રીતે વર્ણન કરી શકે અને ત્યારે જ તેઓમાં તેમનો અર્થ સ્પષ્ટ કરવાનું બગ દોષ છે *

—છેલ્લાલાલ માનમિંગ કામદાર

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ

અને લોકશિક્ષણ

હિંદ આજે આઝાદીની ઊંચા અનુભવી રહ્યું છે એના ઊગતા પ્રભાતે જ દેશવાદના ઝેરી પ્રચારે હિન્દને એ સંસ્થાનામાં વિભક્ત કર્યું છે, અને આજે ઠેરઠેર દેશી તોફાનો મળીને સ્વ-રૂપ પકડી રહ્યા છે. વડોદરા રાજ્યે દેશી ગજવોના એકમેળે હિંદમાં જોડાવાની પહેલ કરી હિંદી સંઘને મળ્યૂત બનાવવા પોતાનો મહત્વનો અને તાત્વિક ફાળો આપ્યો છે આપણી આઝાદીનું પર્વ આપણે ૧૫ મી ઑગસ્ટે ઉજવીશું એ પ્રસંગે આપણી સાર્વજનિક પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના કાર્યકરોને નીચેની કેટલીક મહત્વની બાબતોનો પ્રચાર કરવા મારી નમ્ર વિનંતિ છે

(૧) 'મહાત્મા ગાંધીજી' એ આપણા મહાન નેતા હતા એમના પ્રત્યેના પૂજ્યભાવની લગણીનો હમેશાં ફેલાવો કરવો. આપણા દેશના મહાન રાજવીઓનાં તેમજ જ દેશને સ્વતંત્રતા અપાવવા જે જે મહાન દેશનાયકો અને ક્રાંતિકારીઓ પોતાનું જીવન સમર્પ્યું છે તેમનાં જીવન-ચરિત્રોના વાચનનો સામાન્ય જનસમૂહમાં જોડાણો પ્રચાર કરવો.

(૨) રાજ્યના સર્વ વર્ગોનું શ્રેષ્ઠ શીક્ષણ સરકારના લક્ષ્યમાં છે, એવી લગણીનો ફેલાવો કરવો દેશી બેદીથી ફેલાવે તેવું ગંદું પ્રચારાત્મક વાચન પુસ્તકાલયોમાં પેચવા દેવું નહિ

(૩) હિન્દનું રાષ્ટ્રીય ધડતર ખરેખર હજી હવે શરૂ થાય છે તે સમયે આપણે પણ તેના એક એકમ તરીકે હિરસો આપવાનો છે એટલે સૌથી પ્રથમ આપણે જાતીય ભેદ ભાવોને તિલાંજલિ આપી આપણે સૌ હિન્દી છીએ, પહેલા હિન્દી, અને પછી ગુજરાતી, મહારાષ્ટ્રીય, બંગાળી કે પંજાબી છીએ, એવી ભાવનાનો ફેલાવો કરવો. હિન્દી પ્રચાર માટે તે ભાષામાં લખાયેલ હિંદુઓના મહાન પુરુષોનાં જીવનચરિત્રોનું વાંચન કિરોરો, યુવકો અને યુવતીઓમાં વિસ્તૃત પ્રમાણમાં થાય તે માટે જુદી જુદી યોજનાઓ કરવી

શિક્ષણ અને સામાન્ય વાચનનો વિશેષ ફેલાવો

(૪) શીક્ષણ સરકારે આપણા રાજ્યમાં પ્રાથમિક શિક્ષણ ફરજિયાત કરેલું છે વડોદરા રાજ્યના પ્રજાજનોના સહકારના અભાવે ફરજિયાત ફેળવણીનો ફેલાવો પ્રજામાં જોડાયે તેટલો થઈ શક્યો નથી ફરજિયાત ફેળવણીને ફળીભૂત બનાવવા માટે શ્રીમંત સરકારે બાળકોની મજૂતરી અને વાલી-ઓને તાકીદ અને જરૂર જણાય તો શિક્ષા કરી બાળકોને શાળામાં મોકલવાનું કામ માન-પ આપતોને મોખેલું છે તે કાર્ય જોડાયે તેવી સરળતાથી થાય અને મામના આગેવાનો કે અગ્રણીઓ શાળામાં જવા પાત્ર તમામ બાળકોને શાળામાં મોકલે તો જરૂર અક્ષરજ્ઞાનનું પ્રમાણ ધણુ વધી શકે હજી આપણે ત્યાં લગભગ તેવો સંદેશ ટકા જેટલા જ લોકો અક્ષરજ્ઞાન પામેલા છે, આગામી ૬૪ વર્ષમાં આપણે નિદાન વસતિના ૮૦ થી ૮૫ ટકા લોકો અક્ષરજ્ઞાન પામેલા બને તેવો પ્રચાર-

કે વે બેઠ્યો. આ માટે સ્થાનિક શિક્ષકો, પુસ્તકાલયમ ડોળા અને યુવાનોએ સંપૂર્ણ સહકાર આપી દરજી માત્ર શિક્ષણની યોજનાને સફળ બનાવવી બેઠ્યો સેક્રેટરી નિરંજન મહેશ તો તેમને જ નુકસાન થશે, એવો ખ્યાલ તેમનામાં લાવેલો બેઠ્યો આગળના રાજ્યમાં પ્રતિષ્ઠિતના અનેક શુભ કાયદાઓ છે તે અભણ પ્રજાજનોના ખ્યાલમાં જ હોવા નથી તેઓ પૂરતું બહેલા નથી અગર બહુનરનો ઉપયોગ કે વા રેવાયલા નથી દરેક સામાજિક કાર્યવાહી સમજ સળ પુરિનકારે લોકમોગ્ય ભાષાનાં તેઓ સમજે તે રીતે—પછી તે બને વાર્તા સવાદના રૂપે કે સાદી માહિતીના રૂપમાં હોય—મોટા અક્ષરમા જાણી વાંચવા મગરો મંદ્યો અને તેવી સાગણી તેમનામાં બળત કરવી બેઠ્યો. વળી પ્રાયનિદે શાળાના બેઠવા વર્ષમાં તેમને નાગરિકના ધર્મો વિશે સામાન્ય જ્ઞાનનું જે વિશિષ્ટ આપવામાં આવે છે તે જ્યારે તેઓ શાળા બેઠે ત્યારે બાદ ઉપર જણાવેલા પ્રકારનો તેમની દરજી પ્રમાણે વાંચતા થાય અને મુશ્કેલીના સમયમાં વિચારી તેનો ઉપયોગ કરનાં ત્યારે તો તેમની બાવી જવાબદારી તે જરૂર સમજશે, સારા નાગરિક તરીકે જીવન ગાળશે અને ગમે તેવી મેદ કે પ્રવેશનામાં ફાલા તૈયાર થતા પદ્ધતિ પોતાની જવાબદારી અત્યાગના કરતાં વધુ સારી રીતે સમજી શકશે.

પ્રગતિશીલ રાજ્યના વતની તરીકેની ફરજો તે સમજશે તો પોતાના મતનો જવાબદારી-પૂર્વક ઉપયોગ કરશે અને પ્રમ થાયતોમાં જોએને પેત નો મત આપશે તેમની પામે તેઓ કામ માંગશે મામપચાયતો કે સુધારાધર્મોની પ્રાયનિક ફરજો ગામ કે રહેરનાં આરોગ્યનાં અને સાંક્રાનિક સંધતો પૂર્ગ પાડી મમજાનું અરોગ્ય અને મરકાર સાચવવા પ્રસસ કરવાના છે.

આ કામ જેમને મોપવામાં આવે કે તે ત્યારે જ અદા કરી શકશે, જ્યારે ગામનો નાગરિક પોતાનો મત વિચારપૂર્વક આપવા પ્રેરાશે આ માટે ગામડામાં સ્થનિક પુસ્તકાલયો છે તેના કામ કરનાર યુવકો કે પ્રૌદો જે નાણા એકદા કરવામાં મદદ કરે છે તેમજો તેમવારી જ અદ કરવાનું નથી, પણ ગામના શાળામાં બહુતા તેમજ બીડી ગયેલાં બાળકોને વખતોવખત પુસ્તકાલયમાં અમુક આર્ગ પુસ્તકો, સારા સામયિકો વગેરે વાચવા પ્રેરવા બેઠ્યો વળી-પ્રૌદોનાં “અભ્યાસ મડળો” ગ્યવાં જો-ગે અને એ અભ્યાસ મડળો એવાં હોવાં બેઠ્યો, કે તેનો પ્રત્યેક સભામદ ગામની જરૂરીઆતના કોષ્ટ ને કોષ્ટ પ્રમાણે ગામની અને આજુઆજુબની રિયતિ-થી સંપૂર્ણ માહિતગાર થઈ પુસ્તકાલય કે વાચનવ્યવસ્થા ઉ લખત થતી મહિતીને જરૂર પડે તે બનાવી શકે અને ગામના નમય પ્રમોના ઉકેનમાં મદાયબૂત થાય આજે ગામડામાં વાચન-પ્રચાર ધણે જ થોડો છે, અને તેમાં આપા અભ્યાસીઓ તો તેથી ય થોડા છે આ માટે પ્રથમવા મની ભાષ્યોએ આરવક પ્રચાર કરવો ધટે છે

(૫) રાજકારોત્તરના જ્ઞાનનો ફેલાવો.—હિન્દી સંધતી સાથે આપણા રાજ્યમાં પણ નુધાગ થવાના જ તેને અનુરૂપ થવ માટે નાનામાં નાના ગામડાના પ્રજાજનોને પણ શ્રીમત સરકારના રાજકારોત્તરમાં ભાગ લેવાનો સબ્બ પોતાનો લાવડીથી પ્રમ થશે એટલે વડોદરા ગામની પ્રમમાં ગાંડીધ આગેવાની લઈ રહે એવા શુભો વિકસાવવાની દરજી પુષ્કળ જરૂર છે અમુક જ કોમ કે પ્રાત કે તાલુકાના સેક્રેટરી જ આગળ આવી રહે એવી લઘુમતિની ભાવના સેક્રેટરીમાં કાઢી નાખવાની જરૂર છે મામપચાયતો, પ્રાંતપચાયતો, સુધારાધર્મો, ધારાસભા

વગેરે કામોમાં પ્રગળે પોતાનું કાર્ય વધારે વેગવંતું અને ઓજસવાળું થાય તેમ કરવા પ્રયાસો કરવાની જરૂર છે. પ્રત્યેક કામમાં સમાજને માટે કાર્ય કરવાનું છે, તે નિશ્ચિત પ્રકારે અને ઉચ્ચ કોટીનું થવું જ જોઈએ એવી પ્રચલિકા પડવી જોઈએ. દાખલા તરીકે એક ગામથી બીજા ગામના રસ્તાઓમાં પચાસતો તરફથી થયેલા શીડર રોડનાં નાળાં કેટલેક સ્થળે તો વર્ષો સુધી સમા રાનાં નથી લોકો ખેંચા આજ્યત્ પોતે હિમતપૂર્વક આગળ આવી કામ સમરાવી લેવું જોઈએ. શિક્ષકોને બાળકો શાળામાં લાવવા જરૂરી મદદ કરવો જોઈએ. શિક્ષકાથી શિક્ષણ સર-જતાથી ન ચાલતું હોય, કહ્યો યતો હોય તો તે સરસા અતિશય ખગડે તે પહેલાં જ કાળજી લેવી દરેક પોતાના સ્થાનિક અધિકારી આવે ત્યારે તે સ્થળને લગતી બાબતો તેમ જ ગામની સમાન્ય પ્રવૃત્તિ ઇ તેમને વાઙ્કરી પોને શું કહ્યું છે, કયા શું કરવા જેવું છે તે બતાવવું જોઈએ. આ પ્રમાણે પ્રગળ પોતાની ફરજ અદા કરશે અને પોતાની જ સેવા માટે શ્રીમત સરકારે ઉધા-ડેલાં ખાતાઓ દ્વારા તેઓએ કરેલા સહકારથી શું કાર્ય કયું છે તે તેમને સમજશે અને હવે પછી કેમ વધારે મારી રીતે ગામ મુખી, આમાદ, વધારે સમૃદ્ધ થઈ શકે તેના સૌ બાંધકારિક રીતે વિચાર કરી શકે.

(૬) કાયદો અને શિસ્તનું પાલન:-આ અતિમહત્વનો પ્રશ્ન ઉભો થશે તે વખતે આપણે બતાવી આપવું જોઈશે કે, શ્રીમત મહારાજ સાહેબની હજીયા નીચે અમે ધારાસભા દ્વારા જે જે કાયદા કાનુનો બંધ્યા છે તેનું અમે યથાર્થ પાલન કરીએ છીએ વડોદરા રાજ્યના હસ્તાઓ ને પ્રતિતા સ્થાનિક પુસ્તકાલયોએ આ આદર્શ પોતાનાં પુસ્તકાલયોમાં વધારે સચ્ચા-પ્રધી પાલન કરવાની અને તેના પ્રચાર કરવાની જરૂર છે. આપણાં પુસ્તકાલયો પુસ્તકાલય ખાતાની દિખરેખ નીચે પોતાની સ્થાનિક અનુકૂળતા માટે કાયદા ધરી પુસ્તકાલયો ચલાવે છે સમય પ્રમાણે તેમણે જનતાની જરૂરીઅના પ્રમાણે પુસ્તકાલયનાં ધારાધારણમાં ફેરફાર કરી વધારે ને વધારે જનસમૂહ તેમના પુસ્તકાલયમાં આકર્ષાય, તેના સુભાસનોમાં ગામના મોટા બાગની આમ ન્ય શિક્ષિત પ્રગળ આવી જાય તેમ કરવું જોઈએ.

(૭) ખેતી અને તેને લગતા પૈદા ઉધોગો તથા શુદ્ધઉધોની ખીલનણી દ્વારા મહુરીની મહત્તાનો પ્રચાર -

આપણી સ્થળ-મીમામા આવેલા ઉધોગો પ્રત્યે સામાન્ય લોકોને માન વગે તેરી રીતે ગામડામાં પ્રચાર થવો જરૂર છે. હિંદી સંઘ પરદેશથી ઘણી આજોની આયાત ખર્ચ કરી છે સામાનની હેરફેરમાં બારે ખર્ચ થાય છે તેવે પ્રસંગે, તાલુકાના સ્થળોએ કે ગામડામાં જે જે ઉધોગો ચાલુ હોય તેની પેદાશને આપણે ઉત્તેજન આપવું જોઈએ આજે અનાજની તંગી પુષ્કળ પડે છે. હિંદી સંઘ પોતાનાથી બનતો પ્રવાસ કરી અનાજ મેળવવા પ્રયાસ કરે છે, છતાં અનાજનો ખૂટકો પડે છે તે માટે “વધુ અનાજ મેળવવા” ની યોજનાઓને ફળીભૂત બનાવવા દરેક સરકારો પ્રયાસ કરે છે આપણી સરકારના આ પ્રયાસોને આપણે ઉત્તેજવા જોઈએ ખેડુત વધુ પ્રમાણમાં પોતાનું અનાજ ગિગડે અને તેને યોગ્ય લાવ મળે તે માટે પશુ શ્રીમત સરકારને પ્રત્યક્ષ સમિતિઓ દ્વારા નક્કી કરવા વિનવવું. કાળા બજાર કરનારા મોટા જમીનદાર ખેડૂનો હોય તો તેમને ઉધાડા પાડવા, કાચુ, એક દરે હાનિ તો આપણને જ થવાની છે આપણે

જાણી લેતું જોઈએ કે કાપડની મિત્રતા આપણને ઓતું કાપડ કેમ મળે છે ? અનાજના બદલામાં આપણે મહાન કાપડ મોકલવું પડે છે આ માટે ગામડે ગામડે અને ઘેર ઘેર ખેડૂતને ત્યાં રેડીએ જો ફરે તો તેથી થોડો રાહત મળશે, આજમમાં જતો વખત બચશે, શાહુકારોના ત્રાસમાંથી બચવા માટે સહકારી પદ્ધતિ દ્વારા ઉપાર્જન કરનારી મહાળાઓ સ્થાપવી, અને ખેડૂત અને મજૂરોનાં સયુક્ત મહાળા સ્થાપી સહકારથી કામ કરવાની યોજનાઓ ઘડવી, જેથી ખેતીના કામે જોડતા લુહાર, સુથાર, મોચી વગેરે પોતાના કામની મહત્તા સમજીને વધારે સારું કામ આપે અને ખેડૂત વધારે મમ્મદ અને સુખી થાય

(૮) સામાજિક કુરિવાલો અને વહેંચેના નાશ કરવા પ્રેરણા આપવી -

સમાજની ગરીબાઈ એ નાફ્રની પડતીની નિશાની છે, એ હવે અટકતું જોઈએ તે માટે જો વિચાર કરીએ તો અસ્પૃશ્યતાનિવારણ, કન્યાવિક્રય, વરવિક્રય, મગ્ગ પાછળની ક્રિયાઓ, અયોગ્ય શ્રદ્ધાઓ અને ખેડૂતનું વેદમીલુ માનસ, એ જેટલું તેનું શોષણ કરે છે એટલું બીજા દશાથી મોંઘણ થતું નથી આ અનિષ્ટો દૂર કરવા માટે કેળવણીની મંચાઓ, પુસ્તકાલયો, આયામશાળાઓ, સહકારી મહાળાઓ વગેરેની ઘણી જ જરૂર છે આપણે ત્યાં આ સરચાઓ છે જ. તો તેમાં પ્રાવજનોએ પોતાની ફરજો અંદા કરી સમાજના આ બીડાઓ દૂર કરવા કટિમદ્ધ થવું જોઈશે

(૯) સઘનકિતની ખીલવણી - પ્રત્યેક ગામ એ રાજ્યનું એક એકમ છે તેમાં ગ્રહેણી સઘભાવના અંગેડ છે આ સઘનકિતની ખીલવણી માટે આખા ગામની મામ સફાઈ એક જ દિવસે દરેક કોણમાં દરેક માટે ફગ્ગાયાત ગખવી અમુક તહેવારો તમામે એકસઠા ઉજવવા, યાત્રાનાં વિદ્યાર્થીઓનું મૃત્યુ દિવસમાં નજીકના ખેતરમાં કે ગામોમાં સમૃદ્ધપર્વટન, સમૃદ્ધ-બોજન, સમૃદ્ધમંદિરણ મહાળો, ખેતીના પાક માટેનાં સમૃદ્ધસંગ્રહણ મહાળો બોલા કરી જેની તેની કાયદિશા નંકી કરી તેનું ચુસ્ત પાલન કરવાની દરેક નાગરિકને તાલીમ આપવી જોઈએ.

ઉપર પ્રમાણે શું તમામ પુસ્તકાલય મહાળોન કરી શકે? શું એ તેમની કાયદિશામાં નથી? જે-જ કારણ, આ પુસ્તકાલય મહાળો એટલે એકલા મ નો અધપાલ કે પ્રમુખ અને કાર્યવહીના મભાસદેમાં જ તેમનો સમાવેશ થતો નથી આમના તમામ સિદ્ધિત નાગરિકો કે જેઓ પુસ્તકાલયને વ્યવહાર ઉપયોગ કરે તેવ છે તેમનાં તમામનો ત્યાં સમાવેશ થાય છે ઉપર જણાવેલા દોહદોરો તો તેમના પ્રતિનિધિઓ હેઠળે સમૃદ્ધને દોગવણી આપનાર જે આમણો ગિદ્ધકો કે આગેવાનો છે તેમને પે તાના જીવનવ્યવહારની સામાન્યજનોને જામત કરવાના છે. આ જાગૃતિ ધાવજ, એ નવોન બુગ્ગો મુવાનોમાં પેત કરવા આજે આપણને જોઈએ છે મનુષ્યમાં રહેલી પ્રેરણાશક્તિના વિકાસમાં સદૃશ કાજો આપનાર ચિરંતનદ્ધ કાર્યકરો આજના વિવિધ મુગમાં આ કાર્યકરો કેવી રીતે તેવાર કરવા એ જોમના કાર્યસેત્રમાં હાય તે સી પોતપોતાની રીતે વિચારે એ જ અભિલાષ

—ઉમેદવાર્ધ મોતીલાલ પટેલ

પુસ્તકોનો જુલમ ?

આજકાલ વર્તમાનપત્રોના સ્વરૂપમાં જ નહિ પણ લેલાચ પુસ્તકોએ છાપેલ વસ્તુ સાહિત્યપ્રિય મનુષ્યની માન મસ્તરી કરી ગઈ છે, એટલું નહિ જ પણ તેનો હેતુ રાજકીય પરિવર્તન માટે મગજમાં ઘૂસી જવાની છે. દિલ્લેગના આત્મચરિત્ર 'Mem Kamp' નું જર્મનીમાં અગાઉ પરાણે લાખોનું વેચાણ થતું તેમાં બે હેતુ છે—શ્રદ્ધા તથા શમ્ભવીન પ્રચાર.

આ પુસ્તકનું વેચાણ લગભગ બાર્બબલના વેચાણ જેટલું છે, પરંતુ તે આપણી સામે લાલ બતી ધરે છે. આધુનિક મનુષ્ય માટે પુસ્તકો લખરૂપ થઈ પડવાનો સભવ છે. આની સુધા છતાં પુસ્તકોની સખ્યા વધારવામાં છે, પણ તેટલું જ માત્ર બસ નથી. કેળવણીની પશ્ચાદ્-ભૂમિમાં માત્ર શિક્ષિતાની જ નહિ, પણ અનુલવના જીવત સંક્રમણ (Transmission) ની પણ જરૂર છે. ઘર તથા સમાજ મારફત વાર્તા, ગીતો અને વાર્તા મારફતની કેળવણીનું મૂલ્ય અનિવાર્ય ગણવાના આવે છે. શિક્ષિતાના જગતને પણ આ નિયમ લાગુ પડે છે. આ શિક્ષિતા પુસ્તકો બતાવનારા-લેખકો, છાપનારા તથા પ્રગટકર્તાઓથી ધગાઈ ગયા હોય છે. આ મહત્ત્વને બીજા કોઈ સામાન વેચનારની માફક પોતાના સાહિત્યવિષયક માન માટે સારી બજાર શોધવી જોઈએ, પુસ્તકના કીડાઓએ હાથપણ પ્રાપ્ત કરવા માટે જમીન તરફ પાછા ફરવું જ પડશે.

હિંદુસ્તાનમાં આધુનિક મનુષ્યને પુસ્તકોની—પુસ્તકો પુસ્તકોની જરૂર છે. શિક્ષિતાનું પ્રમાણ શરમજનક મહાત્મ્ય તેટલું નીચું છે, અને પુસ્તકો અપૂર્ણ, અવ્યવસ્થિત અને અપૂરતાં છે. પણ ફેરબાંધવાનું કેળવણી માટે તથા કેળવણી મળે તો મગજ સરકારી સમાજ પુસ્તકોને બની શકે ત્યાં મદદ આપે તે માટે આગ્રહ કરવા પહેલાં આપણે પુસ્તકોનું ખરૂં કાર્ય વિચારવું જોઈએ. વડના ઝાડ હેઠળ ભાટ ચારણો પ્રેક્ષકો પામે આતા હોય એવી હિંદની સંસ્કૃતિ હજી ચાલુ છે, તે એમ બતાવી આપે છે કે સંસ્કૃતિ માત્ર પુસ્તકો પર નિર્ભર નથી. વધારે જીવંત રીતે કેળવણી આપી શકાય તે માટે પુસ્તકો મદદરૂપ બને છે. પુસ્તકોએ કેળવણીના સિદ્ધાંતને દાખી ડેવા ન જોઈએ.

માત્ર વર્ગમાં કે પુસ્તકની સમાવેશના પર જીવતા નાના મહત્ત્વમાં જ પુસ્તકોનો જુલમ દેખાય છે, એટલું જ બસ નથી. વિદ્વાનમહત્ત્વમાં પણ સર્જન શક્તિ, અર્થદગ્ધ વિચારોની અવિરત તથા અવિચારી પ્રતિદ્વિધી ક્રિતિ થઈ જાય છે. કમળાગ્યે, અઘતન કહેવરાવવા માટે તથા કોઈ મસ્તરી ન કરે તે ખાતર આપણા વિદ્વાનો તથા વિચારકોને આર્થ પુસ્તકો સાથે મસજ રાખવો પડે છે. અનાવશ્યક નિરુપયોગી વાચન વધી પડ્યું છે, આખો દિવસ તથા મધરાત સુધી વીજળીના દીવા બળ્યા છતાં યથાર્થતાએ પ્રગટ કરેલ પુસ્તકોના પૂરને પહેલી રાત્રીનું નથી. નર્મ સુધી પોતાની મગજની સિગઓ સ્તબ્ધ થઈ જાય અને તેની ભુદ્ધિ જર્જરિત થઈ જાય તથા ધસાઈ જાય ત્યાં સુધી આધુનિક મનુષ્યે વાંચે જ છૂટકો દે, તેનામાં તત્તલ વિચારચકિતનો પછી સભવ જ રહેતો નથી, આવી પરિસ્થિતિમાં માત્ર નેત્રવેદ જ જીવી શકે.

આજમાનાના મનુષ્યોના સહભાગ્યે પુસ્તકોએ પોતે જ પોતાનો દરીક ઉત્પન્ન કર્યો છે, સિનેમા તથા રેડિયોએ પુસ્તકો પર હરિક્ષણનો દુમલો કર્યો છે નાના નાના ઘરમા રેડિયો સેટ ફાખવ થવાથી પુસ્તકોની અભરાષ્ટ્ર પણ કાપ પડ્યો છે તે સાચી વાત છે અત્યારના ઘણા અનુ-પકારા માણસો પોતાની ખુરશી રેડિયોની નજીક રાખે છે અને છાપેલ વસ્તુની ધૂળખાતી દાર તરફ પીઠ ફેરવે છે સિનેમાનો દુમલો ઓછાભયકર તથા તેનો વાચકને પોતાના ઓરડામાંથી ધસડી જઠને લોહચુબકની સાક્ષક પોતાના સિકારની આખો તથા કાનને કોઈ પણ તરફ ખેંચી જાય છે

આ બે હરિક્ષે આશીર્વાદરૂપ નીચડયા નથી મહાન સાહિત્યકારોના હૈયાવુડનાં રૂપાંતરોથી વાચકોની શુદ્ધિવિષયક શક્તિ ચુસાઈ જાય છે શેક્સપીઅરનાં મૂળ નાટકો વાચવાની તેમને દરકાર રહેતી નથી, તેની ફિલ્મ જોવાના પ્રલોભનને તેઓ વશ થઈ જાય છે રેડિયોના કાચ કમથી માત્ર ખરાં પુસ્તકો વાંચવાની ઇચ્છા સતેજ થાય છે રેડિયોના સેટ પાસે કાન માડી બેઠી રહેલ મનુષ્યની પામેની પુસ્તકની અભરાષ્ટ્ર પાસે અથવા પુસ્તકાલયમા જવાની શક્તિ ચાલી ગઈ હોય તેમ લાગે છે આ કદાચ છેલ્લે પાટલે બેઠા જેવું લાગશે પણ ચિતનશીલ મનુષ્યો તેમા રહેલ હેતુ સારી રીતે સમજી શકશે આ યુગના આતંત્રાતા (Knights-errantry) પોગ્વનસ, પેલિકનસ અને હવે તો પર્ડિનસ આધુનિક મનુષ્યની સહાયે દોડ્યા છે અને તે પણ બેવડી રીતે. તેઓ ઓછામાં ઓછા ખર્ચે સત્તાવાર વાચન પુરાં પાડે છે અને પ્રચારાત્મક સાહિત્ય માત્ર જ આનાની નજીવી કિમતે રૂ૫૦-૩૦૦ પાનાના વિવિધ વિષયોનાં પુસ્તકો આપતો અગ્રેજી ડ્ર થમ્પ્સોનમાથી તમને બચાવી લે છે હાર્મવર્થ, એવરિમેન અને હોલ યુનિવર્સિટીની માંડીને આધુનિક જ આનાનાં પુસ્તકોમાં આપણને વિવિધ પ્રકારના વાચકની સગવડ મળી રહે છે

આધુનિક પુસ્તક ઉત્પાદનની આ આશરપદ બાજુ છે, જેના ઉપર હુ ભાર દેવા છઠ્ઠું છું એક્સસ શુદ્ધિવિષયકતાથી સામાજિક દલની સાથે સાહિત્યનું વાચન સંકળાયેલું છે તેમાંથી પુસ્તકોને જીવમ અશન ઉત્પન્ન થાય છે જેને પુસ્તકોનું પ્રમસતાક કહેવામાં આવે છે તેમાંથી ગરીબ અને શ્રીમંત બધાએ સગ્ગે અબ્બાસ કે વાની નરી વાત ચાલુ થઈ છે માર્ગેટ કોલ કહે છે તેમ “પુસ્તકોના પ્રભાવની હજુ અસર પડવાની શરૂઆત થઈ છે. આ પ્રભાવની અસરથી એક પેઢી નરમિયાન દુકી આમદનીવાળાઓ પણ ગ્રામોદ્યોગ રેકર્ડ, રેડિયો મોગ તથા પરદેશની મુસાફરીને ઉપયોગ કરવા લાગ્યા છે” *

—છાટાલાલ માનસિંગ કામદાર

* લાહોરમા હો અમિયા ચકવર્તીએ આપેલ એક બાષણ

તમારા પુસ્તકાલયના પુસ્તકોની મેળવણી કરો.

પુસ્તક મેળવણી માટેની ચોપડી ખાંચ અન્તા કિમતવાળી પુસ્તકાલય મેં સ મડળ સિ

માંથી મેળવી લો બજેટનાં પુસ્તકોની યાદીમાં તેની અવસ્થા મેળવણી કરો

पत्रकारित्वः बंधो नहि पाण धर्म !

હાલનો મમય દેશને મારે કટોહડીને છે અને અત્યારે જો પ્રજાધક્તરમાં દુર્લ્લક્ષ્ય કે કચાશ રાખીશું તો જનતા વીખવાદ અને કડવાશને માર્ગે જશે આપણે કાગળ ઉપરની આઝાદી મેળવી છે. હિન્દમાં અગ્રેજોનો અભાવ એટલે આઝાદી, એ જાતનું સમીકરણ હું કરતો નથી મમાજનો પાયો સત્ય નીતિ અને ન્યાય ઉપર ગ્યાય ત્યારે એ સાચી આઝાદી કહેવાય

લોકગિરજાકલ્પ' સ્થાન

આ જ સિદ્ધાંત વર્તમાનપત્રને લાગુ પડે છે. સમાજમાં શિક્ષણનું સ્થાન ખૂબ મહત્વનું છે પણ કમનસીબે આપણે તે સમજ્યા નથી. અમાજ યોગ્ય રીતે કળવાચેલો હશે તો જ એનું [મ] સરખી રીતે ચાલશે, પણ એ આપણે હજી સમજી શક્યા નથી.

પ્રાથમિક, માધ્યમિક અને ઉચ્ચ શિક્ષણને હુ જોઉં છું ત્યારે મને લાગે છે કે આ શિક્ષણ જી માણસાઇ કેળવતું નથી. હમરો લાગેો આપણે બીજે માર્ગે ખર્ચાએ છીએ, પણ કેળવણીમાં મર્યાદા નથી. વર્તમાનપત્ર જનતાના આ નવા જમાનામાં મોટો શિક્ષક છે અને એ ગૌરવવાળું છે તે તરફ હુ તમારૂં ધ્યાન દોરું છું.

• ધ ધો નહિ પણ ધર્મ છે

વૃત્તપત્ર એટલે દુનિયામાં બનતા બનાવોને તાકીદે પૂરા પાડવા એટલું જ કામ એનું છે, એમ હું માનતો નથી. આથી બીજું પણ વધુ કામ એનું કે વૃત્તપત્ર ધંધો નથી, ધર્મ છે. પહેલાં મામડાંઓમાં પોતપોતાના કામો ને ધંધા મારે ધર્મ તરીકે ઓળખના તાજેસવાની દૃષ્ટિ ગાંધીજી કહ્યું પોતપોતાના કામમાં કર્તવ્યભાવનાનો દૃષ્ટિ રાખનારાનું પૂજનીય હોય એકે આજના રૂપરૂઝનો ખોટા છે, એને કહવા જેવું છે.

વૃત્તપત્રોમાં આવતી ટીકાઓ અંગે એક ખામી એ ધારે છે, કે વૃત્તકાર પોનાની એરડીમાં એમીને લખે છે, પણ જીવતા વર્તમાન સાથે મંચ રાખતો નથી. વેદિકામ્ય તિલક અને મહાત્માજીના વૃત્તપત્રો આગળ કેમ વધ્યા તે તેમને પોનાના અનુસરને નીચે જ નતા સમક્ષ મૂકવો હતો એ રચનાત્મક કાર્યના સૂચનો કરતાં આમ વૃત્તપત્રો ધર્મ અને પાથો સત્પથો જ રહેવો જોઈએ એવું જાણીતું છે. આથી આપણે આપણાં પત્રોમાં આવી જાણીતી વાતો નોંધી લેવી જોઈએ. નોંધ છે, કે ગરમ શેઠી પીગસવી, પણ એ કાચી છે કે પાકી એ જોના નથી જો હાથો તે સત્પ હાથો, જે કાતે આંધું તે હાથે એમ ન કરવું જોઈએ.

મહાત્માજીનો આદર્શ

જૂતપત્રનો આદર્શ મહાત્માજીએ બતાવ્યો છે વિરોધ હોય, પણ ઠડવાત ન હોવી જોઈએ. સામા પક્ષ પ્રત્યે ઉદારતા હોવી જોઈએ અગત આક્ષેપ ન હોવો જોઈએ, બંધિતને બાજુએ રાખીને ટીકા કરવી જોઈએ જાહેર પ્રશ્નોની ચર્ચા પક્ષપક્ષીથી રહિત અને અગત મગદોષથી રહોવી જોઈએ આમ ન બને તો જાહેરજીવન સુદ્ધ ન રહેતાં ગટરનું પાણી બની જાય છે ત્યાં ત્યાં અન્યાય, અપ્રમાનકારી વર્તન માનવ પડે, ત્યાં ત્યાં વિરોધ કરવો જોઈએ.

આપણે ત્યાં સામાન્ય બામતર્મી પણ ભલામણોની ટેવ પડી ગઇ છે, જાણે ભલામણ બિવાય કોઇ કાર્ય જ થવું ન હોય એમ બધાને લાગે છે સ્વરાજ્યમાં પોતપોતાના દક્ષ માટે ભલામણ હોવી ન જોઇએ, અને મોંએ પોતપોતાના દક્ષ અને ન્યાય માટે મક્કમ રહેવું જોઇએ.

વર્તમાનપત્રોએ નીડરપણે ટીકા કરવી જોઇએ અને એક વાર એ ટીકા બૃહભરેલી પણ હોય, આજે તો જાહેર જીવનમાં સહિષ્ણુતા રહી નથી એ લાવવા વર્તમાનપત્રોએ મદદ કરવી જોઇએ એમ કરતા થોડું સહન કરવું પડે તો તે સહો લેવું જોઇએ.

જમાતો પવટાતો જમીએ, વગવસીલા, લાનરવત, કાળા બગર એ બધું પનરાઇ જવું જોઇએ, અને એ શાંતિપૂર્વક જ થાય અને રક્તપાતને રસ્તે થોડો વઢા ન જાય, એમ થવું જોઇએ.

ભાષાશુદ્ધિ પર ધ્યાન આપો.

વૃત્તપત્રો એ સાહિત્યનો પ્રકાર છે ભાષા સુદર અને જોડણી ઉપર લક્ષ રાખવું જોઈએ, અને જેમ આપણે અંગ્રેજી પત્રોમાં અંગ્રેજી જોડણી સુદ જોઇએ છીએ, તેમ આપણા વૃત્તપત્રોમાં ભાષાશુદ્ધિ સચવાવી જોઈએ, અને મમાજીવનના સર્ગી વિકામ પરત્વે સદન રાખવું જોઈએ.

મતગમતોના અહેવાલો, મિત્રેમણોની પણ ટીકાઓ થવી જોઇએ એમાં ખાસ કમાણીની વૃત્તિ રાખવી જોઇએ નહિ અને કેટલાંયે અધ્યક્ષિત્રો જે આજની રાષ્ટ્રવૃત્તિને પોષક નથી તેની પણ ચર્ચા નિષ્પક્ષ થવી જોઇએ.

સત્ય, ચારિત્ર્ય, ન્યાય અને સમતા એ ઉપર લક્ષ રાખી વૃત્તપત્રો સનાવવામાં આવશે હિંદી તો સમાજને નુકસાન થશે.

—દાદા માહેબ માવલ કર

ગુર્જરી ગીત અને રાષ્ટ્રગીત માટે સુવર્ણચંદ્રક

ભારતીય વિદ્યાભરણની તાપીબર્ષ સુવર્ણચંદ્રક સમિતિએ એવો નિર્ણય કયો ૭ કે ૪ અ. ૧૯૮૭-૪૮ તો સુવર્ણચંદ્રક નીચે રજૂ કરેલ પ્રયોજનાર્યે આપવો.

૧ ગુર્જગત ભૂમિના ગીત તરીકે સ્વીકારી દેશ્ય એવું અને મયૂદમાં ગાઇ શકાય એવું ઉત્તમ ગીત રચવા અર્થે

૨ મયૂદમાં ગાઇ શકાય એવું ઉત્તમ હિંદી ગીત રચવા અર્થે આ બન્ને ગીતોની સ્વરચના સગલ અને સમર્થ હોવી જોઇએ અને તેની શબ્દરચના ગૌરવયુક્ત હોવી જોઇએ.

કૃતિઓના રચયિતાઓએ શક્ય હોય તો જાતે આવીને પોતાના ગીતોનો પ્રયોગ કરી બતાવવો, અને તે શક્ય ન હોય તો, સગીતકારો સમજી શકે એવા સ્વરાકનમાં મોકલવું, જેથી તેઓ સંગિત સમક્ષ તેનો પ્રયોગ કરી બતાવી શકે સપ્ટેમ્બર ૧૯૪૮ સુધીમાં કૃતિઓ પહોંચે એ પ્રમાણે મોકલવા વિનંતિ છે.

રાણાસણ (તા. ચાણસ્મા) સા. પુ. ની ઉદ્ઘાટનવિધિ

(તા ૮-૭'૪૮ ગુરુવાર)

૦૧.૩૦. પ્રથમ માટે ગામનેકોએ શાળામાં સુદર મંડપ તૈયાર કર્યો હતો મડપને લીલા તોરણો, દેશ નેતાઓના ફોટા તથા વાવટાઓથી સજ્જારવામાં આવ્યો હતો

સભામાં શરૂઆતમાં ધર્મસ્મૃતિ અને સમ્પત્તીસ્તવન થયા પછી ગામના વતની દા હીરાજીએ સ્વગીત, સ્વાગતગીત સંભળાવ્યા પછી પ્રમુખની વચ્ચી થતાં મહેસાણા પ્રાંત પુ મડળના મંત્રી શ્રી. નાનજીભાઈ જે પટેલે પ્રમુખસ્થાન સ્વીકાર્યું હતું

ત્યાર બાદ બાળકોના ગગ્યા, સવદો, ગીતો વગેરે થતાં બાદ પ્રમુખશ્રીએ પોતાનું ભાષણ આપતાં જણાવ્યું હતું કે,

“ આજે તમારા ગામનેકોને ઉત્સાહ ભરેલું અને ધણો આનંદ થાય છે તમારા પુસ્તકાલયની આજે શરૂઆત થાય છે એક વખતે તમારે ત્યાં શાળા મંદોતી અને પુસ્તકાલય પણ નહોતું, પરંતુ ત્યાં શાળા હોય એવી ભાવના હતી અને તેની પાછળ પુરુષાર્થ હતો એટલે ભાવના અને પુરુષાર્થ બંનેનો સુમેળ થયે તો ઇચ્છિત વસ્તુ મેળવી શકાય છે, તે તમેજી પાર પાડ્યું છે આપણા અને બીજા દેશોમાં ધણો ફેર છે યુરોપમાં શાળા અને પુસ્તકાલય માટે સ્વતંત્ર મંકતો હોય છે તમારી આ ભાવના કાયમ રહે, અને આજની શાળાનું મંકત મહાદેવની પદાણીમાંથી સ્વતંત્ર થયે તેવી ધન્ય ધરાવો ”

પહેલાના વખતમાં આપણે કયાઓ, વાર્તાઓ દ્વારા જ્ઞાન મેળવતા પહેલાં છાત્રોએ આપણને કયા દ્વારા જ્ઞાનથી જાગૃત રાખ્યા અને આપણને કે ઈકે પણ માણસ તરીકે જાળવી રાખ્યા આજે પહેલાની વસ્તુ જતી રહી માણસદો, ગમચીનાઓ વગેરે જતાં રહ્યા હવે પુસ્તકાલય યુગ આવ્યો છે. અને પુસ્તક દ્વારા આપણે ધણું જાણી શકીએ તેમ છે

પુસ્તકાલય દ્વારા આપણે આપણા માનમનું ધડતર કરી શકીશું બીજા દેશોમાં જ્ઞાન મેળવવાનું-પોતાના ભાષામાં હોય છે આપણે ત્યાં આજ સુધી અંગ્રેજી ગળ્યું હતું, અને તેથી તે ભાષાનો અભ્યાસ કરવો પડતો તે ભાષાદ્વારા જ્ઞાન લઈએ તો જ ઉચ્ચ હોદ્દો મેળવી શકીએ.

હવે, આપણે આપણી માતૃભાષા દ્વારા જ્ઞાન મેળવી શકીશું અને જે બેસીને પણ પુસ્તકો વાંચી, તેમાંથી ધણું સારું જ્ઞાન મેળવી શકીશું

મારી એક ઉમેદ હતી કે, પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં મહેસાણા પ્રાંતમાં ચાણસ્મા તાલુકા એક નમૂનેદાર તાલુકા અને ચાણસ્મા તાલુકાને દરેક પ્રગતિ પોતે દેશમાં થયું અને કે, તેના ઉપર સ્વતંત્રપણે વિચાર કરી શકે તો પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ સફળ થઈ જણાય.

માણસ જ્ઞાનમયનું કપરું કહેવાય કે જ્યારે તે જ્ઞાનથી પોતાના જીવનની દરેક બાબતમાં વ્યવસ્થાસકિત થઈને સારી રીતે જીવતા શીખે.

કેળવણી એટલે માત્ર લખવું-વાંચવું નહિ, પરંતુ માણસને માનસ તરીકે જીવતા શીખવે તાલુકા ૧૧ શિક્ષકભાઈઓને વિનંતિ છે કે અમારી આ ભાવના પાછળ તમે સમય અને

સાથ આપો અને આપણે તાલુકા હાલ પુસ્તકાલયની વ્યવસ્થાશક્તિમાં જે આગળ પડતો છે તેને દરેક રીતે આગળ લાવવા સાથે આપણે જરૂરથી પણ જે શિક્ષકો આવ્યા હોય તેમને મારી વિનંતિ છે કે, અમારી ભાવના પ્રમાણે તમે અમારા તાલુકામાં કામ કરો.

આપણા તાલુકામાં ઓછામાં ઓછા ૮ થી ૧૦ મામ પુસ્તકાલયો અને એક કરતાં પુસ્તકાલય એટલા બધા સમૃદ્ધ હોવા જોઈએ કે, એક વિદ્યાર્થીની ગરજ સારે, અને આજે પુસ્તકાલયના થોડા કાર્યકરો છે, તેમને સાથ આપવા વધારે કાર્યકરો તૈયાર કરવા જોઈએ અને તે રીતે આપણી પ્રવૃત્તિ આગળ ધપાવીએ.

કે ક્રીમ ત મયાજરાવને એક વખત વિચાર આવેલો કે, એક વખત હિંદ દેશ આઝાદ થશે અને રાષ્ટ્રભાષા હિંદી રહેશે, તે વખતે કોરોબાર હિંદી ભાષામાં ચાલશે, પરંતુ તે વખતે તેઓની ભાવનાને ઝીલનાર માણસો નહોતા, એથી એ ભાવનાનો અમલ થયો નહિ હજી આપણે હિંદી ભાષામાં જોઈએ તેટલા તૈયાર નથી.

પુસ્તકો એકલા વાંચી જવાથી અર્થ સરે એમ નથી, પરંતુ પુસ્તકને વાંચીને વિચારતું જોઈએ તમારા પુસ્તકાલયમાં બાલસાહિત્ય ધણુ વસાવી દેશો અને બાળકોને ધણુ વચાવશે.

હવે મારે બોલવું પૂરું કરી, તમારા પુસ્તકાલયને ખુલ્લું મૂકવાનું જાહેર કરું છું "

આ પછી મહાલ પુ મહાના મંત્રી શ્રી, કરુણાકર વ્યાસે, ચવેલી શાળાના મુ શિ શ્રી અમલુલ શાહે તથા રણાસણ શાળાના મુ શિ શ્રી ચંદ્રલાલ દ્વેએ પ્રસંગિક વિવેચન કર્યાં. હતાં ત્યાર બાદ વિદ્યાર્થીને ગવાયું હતું અને સંજાનું વિસર્જન થયું હતું.

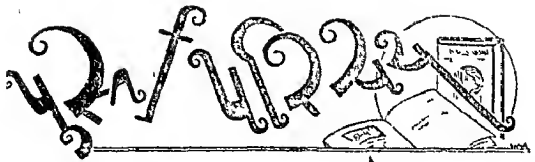
ગમના નાગરિકો પા મે હનનાલ મુનદામ તથા પા પ્રભુરામ નયુદાસ તરફથી શાળાના બાળકોને ક્રિડાગ્રન્થ અને ગામલોકો તરફથી પુસ્તકાલયને પણ સારી મદદ મળી હતી ગામલોકોમાં ઉત્સાહ અને પ્રેમ જણાઈ આવતા હતાં.

જે માણસ પોતાનું કામ ખગ હદયથી કરે છે તે જ ચિંતાથી મુક્ત અને આનંદી હોય છે તેમજ ભાવ વગર કામ કરનારને જરા પણ શાંતિ હોતી નથી — ઇમરસન.

કેટલું બધું પરમસુખ પામવા માટે અને કેલુ ભવ્ય જીવન ગાળવા માટે આપણા મગજની ગ્યના કરેલી છે ! છતાં આપણે તેને વગર સમજ્યે એવી અનાડી અને પાસવી રીતે વાપરીએ છીએ કે જેથી તે પરમસુખ અને ભવ્ય જીવન આપણી કંપનામાં પણ આવી શકતું નથી.

જે કામ આપણે કરી બતાવ્યું હોય તેનાથી જ આપણી કીમત અકાય છે — બેનડોકેટ.

જગતમાં થઈ ગયેલ મહાત્માઓ કાંઈ અસાધ્ય પણ મગજશક્તિને લીધે મહાપુરુષ નહોતા બન્યા, પણ મગજશક્તિનો સુખ્ય મુદ્દા પાછળ સદુપયોગ કરી ન્યાય અને સત્યના મહાન સિદ્ધિ સમજી શકવાથી તથા એ સમજણને અનુસરી શકવાથી બન્યા હતા. — કે કલીન.

૧

૧. રાષ્ટ્રવલ્લભ સરદાર વલ્લભભાઈ—લેખક શ્રી અ મેદાવ નારણુ જોશી, એડવોકેટ, પ્રાપ્તિસ્થાન, બૃહદ્ગુજરાત પ્રકાશન મંદિર, ૪૩, જરીવાલા બિંદીંગ ચોતડી, મુબમ્બ કાઉન, કદના- પૃષ્ઠ ૧૬૪+૧૬, કવર જેકેટ સાહિત પાકુ પૂકું, મૂલ્ય રૂા ૩-૦-૦

સરદાર વલ્લભભાઈના જીવનપ્રસંગો રજૂ કરતું અત્યારે મળતુ આ એક જ પુસ્તક આપણે ત્યાં છે. અગાઉ સ્વ શ્રી મહાદેવ દેસાઈલિખિત સરદારશ્રીનું જીવનચરિત્ર પ્રસિદ્ધ થયેલું તે આને અપ્રાપ્ય છે અને ત્યાર પછી તો સખ્યામધ પ્રમંગો એઓશ્રીના જીવનમા આવી ગયા આ બધા પ્રમંગોને સાંકળી લેતું એવુ સગદાર સાહેબનું પ્રમાણુભૂત જીવનચરિત્ર તો ત્યારે લખાય ત્યારે ખરુ, પરતુ અત્યારે સરદારશ્રીના જીવનપ્રસંગો રજૂ કરતું બાળે જ કોઇક પ્રકાશન આપણે ત્યાં હશે ત્યારે, લેખક આદરેલો આ પ્રવાસ સ્તુત્ય અને આદરણીય છે એમાં લેખક પોતાની વિશિષ્ટ લેખનશૈલીએ સરદાર સાહેબના બાળપણથી લઇને આજપર્યંતના અનેક પ્રેરક પ્રસંગો વાચક સમક્ષ રજૂ કર્યા છે તેમાં પણ હાલના રાજ બારી કટોકટીના કાળે સરદારશ્રીએ જે કુનેહથી ભારતની શુદ્ધવ્યવસ્થાને ગૌરવભરી ઠક્ષાણે લાવી મૂકી છે પ્રસંગો વાચકને પ્રેરણાપ્રદ નીવડે તેવા છે

ભારતના એક વિરલ નેતાનુ આ જીવનચરિત્ર દરેક પુસ્તકાલયમાં વસાવી લેવાય અને તેઓશ્રીના તેમાં આપેલા જીવનપ્રસંગોની આપણી ઉછરતી પેઢીને વાંચવા અપાય એમ ઇચ્છીએ.

૨. કલાકારની સંસ્કારયાત્રા—લેખક શ્રી રવિશંકર રાવળ, પ્રાપ્તિસ્થાન ભારતી સાહિત્ય સંઘ, અમદાવાદ કાઉન કદના પૃષ્ઠ ૩૪૦+૧, સચિત્ર કવર જેકેટ સાહિત પાકુ પૂકું, મૂલ્ય રૂા ૪-૧૨-૦

ગુજરાતના ચિત્રગુરુ શ્રી રવિશંકર રાવળે જાપાન અને ભારતના ઉત્તર દક્ષિણ પ્રદેશના કરેલા પર્વટનનું વર્ણનાત્મક સરકારદર્શન આ પુસ્તકમાં આપેલા પ્રવાસચર્ચુનના લેખોમાંથી વાચકને મળશે આ પુસ્તકમાં માત્ર શુધ્ધ પ્રવાસચર્ચુન ન હોતાં તેમાં લેખકે પોતાની યાત્રા-દારા સ્થળે સ્થળે જોયેલા—નિરીક્ષણ કરેલા સરકારધામોના વિષદ નિરૂપણ છે તેમાં પણ જે તે સ્થળના પ્રવાસને લગતાં પ્રાસંગિક સ્થળનિદર્શક ચિત્રો પણ આપી પુસ્તકને આકર્ષક બનાવ્યુ છે લેખકની વર્ણનશૈલી મનોરમ હોઇને જાણે કોઈ નવલકથામાં આવતાં વર્ણનો વાંચતા હોઇએ તેવા રસ ઉપજાવે છે

ગણ્યાગાદ્યા પ્રવાસવર્ણનનાં પુસ્તકોમાં સરકાર અને કલેક્ટરને તબક્કા સમક્ષ ગળી કરામેલુ આ પર્ચેટન અને તેમાંનું વર્ણન વાચકને એવા પ્રમાણ માટે પ્રેરક નીરડે તેવું છે. પ્રવાસગ્રંથોની અગ્રદરોજમાં આવી ઉભે તેવું આ અધિકારવાચન દરેક પુસ્તકાલયમાં હોવું ઘટે.

વડોદરા રાજ્યનો ઘરભાડા નિયમન હુકમ (૧૯૪૭)—તેજક શ્રી ચિત્રંગવ ભગવતરાવ વાકડે, બારાનપુરા, વડોદરા ડેમી આફ પેશ કદના પૃષ્ઠ ૧૨૬+૮, પાકું પૂકું, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦

આજે શહેરોમાં તેમ જ કસ્ટોમરોમાં ઘરભાડાની તગીના કાગળે ધણા મકાનમાલીકો ચેનકેન પ્રકારેણુ ઘરભાડા વધારનામાં લાગ્યે જ પાંજુ વાળી જોડા દરો એ સંજોગોમાં શ્રમ ત સરકારે ૧૯૪૭નો ઘરભાડા નિયમન હુકમ પ્રકટ કરી કાયદાનો આશ્રય લઈ યોગ્ય ન્યાય મેળવવા માગનારને સારી સવલત આપી છે. પરંતુ એ કાયદાના જ્ઞાનના અભાવે ધણા તેને લગતી યાતના-દુખો સહન કરે છે એ પરિસ્થિતિમાં, ઘરભાડાના કાયદાને લગતુ આ ગુપ્તક જરૂર આવકારપાત્ર છે લેખકે એમાં મદદ નિયમન 'હુકમ માથે સરગ મમજીનું આપી તદ્દગેને કેટલાક સુકામઓ પણ ટાંકી બતાવ્યા છે એટલે આ કાયદા અંગતી માગી સમજ મેળવવામાં આ પુસ્તક એક સારા માર્ગદર્શક ભોમિયાની મજા મારશે, એ નિર્ણયક હ ક ય ! શાસ્ત્રીઓ, ધ ભાડાના કેસોમાં ગુચનાયેલાઓ તેમ જ તદ્દિવચક જ્ઞાન મેળવવા પ્રયત્નનારને એમાંથી ધણુ જાણુવા મળશે.

ગુજરાતી સાહિત્યના માર્ગસૂચક સ્તભો—(સંપાદિત બીજી આવૃત્તિ)—લેખક શ્રી કૃષ્ણલાલ મોહાલાલ ઝવેરી પ્રકાશક એન એમ ત્રિપાઠી લિ પ્રિન્સેસ રીડીટ, મુબમ્બ ૨ કાઉન કદના પૃષ્ઠ ૩૩૬+૮, કેવર બેન્ડેડ સહિત પાકું પૂકું, મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦

ગુજરાતી સાહિત્યના ઇતિહાસને લગતુ આ પુસ્તક, ગુજરાતી સાહિત્યના અભ્યાસીઓ માટે અતિ અગત્યનું અભ્યસનીય પુસ્તક છે ગુજરાતી સાહિત્યના ઉત્પત્તિકાળ (જનયુગથી) લખને ઠેક ઓગણીસમા સેકા સુધીનો કમબદ્ધ ઇતિહાસ એમાં આપ્યો છે ઉપરાંત, તે તે કાળે થઈ ગયેલા કાવ્યોને લગતી માહિતી પણ ગુજરાતી સાહિત્યના અભ્યાસીઓને ઠીક ઉપયોગી લીન-દશે નવી આવૃત્તિમાં લેખકે આપેલું મેરોધન પણ ઉપયાગી હ

અભ્યાગસુધી અપ્રાપ્ય એવુ આ પુસ્તક જે પણ પુસ્તકાલયમાં ન હોય ત્યાં ને વસાવી લેવાય

સામયિકો

૧ અતિથિ—ત્રી શ્રી ઇન્દુલાલ ગાધી, નેશનલ મેડિકલ સ્ટોર્સ, મોરમી (સૌરાષ્ટ્ર) વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૬-૦-૦

કગમીમાં પાકિસ્તાનની સ્થાપના પછી આપણે ત્યાં નિર્વાસન કરનાર સાહિત્યસંસ્થાઓ અને વ્યક્તિઓમાં આપણા કવિ શ્રી ઇન્દુલાલ પણ આવી જાય છે એઓએ અને આવી એમની સાહિત્યસેવા યાદુ રાખવા આ માસિક તેઓએ પ્રસિદ્ધ કરવુ શરૂ કર્યું છે એના

અત્યાર સુધી પ્રગટ થયેલા અંકો ગ્રેતા આપણે ત્યાં અસ્તિત્વ ધરાવતાં આગલી હરોળનાં સામયિકોમાં ઉભું રહે તેવું એ કે લેખોની પાંદડી અને તેનું વાચન આશરપદ છે આપણા સામયિકોની અમરરોજ સાચવનારા એ સામયિકને અમે આવકારીએ છીએ અને તેમની આ મજલમા ભાષ ઇન્દુલાહને અમે સફળતા ઇચ્છીએ છીએ

“નવચેતન”-ત ત્રી શ્રી ચાપરી વિ ઉદેશી, મેગમજી મિત્રીનું ક પાઉન્ડ, સાગરમતી રોડ, અમદાવાદ. વાર્ષિક લવાજમ રૂ ૭-૮-૦

હેતના સત્તાવીસ વર્ષો ધર્મા ગુર્જરગિરાની એકધારી સેવા અભવન અને નિર્ભેજ શિષ્ટ વાચન પીગસતુ “ નવચેતન ” થોડાક વખત વડોદરા આવી પાછું એના મૂળ સ્થળ કલકત્તા ગયું હતું હવે સંજોગવશાત્ સ્થાયી નિવાસ અર્થે એ અમદાવાદ આવ્યું છે તે પ્રસંગે અમે એને દાર્દિક આવકાર આપીએ છીએ.

ગુર્જરાતથી ફરના સ્થળે ગ્લે રહે એના દ્વારા અભવાતી સાહિત્યસેવામાં શ્રી ચાપરી-લાઇની અખડ જહેમત તરી આવે છે હવે તેઓ અમદાવાદ આવીને વસતા અને ગુર્જર સાહિત્યકારોના નિકટ સપર્કમાં રહેતાં આપણને “ નવચેતન ”ના વિશેષ વિકાસ દ્વારા વધુ વિશિષ્ટ સાહિત્યસામગ્રી આપતા રહે તેમ ઇચ્છીએ છીએ ફરીવાર ગુર્જરાતને અગિયે “ નવચેતનને ” આવકારતા એ સામયિકની વધુ પ્રગતિ ઇચ્છીએ છીએ.

આ જુનાઈ ઑગસ્ટ માસના સમુક્ત અંકમાં આપણા સાહિત્યના આગવી હરોળના અમદાવાદના ધણા લેખકોના લેખો અપાયા છે તેમાં પણ શ્રી ધૂમકેતુ, શ્રી અરોહ હર્ષ અને ડો હરિપ્રસાદ દેસ હની ગસપ્રદ સહિત્યસામગ્રી અપાઈ છે, ગ્યારે અન્વ લેખકોએ એની વિષય-વિવિધતામાં ખાસ આકર્ષણ જમાવ્યું છે

ચુગાન્તર-(મહાગુજરાત અંક)- ત ત્રી શ્રી જગન્નાથ દેસાઈ એમ એ, પ્રકાશક ચુગાન્તર કાર્યાલય, કામા ગિરિડિગ, દનાલ રટ્ટીટ, કોટ, મુબઇ વાર્ષિક લવાજમ રૂ ૭-૦-૦

મુબઇથી પ્રગટ થતું આ સાપ્તાહિક એના દરેક અંકમાં કંઈક વિશિષ્ટ નવીન વિચાર-પ્રચૂર લેખો ઉપરાંત પ્રાસંગિક સમાચારો પણ આપે છે ગુજરાતના ગજસ્થાનોના જોડાણને ટાંકીએ- ગુજરાત એક અને છે ત્યારે- શ્રી દેસાઈએ એ સામયિકનો મહાગુજરાત ખાસ અંક પ્રગટ કર્યો છે. એમાં ગુજરાત-બૃહદ્ ગુજરાતના પ્રત્નોની જણાવટ કરતા અને માહિતીભર-પૂર લેખો અપાયા છે ઉપરાંત એ સચિત્ત હોઇને હીક આકર્ષક પણ બન્યો છે આ રૂપમાં ખાસ અંક આપવા માટે જગન્નાથ દેસાઈને અમારા અભિનંદન.

“ ચુગસ દેશ ”- મંપાદક ચતિશ્રી હેમચંદ્ર; લોકાગરજ ઉપાધ્યય, નાની છીવવાડ, વડોદરા વાર્ષિક લવાજમ રૂ ૪-૦-૦

હેતના ઇએક માસથી ઉપસુક્ત માસિક પ્રકટ ચવા માંડ્યું છે એમાં આવના લેખો વિચારપ્રેરક હોઇને સમાજવાદની વિચારસ ણી તેમજ લોકકલ્યાણની દષ્ટિપૂર્વક લખાયેલા હોય છે આપણે ત્યાં હમણાં હમણાં સંખ્યાન ધ સામયિકો પ્રકટ ચવા માડ્યા છે તે ટાણે વિચાર-પ્રચૂર વાચન આપતાં આવા સામયિકો આવડાગપાવ હોવા ધટે

કૃષિગોવિદ્યા- તત્રી ડા મગનલાલ ડી પટેલ, કૃષિગોવિદ્યામંડળ- વ્યાસ ૬ વાર્ષિક લલાજમ રૂા ૩-૦-૦

આપણે ત્યાં ખેતીવાડી વિષયને લગતાં સામયિકા આગળાને વેટે ગણાય તેટલા જ છે એ અત્પસંધ સામયિકોની સંખ્યામાં આ માસિકથી એક વિશિષ્ટ (એટલા માટે કે તેમાં) અત્યંતીન ખેતીવાડી-સુધરેલી દળની ખેતીવાડી તેમજ જુની પદ્ધતિ જાનેના સમન્વયપૂર્વકતા લેખો એમાં આવવામાં આવે છે ઉપરાંત, લેખોની લાખા પણ અપણી આમજનતા-જેના ઉપયોગાર્થે એ સામયિક પ્રકટ થાય છે તેઓ સમજી શકે તેવી રીતે એ રજુ કરાય છે એટલે દરજ્જે એ વિશેષ અવકાશપાત્ર છે આજણ ખેડુતો એમાં આવતા લેખો વાંચી તેનો ખેતીવાડીના કામ માં સુધુપયોગ કરતા થાય તો તેથી આજની આજની અછતતા વખતમાં સાગે પક પેદા કરવા શકિતમાન નિવડે એ નિર્નિવાદ છે આમપુરતકાલથી એ સામયિક પોતાને ત્યાં વસાવી ખેડૂન જનતામાં એ વિશેષ વચાય તેવા પ્રયત્ન જરૂર કરે

વિ. સ. ૨૦૦૫તુ ખગોળસિદ્ધ સૂક્ષ્મનિરચન કાર્તિકી પચાંગ-મુખ્ય સંપાદક શ્રી દેવશી વીરજી ખોના, પ્રકાશક જન્મભૂમિ પ્રકાશન મંદિર, મેડાઝ રફીટ, કોટ, મુબમ્બઈ મલ્ય રૂા ૧-૧૨-૦

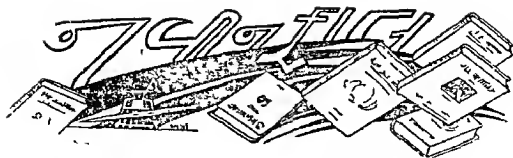
દર વર્ષની માફક આ 'પે' પણ જન્મભૂમિ કાર્યાલય તરફથી પ્રત્યક્ષ ગણિત અને ખગોળ નિરીક્ષણ પદ્ધતિપૂર્વક તૈયાર કરવામાં આવેલું પચાંગ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે મુખ્ય સંપાદક ઉપરાંત, ખીજાં સહસંપાદકોના સહકારથી એ તૈયાર કરવામાં આવ્યું હોઈને જ્યોતિષશાસ્ત્ર અને ખગોળ ગણિતમાં રસ ધરાવતા અભ્યાસીઓને એ ઠીક ઉપયોગી નીવડે તેવું છે જ્યોતિષગણિત અને ખગોળશાસ્ત્રમાં રસ ધરાવનાર તદ્વિજ્ઞાનપ્રેમીઓને એ જરૂર ઉપયોગી નીવડશે

નાટકો-તત્રી શ્રી જયવંત કાકર, લાનજીવન, રિલિફ રેશ, અમદાવાદ વાર્ષિક લલાજમ દહેથી રૂા ૧૦-૦-૦

પાક્ષિક તરીકે જન્મેલું નાટ્યશાસ્ત્રને લગતું માહિત્ય આપી આજની રગભૂમિમાં પરિવર્તન લાવવાના રીઝ મેવતું આ સામયિક તદ્વિષયક દેશ-પરદેશનું સાહિત્ય વખતોવખત આપે છે એનો અંક એક ખાસ કાલિદાસઅંક તરીકે આ અગાઉ પ્રસિદ્ધ થઈ ગયો છે હવે એ પાક્ષિક તરીકે નહિ, પરંતુ સાપ્તાહિક તરીકે પ્રસિદ્ધ થનાર છે એમાં આવના લેખો નાટકના વિવેચનો સમીક્ષા તેમજ રંગમંડળ તરફથી અને છતર "એમેસ્થોર્સ" તરફથી જાજવાતાં નાટકોને લગતી સમીક્ષા પણ આપે છે ઉપરાંત પરદેશના નાટકોને લગતા લેખો પણ દેશવિદેશની આ વિષયને લગતી માહિતીભરપૂર હોય છે

"જ્ઞપ્તસવાલ બધું"-તત્રી શ્રી જન્મીલાલ અમૃતલાલ જ્ઞપ્તસવાલ, કેમ્પ, વડોદરા વાર્ષિક લલાજમ રૂા ૩-૦-૦

જ્ઞપ્તસવાલ કોમના દિતપ્રશ્નો માટે હર થયેલું આ સાપ્તાહિક માત્ર જ્ઞાતિસમાચારો કે જ્ઞાતિને લગતાજ લેખોમાં મર્યાદિત ન હોઈને આયજનતાને ઉપયોગી સામાજિક, સાહિત્ય તેમજ અન્ય વિષયક લેખોમાં પાવામાં આવે છે એમાં આવતા લેખો બદ્ધજનસમાજને પણ વાચનીય બનેલાં આપણા રેકોર્ડને કદ ને કદ નવું વાચન આપે છે જ્ઞાતિહિતાર્થે પ્રકટ થતાં આ પુસ્તક સાહિત્યસેવા સાથે જ વિષયો માટે તત્રીને અભિનંદન

ગુજરાત ગ્રંથસ્ત્રોત કાર્યાલય-અમદાવાદ તરફનાં પુસ્તકો

૧ પદ્યપરામ-કર્તા શ્રી કેશવ હ ગેહ, મૂલ્ય રૂ ૧-૮-૦

૨ કાકાનો ગણો : (બીજી આવૃત્તિ)-લેખક શ્રી મન્યાલાલ માણેકલાલ મુનશી, મૂલ્ય રૂ ૧-૮-૦

૩ ભાગ્યનિર્માણ-લેખક શ્રી જયભિખુ, મૂલ્ય રૂ ૩-૮-૦

૪ કવિ કાલિાસનાં ત્રણ નાટકો-અનુવાદક શ્રી અધ્યાપક કેશવ દા કા રાજી, મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦

૫ ફળજાડની વાડી-લેખક શ્રી મોખાભાઈ કિશાભાઈ પટેલ, મૂલ્ય રૂ ૨-૮-૦

કુમાર કાર્યાલય લિ. અમદાવાદ તરફનાં પુસ્તકો

૬ કલાકારનાં સરકારયાત્રા-લેખક શ્રી ગવિશક મ રાવળ, મૂલ્ય રૂ ૨-૧૨-૦

૭ અજ્ઞતાના કલામડપો-લેખક અને આલેખક ઉપર પ્રમ ભો, મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦

૮ શિલ્પપરિચય-પ્રા શ્રી અરેન્દ્રકુમાર ગોપાધ્યાય (ગા.યુ.વી)ના મૂળ બંગાળી ઉપરથી અનવાદક સો અપરંબિત ત્રિવેદી, મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦

જીવન સાહિત્ય મંદિર-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૯ ચોખેરવાડી-મૂલ્યલેખક કવિર દાગેર, અનુવાદક શ્રી રમણનાથ સેની, મૂલ્ય રૂ ૪-૮-૦

૧૦ હમ ભી અફસર થે-લેખક શ્રી સુરેન્દ્રપ્રસાદ અબ્બાસ ત્રિપાઠી, મૂલ્ય રૂ ૨-૮-૦

અન્ય પ્રકાશકો તરફનાં પુસ્તકો

૧૧ રાષ્ટ્રવટલ સરદાર વલ્લભભાઈ-લેખક : શ્રી અબેયક નાગજીભાઈ, એકત્રે કેટ, પ્રાણક જુહાપુરાત પ્રકાશન મંદિર ૪૩, જરીવાર્ધા મિલિંગ, ચોપાટી, મુબઈ. મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦

૧૨ કસનધ-લેખક શ્રી મલ્લિક ન્યાયદ સાહ, પ્રકાશક સંચાલન એન્ડ કો, રાવપુરા, વડોદરા મૂલ્ય રૂ ૩-૦-૦

૧૩ ખગોળમિત્ર સૂક્ષ્મ નિરચન કાર્તિકી પચાંગ-મુલ્ય મંપાદક શ્રી દેવવી વીજી ખોના, પ્રકાશક "જન્મભૂમિ" કાર્યાલય, મેકાઈ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુબઈ મૂલ્ય રૂ ૧-૧૨-૦

૧૪ ઘરભાડા નિયમન નિબંધ-લેખક અને પ્રકાશક શ્રી ભગવતરાવ વાકડે, મુ વડોદરા.

૧૫ શુદ્ધિદે ગયાને સિધ્ધ હુત્તર પ્રયોગો (૨૯૬૨)-લેખક શ્રી જોશીભાઈ ગોવિંદજી, પ્રાશિરધાન-ધી મેનરાજ નેત્ર પુસ્તક ભંડાર, ગોડીજીની ચાલ, પંચધુની, મુંબઈ ૩

૧૬ સાદી રમતો-(બીજી આવૃત્તિ)-લેખક શ્રી ચિતુભાઈ પુ સાહ બી એ પ્રકાશક ગુજરાત બંધામ પ્રચારક મંડળ જવાહર ખમર, ભરૂચ. મૂલ્ય રૂ ૪-૦-૦

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગાંદાર તેમજ માનદ પ્રચારકોએ નીચેના રથોની મુદ્દાકાત લખને ત્યાંની પુસ્તકાલય વા વાચનાલય સરચાઓની તપાસણી કરી છે, અને દરેકની તથા પુસ્તક ગોઠવણીની અવ્યવસ્થા દૂર કરી છે. વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની પણ કામગીરી બજાવી છે

(૧) વડોદરા-નવસારી પ્રાંત પ્રચારક રા. છગનભાઈ મથુરભાઈ પટેલ માટે-
લુલાઈમાં-નવસારી મહાલનાં-(૧) ધામજી (૨) સરાર્થ (૩) વેળવપુર (૪) પરજીજી (૫) પીનસાડ (૬) આમલપુર (૭) સદવપુર (૮) કુચેદ (૯) મીમોદરા (૧૦) વેરમા (૧૧) કોલામવા (૧૨) કડોલી (૧૩) છીણમ (૧૪) મીરજીપુર (૧૫) સામર (૧૬) તવડી (૧૭) કરવાપાર (૧૮) માલેકપુર (૧૯) લીમવળ, મહુવા મહાલનાં (૨૦) ધોળીકુઈ (૨૧) કુચેદ

માટે મે મહિનામાં (૧) અનાવલ તા મહુવા, કામરેજ મહાલનાં (૨) કરજી (૩) વળા (૪) ધાતવા (૫) હુમરા (૬) કામરેજ, માંજરોળ મહાલનાં (૭) મહુવેજ (૮) નાવા (૯) કટવા (૧૦) દીણોદ (૧૧) બોરીંગ (૧૨) હલુગજી (૧૩) કુંવાદા (૧૪) કોસવા (૧૫) વેલાળા (૧૬) લીબાડા (૧૭) સીમોદ (૧૮) વાંકળ (૧૯) માંજરોળ (૨૦) મોસાલી (૨૧) નાની નરોલી (૨૨) લીંબોદરા (૨૩) પીપોદરા કામગીરી દિન ૨૧

(૨) મહેસાણા અમરેલી પ્રાંત પ્રચારક રા. ચીમનલાલ જ. દવે. માટે લુન માસમા-મહેસાણા મહાલનાં-(૧) મેઉ (૨) પદારિયા (૩) ધુધુસજી (૪) પાલારાંજી (૫) વડાસજી (૬) મીકા (૭) સામેના (૮) લાખવડ (૯) ખેરવા (૧૦) દેવસજી (૧૧) જગુજી (૧૨) ગોળ સજી (૧૩) કુમ (૧૪) પુનાસજી કામગીરી દિન ૨૩

(૩) ચાણુમા મહાલ માનદ પ્રચારક (૧) રા. કરજીશકર મોહનલાલ વ્યામ માટે લુલાઈમાં-(૧) ચવેલી (૨) ગ્લામજી (૩) મીકા ધરવા

(૪) ચાણુમા મહાલ માનદ પ્રચારક રા. રામરાંકર મોહનલાલ જાની માટે મે માસમા-(૧) પલ સર (૨) કોડા (૩) જેતપુર (૪) રણેલા (૫) સદુયળા (૬) સળમગ

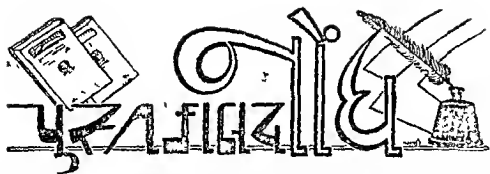
તપાસણી દ મ્યાન પ્રચારક ભાઈઓએ જે ખામીઓ દર્શાવી હોય તે વેળાસર મુદ્દાગી લેવા તથા જે જે સચવા-સરજૂત આપી હેય તે દરેકનો યોગ્ય અમન તાકીદે કરી નાખવા જે તે ગંરથાના મત્રા ભાઈઓને લવામણ કરવામાં આવે છે

ના. ન. ચૌકસી

સહમતી

વ રા પુ મંડળ

પરિણામ—શિષ્ટવાચનની ૨૬મી પરીક્ષાનું પરિણામ આ અકર્મા પ્રસિદ્ધ થયું છે તે જોઈ લેવા લાગતા વળગતાઓને વિનંતિ

—પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષા કરેલી તારીખે લેવાઈ ગઈ હોય તેનું પરિણામ સપ્ટેમ્બર અકર્મા પ્રસિદ્ધ થશે

સભાઓ ભરે —આલાનુગાદ જૂથ મંડળોની તેમજ મહાલ મંડળોની વાર્ષિક સભા ભગવા માટે જાહેરાતો જીલ્લાઈ અકર્મા બહાર પડી છે. તદનુસાર જે મંડળોની સભાઓ ભરાઈ ગઈ હોય તેના હેવાલ હિસાબ રાખ્ય પુ મંડળ તરફ મોકલી આપવાની જે તે મંડળના મત્રી મહારજો કૃપા કરે

જે જૂથ ૩ મહાલ મંડળોની સભાઓ નમુદ કરાવથી તારીખોએ સંજોગવશાત્ ન ભરી શકાઈ હોય તેમજે બનતી અનુકૂળતાએ પણ વહેલામા વહેલી તકે તેમ કરી દઈને અહેવાલો જરૂર મોકલી આપવા

પ્રાંત પુ. મંડળોની વાર્ષિક સભા—સાલાનુગાદ પ્રાંત પુ મંડળોની વાર્ષિક સભાઓ આગામી સપ્ટેમ્બરમા ભરાવાની હોઈ તેને માટેનો પરિપત્ર જે તે પ્રાંત મંડળ તરફ મોકલી આપવામા આવેલા છે જુદા જુદા પ્રાંત માટે નીચે પ્રમાણે તારીખો સચરાઈ છે તેને માન્ય રાખી પ્રાંત મંડળો પોતપોતાના સભાસદ મહારજોને તેમ જ લાગતા વળગતા સર્વ કાંઈને ખબર આપશે. એ મળેથી કરેલી તારીખ જ્ઞાનમા રાખીને જે તે પ્રાંત મંડળના સભાસદો પોતપોતાની પ્રાંત સભામાં ઉલ્લેખેર હાજર રહેવાની કૃપા કરે

કરેલી તારીખો

(૧) નવસારી પ્રાંત માટે તા ૪-૯-૪૮ (૨) મહેસાણા પ્રાંત માટે તા ૧૧-૯-૪૮

(૩) અમરેલી પ્રાંત માટે તા ૧૯-૯-૪૮ અને વડોદરા પ્રાંત માટે તા ૨૧-૯-૪૮

આમ પુસ્તકાલયના મંત્રીઓ જરૂર વાંચે.

મજૂર થયેલ બજેટની નાણા પુસ્તકાલય સ સ મંડળ લિ વડોદરા જ મોકલવાના છે નીચે જણાવેલ બાબત પૈકી મોકલેલ નાણાં શાના છે એ મનીઓર્ડર કુપનમાં સ્પષ્ટ જણાવવું

૧ લોકમદદ ૨ કાયમફંડ

૩ આમપ ચાલત મદદ. ૪. પસ્તી વેચાણ

૫ છતર

મનીઓર્ડર કુપનમાં ગામનું નામ તથા તાલુકો જરૂરી લખવો

શિષ્ટ વાચનની ૨૬ મી પરીક્ષા

“ મોતીભાઈ અમીન ” પુસ્તકનું પરિણામ સહિત નિવેદન

ઉપરોક્ત પરીક્ષા અગાઉ જાહેર થયા પ્રમાણે જુનની ૨૦ મી તારીખે જે તે સ્થળે લેવાઈ ગયેલી અને આરે ગુજરાત-કાઠિયાવાડના ૯૪ ગામોના ૧૭૮ ઉમેદવારોની અરજીઓ આવેલી અને તેમને પ્રશ્નપત્રો મોકલવી આપેલા, પરંતુ તેમાંથી ફક્ત ૩૪ ગામોમાં ૫૦ ઉમેદવારોની જ ઉત્તરવહીઓ અમારા તરફ આવેલી હોવાથી કુલ ૫૦ જણે આ પરીક્ષાનો લાભ લીધો હોવાનું જણાઈ આવે છે. પરીક્ષામાં બેઠેલા ઉમેદવારોની ધંધાવાર સંખ્યા નીચે પ્રમાણે છે

૪૪ શિક્ષક, ૧ અંચાલ, ૧ કારીગર, ૧ પટાવાળો, ૨ ખેડૂત, ૧ વેપારી મળી કુલ ૫૦ જેમાંની ૧ શિક્ષક બહેન છે. ઉત્તરપત્રોની તપાસ કરતાં પરીક્ષામાં બેઠેલા ઉમેદવારોમાંથી ૪૫ ઉત્તર પાયા છે એટલે પરીક્ષાનું પરિણામ આ વખતે ૬૦ ટકા આબુ કહેવાય. ઉત્તર પાયા થનારમાં ૩૯ શિક્ષકો, ૧ અંચાલ, ૧ કારીગર, ૧ પટાવાળો, ૨ ખેડૂત અને ૧ વેપારી છે.

અગાઉ જાહેરવારી માસમાં પ્રસિદ્ધ થયેલી સદર પરીક્ષા માટેની જાહેરાતમાં જણાવ્યા પ્રમાણે પ્રથમ ૨૦ નબરે ઉપરાંત * ચિહ્નવાળા ટ્રેનિંગ મેલેજનો લાભ સપ્તમે નક્કિ પામેલા શિક્ષકો અગ્રેષ્ઠ પાંચ ધો. શુ. સુધીના વિદ્યાર્થીઓ, ખેડૂત વ. ઈતર ધંધાદારી ઉમેદવારો બેઠાં. ઉત્તર પાયા ૧ જણ ગુજાનુક્રમે ૦-૮-૦૦ નું ઉત્તેજનાર્થક ધનામ મેળવવાને પાત્ર કરે છે જેને તેને મળતી ધનામની રકમ જેના તેના નામની સામે રોગના ખાતામાં દર્શાવવામાં આવી છે. કુલ રૂ. ૩૩ ના ધનામો આ પરીક્ષા અંગે વહેંચાશે, અને અત્રેની તેમજ ઉમેદવારોની સમગ્ર ખાતર ચિરસ્તા મુજબ રોકડ અપાશે, છતાં જેમની ઈચ્છા ધનામની રકમ પૂરી કરી મેળવવા પુસ્તક દેવાની હશે, તેઓ પુસ્તક, અલગત, મળાવી ચકાશે તેથી ધનામ મેળવવા લગતાઓ નીવડેલાઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમને મળતું ધનામ રોકડમાં જોઈએ છે કે પુસ્તકરૂપે તથા તે કોઈ ગે મારફત રૂમરૂપે મળાવી લેવું છે કે ટપાલ રસ્તે, તે માટે માસ આખર સુધીનાં જોઈએ તેણે અવરજવણી જાવતું મુદત વીત્યે જ તે રકમ અત્રેથી જેને તેને અર્થે મળી-ઓર્ડર થાં ગવાના કરી દેવાની તજવીજ રહેશે.

અગાઉની પરીક્ષાઓની જેમ આ વખતે પણ જે તે સ્થળના ડાક, મત્રી કે અન્ય ગૃહસ્થોએ નિરીક્ષક તરીકેના મેલા અર્પી પરીક્ષાના કામમાં જે મદદ કરી છે તે બદલ એ સર્વેનો અત ધરણપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે.

પરિણામ

નંબર	નામ	ગામ	ધંધો અભ્યાસ	શુભ	શેરો ધનામ રૂ.
૧	પ્રહલાદરાય અ. બાસ	ધારીસણા	શિ પૂ. ૫	૭૫	૫
૨	ભીમજીભાઈ જી. પડમા	હાગડાં	શિ ઉ	૭૩	૪
૩	રવિશંકર મ. દાસ	ગણદણ	શિ પૂ. ૫	૭૨	૩
૪	નારણસિંહ ન. જણમર	વેલણ	સુ શિ	૭૦	૨

૫	ડાહ્યાભાઈ કે આરોહ	ધારીસણા	ચિ ઉ	૬૬	૧
૬	મણિલાલ ત્રિ. દવે	પોષપા	ચિ. ઉ	૬૬	૨
૭	જટારાંકર જી આસ	માલવજી	ચિ ઉ	૬૦	૧
૮	મનુભાઈ વી પચાન	ચાણુમા	અથપાન	૫૯	૧
૯	સે માલકર પટેલ	અન્નેસર	ચિ મે. સિ	૫૯	૧
૧૦	બલુબેન વે પટેલ	ચાણુરમા	ચિ પૂ. પ.	૫૮	૧
૧૧	હરગો. નંવાન ઉ વ્યાસ	ઉલપુર	મુ સિ	૫૮	૧
૧૨	હાકોર ખોડાજી સાદાજી	ચાણુરમા	પટાનાળાવગ	૭૫૮	૧
૧૩	નારદલાલ મે જોશી	અમૃતપુર	ચિ પૂ. પ	૫૭	૧
૧૪	મોતીભાઈ રા. ચૌધરી	લાય	"	૫૭	૧
૧૫	પ્રેમભાઈ દેવચાંજી પટેલ	ધોળીકુર્ષ	ચિ ઉ	૫૬	૧
૧૬	ઉનાનભાઈ ન મનસુરી	ધામપુવા	ચિ ઉ	૫૬	૧
૧૭	વિધાલા ગયાલા માણેક	હાગડા	"	૫૬	૧
૧૮	ચપકલલ ભ ગરગ	ઈસનપુર મેટા	ચિ. પૂ. પ	૫૬	૧
૧૯	નંદલાલ પ્ર મહેતા	સગલડા	ચિ મે સિ	૫૫	૧
૨૦	પચેલી વિક્રમદાસ મ	ગણેશપુરા	ચિ મે. નિ.	૫૫	૧
૨૧	સોમેશ્વર મ ભટ્ટ	પોષપા	ચિ. પૂ. પ	૫૪	
૨૨	મણિભાઈ કી પટેલ *	નાણીઆ	ઉ મે ચિ	૫૩	ગા ઉ
૨૩	તાજમહમદ અ સિંધી *	ધારીસણા	ચિ વ ૭	૫૦	ગા ઉ
૨૪	મોતીલાલ હીંગલાલ દવે	વાસા	ચિ ઉ	૫૦	
૨૫	બેચરસક હ આહી	ધોળીકી	ચિ પૂ. પ	૪૯	
૨૬	મોહનલાલ જ. ભટ્ટ	કુનપાડ	"	૪૭	
૨૭	ખોડાભાઈ જી પટેલ	જમલપુર	"	૪૭	
૨૮	ભગવત ર હજી	કુડાવ	ચિ. મે.	૪૬	
૨૯	રવિશંકર ઉ ત્રિવેળી	હારીજ	ચિ પૂ. પ	૪૪	
૩૦	સોમાભાઈ લ પટેલ	ગાખાના	ચિ	૪૩	
૩૧	આપુભાઈ મોતીભાઈ *	સોખડા રાધુ	ચિ પૂ. પ	૪૨	ગા ઉ
૩૨	જેસમભાઈ વાવાભાઈ	ચાણુરમા	ચિ વ ૭	૪૨	
૩૩	મગનલાલ શુ પુળગી	બહુચગાજી	ચિ પુ. પ	૪૧	
૩૪	હરગે વિઠ કે ત્રિવેળી	ગણેશગઢ	મુ ચિ	૪૦	
૩૫	નાનજીભાઈ જી. પટેલ	મહેસાણા	ચિ ઉ	૩૯	
૩૬	દેવીદાસ મુ મકરણા	સોખડારાધુ	ચિ પુ પ	૩૮	
૩૭	રમણલાલ પુ. શાહ *	ધારીસણા	વેપાર-ખેતી અ	૫ ૩૬	ગા ઉ
૩૮	ભગવાનજી ક. બલદાણીઆ ખાલા	વાસા	ચિ મે ઉ,	૩૫	
૩૯	હાતિલાલ કે. દવે	ચવેલી	ચિ અ	૩૪	ગા ઉ

૪૦	સાલુમિયાં મોટામીયાં	વડાવથી	શિ મ પ	૩૩	
૪૧	રણુછોડભાઈ અ' પાટલુવાડીઆ સોખાગમધુ	ખેતી વ. પ		૩૩	૦૧૧ ઉ
૪૨	લક્ષ્મભાઈ લખાભાઈ	વધવાડા	ચિ પુ પ	૩૦+૩	
૪૩	શિવુજી સાલુજી વાધેલા	મહેસાણા	ચિ ઉ	૨૨+૪	
૪૪	ગોવિંદભાઈ મગનભાઈ	સોખાગમધુ	સુથાર વ. પ	૨૬+૪	
૪૫	ભીખાભાઈ મ મકવાણા	,,	ખેતી વ પ.	૨૬+૪	
૪૬	અબારામ ના શર્મા	રૂપપુત્ર	શિ	૨૮	
૪૭	અબ્દુલભાઈ છસબખા	રૂપપુત્ર	શિ	૨૫	
૪૮	વિશ્વનાથ મો. વ્યાસ	મીડીધારિયાડ	શિ	૨૨	
૪૯	લક્ષ્મીદાસ ત્રુ ઠાકર	દ્વારકા	શિ	૨૦	
૫૦	સોખાભાઈ જો ચોદાપુ	પોષ્યા	શિ	૧૦/	

ઉમેદવારી નોંધાવનાર બધાં ભાઈએનો પરીક્ષાર્થ નથી બેઠો તેની સખત નાન લખ્યે છીએ ઉમેદવારી નોંધાવ્યા પછી કરજીરવાત્ પરીક્ષા આપવાતું શક્ય ન બને તેમ હોય તો તેવી ખબર સવેળા આપી દેવી જોઈએ કે જેથી અર્થ તેમજ ખટપટ બનતો બચાવ થઈ શકે આ પુસ્તકનો રસ આખનારો ભાઈએનો પોતાના ભાઈખંધ દોસ્તદોસ્તો તથા સામાન્ય વાચકવર્ગમાં એનો છૂટથી પ્રચાર કરે એમ પ્રયત્નવામાં આવે છે.

વ. રા પુ મડળ
ના ન ચોક્સી

“પુસ્તકાલય” માસિકમાં જા. ખ. છાપવાના ભાવ

	૧૨ માસ	૬ માસ	૩ માસ	એક માસ
એક પેજ	રૂ. ૧૨૦	રૂ. ૭૫	રૂ. ૪૫	રૂ. ૧૦
અર્ધ પેજ	” ૭૫	” ૪૫	” ૩૦	” ૧૦
કવરપેજ ૩ ભુ	” ૧૫૦	” ૧૦૦	” ૫૫	” ૨૨
” ૪ થુ	” ૧૮૨	” ૧૨૦	” ૭૦	” ૩૮

૧ જા. ખ ના ઉપરના દરો સાચી છે. તેમાં કાંઈ વળતર કાપી આપવામાં આવતું નથી.

૨ જા. ખ ના નીચા અગાઉથી જ લેવામાં આવે છે

૩ ખદલા (Exchange) માં જા. ખ છાપવાતું ધોરણ બધ છે, માટે તે વિષે કૃપા કરી કોઈએ પૂછપરછ કરવા તસ્દી લેવી નહિ

૪. કોઈ પણ જા. ખ લેવી યા ન લેવી તે વ્યવસ્થાપકના નિર્ણય પર રહેશે.

વધુ વિગત માટે લખો— વ્યવસ્થાપક, ‘પુસ્તકાલય’ માસિક

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિં

ચો. જો. નં. ૧૦ રાવપુરા—વડોદરા.

સામયિક ઘોઠન

સ્વાશ્રયી પ્રવૃત્તિઓ

આજે ગામડાના લોકોને પૂરતા ઉઘોગો નથી એટલે તેમનો સમય સારી રીતે જતો નથી. ગામડાંનું જીવન જોઈએ તો નિર્માલ્ય લાગે મકાનોનું ઠેકાણું નથી, ધૂળ અને મદવાડનો પાર નથી પાણીની કે બીજી સવડો નથી. અભ્યાસ કે તકુસ્તી સુધારવાના સાધનો નથી બધા ગામડામાં આ બધા સાધનો ઊભા કરવાનું અવકાશ છે એટલે સૌથી પ્રથમ ગામડાં અને શહેરને જોડતા રસ્તા કાઢવા પડશે. ગામડાંના બધા લોકોને શહેરમાં કામ મળવાનું નથી એટલે ગામડાંમાં ખેતીવાડી, હાથવણાટ તથા ડેંગે વગેરે ઉઘોગો ચાલુ કરવા પડશે ઉઘોગો તથા ખેતી માટે નાણાંની જરૂર પડશે. એટલે દરેક ગામડાં અથવા અમુક ગામડાંના જૂથવાર ધીરધાર કરનાર તથા માન્ય ખરીદવેચાણની સહકારી મંડળીઓ કાઢવી પડશે.

અમુક મોટા શહેરમાં જ બધા ઉઘોગો ઊભા થાય છે, એમાં નથી શહેરનું જીવન સુખી થતું, ઘોરદુ ગામડાં ભાંગી જાય છે એટલે ઉઘોગો જુદા જુદા સ્થળે ઊભા થાય તે માટે સરકારે ગોઠવણ કરવી પડશે એ જ રીતે લાલચેરી, દવાખાનાં અને યાત્રાગોલેગે અમુક સ્થળે જ વધુ પ્રમાણમાં ઊભા થાય છે, એટલે જે સ્થળે આવી સવડો થાય છે ત્યાં જરૂર કરનાં વધુ બીડ થઈ જાય છે. અને જ્યાં આવી સવડો નથી થતી ત્યાંની વસતી ભાગતી જાય છે. એટલે આ જાતની સવડો પણ નિવૃત્તામાં જુદાંજુદા કેન્દ્રો ઉપર થતી જોઈએ.

આજે કેળવણી માટે ઠેર ઠેર મોટી મોટી કોલેગે નીકળે છે. દેશની ઉન્નાતિ માટે આ જરૂરનું છે જ. પરંતુ કોલેગેની પાછળ જ બધી શક્તિ સંગ્રહા ખર્ચે તે કમતાં જાતજાતની મદદ આપી જુદે જુદે સ્થળે નાના નાના ઉઘોગો કે દુકાનો શીખવવાની સંસ્થાઓ ઊભી થાય તે માટે જરૂરી યોજનાઓ કરવી એ ખાસ આવશ્યક છે કેળવણીની દિશામાં હાથરુનું અને કોલેગે તરફ જ ધ્યાન આપાય છે, પરંતુ મેટ્રિક થતાં અગાઉ અભ્યાસ છોડી દેનાર હજારો જુવાનોના જીવન નષ્ટ થઈ જાય છે નોનમેટ્રિક વિદ્યાર્થી તોશરીના કામનો નયો ગઢેતો. મજૂરીનું કે કપડાંને કાપ પડે તેવું કામ કરતાં તે શરમાય છે એટલે તે બેકાર રખડે છે જુવાનોને લીધે તેનામાં શક્તિ અને અચળતા છે. પરંતુ તેને ગમતું કામ મળતું નથી. એટલે તે આમતેમ રખડી પોતાનું અને ગામનું જીવન બગાડી રહ્યો છે દેશનું ધણું માનવધન આ રીતે વેડફાતું જઈ અટકાવવા માટે નાના ઉઘોગો શીખવવાની સંસ્થાઓ ઠેર ઠેર રચાવવી જોઈએ.

પાટણનાં પટોળાં

“ પડી પટોળે ભાત ફાટે પણ ફીટે નહિ ”

એક કાળે પાટણ ગુજરાતનું સંકાર-કેન્દ્ર હતું ત્યારે ત્યાં સાહિત્ય ને કળાના મૌલિક સ્વરૂપો ખીલતા એ પાટણની નરજીતના અવરોધરૂપ દુઃખાળના ખડેરા અને એ ખડેરા જેવી જ અનદ્દાને પામેલો પટોળાનો ઉદ્યોગ આજે છે એ ઉદ્યોગનો પુનરુદ્ધાર કરવાની પ્રવૃત્તિ ગુજરાતના કવિશ્રીઓ દ્વારા થશે

પટોળું નામ લેતાંની સાથે પાટણ નામ નજર સામે ખડું થાય છે. ધણી વર તો બહારના લોકો પટોળું એટલે પાટણ અને પાટણ એટલે પટોળું એમ જ માની લે છે

હિંદમાં ચોમેર ખ્યાતિ

પટોળું સોભાગ્યવતી ઓનું બૂધણું મનાય છે વળી ગુજરાતમાં ધણી જગ્યાએ નવરંધૂને લગ્ન વખતે પહેરાવવામાં પણ આવે છે અને ઉત્તરોત્તર વર્ષોને વારસામાં અપાય છે આ પટોળું ધણું જ કિંમતી હોય છે સારા સામાન્ય પટોળાની કિંમત રૂ. ૮૦૦ થી ૯૦૦ ગણી સકાય

જૂતા સમયમાં તેની મામ વધારે હતી ઠેઠ જવા સુમાત્રાના ટાપુઓની સ્ત્રીઓ આ પટોળા પી સુદર કારીગરીથી અકર્ષણી હતી, અને ત્યાં પણ એ નાનાં પૂતો પહેરવેશ બન્યો.

આ પટોળાનો દુન્યો તો ધણો પુગલો છે ખામ કારીગરો જ આ કામ કરતા હતા. આજે આ પટોળાં બનાવવાનું કામ ફક્ત નામના કુટુંબો જ કરે છે પટોળાં બનાવવામાં ધણો સમય લાગે છે, અને તેથી જ તેની કિંમત વધે ચાલે છે આજના જમાનામાં એટલા દામ અને સમય આપવો પાલવે તેમ નથી, એટલે પટોળાના કારીગરો ઓછા થતા ગયા છે

(પાછલા પૃષ્ઠનું અનુસંધાન)

કેટલાક ધનિકોના હોઠગચ્છોને પણ કંઈ જ કામ હોતું નથી. એટલે તે જુગાર, વ્યભિચાર અને બીજી જાતની કુટેવોમાં પોતાનો સમય વ્યતીત કરે છે. એમ કરીને તેઓ પોતાનું જીવન-ધનદોલત-વેડપી રચ્યા છે એટલું જ નહિ, પરંતુ સમાજમાં દુર્વ્યસનો અને કુટેવોના રાગ ફેલાવનાર જ વ્યવસ્થા બની તેઓ સમાજના ધણા માણસોને બગાડે છે એમની પામે ફરજિયાત પ્રવૃત્તિ કે સસ્થામાં અમુક સમય કામ લેવું જોઈએ

સમાજમાં દારૂ, જુગાર વગેરે અનેક બીજીઓ ચાલે છે એનો નાશ થયા વગર પ્રજાની ઉન્નતિ નથી એનો નાશ કરવા સરકાર તો શક્ય પ્રયાસ કરશે જ, પરંતુ પ્રજાના સહકાર વગર એમાં ઝાઝી સફળતા મળવી શક્ય નથી. પ્રજાજીવનની શુદ્ધિ માટે ઠેર ઠેર યુવકમંડળો કાઢવાં જોઈશે આવાં મંડળોને સરકારે સાર્કય રીતે ઉત્તેજન આપવું જોઈશે.

સ્વતંત્રતાનો લાભ લઈ આપણા દેશને દુનિયાના મોખરાના દેશોની હરોળમાં આણવો હશે તો આપણે સરકારી પ્રયત્નો ઉપર જ આધાર રાખી એસી રહે નહિ પાલવે પ્રજાએ સ્વાશ્રયના ધોરણે આગળ વધવાની ધણી પ્રવૃત્તિ આદરવી પડશે અને સરકારે તેને સારી રીતે ઉત્તેજન આપવું પડશે.

—ચિમનભાઈ મૂ., અમીન

ભાત નક્કી કરાય છે'

પટોળાં બનાવતા પહેલાં તેની ભાત નક્કી કરવા આવે છે, પછી રેશમના દોનઓ પર એ ભાત પ્રમાણે નિશાનો કરી તેટલો ભાગ મુનગના દોરાથી મળજૂત બાંધી દે છે, અને પછી ઘેગે રંગ યાય ત્યાં સુધી આછા ગદતા ગગમા તેને વાગવાગ ગગવામા આવે છે વાણા અને તાણાને આ રીતે લુપ્ત બુદ્ધ ગંગોની ભાત પ્રમાણે તૈયાર કરે છે આ ગગ મુકાઈ બધ તમારે બધિયા સુતરના દોરા ઉકેલી નાખી રેશમ ને વાણાને શાળ પગ મૂકી દે છે અને પછી તેમાં તાણા નાખે છે આ રીતે આખું પટોળું તૈયાર થાય છે ભાત બનાવતા ધણો સમય લાગે છે એટલે કારીગરો અમુક નક્કી કરેલી ભાતો જ તૈયાર કરે છે નવી ભાત કરવી હોય તો તેને તે ડિઝાઇન કરી તેમાં રંગો ભરી ફરી રેશમના તાણાવાણા તૈયાર કરવા પડે છે ખાસ કરીને ત્રણ ભાતો પ્રચલિત છે

(૧) 'ખંભાતી' (૨) 'પાટણી' અને (૩) 'મુરતી'.

પટોળાંની જાતો

'ખંભાતી' ભાતમાં સફેદ લીટીઓની ચોકડીની અંદર ઘેરા લીલા કાળખાવાળાં સફેદ ફૂલો કરવામા આવે છે, અને તેટલા પોતનો રંગ ઘેરો-જાણુડી તપકીરી વગેરે કરવામાં આવે છે. કિનાર અને પાલ્લવ એક લાખી કાળખીવાળા પુલ સાથે એ પાંદડાંનાં બનાવવામા આવે છે .

'પાટણી'ની બનાવટમા અદગતી ભાત હોય તેને લગતી જ કિનાર અને પાલ્લવ હોય છે. ધણી વાર નિહ, લાથી, હરણ, પોપટ, મોર, ફૂલવાડીવાળી ભાતો પણ આમાં તૈયાર થાય છે. આમાં અદરનો રંગ તો ઘેરો જ પસંદ કરવામા આવે છે, અને બીજી વાતો કોઈ આછા રંગની અગર સફેદ રાખવામાં આવે છે.

રંગની સુદર મિલાવટ

'મુરત'ની બનાવટમાં કિનારની વચ્ચેનો ગગ ઘેરો લીલો અને વચ્ચે ઘેરો લાલ રંગ રાખવામા આવે છે.

પટોળાંના રંગમાં ઉતાવળ કરવી કામ નથી લાગતી. પહેલાં તફાન આઢો, પછી સહેજ ઘેરો, પછી વધારે ઘેરો એમ ધીમે ધીમે એક પછી એક રંગથી રેશમ તૈયાર કરવામા આવે છે આ રંગો બનાવતી વખતે ઝીણામાં ઝીણી વસ્તુ ખ્યાલમાં રાખવામા આવે છે રંગની ખીલાવટ અને ઉઠાવ ધણો જ સારો હોય છે બહુ આખને ખુચે તેવા ચળકતા રંગો પટોળામાં નમે નહિ જુઓ. ખાસ કરીને તેમાં માટીનો, પથ્થરનો અને કુદરતના આભેદુષ આખને ગમે તેવા ગંગો જ નેઓ પસંદ કરે છે.

પાટણની એ લબ્યતા

પટોળાં આજે પુરાણ બનેલા પાટણના જૂતકાગની લબ્યતાનો ખ્યાલ આપે છે. હજારો કુટુંબો આજે પટોળાં બનાવી પોતાનું શુભગત ચલાવતા એ તે વખતની જાહોજલાલીનો અચ્છો ખ્યાલ આપે છે

(તા ૩૧-૭-૪૮ ના " પ્રતાપ " માંથી)

ચીનની ઐતિહાસિક દિવાલ

જગતની નવ અગ્રણીઓમાં ચીનની ઐતિહાસિક લાંબી દિવાલ પણ એક છે. માનવ-જાતનું એ એક સમર્થ કાર્ય છે કેટલાક ઐતિહાસિકો તો એમ પણ હિમતભરે કહે છે કે ચંદ્રવોદ્ધ-માંથી જો પૃથ્વી પર કંઈ નીરખવું હોય તો માનવ પશ્ચિમની આ એક જ ભેટ છે, જે ત્યાંથી નરી અગ્નિ નીરખી શકાય. ૬ સ. ૧૭૬૦માં એક વૈદ્યાનિકે એમ જણાવ્યું હતું કે ઇંગ્લેન્ડ, સ્કોટલેન્ડ, આયર્લેન્ડ અને વેલ્સનાં તમામ મહાનેામાં જે ઇષ્ટ પથ્થર વપરાયા હોય તેના કરતાં વધુ ઇષ્ટ-પથ્થરનો ઉપયોગ આ દિવાલ બાંધવામાં થયો છે. એક ઇંગ્લેન્ડે પણ જણાવ્યું હતું, કે આ દિવાલ બાંધવામાં જે મજૂરી ખર્ચાય છે તેટલી જ મહેનતથી આપણી તમામ રેલવેઓ, નહેરો, રાજમાર્ગો અને આપણાં ઘણાં ખર્ચાં શહેરો બંધાયા હોત.

દિવાલની શરૂઆત દરિયાઈ સપાટીની નીચેથી થાય છે અને ધીમે ધીમે જો એ બાંધવામાં આવી છે એક છેડાથી બીજા છેડા સુધીની તેની લંબાઈ ૧૧૪૫ માઇલની છે, અને તેના તમામ છેડાઓ બાહુઓ વગેરેની ગણતરી કરીએ તો એ લંબાઈ વધીને ૨૫૦૦ જેટલી થાય છે.

આ દિવાલનો જન્મદાતા સમ્રાટ ચીનશીન હોંગ માત્ર તેર વર્ષની વયે ચીનની ગાદીએ આબેા હેતો, અને ઘણો મહત્વકાંક્ષી હતો. એના અમલ દરમિયાન આખું ચીન વેરવીજેર થયું હતું. ચીનશીનના અમલના સાત વરસ દરમિયાન ચીને ધીમે ધીમે પાસેનાં નાનાં રાજ્યો કબજે કર્યાં.

ચીનશીન મહેત્વાકાંક્ષી ઉપરાંત વિલાસી પણ હતો. એનો મહેલ અતિભવ્ય હતો, અને આખું જીવન રંગીલું હતું. પાંચ લાખ માણસોની મહેનતને અંતે તેનો મહેલ તૈયાર થયો હતો. એમાં હજારો ઓરડાઓ હતા. મહેલની બંદરના સભાગૃહમાં લગભગ ૧૦,૦૦૦ બેઠકો હતી. એ જ પ્રમાણે ચીનશીનનું અંત પુર પણ એટલું જ મોટું હતું. એને અસખ્ય 'પત્નીઓ' હતી. ચીનશીનને મૃત્યુનો ડર ઘણો લાગતો અને એટલે હમેશાં તે પોતાના અંગત અને સ્વતંત્ર શયન-ગૃહમાં જ સૂતો. તે પોતાના જ તરમતરથી પણ ઘણો ખીતો હતો.

એને ગાદી પર આવ્યાને થોડો વખત થયા બાદ રાજજોશીએ તેને જણાવ્યું, કે 'હું' નામની જ ગદી જાતને હાથે તેનો વિનાશ થશે. આ જાતિ ઉત્તર પ્રદેશની વતની હતી અને તેણે ૫૦૦ વર્ષ સુધી ચીની પ્રજા પર અત્યાચારો અને બુદ્ધિઓ ગુજાર્યાં હતાં. તેમના અણુચિત્તો હુમલાથી પ્રજા એટલી બધી ભયભીત રહેતી કે પ્રજામાં એક કહેવત પ્રચલિત બની હતી કે દક્ષિણમાંથી આવતા વાવચો પહોવાની જરૂર નથી, પરંતુ ઉત્તરનો એક તણખલાથી પણ સાવચેત રહેજો.

એટલે હુમલાખોરોથી બચવા ચીનશીને ઉત્તર દિશા તરફ એક તોતીંગ દિવાલ બાંધવાનો નિર્ણય કર્યો કે જેથી હુમલાખોરો ચીનમાં પ્રવેશી શકે જ નહિ. પણ એટલી લાંબી દિવાલ બાંધવા એટલા બધા મજૂરો લાવવા ક્યાંથી? એ માટે સમ્રાટે ચીનના દરેક સરકારી આદમીને ઢાકલ કરી, અને તેમને કામમાં બેઠાવાની ફરજ પાડી. કુમળા વિદ્યાર્થીઓને પણ બાકાત ન રખાયા. ઉપરાંત, ૩૬]

ખુનીઓ, ચોર, લાંચીઓ ન્યાવાધીશો અને બીજા તમામ ગુન્હેગારોને પણ કામમાં જોતયા. કામદારો પાસેથી હટગના ફટકે કામ લેવામાં આવતું, એનો વિરોધ કરનારને ત્યાં જ દિવાલમાં જીવતા ચણી લેવાતા જે કામદારો માંદા પડતા તેમને મરવા માટે ત્યાં જ છોડી મુકાતા, અને તેમના મૃત દેહોને ખાઈ અને ખીણોમાં ફેંટી દેવાતા આમ આખરે ચીનનો એ જગપ્રસિદ્ધ દિવાલ બધાઈ

દિવાલની રાજઆત શાન્દૈકવાઈ પામેના સમુદ્રમાંથી થાય છે. એ બાદ ૨૫ શીટને સમાંતરે એ દિવાલો ચણવામાં આવી અને એ બંને વચ્ચેનું પોતાંજ ચૂનામાટીથી ભરી દેવામાં આવ્યું

પરસેવાથી રેમજેન કામદારોને પહેલા ૩૦૦ માર્શિ સુધી તો ખૂબજ પરિશ્રમ વેડવે પડ્યો કારણ કે પગ સ્થિર ગ્રહી શકે તેવી સપાટી પણ ન હતી એમને અર્ધા પેટે કામ કરવું પડતું, એમનાં કપડા ફરેલૂગલૂ હત્યા, અને કામમાં ચૂક કે લીલ થતી તો મુકાદમ કેગડાથી એમના બગડા ફાડી નાખતો. એમને ઘેરથી મોકજાતો ખોરાક કે કપડા એમના સુધી ભાગ્યે જ પહોંચતો કામદારોને જીવતા દિવાલમાં ચણાઈ જવાનો બહુ મોટો ભય રહેતો એક ઇતિહાસકાર જણાવે છે કે કામદારોને ઘેરથી મોકલેતા એખા વગેરે ખોરાકમાંથી બસો કિરસામાં ભાગ્યે જ એકાદ પહોંચતો ચીનની ગાયિકાઓ હતુ સૈકા લૂના લોકગીતો ગાય છે, અને તેમાં આ દિવાલ બાંવનારા કામદારોની નવવધૂઓના પતિને પામવાના પ્રયત્નો તો ફીક પણ તેમની જોગવાઈઓ અને આરામ પહોંચાડવાના પ્રયત્નોની નિબંધતાનાં કશું ગીતોમાંથી દઈ વધાવે છે

કામદારો પર દેખરેખ રાખનાગએ આવરમીયરો કામનો ચીવટાઈની અને એક એક પથ્થર સરસ ઘાટદાર રીતે કપાઓ લેાય તેની તેઓ ખૂબ કાળજી રાખતા અત્યારના ઇંગ્લેન્ડેનું કહેવું છે કે અત્યારે જો આ દિવાલ બાંધવામાં આવે તો એમાં ભાગ્યે જ કાંઈ ફેરફાર કરી શકાય.

અને એ પ્રમાણે દિવાન મહિના પછી મહિને અને વરસ પછી વરસે બધાતી ચાવી દિવાલને બધાંતી બરોબર કેટલો સમય થયો હશે તે માલમ પડતું નથી, પરંતુ એક ઇતિહાસકારનું કહેવું છે કે આટલા અમંખ મજદુરો ટામે લગાડયા હોવાથી અને કેટલેક સ્થળે તો બીજી વિલાસોનો પણ માધલો સુધી ઉપયોગ કરેલો હોવાથી તે ૧૮ વર્સોમાં બધાઈ ગઈ હોવી જોઈએ, બીજા કેટલાકનું કહેવું છે કે ચીનશીન બાદ કેટલાક સંખાટોએ તેને પુરી કરી હતી

આ મહાન દિવાલ જે હેતુ માટે બાંધવામાં આવી હતી તે હેતુ પૂરી રીતે સધાયો ૧૪૦૦ વરસ સુધી ઉત્તર પ્રદેશમાંથી હુમલાખેરો આક્રમણ કરી શક્યા ન હતા. તેરમી સદીમાં ચંગીસખાન ચીન પર ચડી આવ્યો, પરંતુ તે ત્યાં કાયમી રહી શક્યો નહિ.

આ દિવાન અંગે એક ભૂકંપ પણ સ્પષ્ટ કહેવત છે કે દિવાલ બાંધવામાં એક આખી પેઢીનું નિકંદન નીકળી ગયું હતું, પણ પરિણામે બીજા એ કંડો પેઢીઓ ઉગરી ગઈ હતી

અત્યારે જે દિવાલ હયાતીમાં છે તે ચીનશીન બાંધાવેલી અખડ અને સપૂર્ણ દિવાલ નથી પાછળથી તેમાં ૧૩૮૦-૧૬૮૦ ના વરસો દરમ્યાન ઘણાખગ સુધારા વધારા થયા હતા આ દિવાલ માનવજાતના પરિશ્રમના મહામોધા ફળરૂપે અને ચિંતન સ્મૃતિક તરીકે હલુ ખડી છે

(“ પ્રતાપ ” ના એક અંકમાંથી)

જ્યારે ઘાતકી જંઘીસખાન કંપે છે.

ચાલતો ચાલતો એક મુશ્કેલિસ, જ ઘીસખાનના સિંહાસન આગળ આવે છે બેઠો રહે છે. જ ઘીસખાનના જમણા ખભા ઉપર લટકતું નિલમનું નગ, સળંગેલી હરિયાળી વાડી જેવું ગંગારા મારે છે એક ગરીબ મુસાફર અને સામે જમતનો વિજેતા! જ ઘીસખાનની આસપાસ બહારથી ઉછીની લીધેલી, લૂટેલી રોશની છે. મુશ્કેલિસની આંખમાં તેજ ભર્યું છે.

દુનિયાની સતત મુસાફરી કરતાં કરતાં મુશ્કેલિસના દિલમાં ફિલસૂફીએ ઘર કંઈ છે ફિલસૂફી એણે માત્ર અક્ષરથી પીધી નથી એ વનવનમાં લટક્યો છે, જ્ઞાન માટે એણે જીવ જીવ દેશોની જમીનને પગ તણે આવવા દીધી છે, અને એના મરતક ઉપર દેશ દેશનું જ્ઞાન ચડાવ્યું છે, એ જ્ઞાન લમણામાં ઉતારી દીધું છે

માનવજાતને રંગડતો છુરાકની ગિમારી સામે એણે એની ફિલસૂફી ધરી છે જ ગતમાં યાત્રા કરીને એણે સસાંગના નરનારીઓના કલ્યાણની માત્રા શોધી છે

આવા આ મુસાફરને જ ઘીસખાનની વિજયની બૂખ હેરાન કરે છે હજારો માથાસોને વીખી નાખનારી જ ઘીસખાનની તરકીમ, ચાત્રીના હૃદયની શૂળ બની જાય છે

જ ઘીસખાન પરાયાની હત્યામાં ગયે છે, પણ એને પોતાને અમર રહેવાની મુશ્કેલ જગતના કોઈ ખૂશામથી માણસને અમર બનાવે એવી જડીબુટ્ટી શોધી આપનારને જ ઘીસખાન ન્યાસ કરી દેવા માગે છે જ ઘીસખાનને જીવવાના કોડ છે જોત બીજાઓ માટે હોવું જોઈએ, એમ એ માને છે

જ ઘીસખાનની ઉમર થઇ છે જીવનની આરી સંજે, એને એની જિંદગીની ખામદાદ થાદ આવે છે એને જીવનનું પ્રભાવ કાપમ જાળવવું છે

જ ઘીસખાન પૂઝે છે ‘તમારી મુસાફરી તો આઘાઁ બની છે ને? તમને મારા રાજમાં કયંય કોઇ વાતની ખોટ લાગી છે?’

મુસાફર જણાવે છે ‘જે દેશમાં તમારા સરકળના ધાડાં પહોંચ્યાં નહોતાં ત્યાં મને ઉત્તમ ખાવાનું મળ્યું. પણ જ્યાં જ્યાં તમારી ફાજો મઠ એને પગે પગે સત્યાનાશ ગયો. ખાન, તર ને હુ કહુ છુ કે, લોકોના હોઠ લગી રોટીય પહોંચવી મુશ્કેલ કરી મૂકી છે, તમારી ફાજોએ’

જ ઘીસખાન સ્વાર્થને પાળના માગે છે આ ફિલસૂફ પામેથી એને અમર બનવાની માત્રા જોઈએ છે. જ ઘીસખાન હાસ્ય લાવી બોલે છે ‘પરવા નહિ હવેથી તમારા ખાણોના હુ બરાબર બંદોબસ્ત કરું છુ. જે વાનગીની ઇચ્છા તમને થાય એ માટે અવાજ કરજો, એ હજર થશે.’

મુસાફર હસી પડે છે. ‘ખાન, જગલી જનાવગને જ એના પોતાના ખોરાકની ચિંતા રહે છે, મને તમારી વાનગીઓ સાથે કોઈ મહોજાત નથી’

જ ઘીસખાન આ જવાબ પણ ગળી જાય છે. એના સ્વાર્થનું દિગ્દર્શન ચાલે છે. જ ઘીસખાન બેઠો થઈ જાહેર કરે છે

‘ મુસાફર, તમે હમણાં અહીં રહો મને વખત હશે ત્યારે તમને બેનાવીય આપણે ખાસ ખાસ વાતો કરીશું. ’

‘ મુસાફર જાય છે જઈશખાનના ફગતા રસાલા સાથે એને ગખવામાં આવે છે. જઈશખાન એની કૂચ રોકતો જ નથી

વિજય માટેની ચાનુ કૂચ, એ જ જઈશખાનની જિંદગી છે. જઈશખાનની ફાળે પહેલા ધસારો કરે છે પછી ફાળે ગામડાં બાળી દે છે પછી વસતિને ખતમ કરે છે, વિરોધીઓ ઉપર સૌની નજર પડે, એવો સિતમ કરવામાં આવે છે અને આ રીતે કેડી સાફ કર્યા પછી, જઈશખાનની સવારી આવી પહોંચે છે.

આ સવારી એક રાતે પડાવ નાખી પડી છે અધારી મોડી રાત છે. છાવણી અંદરના સિનિકામાં ઘોઘાટ અટકી પડ્યો છે. દેડકાઓનું ડૂઝું ડૂઝિ ઉઘા સૂર પર પહોંચ્યું છે અને જઈશખાનને ફિલસફ મુસાફર યાદ આવે છે

જઈશખાનના પીળા રેશમી તલુમાં મુસાફરને લધ આવવામાં આવે છે

યાદીની દીવાલગીરીમાં મીથુનતીઓ બળે છે જઈશખાનના દેહ ઉપર લેકડીની રેશમી રવાટાવાળી ખૂંછડીઓ ઝુંલે છે.

મુસાફરની જખાન ચાલે છે

‘ ખાન, હું તો વનવગડાનો એક ફકીર છું. એકાંત-એ મારી યાત્રાનું ધામ છે જગતનું દિવ્ય સૌંદર્ય શું છે એ, જ્ઞાનનો કહેરો પીવાની મે કાશિષ કરી છે તમે મને તમારી સાથે રાખો છો મારા હોઠ અંગળ શરબતની પ્યાલીઓ ફેરવે છે. મારા ચમ્મ સામે રેશમ અને ઝીક ઝગમગાવે છે. મારા ભોજનના યાજમા નવીતોખી વાનગી પૂરો છે પશુ તમારા આ ખૂરી લગ્નકા મને સતાવે છે તમારી ફોજના અવાજમાં હું કમેડોની હલવાની ચીસ સાંભળું છું તમારા આ અસખાખમાં મને સામ્રાજ્યનું મોત નજરે પડે છે. ખાન, મને જવા દો, મને મારી બેચેનીમાં રાચવા દો મને મારે એકાંત પાછું આપો. ’

જઈશખાન આસ્તેથી જણાવે છે ‘ બેધુ જરો, મુસાફર, તમને મેં અહીં રાતે નાહક બોલાવ્યા નથી. મને સમજાવેલા આસમાનના કડાકા બડાકાનો ભેદ । બીજા ઠાનીઓએ મને કહ્યું છે કે ફિરસ્તાઓ જ્યારે ઇનસાન ઉપર ક્રોધે લરાય છે ત્યારે તેમના ગુસ્સાનો ધ્વનિ આસમાનમાં ગળે છે અને આપણે આકાશમાં ગજના સાંભળીએ છીએ ફિરસ્તાઓ એટલા નારાજ છે કે આપણે જે ભોગ ધરોએ છીએ એ બોટો છે ? આપણે બત્રીસલક્ષણોનો ભોગ નથી ધરતા એનું એમને કુખ છે ? ’

મુસાફર કહે છે - ‘ તમારા જ્ઞાનના આ માનવલકારોએ દેવાણું કાઢ્યું છે આકાશ તમો કહો છો એવો મોઢ ભોગ માગતું નથી ! આકાશને ઇનસાન ખૂરા ફૂંતેથી અપમાન કરે કે ત્યારે આકાશને કંપારી છૂટે છે આ કંપારીનો અવાજ એટલે આકાશની ગજના. માણસ એ । માણસાધને સર્પની કાચળી સમજી ઉતારી દે છે, ત્યારે આકાશ બોલે છે. ત્યારે આસમાનમાં વીજળી યાચ છે.

જંઘીસખાનનો પડછાયો કાંપની મીણુજતીમાં ધુળે છે. જંઘીસખાન મુદ્દાની વ ત ઉપર આવે છે ‘ માગ ખાગ મુસાફર, હું તમને ફિરસ્તા તરીકે માન આપુ છું. બોનો, મારે ઓવન ખરીદવું છે મારે મારી જુવાની પાછી એઈએ છે મારી સુસ્ત તમિયતને જોમનની આગની જરૂર છે. તમારા સાનમાંથી મને માત્રા આપો કે હું અમર રહું. નદી જેમ વણાજ કરે છે એમ હુંય વણાજ કર માય ! મને તમે અમર બનાવો તમારે આખી દુનિયા બોળતી હોય તો બોળી આવો. ગમે ત્યાંથી પણ આ રહસ્ય હાથ કરો પછી હું તમારે અરણ્યે સ્વર્ગ મૂકી દઈશ ’

મુસાફર ખડખડાટ હસી પડે છે. તમારી દીલત ? તમારો એશઆગમ ? પહાડ મને આપે છે એ તમે નહિ આપી શકો. એકતિ મને જે એશઆરામ આપ્યો છે એ સામે તમે મામુલી છો. ચિતને મને નવાજ્યો છે એની પાસે તમારો હીગમાણેક તુટી છે. ખાન, કઠોર પાષાણ ઉપર બેસીને મેં જીવનની વિદ્યા જાણી છે અનેક ગદસ્યો મેં ઉકેલ્યા છે માગ માનવીને ઉગાવવા માટેની દવા મને યાદ છે, પણ માણુમને અમર બનાવવાનો કામિયો હું જાણુનો નથી ’

જંઘીસખાન પરાણે ધીંગળ જાળવે છે. પૂછે છે

‘ ગાય, હું તો તમને નવાજવા માથુ છું બોયો, તમારી શી ઇચ્છા છે ? ’

મુસાફર જરા પણ કંપ અનુભવ્યા વિના બોને છે

‘ તમારે મને નવાજવો હોય તો મારી એક ઇચ્છાને કબૂલ રાખો તમે આ માનવીઓની હત્યા છોડી દો, તમે તમારા લોભની મર્યાદા મૂકો તમે આ સિતમનુ રાજ ત્યજી દો ખાન ! અધારો રક્તિઓને માથા ઉપર ગામ્પી, તારકાનાં તેજને શિર ઉપર રહેવા દઈ, હું રણમાં ચાલી ચાલીને, તમને આ અરજ કરવા માટે આવ્યો છું આ માનવશિકાર જતો કરો, અશાંતિને વળાવી દો લોહોની વચ્ચે શાંતિનો તણુ ડાળો કરી દો ’

હવે જંઘીસખાનનો ગુરસો પ્રગટે છે, ખાન રાહ નાખે છે

‘ એય, મુસાફર, તને સમજ નથી, પણ અશાંતિ વિના શાંતિ આવતી જ નથી, મુદ્દ વિના શાંતિ રથપાતી જ નથી બીજી વાર મારી સામે આવી જખાન કાઢીશ નહિ, તું જ અહીં થી ! ’

અને સાય ચાલ્યા જાય છે રણમાં એમનાં પગડાં પડે છે માથા ઉપર સિતારા ચૂથેડુ આકાશ છે સાંધનું પ્રિય એકાન એમની સાથે છે

મનમાં ને મનમાં સાંધ ગુજે છે

‘ હું ગમેતા એક મુદ્દલિસ મુસાફર, જાય છે ખાનના ધર પર સેકડો દિવસો પછી, નદીઓ બોળાવ્યા પછી, પહાડો ટપ્યા પછી, માડ ગાંડ ખાનને એ મળે છે મુસાફરને કહેવી છે, સિતારાના દિવની છૂપી વાર્તા સાંધને સમજાવવી છે, બાદલની બેઠી રાત્રિની છાતોમાં જિદગીનાં ગદસ્યની ચાવી પડી છે દિશાના દરવાજા બંધ છે પવનનો પહેરો છે તોયે સાંધનું ચિતન હાથ કરે છે, રહસ્યની ચાવી ખાનને એ સમજાવવા માગે છે હત્યા છોડી દે માણસખતનો નાચ દાઈથી થનાર નથી ખાનને અમર બનવું છે, બીજાઓને મારીને, ખાનને જુવાન ગહેવું છે, લોહોને ખતમ કરીને મુસાફરની બેઠી નકામી કરે છે. ખાનને નથી સમજતી આકાશની જમાન મુસાફર ચાલે જાય છે. ફર ફર એકનો. ચિતનના સયવારે અજૂરીનાં ગાંડ પાછળની બીજને અજવાળે ચાલ્યો જાય છે. દુનિયાને સાંધ નથી એકતિ જગતને જીવનનો સાનો નથી અપતો એકનો એ ચાવી નીકળે છે, મનમાં ને મનમાં રહસ્ય ધૂટતો મનમાં ને મનમાં પ્રકૃતિની બેઠી ઉકેલતો...

(“વદેમાતરમ” ના એક અકાંથી)

વર્ષાઋતુમાં તમારું

આરોગ્ય કેમ જાળવશો ?

ઋતુ ઋતુના ફેરફારો આપણા શરીર ઉપર કેવી અસર કરે છે તેનો કદી વિચાર કરો છો ? ઋતુના ફેરફારો સમસ્ત પ્રકૃતિને અસર કરે છે, નિર્જીવ સૃષ્ટિ પણ તેનાથી મુક્ત નથી, તો પછી સજીવ સૃષ્ટિ તો કેમ મુકેત હોય ? ઋતુ દ્વારા કુદરતનો અદ્ભુત હાથ આપણી સૃષ્ટિને અડે છે અને લુગાગના હાથની જેમ પ્રકૃતિને બદલી નાખે છે. ઋતુના ફેરફારોનું નિરીક્ષણ કરવામાં આનંદ આવે છે. તેમ જ ફેરફારોને અનુકૂળ થતા જવાની પણ આપણી ફરજ છે એ કર્તવ્યમાં તમે ચૂક્યા તો તમે મેળવો ભોગ યથા પડવાનું ભોખમ ખેડો છો.

આપણે જ્યારે વેગના માર્ગમાં ફોપએ ત્યારે જી મતિને અનુકૂળ ન થઈએ તો જીડી પડીએ જી મતિના માર્ગમાં રહીને વેગથી વિરુદ્ધ દિશામાં જવા પ્રયાસ કરીશું તો પરિણામ ખતરનાક આપશે સૌથી સારો અને ડહાપણુભરેલો ઉપાય એ છે કે જી મતિને આપણે અનુકૂળ થઈ જવું. દરેક ઋતુ પોતાની શક્તિનો પ્રવાહ પોતાની સાથે લાવે છે તેને અનુકૂળ થવ અને જી પ્રવાહ તમને પછાડી નાખવાને બદલે તમને આનંદ આપશે.

વર્ષાઋતુમાં તમારો આહાર-વિહાર

જીએ ઋતુમાં વર્ષાઋતુ સૌથી વધારે સાવચેતી માગી લે છે કુદરતના તત્ત્વો આ ઋતુમાં આપણી શરીર પર પરસ્પર વિરોધી અસર કરે છે તેની ખબર છે ? લુગાગ ચા રહી એમની અથડામણ, —

(૧) આપણે ત્યાં દરિયાકાંઠા બાદ કરતાં બાકીના દેશમાં વર્ષાની પહેલાં દુન સહી એટલે કે ભેજ વિનાની હોય છે જેવો વ-સાદ ચડી આવે છે કે તરતજ દવા ભેજથી ભણે નીતરતી બની જાય છે ગ્રીષ્મમાં આપણા શરીરમાં વાયુ બળવાન હોય છે અને ગરમીથી પિત્તને પ્રેરણા થયેલ હોય છે વર્ષાનો ભેજવાળો વાયુ એક બાલુથી આપણા શરીરના વાયુને જેમ આડે છે એમ જીજી બાલુથી પિત્તને દબાવે છે.

(૨) ગ્રીષ્મની ગરમીથી કંટાળેલા આપણે વરસાદને વધાવીએ છીએ અને તેના શીતળ પાણીમાં સ્નાન કરવાની મન માણીએ છીએ, ખરેખર તે પણ તેથી અમાનક આપણું શરીર કરી જાય છે, ગરમી દણાઈ જાય છે અને એક બાલુથી ઠંડા પવને આપણા પિત્તનું સમન કર્યું હશે ત્યારે બીજી બાલુથી વરસાદના પાણીમાં પલળવાથી પિત્ત જોર પકડશે.

ખટાશવાળા પદાર્થો

(૩) ગ્રીષ્મ અને વરસાદની શરૂઆતમાં પણ હજી આપણે ખટાશવાળા પદાર્થોનું સેવન કરતા હઈશું કેટલાક ખટા પદાર્થો પિત્તશામક છે, પણ ઘણાખરા પિત્તને ઉતોજન આપે છે. વર્ષાનું તાણું પાણી પિત્તને શમાવે છે, કદને ઉતોજન આપે છે, જ્યારે ખટાશવાળા પદાર્થો કદનું સમન કરે છે.

દરેક મનુષ્યને દરેક વસ્તુ વાત, પિત્ત અને કફ ઉપર એક સગમી અસર નથી કરતી, બ્યક્તિગત પ્રકૃતિ ઉપર તેનો આધાર છે, પરંતુ વર્ષામાં ક્રુદ્ધત આપણા શરીર ઉપર પરસ્પર વિરોધી અસર કરતી હોવાથી તે ઋતુમાં આહારવિહાનું બરોમર નિયમન કરવું જરૂરી છે.

વર્ષા ઋતુમાં શું ખાશો ?

ગ્રીષ્મની ગરમી તથા ટુકડી ગતના કારણે નિદ્રાની અપૂર્ણતાએ મદાગ્નિ પેદા કરી હોય છે વરસાદની હેલીમાં સૂર્યના પ્રકાશના અભાવથી મદાગ્નિમાં વધારા થાય છે આ ઋતુમાં હળવો ખોરાક લેવો એ ખૂબ જરૂરી છે ભારે ખોરાકથી હેટા-હેટુ

તમે ચોમાસામાં ખટાશવાળો ખોરાક લેતા કરો છો ? બ્યક્તિગત પ્રકૃતિને ધ્યાન કરીએ તો ખટાશવાળા પદાર્થો આ ઋતુમાં નુકશાનકારક નથી, પરંતુ તેનો આધાર વસ્તુ ઉપરનો છે લિણુ નુકશાન કરતા નથી પણ આંતરી બધાને અનુકૂળ નહિ આવે વળી કઈ વસ્તુ ઇષ્ટ અને અનિષ્ટ છે તે દેશ ઉપર પણ આધાર રાખે છે ખટાશવાળી વસ્તુઓ સક્રી હવાવાળા દેશમાં જેટલી અનુકૂળ આવશે તેટલી દરિયાકાંઠાના ભેજવાળા પ્રદેશમાં મારક નહિ આવે

ચોમાસામાં દહી ખવાય ?

આહાર વિષે આપણી માન્યતાઓ વિચિત્ર છે. ગ્રીષ્મમાં આપણે ખૂબ ઠંડા ખાણા-પીણા લઈએ છીએ, પરંતુ તેથી તો વિપરીત પરિણામ આવે છે. ઉનાળામાં આપણે દહી ખાઈએ છીએ અને તે એમ સમજીને કે દહી થી ઠંડક થશે, પરંતુ સાચી વાત એ છે કે દહી ઉનાળામાં ગરમી કરે છે ! દહી પિત્તનો પ્રકાપ કરે છે અને પરિણામે ગરમી કરે છે ચોમાસામાં દહી ઠંડુ લાગશે એમ ધારીને આપણે દહી તજ દઈએ છીએ, પરંતુ તે માન્યતા પણ ખરી નથી.

તમે ઉનાળામાં જો દહી મા સાકર નાખીને ખાશો તો તે તમને ખરેખર ઠંડક આપશે સાકરવાળું દહી પિત્તને દબાવી દેશે, સાકર વિનાનું દહી પિત્ત પેદા કરશે વરસાદમાં દહી મદાગ્નિને દહાવે છે, જઠરાગ્નિને ઉત્તેજન આપે છે, વાધુનો નાશ કરે છે મીઠું (એટલે સાકરવાળું નહિ પણ ખાદ્ય ચક્ર ગયું ન હોય તેવું) દહી કદી નુકશાન કરતું નથી છતાં સાવચેતીને ખાતર તમે તેમાં મીઠું કે સિંધાણું નાખીને દહી ખાવ તો તેમાં પણ જરાય હાથ નથી, એટલું જ નહિ પણ વર્ષાઋતુમાં સિંધાણુંવાળું દહી સ્વાસ્થ્ય માટે અનુકૂળ છે

ચોમાસામાં શું ન ખાવું ?

ચોમાસામાં તબેરી અને ભારે ચીજો ખાશો નહિ ખોરાક અને તેટલો સારો, સાત્વિક અને હળવો હોયો નિયમિત રીતે જમો તમે જો રોજ એ વખત કે ત્રણ વખત જમતા હો પણ વચ્ચે ચાદ-નાસ્તો લેશો નહિ એકલી ચાદ જઠરાગ્નિને ધારી નાખે છે કસમચે નાસ્તો કરવાથી જઠરાગ્નિ વધુ પડતા બોભથી શુગળાઈ જાય છે. જ્યારે ઋતુના કારણે મદ પડી ગયેલી જઠરાગ્નિને પ્રદીપ્ત કરવાની જરૂર રહે છે ત્યારે તેની ઉપર બોબો નાખીને શુગળાવી નાખવામાં હતાપણુ છે?

વર્ષા અને વ્યાયામ

ભારે વર્ષામાં આપણી પ્રવૃત્તિ મર્યાદિત થઈ જાય છે. આમ જ્યારે વધુ પ્રવૃત્તિ હારા વધુ જઠરાગ્નિની જરૂર હોય છે ત્યારે મર્યાદિત પ્રવૃત્તિના કારણે બેઠાડુ જીવનથી જઠરાગ્નિ મંદ પડી જાય છે. એટલે આ ઋતુમાં હળવા વ્યાયામ હાથે જઠરાગ્નિને સતેજ રાખવાની જરૂર સૌથી વધારે છે. ખાસ કરીને જ્યારે વરસાદ વરસતો ન હોય ત્યારે વનવગડામાં લાગે સુધી ફરવું એ મનની પ્રકૃતિ અને શરીરની સ્વસ્થતા માટે ઘણું જરૂરી છે.

પીવાનું પાણી ખાસ જોજો.

વર્ષા ઋતુમાં રોમનું એક મુખ્ય મૂળ પીવાનું પાણી છે. વાન, નદી, તળાવ વગેરે જગ્યાઓમાં વરસાદનું પાણી જમીનની અગ્રદિઓ લઈને લગણુ હોષ દેખીતી રીતે સ્વચ્છ લાગે તો પણ એ પાણીમાં રોગજન્ય અપવિત્રતા હશે, રોગના જ વુ હશે, કોલેરા, મરડો, ટાઇફોઇડ વગેરે કષ્ટસાધ્ય અને હાનિકારક રોગ માટે ચોમાસાનું આવું પાણી જવાબદાર છે, એટલા માટે વર્ષા અને શરદ ઋતુમાં (અપાકથી આસો સુધી) પાણી ટિકાગીને પીવું એમાં જ સલામતી છે.

ભેજથી બચજો.

સૌરાષ્ટ્ર જેવા પ્રદેશમાં જ્યાં એટલો વરસાદ પડે છે ત્યાં તો ભેજનો ભય નથી, પરંતુ મુ મધ જેવા પ્રદેશમાં જ્યાં નગલગ સતત વરસાદ પડે છે ત્યાં ભેજ બહુ ભયરૂપ હોય છે. ધર્મમાં ભેજ મહે એ રોગને આમંત્રણ છે. ભેજવાળી જમીન પગ સુવુ નહિ, ભીની જગ્યામાં ફર્મા ક વુ નહિ. ધર્મમાં હો કોરી ગળે ભીતી કે કાદવવાળી જગ્યામાં ફર્મા ક વુ નહિ અને ભીના છુગડા પહેરી રાખશે નહિ. ખાસ કરીને બળકેડાનું ભેજથી રક્ષણ કરવું વરસાદના પાણીમાં ન્હાયા કરવું એ રોગને નોતરવા જેવું છે.

સ્વાસ્થ્ય અને નિદ્રા

સ્વાસ્થ્ય માટે પૂરતી અને ગાદ નિદ્રા અનિવાર્ય છે. શાન્ત અને મધુર નિદ્રા મટે સ પૂર્ણ પાચનની જરૂરીઆત છે અને તે માટે સારો અને પ્રમાણસરનો ખોરાક અનિવાર્ય છે. આમ આહાર અને વિહાર પરસ્પર અવલમી છે અને સ્વાસ્થ્ય આહાર-વિહાર ઉપર અવલમી છે. આ જમાનામાં અને ખાંચ કરીને અર્ચાળ સહેરી જીવનમાં માંદા પડવું એ એક શાગિગેક જ નહિ પણ આર્થિક શિક્ષા પણ છે. એટલે જ બે જરૂરી છે કે આપણે આપણા આહારવિહારમાં એવી નિયમિતતા અને સાદાઈ કેળવવી જોઈએ, આહારવિહારને ઋતુ પ્રમાણે એવા અનુકૂળ બનાવવા જોઈએ કે જેથી માંદગીની ભેવડી સમતમાથી આપણે બચી જઈએ.

ખરતલ પ્રજા જોઈએ છે.

આ દોહવણી આપીને એમ નથી સૂચવવું કે તમે કરી કરીને ચાવો અને તો એવી ખડ-તલ પ્રજા જેવા માગીએ છીએ કે જે ઋતુના તોફાનિનો પણ સામી જાતીએ સામનો કરે, જે ટાટથી ધૂળે નહિ, તડકાથી ત્રામે નહિ, વરસાદથી ભાગે નહિ. ઋતુ ઋતુના ફેરફારો જેવી ઉપર અધિશર ભોમવે એવી ભેરોમિટરના કાટા જેવી નાનુક પ્રજા ભારતવર્ષને નથી જોઈતી. ઋતુના ઝંઝાવાતોને સામી જાતીએ ઝાંખી થકે એવી કસાપેની પ્રજા જ દેશનો અને પોતાનો ઉદ્ધાર કરી શકશે.

દરેક મનુષ્યને દરેક વસ્તુ વાત, પિત અને કદ ઉપર એક સરખી અસર નથી કરતી, વ્યક્તિગત પ્રકૃતિ ઉપર તેનો આધાર છે, પરંતુ વર્ષામા કુદરત આપણા શરીર ઉપર પરસ્પર વિરોધી અસર કરતી હોવાથી તે ઋતુમાં આહારવિહાનનું બરોબર નિયમન કરવું જરૂરી છે.

વર્ષા ઋતુમાં શું ખાશે ?

ગ્રીષ્મની ગરમી તથા ટુકડી ગતના કારણે નિદ્રાની અપૂર્ણતાએ મદાગ્નિ પેદા કરી હોય છે વગસાની હેલીમા સૂર્યના પ્રકાશના અભાવથી મદાગ્નિમા વધારો થાય છે આ ઋતુમાં હળવો ખોરાક લેવો એ ખૂબ જરૂરી છે ભારે ખોરાકથી છેટા રહેવું.

તમે ચોમાસામાં ખટાશવાળો ખોરાક લેતાં કરો છો ? વ્યક્તિગત પ્રકૃતિને આદરેલી છે તો ખટાશવાળા પદાર્થ આ ઋતુમાં નુકશાનકારક નથી, પરંતુ તેનો આધાર વસ્તુ ઉપરનો છે લિથુ નુકશાન કરતા નથી પણ આંતરિક બળને અનુકૂળ નહિ આવે વળી કંઈ વસ્તુ પ્રષ્ટ અને અનિષ્ટ છે તે દેશ ઉપર પણ આધાર રાખે કે ખટાશવાળી વસ્તુઓ સૂકી હવાવાળા દેશમાં જેટલી અનુકૂળ આવશે તેટલી દરિયાકાંઠાના ભેજવાળા પ્રદેશમાં માફક નહિ આવે.

ચોમાસામાં દહી ખવાય ?

આહાર વિષે આપણી માન્યતાઓ વિચિત્ર છે માંખમ આપણે ખૂબ ઠંડા ખાણા-પીણા લઈએ છીએ, પરંતુ તેથી તો વિપરીત પરિણામ આવે છે ઉનાળામાં આપણે દહી ખાઈએ છીએ અને તે એમ સમજીએ કે દહી થોડુંક યરો, પરંતુ સાચી વાત એ છે કે દહી ઉનાળામાં ગરમી કરે છે ! દહી પિત્તને પ્રકાપ કરે છે અને પરિણામે ગરમી કરે છે ચોમાસામાં દહી ઠંડું લાગશે એમ ધારીને આપણે દહી તણ દઈએ છીએ, પરંતુ તે માન્યતા પણ ખરી નથી.

તમે ઉનાળામાં બે દહી મા સાકર નાખીને ખાશો તો તે તમને ખરેખર ઠંડક આપશે સાકરવાળું દહી પિત્તને દબાવી દેશે, સાકર વિનાનું દહી પિત્ત પેદા કરશે વરસાદમાં દહી મદાગ્નિને હલાવે છે, જઠરાગ્નિને ઉત્તેજન આપે છે, વાયુનો નાશ કરે છે મીઠું (એટલે સાકરવાળું નહિ પણ આદુ ચણ ગયું ન હોય તેવું) દહી કઠી નુકશાન કરતું નથી છતાં સાવચેતીને ખાતર તમે તેમાં મીઠું કે સિંધાણું નાખીને દહી ખાવ તો તેમાં પણ જરાય બય નથી, એટલુંજ નહિ પણ વર્ષાઋતુમાં સિંધાણુંવાળું દહી સ્વાસ્થ્ય માટે અનુકૂળ છે.

ચોમાસામાં શું ન ખાવું ?

ચોમાસામાં તળેરી અને ભારે ચીજો ખાશે નહિ ખોરાક અને તેટલો સાદો, સાદવિક અને હળવો થોડો નિયમિત રીતે જમો તમે બે રોજ બે વખત કે ત્રણ વખત જમતા હો પણ વચ્ચે ચાહ-નાસ્તો લેશો નહિ એકલી ચાહ જઠરાગ્નિને કારી નાખે છે કસમચે નાસ્તો કરવાથી જઠરાગ્નિ વધુ પડતા બેગળથી ચુગળાઈ જાય છે જ્યારે ઋતુના કારણે મદ પડી ગયેલી જઠરાગ્નિને પ્રદીપ્ત કરવાની જરૂર રહે છે ત્યારે તેની ઉપર બોળે નાખીને ચુગળાવી નાખવામાં હતાપણુ છે?

વર્ષા અને વ્યાયામ

ભારે વર્ષામાં આપણી પ્રવૃત્તિ મર્યાદિત થઈ જાય છે. આમ જ્યારે વધુ પ્રવૃત્તિ હાગે વધુ જઠરાગ્નિની જરૂર હોય છે ત્યારે મર્યાદિત પ્રવૃત્તિના કારણે બેઠાકુ જીવનથી જઠરાગ્નિ મંદ પડી જાય છે. એટલે આ ઋતુમાં હળવા વ્યાયામ હાગે જઠરાગ્નિને સતેજ રાખવાની જરૂર સૌથી વધારે છે. ખાસ કરીને જ્યારે વરસાદ વગસતો ન હોય ત્યારે વનવનગામાં લાંબે સુધી ફરવું એ મનની પ્રકૃતવૃત્તિ અને શરીરની સ્વસ્થતા માટે ઘણું જરૂરી છે.

પીવાનું પાણી ખાસ જોજો.

વર્ષા ઋતુમાં રોગનું એક મુખ્ય મૂળ પીવાનું પાણી છે. વાવ, નદી, તળાવ વગેરે જળાશયોમાં વરસાદનું પાણી જમીનની અશુદ્ધિઓ લઈને લગભગ હોષ દેખીતી રીતે સ્વચ્છ લાગે તો પણ એ પાણીમાં રોગજન્ય અપવિત્રતા હશે. રોગના જ તુ હશે, ડાહસેગ, મરડો, ટાઇફોઇડ વગેરે કષ્ટસાધ્ય અને લય કર રોગ માટે ચોમાઝાનું આવું પાણી જવાબદાર છે, એટલા માટે વર્ષા અને ચરદ ઋતુમાં (અપાકથી આસો સુધી) પાણી ઉકાળીને પીવું એમાં જ સલામતી છે.

ભેજથી બચજો.

સૌરાષ્ટ્ર જેવા પ્રદેશમાં જ્યાં જોડો વરસાદ પડે છે ત્યાં તો ભેજનો લય નથી, પરંતુ મુખ્યત્વે જેવા પ્રદેશમાં જ્યાં વચલગ સતત વરસાદ પડે છે ત્યાં ભેજ બહુ લયસ્પંદોય છે. ધૂમમાં ભેજ ગહે એ રોગને આમંત્રણ છે. ભેજવાળી જમીન પર સૂવું નહિ બીની જગ્યામાં ફર્યાક વું નહિ ધરમાં છો. ઠોરી રાખો. બીની કે કાદવવાળી જગ્યામાં ફર્યાક કરવું નહિ અને બીના ઘુગડા પહેરી રાખશો નહિ. ખાસ કરીને બળકાનું ભેજથી રક્ષણ કરજો. વરસાદના પાણીમાં ન્હાયા કરવું એ રોગને નોતરવા જેવું છે.

સ્વાસ્થ્ય અને નિદ્રા

સ્વાસ્થ્ય માટે પૂરતી અને ગાઢ નિદ્રા અનિવાર્ય છે. શાન્ત અને મધુર નિદ્રા મટે સંપૂર્ણ પાચનની જરૂરીઆત છે અને તે માટે સારો અને પ્રમાણસરનો ખોરાક અનિવાર્ય છે. આમ આહાર અને વિહાર પરસ્પર અવનબી છે અને સ્વાસ્થ્ય આહાર-વિહાર ઉપર અવલભે છે. આ જમાનામાં અને ખાસ કરીને ખર્ચાળ રહેરી જીવનમાં માંદા પડવું એ એક શારિરીક જ નહિ પણ આર્થિક શિક્ષા પણ છે. એટલે જ ભેજની છે કે આપણે આપણા આહારવિહારમાં એવી નિયમિતતા અને સાદાઈ કેળવવી જોઈએ, આહારવિહારને ઋતુ પ્રમાણે એવા અનુકૂળ બનાવવા જોઈએ કે જેથી માંદગીની બેઠકી સળભાથી આપણે બચી જઈએ.

ખરતલ પ્રત્યે જોઈએ છે.

આ દોનવણી આપીને એમ નથી સૂચવવું કે તમે કરી કરીને ચાલો. અમે તો એવી ખરતલ પ્રજા જેવા માગીએ છીએ કે જે ઋતુના તોફાનોનો પણ સામ્ય જાતીએ સામનો કરે, જે ટાંકથી ધૂળ નહિ, તડકાથી ત્રાસ નહિ, વરસાદથી લાગે નહિ ઋતુ ઋતુના ફેરફારો જેની ઉપર અધિકાર ભોગવે એવી બેરોમિટરના કાંટા જેવી નાનુક પ્રજા ભારતવર્ષને નથી જોઈતી. ઋતુના ઝંઝાવાતોને મામી જાતીએ ઝાલી શકે એવી કદાચેવી પ્રજા જ દેશનો અને પોતાનો ઉદ્ધાર કરી શકશે.

રોગ પર વિજય મેળવો

પરંતુ જો દરેક માણસ ઋતુના ઝઝાવતોને સામી જાતીએ ન ઝીલી શકે, સામા પૂરમાં ન તરી શકે તો પણ દરેક માણસ રોગ સામે તો પોતાનો બચાવ કરી શકે જો દરેક માણસ સામા પૂરમાં ન તરી શકે તો પૂરની સાથે તો જરૂર તરી શકે; પરંતુ પૂરમાં ફળી જવું તો કોષ્ટને ન પાલવે.

તમે લાચાર બની માદગીને વશ થાઓ અને પરિણામે આર્થિક સમ્પત્તિ પણ ભોગવો તેના કરતાં રોગથી કેમ બચવું એ જાણો. રોગનું એક મૂળ ઋતુના ફેરફારમાં છે. માટે જ આ ઋતુ ચર્ચા અહીં આપવામાં આવી છે. તમે તમારા આહારવિહાર ઋતુ ઋતુને અનુકૂળ બનાવતા જાઓ. એટલે રોગ સામેની અરધી લડાઈ તો તમે જીતી જશો.

જીવન એક સપામ છે, તે અક્ષયે હાસવા જેવા નથી.

રોગ ઉપર જીત મેળવવી એ મનુષ્યની એક મહાન સિદ્ધિ છે.

તમે જાણો છો ? સૌથી વધારે શું ?

સૌથી વધારે અખરખ હિંદુસ્તાનમાંથી નીકળે છે.	સૌથી વધારે પેટ્રોલ કેરોસિનમાંથી નીકળે છે.
„ „ એરબેગસ કેનેડામાંથી નીકળે છે.	„ „ પારો સ્પેનમાંથી નીકળે છે.
„ „ આગળ પડતો દેશ યુનાઇટેડસ્ટેટ્સ	„ „ એલબી હિંદુસ્તાનમાં થાય છે.
„ „ ગ્રીક જીરો કોસ્ટોરોડો (યુ એસ	„ „ મેગ્નેસિયમ હિંદુસ્તાનમાં થાય છે.
„ „) ની છે.	„ „ મોતી મનારના અખાતમાંથી મળે છે.
„ „ કોલસો બ્રિટિશ ટાપુઓમાંથી	„ „ મકાઈ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં થાય છે.
„ „ નીકળે છે.	„ „ હીંગ દક્ષિણ આફ્રિકામાંથી નીકળે છે.
„ „ કેપર્સ શીલીપાર્કનમાં થાય છે.	„ „ સોનુ ઓસ્ટ્રેલિયામાંથી નીકળે છે.
„ „ કોશી બ્રાઝિલમાં થાય છે.	„ „ સુરેનીયમ રશિયામાં નીકળે છે.
„ „ બીન ઓસ્ટ્રેલીઆમાં થાય છે.	„ „ લોખંડ યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાંથી
„ „ ગરમી સહરાના રણમાં પડે છે.	„ „ નીકળે છે.
„ „ ધડિવાળો અયુરીય (સ્વીટ્ઝર્લેન્ડ)	„ „ રૂપ મેક્સિકોમાંથી નીકળે છે.
„ „ માં બને છે.	„ „ સુરેખાર ચીલીમાંથી નીકળે છે.
„ „ કલાઈ મલાયામાંથી નીકળે છે.	„ „ ર હાઈડ્રોજનમાં થાય છે.
„ „ ત્રીક કેનેડામાં થાય છે.	„ „ રેશમ જાપાનમાં થાય છે.
„ „ ચા હિંદુસ્તાનમાં થાય છે.	„ „ બનાવટી રેશમ ઇટાલીમાં થાય છે.
„ „ ચોખા બ્રહ્મદેશમાં થાય છે.	„ „ શણ હિંદુસ્તાનમાં થાય છે.
„ „ સૌથી વધારે ખાંડ ઇન્ડોનેશિયામાં થાય છે.	„ „ રબર મલાયામાં થાય છે.
„ „ ઠંડી વર્ષોયાનુ (સેનેરીયા) મા	„ „ લવંગ ઝાંઝીબારમાં થાય છે.
„ „ પડે છે.	

આવતા માસની કાર્યદિશા

૧ તમારા પુસ્તકાલયનું વાર્ષિક નિવેદન ન મોકલાવ્યું હોય તો આજે જ મે થી તૈયાર કરી મોકલો. કારણ, તમારી ભૂલ કે આજંસથી આખા વર્ષનું સરકારી નિવેદન તૈયાર કરવામા વિલગ થાય છે અદાજ મોકલતા સુધી એને મુલતવી રાખશે નહિ.

૨ દરેક સાર્વજનિક પુસ્તકાલય જૂથમંડળની સલામા હાજર રહી સરકારના ધોરણે શ્રીમત સરકારે મંજૂર કરેલી ટકાવારી પ્રમાણે અદાજપત્ર બનાવે.

૩ ચાતુર્માસમા ગ્રામડાઓમાં ધાર્મિક લાગણીના કારણે વાચનમાં ઘણો વધારો થઈ શકે તેમ છે તમે એ પ્રભાવી લાગણીના લાભ લઈ તમારા પુસ્તકાલયને લોકપ્રિય બનાવવા બંનતુ કરજો.

૪ અદાજપત્રમાં તમામ હકીકત કાળજીપૂર્વક લખીને મોકલો.

૫ કમી કરવા પાત્ર પુસ્તકો તેમ જ ઇતર સાહિત્ય વગેરેની યાદી મોકલવાનું ભૂલશે નહિ.

૬ પ્રોઠ શિક્ષણના વર્ગોમા પાસ થયેલાઓ માટે તમારા પુસ્તકાલય દ્વારા પૂરતું વાંચન પૂરું પાડો, પ્રોઠ શિક્ષણ પત્રિકાનો ઉપયોગ નવીન ભણેલા માણસોમા કરાવો.

૭ ગયા વરસના બજેટમાની પુસ્તકયાદીઓ જેમની અધુરી હોય તેમને વેળાસર ખાતા મારફત મંજૂર કરાવવી તમારી લોકમદદ પુ. સ સ મંડળમાં મોકલવા સત્વર તજવીજ કરવી.

મધ્યનર્તી પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અક ૧૫/૪૭-૪૮

વિષય :

ખૂટતા પુસ્તકોની જવાબદારી વિષે.

કેટલાક સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો તરફથી પુસ્તકો કમી કરવા માટે લખાણો આવે છે તે અલ્પ છે સ્પષ્ટતા કરવાની જરૂર જણાય છે

૧ તદ્દન ફાટી ગયેલા અને નિરુપયોગી પુસ્તકો હોય તેની યાદી વ્યવસ્થાપક મહાજની લાલામણ સાથે મોકલવી જોઈએ

૨ ખૂટતા પુસ્તકો માટેની યાદી મોકલતા પહેલાં શાળી ખૂટે છે? કોને વાચવા આપ્યાં છે? પરત મેળવવા શું તજવીજ કરી છે? તેની સ્પષ્ટતા વિના કમી કરાવવાની તજવીજ થશે તો તે કમી કરી શકાશે નહિ આ માટે પુસ્તક આપનાર જવાબદાર ગણાશે

૩ હરકુ નોંધમાં હોય અને ખૂટતાં હશે તો તેનાં નાણાં સચાલન કરનારે જ ભરવાં પડશે, કા છુ કે ગેરરિસત ચલાવાય નહિ

આ સૂચનાનું પાલન કડક રીતે થાય તેની અચલા તથા મત્રા ભાષ્યો કળજી ગમશે

વડોદરા.
તા ૨૦-૭-૪૮

}

ઉ. મો. પટલ
મહદ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અક ૧૬ સને ૧૯૪૭-૪૮

વિષય :

પુસ્તકાલયોના ઉપયોગ માટે જ્ઞાતિભેદ ન રાખવા આમત

વડોદરા રાજ્યના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો દરેક જનતાના ઉપયોગ માટે છે શ્રીમંત સરકાર તથા અમાજના દ્વિતીયોએ જનતામાથી અગ્રાન દાખવા પુસ્તકાલયોનો અહોળો ઉપયોગ થાય એ સારૂ ઘોષણા કરેલી છે જ્ઞાન મેળવવાનો દરેક ગમે તે મનુષ્યને હોય છે અને તે હક્ક ઉપર તરાપ મારવી એ સામાજિક પાપ છે. કેટલાક સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના સચાલકો તરફથી અત્યજ વગેરે ભાઈઓને પુસ્તકાલયનો ઉપયોગ કરવા માટે અતરાય નાખવામાં આવે કે, એમ અમને જણાવવામાં આવ્યું છે આ ઘણું ચરમજનક કહેવાય કોઈપણ જનતા કોમી બેદ રાખ્યા સિવાય પુસ્તકાલયોનો ઉપયોગ જનતાને કરવા દેવા માટે આ પહેલાં સૂચનાઓ અપાઈ છે, હતાં તેની અવગણના થાય છે એ જણાતાં સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના મંત્રી,

મથપાલ તથા અન્ય સંચાલક લાઇબ્રેરિયે આથી સૂચના કરવામાં આવે છે કે, પુસ્તકાલયોના ઉપયોગ કરનાર વ્યક્તિ ગમે તે કામ, જાતિ કે ધર્મની હોય તેને બાધ તેમણે લેવો નહિ અને આ બાબત એ અત્યજ ફર્સ્ટપેક્ટર સાહેબ તરફથી ઠાંધ ફરિયાદ કરવાનો પ્રસંગ ન આવે તેની કાળજી રાખવી આપદેથી જે પુસ્તકાલયો માટે આવા પ્રકારની ફરિયાદ આવશે તો તેમની સામે નિરુપાયે ધટિત પગલાં લેવા પડશે તેની તમામ જવાબદારી સંચાલકોના શિર રહેશે આશા છે કે આનો પ્રસંગ બિવિધ્યમાં કોઈ સ્થળે જનશે નહિ

વડોદરા,
તા. ૨૧-૭-૪૮ }

ઉ મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચનાઅંક ૧૭/૪૭-૪૮
સૂચક રાખદ પુસ્તકખરીદી

વિષય :

પ્રાત, કરબા અને મહિલા તથા બાળ પુસ્તકાલયોનાં પુસ્તકો
પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાંથી ખરીદવા બાબત

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ એ રાજ્યના તમામ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને ક્ષિપ્રત લાવે પુસ્તકો પૂર્ણ પાડનાર સંસ્થા છે અને તેને ઉત્તેજન આપવા માટે જોઈતાં પુસ્તકો પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ દ્વારા ખરીદાય એ ઇચ્છના જોગ છે. અમારી તપાસણીમાં જણાયું છે કે પુસ્તકો કેટલીક વખત પુસ્તક વિક્રેતાના મણુસો ફર્મમાં આવી સંસ્થાના સંચાલકોને એક વા બીજી રીતે સમજાવી પુસ્તકોને ઓર્ડર લઈ જાય છે કોઈ પ્રસંગમાં એમ જનતું હશે કે કોઈ એક વિક્રેતા સંસ્થાના પુસ્તકો કદાચ જુજ કિ મતના ફેરફાર મળી જાય, લગભગ ૯૦ ટકા પુસ્તકોનાં બિલો જોતાં જણાયું છે, કે સંસ્થાઓને તુકસાન યાચ છે, તેમની સંસ્થાના મથપાલ કે સંચાલકને પુસ્તકો લાવવા લઈ જવાના ખર્ચના બોજમાં જિનગતુ પડે છે

ઉપરોક્ત જણાવેલા કારણોને લઈને અમે પુસ્તકાલયોના તમામ સંચાલકોને વિદ્યાર્થિ કરીએ છીએ કે મોટા ભાગનાં પુસ્તકો પરભારે ન ખરીદતાં પુસ્તકોનો વાહી વ્યવસ્થાપક સા પામેથી મજુર કરાવી ખરીદવા આથી પુસ્તકાલયોના સંચાલકોને વર્ષ દરમ્યાન કોઈનવીન પુસ્તક પ્રસિદ્ધ થયું હોય અને તાત્કાલિક પ્રકાશન સંસ્થા પાસેથી ખરીદવું હોય તો અત્રેથી મજુરી લઈ ખરીદવું પણ સામાન્યતઃ પુસ્તકોને ઓર્ડર પુસ્તકાલય સહાયક મંડળમાં જ મૂકવો જોઈએ એવી અમારી આગ્રહભરી વિનંતિ છે

વડોદરા,
તા. ૨૨-૭-૪૮ }

ઉ મો. પટેલ
મદદ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

જાહેરાત ૧૭/૪૭-૪૮

વિષય :

પુસ્તકો તથા સામયિકોની ભલામણ

જ્યાં નાણાંની સવડ હોય ત્યાં નીચેનાં પુસ્તકો તથા સામયિકો પુસ્તકાલયમા વસાવવા પુસ્તકાલયોના મ ત્રીચોને અમારી ભલામણ છે

પુસ્તકો

પુસ્તકોનું નામ	પ્રકાશક કે કર્તા	કિંમત
સરદાર વફનભાણ	બૃહદ ગુજરાત પ્રકાશન મંદિર, મુ. મધ	૩-૮-૦
સત્યાગ્રહ આશ્રમકા ઇતિહાસ (હિંદી)	નવજીવન પ્રકાશન-અમદાવાદ	૧-૪ ૦
Montessori	Magazine A. M. I, Palani	૬-૦-૦

સામયિકો

નટરાજ	મદનલાલ મહેતા, અમદાવાદ	૦-૮-૦
હિતેચ્છુ	જે એમ દાણી, જામ	૩-૪-૦
૧ પ્રેમર્ષય (ગુજરાતી)	વાલજી ગોવિંદજી દેસાઈ	૦-૪-૦
૨ પ્રેમપય (હિંદી)	"	૦-૪-૦
૩ હિમાલયકી યાત્રા	દ વા કાલેલકર (ન. પ્ર મ)	૨-૦-૦
૪ શ્રેયસ્ (હિંદી દ્વિમાસિક)	જગદીશચંદ (સંપાદક)	૫-૦-૦

ઉ મેા પટેલ
મદદ વ્યવસ્થાપક.

આ જે જ વ સા વો.

લક્ષિત અને જ્ઞાનનો રસ ફેલવતું કાવ્યસાહિત્ય
જ્ઞાન'ર તથા સાંભળનાર બન્નેને લક્ષિતરસમાં
તરબોળ કરી દે એવી શુભરાતી, હિન્દી અને
સંસ્કૃત ભાષામાં પુસ્તક વિવેચન સહિત, સંગીતની રાહો
ગવાય તેવી પ્રાર્થનાઓનો સંગ્રહ

* વડોદરા રાજ્યની શાળાઓ તથા પુસ્તકાલયો માટે મળુર

નિત્ય પ્રાર્થના

આજના ગાંધીયુગમાં પ્રાર્થનાનું રહસ્ય ઓછું કોઈને સમજાવવું પડે એમ છે !
મનુષ્યજીવનની સાથેકતા માટે પ્રાર્થનાને જીવનના નિયંત્રકમાં દાખલ કરી
પૂજ્ય ગાપુજીના આદેશનું પાલન કરવા માટે આપના પુસ્તક સંગ્રહમાં
“નિત્યપ્રાર્થના” વસાવી આજથી જ પ્રાર્થના કરતા યશ્વિઓ,

પૃષ્ઠ ૨૫૦ + ૨૪ છતા કિંમત ફક્ત રૂ. ૨-૦-૦

અખા તથા ધીરાની ઠોઠીના શુભરાત કાઢીઆવાડના મુપ્રસિદ્ધ જ્ઞાની સત શ્રી નિરાંત-
ના મણુ તથા નિર્મુણુ લક્ષિના કાવ્યોનો સંગ્રહ આજે ૨૦૦ વર્ષ
પછી પણ જેની માગ એકસરખી આકુજ છે તમારા પુસ્તકાલયમાં
ન હોય તો આજેજ વસાવો

શ્રી નિરાંત કાવ્ય

પૃષ્ઠ ૨૧૫ + ૪૦, છતા કિંમત રૂ. ૧-૦-૦

—: મળવાનું ઠેકાણું :—

પુસ્તકાલય સ. સ. મંડળ, લિમિટેડ

પો. બો. ૧૦, રાવપુરા, વડોદરા.

બહેરાત અ ક ૧
વડોદરા રાજ્યનાં સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો અને

ક્રમિક્રમ અ ક	મહાલનુ નામ	મહાલવાર ગામો	શાળાવાળા ગામ	પુસ્તકાલયો સ બ ધી દર્શાવેલ						મહાલ લેના- રની સંખ્યા
				કર્યાપુસ્ત- કાલય	કર્યા વા મહિલા પુ- બાળ પુ	પુસ્ત- કાલય	આમ વાચ- નાલય	કુલ		
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	
વડોદરા પ્રાંત										
૧	ચેટલાદ	૭૩	૭૨	૮	૧-૫-૩	૬૪	૦	૮૧	૬૪	
૨	ભાનરજી	૩૧	૨૭	૧	૦-૧-૧	૨૭	૦	૨૦	૨૭	
૩	વડોદરા	૧૧૯	૭૮	૩	૩-૦-૦	૭૮	૨	૮૧	૭૫	
૪	પાદરા	૮૨	૭૨	૨	૦-૦-૦	૭૨	૧	૭૫	૫૬	
૫	કચ્છજી	૯૮	૭૮	૧	૦-૦-૦	૮૦	૦	૮૧	૬૪	
૬	ડભોધ	૯૭	૪૮	૨	૦-૧-૧	૫૦	૦	૫૪	૪૧	
૭	શિતોર	૪૫	૩૯	૧	૦-૧-૦	૪૨	૦	૪૪	૪૦	
૮	સાવલી	૭૨	૩૪	૧	૦-૦-૧	૩૯	૧	૪૨	૩૩	
૯	વાઘોડીઆ	૭૧	૨૮	૧	૦-૦-૦	૨૯	૫	૩૫	૨૭	
૧૦	સાપેક્ષ	૧૩૦	૪૯	૨	૦-૦-૦	૪૯	૧	૫૨	૩૬	
૧૧	તિલકવાડા	૩૪	૮	૧	૦-૦-૦	૬	૦	૭	૭	
કુલ				૮૫૨	૫૩૩	૨૩	૪-૮-૬	૫૩૬	૧૦	૫૮૭
મહેસાણા પ્રાંત										
૧૨	દહેગામ	૯૬	૪૧	૧	૦-૦-૦	૪૧	૦	૪૨	૩૮	
૧૩	આતરસુઆ	૪૦	૧૮	૧	૦-૦-૦	૧૭	૦	૧૮	૧૭	
૧૪	કડી	૧૨૧	૫૪	૧	૦-૦-૦	૫૪	૦	૫૫	૫૧	
૧૫	કોલોલ	૯૧	૫૧	૨	૦-૧-૦	૪૮	૧	૫૪	૪૮	
૧૬	વિઘપુર	૮૭	૬૪	૭	૦-૧-૦	૬૧	૧	૭૦	૬૪	
૧૭	વિસનગર	૫૬	૪૦	૨	૦-૨-૧	૪૦	૦	૪૫	૩૯	
૧૮	મહેસાણા	૮૪	૫૭	૨	૦-૦-૦	૫૭	૦	૫૯	૪૯	
૧૯	સિદ્ધપુર	૮૧	૪૪	૩	૦-૨-૧	૪૨	૧	૪૯	૩૯	
૨૦	ખેરાળુ	૯૧	૪૪	૪	૦-૧-૧	૩૯	૦	૪૫	૩૭	
૨૧	પાટણ	૧૪૦	૪૩	૨	૧-૧-૧	૪૧	૧	૪૭	૩૮	
૨૨	ચાણરમા	૧૧૩	૫૪	૨	૦-૦-૦	૫૫	૦	૫૭	૫૫	
૨૩	હારીજ	૩૮	૭	૧	૦-૦-૦	૬	૦	૭	૭	
૨૪	ડભોડા	૦	૧૮	૧	૦-૦-૦	૬	૦	૭	૫	
૨૫	નિરમાલી	૦	૩	૦	૦-૦-૦	૧	૦	૧	૦	
કુલ				૧૦૩૮	૫૩૮	૩૧	૧-૮-૪	૫૦૮	૪	૫૫૬
								૪૮૭		

સને ૧૯૪૭-૪૮

વાચનાલયોની મહાસવાર સ ખ્યા અને તેમને અપાયેલી મદદ

સરકાર મદદની વિગત		પ્રાચીન મદદની વિગત		શેરા
કસ્ટો પુ ને કસ્ટો વા ને તથા મદિદા અને બાલ પુ ને	પ્રાચીન પુસ્તકાલયો તથા વાચના- લયોને	કસ્ટો પુ ને કસ્ટો વા ને તથા મદિદા અને બાલ પુ ને	પ્રાચીન પુસ્તકાલયો તથા વાચના- લયોને	
૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
૧૮૬૫-૦-૦	૧૩૭૦-૦-૦	૧'૭૦-૦-૦	૧૨૭૦-૦-૦	૧ આ ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મહ- ળને ૩૧ ફેબ્રુ પ્રાંત પ્રાચીન મદદની આપ્યા છે.
૩૩૦-૦-૦	૮૨૬-૦-૦	૩૫૦-૦-૦	૮૨૪-૦-૦	
૬૬૫-૦-૦	૧૭૭૫-૦-૦	૪૫૧-૮-૦	૧૫૮૬-૮-૦	
૨૩૦-૦-૦	૧૩૦૨-૮-૦	૨૬૦-૦-૦	૧૨૩૬-૮-૦	
૧૭૫-૦-૦	૧૩૬૦-૮-૦	૧૭૫-૦-૦	૧૨૪૭-૮-૦	
૩૭૦-૦-૦	૭૬૮-૮-૦	૩૪૦-૦-૦	૭૭૮-૮-૦	
૨૫૦-૦-૦	૮૪૬-૦-૦	૩૨૦-૦-૦	૮૫૫-૦-૦	
૨૦૦-૦-૦	૬૦-૦-૦	૧૬૫-૦-૦	૬૨૮-૦-૦	
૧૭૦-૦-૦	૪૨૫-૮-૦	૧૭-૦-૦	૪૪૫-૮-૦	
૩૬૦-૦-૦	૬૬૬-૦-૦	૪૫૦-૦-૦	૬૭૬-૦-૦	
૧૨૦-૦-૦	૧૪૫-૦-૦	૧૨૦-૦-૦	૧૪૨-૮-૦	
૫૦૬૫-૦-૦	૧૦૧૨૬-૦-૦	૪૭૦૧-૮-૦	૯૬૯૨-૮-૦	૨ આ ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મહ- ળને ૩૧ ફેબ્રુ પ્રાંત પ્રાચીન મદદની આપ્યા છે.
૨૦૦-૦-૦	૪૮૭-૮-૦	૨૧૦-૦-૦	૬૨૦-૮-૦	
૧૫૦-૦-૦	૨૧૩-૦-૦	૧૫૦-૦-૦	૨૬૩-૦-૦	
૨૦૦-૦-૦	૬-૬-૦-૦	૦૦૦-૦-૦	૮૧૩-૮-૦	
૩૫૦-૦-૦	૮૮૧-૮-૦	૩૭૫-૦-૦	૮૫૪-૦-૦	
૧૦૦૫-૦-૦	૧૦૬૮-૮-૦	૧૨૧૫-૦-૦	૧૨૧૬-૦-૦	
૫૫૫-૦-૦	૬૩૫-૦-૦	૬૮૦-૦-૦	૭૪૦-૦-૦	
૫૫૦-૮-૦	૭૮૬-૦-૦	૭૫૦-૦-૦	૬૦૪-૮-૦	
૭૨૦-૦-૦	૪૬૮-૦-૦	૭૪૦-૦-૦	૫૬૪-૦-૦	
૭૩૭-૮-૦	૨૦૪-૦-૦	૮૩૦-૦-૦	૩૬૨-૮-૦	
૩૦૦-૦-૦	૫૬૫-૮-૦	૨૫૦-૦-૦	૬૬૭-૦-૦	
૩૬૩-૮-૦	૮૪૧-૮-૦	૩૮૬-૮-૦	૬૬૩-૮-૦	
૪૮-૦-૦	૭૨-૦-૦	૪૦-૦-૦	૧૧૨-૦-૦	
૦-૦-૦	૨૫-૦-૦	૦-૦-૦	૭૨-૮-૦	
૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦	૦-૦-૦	
૫૨૦૦-૮-૦	૬૬૬૬-૮-૦	૫૬૬૬-૮-૦	૮૪૫૫-૮-૦	

નવસારી પ્રાંત								
૨૬	નવસારી	૬૧	૩૪	૧	૦-૨-૧	૪૫	૧	૫૦
૨૭	ગણુદેવી	૩૦	૨૩	૨	૦-૧-૦	૨૪	૦	૨૭
૨૮	પલસાણા	૫૨	૩૦	૧	૦-૦-૦	૩૨	૦	૩૩
૨૯	કામરેજ	૭૨	૪૨	૩	૦-૧-૦	૪૧	૩	૪૮
૩૦	મહુવા	૬૯	૪૦	૧	૦-૦-૦	૩૫	૦	૩૬
૩૧	મોગરોળ	૧૩૨	૨૦	૧	૦-૦-૦	૨૦	૦	૨૩
૩૨	સોનગઢ	૨૨૧	૯	૧	૦-૦-૦	૬	૩	૧૦
૩૩	બારા	૧૫૨	૩૪	૧	૦-૧-૦	૩૪	૦	૩૬
કુલ		૭૮૯	૨૪૧	૧૧	૦-૫-૧	૨૩૯	૭	૨૬૩
અમરેલી પ્રાંત								
૩૪	અમરેલી	૫૯	૪૯	૧	૦-૧-૧	૪૭	૧	૫૧
૩૫	દામનગર	૨૬	૨૦	૧	૦-૦-૦	૧૯	૧	૨૧
૩૬	ધારી	૫૭	૨૨	૨	૦-૦-૧	૨૧	૦	૨૪
૩૭	ખાંભા	૩૧	૮	૧	૦-૦-૦	૭	૨	૧૦
૩૮	કોડીનાર	૬૪	૨૫	૧	૦-૦-૦	૨૫	૦	૨૬
૩૯	ગતનપુર	૮	૬	૦	૦-૦-૦	૭	૦	૭
૪૦	શીમકદા	૧	૧	૦	૦-૦-૦	૧	૦	૧
૪૧	ઓખામંડળ	૪૪	૧૨	૨	૦-૨-૧	૧૦	૦	૧૫
કુલ		૨૯૦	૧૪૩	૮	૦-૩-૩	૧૩૭	૪	૧૫૫
કુલ એકદર		૨૯૨૯	૧૪૫૫	૭૩	૫-૨૪-૧૪	૧૪૨૦	૨૫	૧૫૬૧

(૧) સરકાર મદદની વિશેષ હકીકત -

અ યાચુ સાથે ઉપરોક્ત નવીન ૧૦ પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો માટે

• સરકાર મદદ આપવામાં આવી છે તેનો ઉપરના આંકડામાં સમાવેશ નથી

૭૪૮-૧-૦

જા વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના નિલાય માટે સરકાર મદદના

આખા તેનો સમાવેશ ઉપરના આંકડામાં નથી

૧૨૦૦-૦-૦

(૨) નવીન પુસ્તકાલયો ખોલવા માટે લાગુ પડતા શ્રી સુનીલાષ ધનચલાષ તરફથી આવેલી રકમ પૈકી રૂ. ૮૨૫-૦-૦ સિવક છે.

૭૦૦-૦-૦	૭૯૪-૦-૦	૫-૦-૦	૯૩૭-૦
૨૮૦-૦-૦	૪૮૪-૮-૦	૮૦-૦-૦	૪૭૨-૮-૦
૨૦૦-૦-૦	૬૮૭-૦-૦	૧૫-૦-૦	૭૦૦-૦-૦
૩૨૫-૦-૦	૮૪૭-૮-૦	૯૫-૦-૦	૮૮૭-૮-૦
૧૭૫-૦-૦	૫૬૫-૮-૦	૧૭૫-૦-૦	૫૬૬-૦-૦
૧૦૦-૦-૦	૧૯૬-૮-૦	૧૦૦-૦-૦	૨૧૫-૦-૦
૧૩૫-૦-૦	૧૦-૦-૦	૦-૦-૦	૧૦-૦-૦
૩૧૫-૦-૦	૩૦૯-૮-૦	૦-૦-૦	૩૦૪-૮-૦
૨૨૩૦-૦-૦	૩૮૯૪-૦-૦	૬૫૦-૦-૦	૪૦૯૪-૦-૦
૬૨૫-૦-૦	૫૩૧-૮-૦	૬૫૦-૦-૦	૬૭૯-૮-૦
૧૫૦-૦-૦	૨૧૨-૦-૦	૧૦૦-૦-૦	૨૬૨-૦-૦
૪૪૫-૦-૦	૨૦૧-૮-૦	૨૭૦-૦-૦	૨૧૦-૦-૦
૧૦૦-૦-૦	૮૭-૮-૦	૧૦૦-૦-૦	૮૭-૮-૦
૦-૦-૦	૩૩૦-૦-૦	૦-૦-૦	૩૭૩-૮-૦
૦-૦-૦	૧૦૭-૮-૦	૦-૦-૦	૧૦૭-૮-૦
૦-૦-૦	૪૦-૦-૦	૦-૦-૦	૪૦-૦-૦
૮૨૦-૦-૦	૧૩૮-૦-૦	૧૬૮-૮-૦	૯૧-૮-૦
૨૨૪૦-૦-૦	૧૬૮૮-૦-૦	૧૨૮૮-૮-૦	૧૮૫૧-૮-૦
૧૪૬૩૫-૮-૦	૨૨૭૧૪-૮-૦	૧૨૬૦૬-૮-૦	૨૪૦૯૩-૮-૦

૩ આ ઉપરાંત વડોદરા
રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળને
૩ રૂપિયા પ્રાપ્ત થયાથન
મદદના આપ્યા છે.

૪ આ ઉપરાંત વડોદરા
રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડ-
ળને ૩૧ ૧૬-૫ પ્રાપ્ત
થયાથન મદદના આપ્યા
છે.

વડોદરા }
તા ૩૦-૭-૪૮ }

ઉ મે. પટેલ,
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક પુસ્તકાલય મંડળ

બાળકોનાં સર્વ પત્રોમાં શ્રેષ્ઠ-છતાં સૌથી સસ્તુ-અતિષિત-૨૮ થી વધુ વર્ષથી અખંડ
નીચમિતતાથી પ્રકટ થતુ-ગુજરાતી ભાષાનું સર્વાંગ સુદર
સચિત્ર-સૌથી પ્રથમ બાલભાસિક

બાલ જીવન

[સ્થાપના સન ૧૯૨૦]

—૬ થી ૧૬ વર્ષનાં બાળકો અને વિદ્યાર્થીઓ માટે—

તત્રી : રમણલાલ નાનાલાલ શાહ

દર મહિને નિયમિત પ્રકટ થાય છે ભરત્રયક સુંદર ચિત્રો અને ટિરંગી મુદ્રણ, બાળકોને
આનંદ વિનોદ સાથે ઉપયોગી જ્ઞાન આપી એમના અજ્ઞાતમા મદદ કરે એવા ઉચ્ચ
પ્રતિના લખાણોથી ભરત્રયક અઠોદર મહિને બહાર પડે છે આ ઉપરાંત
અખ્યાબાંધ ચિત્રોવાળી સુદર દળદાર ક્ષેટ્ર ચોપડી દર વર્ષે બ્રાહ્મકોને
મફત મળે છે

વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલયો માટે

લવાજમ : ૧- એક વર્ષના રૂ. ૩ા ક્ષેટ્રચોપડી તથા ટપાલ ખર્ચ સાથે
(હિદ બહાર) રૂ. ૫ા છૂટક નકલ પાા આના

બાલજીવન કાર્યાલય : બાજનાડા : વડોદરા.

ખૂંટમાં

• બાળકોના આ અતિપ્રિય ભાસિકને સ્વાન આપો.
બાલજાનસ અને શિક્ષણશાસ્ત્રને અનુસરી ધ્યેયલક્ષી
સગીન વાચન આપે છે એનું એકેએક પાન ઉપયોગી
વાચનથી ભરેલું હોય છે. મોટાંને પણ રસ પડે તેવું

। હાવાથી 'બાલસખા' ના પસંદગી અર્થે સિદ્ધ કરે છે

‘બાલસખા’ ખૂંટમાં ડાહી પસંદગી મારે છે

વડોદરા રાજ્યના પુસ્તકાલયો માટે રૂ. ૩-૨-૦ હોઇ ‘બાલસખા’
સેવામાં મોઘુ બાલભાસિક છે સગીન વાચન બેવડો લાભ આપે છે

માણસ જ મલમા વસ્તો માણસ કેમ આગળ વધતો મધ્ય
તે બતાવતી જ મલમા વાતાવરણ વચ્ચે ક્ષેદ અને
માલમ માથે આગળ વધતી રહિત કયા પુષ્કળ ચિત્રો કિ. ૦-૮-૭

‘બાલસખા’ કાર્યાલય : અમદાવાદ

આ, બાપા અને બાળક સાથે યેસી
વાંચી શકે તેવું નવું માસિક

નવાં જ બહાર પડેલાં પ્રકાશનો

વાગદત્તા . ભાગ ૧-૨ સાથે

કિંમત રૂ ૪-૧૨-૦ વી. પી. ૮ આના

શ્રી. પ્રજા વર્તીદેવી સરસ્વતીની સળગ નવી
નવલકથા જે શ્વસુ મહે વાસ કરતી પરંતુ પતિ-
પ્રેમથી વંચિત એવી ઠાઠભરી સુશીલ વાગ્દત્ત
નારીના કુટુંબપ્રેમ અને આત્મવિતોષનના
નિરવાર્ય ત્યાગની અપૂર્વ કથા

પ્રિયમિત્રન કિંમત રૂ. ૨-૮-૦
વી. પી. ૬ આના.

આર્યનારીના ઉચ્ચતમ સરકારો દ્વારા
વિષયમાર્ગી અને કુટેવે ચોલા પતિને પ્રેમ અને
અત્યથી છતતી એક બંધનારીના સસાગજન
ની ઉચ્ચતમ નારીકથા

પ્રેમ-પરખ કિંમત રૂ. ૨-૧૨-૦
વી. પી. ૬ આના 'પરખ' નામની સુવિખ્યાત-
દિદી નવલકથાનો યુગ્મરાતી સુદર અનુવાદ

ડીટેક્ટીવ કુમારચુરત : કિં. રૂ. ૨-૪-૦
સળગ ડીટેક્ટીવ નવલકથા વી. પી. ૦-૬-૦

જનાદન જરુસનાં જબ્બર પરાક્રમે
રૂ. ૨-૦-૦ વી. પી. ૬ આના
તમારી નક્ક મારે ખલાસ યાપ સ્ત્રીપટેલાં
લખો—

એન. એમ. ઠક્કરની કું

જુકસેલર્સ : પબ્લીશર્સ ૧૪૦, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨

મનોરંજનને મળેલો સત્કાર

" મનોરંજનને મળતા-વાંચતા આનંદ
થયો, વસ્તુ અદરની ખુબ સરસ છે અભિનંદન
—શ્રી કનુભાઈ દેસાઈ

" મનોરંજન અને વિશેષત હારયને
પોતાનો ખાસ વિષય બનાવવું આ માસિક
એપ્રિલથી શરૂ થયું છે પ્રથમ અહમાં ટાગોરના
લેખથી માંડીને ગદ્યગતી આદ્યકથા સુધીના જિત
ભિન લેખકોના લેખો આપવામાં આવેલ છે "

—પ્રજાબ હુ સાપ્તાહિક

" મનોરંજન મુજગતી સાહિત્યમાં હળવુ
એવુ આ પહેલુ માસિક છે હાસ્યરસ અને
મનોરંજન પીસતુ અત્યારે તો આ એકલુજ
છે, આ બસુકલા માસિકને આપણે અપનાવ-
વું જ રહ્યું. "

—મુંબઈ સમાચાર સાપ્તાહિક

મનોરંજનનું વાર્ષિક લવાજમ દિદમાં
રૂ. ૬-૧૨-૦ પરદેશીલી (૧૫) રૂટક અઠ
૦-૧૦-૦ આના લવાજમ ભરવાનુ સ્થળ

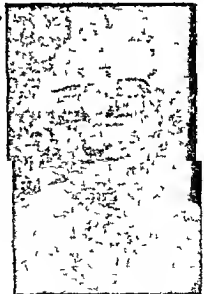

અમારાં હાર્દિક અભિનંદન

વડોદરા ગાંધી પ્રજામંડળના સતત પ્રયત્નો અને જનતા જનાઈને આપેલા અનેકવિધ અભિદાનો-અત્મોગોના પરિણામે તેના સુફળ આજે વડોદરા રાજ્યમાં આવ્યા છે. પ્રજામંડળે જવાબદાર રાજ્ય ત્ર પ્રાપ્ત કરવાની જે ઘોષણા કરેલી અને જનતાએ તેને સાથ સહકાર આપેલા તેના ફળસ્વરૂપ વડોદરાને આગળે આજે જવાબદાર રાજ્ય ત્ર સ્થપાઈ ગયું છે.

શ્રીમંત મદારાજ સાહેબે બહાદુરીય રાજવી તરીકે ગૃહવાનું સ્વીકારી પ્રજાનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવતી એકમાત્ર સંસ્થા-વડોદરા ગાંધી પ્રજામંડળના પ્રતિનિધિઓને પોતે રાજકારો-બાગના જે સૂચો સંપૂર્ણપણે સુપ્રત કર્યા છે તે માટે તેઓ શ્રીમંતને અમાર્ગ અનેકશ અભિનંદન !!

અને એ બધા પાછળની સતત હામગીરી અને વડોદરાની જનતાનું હિત જેને હેતુ અવિરત વમેતુ છે તે-આપણા ના દીવાન સાહેબની જહેમત અને કુદૃષ્ટ માટે તો આજે વડોદરા ગાંધી જનતા તેમના આવાગણી લઈ રહી છે, ત્યારે બીજી તરફ, એમની આ ગાંધીજી ઉપાસવામાં સાચસહકાર આપવા માટે પોતે પસંદ કરેલા નાયબ દીવ તો પણ વડોદરા રાજ્યની પ્રજાના વિશ્વાસુ મેવડો તરીકે આજ દિન પહેલાં ક્યારનાય પૂર્વાગ થઈ ચૂક્યા છે.

આપણા આ નાયબ દીવાનો અનુભવી કર્તવ્યશીલ અને પ્રજાહિતનો હાગણી ધરાવતા હોઈને હવે વડોદરાની પ્રજાને અનેક રીતે ઉત્તરિને પથે લઈ જશે એ નિર્વિવાદ છે.

તે ના દીવાન સાહેબે પોતાના સાથીદાર તરીકે પસંદ કરેલા અન્ય નાયબ દીવાનો શ્રી મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ અને શ્રી યુનીચાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ, આપણી લોકભદ્ર પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના ક્ષેત્રમાં હામ કરનાર હોઈથી પણ ભાગ્યે જ અગાળુ હશે આ ક્ષેત્રમાં આ બંને પ્રજાસેવકોએ નોંધાવેલો

તે ના દીવાન સાહેબ શ્રી ડૉ. જીવરાજ મહેતા જેઓના અધ્યાય પરિશ્રમ અને અવિરત પ્રયત્નોના પરિણામે વડોદરામાં જવાબદાર રાજ્ય ત્ર સ્થપાયું

શ્રી. મગનભાઈ ગકરભાઈ પટેલ
વડોદરા રાજ્ય પ્રજામંડળના પ્રમુખ
કાર્યકર્તા અને પ્રભુમેતન

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળમાં
તેઓ અને ઉપર જણાવ્યું તેમ
તેના કારોબારી તંત્રવાદકો છે

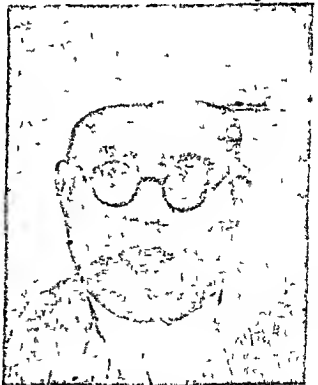
આમ આપણી પુસ્તકાલય
પ્રવૃત્તિમાં ઊંડો રસ દાખવી રહેલ
બંને શૃદ્ધેશ્વો વડોદરા રાજ્યની
રાજવહીવટી કારોબારીમાં ઉચ્ચ
પદવીએ નિયુક્ત થતા અમાગ
તેઓ બંનેને હાર્દિક અભિનંદન
છે અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિ તેમજ
ઈતર ક્ષેત્રોમાં તેઓ બંનેએ જે
સક્રિય ફાળો આપ્યો છે તેથી ઉત્ત-
રોત્તર અધિકતર જનસેવા બળ-
વવામાં તેઓ સહજતાને વર-
એ જ તે પરમનિયતા પ્રભુ પ્રત્યે
નમ્ર અભ્યર્થનામાં મ પ્ર. વ્યાસ

—તબી

મેવાદાઓ અહીં વ્યક્ત કરવા બેઠીએ તો તે પ્રકાશમાન
સૂચને ઓળખાવવાનો પ્રયત્ન કરવા સમર્થ થઈ પડે

ઉપર્યુક્ત બંને પ્રખલિતેષોએ વડોદરા રાજ્યની
પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના આવારસ્ત ભરૂષ ગણી રાકાય તેવા
બે મંડળો (૧) પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ અને
(૨) વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના કારોબારી
તંત્રવાદકો છે

શ્રી. મગનભાઈ પટેલ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી
મંડળ લિ ની સાધારણ સલાના પ્રમુખપદનું સ્થાન
રોજાવતા હોઈને શ્રી સુનીલાલ શાહ એના વ્યવસ્થા
સચાલક કાર્ય વાદક મંડળના અધ્યક્ષસ્થાને છે, જ્યારે

શ્રી સુનીલાલ પુ શાહ

વ. રા પ્રજામંડળના એકનિષ્ઠ પ્રમુખ જેમની દોરવણીથી
વડોદરા રાજ્યની પ્રજામાં નવમેતન પ્રસર્યું

પુસ્તક ૨૩ મુ

મર્ચ ૨૦-૧૯૪૮

અંક ૨ બે

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવનવનું

ઈ. સ ૧૯૪૨ માં મેઈઝ (જર્મની) ખાતે સૂક્ષ્મ ચર્ચા પર છપાયેલ બાઈબલની ક્ષણ લગનમાં સોષેળીને ત્યાં ૧૫,૪૦૦ પૌડની કિંમતે તાજેતરમાં વેચાઈ છે આ જ પ્રત અગાઉ ધણા માણસોના હાથમાંથી પસાર થઈ છે. દર વેચાણ વખતે કિંમતમાં સારો ઉછાળો આવ્યો છે ૧૮૭૩માં તે ૭૮૦ પૌડની કિંમતે તથા ૧૯૮૭ માં ૧,૦૨૫ પૌડની કિંમતે એ વેચાણ હતું. તેને મેલેલી હેલ્લી નકલના ૧૯૨૩ માં લગનમાં દરરાજી મારફત ૪,૦૦૦ પૌડ ઉપજ્યા હતા.

કેવળ રાષ્ટ્રીય પુસ્તકાલયના સોખંડી ચોરડામાં ગળ્ટ્રના અમર લેખકો-માર્સેલ પુસ્ક, પૉલ વેલ્સરી, રોમે રોલ્ફ અને બીજા ધણાના હાથે લખેલ અમૂલ્ય હસ્તપ્રતો પડી છે. જે પુસ્તકાલયને જૂટવામાં આવે અગર તે આગથી બળી જાય તો આ હસ્તપ્રતોનું શું થાય તેની પુસ્તકાલયને સતત ચિંતા રહ્યા કરે છે તેમ થાય તો લવિષ્યની પ્રજાને આ અગત્યની હસ્તપ્રતો ગુમાવવી પડે.

એક ખામ માઇક્રોફિલ્મ ખાતુ રચાપીને આ પ્રશ્નનું નિગાહરણ કરવામાં આવ્યું છે આ ખાતું દરેકજા આઠ કલાક સુધી હસ્તપ્રતોની નાની નકલો તૈયાર કરીને તેને અગિયારી ન બળે તેવા રાખડામાં પેક કરે છે.

ફિલ્મની નકલો મુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ તથા કેનેડાના વિશ્વવિદ્યાલયોને મોકલવામાં આવે છે ત્યાં એવી સહીસત્તામંત્રી જળવાય છે અને બીજા, વિદ્યાર્થીઓ તેના ઉપયોગ કરી શકે છે.

તાજેતરમાં અમેરિકા ખાતે મોકલવામાં આવેલ એક સેટમાં બે ફિલ્મો છે દરેકમાં ૫૬,૦૦૦ ફ્રેમ છે, માર્સેલ પુસ્કની ૨૦ નોટબુકોમાંથી આ લેવામાં આવેલ છે આ માઇક્રોફિલ્મને તૈયાર કરતા એક માસથી વધારે સમય લાગ્યો છે પુસ્કની પહેલાં રોમે રોલ્ફની અગત રોજ-નિગિની ૧૨,૦૦૦ છાપી લેવામાં આવી હતી.

મુખ્ય રાષ્ટ્રસંઘની વૈજ્ઞાનિક, કેળવણીવિષયક તથા સાંસ્કૃતિક મંસ્થાની કમિટિની મેઈક તાજેતરમાં પેરિસમાં મળી ત્યારે ચીન, હિંદ, ઇંગ્લેન્ડ, ઉરુગ્વે, આર્જેન્ટા, મેક્સિકો, ઇટલિ, હાંગરી,

ક્રાન્સ, યુનાઇટેડ કિંગડમ તથા યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ મંચીને અગિયાર દેશોના પ્રતિનિધિઓ દ્વારા હતા. આ કમિટી, બધા દેશોના મહાન પુસ્તકોને અત્યારે અપાખ્ય ભાષામાં પ્રગટ કરવાનો કાર્યો ખરડો ઘડી કાઢવા માટે મળી હતી.

રાષ્ટ્રસંઘના સભ્ય એવા દરેક દેશમાં એક સહાયક કમિટી નીમવાનું તથા એક મધ્યસ્થ કમિટી નીમવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. રાષ્ટ્ર કમિટીની સૂચના મુજબ ઇ સ ૧૯૦૦ પહેલાં પ્રગટ થયેલ જંગતના લગભગ ૧૦૦ મહાન પુસ્તકોની યાદી તૈયાર કરવામાં આવશે. મધ્યસ્થ રાષ્ટ્રસંઘની કમિટી આ પુસ્તકોના બની શકે તેટલી ભાષાઓમાં ભાષાતરને તથા પ્રકાશનને મદદ કરશે, પણ પોતા પ્રકાશક બનશે નહિ.

બીજી એવી સૂચના હતી કે દરેક દેશે ૧૯૦૧ થી ૨૯ ના ગાળા દરમિયાન પ્રગટ થયેલ અઠક પુસ્તકોની યાદી તૈયાર કરવી આ પર્મદગીનાં પુસ્તકોનાં ભાષાતર તથા પ્રકાશનને ઉત્તેજન આપવા માટે તેની જાહેરાત કરવામાં આવશે. વૈજ્ઞાનિક પ્રશ્નોની યાદી પાછળથી તૈયાર કરવાની યોજના છે.

ભાષાતરનું ધોરણ નક્કી કરવાનું દરાવવામાં આવ્યું હતું, જેથી કરીને કોઇ દેશને એમ ન લાગે કે અમારાં શ્રેષ્ઠ પુસ્તકો જંગતને યથાસ્થિત સ્વરૂપમાં મળ્યાં નથી.

વિન્ડસરના ડયુકના થોડા સમય પહેલાં પ્રગટ થયેલાં રમરશોની ફિલ્મ બનાવવાના હકક માટે મોટી રકમ આપવામાં હોલીવૂડના સ્ટુડિયો એકબીજા સાથે હરિદાષ કરી રહ્યા છે. રમરશોના પ્રકાશન માટે અમેરિકન પ્રકાશકોએ ડયુકને દશ લાખ ડોલરની ગળવર રકમ આપી છે. હોલીવૂડની માગણી સંબંધી ડયુકે હજુ સુધી કંઈ નિર્ણય કર્યો નથી.

હિંદ અને પરદેશમાં લેખો, વાર્તાઓ તથા ફોટોગ્રાફ પ્રગટ કરાવવા માટે એક નવી સિન્ડિકેટ 'પોપાસ' (ધી પોપી પત્ર સિન્ડિકેટ) બની ચક્ર છે. તેના ડિરેક્ટરોની બોડમાં શ્રી મ. રેણુકા રાય, શ્રીમતી અમ્મુ સ્વામીનાથન, અચ્યાર્ નરેન્દ્રદેવ તથા શ્રી જયપ્રકાશ નારાયણ જેવી પ્રખ્યાત વ્યક્તિઓ છે.

અખિલ હિંદ પ્રેમચંદ સોસાયટી, સ્વ પ્રેમચંદનાં હિંદી તથા ઉર્દૂ પુસ્તકો, વાર્તાઓ નિબંધો, લાપણો, પત્રો અને ભાષાતરોની સાલવાર યાદી તૈયાર કરવા માગે છે. આને અગ્રે પ્રેમચંદ ૧ સાહિત્યસેવાને માત્ર ઇતિહાસ જ તૈયાર કરવામાં નહિ, પણ તેમનાં પુસ્તકોનાં તુલ્યનક્રમક અભ્યાસમાં પણ મદદ મળશે. પ્રેમચંદજીએ મધ્યાહ્નક પુસ્તકો લખ્યાં છે અને તેમની વાર્તા તથા નિબંધો અવાસનવાર હિંદી ઉર્દૂ સામયિકોમાં પ્રગટ થયા હતા. તેમનાં પુસ્તકોનાં હિંદી તથા પરદેશની ભાષાઓમાં ભાષાતર થયાં છે.

* ડૉ. સી. કુન્દન રાજાએ હિંદના રાજ્ય બધારજનું 'ભારત ગામ્ મંગલન' શીર્ષક હેઠળ મંસ્કૃતમાં ભાષાતર કર્યું છે, અઘાર પુસ્તકોએ તે પ્રગટ કર્યું છે. 'દેવોનાં ભાષા' માં આ ભાષા તર પ્રગટ કરીને લેખકે તથા પ્રકાશકે હિંદી સ્વાતંત્ર્યની ભારે સેવાઓ બજાવી છે.

* ઓગણત્રીમ વર્ષ પહેલા સાવને (નાગપુર પ્રાંત) માં સ્વર્ગવાસી થયેલ પ્રખ્યાત નાટ્યકાર, કવિ તથા હાર્યલેખક શ્રી રામગણેશ મહારીની માદગીરી જળવવા ' સમાધાન ' ના ત્રી શ્રી વી એસ. વગ્ગકરનો આગેવાની હેઠળ એક સ્મારક કમિટી નીમવામાં આવી છે. અત્યાગતી યોજનાઓ પૈકી પહેલી પસંદગી સ્વર્ગરથનું ઘર ખરીદીને જળવી ગમવાને અપાશે નાગપુરમાં ૩૭ જૂને જળવવામાં આવેલ મહારીના પ્રખ્યાત નાટક ' પ્રેમ-સન્ધ્યાસ ' ની રૂ ૧,૪૦૦ ની આવક પ્રભાકર નાટ્યમ દિરના માલિક શ્રી દામ્સ અણ્ણા માલવકરે આ કમિટીને આપી છે.

* પૂનાની કેકકન વર્નાક્યુલર ટ્રાન્સનેશન સોસાયટીએ લેખકોને ૧૯૪૭-૪૮માં રૂ. ૧,૧૦૫ પારિતોષિક તરીકે વહેંચ્યા છે. આમાં ખાસ પારિતોષિકો નીચે પ્રમાણે છે સરદાર ડી સી મજ-સુદારને ' વ્યાયામ જ્ઞાનકાશ-ખંડ ૬ ' માટે રૂ ૧૨૫૭ તથા પ્રા. આર. ૭ હર્ષેને ' જ્ઞાનદેવી ' માટે, ડૉ. કે. એન. વાટવેને ' મંરુત કાવ્યાએ ૫૪પ્રાણ ' માટે તથા પ્રા. આર. એસ. જોગને ' કશેઉસુતા ' માટે દરેકને રૂ. ૧૦૦] આપવામાં આવ્યા છે.

* મદ્રાસમાં સ્વીન્ડર કવિ પ્રિયમંડલની રચાપના કરવામાં આવી છે. તેનો હેતુ, શુરુદેવ ટાગોરના ઉપદેશો તથા આદર્શોને પ્રગટ કરવા તથા પ્રચાર કરવાનો છે. મદ્રાસ સરકારના મહેસુલ પ્રધાન ઓન શ્રી બી. ગોપાળ રેડ્ડી તેના માનદ પ્રમુખ છે.

વિન્ડસરના ડ્યુકે પોતાની આત્મકથાનો બીજો ભાગ લખવાની શરૂઆત કરી દીધી છે તેના પ્રકાશનના તથા ફિલ્મના હક્ક માટે, અત્યાર સુધી કાષ્ઠપણુ આત્મકથાના લેખકને ન મળી હોય તેટલી રકમની માગણી મળ્યાનું કહેવાય છે.

બીજા ભાગ માટે પાંચલાખ પૌડની વધારે રકમની માગણી મળ્યાનું સંભળાય છે તેની આગવી લેખમાળા માટે તેને પાંચ લાખ પૌડ આપવામાં આવ્યા હતા. વધી પડેલ આર્થિક જોગે તથા તેણે રોકેલ રકમની જમીનગીરીઓના લાવમાં ઘટાડાને અંગે જગતના એક એક લેખકને પોતાની કલમ ચલાવવી પડે છે.

કોઈ વખત પત્રકારોનું જાગ્ય પણુ ખુને છે અમેરિકાના એક વર્તમાનપત્રની માલિક શ્રીમતી ઇલિથાનોર પેટર્સન ગયે મહિને મૃત્યુ પામી તેણે વીચ લાખ પૌડની પોતાની મિલકત ' વૉશિંગ્ટન ટાઇમ્સ ' ના સ્ટાફના સાત સભ્યો વચ્ચે વહેંચી દીધી છે.

જર્મનીમાં ૧૪૬૨ માં જપાયેલ લેટિન ભાષાના એક બાઇબલની કિંમત લડનમાં જાહેર દરરાજમાં ૧૫,૪૦૦ પૌડ (એ લાખ રૂપિયાથી વધારે) ઉપજી હતી.

અમેરિકામાં પેઇલ વિશ્વવિદ્યાલય પુસ્તકાલયમાં યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં જે પુસ્તકોનું ખૂબ વેચાણ થાય છે તેનું પ્રદર્શન જરવામાં આવ્યું છે તેને અંગે અમેરિકન જીવન પર સારો પ્રકાશ પડે છે આ પ્રદર્શનમાં પ્રસિદ્ધ પ્રકાશક સીઅર્સ રોબકના સચિપત્રો આગળ પડતાં તરી આવે છે. ઇ. સ. ૧૫૪૦ પછી જે પ્રકાશનોની ખપત, તે દેશની વસ્તીના એક ટકા જેટલી હોય તે પ્રકાશનોને આગળ લાવવાનો આની પાછળ હેતુ છે.

ખૂબ અપતવાળા નીચેનાં પુસ્તકો એમા જણાયા છે — ‘ઑયરકાઉટ મેન્યુઅલ’ (૧૯૧૦ પછી એક કરોડ નકલ), વેદકશાસ્ત્રમાં તાજેતરમાં થયેલ પ્રગતિ બતાવતી ‘ધી મેટ્રોપોલિટન લાઇફ ઓસ્થોરન્સ ક પની’ ની પુસ્તિકા (૧૯૦૯ પછી મેયુક્ટા ફેલાવો એક અમળ સાલીસ કરોડ), વેન્ડેલ વિલ્કીનું ‘વન વર્લ્ડ’ (પ્રગટ થયા પછી પહેલાજ મહિનામાં ૮૦૦,૦૦૦ નકલો), લોઇડ ડગ્લાસનું ‘ધી રોય’ (૪,૦૦૦,૦૦૦ થી વધારે), ‘અક્વ ટોમ્મ કેમિન’ અને ‘ધી લાસ્ટ ઓફ ધી મોહિકન્સ’ (પ્રકાશનના દશકામા દરેકની વીસ લાખથી વધારે નકલો)

અમેરિકાની બહાર જે પુસ્તકનું કોઇએ નામ પણ સાંભળ્યું નહિ હોય અને થોડા જ અમેરિકનોએ તેને આ પ્રદર્શનમા મૂકવાનો વિચાર સગ્ગો પણ લખે જ કરેલ હશે તે પુસ્તક ‘મેકગરી રીડર્સ’ છે. આ પાંદડ પુસ્તકની ૧૮૩૮ પછી સાકાબાર કરોડ નકલો અપી છે

પેન્સિલ્વેનિયામા આવેલ વૉલિંગ્ફોર્ડની ફેન્ડઝ સોસાયટીના સભ્યોએ સામાજિક તથા ધાર્મિક અભ્યાસ માટે પેન્ડલ દિલ ખાતે એક કેન્દ્રની સ્થાપના કરી છે. આ કેન્દ્ર ચાતુ જીવન તથા વિચાર વિષે અવારનવાર પુસ્તિકાઓ પ્રગટ કરે છે તાજેતરમાં આ કેન્દ્રે ડૉ સુશીલા નામ્પગનું લખેલ જીવનચરિત્ર, કેરુગ્ગા-ગાધીનાં પત્ની-શીષક હેડળ પ્રગટ કર્યું છે તેની પ્રસ્તાવના ૨૫ મહાત્મા ગાંધીજીએ લખેલ છે

એક ડચમેને શોધેલા કેમેગને એ એન્સાઇલોપીડિયા બ્રિટાનિકાના ચોવીસ આગે ત્રણ ક્વાર્ટો પાનામાં ઉતારી શકાય તેમ છે આ યત્રથી દુલસકેપનું એક પાનું, અંગ્રેજીના ‘આઇ’ અક્ષર પરના મીડા કરતાં પણ નાના કદનું થાય છે સદ્ગમદર્શક યત્રની મદદથી આ લખાણ સહેલાઈથી વાંચી શકાય તેવું હોય છે

—છેટાલાલ માનસિંગ કામદાર

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગારદાર તેમજ માનદ પ્રચારકોએ નીચેનાં સ્થળોની મુલાકાત લઈને ત્યાંની પુસ્તકાલય વા વાચનાત્મક સરચાઓની તપાસણી કરી છે અને દરેકની તથા પુસ્તક ગોઠવણીની અવ્યવસ્થા દૂર કરી છે, વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની પણ કામગીરી બજાવી છે.

વડોદરા નવસારી પ્રાંત પ્રચારક રા છગનભાઈ મથુરભાઈ પટેલ- માટે ઓગસ્ટમાં-વડોદરા મહાલના - (૧) મઠ પુરા (૨) વરજામા (૩) અણખી (૪) કાન્હન-પુરા (૫) વિરોધ (૬) આમોજ (૭) લાલજપુરા (૮) વાસજા કોતરિયા (૯) મોતિયાપુરા (૧૦) કપુરાઈ (૧૧) તાતારપુરા (૧૨) કેવલપુરા (૧૩) અત્રાદપુરા (૧૪) વડદલા (૧૫) હરણી (૧૬) (૧૭) વેમાલી (૧૮) દુમાડ કરજણ મહાલનાં (૧૯) દોરોલી (૨૦) સનાપુરા (૨૧) ઓઝ (૨૨) સામરી (૨૩) સાવલી મહાલનું (૨૩) સાલસાલ. કામગીરી દિન ૨૨

જુલાઈની નોંધમા રહી ગયેલા નવસારી મહાલના (૧) છાપરા (૨) પડવા (૩) અમરી (૪) વરમા મહિવા પુ

(૨) ચાણુરમા મહાલ માનદ પ્રચારક રા ચંદુલાલ કેશવલાલ દવે- માર્ચ મહિનામા - (૧) ગોઝિવાસણા (૨) મણિવારી, જુલાઈ માસમા કોનોડા

તપાસણી દરમ્યાન પ્રચારક ભાષણોએ જે આખીએ દર્શાવી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા જે જે સૂચના સમજૂત આપી હોય તે દરેકનો ચોગ્ય અમલ તાકીદ કરી નોખ્યા જે તે સંસ્થાના મંત્રી ભાષણોને લક્ષમણ દરવામાં આવે છે

ના ન ચોકરી

સહમંત્રી, વ રા પુ મડળ

મુક્તકાલયના પગથારેથી

લોર્ડ વેવેલ

હિંદના જૂતપૂર્વ વાઇસરોય લોર્ડ વેવેલનું જીવનચરિત્ર અંગ્રેજીમાં “ Lord Wavell, A Militant Biography ” નામે પ્રસિદ્ધ થયું છે.

કવિવર રવીન્દ્રનાથ ઠાકુર

કવિવર રવીન્દ્રનાથ ઠાકુરનું જીવન ચરિત્ર “Rabindranath poet-Laureate of Humanity ” (રવીન્દ્રનાથ માનવતાનો મગજકવિ) નામે. શ્રી અમીનચંદ દાસગુપ્તા લિખિત પ્રગટ થયું છે. કલકત્તાની “ આદી પ્રતિષ્ઠાન ” સરથા તરફથી એ પ્રસિદ્ધ થયું છે

ગાંધીજી

પૂ. મહાત્મા ગાંધીજી વિશે એક લાંબું ખડકાળ્ય, બનારસ વિશ્વવિદ્યાલયના પ્રોફેસર શ્રી બી એલ સોહની (Prof B L Sohney) રચિત, પ્રગટ થયું છે અંગ્રેજીમાં ગ્યામેલ એ ખડકાળ્યનું નામ છે Mahatma Gandhi (A Poem in blank verse) આ ખડકાળ્યની પ્રસ્તાવના સુપ્રસિદ્ધ વિદ્વાન શ્રી ડૉ. અમરનાથ ઝાએ લખી છે

પૂજાબના આગેવાન હિંદુઓ

“Punjab's Eminent Hindus ” (“ પૂજાબના આગેવાન હિંદુઓ ”) નામનું પુસ્તક શ્રી એન બી સેનનું લખેલું તાજેતરમાં પ્રગટ થયું છે પ્રસ્તુત પુસ્તકમાં પૂજાબના અગ્રણી હિંદુઓ જેવા કે સ્વામી શ્રદ્ધાનંદ, લાલા લજપતરાય, સ્વામી રામતીર્થ, લાલા સચેતચંદ, સર ગેંગુલચંદ, લાલ પંચાનંદ વગેરેના જીવન ચરિત્રો આલેખારેલાં છે. પુસ્તકની પ્રસ્તાવના સર તેજ બહાદુર સપુએ લખી છે.

કેન્ડ લાપામાં “ ઓદયર્ષદા ઉરુશી ” નામની શ્રી ચિવરાન કાગ્નાય નામના કેન્ડ નવલકથાકારની નવલ પ્રગટ થઈ છે. આ નવલકથાએ કેન્ડ લાપામાં ભાત પાડી છે કથાનો નાયક પૂ. ગાંધીજીના સિદ્ધિતાની ઉપામના કરતો જીવન વ્યતીત કરે છે પૂ. ગાંધીજીની મગજકારી વિચારમંડળીએ પ્રાંતીય લાપાઓના સાહિત્યમાં પણ કેવી અગ્ર પહોંચાડી છે એનું આ એક દર્શાવ છે. પુસ્તકના નામનો અર્થ “ ઓદયર્ષનો ક્ષેત્ર ” એવો થાય છે.

ચ્હા

લંડનના ટી મેન્ટરે (ચા કેન્દ્રે) ચ્હાની ઉપયોગિતા વિશે એક સુન્દર પ્રકાશન પ્રસિદ્ધ કર્યું છે. “ Tea on Ser Ice ” નામના પુસ્તકમાં ચાને એ ચાકેલાઓના પ્રોત્સાહક તરીકે, ચરદીના રક્ષક તરીકે, નમગાઓના આધારસ્તંભ તરીકે વર્ણવેલો છે — વૈજ્ઞાનિક રીતે ચ્હા રસિયાઓને આ પુસ્તક રુચિર નીવડે એવું છે

ખલીલ જહાન

વિખ્યાત અરબી સાહિત્યકાર ને દિલ્લિય જીવીદ જમાનની નવી દગદાર કૃતિ “Secrets

of the heart ” પ્રગટ થયું છે. મૂળ અરબીમાંથી એમાંના વાર્તા, કાવ્યો ઇ તુ ભાષાંતર થયેલું છે.

હિંદ અને ચીન

હિંદ અને ચીનના પ્રાચીન મ બંધો ઉપર આધારભૂત લેખકોના લેખોના સંગ્રહનું પુસ્તક ‘વિશ્વભાગતી’ (શાંતિનિકેતન) તરફથી પિયા દશના મૂલ્યે પ્રગટ થયું છે.

કોણ શૂદ્રો હતા ?

‘કોણ શૂદ્રો હતા ? (‘Who Were the Shudras’) નામનું અંગ્રેજી પુસ્તક તાજેતરમાં પ્રગટ થયું છે. ડૉ. અભિકેશ્વરને હસ્તે એ લખાયું છે.

ઉખાડી ન ખાયેલું પળખ

શ્રીમતી જી. નાન્દી લિખિત “Punjab Uprooted” (“ઉખાડી ન ખાયેલું પળખ”) નામનું પુસ્તક, પળખની ઐતિહાસિક દિશરતને લગતું, ‘હિન્દ ક્રિતાન્સ’ તરફથી રૂપિયા બેની કિંમતે પ્રગટ થયું છે.

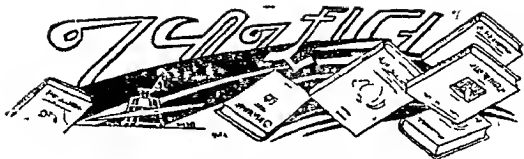
“કોમી ત્રિકોણ” (“Communal Triangle”) ના વિખ્યાત સમાજવાદી લેખક શ્રી અશોક મહેતાનું એક વધુ અભ્યાસનીય પુસ્તક ‘Our Shipping’ (આપણું વહાણવહું) શ્રી સી કે રેડ્ડીના સહકર્તાત્વ સાથે પ્રગટ થયું છે.

અંગ્રેજ નવલકથાલેખિકા એન શોલ્ટો.

“Dear GodMother” (“વહાવી ધર્મમાતા”) નામની અંગ્રેજ નવલકથાની લેખિકા એન શોલ્ટો (Anne Sholto) ની લખેલી નવલકથા હમણાં પ્રગટ થયું છે. વિધવિધ ક્ષેત્રોમાં કાર્ય કરતી અંગ્રેજ છોકરીઓનાં પાત્રો લઈને આ નવલકથાની ગૂંચણી કરવામાં આવી છે.

જાણો છો ?

પૂ. ગાંધીજીના અનન્ય મત્રી સ્વ. મહાદેવ દેસાઈએ ગૂજરાતીમાં લખેલા બે જીવન-ચરિત્રો (૧) બે પ્રુદાઈ ખિદમતગાર ને (૨) વીર વક્ષભાઈ આપણા પ્રાંતમાં જ નીકળેલું ઇતર પ્રતિમા લોકપ્રિય ને ઉપયોગી નીવડ્યા છે. મુખ્યત્વે વીર વક્ષભાઈ નો આધાર નાખીને જ ગૂજરાતીમાં વિરતૃતપણે લખાયેલું ‘અમારા સરદાર’ (દયાશ કર ભ કવિ), અંગ્રેજીમાં Sardar Patel Ironman of India લખાયેલા છે. સ્વ. મહાદેવભાઈનું અંગ્રેજીમાં લખેલું મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદનું જીવન ચરિત્ર પણ એટલું જ લોકપ્રિય નીવડેલું છે. મૌલાના અબુલ કલામ આઝાદના જીવનચરિત્રનો ગૂજરાતી અનુવાદ સ્વ. મહાદેવભાઈના સાથીદાર ને આપણા સિદ્ધહસ્ત અનુવાદક શ્રી. ચક્રશ કર શુકેએ કરેલો છે. જ મરાઠીમાં બે પ્રુદાઈ ખિદમતગારોનું ભાષાંતર થયું છે. ૧૯૪૬ની સાલમાં “સ્વાત્ત્વ ધૂ” ના નામે થયું હતું એ મરાઠી ભાષાંતર ગાંધીવાદી સેવિકા શ્રી પ્રેમા કટકે કરેલું છે, ને એ ભાષાંતરમાં પ્રસ્તાવનારૂપે બે બોલ પૂ. ગાંધીજીએ લખેલા છે.

નવજીવન પ્રકાશન મંદિર—અમદાવાદનાં પુસ્તકો

- (૧) સત્યામહત્તી મીમાંસા—(નવી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી મગનલાલ પ્રભુદાસ દેસાઈ, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦
- (૨) મહાદેવભાઈની હાથરી —(પુસ્તક પહેલું)— સંપાદક શ્રી. નરહરિ ઠા. પરીખ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦
- (૩) હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભાનું બંધારણ—મૂલ્ય ૦-૪-૦

સરસ્વતી સાહિત્ય વ. કાર્યાલય—અમદાવાદનાં પુસ્તકો

- (૪) ચેંગેશ્વર વાઙ્મય—લેખક શ્રી જનાર્દન નંદાલાલ પ્રભાકર, મૂલ્ય ૦-૮-૦
ભક્ત જલાશમ—પ્રયોજક, શાસ્ત્રી હિંમતગમ મધારા કાં જાની, મૂલ્ય ૦-૩-૦
દત્તાત્રેય—સંપાદક * શાસ્ત્રી ગિરિનથનકાં મધારા કાં, મૂલ્ય ૦-૩-૦

- (૫) પ્રગ-દ્રશ્ય વિવેક—લેખક સ્વામી માધવતીર્થ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૨-૦

ગર્જર એ થરતન કાર્યાલય—અમદાવાદનાં પુસ્તકો

- (૬) કિલ્લોલ—(નવા આવૃત્તિ) લેખક શ્રી ઝવેરચંદ મેઘાણી, મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦
- (૭) પદ્યપરાગ—લેખક * શ્રી કૃષ્ણ હ રોઠ મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦
- (૮) રઠિયાળી રાત—ભાગ ૪ થો (નવી આવૃત્તિ) સંપાદક ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૨-૮-૦

અન્ય પ્રકાશકો તરફનાં પુસ્તકો

- (૯) સાદી રમતો—લેખક શ્રી ચિત્રભાઈ પુ સાહ, પ્રકાશક , ગુજરાત વ્યાયામ પ્રચારક મંડળ, જવાહર બગીચા, ભરૂચ મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦

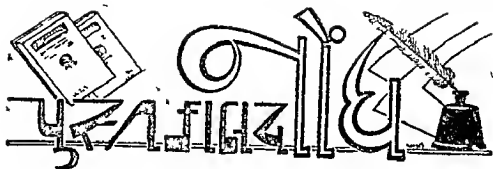
- (૧૦) ગાંધી બાપુના પોવાડા—લેખક * શ્રી અરવિંદશર કરામજી ખખરદાર, પારસી કોલોની, દાદર મુંબઈ મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦

- (૧૧) કથાંગકો (શ્રી રામકૃષ્ણ પરમહંસના)—લેખક * શ્રી સારદાપ્રસાદ વર્મા, પ્રકાશક યુગાન્તર કાર્યાલય, ગોપીપુરા, મુરત મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

- (૧૨) ગેય સભારણી—મૂળ લેખક શ્રી મહાગજકુમાર ડૉ રતુવીરસિંહ, અનુવાદક શ્રી રમણીક મેઘાણી, પ્રકાશક * દૌરા એન્ડ કંપની, પંજીશસ, રાઉન્ડ બીલ્ડિંગ, કાલ્યાદેવી રોડ, મુંબઈ-૨ મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

- (૧૩) મહાન બનો—મૂળ લેખક . કેવ કારનેજ, અનુવાદક શ્રી ચંદ્રશંકર પ્રા શુક્લ, પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

- (૧૪) બત્રીસ પૂતળોની વાર્તા—કર્તા હવિ શામળ બંદ, પ્રકાશક હરિહર પુસ્તકાલય, પુરત, મૂલ્ય રૂ. ૮-૦-૦

વ રા. પુ. મહળ

વાર્ષિક સભાઓ — વાર્ષિક સભાઓ જેમની ભગઈ ગઈ હોય તેવા જૂથ અને મદદ મળના મત્રીઓને પોતાના અહેવાલ દિસામ તાકીદે મોકલી આપવા વિનંતિ અને તેમની સભાઓ કાર્યવચાત્ હજી ન ભરાઈ શકી હોય તેવા જૂથ તેમજ મદદ મળના મત્રીઓએ પોતાની સરકારોની સભાઓ અનુકૂળ તારીખે પથુ વહેતામાં વહેલી તકે ભરી દઈને અહેવાલ દિસામ મોકલી આપવાની આગ્રહભરી ભલામણ કરવામાં આવે છે

છુટા થયા છે — મહેસાણા અમરેલી પ્રાંતના પ્રચારકપદે નીમાયેલા રા ચિમનલાલ જટાચ કર દવે તથા માસની નોકરી બાદ જીલ્લાઈ મ સયો રાજીનામું આપીને મહળની મેવામાંથી છુટા થઈ ગયા છે તેની ચોગ્ય નોંધ લેવા તથા પ્રચારકના નાતાનો કોઈ સબંધ તેમની સાથે ન ગણવાનું ખ્યાનમાં લેવા લાગતા વગગતા સર્વને વિનંતિ છે

“લોકજીવન”

તાજાં વર્ષાત્કાળના શોખેલા પ્રોટો પોતાનો અભ્યાસ ચુકુ ગણવા અને આગળ વધાવવા સાથે ચાલુ જમાનાના સામાજિક, આર્થિક, રાજકીય પ્રશ્નો સમજી શકે એવી સરળ ભાષામાં અને તેમને વાંચવા સરળ પડે એવા મોટા અક્ષરોમાં “લોકજીવન” નામનું પંખવાડિક ગયા રવાત ગ્રંથિત (૧૫મી આગસ્ટ) થી નવજીવન ટ્રસ્ટ તરફથી શરૂ થઈ ગયું છે એનું વાર્ષિક લવાજમ રૂ ૩-૦-૦ અને ૭ મામના રૂ ૨-૦-૦

“ચિત્રમય જગત”નું પ્રકાશન તા ૧-૫-૪૮ થી બધ થયેલું હોવાથી તેના આંક માંસના લવાજમની રકમ પરત આવેથી જે તે પુસ્તકાલયને મળે આપનામાં આવશે માટે જે ને પુસ્તકાલયના મત્રીએ મર મસિક ન મળ્યા બદલ દવેથી ફરીઆદ આ તરફ કરવી નહિ

‘આર્થ’ પ્રકાશ માસિકિકૃત કાર્યાલય મુંબઈથી વડોદરા ખસેડાવાનું હોવાના કારણે તેનું પ્રકાશન હાલ બધ છે હવેમુંકત સ્થળેરૂ થયેથી તેનું પ્રકાશન પુનઃ શરૂ થશે આદોષે એ મળવું શરૂ થશે આથી લવાજમ ભરાયેના જે સામયિકો પોતાને ન મળતાં હોય તેમજ તે બાજતનો પત્રવ્યવહાર જે તે પત્રના સચાલક પડ સંધિ કરશે જોઈએ પુ સ. સ મહા તરફથી લવાજમ ભરવાનું કામ દવામાં આવે છે, તે પછીનો બધો વ્યવહાર જે તે પત્ર સાથે ગણના પુસ્તકાલયોના મત્રી-અથવા ભાષાઓને વિનંતિ છે

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ-વડોદરા

(વડોદરા રાજ્યની સહકારી મંડળીઓ મળી સંવત ૧૯૭૦ ના નિયમ છઠ્ઠીની કલમ ૯ અન્વયે ન હેતુરૂપી તા ૩૧-૩-૨૪ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું છે)

મુકરર કરેલું ભડાળ	રૂ. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાવવા કાઢેલું ભડાળ	રૂ. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાયેલું ભડાળ	રૂ. ૪૯,૨૦૦-૦-૦
વમુલ આવેલું ભડાળ	રૂ. ૪૯,૨૦૦-૦-૦
રિઝર્વ તથા ઈતર ડડા	રૂ. ૪૪,૯૩૪-૦-૦

મડળનું નોંધેલું સગનામું

રાવપુરા પોસ્ટ ઓફિસ ન ૧૦, વડોદરા

સાધારણ સ્થાના મુખ

રા. રા. મગનભાઈ શકરભાઈ પટેલ, વડોદરા.

ઉપમુખ

રા. રા. નાનાલાલ નાથાલાલ શાહ એમ એ વડોદરા

અવસ્થાપક મડળના સભાસદો

- રા રા ચુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ બી એ એલ એલ બી વડોદરા (અધ્યક્ષ)
- રા રા ચિમનભાઈ મૂળજીભાઈ અમીન, પ્રતિનિધિ મા પુ વસો
- રા રા ચિમનભાઈ હરિભાઈ અમીન, મંત્રી સા. પુ વરજામા
- રા રા મણિલાલ મગજી કાશીવાળા, પ્રતિનિધિ સા પુ વાઘોડીઆ
- ગ રા. વલ્લભભાઈ મુળજીભાઈ પટેલ, પ્રતિનિધિ સા પુ સાધી.
- રા રા રમણલાલ લક્ષ્મીભાઈ ભટ્ટ, મંત્રી સા પુ શિનોર.
- રા રા અખાલાલ વિઠ્ઠલભાઈ ઠક્કર-વડોદરા
- રા રા શકરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ-વડોદરા.
- રા રા રાવજીભાઈ જોરાભાઈ પટેલ-ઈટોલા

મંત્રી

રા રા. વાઘજીભાઈ નારજીભાઈ અમીન બી કામ વડોદરા

ઓડિટર્સ

મેસર્સ આપાજી અમીન એન્ડ કુ રૈસર્ટર્સ એકાઉન્ટન્ટ્સ, મુ બાઈ

પુસ્તકાલય સહાયક સદકારી મહાજન લિમિટેડનો સને ૧૯૪૬-૪૮ નો

ચોવીસમો વાર્ષિક અહેવાલ

સહાયક સદકારી,

તા ૩૧ મી જુલાઈ સને ૧૯૪૮ ના રોજ પૂર્ણ થતા આ મહાજનના ચોવીસમા વર્ષના કામકાજનો હેવાલ તથા હિસાબનું સરવાલું અને ૧-૮-૪૭ થી તા ૩૧-૭-૪૮ સુધીના બાર માસનો નફાતોટાનો હિસાબ જોડિટરના દાખલા સાથે વ્યવસ્થાપકો આપની સમક્ષ રજુ કરે છે

મે સદકારી અધિકારી સહાયની સૂચના મુજબ મહાજનના બંને વિભાગો પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો તથા પત્રો માસિકો વગેરે પૂર્ણ પાડવાનો વિભાગ અને બુક ડેપો વિત્રગ-નંતેનો ભોગો હિસાબ તૈયાર કરી ગાયુ વર્ષ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, જે ની મહાજનના કામકાજનો મંપૂર્ણ ખ્યાલ આવી શકશે

(૧) સભાઓ:—

નિવેદનવાળા વર્ષમાં વ્યવસ્થાપક મહાજનની ૭ સભાઓ મળી હતી

(૨) ગેર બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં ૧૦ નવીન સભાસદો આપણા મહાજનમાં ઉમેરવા છે અને ૫ મહાસદો શેઠ નામદેર થવાથી કમી થવા છે, એટલે વર્ષ આખરે મહાસદોની કુલ મંખ્યા ૮૯ હતી છે આ નવીન સભાસદોએ ખરીદેલા ગેર ૧૦ ઉમેરતા બરાબેના ગેરની કુલ મંખ્યા ૧૯૬૮ ની છે, અને તે પેરે શેઠ દીકરે ૨૫૫ ની કિમતની તમામ રકમ વસુલ આવેલી છે

(૩) પુસ્તક વેચાણ —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મહાજન ગયા વર્ષની માફક રાખ્યનાં તેમજ અન્ય સાવજનિક પુસ્તકાલયોને અને જનતાને પુસ્તકો પૂર્ણ પાડવાનું કાર્ય કર્યું હતું, તેમજ રાખ્યની પ્રાથમિક શાળાઓમાં આલતા પાઠ્ય પુસ્તકો વેચવાનું કામ ઇન્ટર ના ધારાધોરતુ પ્રમાણે કર્યું હતું તે બધા અંગે રૂ. ૧૬૬૫૫૮-૧૫-૮ નાં પુસ્તકો તથા હતર નાદિત્યની ખરીદી કરી છે અને રૂ. ૧૭૬૧૧૪-૫-૧૧ નું વેચાણ કર્યું છે.

(૪) પત્રો, માસિકોનું લવાજમ ભર્યા બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મહાજન ૧૧૮૪ માસ પુસ્તકાલયો તથા વાંચનાતથો વતી વર્તમાનપત્રો તથા માસિકોનું લવાજમ ભરવાનું કામ કર્યું છે આ વર્ષે ૪૧ કરતા પુસ્તકાલયોએ ૫૫૫ પૈસા જેમ તે કામ મહાજને સોંપી હતું. ઉપરાંત વડોદરા રાખ્ય બદાગનાં ૧૬ પુસ્તકાલયો અને ૪ શાળા-વર્ષક વાંચનાતથો, તેમજ દિનુરતાન બદારનાં આક્રિડના પુસ્તકાલયો, બીજા મર્યાદા અને વ્યક્તિઓ મંત્રી આદ્યે ૧૦૭ માસો વતી ૫૫૫ લવાજમો ભરવાનું કામ મંત્રી કર્યું છે વર્ષ દરમ્યાન રૂ. ૭૨૫૦૨-૧૧-૩ નું લવાજમ મહાજન મારફતે ભરવામાં આવ્યું છે.

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ-વડોદરા

(વડોદરા રાજ્યની સહકારી મંળીઓ મળથી સવત ૧૯૭૦ ના નિબંધ જુદાની કલમ ૬ અન્વયે નં. ૬૬૬૫થી તા. ૩૧-૩-૨૪ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું છે)

મુકરર કરેલું ભડોળ	ડા. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાવવા કાઢેલું ભડોળ	ડા. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાયેલું ભડોળ	રૂ. ૪૬,૨૦૦-૦-૦
વમુલ આવેલું ભડોળ	રૂ. ૪૬,૨૦૦-૦-૦
રિઝર્વ તથા ઇતર ફંડો	ડા. ૪૪,૬૩૪-૦-૦

મડળનું નોંધેલું સરનામું

રાવપુરા પોસ્ટ બેઝસ નં ૧૦, વડોદરા

સાધારણ સભાના પ્રમુખ

રા. રા. મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, વડોદરા.

ઉપપ્રમુખ

રા. રા. નાનાલાલ નાથાલાલ શાહ એમ એ વડોદરા.

વ્યવસ્થાપક મંડળના સભાસદો

રા રા ચુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ બી એ એવ એચ બી વડોદરા. (અધ્યક્ષ)

રા રા ચિમનભાઈ મૂળજીભાઈ અમીન, પ્રતિનિધિ મા પુ વસો

રા રા ચિમનભાઈ હુઝિભાઈ અમીન, મંત્રી સા પુ વરણામા

રા રા મણિલાલ મગજી કાશીવાળા, પ્રતિનિધિ સા પુ વાઘોડીઆ.

રા રા. વલ્લભભાઈ મુળજીભાઈ પટેલ, પ્રતિનિધિ સા પુ સાધી.

રા રા રમણલાલ લલ્લુભાઈ ભટ્ટ, મંત્રી મા પુ શિનોર

રા રા. અબાલાલ વિક્રમભાઈ ઠક્કર-વડોદરા

રા રા. શંકરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ-વડોદરા.

રા રા રાવજીભાઈ જોરાભાઈ પટેલ-ઈટોલા

મંત્રી

રા રા વાઘજીભાઈ નારણભાઈ અમીન બી કોમ વડોદરા

ઓડિટર્સ

મેસર્સ આપાઈ અમીન એન્ડ કુ. રજીસ્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટસ, મુંબઈ

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મહળ લિમિટેડના સને ૧૯૪૯-૪૮ નો

ચોવીસમો વાર્ષિક અહેવાલ

મહાશયો,

તા ૩૧ મી જુલાઈ સને ૧૯૪૮ ના રોજ પૂરા થતા આ મહળના ચોવીસમા વર્ષના કામગીરીનો હેવાલ તથા હિસામતુ સરવાલુ અને ૧-૮-૪૭ થી તા ૩૧-૭-૪૮ મુધીના ખાર મામનો નકાતોટાનો હિસાબ ઓડિટરના દાખલા સાથે વ્યવસ્થાપકો આપની સમક્ષ રજુ કરે છે

મે સહકારી અધિકારી સહોદની રચના મુજબ મહળના બન્ને વિભાગો પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો તથા પત્રો માસિકો વગેરે પૂરા પાડવાનો વિભાગ અને બૂક ડેપો વિભાગને બેગો હિસાબ તૈયાર કરી ચાલુ વર્ષે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, જેની મહળના કામગીરીના મંપૂર્ણ ખ્યાલ આવી શકશે

(૧) સભાઓ—

નિવેદનવાળા વર્ષમાં વ્યવસ્થાપક મહળની ૭ સભાઓ મળી હતી

(૨) ગેર બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં ૧૦ નવીન સભાસદો આપણા મહળમાં ઉમેરાયા છે અને ૫ સભાસદો ગેર નામદેર થવાથી કમી થયા છે, એટલે વર્ષ આખરે સભાસદોની કુલ મંખ્યા ૮૬૬ની છે આ નવીન સંભાસદોએ ખરીદેલા ગેર ૧૦ ઉમેરતા ભરાયેલા રોગની કુલ મંખ્યા ૧૯૬૮ ની છે, અને તે પેટે શેર દીકરૂં ૨૫૫ ની દિ મતની તમામ રકમ વસુલ આવેલી છે

(૩) પુસ્તક વેચાણ —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મહળે ગયા વર્ષની માફક ગાળ્યની તેમજ અન્ય સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને અને જનતાને પુસ્તકો પુર્ગ પાડવાનું કાર્ય કર્યું હતું, તેમજ ગાળ્યની પ્રાથમિક શાળાઓમાં આલતા પાઠ્ય પુસ્તકો વેચવાનું કામ છત્રગાના ધારાધોરણ પ્રમાણે કર્યું હતું તે બધા અંગે ૩ ૧૬૬૫૫૮-૧૫-૮ ના પુસ્તકો તથા છતર સાહિત્યની ખરીદી કરી છે અને ૩ ૧૭૬૧૧૪-૫-૧૧ નું વેચાણ કર્યું છે

(૪) પત્રો, માસિકોનું લવાજમ ભર્યા બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મહળે ૧૧૯૪ મામ પુસ્તકાલયો તથા વાચનાલયો વની વર્તમાનપત્રો તથા માસિકોનું લવાજમ ભરવાનું કામ કર્યું છે આ વર્ષે ૪૧ કરતા પુસ્તકાલયોએ પાંચ પદેલા જેમ તે કામ મહળને મોખ્ખુ હતું ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય બદામીનાં ૧૮ પુસ્તકાલયો અને ૪ ગાન-વર્ધક વાચનાલયો, તેમજ હિન્દુસ્તાન બદારનાં આફ્રિકાના પુસ્તકાલયો, બીજી સંસ્થાઓ અને વ્યક્તિઓ મળી આશરે ૧૦૭ માલો વતી પાંચ લવાજમો ભરવાનું કામ મહળે કર્યું છે વાં દરમ્યાન રૂ. ૭૨૫૦૧-૧૧-૩ નું લવાજમ મહળ માગફતે લગાયું છે

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ-વડોદરા

(વડોદરા રાજ્યની સહકારી મંડળીઓ મળથી સવત ૧૯૭૦ ના નિયમ જૂઠાની કલમ ૯ અન્વયે ન હોય તેવા તા ૩૧-૩-૨૪ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું છે)

મુકરર ફરેલુ ભડોળ	રૂા. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાવવા કાઢેલુ ભડોળ	રૂા. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાયેલું ભડોળ	રૂા. ૪૯,૨૦૦-૦-૦
વમુલ આવેલુ ભડોળ	રૂા. ૪૯,૨૦૦-૦-૦
રિઝર્વ તથા ઇતર ફંડો	રૂા. ૪૪,૯૩૪-૦-૦

મંડળનું નોંધેલું સગામું

રાવપુરા પોસ્ટ બોક્સ નં ૧૦, વડોદરા

સાધારણ સભાના પ્રમુખ

રા. રા. મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, વડોદરા.

ઉપપ્રમુખ

રા રા નાનાલાલ નાથાલાલ શાહ એમ એ. વડોદરા.

અવસ્થાપક મંડળના સભાસદો

- રા રા ચુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ બી એ એવ એલ બી વડોદરા. (અધ્યક્ષ)
- રા રા ચિમનભાઈ મૂળજીભાઈ અમીન, પ્રતિનિધિ મા. પુ વસો
- રા રા ચિમનભાઈ હરિભાઈ અમીન, મંત્રી સા પુ વરણામા
- રા. રા. મણિલાલ મગજી કાશીવાળા, પ્રતિનિધિ સા પુ. વાઘોડીઆ,
- રા રા વલ્લભભાઈ મુળજીભાઈ પટેલ, પ્રતિનિધિ સા પુ સાધી
- રા રા. રમણલાલ લલ્લુભાઈ ભટ્ટ, મંત્રી મા પુ શિનોર
- રા. રા અબાલાલ વિઠ્ઠલભાઈ કલ્કર-વડોદરા
- રા રા. શંકરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ-વડોદરા.
- રા રા રાવજીભાઈ જોરાભાઈ પટેલ-ઈટોલા

મંત્રી

રા. રા વાઘજીભાઈ નારણભાઈ અમીન બી કોમ વડોદરા

ઓડિટર્સ

મેસર્સ આપાજી અમીન એન્ડ કું ૨૭૨૮૩ ઓડિટર્સ, મુ બાઈ

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડનો સને ૧૯૪૬-૪૮ નો

ચોવીસમો વાર્ષિક અહેવાલ

સદ્સભાસ્થા,

તા. ૩૧ મી જુલાઈ સને ૧૯૪૮ ના રોજ પૂર્ણ થતા આ મંડળના ચોવીસમા વર્ષના કામકાજનો હેવાલ તથા હિસાબનું સંગ્રહ અને ૧-૮-૪૭ થી તા. ૩૧-૭-૪૮ સુધીના ખાસ માસનો નફોતોટાનો હિસાબ જોડિતરના દાખલા સાથે વ્યવસ્થાપકો આપની સમક્ષ રજુ કરે છે

મે સહકારી અધિકારી સહભાગી સુચના મુજબ મંડળના બંને વિભાગો પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો તથા પત્રો માસિક વચેરે પૂર્ણ પાડવાનો વિભાગ અને બૂક ડેપો વિભાગ-બંનેનો ભેગો હિસાબ તૈયાર કરી ચાલુ વર્ષે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, જેની મંડળના કામકાજનો મંપૂર્ણ ખ્યાલ આપી શકે

(૧) સભાઓ—

નિવેદનવાળા વર્ષમાં વ્યવસ્થાપક મંડળની ૭ સભાઓ મળી હતી

(૨) શેર બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં ૧૦ નવીન સભાસદો આપણા મંડળમાં ઉમેરાયા છે અને ૫ મહામદો શેર નામફેર થવાથી કમી થયા છે, એટલે વર્ષ આખરે સભાસદોની કુલ સંખ્યા ૮૯૬ની છે આ નવીન સભાસદોએ ખરીદેલા શેર ૧૦ ઉમેરતા ભરાયેલા શેરનો કુલ સંખ્યા ૧૯૬૮ ની છે, અને તે પેટ શેર દીઠ રૂ. ૨૨૫ ની કિંમતની તમામ રકમ વસૂલ આવેલી છે

(૩) પુસ્તક વેચાણ —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળે ગયા વર્ષની માફક રાજ્યનાં તેમજ અન્ય સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને અને જનતાને પુસ્તકો પુરા પાડવાનું કાર્ય કર્યું હતું, તેમજ રાજ્યની પ્રાથમિક શાળાઓમાં આવતા પાઠ્ય પુસ્તકો વેચવાનું કામ ધેનગ ના ધારાધોરણ પ્રમાણે કર્યું હતું તે બધા અંગે ૩ ૧૬૬૫૫૮-૧૫-૪ ના પુસ્તક તથા કાગળ સાહિત્યની ખરીદી કરી છે અને રૂ. ૧૭૬૧૧૪-૫-૧૧ નું વેચાણ કર્યું છે

(૪) પત્રો, માસિકોનું લવાજમ ભર્યા બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળે ૧૧૯૪ ગ્રામ પુસ્તકાલયો તથા વાંચનાલયો વતી વર્તમાનપત્રો તથા માસિકોનું લવાજમ ભરવાનું કામ કર્યું છે આ વરે ૪૧ કમ્પા પુસ્તકાલયોએ ૫૯૫ પૈસા જેમ તે કામ મંડળને સોંપ્યું હતું. ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય બહારનાં ૧૮ પુસ્તકાલયો અને ૪ જ્ઞાન-વર્ધક વાંચનાલયો, તેમજ હિન્દુસ્તાન બહારનાં આફ્રિકાના પુસ્તકાલયો, બીજા સંસ્થાઓ અને વ્યક્તિઓ મળી આશરે ૧૦૭ ગ્રામિકો વતી ૫૭૫ લવાજમો ભરવાનું કામ મંડળે કર્યું છે વર્ષ દરમિયાન રૂ. ૭૨૫૦૧-૧૧-૩ નું લવાજમ મંડળ માન્દે ભરાયેલું છે

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડ-વડોદરા

(વડોદરા રાજ્યની સહકારી મંડળીઓ મળથી સવત ૧૯૭૦ ના નિબંધ છટ્ટાની કલમ ૬ અન્વયે ન હેતુથી તા ૩૧-૩-૨૪ ના રોજ નોંધવામાં આવ્યું છે.)

મુકરર કચેલું ભડાળ	રૂા. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાવવા કાઢેલું ભડાળ	રૂા. ૫૦,૦૦૦-૦-૦
ભરાયેલું ભડાળ	રૂા. ૪૯,૨૦૦-૦-૦
વસુલ આવેલું ભડાળ	રૂા. ૪૯,૨૦૦-૦-૦
રિઝર્વ તથા ઇતર રૂડા	રૂા. ૪૪,૯૩૪-૦-૦

મડળનું નોંધેલું સગનામુ

રાવપુરા પોસ્ટ બોક્સ ન ૧૦, વડોદરા

સાધારણ સભાના પ્રમુખ

રા. રા. મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, વડોદરા.

ઉપપ્રમુખ

રા. રા નાનાલાલ નાથાલાલ શાહ એમ એ વડોદરા

અધ્યક્ષાધિકારી મંડળના સભાસદો

- રા રા સુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ બી. એ એલ એલ બી ત્રડોદરા (અધ્યક્ષ)
- રા રા ચિમનભાઈ મૂળજીભાઈ અમીન, પ્રતિનિધિ મા પુ. વડોદરા
- રા રા ચિમનભાઈ હરિલાલ અમીન, મંત્રી સા પુ વરણામા
- રા રા. મણિલાલ મ ગજળ કારીવાળા, પ્રતિનિધિ સા પુ. વાઘોડીઆ
- રા રા વલ્લભભાઈ મુંગજીભાઈ પટેલ, પ્રતિનિધિ સા પુ સાધી
- રા રા. રમણલાલ લલ્લુભાઈ ભટ્ટ, મંત્રી સા પુ શિનેર
- રા. રા. અખાલાલ વિઠ્ઠલભાઈ ઠક્કર-વડોદરા
- રા રા શંકરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ-વડોદરા
- રા રા રાવજીભાઈ નેરાભાઈ પટેલ-ઈડોલા

મંત્રી

રા રા વાઘજીભાઈ નારણભાઈ અમીન બી ડામ વડોદરા

ઓડિટર્સ

મેસર્સ આપાલ અમીન એન્ડ કુા રજીસ્ટર્ડ એકાઉન્ટન્ટસ, મુળાઈ

પુસ્તકાલય મહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડના સને ૧૯૪૭-૪૮ નો

ચોવીસમો વાર્ષિક અહેવાલ

મદ્રાસ,

તા ૩૧ મી જુલાઈ સને ૧૯૪૮ ના રોજ પૂર્ણ થતા આ મંડળના ચોવીસમા વર્ષનું કામકાજનો હેવાલ તથા હિસાબનું સરવાલું અને ૧-૮-૪૭ થી તા ૩૧-૭-૪૮ સુધીના આર્થિક વર્ષનો નફાતોટાનો હિસાબ આડિટરના દાખલા સાથે વ્યવસ્થાપકો આપની સમક્ષ રજૂ કરે છે

મે સહકારી અધિકારી સહાયત્રી સૂચના મુજબ મંડળના અને વિભાગો પુસ્તકાલયોને પુસ્તકો તથા પત્રો માસિકો વગેરે પૂર્ણ પાડવાનો વિભાગ અને બુક ડેપો વિચાર-મંત્રેના બેગે હિસાબ તૈયાર કરી ચાલુ વર્ષે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે, જેથી મંડળના કામકાજનો મંપૂર્ણ ખ્યાલ આવી શકશે

(૧) સભાઓ.—

નિવેદનવાળા વર્ષમાં વ્યવસ્થાપક મંડળની ૭ સભાઓ મળી હતી

(૨) ગેર આપ્ત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં ૧૦ નવીન સભાસભાઓ આપણા મંડળમાં ઉમેરવામાં અને ૫ સભાસભાઓ ગેર નામદાર થવાથી કમી થયા છે, એટલે વર્ષ આખરે સભાસભાઓની કુલ સંખ્યા ૮૬ હતી છે. આ નવીન સભાસભાઓ ખરીદવા ગેર ૧૦ ઉમેરના ભરાયેલા રોટની કુલ સંખ્યા ૧૯૬૮ ની છે, અને તે પેટ રોટ દીઠ રૂ ૭૫૫ ની કિંમતની તમામ રકમ વસૂલ આવેલી છે

(૩) પુસ્તક વેચાણ —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળે ગયા વર્ષની માફક ગંત્યના તેમજ અન્ય સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોને અને જનતાને પુસ્તકો પૂર્ણ પાડવાનું કાર્ય કર્યું હતું, તેમજ રાજ્યની પ્રાથમિક શાળાઓમાં આનંદ પાઠ્ય પુસ્તકો વેચવાનું કામ મંડળના ધારાધોરણ પ્રમાણે કર્યું હતું તે બધા અંગે રૂ ૧૬૬૫૫૮-૧૫-૪ ના પુસ્તકો તથા ઇતરુ સાહિત્યની ખરીદી કરી છે અને રૂ ૧૭૦૧૧૪-૫-૧૧ નું વેચાણ કર્યું છે.

(૪) પત્રો, માસિકોનું લવાજમ ભર્યાં આપ્ત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળે ૧૧૯૪ માસ પુસ્તકાલયો તથા વાંચનાલયો વતી વર્તમાનપત્રો તથા માસિકોનું લવાજમ ભરવાનું કામ કર્યું છે આ વર્ષે ૪૧ કરના પુસ્તકાલયોએ પણ પહોંતી જેમ તે કામ મંડળને મોકલ્યું હતું ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય બંદાગાં ૧૯ પુસ્તકાલયો અને ૪ રાજ્ય-વર્ષિક વાંચનાલયો, તેમજ હિન્દુસ્તાન બંદાગાં આફ્રિકાના પુસ્તકાલયો, બીજા મરયાઓ અને અમિતઓ નગી આદરે ૧૦૭ માસિકો વતી પણ લવાજમો ભરવાનું કામ મંડળે કર્યું છે વર્ષ દરમિયાન ૩ ૭૨૫૦૧-૧૧-૮ નું લવાજમ મંડળનારૂંતે ભરાયેલું છે

(૫) પુસ્તકાલયોનાં કાયમ ફંડ બાબત:—

નિવેદનવાળા વર્ષે આખરે પુસ્તકાલયોની કાયમ ફંડની ગ્રંથ મંડળમાં થાપણુ તરીકે મુકાયેલી રૂ. ૩૯૪૨૭૮-૧૧-૮ની છે થાપણો ઉપર મંડળ તરફથી દોઢ ટોા બ્યાજ આપવામાં આવ્યું છે કાયમ ફંડની રકમોની યાદી ગ્રામવાર આ રિપોર્ટમાં અન્યત્ર પ્રકટ કરવામાં આવી છે

(૬) મડળને સોંપાયેલાં ટ્રસ્ટ ફંડો બાબત —

નિવેદનવાળા વર્ષમાં મંડળને ૨૦ નવીન ટ્રસ્ટ ફંડો રૂ. ૩૦૨૦-૦-૦ની મળેલાં છે. એટલે વર્ષે આખરે ટ્રસ્ટ ફંડોની કુલ સંખ્યા ૮૫ રૂ. ૩૨૨૧૮-૧૦-૭ ની થાય છે. તેમાં નહિ અર્ચાયેલું બ્યાજ રૂ. ૪૭૨-૦-૪ ઉમેરતાં ટ્રસ્ટ ફંડો ખાતે રૂ. ૩૨૬૯૦-૧૦-૧૧ બાકી જમા ગ્હે છે આ ફંડોનો હિસાબ આ રિપોર્ટમાં અન્યત્ર પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે

(૭) ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ બાબત:—

સને ૧૯૩૮માં સિવિલ ગન્યની એક ડિસ્ટ્રીક્ટ મેન્ડેલ કા. એ. બેન્ક લિ નડીઆદની કામી પડી હતી અને મુબાઇ સરકારનાં હુકમથી તેનું કામકાજ નષ થયું છે. આ બેંકમાં મડળના રૂ. ૧૦૦૦૭ના ચેર ચાલુ છે તે ઉપરાંત નાંધી મુદતની થાપણુ ખાતે ગયા વર્ષે આખરે જે રૂ. ૫૬૨૭ બાકી હતી તે પૈકી રૂ. ૧૨૩૭ વર્ષ દરમ્યાન વસુલ મળવાથી હવે રૂ. ૪૩૯૭ બાકીનાં છે આ ગ્રંથો યકમદ લેણાં ખાતે સરવાલામાં બતાવી છે

(૮) પુસ્તક પ્રકાશન સબધી —

(૧) મડળે પ્રસિદ્ધ કરેલાં ૬૭ પુસ્તકો પૈકી ૪૦ પુસ્તકોની બંધી પ્રતો વેચાઇ ગઇ છે પુસ્તક પ્રકાશન ખાતે મડળના રૂ. ૨૭૮૭-૪-૦ હાલ રોકાયેલા ગ્હે છે.

(૨) સ્મારક ગ્રંથમાળાઓના પ્રકાશન માટે મંડળને સોંપાયેલાં બે ટ્રસ્ટ ફંડો ખાતેથી આજ સુધીમાં કુલ ૭ પુસ્તકો મડળે પ્રસિદ્ધ કર્યાં છે, જેમાંની ત્રણ જનો પુરેપુરી વેચાઈ ગઈ છે.

(૩) “પુસ્તકાલય” માસિક બાબત —

“પુસ્તકાલય” માસિકનું ૨૨મું વર્ષ જુલાઇ ૧૯૪૮ આખરે પૂરું થયું છે તા ૧-૮-૪૭થી ૩૧-૭-૪૮ સુધીના બાર માસમાં ધવાજમ ખાતે રૂ. ૪૫૬૬-૦-૦ અને બહેર-ખર ખાતે રૂ. ૨૬૧૩-૦-૦ મળી કુલ રૂ. ૭૧૭૯-૦-૦ જમા મળ્યા હતા. અર્ચની ગ્રંથ રૂ. ૭૦૮૯-૧૦-૧૦ થઇ છે તે બાદ જતા માસિક ખાતે રૂ. ૮૯-૫-૨ ની ખચત થાય છે તે પાછલા વર્ષોનો ખચત તથા બ્યાજના ઉત્પલમાં ઉમેરતાં માસિક ખાતે ચોખ્ખી ખચત રૂ. ૧૨૧૭૨-૫-૩ રહે છે માસિકના વર્ષ દરમ્યાનના ઉત્પલ-ખચતનો હિસાબ આ સાથે ઇલાખદો પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે.

“ પુસ્તકાલય ” માસિક ખાતેથી માસિકના તરીકે એક માસના પગારના બોનસના રૂ. ૭૫ આપવા વ્યવસ્થાપકો આપને લલામણુ કરે છે

(૧૦) હિસાબ —

આ સાથેના નકસોટાના પત્રકમાં જણાવ્યા મુજબ નિવેદનવાળા વર્ષમાં મળેલ કુલ રૂ. ૯૩૮૬-૧૦-૧નો ચોખ્ખો નફો કર્યો છે તેની વહેંચણી નીચે મુજબ કરના વ્યવસ્થાપકો આપને લલામણુ કરે છે

	રૂ. આ. પા
(૧) ગ્રિડર્વ કંડ ખાતે લઇ જવા (જે હવે રૂ. ૨૦૭૦૯-૦-૦ થશે)	૨૩૪૭-૦-૦
(૨) સભાસદોને શેરનું ૪૫ ટકા લેખે ડિવિડન્ડ વહેંચવા	૨૨૧૦-૩-૦
(૩) નોકરોને એક માસનો પગાર બોનસ તરીકે આપવા	૬૪૯-૦-૦
(૪) મકાન ફંડ ખાતે લઇ જવા (જે હવે રૂ. ૧૮૫૦૦-૦-૦ થશે)	૨૦૦૦-૦-૦
(૫) રૂઢાંચે ચેમ્પુઝરી કંડ ખાતે લઇ જવા (જે હવે રૂ. ૨૦૦૦૦-૦-૦ થશે)	૧૦૦૦-૦-૦
(૬) મહાનગર રજતોત્સવ ઉજવવા માટે ખર્ચ કરવા	૧૦૦૦-૦-૦
(૭) આવતા વર્ષના નકસોટા ખાતે લેવા	૧૮૦-૭-૧

રૂ. ૯૩૮૬-૧૦-૧

(૧૧) નિમણુક —

(૧) મહાનગર વ્યવસ્થાપકો પૈકી (૧) શ્રી સુનીલાલ પુરુષોત્તમદાસ શાહ વડોદરા, (૨) શ્રી રાવજીભાઈ જોરાભાઈ પટેલ, ધરોલા અને (૩) શ્રી વલ્લભભાઈ મૂળજીભાઈ પટેલ, પ્રતિનિધિ સહુ સાધી, એ ત્રણ વ્યવસ્થાપકો આજી સાથે નિયમ મુજબ નિવૃત્ત થાય છે નિવૃત્ત થતા વ્યવસ્થાપકો ફરીથી સુદાવાને પાત્ર છે અને તે માટે તે ખુશી છે ઉપર મુજબ વ્યક્તિગત સભાસદોનો બે જગા અને પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓ વા પ્રતિનિધિઓની એક જગા એ રીતે ત્રણ જગા પૂરવાના છે, તે પૂરવા આપને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

(૨) નવા વર્ષના ઓગિટરો નીમવા તથા લેમનુ લવાજમ નક્કી કરવા વ્યવસ્થાપકો આપને વિનંતિ કરે છે.

(૧૨) સને ૧૯૪૮-૪૯ ના વર્ષ માટે નીચે મુજબ આવક ખર્ચનું અંદાજ પત્ર (બજેટ) મજૂર કરવા વ્યવસ્થાપકો આપને લલામણુ કરે છે —

મહાન મુખ્ય વિભાગ

ઉત્પન્ન—

પુસ્તકોનું કમિશન	૬,૦૦૦-૦-૦
પત્રોનું કમિશન	૩,૦૦૦-૦-૦
બાજુનું ઉત્પન્ન	૮૦૦૦-૦-૦
	<u>૧૭,૦૦૦-૦-૦</u>

ખર્ચ—

પગાર	૬૫૦૦-૦-૦
નોકરોને મોઢવારી ભથ્થુ	૩૦૨૫-૦-૦
પોસ્ટેજ	૪૦૦-૦-૦
છપામણ	૭૦૦-૦-૦
કટિંગન્ટ	૪૫૦-૦-૦
મકાન ભાડું	૮૦૦-૦-૦
ઇલેક્ટ્રીક આર્જન્ટ	૧૨૫-૦-૦
ઓડિટ ફી	૧૦૦-૦-૦
પ્રો ફર્ડમાં મહાન કાળો	૪૦૦-૦-૦
આગના વિમાન પ્રીમિયમ	૧૫૦-૦-૦
મુસાફરી ખર્ચ	૫૦-૦-૦
આકસ્મિક ખર્ચ	૧૫૦-૦-૦

૩૧ ૧૨,૮૫૦-૦-૦

ઉપો વિભાગ

પુસ્તકોનું કમિશન	૮,૦૦૦-૦-૦
	<u>૩૧ ૮,૦૦૦-૦-૦</u>

પગાર	૧૭૫૦-૦-૦
નોકરોને મોઢવારી ભથ્થુ	૧૦૨૫-૦-૦
પોસ્ટેજ	૧૦૦-૦-૦
કટિંગન્ટ છપામણ	૧૦૦-૦-૦
મકાન ભાડું	૪૦૦-૦-૦
ઓડિટ ફી	૨૫-૦-૦
આગના વિમાન પ્રીમિયમ	૭૫-૦-૦
એન્ટોની ડિપોઝીટનું બાજુ	૨૦૦-૦-૦
આકસ્મિક ખર્ચ	૫૦-૦-૦

૩૧ ૩૭૨૫-૦-૦

(૧૩) ૨૫ મેલીભાઈ ન. અમીન જ્યુબિલીબાગ વાચનાલય—

વડોદરાનું જ્યુબિલી બાગ વાચનાલય, જેને ૨૫ મેલીભાઈ ન. અમીનની યાદગીરીમાં મંડળે ચલાવવાનું હતાં છે, તેની ભોક્ત્રવદ્વત્તા ૩૧ ૧૭ નિવેદનવાળા વર્ષમાં મુમાઈના મેસર્સ ઇનનાલ નરોત્તમના જવેરી તરફથી પદ્ધતિની જેમ મળ્યા હતા, જે બદલ તેઓથી તે અત્રે આભાર માનવામાં આવે છે તે ઉપર સરકાર પચાસ મહા દરેક ૩ ૪૦ પ્રમાણે વર્ષ દરમિયાન મળે હતી આ વાચનાલયનો ધણો સારો લાભ લેવાય છે.

વડોદરા }
તા ૧૦ ૬-૧૯૪૮ }

વા ના અમીન
મત્રી

ચુનીલાલ પુ ગાદ
અધક્ષ

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી
તા. ૩૧ માહે જુલાઈ સને ૧૯૪૮ ના રોજ

ભરોળ અને દેવુ	રૂ. આ. પા.	રૂ. આ. પા.
૧ ભરોળ—		
સહકારી ચાપણુ—૨૦૦૦ રોડ દરેક રૂ. ૨૫૫ નો	૫૦૦૦૦-૦-૦	
ભરાવવા કાઢેથી ચાપણુ	૫૦૦૦૦-૦-૦	
ભગવતી ચાપણુ ૧૯૬૮ રોડ દરેક રૂ. ૨૫૫ નો	૪૯૨૦૦-૦-૦	
વસુલ માગેથી ચાપણુ ૧૯૬૮ રોડ દરેક રૂ. ૨૫૫ નો		૪૯૨૦૦-૦-૦
૨ રિઝર્વ ફંડ—		
અમા વર્ષના સરવાલામાં જણાવ્યા પ્રમાણે	૧૭૯૬૧-૦-૦	
ઉમેરો—અમા વર્ષના નફાની વહેંચણી પૈકીના	૩૯૧-૦-૦	
સાધારણ સજાના ઠરાવ પ્રમાણે		
ઉમેરો—આનુ વર્ષની દાખલ રી	૧૦-૦-૦	૧૮૩૬૨-૦-૦
૨ A ઇન્વેસ્ટમેન્ટ રિઝર્વ —		
અમા વર્ષના સરવાલામાં જણાવ્યા પ્રમાણે	૫૫૫૨-૧૪-૦	
બાદ ટાટા હાઇડ્રો ઇલેક્ટ્રીક પ્રેક્ષરના ગેરના	૫૦૦-૦-૦	૫૦૫૨-૧૪-૦
ભાવફેરના.		
૨ B નફાની વહેંચણી સરખી રાખવાનું ફંડ—		૩૪૯૭-૮-૦
૩ નોટર સહાયક ફંડ—		૫૨૨-૪-૩
૪ મકાનફંડ—		૧૬૫૦૦-૦-૦
૫ દેવું— (વગર તાગણુ)		
૧. પુસ્તકાલયોની ચાપણી તથા ઇતર ખાતે (વ્યાજુકા)		૪૨૫૬૭૮-૧૧-૮
૨ પરચુરણ દેવું (વગર વ્યાજુકા)		
૧ આમ પુસ્તકાલયોની મરીદ પેટે એકવાન્સ		
૧ પુસ્તકો માટે	૩૨૦૧-૦-૩	
૨ બજેટની બચત	૪૨૬૫-૬-૬	
૩ બજેટની લોકમદદ	૪૬૯૬-૧-૬	
૨ ઇતર ગ્રાહકો તરફથી જમા	૮૪૨૩-૧૨-૧૦	
૩ જુલોસેલોના જમા	૭૬૨૬-૫-૩	
૪. આજી કર્ચના ખર્ચ પેટે આપવાના બાકી	૨૮૨૧૩-૧-૪	
	૧૦૦-૦-૦	૨૮૩૧૩-૧-૪

મંડળ લિ વડોદરા

મળના દેવા તથા લહેણાનું અરવાધું

મિલકત અને લેણું		૩૧ આ. પા.	૩૧ આ. પા.
૧ ચિલકી સામાન —		૫૫૬૨-૧૩-૬	
તા ૩૧-૭-૪૭ મુધીની પડતર કિ મત		૧૨૦-૦-૦	
ચાલુ વર્ષનો હિમેરા		૫૭૧૨-૧૩-૬	
બાદ પાછો વસારો		૫૦૦૧-૩-૬	૭૧૧-૧૦-૦
૨ માવ રોકમાં મંત્રીએ સર્ટીફાઇ કરેલી			
માદી મુજબ પુસ્તકો વગેરે પડતર કિ મત			૩૦૭૬૪-૪-૮
૨A પ્રકાશન ખાતાના પુસ્તકો (પડતર કિમતમાંથી			
વેચાણ બાદ જતા)			૨૭૮૭-૪-૦
૩ લેણું — (સહર) પુસ્તકાલયો અને અન્ય આદરો			
પામ બાકી			૧૯૭૧૦-૩-૪
૪ ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ — (પડતર બાદથી)			
* મરોડા સે કો બેંક લિ ના શેર ૨૫૦ દરેક ૩		૬૩૭૫-૦-૦	
/ ૫૦૭ નો ભરાયલા રૂ ૩૭-૮-૦ પ્રમાણે			
* મહેસાણા પ્રાંત મ બેંક લિ. ના શેર ૪૦ દરેક		૬૦૦-૦-૦	
૩ ૨૫ નો ભરાયલ ૩ ૧૫ પ્રમાણે			
પેટલાદ સહકારી બેંક લિ ના શેર ૧૨૦ દરેક		૧૨૦૦-૦-૦	
૩ ૧૦ ના પુરા ભરાયલા			
અમરેલી ખેતીવાડી પેદી લિ ના શેર ૧૦૦ દરેક		૧૦૦૦-૦-૦	
૩ ૧૦ ના પુરા ભરાયલ			
* મરોડા કો ઓ લે મો બેંક લિ ના શેર ૪૦		૧૦૦૦-૦-૦	
દરેક રૂ ૫૦ ના ભરાયલા રૂ ૨૫			
ધી ટાટા હાઇડ્રો ઇને પાવર સંસ્થાન કુ લિ ના		૬૬૮૭-૮-૦	૧૯૮૬૨-૮-૦
૩ શેર ૫- આજ ના બગર ભાવ રૂ ૧૩૩૩			
ડિબેન્ચર્સ			
વડોદરા કો ઓ લે' મો બે. લિ ના ડિબેન્ચર્સ		૫૦૦૦-૦-૦	
૩ ટકાના રૂ ૫૦૦૦			
* વડોદરા કો ઓ લે' મો બેંક લિ ના ડિબેન્ચર્સ		૧૦૪૦૦-૦-૦	
બીજી શ્રેણી રૂ ના ટકાના કુલ રૂ			
૨૬૦૦૦ ભરાયલા			
નવસારી કો ઓ લે મો બેંક લિ ના ડિબેન્ચર્સ		૫૦૦૦-૦-૦	
૩ રૂ ના કુલ રૂ ૫૦૦૦			
મદ્રાસ એ કો લે મો લિ. ના ડિબેન્ચર્સ રૂ		૫૦૦૦-૦-૦	૨૪૪૦૦-૦-૦
ના કુલ રૂ ૫૦૦૦			
૫ મેરીન્સ —			
ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ વડોદરા ૧%		૩૨૦-૭-૮	
ધી સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા લિ મુમ્બઈ ૧%		૫૧૨-૧૪-૫	
ચોરટ ઓર્ડીસ મેરીન્સ ૧%		૪૬૦૯-૪-૪	૫૭૪૨-૧૦-૫

કમ્પીન્ટ લાવેલીકોટી કો ઓ બેંકના શેર ૬૧૧ તથા ડિબેન્ચર્સ ૬૫૨ વસુલ નહિ મળેલી એવી

૬ નહિ માગણી થયેલું રિવિઝન્ડ

૭ મહાળા બુક ડેપોના વિભાગનો પાછલો નફો
અનામત -

૮ પુસ્તકાલય મામિક

૯ ટ્રસ્ટ ફંડ - તા ૩૧-૭-૪૭ની બાકી

સ્થાયી ટ્રસ્ટફંડના ૨૬૭૪૦-૦-૯

ઉમેરો ચાલુ વર્ષનો સ્થાયી ૩૦૨૦-૦-૦

ફંડ વધારો

ઉમેરો ચાલુ ટ્રસ્ટ ફંડના જમા

ઉમેરો નહિ અર્ચાયલું બ્યાન્ડ

૨૯૭૬૦-૦-૯

૨૪૫૮-૯-૧૦

૪૭૨-૦-૪

૩૨૬૯૮-૧૦-૧૧

૧૦ સ્ટાફ ગ્રેવીડન્ડ ફંડ -

૩૨૮૬-૧૩-૯

૧૧ સ્ટાફ ગ્રેન્ડ્યુઈટી ફંડ -

૧૦૦૦-૦-૦

૧૨ નફો તોટા ખાતું - સને ૧૯૪૬-૪૭ના નફા
તોટાની બાકી

૨૫૦૧-૦-૬

ઉમેરો બુક ડેપોના નફામાયી સાધારણ સભાના

ફંડાવ પ્રમાણે ૧૪૬૩-૫-૬

બાદ વહેંચણી સાધારણ સભાના

ફંડાવ મુજબ

૩૯૬૪-૬-૦

૧ રિઝર્વ ફંડ ખાતે -

૩૯૧-૦-૦

૨ સલાહદેને ૪૫૫ ટકા લેખે

ડિવિડન્ડ વહેંચવા

૨૧૫૯-૬-૦

૩ સ્ટાફ ગ્રેન્ડ્યુઈટી ફંડ

૧૦૦૦-૦-૦

૪ નાકરોનો એક માસનો

પગાર બોનસ આપવા

૪૧૪-૦-૦

૩૯૬૪-૬-૦

ઉમેરો - નફો તોટાના હિસાબમાં જણાવેલો

ચોખ્ખો નફો

૦-૦-૦

૯૩૮૬-૧૦-૧

૯૩૮૬-૧૦-૧

૧૧૨૧૫૦-૮-૧૧

ઑડિટરનો રિપોર્ટ

અમે મહાળા સરવાલ્ય તેને લગતા ચોપડા અને વાઉચરો સાથે તપાસી જોયું છે અને જોઈતા સધળા ખુલાસા અને માહિતી અમને મળ્યા છે અને આથી નિવેદન કરીએ છીએ કે આ સરવાલ્ય મહાળા ચોપડામાં બતાવ્યા પ્રમાણે અને અમને મળેલા ખુલાસા અને માહિતી અનુસાર તા ૩૧ મી જુલાઈ ૧૯૪૮ એ મહાળાની ગિચનિનો સાચો અને યથાર્થ હેવાલ રજૂ કરે છે અને તે કાયદાનુસાર બતાવેલું છે વિશેષ જણાવવાનું કે મહાળા સરવાલ્યામાં બતાવેલાં સધળા પ્રવેસ્ટમેન્ટસ અમે જાતે જોઈ તપાસી ખાતરી કરી છે તે તે બરાબર છે.

અમદાવાદ

તા ૯-૯-૪૮

Apaji Amin & Co

Registered Accountants, Auditors.

૬ મુદતબધી થાપણુ —

ધી નેશનલ સેવીંગ્સ સર્ટીફિકેટો	૧૦૦૫૦૦-૦-૦	
ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ વડોદરા ૧૩%	૫૩૩૫૨-૦-૦	
ધી બરોડા ટ્રે ઓ બેંક લિ વડોદરા ૩%	૨૦૨૫૦-૦-૦	
પાંચ વર્ષનાં પોસ્ટલ ફેરા સર્ટીફિકેટો ૨૩%	૧૦૦૦૦-૦-૦	
ધી ટ્રે ના બેંક લિ વડોદરા ૨%	૨૦૦૦૦-૦-૦	
યુનાઇટેડ કોમર્શીયલ બેંક લિ વડોદરા ૨%	૫૦૦૦૦-૦-૦	
પંજાબ નેશનલ બેંક લિ વડોદરા ૨૩%	૪૦૦૦૦-૦-૦	
નેશનલ સેવીંગ્સ બેંક લિ વડોદરા ૩૩%	૨૫૦૦૦-૦-૦	
બરોડા સે ટ્રે ઓપરેટિવ લે મો. બેંક નિ વડોદરા ૨૩%	૪૦૦૦૦-૦-૦	
વડોદરા ટ્રે ઓ. લે મો બેંક લિ વડોદરા ૨૩૬૬	૪૦૦૦૦-૦-૦	
કચ્છીય અને શિનોર તા સ. બેંકીંગ યુનીયન લિ કચ્છીય ૨૩૬૬	૩૦૦૦૦-૦-૦	
શિનોર તાલુકા ખરીદ વેચાણ મહળ લિ શિનોર ૩%	૫૦૦૦-૦-૦	
ગણદેવી સહકારી બેંક લિ ગણદેવી ૩ ટકા	૫૦૦૦-૦-૦	
કોસબા કો ઓ કો કોટન જીનીંગ એન્ડ પ્રેસિંગ સો લિ કોસબા	૧૦૦૦૦-૦-૦	
૭ લેણુ બચાવ —		૪૪૯૧૦૨-૦-૦
૮ શકેમદ લેણુ —		૪૮૩૩-૧૨-૫
બેંક ડી સે કો બેંક લિ (ફડ્યામા) ના શેર ૨૦ ફરેક રૂા ૫૦૭ નો	૧૦૦૦-૦-૦	
બેંક ડી સે કો બેંક લિ. (ફડ્યામા) થાપણુ	૪૩૯-૦-૦	૧૪૩૯-૦-૦
૯ ટ્રસ્ટ ફંડોના ઇન્વેસ્ટમેન્ટ્સ —		
૩ ટકાની મવર્ન. લોન ફાર્માસિક કિમત રૂ ૨૩૬૦૦૭	૨૨૮૯૮-૦-૨	
પુસ્તકાલય સ સ મહળ લિ ના શેર ૨૬૨ ફરેક રૂા ૨૫૭	૬૫૫૦-૦-૦	૨૯૪૪૮-૦-૨
૧૦ શિલક —		
ધી બેંક ઓફ બરોડા લિ વડોદરા ચાલુ ખાતે	૧૫૯૮૨-૨-૪	
ધી " " " મુખ્ય	૨૮૪૪-૧૧-૫	
ધી મેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇડીયા લિ. મુખ્ય	૨૯૭૮-૭-૧૦	
રાકડા હાય ઉપર	૯૧૩-૧૪-૦	૨૨૭૧૯-૩-૧૧

૬૧૨૧૫૦-૮-૧૧

વડોદરા, } વા. ના અમીન મત્રી ચુનાલાલ પુ. ગાહ (અધક્ષ)
તા ૧૦-૯-૪૮ }
રા કરભાઈ સો પટેલ
અ બાલાલ વિ. ઠક્કર
ચિમનભાઈ મુ અમીન
રાવજીભાઈ બેરાભાઈ પટેલ
મણિલાલ મ. કાશીચલા
વલ્લભભાઈ મુ પટેલ
બવરયાપક મહળના સભાસદો

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. વડોદરા.

તા. ૩૧-૮-૪૭ થી તા. ૩૧-૭-૪૮ સુધીનું નફા તોડાણ પત્રક.

ઉત્પન્ન —	રૂ. આ. પા.	ખર્ચ —	રૂ. આ. પા.
શેર નામફેર ફી	૧૪-૮-૦	પગાર	૬૮૧૮ ૧૦-૩
પત્રો માલિકોનું કમિશન	૩૧૦૮-૩-૯	પોસ્ટેજ	૪૩૧-૧૫-૩
પુસ્તક વેચાણનો નફો	૧૬૦૫૪-૫-૭	ક ટીજન્ટ	૩૭૭-૯-૩
		હવામણી	૫૪૮-૯-૩
વ્યાજનું ઉત્પન્ન —		ધારેક ટ્રીક ચાર્જીસ	૧૦૮-૨-૬
ગેકડ મળેલું વ્યાજ	૫૧૪૬-૩-૧૧	મહાન ભાડું	૧૧૪૦-૦-૦
લેણ વ્યાજ	૪૮૩૩-૧૨-૫	મેમ્બર્સની કમિયુ	૩૨૩૧-૧૦-૬
		આગના વીમાનું પ્રીમીયમ	૨૧૨-૮-૦
		મુસાફરી ખર્ચ	૧૨-૮-૦
		આગાહી બોનમ	૨૬૮-૮-૦
		ગ્રો ક ડર્મા મંડળનો ફાળો	૨૮૦-૧૨-૦
		ગ્રોડીટ ફી	૧ ૫-૦-૦
		લાકડી સામાનનો ખસારો	૬૮-૦-૦
		ચ પણ ઉપર આપેલું વ્યાજ	૧૧૫૪ ૧૦-૮
			૧૯૭૭૦-૭-૭
		નફો	૯૩૮૬-૧૦-૭
	૨૯૧૫૭-૧-૮		૨૯૧૫૭-૧-૧

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિ. વડોદરા.

તા. ૧-૮-૪૭ થી તા. ૩૧-૭-૪૮ સુધીનો ટ્રેડિંગ એકાઉન્ટ.

	રૂ. આ. પા.	રૂ. આ. પા.
તા. ૧-૮-૪૭ ના રોજ માત્ર	૨૩૮૯૫-૫-૮	
રોકડમા		
ઉમેરો		
તા. ૩૧-૭-૪૮ સુધીની ખરીદ	૧૬૬૫૫૮-૧૫-૪	
તા. ૩૧-૭-૪૮ સુધીનું વેચાણ		૧૭૬૧૧૪-૫-૧૧
તા. ૩૧-૭-૪૮ ના રોજ માત્ર		૩૦૩૯૪-૪-૮
રોકડમા		
પુસ્તક વેચાણનો ચોખ્ખો નફો	૧૬૦૫૪-૫-૭	
	૨૦૬૫૦૮-૧૦-૭	૨૦૬૫૦૮-૧૦-૭

ઉપરનો નફાતોડાણો દિસાખ તપાસ્યો છે અને તે યથાચર છે

અમદાવાદ
તા. ૯-૯-૧૯૪૮

Apaji Amin & Co
Registered Accountants
Auditors

“ પુસ્તકાલય ” માસિકનો સને ૧૯૪૭-૪૮ વર્ષનો હિસાબ
(તા. ૧-૬-૪૭ થી ૩૧-૭-૪૮ સુધીના વર્ષ રરમાનો)

આવક

લવાજમ ખાતે ૪૫૬૬-૦-૦

ગ ખ ખાતે ૨૬૧૩-૦-૦

૭૧૭૯-૦-૦

ખર્ચ

હામણી ખાતે (પ્રત ૧૬૦૦) ૩૨૭૪-૪-૦

(મેટરના ફોર્મ ૮૧ + ગ ખ. ફોર્મ ૩૪)

કાગળના વપરાશ ખાતે ૨૨૩૦-૫-૬

ત્રીના પગાર ,, ૮૨૬-૬-૯

,, મોઘચારી ,, ૨૬૦-૨-૬

,, પ્રે ૬૩ ,, ૫૪-૧૩-૭

સ પાલન-પ્રકીર્ણ ,, ૭૫-૨-૬

પોસ્ટા ખાતે ૭૨૦-૦-૦

ગ પુ. ને મદદ ,, ૪૮-૮-૦

નફો ૮૯-૫-૨

૭૧૭૯-૦-૦

૭૧૭૯-૦-૦

તારીજ

વ્યાજ વટાવ ખાતે ૯૩-૧-૬

પાછલા નફો ખાતે ૧૧૯૮૯-૧૬-૭

કાગળના સ્ટોક ખાતે ૪૨૯-૫-૦

પુ મ સ મડળ સિ ખાતે ૧૧૬૮૩-૦-૩

૧૯૪૭-૪૮ વર્ષનો નફો ૮૯-૫-૨

ગ ખ ના આવવના બાકી ૬૦-૦-૦

૧૨૧૭૨-૫-૩

૧૨૧૭૨-૫-૩

છેલ્લાં ચોવીસ વર્ષની પ્રગતિના આંકડા

ઉત્પાન ક્ર.	અર્થ ક્ર.	પુસ્તક નં. માટે રાખાયેલી રકમ રૂ.	‘પુસ્તકાલય’ માસિક			ફ્રેટ ફંડો	
			ઉત્પાન	અર્થ	નફો અગર તોટા	મંખ્યા	રકમ
૧૪૭૩	૮૮૫	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૩૦૬૯	૨૩૬૨	૦	૦	૦	૦	૦	૦
૪૧૭૨	૩૪૯૩	૧૬૫૬	૧૩૬૩	૧૪૫૮	૯૫ ખોટ	૦	૦
૫૬૨૦	૪૭૮૩	૪૧૭૫	૨૯૦૦	૩૨૩૧	૩૩૦ ખોટ	૦	૦
૧૧૭૪૨	૧૦૨૩૮	૬૦૪૨	૩૧૫૦	૩૧૦૯	૪૧ નફો	૧	૧
૧૦૪૫૨	૭૭૭૬	૭૭૭૮	૧૭૦૬૭	૬૬૨૭૬	૬૭૯૦ નફો	૨	૩૫૨
૧૧૯૯૪	૯૬૧૫	૮૨૭૫	૩૮૮૯	૩૬૬૬	૨૨૨ નફો	૬	૧૯૫૫
૧૪૨૩૯	૧૦૮૧૬	૮૮૫૭	૪૩૨૭	૩૮૩૪	૪૯૩ નફો	૮	૨૧૫૭
૨૧૮૬૯	૧૯૬૭૪	૮૦૮૩	૪૨૧૧	૩૮૪૭	૩૬૩ નફો	૧૧	૧૦૮૬
૧૪૧૪૯	૧૦૭૧૨	૬૫૨૧	૪૩૮૦	૩૭૫૪	૬૨૫ નફો	૧૨	૮૦૭૬
૧૩૭૪૦	૧૧૩૮૮	૬૭૦૬	૪૬૫૩	૪૧૨૩	૫૨૯ નફો	૧૭	૧૧૮૪૮
૧૧૦૪૧	૧૮૯૪૦	૫૫૬૩	૪૯૧૧	૫૦૦૪	૯૩ ખોટ	૨૫	૧૪૩૭૧
૧૧૮૮૭	૮૫૬૯	૪૬૪૦	૧૯૩૩	૪૬૬૦	૨૭૧ નફો	૩૩	૧૮૨૫૦
૧૧૬૯૧	૭૯૧૫	૩૮૦૦	૫૨૩૩	૪૪૦૪	૮૦૯ નફો	૩૭	૧૯૪૩૧
૧૧૧૭૦	૮૩૬૫	૨૮૮૦	૫૫૪૪	૪૮૨૭	૭૧૭ નફો	૩૯	૧૯૨૪૪
૧૨૫ ૭	૮૭ ૪	૧૮૭૪	૫૨૦૨	૩૯૮૬	૧૨૧૬ નફો	૪૦	૧૯૩૬૨
૧૨૨૧૪	૯૧૭૪	૧૯૫૯	૫૫૪૩	૫૦૨૮	૫૧૫ નફો	૪૨	૧૯૪૯૮
૧૪૮૭૨	૯૬૧૨	૧૪૧૫	૫૭૨૪	૪૯૪૮	૭૭૬ નફો	૪૬	૨૬૧૪૪
૧૪૮૮૪	૯૬૬૦	૯૧૮	૬૧૨૪	૬૨૦૫	૮૦ ખોટ	૪૯	૨૭૩૯૨
૧૫૫૦૯	૧૦૨૭૬	૫૫૭૩	૬૩૪૬	૫૪૧૫	૯૩૦ નફો	૫૪	૨૭૩૯૫
૧૮૧૫૯	૧૨૭ ૯	૪૫૦૦	*૧૨૧૯૩	*૮૬૧૫	*૩૭૭૬ નફો	૫૭	૨૯૦૯૦
૧૭૧૯૦	૧૫ ૨૮	૨૬૪૭	૬૫૫૮	૬૪૪૦	૧૧૮ નફો	૬૫	૩૦૧૦૦
૨૯૧૫૭	૧૯૭૭૦	૨૭૮૭	૭૧૭૯	૭૦૮૯	૮૯ નફો	૮૫	૩૨૨૧૮

ફંડ, ઇન્વેસ્ટમેન્ટ ગ્રાન્ટ ફંડ, મેકાન ફંડ તથા નોન-સહાયક ફંડની રકમનો સમાવેશ કરેલો છે
 *આ આંકડા ૧૯ માસના છે

પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી

ટ્રસ્ટ ફંડોનો હિસાબ

ક્રમિક સંખ્યા	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૧	દીવાળીયા સમાજક જ્ઞાનપ્રચારક ટ્રસ્ટ ફંડ	ગા માણેકલલ કિશોર- ભાઈ પટેલ, પિંછીજ	૪-૩-૨૮
૨	ફેડે સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ટ્રસ્ટ ફંડ	ગા તુષ્ટીભાઈ બેકરભાઈ અમીન, ભાદરજી	૧૪-૯-૩૦
૩	વટાદરા સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ટ્રસ્ટ ફંડ	" "	૩૦-૮-૩૧
૪	શ્રી સયાઈરાવ ગાયકવાડ ટ્રસ્ટ ફંડ	પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના એક દિમાયતી	૩૦-૮-૩૧
૫	ખત્રી વલ્લભદાસ જમનાદાસ મૂળજી ટ્રસ્ટ ફંડ	ગા નટવરલાલ ગિરધર- લાલ શાહ, શિનોર	૩૦-૮-૩૧
૬	ઝારોળા સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ટ્રસ્ટ ફંડ	રા મગનભાઈ શંકરભાઈ પટેલ, ભાદરજી	૨૭-૧૨-૩૧
૭	સ્વ ધનીબહેન ભક્ત સમાજક ટ્રસ્ટ ફંડ	રા જુલાભાઈ પરસોતમભાઈ ભગત, ધામજી	૨૭-૩-૩૨
૮	સ્વ લખાભાઈ જોવિદભાઈ ભક્ત ટ્રસ્ટ ફંડ	રા લગાભાઈ જોવન, ધામજી	૩૧-૭-૩૨
૯	શ્રી બોડાન સમાજક ટ્રસ્ટ ફંડ	મંત્રીઓ, બોડાન સમાજક ફંડ	૩૦-૭-૩૩
૧૦	ચાલું ટ્રસ્ટ રા ૧૦૦ ની રકમ પૂરવડા ખર્ચાઈ છે		
૧૧	નાની નરોથી તા માગરોળ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી, સા પુ નાની નરોથી	૨૯-૭-૩૪
૧૨	ડોહોડિ નરસિંહભાઈ શંકરભાઈ સાર્વ- જનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	રા આદિતભાઈ મથુરભાઈ રા અખાલાલ શંકરભાઈ	૯-૩-૩૪

મંડળ લિ. વડોદરા

તા ૩૧-૭-૪૮ મુધીના

ક્રમ ક્ર	કર્મા શેક્સી ઇ	બ્યાજ અર્થવાનુ ખાતી	બ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬	૭	૮
૧૫૧	પુ સ સ મંડળના ૬ ગેરોર્મા	૦-૦-૦	ખીલીજ સા પુ ને મોડલી આપવી
૧૦૧	પુ મ સ મંડળના ૪ શેરોર્મા	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદી રહેલ સા પુ ને ભેટ આપવા
૧૦૨	"	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદી વટાવરા સા પુ ને ભેટ આપવા
૫૦૧	મંડળના ૨૦ ગેરોર્મા	૦-૦-૦	વડોદરા શાળા પુ પરિષદ મંડળને આપવી
૬૨૬	પુ સ સ મંડળના ૨૫ ગેરોર્મા	૭૩-૧૧-૦	ચિનોર, સ ખેડા અને તિલકવાડા તાલુકાનાં સા પુ ને મદદ કરવા
૧૦૨	પુ મ સ મંડળના ૪ શેરોર્મા	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને ઝારોળ મા પુ. ને ભેટ આપવા
૧૦૧	"	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને લામણ સા પુ. ને ભેટ આપવા
૧૦૧	"	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને ઝોરણા સા પુ ને ભેટ આપવા.
૧૦૦૧ +૧૪૧૧	પુ સ સ મંડળના ૪૦ શેરોર્મા	૨૬૪-૧૨-૦	વડોદરા શાળાના પૂજાત ગામેર્મા નવીન ભોડન સમારક સાવજનિક પુસ્તકાલયો ઉધાડવાની મદદ કરવા
૩૨૧૨+ ૨૩-૧૩-૭	૩% ટમની ગવર્નમેન્ટ લોન	૦-૦-૦	નાની નરોડી સા પુ ના મંત્રીને મોકલવી
૨૦૦૦	"	૦-૦-૦	ન રા સા. પુ ના વાર્ષિક નિશાવને માટે ક્રોડ મોકલવી

ક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૧૩	સ્વ દેવીદાસ હરગોવિંદદાસ શાહ રમારક ફંડ	ગ મણિલાલ મ. કાશીવાળા રા હર્ગિવંદદાસ સુ શાહ	૨૯-૯-૩૫
૧૪	સ્વ રથુછોડજી જુનાભાઈ રમારક ફંડ	ભકિતભાઈ રથુછોડજી એ રથુ	૨૪-૧૧-૩૫
૧૫	શ્રી. પીલાજીરાવ ધનામ ફંડ	રા પ્રતાપરાય ગિ મહેતા અમરેની	૨૯-૧૨-૩૫
૧૬	પલાણા સા. પુ નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ પલાણા	૨૯-૧૨-૩૫
૧૭	સ્વ ન્યુટન મોહન દત્ત રમારક ફંડ	બ્યવસ્થાપક, ન્યુટન મોહન દત્ત રમારક ફંડ	૨૯-૧૨-૩૫
૧૮	કડારી તા કન્જલ સ્વ. અ રથુછોડ ભાઈ રમા પુ નિ ફંડ	રા મગનભાઈ ચંદ્રભાઈ પટેલ, ભાદરજી	૮-૧૧-૩૬
૧૯	બાલણી તા પેટલાદ સાર્વજનિક પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ બાલણી	૨૨-૧-૩૭
૨૦	આળોડ તા વડોદરા સાર્વજનિક પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ આળોડ	૨૨-૧-૩૭
૨૧	નાની નરેશી તા માગરોજ સા પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી આ પુ નાની નરેશી	૨૮-૨-૩૭
૨૨	બહુચરાજી તા, ચાણુરમા સા પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ બહુચરાજી	૨૮-૨-૩૭
૨૩	સ્વ સંતોડભાઈ જુલાભાઈ દેસાઈ રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ (નનસાડ તા કામરેજ સા. પુ. માટે)	રા લક્ષ્મીભાઈ જે વિદ્ય દેસાઈ નસવાડા	૨૮-૨-૩૭
૨૪	સ્વ. લક્ષ્મીબેન તે દેસાઈ સંતોડભાઈ જુલાભાઈના ધર્મપત્ની રમારક ટ્રસ્ટ ફંડ (સીમોદરા તા નવસારી સા પુ માટે)	રા મોરારજી કલિદાસ દેસાઈ, નનસાડ	૨૮-૨-૩૭

રકમ ડા	ક્યાં રોકેલી છે	વ્યાજ ખર્ચવાનું બાકી	વ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાનો કે ?
૫	૬	૭	૮
૨૧૭૫	૩% ટકાની ગવર્નમેન્ટ સેવ	૧૦૪-૧૩-૬	કમ્પાની સા. પુ ને નિભાવને માટે ડા ૫૦૭ મુધી અને કરનાળા ગ્રામ ઓપવાલયને નિભાવ માટે રૂ. ૨૫૫ મુધી અપવા
૫૦૦	"	૦-૦-૦	ઓન્ટારીયો તા કામરેજ સા પુ. ને પુસ્તકો ખરીદી આપવા
૧૦૦	"	૨-૧૩-૧૦	વરસાડ તા. અમરેલીના શ્રી ગેલ સા. પુ ના વાયકેને ધનામ આપવામા ખર્ચેલી
૫૦૦	"	૦-૦-૦	પવાણા સા પુ ના નિભાવ માટે મોકલવી
૫૦૧	પુ સ સ મંડળ નિ ના ૨૦ શેરોમાં	૦-૦-૦	શિશુવાયનની પરીક્ષાઓ માટેનાં પુસ્તકો ઓછી કિમતે ખરીદવામા મદદ કરવા રાજ્ય પુ મંડળને આપવી
૧૦૧	પુ સ સ મંડળના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	પુસ્તકો ખરીદીને સ્વ. અમીન રજીસ્ટ્રારના રમારક પુસ્તકાલય દ્વારાને 'શ્રી મગનભાઈ શ કરભાઈ પટેલ તરફથી ભે.' એવો સિક્કો કરી મોકલી આપવા
૬૦૦	૩% ટકાની ગવર્નમેન્ટ સેવ	૦-૦-૦	બાંધણી સા પુ ને મોકલી આપવી.
૪૦૦	"	૦-૦-૦	આગેડ સા પુ. ને મોકલી આપવી
૨૦૦	"	૦-૦-૦	નાની નરોલી સા પુ ને મોકલી આપવી
૩૦૦	"	૦-૦-૦	બદ્દચરાજ સા. પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	પુ સ સ મંડળના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	નનસાડ તા કામરેજ સા પુ ને લોકમદદ તરીકે ગણી વ્યાજની રકમનાં પુસ્તકો ખરીદીને મોકલી આપવા
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સીમોદા તા નવચારી સા પુ. ની લોકમદદ તરીકે ગણી વ્યાજની રકમનાં પુસ્તકો ખરીદીને મોકલી આપવા.

ક્રમ સંખ્યા	ક્રસ્ટ ફંડનું નામ	ક્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ક્રસ્ટ ફંડ રવી- કર્ષાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૨૫	મોટા આકિડીઆ તા. અમરેલી સા પુ નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ મોટા આકિડીઆ	૮-૮-૩૭
૨૬	કુરાલ તા પાદરા સાર્વજનિક પુસ્ત- કાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુસ્તકાલય કુરાલ તા પાદરા	૧૦-૧૦-૩૭
૨૭	ડેરોલી સાર્વજનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુસ્તકાલય ડેરોલી તા હગમણ	૧૦-૧૦-૩૭
૨૮	મોભા સાર્વજનિક પુસ્તકાલય નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ મોભા તા પાદરા	૧૦-૧૦-૩૭
૨૯	સો દિવાળીબાપ મગનલાલ જોષી ક્રસ્ટ ફંડ (બાકરોલ તા પેટલાદ સા પુ માટેનું)	મગનલાલ મગનલાલ જોષી બાકરોલ	૨૯-૧૧-૩૭
૩૦	બાકરોલ તા. પેટલાદ સા પુ નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુ બાકરોલ તા પેટલાદ	૩૧-૧૨-૩૭
૩૧	શ્રી હંગોવિદ સામળ પાઠક સ્મારક ક્રસ્ટ ફંડ (બલપુસ્તકાલય ચવાલા માટેનું)	મૂળશક ગૌરીશંકર ભટ્ટ પ્રતાપરાય ગિરધરભાલ મહેતા, મંત્રીઓ, હરગો વિદ સામળ પાઠક સ્મારક મંમિતિ	૩૧-૧૨-૩૭
૩૨	અમચક સા પુ નિભાવ ફંડ	મંત્રી સા પુસ્તકાલય આમચક તા મહુવા	૨૬-૧-૩૮
૩૩	ભાઈલાલ વ્યાસ સ્મારક ફંડ	દ્વારા કર ભા શુકલ, મંત્રી ભાઈલાલ વ્યાસ સ્મારક સંમિતિ, સુરત	૮-૮-૩૭
૩૪	સ્વ રણછોડભાઈ શિવાભાઈ પટેલ સ્મારક ફંડ	હરમનભાઈ શિવાભાઈ પટેલ ડેમોલ	૧૯-૧૧-૩૮
૩૫	સ્વ ડાહીબહેન સ્મારક ક્રસ્ટ ફંડ-ધામણ	મકનભાઈ લખાભાઈ	૧૯-૧૧-૩૮

રકમ રૂ	ક્યાં મોકલી છે	બ્યાન્ડ અર્થવતું ખાતો	બ્યાન્ડની રકમનો યુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬	૭	૮
૪૦૦	૩% ટકાની ગવર્નમેન્ટ સેન	૦-૦-૦	મેટા આંકડીઆ માં પુ ને મોકલી આપવી
૪૦૦	"	૦-૦-૦	કુગન સા પુ ને મોકલી આપવી.
૧૦૧	"	૮-૦-૦	ડેરેલી સા પુ ને મોકલી આપવી
૬૦૦	"	૦-૦-૦	મેલ્લા સા પુ ને મોકલી આપવી.
૧૨૬	પુ સ સ. મહા લિ ના ૫ શેરમા	૮-૦-૦	ખાકેરાલ સા પુ ને મોકલી આપવી.
૮૦૦	૩% ટકાની ગવર્નમેન્ટ સેન	૦-૦-૦	ખાકેરાલ સા પુ ને મોકલી આપવી
૧૧૦૦	"	૮-૦-૦	અનાયા સા. પુ ને બજેટ બનાવના મોકલી આપવી
૩૦૦	"	૦-૦-૦	આમચંદ સા પુ મોકલી આપવી.
૮૮-૧૧-૬	મહામા જમા છે		બામલાલ વિવનાથ બ્યાસ રમાઠક અથમાળાનું 'લીલપત્રો દ્વારા લેવાલિસ્ટીયું' પુસ્તક બહાર પાડ્યું, તેની આવૃત્તિ ખલાસ થઈ ગઈ છે
૩૦૦	૩% ટકાની સેન	૦-૦-૦	ડેમોલ સા પુ ને મોકલી આપવી.
૧૦૧	પુ સ સ મહા લિ ના ૪ શેરમા	૦-૦-૦	ધામજી સા પુ ને મોકલી આપવી

અનુક્રમ નંબર	દ્રુટ ફંડ નામ	દ્રુટ ફંડ આપનારનું નામ	દ્રુટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૩૬	સ્વ ગિરધરલાલ ત્રાજકવાલ રમા દ્રુટ ફંડ ફોર્ટ મોનગઢ	મ ત્રી સા પુ ફોર્ટ મોનગઢ	૧૯-૧૧-૩૮
૩૭	ધ જીલાઈ મ એચ રમારક દ્રુટ ફંડ ફોર્ટ મોનગઢ	"	૧૯-૧૧-૩૮
૩૮	નથુભાઈ વીરમભાઈ રમારક ફંડ સા પુ પિસાઈ તા ડભોઈ નિભાવ ફંડ	ગ બેચરભાઈ નથુભાઈ	૩૧-૩-૪૦
૩૯	સ્વ ગામડોર તે હરિભાઈ નારણજી ભક્તના પત્ની રમારક દ્રુટ ફંડ ધામજી	૧ ભક્તિભાઈ કાળાભાઈ રતનજી-ધામજી	૩૧-૭-૪૦
૪૦	સ્વ પટેલ ડાહ્યાભાઈ અબાલાલ રમારક પિઠીજ સા પુ નિભાવ ફંડ	પ્રમુખ સા પુ પિઠીજ	૨૦-૮-૪૧
૪૧	સ્વ મો ન અમીન રમારક દ્રુટ ફંડ (સ્થાયી)	મ ત્રીજી, વડોદરા ગમ્ય પુસ્તકાલય મંડળ	૧૧-૧૧-૪૧
"	" (ચાહુ)	"	
૪૨	સ્વ પટેલ રજુજીડભાઈ ભાઈગલભાઈ રમારક દ્રુટ ફંડ સા પુ નનસાડ તા કામરજ માટે	નરસીભાઈ રજુજીડભાઈ	૨૧-૧૨-૪૧
૪૩	સ્વ, લાડુબહેન ભક્ત ધામજી રમારક દ્રુટ ફંડ	ધીરજલાલ જીવજીલલ	૩-૧૧-૪૨
૪૪	ઉમરાખ તા પ સાણા મા પુ નિભાવ ફંડ	વલ્લભભાઈ ઉકાભાઈ પટેલ	૧૩-૧-૪૩
૪૫	સ્વ શાન્તાબાઈ મહાસુખભાઈ મહિલા સા પુ વિસનગર દ્રુટ ફંડ	મહાસુખભાઈ સુનીલાલ ગેક	૨-૫-૪૩
૪૬	આરક મીસોદના તા નવસારી સા પુ નિભાવ ફંડ	માધવભાઈ કસનભાઈ	૨૫-૭-૪૪
૪૭	બ કરોલ તા પેટલાહ સા, પુ નિભાવ ફંડ	જીરાલભાઈ કાળીદાસ પટેલ	૨૬-૨-૪૪
૪૮	જિ તેન્દ્ર પ્રતાપનાથ મહતા રમા નિધ	પ્રતાપરાય જિ મહેતા	૨૦-૪-૪૪
૪૯	સ્વ રજુજીડભાઈ જિ ધ ભાઈ સા પુ તેનતલાવ તા ચિનેર નિભાવ ફંડ	હિરાલાલ નાયીભાઈ શાહ	૧૨-૬-૪૪
૫૦	સ્વ પુરપોત્તમ જીડેડભાઈ પટેલ રમારક દ્રુટ ફંડ	નરસિંહભાઈ રજુજીડભાઈ પટેલ	૧૦-૯-૪૪
૫૧	સ્વ નવનીતલાલ રજુજીડલાલ પારેખ સયાજી વૈલવ લાખજેરી પુસ્તક નિભાવ ફંડ	સોની રજુજીડલાલ દયારામ	૨૫-૧-૪૫

ક્રમ નં.	કર્તા શેરોનાં	વ્યાજ અર્થ નાનું અ કી	વ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાનો છે?
૫	૬	૭	૮
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	ફોર્ટ મોનમલ સા પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	"	૦-૦-૦	" "
૧૦૧	પુ સ સ મંડળ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	સા. પુ પિસાઈને મોકલી આપવી.
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સા પુ ધામણને બજેટ બનાવવા આપવી
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	સા પુ પિલીંગને મોકલી આપવી.
૨૭૬૦- -૭-૨	"	૦-૦-૦	સ્વ મો ન. અમીન રમારક પ્રથમાળા પ્રસિદ્ધ કરવી.
૧૧૭૧- ૧૪-૪	"	૦-૦-૦	
૧૦૧	"	૬-૬-૦	સા. પુ નનમલ તા કામરેજને બજેટ બનાવવા આપવી.
૧૦૧	પુ. સ સ મંડળના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	ધામણ સા પુ ને મોકલી આપવી
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૬-૭-૦	ઉમરાખ તા પલસાણા સા પુ ને મોકલી આપવી.
૨૦૦૦	"	૨૫-૨-૦	મહિલા સા પુ વિલનગરને મોકલી આપવી
૧૦૧	પુ સ સ મંડળના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	આ ક સંસોદરા તા નવસારી સા પુ ને મોકલવા.
૪૦૦	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	સા પુ બાકેશવને મોક પુ
૧૦૧	પુ સ સ. મંડળ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	અમરેલી બા પુ ના વાચોના ઉત્તેજનાર્થ અર્થવા બાલ પુ ના મંત્રીને મોકલવું.
૧૦૧	"	૦-૦-૦	સા. પુ તેનતલવ તા ચિતોરને મોકલવું.
૧૦૧	૩ ટકાની લેન	૦-૦-૦	સા. પુ ગણેશી તા ભ દરણને મોકલવું
૧૫૧	પુ સ. સ મંડળ લિ. ના ૬ શેરોમાં	૦-૦-૦	સા. પુ નવસારીને પુરતક નિભાવ ખાતે અર્થવા મોકલવું.

અનુક્રમ નંબર	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ રવી- ટાઈપની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૫૨	દાશીભાઈ ત્રિભોવનદાસ પટેલ સા પુ સોળડા ખુર્દા તા પાદરા નિભાવ ફંડ	રાવજીભાઈ હીરાભાઈ	૨૫-૫-૪૫
૫૩	ગોમતબેન ભક્ત ધામજી સા પુ. નિભાવ ફંડ	મોગ ભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૮-૭-૪૫
૫૪	રૂદેલ તા. ભાદગજી સદા. પુ નિભાવ ફંડ	કાચીદાસ ઉમેદભાઈ પટેલ	૨૮-૭-૪૫
૫૫	સ્વ. લલ્લુભાઈ જયરામભાઈ પટેલ રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ સા પુ સામપુરા તા કામરેજ નિભાવ ફંડ	કલ્યાણજી નયુભાઈ	૧-૮-૪૫
૫૬	સ્વ દુધીબેન રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ તે ઓરણી તા કામરેજ નિભાવ ફંડ	દેવજીભાઈ રણછોડજી	૨૦-૯-૪૫
૫૭	સ્વ જીબીબહેન તે માધવભાઈ બૂલા- ભાઈ ભકતનાં વિધવા રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ	રામભાઈ ગોપાળજી નાથાભાઈ લલ્લુભાઈ	૨૫-૧૨-૪૫
૫૮	સ્વ લાડુબેન તે લાલભાઈ કલ્યાણજીની ધણિયાણી રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ	લાલભાઈ કલ્યાણજી	૨૦-૭-૪૬
૫૯	લાલભાઈ કલ્યાણજી સા પુ હિમરાખ તા પલસાણી નિભાવ ફંડ	લાલભાઈ કલ્યાણજી	૨૦-૭-૪૬
૬૦	ભીખાભાઈ ભગ.ભાઈ ટ્રસ્ટ ફંડ	ભીખાભાઈ ભાગાભાઈ	૧૮-૧૦-૪૬
૬૧	સ્વ ગમભાઈ ગોપાળજી રમાં આગ સીસોદરા તા નવસારી સા પુ નિભાવ ફંડ	દુર્લભભાઈ દેવજીભાઈ કચ્છર	૨૬-૧-૪૭
૬૨	ગ સ્વ કરવુરબા તે બાલુભાઈ વી- ગદનાં માતુશી રમાં સા પુ ઓરણી તા. કામરેજ નિભાવ ફંડ	બાલુભાઈ વીરચંદ	૧૫-૩-૪૭
૬૩	સ્વ પ્રભુભાઈ ગોવિંદજી રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ	ભીખાભાઈ ગોવિંદજી	૨૨-૩-૪૭
૬૪	સ્વ દુર્લભભાઈ ગોપાળજી નારણભાઈ રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ	ભગવાનજી ગોપાળજી	૧-૬-૪૭
૬૫	સ્વ. પ્રભુભાઈ સીતારામ રમાં ટ્રસ્ટ ફંડ	છીતાભાઈ નડુભાઈ	૨-૭-૪૭

રકમ રૂ	કયા શેડી છે	વ્યાજ ખર્ચવાનું બાકી	વ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬	૭	૮
૧૦૧	૩ ટકાની લોનમાં	૮- ૦-૦	સા પુ સોખડા ખુદ તા પાદરાને મોકલવું.
૧૦૧	પુ સ સ મ. ડળ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦- ૦-૦	સા પુ ધામણ તા નવસારીને મોકલવું
૧૦૧	"	૦- ૦-૦	સા પુ રૂદેલ તા બાદરણને મોકલવું
૩૫૦	પુ સ. સ. મ. ડળ લિ ના ૧૪ શેરોમાં	૦- ૦-૦	સા પુ શામપુગ તા કામરેજને મોકલવું.
૧૦૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦- ૦-૦	સા પુ ઝોરણ તા કામરેજને મોકલવું
૧૦૧	પુ સ સ મ. ડળ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦- ૦-૦	સા પુ ધામણ તા. નવસારીને મોકલવું
૧૦૧	પુ સ સ મ. ડળ લિ. ના ૪ શેરમાં	૦- ૦-૦	સા પુ ઉમરાખ તા. પલસાણાને મોકલવું
૧૦૧	"	૦- ૦-૦	"
૧૦૧	"	૦- ૦-૦	"
૧૦૧	"	૦- ૦-૦	સા પુ આગક સીસોંગ તા. નવસારીને મોકલવું.
૩૫૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૧૨-૦	સા પુ. ઝોરણ તા કામરેજને મોકલવું.
૧૦૧	"	૦- ૦-૦	સા. પુ. ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું
૨૫૧	પુ સ સ મ. ડળના ૧૦ શેરમાં	૦- ૦-૦	સા પુ ઝોરણ તા કામરેજને મોકલવું
૪૦૧	૩ ટકાની લોનમાં	૦- ૦-૦	સા પુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું

ક્રમ અનુક્રમ નંબર	દ્રુષ્ટ ફંડનું નામ	દ્રુષ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	દ્રુષ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૬૬	સ્વ. હરખજાઈ ભક્ત ધામજી સમા. દ્રુષ્ટ ફંડ	મોરારાભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૬૭	સ્વ. પટેલ વરજીભાઈ રામદાસ(રણોલી તા. ભાદરજી) સમા ફંડ	ભાઈલાલ કીશોરભાઈ પટેલ	૨૭-૧૦-૪૭
૬૮	સ્વ. હિમેશભાઈ નરોત્તમદાસ ખીન નાથા- નાઈ પટેલ (રણોલી તા. ભાદરજી) દ્રુષ્ટ ફંડ	પટેલ સિત્તાભાઈ હમેશભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૬૯	પટેલ વિઠ્ઠલભાઈ ઝવેરભાઈ (રહેલ તા. ભાદરજી) દ્રુષ્ટ ફંડ	ઝવેરભાઈ જીલાભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૦	ગોવિંદભાઈ જોસીગભાઈ પટેલ (સારસા તા. ભાદરજી) દ્રુષ્ટ ફંડ	જોસીગભાઈ ભઈલાલભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૧	રતિલાલ ગણુડોડભાઈ પટેલ (આરોળા તા. ભાદરજી) દ્રુષ્ટ ફંડ	ગણુડોડભાઈ જીલાભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૨	સ્વ. પટેલ વરજીભાઈ નારાયણભાઈ (રણોલી તા. ભાદરજી) સમા ફંડ	પટેલ ધનવજીભાઈ વરજીભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૩	પટેલ મણીભાઈ ત્રિભોવનદાસ (રણોલી તા. ભાદરજી) દ્રુષ્ટ ફંડ	ત્રિભોવનદાસ લક્ષ્મીભાઈ	૨૭-૧૦-૪૭
૭૪	પ્રાગજીભાઈ રામજીભાઈ કાછીઆ પટેલ સમા દ્રુષ્ટ ફંડ	મગનલાલ પી. સીડમમેન	૨૭-૧૨-૪૭
૭૫	છીતારામ દહાનજી દ્રુષ્ટ ફંડ	દુર્લભભાઈ માણીભાઈ દાકોર	૨૭-૧૨-૪૭
૭૬	સ્વ. જયેશકુમાર બાલુભાઈ દુર્લભભાઈ દ્રુષ્ટ ફંડ	બાલુભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૭-૧૨-૪૭
૭૭	મ. સ્વ. પ્રેમીબહેન હીરાભાઈ પ. જીભાઈ દ્રુષ્ટ ફંડ	જગન હીરાભાઈ	૨૭-૧૨-૪૭
૭૮	બાલુભાઈ વીરચંદ શાહ દ્રુષ્ટ ફંડ	શા. બાલુભાઈ વીરચંદ	૨૭-૧૨-૪૭

રકમ રૂ	કયા શેકેલી છે ?	વ્યાજ ખર્ચવાનું ખાફી	વ્યાજની રકમને શુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬	૭	૮
૧૦૧-૦-૦	પુસ્તકાલય સ સ મ ૪મ લિ ના ૪ શેરમા	૦-૦-૦	સા પુ ધામણ તા નવસારીને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	૩ ટકાની લેનમા	૦-૦-૦	સા. પુ. રણોલી તા બાદરણને મોકલવું.
૨૫૧-૦-૦	૩ ટકાની લેનમા	૦-૦-૦	સા પુ રણોલી તા બાદરણને મોકલવું.
૧૫૧-૦-૦	૩ ટકાની લેનમા	૦-૦-૦	" " "
૧૨૫-૦-૦	૩ ટકાની લેનમા	૦-૦-૦	" " "
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" " "
૨૫૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" " "
૧૨૫-૦-૦	"	૦-૦-૦	" " "
૧૦૧-૦-૦	પુ સ સ મ. લિ ના ૪ શેરમા	૦-૦-૦	સા. પુ જાણી તા વડોદરાને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	સા પુ આરક્ષીભોદરા તા નવસારીને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	સા પુ ઉમરાળ તા. પલસાણને મોકલવું
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" " "
૧૦૧-૦-૦	"	૦-૦-૦	" " "

અનુક્રમ નંબર.	ટ્રસ્ટ ફંડનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ આપનારનું નામ	ટ્રસ્ટ ફંડ સ્વી- કાર્યાની તારીખ
૧	૨	૩	૪
૭૯	સો સુમતિ શંકરલાલ કવિ ટ્રસ્ટ ફંડ સા પુ નાંદોલ તા દહેગામ	શંકરજીવ મગનલાલ કવિ	૨૭-૧૨-૪૭
૮૦	સ્વ દીવાળીબેન તે ખુશાલભાઈ દુર્લ- ભભાઈની છોકરી રમી ટ્રસ્ટ ફંડ	ખુશાલભાઈ દુર્લભભાઈ	૨૭-૧૨-૪૭
૮૧	સોનયા ને શ્રી માધવભાઈ ઠાલીદાસ પટેલનાં માતૃશ્રી રમા. ટ્રસ્ટ ફંડ	માધવભાઈ ઠાલીદાસ પટેલ	૨૭-૧૨-૪૭
૮૨	સ્વ કદુબા તે પટેલ ભાઈલાલભાઈ નરોત્તમભાઈનાં માતૃશ્રી કુરાઈ તા કગળજી સા પુ નિભાવ ફંડ	ભાઈલાલભાઈ નરોત્તમભાઈ	૨૮-૨-૪૮
૮૩	સ્વ શંકરભાઈ ઠાલીદાસ અમીન રમા ટ્રસ્ટ ફંડ વાણામા તા. વડોદરા	શંકરભાઈ રાકરભાઈ અમીન	૨૮-૨-૪૮
૮૪	સ્વ પાનવતી બેન તે ડાહ્યાભાઈ રામા ભાઈનાં ધણીઆણી રમા ફંડ	ડાહ્યાભાઈ ગમભાઈ	૨૪-૪-૪૮
૮૫	સ્વ ગમભાઈ શિવાભાઈ રમા ટ્રસ્ટ ફંડ	ડા. જી પટેલ મ. ની સા પુ ઓરણા.	૨૮-૬-૪૮

રકમ રૂ	ક્યાં રોકેલી છે ?	વ્યાજ ખર્ચવાનું બાકી	વ્યાજની રકમનો શુ ઉપયોગ કરવાનો છે ?
૫	૬ -	૭	૮
૧૦૧-૦-૦	પુ. સ મ લિ ના ૪ શેરોમાં	૦-૦-૦	સા પુ નદિાલ તા દહેગામને મોકલવું.
૧૦૧-૦-૦	૩ ટકાની લોનમાં	૦-૦-૦	સા પુ ઉમરાખ તા પલસાણાને મોકલવું.
૧૦૫-૦-૦	" "	૦-૦-૦	સા પુ. ધામણ તા નવસારીને મોકલવું.
૧૦૧-૦-૦	" "	૦-૦-૦	સા પુ કુરાઈ તા કરજણને મોકલવું
૫૦૩-૦-૦	" "	૦-૦-૦	સા પુ વરણામા તા, વડોદરાને દરવર્ષે પુસ્તકો મોકલવા માટે ખર્ચવું તથા " સ્વ શ કરભાઈ કાલીદાસ અમીન રમા ટ્રસ્ટ ફંડ તરફથી લેટ " એવા શિષ્ટો પુસ્તકો ઉપર મારવા તજવીજ કરવી
૧૦૧-૦-૦	" "	૦-૦-૦	સા. પુ. ઉમરાખ તા, પલસાણાને મોકલવું
૩૦૦-૦-૦	" "	૦-૦-૦	સા પુ ઓરણા તા, કામરેજને મોકલવું.

પુસ્તકાલયોએ મંડળમાં જમા મૂકેલી

કાયમ ફંડની રકમોની યાદી

વડોદરા મળ્યના આમ તથા કર્યા પુસ્તકાલયોએ મંડળમાં જમા મૂકેલી કાયમ ફંડની રકમો તા. ૩૧-૭-૪૮ સુધીનું બ્યાજ ચઢાવી જે તે પુસ્તકાલયની જાણ માટે અત્રે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે. ક્રાઉ પુસ્તકાલયને પોતાના નામ સામે જણાવેલી રકમમાં ફેરફારી હોવાનું જણાતાં અત્રે દુર્ત જ ખબર આપવી આ રકમમાં ગેરની ગકમનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો નથી.

તા. ૬. (૧) * આ નિધાનીવાળા દરેક પુસ્તકાલયનો એક શેર રૂ. ૨૫)નો છે એક કુટા વધુ શેર જેમનો છે તે દરેક સામે શેરસખ્યા જણાવી છે.

(૨) પુસ્તકાલયે મકાનદુરસ્તી ખાતે વાર્ષિક બજેટમાં બચત કરી અનામત રાખેલી રકમ મોટા અક્ષરે છાપી છે.

અમરેલી મહાલ

ફોટોગ્રાફ	૧૦-૧-૧૦	*તરકતલાવ	૧૮૭-૩-૯	*નાલાવદર	૭૭-૭-૭
આંકડીઆ(નાના)	૧૬૬-૨-૫	દહીડા	૨૭-૧૪-૧૧	ગજરથળી	૬૬-૬-૨
આંકડીઆ(મોટા)	૧૩૮૪-૧૩-૩	દેવરાજીઆ	૫૫-૧૧-૪	વરસડા	૧૫૬૪-૨-૭
કમીગઢ	૯૦-૬-૯	દેવળીઆ	૧૦૪-૫-૧	*વિક્રમપુર	૧૧૨-૧-૦
કેનાળા	૪-૯-૧	પીઠવાળજ	૫૪-૧૩-૪	*સજોણા	૪૫-૧૩ ૧૧
કેરીઆ ચાક	૨૮૨-૭-૧	બાગાપુર	૧૭૪-૧૫-૭	સાજીઆવદર	૧૪૭-૭-૦
ખીજડીઆ ખારી	૩૨-૧-૭	બડારીઆ(નાના)	૪૧-૬-૬	અમરેલી સામુ	
ગાવડકા	૬૩-૧૫-૧૦	*બડારીઆ(મોટા)	૧૦૮-૧૦-૨	દ્રીમાતા વા	૨૬૧-૧૩-૪
ગોખરવાળા (મોટા)	૬૮-૧૨-૧૧(૫)	માંચીઆળા(નાના)	૩૦-૧૩-૫	મોનારીઆ	૯૦ ૧૧-૭
મકકરગઢ	૧૬૭-૩-૧	,, (મોટા)	૧૦૦-૨-૧૧	મેડી	૪-૩-૪
(૨) ચાડીઆ	૨૦૧-૧૧-૧	માળીલા	૬૪-૮-૯	ખીજડીઆ }	૪૦-૧૫-૩
ચાંદગઢ	૨૨૩-૧૩-૦	મંત્રિવાપાળ	૫૫-૨-૪	રાંદડીઆ }	
(૪) જાળીઆ	૨૧૬-૨-૫	માત્રાજી	૨૨-૧૪-૧	*ચાંકીઆ	૭૫૧-૭-૬
ગમપુર	૧૬૮-૧૪-૩	*માડવડા (મોટા)	૧૦૬-૧૩-૭	કુપણી	૧૪-૧-૮
*ગેસિ મપુરા	૪૦૪-૮-૬	ટીંગલા	૭-૧૪-૧		
(૨) ટોલરવા	૧૩૭-૭-૦	પાંપળલગ	૧૭-૪-૧		

ઓખામહળ મહાલ

*આર બડા	૧૧૨-૧૫-૬	ધીલુકી	૩૫-૧૨-૩	ખનુ બા	૭-૧૨-૬
ધ્રાસજીવેશ	૫૯-૧-૮	ગોપાન્નજીપુરા	૧૪-૧-૫	બગડીયા	૧૫-૬-૪
મીનાપુર	૮૩-૧૦-૭	*વગવાળા	૨૪૩-૧૪-૦		

કોડીનાર મહાલ

અરજોજ	૭૨-૧૫-૮	બાજર	૭૮-૪-૩	સિંધાજ	૯૩-૦-૬
આરીદર	૩૮-૧૧-૧	ડોલાસા	૧૧૬-૨-૧	પાંચ પીપાળવા	૩૨-૪-૦
કાજ	૧૩૨-૮-૧૧	વડનગ	૫૪-૧૦-૩	અદલી	૩૨-૬-૮

૧૯૪૮]

પુ સ સ. મહાળ લિમિટેડનો ચોવીસમો વા. અહેવાલ

[૮૯

માલસંગમ	૭૩-૩-૯ ગોહેલની ખાણ	૧૨-૧૪-૩ દેવલપુર	૨૭-૧૨-૯
માલગામ	૫-૮-૯ વેલણ	૨૨૫-૧૨-૮ સરખડી	૯૬-૩-૭
પીપળા	૭૩-૧૨-૨ *ધાંટવડ	૧૧૫૫ ૧૨-૦ જમનવાડા	૮-૦-૯
ખાંભા પેરામહાલ			
ધુગોરાળા	૧૬૨-૬-૭ તાંતણિયા	૧૩૮-૬-૧૧ ભાડ	૬૨-૩-૨
*ખાંભા	૧૭૬૪-૪-૧*વાકીઆ	૮૮-૨-૨ રૂમનાથપુર	૧૦-૪-૫
*સમઢીઆળા(મોટા)	૧૫૫-૧૧-૧૦*પીપળવા	૩૯-૧-૬	

દામનગર મહાલ

કરકોલીઆ	૨-૧-૬ કુરૂડીયા	૫૬-૧૨-૮ હાઉતડ	૮-૫-૧
કાચગડી	૯૮-૪-૫ *નાના રાજકોટ	૨૮૭-૯-૭ હીગણા	૪૫-૧૧-૮
પીગડીઆ	૫૫-૧૪-૫ નારણગઢ	૩૯-૪-૧ *શાખપુર	૨૧૭-૧૧-૧૦
*ગણેડગઢ	૨૦૫-૧૩-૧૧ રામડા	૧૬-૧૪-૧ આબરડી	૪૧-૫-૩
*જાડાડીઆ	૧૩૫-૧-૫ રૂપાવડી	૧૬૩-૧૫-૯ ઠાંસા	૩૮-૧૪-૦
ધામેલ	૧૮૮-૯-૭ વીરપુર	૬૭-૮-૭ પાડરમી ગા	૧૧૨-૯-૯

ધારી મહાલ

આબરડી	૬૧-૩-૭ (૬) ચલાલા	વીરપુર	૯૦-૧૨-૮
કમી	૨૯-૦-૬ મ. ડું.	૧-૧૩-૧ ભાડેર	૧૮૯-૨-૧૧
કેશળા	૩૪-૧૩-૧૦ *જરા	૨૬૪-૦-૧૧ સરસીઆ	૧૧૭૩-૧૦-૪
ખીઆ	૯૨-૯-૧૦ ઝર	૧૮૧-૧૫-૧૦ હુડલી	૨૭-૧૪-૬
ગરમથી	૩૪-૧૨-૦ દલખાણીઆ	૧૧૪-૧૧-૭ નાગધરા	૧૬-૧-૦
*ગોવિંદપુર	૧૦૭ ૧૧-૨ દીતલા	૨૨-૧-૪ ચલાલા-ખા પુ	૩૩૬-૮-૭
(૬) ચલાલા	૧૬૭૫ ૩-૧૧ દેવગા	૧૮-૬-૩ (૨) ધાગ મણી	૩૨૧-૭-૧૦
ખાણીઆ	૧૦-૯-૬ ભચગામ	૧૦૬-૨-૦ અમૃતપુર	૭-૧-૦

લીમકટા મહાલ

*લીમકટા	૧૫૯-૧૫-૧૧		
રતનપુર મહાલ			
ધશ્વરીઆ	૫૧-૧-૯ મોથપુર	૧૮૯-૮-૯ શિયાનગર	૧૦૧-૧૫-૮

કામરેજ મહાલ

*અખામા	૭૩૭-૬-૯ કોસમાડી સીમાડા	૬૨૪-૪-૮ ભાડા	૬૭-૧૩-૨
આસ્તા	૧૫૯-૧-૫-૦	નગોડ	૪૨૦-૧૪-૬
*ઓરણા	૫૧૬ ૧૦-૮ ધલા	૪૬૯-૯-૨ નનસાડ	૩૯૬-૧૪-૧૧
કરજણ	૮૨-૮-૪ ચીખવી	૬૧૮-૧૦-૩ મેત્ર ગ	૧૧૩-૯-૬
*કામરેજ	૧૧૮ ૩-૭-૮ કોઠાદગ	૨૬૧-૧૫-૧૦ પાલી	૨૯૭-૧૦-૩
*કોસમાડા	૧૮૯-૧૦-૧૦ જોમા	૮૫-૮-૧૦ ભેરવ	૧૪૫-૩ ૯
કોળીભરધાણા	૨૪૦-૧-૧૦ દીઆ	૩૭૮-૦-૮ દેસોદ	૧૮૮-૧૧-૨
*ખાનપુર	૨૨૪-૧૫-૨ કુંગરા	૩૦૯-૭-૫ લસકાણા	૧૮-૫-૪
ખોલેશ્વર	૧૮૭-૧-૪ દિગસ	૧૪૯૩-૧૪ ૧૧ લાડવી	૨૦૪-૧૩-૧૦

કોસમીડી મીમાડા	૬૨૪-૪-૮ દેલાડ	૪૨૫-૪-૭ વાવ	૧૩૦૮-૫-૪
ભગીની સમાજ	૨૫-૪-૬ ધાત્વા	૧૩૧૦-૦-૧૧ વિહાણુ	૩૯૨-૧૫-૫
મ વા. ઓગણા			
વેળા	૧૯૯-૬-૧ મેગવા	૩૭૫-૨-૧૦ બોલવડ	૧૯૮-૧-૨
ચામપુરા	૨૨૨૬-૩-૨ ગેખપુર	૨૦૭-૧૫-૬ પાસોદરા	૫૭-૫-૫
*સેવણી	૮૭૮-૩-૩ મોવાળી	૬૧-૧૪-૫ દીમસ મ. હુ ફં	૧૨૪-૦ ૫

ગણદેવી મહાલ

અંબેટા	૧૭૮-૧૨-૪ દેવધા	૨૯૩-૧૨-૧ વડસાગલ	૧૧૧-૪-૧૦
*કેસલી	૮૪-૧૨-૦ દેસરા	૧૧૨૨-૮-૬ પાટી	૧૮-૪-૦
ખખવાડ	૫૪૬-૧૦-૫ ધકવાડા	૪૪-૧૩-૫ *સેનવાડી	૨૩૪-૧૧-૫
*ગડત	૧૫૩-૧-૬ *ધમડાજી	૨૫૮૦-૬-૭ ભાઠા	૩૭-૧૨-૩
મ ગોર	૨૧૦-૬-૦ (૪) માણેકપુર	૨૮૫-૧૩-૪ દેવસર	૫૦-૨-૦
*તળોદ કળીઆ	૩૦૩-૬-૦ માસા	૨૩૮-૯-૬ તલીઆગ	૧૫૮-૧૫-૧૧
*નાદરખા	૭૫-૭-૧૧ *વલોટી	૫૩૨-૧૩-૫	

નવસારી મહાલ

આરકસીસોદરા	૧૬૬૧-૧-૩ કુચે	૮૪૬-૧૩-૦ (૪) સીસોદરા મ	
અપુરા	૧૧૭-૦-૩ દેલવાડા	૨૩૨-૦-૬ હુ ફં	૫૫-૧૦-૧૦
*આગલી	૧૭૮૪-૬-૪ *નડોદ	૭૪-૧૫-૬ વડેની	૯૬-૯-૧૦
આમડપુર	૧૬૭-૧૩-૮ નીમળાઇ	૫૨-૧૫-૯ *વીગવળ	૩૨૪-૪-૧૦
*ઉભરાટ	૪૬-૯-૩ *તવડી	૧૬૫-૫-૨ વેજલપુર	૨૫૬-૬-૫
(૫) કરાખટ	૩૩-૨-૦ *પોપડ	૨૫૪-૧-૩ સાગરા	૧૫-૧૩-૪
કસ્બાપાર	૩૬૨-૬-૩ બોરસી	૧૧૩-૧૦-૧૦ (૨) સદલપુર	૬૫૭-૧૪-૭
કડોલી	૫૨૪-૨-૧૦ ભાઠા	૯૩-૧૦-૪ (૫) ધામણ મ.	
કોલાસણા	૬૬૫-૦-૪ મહુવર	૧૪૩-૮-૬ હુ ફં	૨૮૪-૬-૬
છાપરા	૧૭૪-૧૫-૯ માંગેશલ	૧૦૭-૩-૧ નવસારી સ્ટેશનવા	૭૬ ૧૧-૪
*ડામેલ	૨૮૬-૪-૦ માણેકપુર	૧૦૮-૧૦-૧ *પડધા	૩૦૮-૧૩-૦
દાની	૧૦૧-૬-૯ મીંગળપુર	૯૦-૩-૧૧ કળીકાજી	૨૭૭-૧૦-૫
આસણા	૮૩-૧૪-૩ ધામણ	૧૦-૬-૮	

પલસાણા મહાલ

અસ્તાન	૪૩૬-૧૨-૧૧ *ખ વાસા	૨૧૪-૩-૯ *નિચોળ	૪૭૧-૭-૬
અત્રોવી	૩૫૬-૧૨-૫ *મીંગપુર	૮૪૧-૫-૩ બલેશ્વર	૨૦૦-૬-૭
ઈટાળવા	૧૩૬-૯-૪ ઘણા	૭-૧૨-૧ બાબેન	૪૨૬-૩-૧૦
(૩૦) ઉમરાખ	૧૩૨૮-૯-૧૦ ચડવાણ	૨૭૨-૩-૧ ખારમડી	૧૯૭-૧૧-૫
(૩) એના	૬૭૪-૧-૬ તળોદરા	૪૮-૧૪-૫ સોયાણી	૨૩૯-૨-૯
કડોદરા	૨૪૮-૨-૧૦ છુટી	૧૨૯૮-૧૫-૦ વણેસાપિસાદ	૨૯૨-૧૦-૦
કરણ	૨૦૨-૧-૨ ધામદોડ એના	૨૨૩-૧૪-૦ રાકી	૨૯-૧૫-૯
*ગાધરા	૯૧-૩-૯ જુલા	૨૨૩-૧૦-૪ વગોળીઆ	૯૦-૫

મહુવા મહાલ

ઝોડય	૧૩૬-૬-૦	લસણપોર	૧૬-૩-૧૧	મહુવા	૩૯-૧૦-૭
*આમચક	૩૮૭-૧૫-૮	સામા	૩૫-૧૦-૧૧	વલવાડા	૫૪-૧૩-૧૧
*આમરોની	૨૮૪-૧-૬	અધાત્રી	૬-૦-૨	વેલણપુર	૧૬૨-૧૧-૫
ધોળીકુમ્હ	૧૦૭-૧૨-૪	કુરેલ	૨૫૪-૫-૧૦	હળદવા	૧૦૧-૧૨-૧૧
વહેવલ	૬૨-૮-૨	ગાંગડીઆ	૨૫-૧૨-૧	બામણીઆ	૧૪-૨-૭
કુમરી	૮૦-૧૪-૭	શુભસવેલ	૧૭૭-૧૦	બારતાડ	૩૫-૧૩-૬
*ખરવાણુ	૫૯-૬-૪	*ખીનખડી	૪-૨-૬	શેખપુરા	૮૨-૮-૧૧
ઉમગ	૯૫-૧૫-૧	ધોડાઇ	૧૭૭-૧૨-૪	ઉમરાખ	
કરચેલિયા	૬૦૧-૧૩-૧૦	ભેરીયા	૧૦-૯-૨	મ. હં. ફે. હં	૩૧૯-૧૧-૮
કવીઠા	૫૪-૨-૧	નિઠાલી	૨૩-૭-૧	વાસકુમ્હ	૪૩-૦-૪
*ક. હી	૬૯૮-૨-૯	લુટવાડા	૭૩-૪-૧૧	દેદવાસણા	૧૧-૧૩-૧

માંગરોળ મહાલ

આઠડોદ	૪૭-૩-૦	(૪) નાની નરોલી	૧૮૦-૯-૮	સિમેદરા	૧૦૬-૬-૧૧
કટવા	૨૨૪-૧૫-૫	મોસાતી	૩૯૧-૧૦-૫	શિયાળજ	૬-૩-૮
કુંવારદા	૧૪-૧૪-૨	લીડીઆદ	૬-૯-૧	ભોરીદરા	૧૯-૧૩-૧
કોસાડી	૬૪-૧૩-૨	લીમોદરા	૫૧-૬-૫	લુહારા	૪-૭-૮
ગીજરમ	૧૨૨-૧૧-૩	સરદા	૧૬૩ ૯-૧૦	*દીરોદ	૧૪-૧૧-૧૧
તરસાડી	૪૯-૨-૧૦				

બ્યારા મહાલ

વાકેલી	૩૦-૪-૨	બેડચીત	૪૯-૦-૧૦	જેસિંગપોર	૧-૯-૯
કટાસનાણુ	૩૫-૧૧-૯	બોરખડી	૪૯-૬-૪	વમિકુમ્હ	૧૪૧-૧૧-૯
*કપુરા	૧૧૬-૦-૨	અધારવાડી દૂર	૨૭૭-૧૦-૭	ખાનપુરા	૧-૯-૯
અંબીઆ	૪૧-૮-૩	સરા	૮-૪-૭	કોજણુ	૪૩-૬-૭
ખુટાડીઆ	૨૫ ૧-૯	સાંકળી	૫-૧૨ ૮	ધાટા	૪૫-૩-૧૦
ગડત	૬૩-૧૫-૧૦	*રૂપવાડા	૧૩૪-૫-૧	ચીખલવાવ	૫ ૧૨-૯
કલકવા	૧૭૬-૧૫-૮	કંપુર મ. હં. ફે. હં	૨૨૭-૫-૨	પાટી	૪૦-૫-૭
કુળકુમ્હ	૪૪-૧૧-૪	બેડકૂવા દૂર	૧૮-૬-૭	ધાણી	૫૨-૧૩-૬
ડોલવણુ	૧૯૮-૧-૦	ઉમગવાવ દૂર	૧૦ ૯-૧૧	કાકડવા	૫-૩-૨
પદમ કુમરી	૯-૩-૮				

સોનગઢ મહાલ

ટોકવા	૮-૨-૧	સોનગઢ	૩૭૯-૪-૫-૦	ખરમી	૬-૩-૪
સિલપુર	૩૦-૪-૨	ધમોડી	૭-૫-૩	ડોસવાડા	૩૦-૯-૮

આતરમુળા મહાલ

આંખવેલ	૧૦૭-૫-૨	કનીપુર	૩૯૦-૩-૦	દેવકજીના મુવાડા	૧૪૨-૩-૯
આતરમુળા	૯૪-૨-૮	(૧૦) ઠાણીએલ	૧૭૮-૦-૧૧	ખારીઆ	૧૮૯-૧૦-૬

*વ્યસ વાસણા	૧૫૬-૪-૧ ઉકરડીના મુવાડા	૩૫-૬-૭ વડાલી	૧૧૪-૧૦-૧
મીઠારા	૮૨-૫-૫ *ધડાઆ	૩૮૯-૭ ૭ હીલોલ વાસણા	૨૬-૧૦-૪
હીમોલ	૨૭૬-૩-૭ મંદેમ	૨૩ ૧૩ ૪ ઝડા	૧૦-૧૦-૧૧
વાનજીપુર	૬-૪-૬ કમાનમ ધ વાસણા	૩૪-૯-૦ ગરોડ	૫-૨-૧

કડી મહાલ

અગોળ	૧૯૦-૧૩-૧૦ *ચાલાસણ	૪૩-૧૨-૩ *સુગર	૧૦૫-૬-૪
*આદુંગા	૧૬૯-૩-૧૦ દેઉમણા	૧૪૨-૧૧-૦ *સાદગા	૩૫-૧ ૧૧
*આદુગ મેડા	૮૬-૬-૬ *નંદાસણ	૨૩૫-૫-૭ હુણાસણ	૨૨૧-૧૩-૨
*કેદયાણપુરા	૧૭૮૪-૧૫-૫ *ભટ્ટાસણ	૧૦૭-૦-૧૧ *મસલપુર	૨૦૯ ૧૧-૦
*કણ્ઝગી	૧૧૮-૧૫-૪ મણિપુર	૧૬૨-૭-૦ *ખોરીસણા	૨૬૦-૦ ૧
કરજીમણ	૨૮૦-૧૪-૪ શિયાપુરા	૪૬-૨-૩ ગાગરવા (૨૦)	૧૫૩-૧૪-૪
*કાસવા	૧૦૩-૭-૪ અબાવપુરા	૫-૧૨-૩ ધુમાસણ	૩૭૯-૦-૬
*કુડાલ	૧૩૯-૧૦-૩ *ચડાસણા	૫૪-૫-૧૧ માયાસુલ	૧૩૦-૯-૯
*ખાવા	૪૩૧-૦-૪ *મોઠાસણ	૩૭૧-૯-૮ નગરામણ	૩૭-૧૩ ૬
*ખોરજના ટોડા	૧૯૭-૧૧-૯ વડુ	૧૮૨-૧૪-૬ *વડાની	૧૦૭-૧૫-૧
(૨) કડી મ. હુ. ફે	૨૧૧-૧૫-૩ ધાણા	૪૮-૧૧-૪ ઈદાડ	૯૧-૬-૬
કેવલ	૪૦૫-૦-૬ કુલેત્રા	૮૮-૧૩-૬ ઊંટવા	૯૫-૯-૪
નાની કડી	૭-૪-૨ રગપુરડા	૫૭-૧૦-૬ *ઢોરીઆ	૨૪-૧૫-૮
ગોદરા	૫૧-૯-૩ ગમપુર (નગરસર)	૫૮-૫-૭ આણુંદપુરા	૩૬-૩-૪
ચારોવ	૧૦૩-૬-૧૧ વિડજ	૧૨૩-૨-૫ વાધરોડા	૩૬-૧-૦
(૫) હુલાસણ	૩૦૧-૧૪-૫ *સગસાન	૧૬૮-૧૫-૩ *મેદરડી	૩૧-૬-૧૧
*ડગથ	૩૧૭-૯-૨ લોર	૧૮-૧૦ ૪ *અગદેસથ	૪૭-૧૨-૦
*ઘોળ	૬૦૧-૬-૩ કડ	૪૮૭-૧૦-૧૧ વામજ	૫૬૬-૦-૫
ભાઈ (કુમારપુરા)	૮૦-૯-૨		

હીલોલ મહાલ

કારોવી	૫-૧-૨ (૨) ધમાસણા	૫૫૦-૧-૧૧ (૬) બાલવા	૩૧૨-૯-૭
(૨) અણવા	૫૬૮-૩-૯ *ટીંગોડા	૨૦૦-૧-૬ ભાદેલ	૧૧૪-૪-૧૦
ઓળા	૫૦-૧૪-૨ (૪૦) પાનસર	૩૩૬-૧-૪ મુમારકપુર	૧૧૭-૫-૧૦
આદરજ મોરી	૨૨૦-૨-૧ નાસમેદ અદાણા	૨૦-૧૧-૨ બીલેથરપુરા	૩૨-૪-૮
ધસડ	૫૨૮-૧૦-૨ (૧૫) મોખાસણ	૧૩૨-૪-૧૧ રકનપુર	૭૫-૪-૭
હિનાઉ	૫૧૧-૬-૦ સરદવ મ હુ ફે	૧૨૬-૧૧-૧૦ રાંચરડા	૪૯૬-૯-૬
કુંડાસણ	૫૨૫-૫-૦ *પીપળજ	૧૦૪૨ ૭-૧૦ ,, પાંજરપોળ વા	૨૦-૧-૦
કોતરડા	૪૪૪-૧૪-૬ *ડીગુચા	૨૬૧-૮-૯ *રાવેળ	૧૨૮૩ ૧૨ ૧૧
કોઠા	૧૯૧-૮-૨ ધાનજ	૨૫૮-૬-૩ પાનમર	
*ખોરજ ડાબી	૧૮૩-૬-૧૦ *પલિયડ	૧૫૯૧-૧-૨ મ. હુ. ફે	૨૬૪-૮-૭
*નારદીપુર	૨૬૯૫-૯-૦ ખોરીસણા	૬૨-૧-૧૦ નાદરી	૩૩-૧૪-૩
(૨) જામલા	૨૦૬-૧૫-૩ *વડસર	૨૨૩-૨-૦ સોનીપુર	૧૦૬-૪-૬
જાસપુર	૨૪૪-૧-૮		

૧૯૪૮

પુ. સ. સ મંડળ લિમિટેડનો ચોવીસમો વા અહેવાલ

[૯૩]

પીડાગડા	૩૫-૮-૬ હાથપુર	૫-૨-૦ નવાસણ	૧૩૩-૧૫-૩
વડાવરવામી	૧૩૫-૪-૩ સરદવ	૨૦૮૬-૨-૫ તારાપુર	૬૨-૨-૮
*લિ બોલગ	૫૧૩-૧૪-૫ સાતિજ	૧૯૯ ૦-૩ (૫) રૂપાવ	૧૭૯૨ ૧૫-૧
મોપચુગડોડ	૧૫-૧૪ ૭ (૩) ગોલામંચુ	૧૧૦-૯ કનોવ મહાલ પુ મ	૫૪-૦-૩
વાવેલ	૯૧૯-૮-૧૦ *સેરોસા	૧૩૦-૯-૨ સેરથા	૧૦૫-૧૦-૩
(૧૧) વેડા	૧૮૩-૧-૧૦ પલસાણા	૭૦-૧૫-૦ સેરથા	
*વાગોસણ	૧૬૨-૧૩-૩ (૧૪) સોગ	૧૦૮૪-૬-૭ મ હુ કંડ	૧૭૧-૧૨-૪

બેરાણ મહાલ

*હિણાદ	૨૧૧ ૬-૯ ડભાડ	૩૭૧-૧-૧ સખવપુર	૧૨૬-૨-૭
*બીહાઈ	૩૮૪-૧૫-૮ (૨) બહાદરપુર	૪૧ ૫ ૯ ગગુર	૧૯૪ ૧૫-૭
*કમાલપુર	૧૮૦-૨ ૨ બાળીપુર	૮૯-૬-૮ સિપોર	૯૧૪-૭-૫
*કરબાટીઆ	૪૨૪-૪-૮ મહાવા	૪૯-૧૩-૨ હસનપુર	૮૦-૯-૨
(૩) કહીપુર	૮૭-૩ ૧ (૨) મલેકપુર	૧૩૨-૧૫-૧૦ વિઠોડા	૧૦૪-૧ ૯
કેસીયા	૫૬-૧૫-૭ મોળાપુર	૩૨-૯ ૫ મેખપુર	૭૫-૫ ૫
ચાણસોલ	૧૦૩-૯-૧ પાનજા	૬-૧૫-૮ મુઢીઆ	૧૫૧૮-૧-૩
જામરકા	૬૫૯ ૧૫-૮ રાજપુર	૧૦૦-૧૩-૫ હીરવાણી મોટી	૧૨૧-૮-૩
ચામણા	૪૯-૩-૧૧ મડાલી	૯૨-૧૧-૧૦ શાભાસણ	૧૦૬-૧૫-૪
ડભાડ	૬૨-૦-૦ કુલુવા	૨૦૫-૪-૮ ત્રિસવાડ	૭૨-૩-૭
કરસનપુરા	૧૨૦-૧૪-૭ મંદ્રોપુર	૨૭-૧-૮ મહાલણ	૪૪-૧૦-૨
ચડા	૮૮-૦-૨ બલા	૨૨૦-૧-૯ ગોરીસણ	૩૬-૫-૧

ચાણરમા મહાલ

અબાવ	૫૯-૪-૧ ગોખરવા	૧૪૬-૨-૩ ધીણોજ મ હુ કંડ	૯૪-૨-૫
*કનોડ	૪૨૭-૦-૭ કારોડ	૨૦-૧૪-૧૨ પનાસર	૫૬૯-૯-૧૧
આદીવાડા	૧૭૯-૧૪-૨ ન્યા મ હુ કં	૨૩૬-૧૪-૮ પીપળ (૪)	૩૦૪-૪ ૩
*કબોઇ	૩૯૦-૯-૧૧ ચવેલી	૨૯૫-૯ ૭ પીઠારપુર	૧૧૩-૧૨-૬
બગિચક	૧૩૧-૧૧-૦ છમીજા	૩૭૩-૧૨-૧૦ કોચાલ	૮૬-૭-૧
મીકા ધરવા	૧૬૯-૧૪-૧ મુલુસંગ	૯૫-૩-૦ મણીઆરી	૬૭૪-૯-૨
વેલીઆવાસણા	૧૨૪-૧૦-૧૦ *ગજેટ	૨૦૬-૯-૭ *મુઢેરા	૧૩૮૩-૨-૧૦
ધરલામપુર	૧૪૦-૧૩-૦ દોહાદો	૩૬-૪-૨ રૂપપુર	૯૭-૪-૬
*કાલરી	૨૩૪-૧૨-૧ *સકુથળા	૭૬-૭-૭ ડોડીવાડા	૧૧૬-૪-૨
કેમણી	૧૦૮-૦-૨ *બહુચરાજી	૪૯૮-૮-૨ રણેના	૧૫૧-૭-૬
ખાણેવ	૮૭-૧૦-૭ જોતપુર	૧૫૪ ૧૪-૪ જસલપુર	૯૮-૦-૭
(૩) ખોરસમ	૮૬-૬-૩ દતોડા	૨૬૦ ૧૫ ૯ મેરવાડા	૨૯૩-૧-૯
ધરમોડા	૧૪૩-૧૩-૧૦ ચડાસણા	૧૭૨-૬-૦ મોટપ	૪૧૪-૭-૪
દાણોદરકા	૧૮૯-૧૪-૬ ભાટસર	૧૩૨-૧૦-૪ લણવા	૫૫૫-૧૧-૨
દાંતકોડી	૮૦-૫-૧૦ જાપાના	૨૬-૯-૧૧ ગોગદ	૨૩૭-૧૧-૫
ગામ્મ	૨૫૨-૨-૧ (૧૭) ધીણોજ	૭૮૬-૧૪-૯	

*૧ડાવથી	૪૫૩-૪-૫	સ ખતપુર	૩૭૭-૧૩-૨	મીઠી ધારિયત	૧૨૪૩ ૧૨-૧૦
વીરતા	૩૨૫-૨-૩	સેલારી	૨૩ ૧-૩-૯	સરસાવ	૧૯-૪-૯
વેળુપુરા	૨૬૦-૮-૨	ધાણોધગડા	૧૪૧-૫-૧૦		

દહેગામ મહાલ

સિદ્ધોલો મોટી	૨૦-૬-૩	*જીડવા	૧૮૦-૧૫-૮	નાના જલુકા	૭-૦-૨
*ધસનપુર મોટા	૧૪૧૧-૫-૦	ધારીસણા	૧૫૧-૬-૩	*મહુદરા	૮૦-૧૩ ૫
,, મ હુ ફંદ	૩૮-૧૦-૩	*નાદોલ	૨૫૪૬-૨-૬	*દાથીજણુ	૨૦૦-૧૦૩
કંકવાડા	૨૩૬-૧૩-૭	*પરતીઆ	૨૦૯-૧-૨	હાલીસા	૨૭૮-૧૦-૮
કરોલી	૩૭૫-૮-૮	પાટનાકુવા	૧૨૫-૧૭-૭	વામણારોડા	૪૧-૧૨-૨
ચિયોડા	૧૪૬-૭-૨	*ખલીએલ	૮૩૪-૧૧-૮	*સાપા	૯૫-૧-૦
*ચ દાળા	૧૧૯-૧૨-૮	*ભાવડા	૨૪૨-૮-૪	*જાવા	૧૧૬૦-૧૫-૧૦
*ધમીજ	૩૫૬-૦-૦	ઉદણુ	૧૭૫-૧૫ ૬	પાલુયા	૧૨૧-૯-૬
ગીયોડ	૫૯-૭-૩	*મગોડી	૧૨૧-૪-૧૧	શાહપુર	૫૬-૧-૬
ધણિયાલ	૪૮-૦-૧	*મહુદણુ	૧૨૫-૧૧-૧	લવાપુર	૬૪-૧૧-૫
આલમપુર	૨૭-૪-૦	વાસણુચોધી	૫૧-૭-૬	ધણુપ	૧૫-૩-૧૦
જલુદરા મોટા	૧૧૨-૪-૧			સોનારડા	૧૧૫-૪-૯
				સનાટપુર	૮૦-૧૧-૨

પાટણ મહાલ

આમાપુગ	૧૧૦ ૧૪-૦	(૪) કુજધેર	૮૮૭-૯-૦	અધાર	૯૨-૧૩-૧
કોસા	૮૪-૫-૨	ખીમીઆણા	૧૯૫-૧-૭	સમોડા	૮૧-૬-૮
કીજુવા	૮૭-૧૧-૪	ચાફ	૧૧૦-૬-૮	સરવા	૫૩-૨-૧
એદલા	૫૩-૪-૮	ખારી વનાડી	૪૦ ૧૪-૧૦	વામિયા	૪૧-૨-૧
*જ મગલ	૩૭૨-૧૧-૭	*ચ દુમણા	૬૭-૨-૫	ધોરસણુ	૧૦૮-૧૩-૫
ધારણોજ	૨૩-૯-૨	પાટણુ બા. પુ.	૨૧૬-૭-૮	કુધારામપુરા	૫૩-૧-૨
નવાપુરા	૧૨૨-૧૩-૩	મીઠી વાવડી	૧૪૪ ૧૧-૭	વિસલવાસણા	૧૦૦-૧૫-૭
ડેર	૧૧-૧-૬	કણી	૯૫-૧-૧૧	વાગડોદ	૫૯-૧૪-૩
મેસર	૨૨૮-૨-૭	ડાભડી	૨૩-૯-૨	મેહમદપુરા	૪૮-૧૫-૧૦
*રણુ જ	૩૭૩-૬-૪	ભીલવણુ	૪૮-૫ ૧૦	રવાલી	૧-૧૨-૧
સરોઅઢ	૮૨-૨-૧	ગળા	૨ ૬-૫-૧૦	રણી	૭-૧૨-૨
*મણુદ મ હુ ફંદ	૧૩૬-૭-૧				

મહેસાણા મહાલ

ખાગ	૧૪૯-૪-૭	નવી શેદવી		ખામોસણા	૪૯૫-૨-૭
*આખજ	૨૫૨-૧૨-૩	ભેંચાણા	૪-૬-૧૧	આખલીઆસણુ	૧૨૧-૨-૦
આપાપુ-૧	૬૦-૩-૨	*પાચોટ	૧૦૪-૫-૩	,, રટે. મળગ	૨૬૪-૪-૪
ધડા	૧૪૮-૪ ૫	તાવડીઆ	૭૮૩-૧૫-૮	ચત્રીવા	૪૧-૦-૯
જોગણુગ	૩૭૭-૧૨-૩	*પાલોદર	૧૯-૪-૩	મુદરડા	૫૯-૮-૪
દેવરાસણુ	૨૦-૬-૭	ભાસરાંબા	૨૮૮-૧-૯	તયેલી	૫૨-૬-૧૦
*પદાગીઆ	૧૬૦-૧૨-૫	*જનોપ	૧૦૪-૬-૦	મેડ	૨૨૩-૧૨-૨
પુનાસણા	૪૮-૧-૬	*ખેરવા	૧૩-૧-૯	*જગુદણુ	૫૭૫-૧૧-૧૧
જનપરા	૮-૭-૨	મેવડ	૬૭-૧૫-૭	રૂપાન દરીપુગ	૨૭-૧૦ ૫
			૮૦-૦-૦		

લાખવડ	૧૨૩-૧૩-૯ સાલડી	૨૬૬-૧૫-૫ અંખાસણ	૪૧૮-૧૫-૮
*ચરાકુ	૬૬-૧૫-૩ હાડવી	૧૧૮-૧૫-૫ પાતાવાસણ	૨૦૮-૦-૧૦
(૨) લાંધણુજ	૩૩-૧૧-૫ *મોટી દાઉ	૧૪૪૨-૧૧-૬ સામેત્રા	૭૪૮-૧૨-૯
મીઠા	૧૫૧-૪-૬ સંગણુપુર	૯૦-૨-૫ પાંચોટ મ હુ	૬૪-૪-૦
કુકસ	૩૧-૧૪-૫ દેદીઆસણ	૫૯-૧૨-૬ શોભાસણ	૩૨-૬-૩
*છુટાપાલડી	૩૨૪-૧૫-૧ ખદધપુર	૧૪૪-૪-૬ ધોળામણ	૯૬-૧૦-૧૦
લીંચ	૩૩૬-૧૧-૩ માકણુજ	૧૯૯-૧-૩ સીડોસણ	૧૦-૬-૨
વડરમા	૪૩૩-૮-૧ ભોરીઆવી	૪૬-૬-૭ દુડાની	૭૩-૫-૫
		અલોડા	૭૬-૨-૬

વિજાપુર મહાલ

*ખણસા	૬૬-૧૫-૧૧ *ગોઝાનીઆ	૧૩૬૦ ૩-૫ પારસા	૧૫૬-૦-૭
*અમોડ	૨૨૩-૫-૩ ચડાસણ	૧૮૮-૧૩-૧૦ *પીલવાઈ	૭૧૦-૦-૧
*આગલોડ	૧૬૦૫ ૭-૦ (૨) જેપુર	૨૮૪-૧૪-૫ નવા રામપુરા	૪૦-૩-૦
આગેલ	૮૬૫-૨-૧ *જા તાલ	૪૪૪-૧૨-૧૫ પાલડી બાસ	૧૩૩-૬-૦
ઉપખલ	૨૨૨-૧૧-૮ (૨૪) દીશેદાણ	૫૧૩-૧૩-૭ *વસધ	૨૮૯-૧૨-૬
કેનીસણ	૧૬૮-૨-૭ મહુડી	૧૭૬-૬-૯, એ વી રૂઢલ વા.	૧૬૬-૩-૦
*કોનવડા	૧૦૦૩-૮-૦ માડી	૫૩-૬-૫ નિહર (૧૫)	૨૪૪-૦-૨
ખરણા	૨૩૯-૭-૬ *માચેકપુર	૫૪૨-૧૦-૬ તાતોસણ	૧૨૨-૧૩-૧૧
પેઠામલી	૧૭૯-૧૨-૪ માલોમણ	૪૪૦-૨-૬ *વેડા	૧૨૦-૩-૯
પુધરા	૫૯૦-૧૪-૧ ગણસણ	૧૦૧૮ ૩-૧૧ *સમો	૨૭૯-૮-૧૦
ફણ	૧૪૯-૮-૩ હાકરોડા	૧૯૬-૭ ૧૧ મરદારપુર	૧૧૦૦-૧૫-૨
નવા કુદેડા	૧૬૭-૨-૦ (૮) લોદ્રા	૧૬૯-૧૦-૮ *સ ધપુર નવા	૧૫૧-૧૦-૬
બામણુવા	૨૧૮ ૧૨-૨ (૯) વડાસણ	૧૧૭-૮-૯ સુ દગપુર	૧૧૪૫-૨-૧
બીલીઆ	૨૫૦-૧૩-૦ રણસીપુર	૧૨૬-૮-૭ સોખડા	૧૯૭-૫-૧૦
*બીતોદરા	૭૬૪-૫-૪ રાદ્રો ન	૩૮૧-૮-૨ હીરપુરા	૨૪૭-૩-૧
(૨) ભાગસોડ	૧૪૧-૬-૪ હાલલા	૨૭૪-૧૨-૧૧ *પકુરમા	૧૮૩-૪-૬
ભોર	૨૩૦-૧૧-૯ દમાવાડીઆ	૪૬૧-૧૫ ૧૧ મો વડ	૧૩૭-૩-૪
મહાદિપુરા	૧૦૦-૧-૮ દેલવાડા	૩૪૦-૪-૨ *ખરોડ	૭૯૩-૨-૦
ગવાડા	૧૬૬૬-૬-૫ દેડા	૩૫૪-૧૪ ૯ ધનપુરા	૧૦૬-૭-૨
ગુદરાસણ	૫૪-૧ પામોલ	૬૩૩-૮-૧ ઇલગમપુ ૧	૭૧-૦-૧
ગેરીતા	૩૫૮-૭ ૭ હરખ હોડા	૭૬-૬-૬ પ્રતાપનગર	૧૮૩-૨-૯
કુકરવાડા	૧-૨-૬		

વિસનગર મહાલ

ઉદલપુર	૩૮૮-૧૧-૦ ખરસ ૧	૧૪૮-૬-૭ ધાધરેય	૧૭૩-૪-૯
કે સારા કુઈ	૧૭૦-૬-૪ ગુ ના	૧૧૭૮-૧૩-૪ *જેતલવાસણ	૬૮૭-૨-૧૦
*કાંસા	૧૮૮૫-૪-૬ ચિત્રોડા મોટા	૭૩-૮-૪ *તરલ	૧૮૨-૨-૧૧
કુવાસણ	૧૮૮-૧૨-૧ સુમી	૧૧૩-૯-૦ દવાડા	૧૨૦-૫-૭
*ખડોરખ	૧૫૨-૬-૫ સાવુસણ	૫૧-૧૩-૬ દહિયાળ	૬૪૮-૨-૩
ખાવડા	૨૩૮-૦-૭ રાજાકુઈ	૭૪-૭-૮ *દેણુપ	૧૨૪૪-૦ ૩

બોહરવાડા	૧૫૭-૦-૨ *ભાલક	૩૪૯-૨-૪ સદુથળા	૧૮૯-૭-૧૦
પાલડી	૨૩૩-૪-૨ રાજમઢ	૧૪૪-૪-૭ વડુ	૧૫૧-૧૧-૧૦
*આસણા	૨૪૫-૧૦-૫ ગણેયપુરા	૧૦૫-૮-૬ સવાલા	૭-૧૫-૧
સેવાલીઆ	૨૦૦-૧૧-૩ લાહડી	૨૭૬-૩-૭ ખદલપુર	૧૯-૮-૮
ધામજુવા	૫-૦-૧૦ મનરોડા	૧૫૬-૧૫-૪ બાહરપુરા	૯૩-૫-૯
યસોટા	૧૬૮-૧૨-૨ વાલમ મહિલા	૨૧૫-૬-૬ પુલગામ	૨૦૬-૧૨-૫
કમાણા	૧૪૮૩-૧-૧૦ વાલમ મ. દુ. ર.	૧૧૫-૧-૫ રાપીસણા	૧૦૦-૪-૧૦

સિદ્ધપુર મહાલ

*કરલી	૯૮૧-૬-૪ લીઆ બા. પુ	૬-૫-૮ મહિતા લીઆ	૧૩૨૧-૧૦-૫
અમુઢ	૨૪૩-૪-૫ મહેરવાડા	૨૪૪-૭-૨ ભાખર	૨૦-૧૦-૮
*ઉનાતી	૨૫૭૬-૮-૧ મુઝાણા	૩૭-૨-૧ રામપુર (લીઆ)	૨૭-૧૪-૧
ઉપેરા	૪૦૨-૧૫-૩ વડવાડા	૯૪-૭-૧૦ જુલાવ	૩૫૪-૧૩-૧૦
ઐહોર	૧૨૭-૧૪-૧૦ સુમનજુપુર	૧૦૭-૬-૫ મકલુપુર	૩-૭-૧૩-૫
કકિસી	૪૧-૧૪-૩ વજાગલા	૯૩-૪-૬ 'મેલોજ	૩૯-૮-૭
મામવાડા	૧૧-૯-૮ નાગવાસણા	૫૧-૬-૧ વિશોળ	૨૩૬-૫-૪
*કુડાવ	૨૦૦૪-૧૧-૬ કલ્યાણા	૭૨૬-૩-૯ સીહી	૨૪૯-૫-૬
ડાબી	૧૩૧-૧૩-૧૧ *કહેડા	૧૫૫૦-૧૪-૨ સેલાણા	૬૮-૧-૧
ડીડરોત	૬૫-૦-૬ કાળી	૧૭૭૫-૦-૭ મુલુક	૨૪૫-૧-૦
*દાસજ	૧૨૬૨-૮-૦ અગિતાસણ	૭૬-૫-૧૦ દાણપુર	૨૧૩-૧૪-૧૦
અટાસણા	૧૫૭-૯-૪ ચડાળજ	૯૬-૧૦-૧ સમેડા	૧૩૭-૬-૯
કરજુપુર	૫૭-૭-૧ જગજાયપુર	૧૪૧-૧૪-૧૦ રસલપુર	૨૨-૪-૧
દેવળી	૧૪૦-૨-૫ વનાસણ	૯-૧-૮ રણોડાપુરા	૨૨૮-૧૫-૦
કુવાગ	૩૭૩-૨-૫ આ પુ. વા સિદ્ધપુર	૧૦-૧૫-૬ મેયાણ	૫૨-૫-૯
(૫) ગેક લ મું.	*આલજુવાડા	૧૩૨૫-૧૧-૦ બીલીયા	૮૨૫-૫-૦
સા પુ. સિદ્ધપુર	૪૫૪૦-૧૩-૩ મહિલા મિદ્ધપુર	૨૧૮૨-૨-૦ રાજપુર	૨૦-૬-૪

ડોહા-હારીજ મહાલ

જમણપુર	૯૫-૧-૩ ડોહા	૧૩૬૬-૧૪-૮ વાંસા	૧૨૩-૦-૬
જશોપુર	૭-૬-૨ દુનાવાડા	૧૧૦-૪-૦ *હારીજ	૯૩૮-૧૫-૧૧
પીપલાણા	૮૬-૨-૫ બોરતવાડા	૧૮૮-૧૧-૧૧ કડમેદરા	૭૬-૬-૬
હરમોતી	૨૬-૧-૬ *અડીઆ	૩૩૧-૯-૭ લોહોડા	૧૪-૬-૪
	વડોદરા મ. દુ. ર. ૫૦-૦-૬ આનપુર		૫૦-૬-૬

કરજણ મહાલ

*અટાલી	૧૬-૯-૬ *કડારી	૫૪૪-૧૦-૫ *કુરાઈ	૧૨૪-૧૩-૩
અમરા	૧૧૭-૧-૬ , મ. દુ. ર.	૬૩-૩-૩ (૨) કોડીઆ	૨૪૮-૧૦-૦
*ઉરદ	૨૩૮-૧૫-૫ કાગોયા	૭૭-૧૫-૭ *કોરલ	૩૦-૮-૮
ઉમજ	૧૧૦-૮-૩ કહેડા	૧૧૩-૬-૦ અણરુ	૩૬૧-૧૩-૮
કિયા	૧૦-૧૨-૭ (૪૦) કરજણ	૧૧૦-૧૨-૩ *કોલીઆ	૩૬૮-૧૫-૧૦
*કલા	૧૬૨-૭-૫ કાસમપુર	૧૮૦-૦-૮ ધામજુમ	૭૬-૬-૧૦
ચોરજુમ	૨૫-૧૦-૪ (૨) વદજ	૪૫-૨-૧ જુનીજયરડી મ.દુ. ર.	૩૩-૬-૧૦

૧૯૪૮] યુ. સ. સ. મંડળ લિમિટેડનો ચોવીસમો વા. અહેવાલ [૯૭

ખાધા	૬૨-૧-૭ (૮) ભરયાલી	૩૦-૧૪-૧ ચારીખ	૨૧૨-૧૩-૩
*ગણપતપુરા	૬૪-૧-૧ મંત્રોચ	૧૯૦-૬-૧૦ *સાસરોદ	૭૧-૨-૯
કરણ	૭૦-૮-૪ મંત્રોચ	૧૪૭-૧૪-૨ *સાદરણા	૩૦-૩-૨
*ધાવટ	૪૯-૦-૧ મીયામામ	૧૧૭-૫-૧ માપા	૧૪૬-૧૪-૫
મેથી મ હુ. ફે	૨૧-૩-૧૦ લાકોદરા	૧૨૯-૩-૫ (૪) મુરવાડા	૩-૦-૧
*ગધાગ	૨૯૧-૧૫-૫(૨) મેથી	૧૦૩-૧૨-૧૧ (૨) દડોદ	૪૭-૭-૮
ચોરદા	૫૪-૧૨-૨ મેસગડ	૧૧૨-૨-૮ સણાપુગ	૨૪૨-૧૪-૫
જીજ્ઞા	૧૧-૦-૪ (૨) દેરાલી	૫૮-૧૨-૦ સમડોળ	૦-૪-૧૧
(૪) જુનીજયગડી	૪૨૬-૯-૬ *રોપા	૧-૭-૨ નિયાળીયા	૧૪૨-૫-૬
(૪) નવીજયગડી	૩૨-૮-૧ બચાર મ હુ. ફે	૧૪૧-૦-૪ સાવર	૪૯-૩-૯
તેમવા	૧૦૩-૧૧-૧ *વિરજા	૭૫-૧૩-૪ *દળદરવા	૬૯-૧૫-૦
લરામ	૧૧૩-૩-૮ (૨૦) વેમાડી	૫૨-૫-૬ *નતીપુ ટીબી	૨૨-૩-૪
પિગળવાડા	૧૧૧-૧૫-૬ લીલોડ	૯૩-૩-૮ (૪) દેવાણુ	૨૪૯-૧૦-૭
ફેતેપુર	૮૦-૧-૫ સણીઆદ	૨૧૪-૦-૬ (૨) રણાપુર	૫૩૫-૭-૨
(૧૭) બચાર	૩૭-૧૨-૧ સભોઈ	૮૫-૫-૩ (૯) શરપુર ટીબી	૮૨-૧૪-૮
(૧૦) ભરયાણા	૧૯૭-૭-૦ *સામરા	૧૭-૬-૪ કણુલા	૨૮-૩-૨

ડોલોઈ મહાલ

અંકોટી	૫૪-૭-૦ ટોડાર	૮૮-૫-૩ રાજલી	૨૮૬-૧૩-૧
*અમરેશ્વર	૩૧૨-૧૨-૧ (૩) ધુરાવી	૪૭૪-૫-૪ વડજ	૬૯૮-૧૩-
*અતોલી	૧૪૭-૦-૩ *ધમેની	૨૯૬-૧૫-૨ વડવાણા	૨૮૩-૧૩-૧
કરણેટ	૨૪૬-૧-૯ નંદા	૩૧૧૦-૯-૫ વામદપુર	૧૪-૧-૫
પુડા	૩૬-૦-૧૧ નારીઆ	૧૮૨-૨-૦ વણાદરા	૩૨૯-૧૩-૮
કરાળી	૧૨૪-૨-૪ વલાસવાડા	૪૭૮-૭-૧૦ વસાઈ	૭૨-૬-૩
કડવરા	૧૮૦-૧૨-૧૦ (૩) પુનીઆદ	૯૬-૧૦-૮ બ્યારા (૨)	૩૫૭ ૧૦-૧૦
કારવણુ	૧૪૧૬-૫-૨ ફરતીકુઈ	૩૭૭-૧૩-૪ સારોદ	૫૮૧-૧-૧
કારવણુઆપુરા	૧૪-૧૨-૮ બહેરામપુરા	૬૩-૧૧-૫ સીમળીઆ	૬૪-૬-૦
*કુકડ	૧૭૫-૨-૧ બાણુજ	૬૮-૪-૫ *સીતપુર	૪૫૬-૭-૨
કુવરપુરા	૪૦૫-૫-૯ *મેરીઆદ	૧૬૦-૬-૦ સુવત્તાનપુરા	૧૭-૮-૫
*કુદેના	૬૨૧-૦-૩ બીમપુરા	૩૪-૧૪-૦ (૮) નાનાફીફળીઆ	૧૭૭ ૧૪-૧
કુવરવાડા	૨૪૮-૦-૩ બીલાપુર	૩૩૮-૧૦-૧૦ ઠરમામ	૨૧૧-૧૫-૮
આમડી	૧૦૦-૮-૧૦ મેનપુરા	૩૬૦-૫-૪ સમરોગપુરા	૩૫૧-૧-૬
છાન	૨૨૧-૧૧-૨ મડાળા	૧૪૦૫-૬-૧૧ *ગોઆવી	૧૦૬ ૧૦-૧૦
જુની મંત્રોચ	૩૫૦-૪-૧૧ પારીખા	૧-૨-૧૦ ચનાવડા	૮-૪-૭
મહેશી	૩૪૩-૩-૭ અ શુદ્ધ	૩૫૮-૫-૩	
જીખાતલાવડી	૯૬-૪-૭ માવળી	૧૮૮-૬-૫	

તિલકપાડા મહાલ

આમરોલી	૭૩૫-૦-૧ (૧૦) કંરનાળી	૩૪૯-૬-૮ *જુજેઠા	૧૯-૧૨-૧૦.
તણખણ	૧૩૩-૭-૯		

પાદરા મહાલ

અભોળ	૨૧૮-૯-૧૦ સોલ	૦-૩-૭ સંદ	૧૦-૧-૫
*અબાડા	૨૨૯-૧૩-૩ નેદગ	૩૯-૧૨-૧ સોમજીપુગ	૧૫-૧૨-૩
*આમળા	૧૨૫૯-૧૫-૫ તાજપુગ	૨૭૪-૩-૦ મહમદપુરા	૩૬-૪-૧
*ઉમગમા	૧૪૭-૩-૧ *તિથોર	૩૨૯-૧૦-૮ જાણપુર	૩૬-૪-૦
*કણ્ડ	૫૫૨-૧૫-૪ *નવીપુગ	૬૪-૯-૫ લતીપુરા	૫૮૬-૧૦-૩
કુણા કુવા	૬૬-૦-૩ *દરાપુરા	૨૦૧૯-૪ *વડલા	૧૧૮-૧૧-૬
*કરબી	૧૫૦૬-૧૩-૦ દબોલી	૪૬-૦-૬ વડુ	૩૭૭-૯-૪
,, મ.કુ.કુંડ	૧૮૪-૭-૨ *દુધવાડા	૯૦૭-૯-૯ (૨) વણજગ	૨૮૨-૪-૨
કલાણકુપ	૪૪-૧૧-૭ પાદરા બોડિંગ	*વીરપુર	૧૨૯ ૧૦-૪
*કાંઠા	૨-૪-૧૦ હાલિસ વા	૪૨-૧૪-૭ *વિશ્રામપુર	૫૮-૧-૬
કુરાલ	૭૭૮-૧૦-૧૦ (૨) પટાલ	૧૦૬-૮-૨ *ચાણપુર	૨૮૧-૧૩-૫
*કાંટલા	૧૩૪-૯-૭ *પાંગ	૩૦૫-૧૪-૮ *સાદરા	૧૨૩-૧૪-૧૧
*ગવાસલ	૭૮૧-૦-૪ ,, મ.કુ.કુંડ	૭૧૪-૧૨-૩ *સાધી	૯૯૩-૭-૧
,, મ.કુ.કુંડ	૩૮-૪-૭ પીપળા	૧૦૨-૧૫-૧૧ *સાધિલા	૬૮-૧૧-૮
ગામેકા	૭૭-૧૧-૪ *ભોળ	૧૫૪-૧-૧૦ *સોમકુવા	૧૨૬૬-૭-૬
*ગોરીઆલ	૪૩૯-૫-૧ મુવડ	૧૪-૬-૧૦ *મોખડા ખુદ	૫૩૩-૯-૯
*ગાયજ	૫૦૨-૧૨-૧૦ *માસર	૧૧-૧૨-૧૧ *સોમકુવારાધુ	૧૦૮-૬-૧
*ચાણસલ	૭૬૯-૫-૧૦ મુજપુર	૧૫૬-૮-૪ ૯ ૬ સપુર	૧૪૦-૧૧-૧૦
*ચિત્રામ	૩૭૧-૧૨-૨ (૨) મુચલ	૩૨૬-૧૩-૧૦૦૨લુ	૫-૪-૬
*જલાલપુર	૩૭-૧૨-૬ મોખા	૬૮૭-૧૧-૦ *સાંતમા	૨૧૫-૧૧-૧
* (૪) ડમકા	૩૯૭-૧૧-૬ *પીડાપા	૯૫-૧૦-૦ (૪) છુણા	૨૭૫-૭-૮
*ડબાસા	૪૮૬-૧૫-૬ *બદારી	૭૫-૮-૮ કરાપુરા મ	
સાંઠ	૨૮-૧૪-૯ *ભાલિયવની	૩૭-૮-૨ કુંડ	૪-૧૦-૩
આમળા મ.	ગણપુગ	૧૭૪-૬-૭ દરજીમાગ	૩-૩-૨
કુંડ	૨૧-૧૧-૩ *આતી	૩૫-૩-૨ મળતલુ	૧૩-૪-૫
શીદોળ	૨૬-૦-૭ *સગરવલી	૧૦૩૩-૫-૭ એકવજારા	૩૮-૪-૦
		મદાપુર	૨૬-૦-૨

પેટલાદ મહાલ

અગાલ	૬૭-૮-૩ પગાખા મ.કુ.કુંડ	૫૮-૧૩-૭ *વિખોલી	૧૨-૨-૧૦
બરડી	૧૧૪-૬-૧ પતોલ	૪૧૦-૧૪-૧૧ *બાધી	૧૦૫૮-૭-૨
કપીઆ	૬૬-૧૦-૧૦ મેલપુર	૧-૧-૧ બાધીન્ટા	૮૧-૧૨-૫
*કોલી	૨૦૭-૩-૩ *પાંગલ	૨૭૩-૧-૩ બાંટવા	૩૫-૩-૩
*મંઆપુર	૪૫-૧૧-૨ *પીટીજ મ.	*બાંટલ	૫૯૦-૯-૮
*દંતાલી	૬૧૧-૯-૬ કુંડ	૨૦૨-૧૩-૭ બાડીએલ	૧૮-૦-૭
*કાપીલ	૧૪૩૩-૮-૨ પેટલી	૪૦૫-૪-૯ બાંગેલ	૭૮-૨-૯
કાંઠા	૪૩-૬-૪ *નલ.બોરડી	૧૫-૧૩-૭ મધરાન	૨૬૩-૬-૩
*પાંગ	૭૭૩-૧૫-૧		

૧૯૪૮]	પુ સ સ મ ડળ લિમિટેડનો ઝૈવીસમો વા. અહેવાલ	[૯૯
(૮) બાકરોલ	૫૧૭-૬-૧૦ *રોમોલા	૨૫૭-૨-૧૧ વિરોલ ૧૪૫-૫-૩
(૧૨) કાસર	૧૮૫-૦-૭ ,, મ હ રૂ	૮૬-૬-૭ *માથુજ ૫૭૭-૧૦-૧૧
ખણસોલ	૧૬-૧-૫ રથુ	૦-૧૦-૮ બામણોલી ૪૬-૫-૧
*માડા	*૨૪-૧૨-૧૦ રથુજ	૧૬૩-૧-૦૬ *સંગળા ૫૦૮-૭-૬
*ધુટેલી	૬૭૨-૪-૭ વટાવ	૮૭-૩-૩ સાંસેદ ૫૬-૩-૮
ગળ	૩૬-૧-૦ ૫ચરાણીઆ	૨૦૨-૬-૦ સિહોલ ૮૬૧-૦-૩
*ડમોઠિ	૨૪૪-૮-૨ *રોખડી	૧૭૪-૦-૧ *મીમડા ૪૩૬-૨-૩
*મલાતજ	૮૬૫-૧૧-૫ *ડોમોલ	૯૩૯-૧૪-૧૦ મુંદરથા ૧૬-૭-૧૦
લાડકદ મ. ડુ.	૧૬-૦-૬ જાળોવાડ	૪૦-૬-૫ લોબાલી ૨૨-૬-૪
ફ	સુદગ	૧૫-૧-૪ *ભડોગજ ૫૨-૦-૦
*મહેલાવ	૨૪૮-૮-૭ થલેડી	૧૨૭-૨-૧ (૨) માનપુરા ૨૩૨-૧૦-૬
*માલાવાડ	૨૬૬-૧૪ ૯ *ધર્મજ મ પુ	૭૭૬-૭-૧ *દેવા ૩૬૫-૫-૧૦
મોગરી	૧૨૩૭-૦-૬ *રામપુર	૧૭૭-૭-૮ *ધર્મજ સા પુ
મોરડ	૧૫૨૯-૧૦-૩ *નવાગામ	૧૪૩૭-૩-૩ નોકર મોતી કાળા
રામોદી	૪૬-૧૪-૨ *વિશ્રામપુરા	૫૬-૬-૮ નું મો દડ
લાદરજી મહાલ		
કણમટ	૨૩૨-૪-૩ *ઝારોળા	૧૮૯૩-૧૦-૪ રૂદેલ મ. ડુ. ફ ૭૩-૧૪-૮
કિખલોડ	૪૬૬-૨-૪ ,, મ. ડુ. ફ.	૬૭-૬-૪ લાલપુરા ૧૯૧-૬-૬
*કોસિદ્રા	૪૧૭-૧૧-૦ *પીપળી	૪૩૭-૧૪-૬ *વટાદરા ૮૫૧-૫-૮
*ગળીરા	૧૪૦૩-૫-૫ *બામણગામ	૧૭૧-૧-૫ *વાસણા ૧૨૫-૧૦-૬
,, મેકાન ડુ ફ	૦-૧૨-૫	બામણગામ-
*ચમરા	૨૩૬-૧૫-૫ *સુલથ	૩૬૦-૫-૧૦ મ ડુ ફ. ૧૧૬-૧૪-૬
સુવા	૩૪૦-૪-૦ *શેરડી મોટી	૨૫-૬-૨ *વાલવોડ ૨૦૭૪-૧૪-૪
*જલુધ	૨૦૭-૬-૮ *રણોલી મ ડુ ફ	૫૪૪-૧૫-૧ *ગાંધ ૨૭૬-૩-૨
કોસિદ્રા મ	૨૮-૧-૭	*કાણીસા ૧૮૬-૧૪-૫
ડુ. ફ.	*જલસણ	૬૦૩-૧૫-૩ *શીલાવ ૨૨૪-૬-૮
*મેશીકવા	૮૫૮-૧૧-૮ *રૂદેલ	૨૩૪૫-૩-૧૧
વડોદરા મહાલ		
આકોટા	૪૪-૧૧-૧ ગોસિદ્રા	૩૧-૧૧-૬ મેધાકુધ ૨૧૩-૨૧૧
આમલીઆરા	૧૨૮-૩-૧૧ *દુમાડ	૧૭૬-૬-૮ સમસપુરા ૮૨-૮-૨
આટલાદરા	૧૩૭-૧૦-૩ ધનિવાલી	૧૨-૧૪-૭ કલાલી ૪૫૭-૧૪-૭
*અળોડ	૩૮૪-૧૫-૫ ધનોરા	૩૩-૧૧-૮ *કાલીપુરા ૩૧૨-૩-૦
(૨) આકોટીઆ	૫૭૮-૧૨-૪ પદમલા	૬૪૧-૦-૫ કેલનપુર ૫૫૫-૭-૪
બોલ મ ડુ ફ.	૭૭૨-૨-૪ અદલાદપુર	૩૬-૨-૬ *લામલી ૫-૧-૭
*ખાનપુગ	૧૬૨-૧૧-૩ *ઉડેરા	૪૦૧-૦-૩ કરાની ૧૫-૮-૮
ગોરવા	૪૫૫-૬-૦ બીડીઆમેદાદ	૬-૧૪-૧૧ *કોચલી ૨૩૩૩-૦-૪
કપુરામ	૫-૫-૨ (૩) કરગીઆ	૨૮૮-૧૩-૬ (૨) માણુગ ૧૧૬-૭-૬
*કેટલા	૧૧૭-૧૪-૬ સમા	૧૬૬-૩-૪ ગયપુરા ૧૨૬-૫-૩
ગોન્ડી	૫૩૫-૧૫-૩ *મકરપુરા	૫૦૨-૯-૧૦ મુલાનપુગ ૭૨-૦-૬
તાળળ	૩૧-૦-૩ *દયરથ	૧૧૫-૧૫-૧૦ મારેકા ૬-૨-૧૦
*મોતીઆપુગ	૫૧-૮-૧૦ કોટણા	૧૬૦-૨ મોલપુર ૧૩૮-૪-૧
*રણોલી	૧૫૭૬-૮-૩ દામાપુરા	૬૩-૮૧૧ કાળવપુર(સાકરદ) ૩૧-૬-૨
રાધવપુર	૨૩-૫-૧૦	

ममलुगामरी	१३६-१२-२ (१०) ममलुगामरी	२१७-१२-५ *मे-भी	२६७-७-१०
वडावा	७२-०-११ ममलुगामरी	७५०-४-७ *मेवासी	१६२८-१५-१
वेमासी	८२-१०-११ वासवा कातराया	५१३-१०-१ *सोभाडा	१०६५-०-२
*वडावा	१०३-६-६ *समीआवा	१४४-८-१० मोतारुध	८०-३-१
मीरवा	१८८-६-२ (२) सदा	३३०-१३-१० *सैवदवासुवा	२६८-११-५
वीरवा	४०-१३-६ *सुदपुरा	३१-११-७ *सांकरा	२७०-१५-६
करोणीया	३०-११-८ *पातणवेणी	२२२-११-७ शहापुरा	७-७-७
वापडा	३४३-५-३ शहापुरा	२२-१०-११ हरणी	१०८-१-६
*वाणी	२७२-१४-११ *भावा	४७६-४-२ *अष्टाभी	४-१२-१०-३
वाणीवा	३०४-१४-७ (२) भीन	४०२८-५-११ *समसाया	३६६-८-३
*ततारपुरा	१८२-१०-६ महापुरा	७५-०-१० अ पाडा	२३ १३-४
*तारसाणी	२६५-०-६ *शवा	२४२-१०-३ वावजपुरा	४०-११-६
वडावा	२१२-१०-१		

वायोडीया-महाल

इयोडा	३५-६-८ वीमडा	११०-०-१ *माडावर	२८६-१२-३
*मेरवाडी	३३४-८-७ भावा	१७४-५-५ (४०) वायोडीया	
कुमेटा	७५-११-७ रवा	६१६-१३-११ म ड ड	१६७-३-१
*गजदग	४२-८-२ शहापुरा	५७-१२-११ *मासीआवा	३५५-१-६
(८) शहा	५४५-०-११ शहापुरा	७-३-० गुगलपुर	५०-१-१
हागीपुरा	११२-२-५ *आसेवा	२१-२-६ सतिडा	४८-६-४
हाडीआपुरा	११२-६-८ *लीलाग	१-१-३ अष्टावा	६१-६-८
*शुता	१३८-७-१ अडीरवा	२५-१५-१ *पीपणवा	४६३-०-२
*भाणीआरा	१५२-१५-८ *कोट भी	२०१-१०-११ (५) *मासेल	३२३-८-११

शिरोर महाल

(२) आनदी	६५५-१३-४ तेरसा	१४०-१२-३ साधा	१०५-१३-०
*असीसरा	१८६-११-४ दामनगर	८६-१३-० मासेवा	१६४-६-४
भावा	२५२-६-११ दामपुरा	१५८-१३-७ (२) वणीआ	१३२ १३-२
कजुवा	१७२-०-११ दरीआपुरा	७६-४-३ *वडावा	२३०-६-४
*नाना कराणा	३०५-३-११ पुनीआ	१६५-१५-५ शिरोणा	१५३-८-७
(३) मोटा कराणा	१०३५-३-४ शिरोणा मोटा	७७४-१३-३ *सीमणी	६१६-१४-६
*कुडा	३०७-२-२ अरवा	१२०४-३-११ सेगवा	२५३-७-६
*कुलोवा	१०२-६-२ *वाणीआ	१३४-११-१० मोटेवा	१३०-१०-४
*मीमडा	७४१-७-० *मावपुरा	८१-८-११ *तेनतवा	१७६७-०-८
*दी अरवा	५०३-१०-४ मावपुरा	२०५-२-६ *नाना वणीपुरा	१४१-१२-५
वाणीवा	२००-८-८ *माणीआ	८६-१५-१० *गाराडी	८२-५-८
तेनतवा व म, ड, ड	४२-०-० *मावा	५०-०-१ सादवा	६७७-३-१
*अ-सुवा	३६१-१२ १० सतीआवा	१-४-१ सादवा	१-२-२

सोपडा महाल

अदवापुरा	६४-११-११ मोडेवा	३२६-१२-३ माडा	१७८-७-१
अमीडा	१३४-२-१ शहा	६६-३-४ शुडा	४-१४-१
आनदीपुरा	११-२-७ लाटपुरा	२५७-१-१० *शुडीया	१५७११-६
कुसुभीआ	५७२-१२-५ मजपुरा	६-७-६ पीडा	६५-१०-०
*मावीडा	२४४-०-१० मंडीआ	७०३-८-४ गराडा	६६-५-१
(२) अदवापुरा	४८२-५-११		
अदवापुरा	३०-४-५		

પુનવાડ	૨૭૭-૦-૧ માલપુર	૧૪૫-૫-૧૧ ઝામ	૯૭-૮-૧
કાંટા	૨૨૫-૧૩-૧ માળશેલ	૨૬૦-૧૩ ૧૦ ચંદાનગર	૧૦૯-૮-૧૧
*ટીબા	૩૪-૪-૯ *તાલગજ	૨૨૬-૩-૦ સરડીઆ	૩૦૭-૧૨-૨
રાજનમર	૩૬-૨-૩ નંદપુર	૬૯-૧-૪ મેલગીર	૧૩૪-૫-૬
તતપુ-કામા	૫૩-૬-૧૧ યવટા	૩૫-૧૪-૨ (૨) હડિદ	૨૮૩-૯-૦
*લટોદ	૧૮૧-૧૦-૩ (૨) પીપળસડ	૬૨-૧૨-૬ પતરા	૧૧૮-૮-૬
લાહરસ	૨૭-૩-૫ *કર્ષેડા	૭૪૮-૪-૬ સુધાધોડા	૧૨૧-૧૩-૧
વાગેશા	૩૪-૦-૯ વડેલી	૨૧૯-૧૧-૭ પાટણા	૧૧૧-૨-૩
વાસણા	૩૦૮-૬-૧૦ જાલાગામડી	૫૨-૪-૬ હરેપર	૨૯-૫-૩
ડોળમાર	૧૦૫-૫-૧૧ કોટીઆ	૫૪-૨-૬ ઝરવણુ	૨૨-૧૨-૬
પાણેજ	૪૮-૮-૧૦		

સાવલી મહાલ

કુનપાડ	૩૫-૧૪-૬ *ધ રીઆળ	૧૦-૧૫-૭ *મંજુસર	૬૮૯-૧૪ ૮
મંમલાયા	૮૩-૧૫-૧૦ ડેસર	૪૦૦-૨-૪ ચારદાપુર-વેળપુર	૪૮૩-૧-૧૧
*અંજેસર	૩૭૦-૧૦-૬ ડેસર મ કુ ફ	૮૪-૪-૭ ચાતિપુર-વેળપુર	૧૧૨-૧-૫
અર્ધાકા	૧૬-૬-૧૦ *ધનતેજ	૨૩૩-૩-૬ રાધીઆ	૧૧૬-૯-૮
ઉત્તમનમર	૯૮-૧૫-૯ (૮) ધર્મપુર	૧૫૬-૮-૧ રાણીપુરા	૯૨-૫-૨
*ખાખરીઆ	૪૫૪-૭-૯ *નખીસરા	૨૩૩-૧૧-૫ *વરસડા	૩૨૦-૫-૦
મવલા	૧૦-૦-૫ નાની ભાડોલ	૧૪૨-૨-૩ વાલાવાવ	૧૪૬-૮-૨
કડાચવા	૯૪-૧૫-૯ પાંગોલ	૧૨૫-૦-૫ *વેળપુર	૧૩૩૨-૧૩૮
જુઝીપુરા	૧૯૦-૧૦-૧ *ખાડેશેલ	૫૨૧-૫-૨ મોટીભાડોલ	૧૭૯-૦-૯
સાંઠાસાલ	૩૯૩-૧૪-૪ *રતનપુરા	૨૮૪-૭-૧ *ધર્મદ	૨૪૪-૧૧-૮
ગરધીવા	૧૬૪-૮-૮ મિરાકુવા	૭-૬-૦ બકુયા	૯-૬-૬
(૪) ચાંમડીઆ	૩૪૦-૧-૧ *મુદેલા	૧૦૭-૧-૧૧ રામનગર પેટા-	
ગોહડા	૧૫૦-૪-૭ મુવાલ	૧૭૨-૧૧-૪ પરા પમવા	૨૨-૧-૨
હુડાવ	૩૯૫-૧૫-૩ સમલાયા સ્ટેશન	૭૦-૧-૧ વેળપુર મ કુ. ફ	૧૯૨-૩-૨
*પોષ્યા	૩૬૮-૨-૧૧ લામડાપુરા	૧૬૫-૦-૧ રાકિતપુરા	૧૨-૧૦-૧૦
વરઠેમર	૧૩૨-૧૧-૬ જા. શુજોરલ	૧૦૪-૨-૪ વેમાર	૧૫-૪-૫

દા. નં. વાચનાલય

અન્ડરપુરા	૨૫-૧૧-૯ કાસોર	૫૯-૪-૮ મલીસા	૬૩-૧૨-૦
આમેદ	૨૧૪-૯-૪ કુજરાવ	૬૦-૭-૭ રતનપુરા	૧૯-૨-૧૧
અત્રિલી	૭૬-૧૦-૧૧ ખાનપુર	૫૩-૩-૮ રૂઢણ	૨૮-૪-૪
નાવલી	૪૧-૧૧-૧૧ ઘોડાસર	૧૩૭-૦-૬ લલુપ્રા	૧૪૦-૧૫-૬
પણમોગ	૧૯-૧૪-૨ ચીખોદા	૦-૧-૫ વડલા	૭૭-૧૫-૨
પડોળા	૮૭-૧૧-૧૦ છીપડી	૨૭-૧૪-૮ સામગખા	૬-૯-૨૧
વાસણા	૧૪૩-૭-૧૦ નાખાડ	૧૭૦-૧-૧ સારસા	૨૪-૧૩-૦
વીણા	૩૦૭-૧૫-૯ *પીપળાવ	૧૨૧-૧૨-૧૧ સીંજીવા	૪૫-૧-૭
ધંસણાવ	૨૧૫-૧-૩ બોચાલજી	૨૬-૧૦-૧૦ સિદ્ધુજ	૨૫-૧૪-૫
	ભરોડા	૩૨-૬-૫ સંદેસર	

નોટિસ

આથી ખબર આપવામાં આવે છે કે પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિમિટેડના સભાસદોની ચોવીસમી વાર્ષિક સાધારણ સભા, રાવપુરા, વડોદરામાં આવેલી મંડળની રજીસ્ટર્ડ ઓફિસમાં રવિવાર તા. ૧૦ મી ઑક્ટોબર સને ૧૯૪૮ના રોજ ધરોરના ૬-૦ વાગે નીચેના કામો કરવા મળશે:-

- ૧ તા ૧-૮-૪૭ થી તા ૩૧-૭-૪૮ સુધીના બાર માસનો વ્યવસ્થાપક મંડળનો રિપોર્ટ તથા ઑડિટર તપાસેલા હિસાબ મંજૂર કરવે.
૨. નફાની વહેંચણી જાહેર કરવી
- ૩ નવા વર્ષ માટે પ્રમુખ, ઉપપ્રમુખ, ઑડિટર તથા વ્યવસ્થાપક મંડળના હોદ્દા છોડતા ત્રણ વ્યવસ્થાપકોને બદલે બીજાઓને નીમવા અગર તેઓને ફરી ચૂટી દાખવા
- ૪ નવા વર્ષની આવક તથા ખર્ચનું અંદાજપત્રક મંજૂર કરવું
- ૫ મે પ્રમુખ સાહેબ તરફથી સભામાં બીજી જે કામ રજુ થાય તે કરવું
સર્વે સભાસદોને વખતસર સભામાં પહોંચવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે

વડોદરા, ૨
તા ૧૦-૮-૪૮

વ્યવસ્થાપક મંડળની આજ્ઞાથી
વા. ના અમીન
મંત્રી

ટીપ્પ:-વ્ય મંડળમાં ખાલી પડેલી જગ્યાઓ માટે ઉમેદવારી કરવા હવેજનાર સભાસદ પોતાની લેખી ઉમેદવારી સાધારણ સભાની તારીખ પહેલાં સાત દિવસ અગાઉ મંડળની ઓફિસે મોકલવી જોઈશે. આવા ઉમેદવાર કોઈ પુસ્તકાલયના મંત્રી વા પ્રતિનિધિ તરીકે ઉમેદવારી કરવા માગતા હોય તો તે પુસ્તકાલયના મંત્રી વા પ્રતિનિધિ તરીકે તેમને સ્વીકાર્યા બાદનો જે તે પુસ્તકાલયનો કરાવ પોતાની ઉમેદવારી સાથે મોકલવો જોઈશે અને જે તે સ્વતંત્ર રીતે ઉમેદવારી કરતા હોય તો તેમની ઉમેદવારીને બીજા એક સભાસદનું લેખી અનુમોદન સદર ઉમેદવારી સાથે મોકલવું જોઈશે.

આવતા માસની કાર્યદિશા

- (૧) અદાલતે ટકાવારીના ધોરણે જ મજૂર થાય છે, માટે તે પ્રમાણે જ ગોઠવી મદદની માગણી કરશે. કસ્ટોમરોએ અને મકાનવાળા પુસ્તકાલયોએ આ સૂચના ખાસ ધ્યાનમાં લેવા (વનંતિ) છે.
- (૨) તમામ કાયમનિધિ અને લોકમદદની રકમ તૈયાર હોય તે જે તો સ્થળે મોકલવા તજવીજ કરે.
- (૩) મોટા ભાગના ગ્રામ તેમ જ કસ્ટો પુસ્તકાલયો તરફથી હજી વાર્ષિક નિવેદનો ખાતા તરફ આવ્યા નથી તે તાકીદે મોકલી આપવા તજવીજ કરવી.
- (૪) થોડું લાંબું પ્રોઝેક્ટ માટે પણ વાચનપ્રચાર માટેની પુસ્તિકાઓનો પ્રચાર કરે.

વડોદરા, {
તા. ૮-૯-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
મદદ વ્યવસ્થાપક.

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતે

સાપ્તઞ્ચિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના નં. ૧/૪૮-૪૯

વિષય:

લોકોપકારક મહત્ત્વમાં નિયમો નોંધાવવા બાબત

આથી સર્વ કસ્ટો તથા ગ્રામ પુસ્તકાલયોના જોડાતા સ્વનંત્ર મકાન છે તેના મત્રી ભાઈ-ઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે પોતાના પુસ્તકાલયોના નિયમો અત્રેથી મજૂર કરાવી લોકોપકારક મહત્ત્વમાં નોંધાવવા જોઈએ તે બદલ કેટલીક વખત જાહેરાત કરી છે અને ચાલુ સાલના બજેટમાં મુખ્યમંત્રી ઉપર પણ અ નં ૧ માં જણાવેલું છે. છતાં તે પ્રમાણે હજી વર્તન થતું નથી એ ધણું શોચનીય છે. સમગ્ર આથી જણાવવામાં આવે છે કે જે પુસ્તકાલયોએ લોકોપકારક મહત્ત્વમાં નોંધાવવાનો દાખલો બજેટ જોડે નહિ મોકલ્યો હોય તેમના અદાજપત્રો ચાલુ સાલે મજૂર થશે નહિ, તેમજ રકમ રાખી મૂકવામાં આવશે નહિ. માટે તે બદલની જવાબદારી કરી અત્રે જણાવવા આથી વધીતર ગણવા બધા પુસ્તકાલયોના મત્રીઓને વિનંતિ કરવામાં આવે છે સદર સૂચના સર્વેની જાણ માટે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે.

વડોદરા, {
૨૪-૮-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
મદદ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતું

સાવંજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના નં ૨/ ૪૮-૪૯

વિષય :

લોકમદદ તથા કાયમ ફંડની રકમ મોકલવા બાબત

આથી ગંભ્યતા મદદ મેળવતા સાવંજનિક પુસ્તકાલયોને વિનંતિ કરવામા આવે છે કે કાયમ ફંડ તથા લોકમદદની રકમ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં મોકલવાને બદલે અત્રે ખાતામાં રકમ મનીઓર્ડરથી મોકલે છે તે બરાબર નથી દરેક પુસ્તકાલયે સ ર રકમો મંડળમાં મોકલવી જોઈએ. એ બદલ પ્રથમ સૂચનાઓ કાઢેલી છે, ગઈ સાલ સૂચના નં. ૨/૪૭-૪૮ તા ૧-૮-૪૭ ની કાઢેલી હતી છતાં કેટલાક પુસ્તકાલયો હજી રકમ મં. યો. થી અત્રે મોકલે છે. સદર રકમ અત્રે લખ ચકાતી નથી અને પરત કરવામા આવે છે. આથી પુસ્તકાલયને મં. યો. કમિશનરનું નુકસાન વેઠવું પડે છે, એ બરાબર નથી. સમજ આથી વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે રાજ્યના સર્વ પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓ બંને પ્રકારની રકમ પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં મોકલવા વહીવટ મે. થી રાખશે

વડોદરા, }
તા ૨૪-૮-૪૮ }

હ. મો પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતું

સાવંજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના નં. ૩/૪૮-૪૯

વિષય:-

નિવેદન તથા અંદાજમાં પૂર્તતા કરો મોકલવા બાબત

રાજ્યના કરખા તથા ગ્રામ પુસ્તકાલયોના નિવેદન અને અંદાજપત્રો ગયા માસથી આવવાનાં શરૂ થઈ ગયા છે તેનું નિરીક્ષણ કરતાં એમાં કેટલીક ખામીઓ દેખાય છે દાખલા તરીકે બજેટલાની સખ્યા, મકાનની કિંમત, કાયમનિધિની રકમ, સોડોપકારક મંડળમાં પુસ્તકાલયોના નિયમો નોંધાવ્યાનો દાખલો વગેરે

હજી ધણાં ખરા પુસ્તકાલયોનાં બજેટ તથા નિવેદનો ચલાનાં બાકી રહ્યા છે તે આથી રજાવવાનું કે હવે પછી જે અંદાજપત્ર અને નિવેદન મોકલે તે પરિપૂર્ણ હકીકત બરી વેળા-સર મોકલી આપે એવી તજવીજ કરવા આ સૂચનાથી સૂચવવામાં આવે છે.

વડોદરા, }
તા ૨-૯-૪૮. }

હ. મો પટેલ
મદદ. વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતું

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

જાહેરાત ૧/ ૪૮-૪૯

વિષય :

પુસ્તકો તથા સામયિકોની લલામણ કરવા બાબત

જ્યાં નાણાંનો સવડ હોય ત્યાં નીચેના પુસ્તકો તથા સામયિકો પુસ્તકાલયમાં વસાવવું
પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓને અમારી લલામણ છે.

પુસ્તકો

નામ	પ્રકાશક	કિંમત
૧ મહાદેવભાઈની ડાયરી પુસ્તક ૧ હુ	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર-અમદાવાદ	૪-૮-૦
૨ સત્યાગ્રહની મીમાંસા	"	૩-૦-૦
૩ આરોગ્યકી કુજી (હિંદી)	"	૦-૧૦-૦
૪ રવિશંકર મહારાજ	કમળ પ્રકાશન મંદિર	૫-૮-૦

સામયિકો

નામ	પ્રકાશક	લલામણ
૧ હિંદુસ્તાન	અમુદખરાય વેંજીવ વડોદરા	૪૦-૦-૦
૨ તસ્વીર	રવિશંકર બાસ (એડિટર)	૩-૦-૦
૩ હિતેન્દ્રુ	જયવંત એમ. દાણી	૩-૪-૦
૪ સંકીર્તન	કૌશિક ભટ્ટ	૩-૪-૦
૫ મહિલા જગત	વિજયભાઈ જોશી	૬-૮-
૬ જયગુજરાત	જય તકુમાર ચાસિક	૨૫- ૦

વડોદરા
તા ૨૫-૮-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
મહંદ બ્યવસ્થાપક.

અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૬૧ તુ (પુસ્તકાલય નોંધનું)

પાદરા મહાલ પુ. મહાળની સલા તા ૫-૯-૪૮ ના રોજ મોભારોડ વાઙળ વિદ્યાર્થી-ગૃહમાં મળી હતી. સલાએ નિવેદન તથા હિસાબની મંજૂરીનો નવા વર્ષ માટે પ્રમુખ, -મંત્રીની ચૂટણીનો, નવા વર્ષના બજેટનો અને નવા વર્ષની કારોબારીનો એમ છતાં જુદા જુદા મળી કુલ આઠ કારવો પસાગ કર્યા હતા નવા વર્ષ માટે પ્રમુખ શ્રી રા રા શાંતિલાલ પૂ. જુલાલ શાહ-મહાવ શાળાધિકારી-પાદરા તથા મંત્રી તરીકે શ્રી રામલાલ જી પટેલ ચૂટાયા છે. ચાલુ વર્ષે શિષ્ટ વાચન પરીક્ષા માટે 'આપણા જવાહર' એ પુસ્તક રાખવા સલાએ જાહેર કર્યું છે. તે મહાલનાં પુસ્તકાલયોના મંત્રી લાઇઓ સહકાર આપે એવી મહાળના મંત્રીનો વિનંતિ છે

પુસ્તકાલયોને મદદ

સા. પુ. વાસણા (તા વિસનગર) ને પુ. ચો નાગચણ અમેગજ દેલા, પુ. ચો ચેલજ કુગર દેલા, પુ. ચો લાલજ સવજ દેલા, પુ. ચો ઘેમરજ જોરાજ પાવડી, કુંભાર મ ધા કરશન, પુ. કુંભાર કચગ ચેનજ ચિલોડા મોટા, પુ. ચો જોડાજ મોધજ આમેસણા, ૩) ચો ઘેમરજ જોરાજ પાવડી, ૩) ચો. ખુમા નાથા પાવડી, ૩) ચો કુબેર વાલજ ગામ વાસણા

ખાસ નોંધી લ્યો.

કેટલાક પુસ્તકાલયોના મંત્રી લાઇઓ પોતાના બજેટની રકમમા સાધેલા લોકમદદ તથા કાયમનિધિના નાણા, વખતોવખત સૂચનાઓ પ્રસિદ્ધ કર્યા છતાં હજી પણ એ પુસ્તકાલય ખાતામા મોકલ્યે રાખે છે, તે બરાબર નથી

સદર નાણાં પુસ્તકાલય ખાતામા નહિ મોકલતાં પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મહાળા સિ. પો. યો. ૧૦, વડોદરા એ સરનામેથી મોકલવાની નોંધ લેવા ખાસ તાકીદ રાખવા વિનંતિ કરવામા આવે છે પુસ્તકાલય ખાતામા મોકલેલા ઉપરની રકમના નાણાંના મ યો ત્યાંથી પરત કરવામા આવે છે, જ્યાં મ યો ખર્ચ નકામો જાય છે

આ અક્રમાં

સાહિત્ય સંદેશ અવનવુ	૧૦૭
પ્રકાશન વ્યવસાયની પારાધીરી	૧૧૨
વ રા પુ મંડળનો સને ૧૯૪૭-૪૮ની	
સાથનો અહેવાલ	૧૧૫
વ ગ પુ મંડળની વાર્ષિક સભા	૧૨૮
આત્મકથા બોલે છે	૧૨૯
પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અને સરકાર મદદ	૧૩૧
પુસ્તક પરિચય	૧૩૨
નવીન શાલ	૧૩૫
પુસ્તકાલય નોંધ	૧૩૬
પુસ્તકાલયોની તપાસણી	૧૩૮
સામયીક દોહન	
બોટી અને ખામ જાહેર ખામશે	૧૪૧
માગ લાઇ • ગાંધીજી (અસ્મરણો)	૧૪૨
આચાર વિશુદ્ધિ	૧૪૫
ધર ધર શાળા	૧૪૬
લાપાના ધોરણે પ્રાંતોની વહે ચર્ચા	૧૪૯
સ્થાગને ન વટાવાય	૧૫૫
પુસ્તક લખતાની સૂચના, જાહેર ન હ	૧૫૭
ગાય વેર વેગ કેમ નહિ ?	૧૫૨

વાર્ષિક લવાજમ

દેશમાં રૂ. ૩-૮-૦

પ્રદેશ રૂ. ૫-૦-૦

દૂરક નકલ રૂ. ૦-૬-૦

• વ્યવસ્થાપક

સાથજીભાઈ નારણભાઈ અમીન (બી દાંમે)

મત્રી પુ સ સ મંડળ લિ વડોદરા.

તત્રી

મણિલાલ પ્રભાશંકર બ્યાસ

અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૬૧ નું (પુસ્તકાલય નોંધનું)

પાઠરા મહોલ પુ. મળીની સભા તા ૫-૯-૪૮ ના રોજ મોભારોડ વાકળ વિદ્યાર્થી-
ગૃહમાં મળી હતી. સભાએ નિવેદન તથા દિસાળની મંજૂરીનો નવા વર્ષ માટે પ્રમુખ, -મંત્રીની
ચૂટણીનો, નવા વર્ષના બજેટનો અને નવા વર્ષની કારોબારીનો એમ બૃદ્ધા જુદા મળી કુલ આઠ
કારોનો ખસાર કર્યા હતા નવા 'વર્ષ' માટે પ્રમુખ શ્રી રા રા શાંતિલાલ પૂ જલાલ શાહ-મહાલ
શાળાધિકારી-પાઠરા તથા મંત્રી તરીકે શ્રી ગમભાઈ જી પટેલ ચૂટાયા છે. ચાલુ વર્ષે શિષ્ટ
વાચન પરીક્ષા માટે 'આપણા જવાહર' એ પુસ્તક રાખવા સભાએ જાહેર કર્યું છે તો મહાલનાં
પુસ્તકાલયોના મંત્રી ભાઈઓ સહકાર આપે એવી મંડળના મંત્રીના વિનંતિ છે

પુસ્તકાલયોને મદદ

સાં પુ. વાસણા (તા વિસનગર)ને ૫૫ ચો નારાયણ અંગેગજ દેલા, ૫૫ ચો.
ચેલજ કુંગર દેલા, ૫૫ ચો લાલજ સવજ દેલા, ૫૫ ચો ઘેમરજ જોરાજ પાલડી, કુભાર મંધા
કરજન, ૫૫ કુભાર કચગર ચેનજ ચિલોડા મોઢા, ૫૫ ચો જોડાજ મોઢજ આમેલજણા, ૩૫ ચો
ઘેમરજ જોરાજ પાલડી, ૩૫ ચો ખુમા નાયા પાલડી, ૩૫ ચો કુબેર વાલજ ગામ આસણા

ખાસ નોંધી લ્યો.

ઠેટલાંક પુસ્તકાલયોના મંત્રી ભાઈઓ પોતાના બજેટની રકમમાં સાધેલા
લોકમદદ તથા કાયમનિધિના નાણાં, વખતોવખત સૂચનાઓ પ્રસિદ્ધ કર્યા છતાં
હજી પણ એ પુસ્તકાલય ખાતામાં મોકલ્યે રાખે છે, તે બરાબર નથી

સહર નાણા પુસ્તકાલય ખાતામાં નહિ મોકલતા પુસ્તકાલય સહાયક
સહકારી મંડળ લિ. પો. બો. ૧૦, વડોદરા એ સરનામેથી મોકલવાની
નોંધ લેવા ખાસ તાલીફ રાખવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે પુસ્તકાલય ખાતામાં
મોકલેલા ઉપરની રકમના નાણાના મ. ઓ ત્યાંથી પરત કરવામાં આવે છે, જ્યાં
મ ઓ ખર્ચ નકામો જાય છે

આ અક્રમાં

સાહિત્ય સંદેશુ અવનવુ	૧૦૭
પ્રકાશન વ્યવસાયની પાગચીરી	૧૧૨
વ રા પુ મંડળનો સને ૧૯૪૭-૪૮ની	
સાથનો અહેવાલ	૧૧૫
વ રા પુ મંડળની વાર્ષિક સભા	૧૨૮
આત્મકથા બોલે છે	૧૨૯
પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અને સરકાર મંદિર	૧૩૧
પુસ્તક પરિચય	૧૩૨
નવીન કાલ	૧૩૫
પુસ્તકાલય નોંધ	૧૩૬
પુસ્તકાલયોની તપાસણી	૧૩૮
સામયિક દોહન	
બોટી અને ખાખી જાહેર ખાખી	૧૪૧
માગ ભાષા માધીજી (સરમજી)	૧૪૨
આચાર વિચાર	૧૪૫
ધર્મ ધર્મ જાણ	૧૪૬
ભાષાના ધોરણ પ્રાપ્તિની વહેંચણી	૧૪૯
ત્યાગને ન વટાવાય	૧૫૫
પુસ્તક લેખ ખાખી સુચના, જાહેર નોંધ	૧૫૭
માય ગ્રેર થોડે કેમ નહિ	૧૫૨

દેશમાં રૂ. ૩-૮-૦

વાર્ષિક લવાજમ

૧૦ દેશ રૂ. ૫-૦-૦

ઈલેક્ટ્રિક રૂ. ૦-૬-૦

વ્યવસ્થાપક

માધવભાઈ નારણભાઈ અમીન (જી. દોશ)

મનો પુ સ મ મંડળ સિ. વડોદરા.

તુગી

સાહિત્ય સંદેશુ

ખા, બાપા અને બાળક માથે બેસી
વાંચી શકે તેવું નવું માસિક

મનોરંજનને મળેલો સહકાર

“ મનોરંજનને મળતાં-વાંચતાં આનંદ
યથો, વસ્તુ અદરની ખુમ સરસ છે અસિનદન
—શ્રી કવુભાઈ દેસાઈ

“ મનોરંજન અને વિશેષજ્ઞ હારથને
પોતાના ખાસ વિષય બનાવવું આ માસિક-
એપ્રિલથી શરૂ થયું છે પ્રથમ અકમાં ટાંગારના
લેખથી માંડીને ગધેડાની આત્મકથા સુધીના કિત્ત
લિખ લેખકોના લેખો આપવામાં આવેલ છે ”

—પ્રજાપ્રધુ સાપ્તાહિક

“ મનોરંજન યુજરાતી સાહિત્યમાં હળવું
એવું આ પહેલું માસિક છે, હારથગસ અને
મનોરંજન પીરસવું અત્યારે તો આ એકલું જ
છે, આ બચ્ચકલા માસિકને આપણે આપનાવ-
વું જ રહ્યું ”

—સુબર્ષ સમાચાર સાપ્તાહિક

મનોરંજનનું વાર્ષિક લવાજમ દિંદમાં
રૂ. ૬-૧૨-૦ પરદેશ શીલાગ ૧૫) છટકે અક
૦-૧૦-૦ આના લવાજમ લવાનું સ્થળ

નવાં જ બહાર પડેલાં પ્રકાશનો

વાગદત્તા ભાગ ૧-૨ સાથે

કિંમત રૂ. ૪-૧૨-૦ વી. પી. ૮ આના

શ્રી પ્રભ વતીદેવી સત્સ્વતીની સળગ નવી
નવલકથા જે શ્વસુ મહે વાસ કરતી પગલુ પતિ-
પ્રેમથી વચિત એવી કોઠલરી સુશીલ વાગદત્ત
નારીના કુટુંબપ્રેમ અને આત્મવિવેચનના
નિસ્વાર્થ ત્યાગની અપૂર્વ કથા

પ્રિયમિલન કિંમત રૂ. ૨-૮-૦
વી. પી. ૬ આના,

આર્યનારીના ઉચ્ચતમ સરકારો દ્વારા
વિષયગામી અને કુટુંબ ચોડેલા પતિને પ્રેમ અને
અત્વથી છૂતતી એક બચનારીના સ સારણવન
ની ઉચ્ચતમ નારીકથા

પ્રેમ-પરખ , કિંમત રૂ. ૨-૧૨-૦
વી. પી. ૬ આના ‘પરખ’ નામની સુવિખ્યાત
હિંદી નવલકથાનો યુજરાતી સુદર અનુવાદ

ડીટેક્ટીવ કુમારજીવત • કિ રૂ. ૨-૦-૦
સળગ ડિટેક્ટીવ નવલકથા વી. પી. ૦-૬-૦

જનાર્દન જામુસનાં જાળખર પરાક્રમો
રૂ. ૨-૦-૦ વી. પી. ૬ આના

તમારી નકલ માટે ખલાસ યામ તે પહેલાં
લખો—

એન. એમ. ઠક્કરની કું.

બુકસેલર્સ :: પબ્લીશર્સ ૧૪૦, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨

પુસ્તક ૨૨ સુ

ઓક્ટોબર-નવેમ્બર-૧૯૪૮

અંક ૩-૪

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવનવું

હું મહાત્મા ગાંધીજી વિશેનું સાહિત્ય ઠીક પ્રમાણમાં પ્રગટ થવા લાગ્યું છે. કાલી વિદ્યાપીઠે ૨૫ ભાગોમાં પ્રકટ કરવા મારેલ 'ગાંધી ગ્રંથમાળા' નો ઉલ્લેખ અગાઉના અંકમાં થઈ ગયો છે. કવચતાની ઓક્સફોર્ડ સોસાયટીએ 'મહાત્મા ગાંધી, પિક્ટોરિયલ હિસ્ટરી ઓફ એ ગ્રેટ લાઈફ (Mahatma Gandhi Pictorial History of a Great Life)' ના શીર્ષક હેઠળ સંખ્યાબંધ ફોટોગ્રાફોનું આદ્યમ પ્રકટ કરેલ છે. ગાંધીજીનો જે જોગડામાં જન્મ થયો હતો, ત્યાંથી માંડીને શાળાપિતાના અવસાન સુધીનાં તેમાં ચિત્રો છે, કેટલાંક ચિત્રો તો હિંદમાં પહેલીજ વાર જોવામાં આવે છે. દરેક ચિત્ર પર અંગ્રેજી તથા હિંદી મળ્યાં છે.

સંગ્રાહક જ્ઞેન બેરેસ પ્રસ્તાવનામાં દિલ્હીની પ્રદર્શિત કરતા કહે છે, કે ગાંધીજીના જીવનના અમુક ખનાવોના ચિત્રો ન મળી શકવાથી આમાં આપી શકાયાં નથી.

આ આદ્યમ અંગત લાભ માટે નહિ, પણ ગૃહસ્થિતિને અંગ્રેજી પ્રગટ કરવામાં આવ્યું છે. સંગ્રાહકે આ દેશના ગાંધીજીના અસંખ્ય પ્રશંસકોની મદદના સેવા અભવી છે. પુસ્તકની કિંમત ૫ દર રૂપિય છે.

ગાંધીજીના અવસાન પછી હિંદના જુદા જુદા રેડિયો સ્ટેશનો પરથી તેમને આપવામાં આવેલી અનુલિપ્તોનો સંગ્રહ 'મહાત્મા ગાંધીને અનુલિપ્ત' શીર્ષક હેઠળ અખિલ હિંદ રેડિયો તરફથી બહાર પાડવામાં આવેલ છે. આ અનુલિપ્તોમાં, તે વખતના હિંદના ગવર્નરનરલ સોર્ડ માઉન્ટબેટન, વડા પ્રધાન પં નહેરુ, નાવચ વડા પ્રધાન સરદાર પટેલ, પ્રાંતોના ગવર્નરો તથા વડા પ્રધાનો, સુપ્રસિદ્ધ સાક્ષરો, પ્રખ્યાત હિંદીઓ, પદ્મશ્રી પત્રકારો વગેરેની અનુલિપ્તોના સમાવેશ થાય છે. કેટલાંક વાણીયવ્યવસાયો પૂરેપૂર્ણ જાણ્યા છે તો જગ્યાના અભાવે કેટલાંકને ટુકડાવી નાખવા પડ્યા છે. આ પુસ્તિકાને સચિત્ર ખનાવવામાં આવી છે.

ન્યુ દિલ્હીથી પ્રગટ થતા 'હિંદુસ્તાન ટાઇમ્સ' તરફથી 'મેમરીઝ ઓફ બાપુ' (Memories of Bapu) ની બીજી આવૃત્તિ બહાર પડી છે.

છેક કવાલા (યુગાન્ડા) જેટલે દુરથી શ્રી. યુરુષોત્તમ હરજીભાઈ ભોગલ્લીએ ગાંધીજી વિશેની પોતાની બધી કવિતાઓ 'વિભૂતિ વેદના' ના શીર્ષક હેઠળ બહાર પાડી છે.

ગાંધીજી વિશે અંગ્રેજી કાવ્યોનો સંગ્રહ 'મેન ઓફ ફેઇમ' એ શીર્ષક હેઠળ એમ એલ બૈતાને બાટાનગરથી પ્રકટ કર્યો છે.

○

'ભીતરની વાતો' જાણવામાં એક પ્રકારનો ગ્રંથ ગ્રહેલો છે. દાખલા તરીકે ૧૮૭૦ ની ફ્રેંચ પ્રશિયન યુદ્ધની ભીતરની વાત જાણતા ગિરમાર્કે તારમા સુધારો કર્યાનો આપણને ખબર મળે છે. ગયરે 'એશિયાની ભીતરમાં' 'યુરોપની ભીતરમાં' વગેરે પુસ્તકો લખ્યાં છે. એવી ખબર મળી છે કે અત્યારે એક ફ્રેંચમેન 'ગયરની બાપામાં' નામક પુસ્તક લખી ગ્રહેલ છે. જો તે પ્રગટ થશે તો ભીતરની વાતો લખવાનો ઉત્સાહ ઓસરી જશે તેમ દેખાય છે. પરંતુ મનુષ્યો ૬ મેશાં મનુષ્યોજ રહેશે અને ભીતરની વાતો વાચવાનો તેમનો રસ ચાલુ જ રહેવાનો.

○

પ્રખ્યાત ઈતિહાસકાર ટીન્મી (TEYNBEE) એ રાષ્ટ્રસમૂહની દૃષ્ટિએ નહિ પણ સંસ્કૃતિની દૃષ્ટિથી જગતનો મોટો ઇતિહાસગ્રંથ લખ્યો છે. આ ગ્રંથમાં સંસ્કૃતિનો અર્થ, ઇતિહાસના અમુક સમયમાં લોકોના પરસ્પર અસ્થિતિત્વ ધરાવતા મંત્ર ધોના અભ્યાસ તરીકે ગણવામાં આવે છે. સર્વ પ્રકારના વિપરીત સંજોગો વચ્ચે જે ગણી ગાંડી સંસ્કૃતિ ઝળત રહી છે તેમાં હિન્દી સંસ્કૃતિને આગળપડતી ગણવામાં આવી છે. આ સંસ્કૃતિઓના ભવિષ્ય વિશે લેખક કંઈ અનુમાન બાધતો જણાવતો નથી.

○

હાથી દાતનાં કામ માટે જગતમાં પ્રસિદ્ધ મેળવનાર એનથીંગ થીએ ચીનના ગાંધી બધારણને તથા ચીનના આખા નકશાને ટપાલની ટિકિટ જેવડા હાથી દાંતના કટકા પર કાતર્યું છે.

○

કેન્સીજની તત્ત્વજ્ઞાન મોસાપટ્ટીએ ૧૯૩૯-૧૯૪૨ ના સમયનું હોપકિન્સ પારિતોષિક "તાતા ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ફન્ક્શનલ રિસર્ચ" ના ડૉપરેક્ટર ડૉ. એચ. જે. બાલા એફ. આર. એસ. ને આપ્યું છે.

૧૯૧૮ થી હોપકિન્સ પારિતોષિક ફક્ત પાંચ જ પ્રસંગોએ આપવામાં આવેલ છે. આમલા મેળવનારોના નામ સગ આર્ચર એડિંગ્ટન, સર જેમ્સ હમ્સ, પ્રાધ્યાપક જી. આઇ. ટેઇલર, પ્રાધ્યાપક પી. એ. એમ. કિરાક તથા પ્રાધ્યાપક પી. એમ. એસ. બોરેટ છે.

○

"મોવિયેટ લેન્ડ"ના જણાવવા મુજબ પુનર્મીકૃત ગામાણના તાજેતરમાં થયેલ રશિયન ભાર્ગવરની આવૃત્તિ શ્રેષ્ઠ છે. તેનું ભાષાતર મોવિયેટ રશિયાનો વિદ્વાનની એકેડેમીના સભ્ય પ્રાધ્યાપક એલેક્સી બેરેનિકોવે કર્યું છે. તેણે વાચનની સુગમતા માટે ટિપ્પણો આપ્યા છે અને સર્વગ્રાહી પ્રસ્તાવના લખી છે.

પ્રાધ્યાપક એરેનિકોવે યુદ્ધ પહેલાં ભાર્ગવતની શરૂઆત કરી હતી અને યુદ્ધસમયમાં પણ ચેતાનુ કાર્ય આયુ ગમ્યુ હતુ તે ધાનતા હતા કે તેના પ્રકાશનથી મોવિયેટ રશિયા તથા હિંદના અબધો વધારે માઠ બનશે

ભાષાનગર તુલસીદાસને, આગ દગ્ગર કરતાં વધારે સમયના ઇતિહાસ ધરાવનાર સાહિત્યમાં, અગ્રણીપદે મૂકે છે હિંદી વિદ્વાનો આ કવિને ધુરાવના કોષ્ટ પણ મહાકવિની રૂપામણીમાં મૂકે છે તે મત સાથે રશિયન લેખક મળતા થાય છે મૌલિકતાનો શક્તિ તથા કાવ્યની સમૃદ્ધિમાં તુલસીદાસની સરખામણો શેકસ્પીઅર સાથે થઈ શકે

તુલસીદાસના નામથી લાખો દિનીઓ પરિચિત છે. તેમના જીવન વિષે અનેક વાતો આપે છે અત્યાર સુધી તેના જીવન વિષે બહુ જ અદ્ય માહિતી મળી શકતી હતી.

આ કાવ્યમાં ત્રણ ભાષાઓનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો પૂર્વની હિંદી, ગોધા તથા મજ

મુખ્ય વર્ણન ઓઢી ભાષામાં છે.

ચેતાના ભાષાતર માટે પ્રાધ્યાપકે બનાગમ સાયન્ટિફિક મોસાપટી, કાશી નાગરી પ્રચારિણી સભાએ ૧૯૨૨ માં અલ્હાબાદમાં પ્રગટ કરેલ આશ્રિતોનો ઉપયોગ કર્યો છે આ ઉપગત દીકવાળી બીજી વર્ણી પ્રતો પણ તેણે ઉપયોગમાં લીધી છે

પ્રકાશકેને તુલસીદાસના આ અમરમયની બીજી આદૃતિ સત્વર બહાર પાડવી પડે તેમ જાગે છે

અત્યારની આર્થિક મંદી, કાગળની ખૂબ તંગી તથા પ્રકાશનસંસ્થાનો અભાવ-આ ત્રણ બાબતો આસામી લેખકોના ઉત્સાહને મંદ પાડી દેવામાં તથા સાહિત્યકૃતિઓમાં યથેલ અણુધાર્મ પટાડામાં કારણભૂત છે આ વિદ્વો છતાં વ્યક્તિગત ચત્તો તો યથા જ કરે છે તાજેતરમાં કેટલીક પગદેરી નવલકથા તથા નાટકોના આસામી ભાષામાં ભાષાતર થયા છે રિક્ટર જુગોના 'લા મિઝરાબલ'નું સિમિસિકરણ 'દીન દુખી' ના શીર્ષક હેઠળ તથા પ્રખ્યાત રશિયન નવલ 'રેઇન બો' નું સંપૂર્ણ ભાષાતર 'રામપેનુ' નામથી કરવામાં આવ્યું છે નવલિકા ક્ષેત્રમાં પ્રેમ કે સમી, સંપદ અખંડ મલેક તથા પ્રિન્સિપાલ ટી એન ગોસ્વામીની નવલિકાઓના સંગ્રહો બહાર પડવામાં આવ્યા છે 'આધુનિક આસોલિયા કાબેતા' નામથી કાવ્યસંગ્રહો પણ બહાર પાડવામાં આવેલ છે નરા સામયિકો પણ મોટી સંખ્યામાં નીકળતા થયા છે

અર્વાચીન આસામી ભાષાના પ્રકાશનોની ખાસ વિશિષ્ટતા બાલમાહિત્યની વિપુલતા છે ખ્યાતનામ લેખકો એ 'ગોબિન્દન કુકો' એલિસ ઈન વન્ડરલેન્ડ 'ડીન કિવકોટ' અને 'ગ્રુલિસ' ટ્રાવેલ્સ જેવાં પુસ્તકોનાં ભાષાતરો ઉપરાંત બીજા સાધનોમાંથી મળી આવતી માહત્ત-

કથાઓનું ભાષાનર કરવામાં માંડ્યું છે 'ઉપનિષદ' તથા પુરાણની વાતોનું ભાષાંતર કરવામાં આવ્યું છે ગ્રીક અને રોમન દત્તકથાઓ પણ વિમરાઈ નથી ડાં વિગ્રહીકુમાર બેઝઆએ 'ગ-ધર' નામનું બાનમાસિક પ્રગટ કરવા માંડ્યું છે

રૂ. ૫૦૦૦નું એક એવા ત્રણ રવીન્દ્ર ગ્રાંથક પારિતોષિકો તથા રૂ. ૧૦૦૦નું બ્રહ્મ સ્મારક પારિતોષિક આપવાનો નિર્ણય કરવા માટે પશ્ચિમ બંગાળની સરકાર તંત્રોની બે સમિતિઓ તાર્કાત્મિક નીમશે તેમ જણાય છે આ પારિતોષિકો દર વર્ષે આપવાના છે

'વિશાલ ભારત'ના જુન માસના અંકમાં મહાપ્રકાશિત રાહુલ સાહુવાચનનો 'હિંદી ભાષામાં પારિભાષિક શબ્દો' વિષે એક લેખ પ્રગટ થયો છે સામાન્ય વિજ્ઞાન, વૈદ્યકીય વિજ્ઞાન, એન્જનીયરિંગ, ભૂસ્તરશાસ્ત્ર, હવાઈ વિજ્ઞાન, રસાયન અને ખેતીવાડીના ક્ષેત્રના પારિભાષિક શબ્દોની રચનાનું ભગીરથ કાર્ય અખિલ હિંદ હિંદી સાહિત્ય સ મેલને માથે લીધું છે

'વિશ્વવાણી'ના જુનના અંકમાં પ્રાચ્યપદ ચંદ્રમણિ સિંહે, ગાંધીવાદના દર્શિબિદ્યથી કવિ ગેલી પર એક અમૂલ્ય લેખ પ્રગટ થયો છે શાંતિ અને પ્રેમના આ બે દૂતોના સંદેશમાં લેખકને સામ્ય મળી આવ્યું છે

મરાઠી ગ્રંથ સંગ્રહાલયનું સંશોધન ખાતુ કામે લાગી ગયું છે તેનો હેતુ મગદી ભાષા તથા સાહિત્યમાં સ્વતંત્ર શોધખોળ કરવાનો તેમ જ પી એચ ડી ની ડિગ્રી માટે અનુસ્નાતક વિદ્યાર્થીઓને સંશોધનમાં મદદ કરવાનો અને દોસ્તવણી આપવાનો છે સંશોધન ખાતાના માનદ ડિરેક્ટર તથા મંત્રી પ્રાધ્યાપક કે પી કુલકર્ણી મરાઠી પ્રાચીન કાવ્ય વિવેક સિંહુની આજ્ઞા તપ્પાગ કરી ગયા છે ત્યારે સંશોધન ખાતાના રીડર શ્રી, એ કે પ્રિયોદકર મુકતેશ્વરના મહા-ભારતનું 'આદિપર્વ' તૈયાર કરે છે

હિંદુમાદના ઓસ્માનિયા વિશ્વવિદ્યાલયના મગદીના નિવૃત્ત પ્રાધ્યાપક શ્રી સી એન જોશી પૂના ખાતે અડસઠ વર્ષની ઉંમરે સ્વર્ગવામ પામ્યા છે તેમનું ઉપયોગી મરાઠી પ્રકાશન મરાઠાવાડા (નિઝામ ગઝલનો મગદી ભાષા ભાષાનો પ્રદેશ) માં અધુનિક મરાઠી સાહિત્યનો ઇતિહાસ છે છેલ્લા ૭ વર્ષથી તે સુપ્રસિદ્ધ સત કવિ શ્રીધરનું જીવનચરિત્ર તપ્પાગ કરી ગયા હતા.

ઓગિસના વડા પ્રધાન બોન શ્રી હરિકૃષ્ણ મહેતાનું રચિત ૪૦૦ પાનાના ગ્રંથ 'ઓગિસના ઇતિહાસ' થી ઓગિસના સાહિત્યમાં એક મોટી ખોટ પુગઈ છે તે બે વર્ષના અવિશ્રાંત પરિશ્રમનું પરિણામ છે એડવર્ડ ટોગ્સને ધી મેઇટીંગ ઓફ ઇન્ડિયન' પ્રિન્સિપલ'માં કંઈ ટીકા કરી હતી આ ટીકા પ્રત્યે ૧૯૪૨ના અહમમનગરના કાગવાસ દરમિયાન પડિત નેહરુએ શ્રી મહેતાનનું ધ્યાન બેચુ હતું અને પરિણામે આ પુસ્તક તૈયાર થયું છે

એવા ખમર મળ્યા છે કે બિહાર અરકાર, ગુલસીરત ગમાર અને મયલી લાપામાં પ્રગટ કરનાર છે જનતા । (મથાલ પગલુ) ના શાળાઓના ઉપનિરીક્ષક શ્રી હનુક કિસ્કુએ પહેલી જ વખત તેનું સયાલી ભારતીય ક્યું છે

પ્રખ્યાત સિધી લેખક તથા સદી અને શૈક્ષણિક અર તેમ જ શાહુલનીક વચ્ચે સમાનતા શોધવાના પ્રેમી, શાંતિચાહક આશાવાદી ઉત્તરત મિદાંતવાદી પ્રાધ્યાપક જેટમલવી ગુલરાજનાનો ગુલી મંદગી પછી મુખ્યમાં અવસાન નીપળ્યુ છે સ્વાત્રયયુદ્ધની શરૂઆતના તબક્કામાં તેના નિધી 'દૈનિક દિલ્લાઓ' એ મિંધી પત્રકાતિમાં નવો ચોનો પાડ્યો હતો આદર્સ લેખે જે અંગ્રેજ સાહિત્યને આપ્યું તે તેણે સિધને આપ્યું છે શાહુલનીકની વાતો તેમાં આપી છે પછી તો તેમણે 'અચળનું જીવનરૂપાંત' તથા લાઈટ ઓફ એશિયા'નું અભિનન સિધી લાપાતર આપ્યાં છે તેની કલમમાંથી અનુવાદોનો ધોષ રહેવા લાગ્યો એમ કહેવાય છે કે તેમણે લગભગ ૨૫૦ પુસ્તકો લખ્યા હતા જેમ એ ૬ એ આયર્નેન્ડને નવા પ્રકારને સાક્ષાદિક 'ધી આર્થરિથ હોમસ્ટેડ' આપ્યું તેવી રીતે જેટમલે સિધને 'ભારતવાસી' આપ્યું છે

જીવનમાં છેલ્લા દશ વર્ષોથી તે સિધી કાવ્યના છતિદાસનો મહાન ગ્રંથ તૈયાર કરવામાં લાકાયા હતા જે તેઓએ ગ્રંથ પૂરો કરવાને જીવ્યા હોત તો પોતાની જન્મભૂમિને સાહિત્યના સમૃદ્ધ વારસો આપી ગયા હોત

કાવ્યમિયા ભવશિવદાસ (ન્યુયોર્ક મીડી) ને મળેલ દાનમાંથી ૧૯૧૭ માં સ્થાપવામાં આવેલ પુસ્તકાલય પારિતોષિક ૧૯૪૭ માં નીચે પ્રમાણે આપવામાં આવ્યા છે

ટેનેસી વિલિયમ્સને તેના મોલિક અમેરિકન નાટક 'એ સ્ટ્રીટ-કાર ડેસિર ડિઝાયર' (A street car named desire) માટે, જેમ્સ એ મિકેનને 'ટેઇલ્ડ ઓફ ધ સાઉથ પેસિફિક' (Tales of the south pacific) માટે, માર્ગેટ કનેલને અમેરિકન જીવન-ચરિત્ર 'ફોર્ગોટન ફર્સ્ટ સીટીઝન' (Forgotten first citizen) માટે તથા ડબ્લ્યુ એચ ઓડેનને કાવ્યગ્રંથ 'ધી એજ ઓફ અન્કેટાઈ' (The age of anxiety) માટે

૧૯૩૬ માં શરૂ થયેલ 'પોસ્ટ્રી હાઉસ' દ્વિમાસિક હવે ફરીથી પ્રગટ થવા માંડ્યું છે. જેમને કાવ્યમાં રસ છે તેઓ આ શ્રેષ્ઠ સામયિકને ફરીથી સુદ્ધ પૂર્વેની સ્થિતિમાં આવેલ જોઈને ગમશે તેમાં કાવ્યો તથા તેની ટીકા અંગે છે તેના લેખકોમાં ધણા અગ્રગણ્ય અંગ્રેજ કવિઓ છે હવાગમ ૧૬ શિલિંગ છે

હૃદમાં કાગળ ઉપર લખાયેલ જૂનામાં જૂની હાથપ્રતનો દાવો ધરાવતી ૮૪૩ વર્ષની જૂની નેપાલની એક હસ્તપ્રત કનકતાના દ્વિદી કથાના આયુરોષ સમૃદ્ધિમાં ઉમેરવામાં આવી છે મહારાજાધિરાજ શિવ દિલ્લા સમયમ નક્ક કરવામાં આવેલ આ હસ્તપ્રતના લગભગ ૬૦ પાનાં છે તેમાં પાંચ મહાપાન શુદ્ધતા પાડો છે સમૃદ્ધિમાં કયુરેટરના કહેવા મુજબ ચિત્રો બગાળના પાનાંનીના કે અને આકૃતિઓ રંગપૂ છીનું દોશલ્ય દાખવે છે

અમેરિકાના યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં મહત્વાકાંક્ષીની આત્મકથા પહેલી જ વાર પ્રગટ કરવામાં આવી છે 'ન્યુયોર્ક ટાઇમ્સ' માં વિન્સેન્ટ સ્નાય તેની સમાલોચના કરી છે

આ પત્રના સમાલોચના વિભાગમાં એ પુસ્તકની સમાલોચનાને અસરકારક મળ્યું છે મહાત્માજી તથા તેમના બે અનુયાયીઓને લગભગ આખા પાના જેવો ફોટો તેમાં આપવામાં આવ્યો છે

— ડૉર સાલ માનસિંગ કામદાર

પ્રકાશન વ્યવસાયની પારશીરી

ગયા માસમા મુબઈ ખાને સૂરતની ઉત્પાદી પ્રકાશનસંસ્થા ગાડીવ સાહિત્ય મંદિરની શાખાનો ઉદ્ઘાટનવિરિ સાક્ષર થી દિ બા કૃષ્ણલાલ ઝવેરીના હાતે થયો હતો તે પ્રસંગે એ સંસ્થાના સંચાલક થી નવરસાલ વીમાવાળાએ રજુ કરેલું નિવેદન પુસ્તકપ્રકાશન વ્યવસાયમા રસ ધગવનારાઓને ઉપયોગી હોઈ તે અહીં આપ્યું છે, એનાથી આપણા અત્યારના પુસ્તકપ્રકાશનવ્યવસાય આડે આવતી કેટલીક સુરેલીઓનો સહજ ખ્યાલ મળશે —ત ત્રી

નવું પ્રસ્થાન

“ પડિને કહે છે કે માનવીમાત્રનું ચીંગ, સમગ્ર અણુએ અણુ સાત સાત વર્ષે અદ્વાદશ ગય છે, જૂનું કનેવર આખું ય મદવાઈ તફાન નાં ધડનર પામે છે અમારી નાનકડી ગાડીવ સંસ્થાને પણ કંઈક એવો જ અનુભવ થયો છે અને ૧૯૨૧ માં પુણ્યસ્નેહ ગાંધીજીની ગળથી તેમના પુસ્તકોના પ્રકાશન હા. અમે અમારી પ્રવૃત્તિનું મડાણુ કર્યું સને ૧૯૨૭ માં અમે પહેલી નાનમટોસડની કટોકટી વગવી-વિસંજનની અણી પગ હતા એક વડીવની સલાહે જ મહિના લખાવ્યું અને તેમથી છવી ગયા અને ૧૯૩૪ માં બેઝમંથી બે થયાં, સ્ત્રીશક્તિ કાર્યાલય જુદું થયું, અને ૨૧ મિજુલાઈના પુણ્યચાળી દશે અમાર ગાડીવ પખવાડિકની સ્થાપના કરી તે પછીનાં વર્ષો પણ ઘણી લીનીસૂણી, તકનીકી અને નિરાશાઓમા વીતાવ્યા કેડે સને ૧૯૪૧ માં અમારી બેઝ પટેલની માળાને એકાએક યુજરાતી પ્રજાએ આપનાવી અને અમને ખરેખરે જીવતદાન આપ્યું તે સાચે તે જ વર્ષે અમને બે યુજર્ સહિત્પરવામીનો અતિ મમતાળુ સાથ સાંપડ્યો તેમને નમે સૌ પિઝાનો છો એક શ્રી સુનીલાલ વર્ધમાન શાહ અને બીજા શ્રી. જ્યોતી દ્રવે એને પરિણામે જ આજે અઢાવીસ વર્ષે, એવો સખેવર્ષી તજકો પૂરો થાય છે ત્યારે, અમે નવું જ પ્રસ્થાન આ શાખા હાગ કરી શકીએ છીએ

કટોકટી પછી

અઢાવીસ વર્ષમા અમે ઘણા તડકા જવા જોયા છે, પણ તેના લગાણુ ઇતિહાસમા બિનરીને આપને કદાજો આપવાનું નથી ઇજ, નથી જરૂરી, ફક્ત એક બે ઇશારા કરુ તો માફ કરશે ૧૯૨૭ ની કટોકટી મંચી સને ૧૯૩૦ ની અસહકારની લડત વખતે હું જેઠમાં ગયો તે ભાઈ ઇંદરલાલ રેટિવાડયારમા પડ્યા ત્યારે, ને’ ડર ની લડતમા સરકારે અમારા કાર્યાલય પગ જપ્તી બેસાડી તેને સાત મહિના બંધ રાખ્યું અને અમારા બેઝમકાલિન ઇતિહાસપ્રથો-મોગમ યુગનું બગાળા, બંગળાને બગાડો, પખમનું પ્રચડ કાવતરું આદિ પાચેક દામર નંગ જપ્ત કરી ઘાસવેટ જાંડી બાળી મુક્યા ત્યારે પણ અમારા પાયા ખૂબ જ હમચમી ઉઠ્યા હતા પરંતુ ઇંદરની કૃપાએ અને આપ જેવા મમતાળુ સ્વજનોના મમતાળુ મદકાર, ઉત્તેજનને મીઠી નજરને પરિણામે અમે એ બધી કટોકટીઓ વટાવી ગયા છીએ અને હવે આજે અઢાવીસ

વરસની શરૂઆતની પર આવી પહોંચ્યા છીએ છ'નાડની નુ વિદિ પેઢી જ્યોજી એકલ અને અનવિન કા હિ ના પ્રમુખ, ઇંગ્લંડના તમામ પુસ્તક પ્રકાશનોના મંડળના અધ્યક્ષ અને પ્રમુખ પરિષદના અધ્યક્ષ ડૉ. મૉન્ની અનવિને પોતાના The Truth about Publishing નામના પુસ્તકમાં લખ્યું છે કે પ્રકાશકીય વ્યવસયમાં બાળમરણનું પ્રમાણ બીજા કોઈ પણ વ્યવસાય કરતા ઘણું વધુ છે ને હોવાનું એ સમર્થ વેબ્બ-વિચારકે એના કાગળોની સમીક્ષા પછી બહુ ઉદાહરણો આપ્યાં, બહુ સુદર ને શાસ્ત્રીય રીતે કરી છે પણ એજે તો ઇંગ્લંડ જેવા ૯૮ / ૮૩૧ લાણનવાળા દેશનો જ વિચાર કયો છે જ્યારે અંધા દેશમાં પ્રકાશકીય વ્યવસાયમાં બાળમરણ ઘણું હોવાનું વિશ્વાસ સત્તાવાર રીતે થતુ હોય, ત્યાં આપણા ૧૮ / ૯૫૭ લાણતર ને ૬૫ / ૭૨૧ લાણવાળા દેશમાં, અને મુખ્યત્વે વ્યાપારપ્રધાન, અને આપણા સમર્થ બહુશ્રુત વિદ્વાન સંબંધીની આગળ મુજબ સંગોપામ વૈરથ સસ્કૃતિમકિત ગુજરાત પ્રાંતમાં તે પ્રમાણ ઘણું વધારે હોય જ, એ આપ સૌ સ્વીકારશે, હેટલા પોણોસો વરસના આપણા પ્રકાશન ઇતિહાસમાં ૨૧ ગોવર્ધનગમ માધવગમ ત્રિપાઠીજીએ પોતાના પહેલી સાહિત્ય પરિષદના પ્રમુખ-પ્રવચનમાં જેની શુદ્ધ અગર કેવળ સાહિત્ય તરીકે વ્યાખ્યાન કરી છે તેવા સાહિત્યના પ્રકાશન માટે શરૂ થયેલી કેટલીય નાની મોટી પેઢીઓ કાળના પ્રાહમાં વિખીન થઈ ગઈ છે તેમાં ઘણીક નિર્જોળ ધધદારી દાદજીએ પણ નીકળેલી અને કેટલીક મેલાભાવે નીકળેલી પણ વિસર્જન પામી જ્યાં એવા ને આ શું બળ્ય હોય ત્યાં વધુ મુશ્કેલીઓ વેડા ૧ પણ હોય, ને તેને મા' એ છીવતી તાપગતા પણ હોય ને હાવી ન થયે આ સંજોગ । અમે અહીંયાંસ વગસે પાટે ચઢી પકથા છીએ તેથી સ્વભાવિક રીતે જ સત્તા' માણવાનું ગમે છે.

મુબઈમાં શા માટે ?

“નેખન પ્રકાશન વ્યવસાયના આડીપુટીની શરૂઆત સમજ માટે સૌ સ્ટેન્ની અનવિનનું પુસ્તક આધારભૂત છે, તે મધ્યેન જેમેનું Writing for profit લેખનકળાના શિક્ષણ ઉપરાંત મુખ્યત્વે ઇંગ્લંડ અને અંધત અમેરિકાના પ્રકાશનવ્યવસાયને લગતી માહિતીથી ભરપૂર છે કેમ કે તેમાં અઢાલુ મુખ્ય મુખ્ય પ્રકાશકે એ સ્વાનુભવના કુદર્શ નિવેદનો પણ આપેલા છે અને પાઠ્યો પપ્પ રૂપ સમગ્ર છે કે સામાન્ય રીતે દરેક દેશનો પ્રકાશન વ્યવસાય પાટનગરમાંથી જ ચાલે છે, ને ચાલી રહે, કેટલે દેશના ઉત્તમોત્તમ લેખકો કલાકારો, મજાકો, કલમસ્વામીઓ આદિ પોતાની પ્રતિભાનો સર્વોત્તમ વિકાસ સાવવા સ્વાભાવિક રીતે પાટનગરમાં જ વસવા જાય છે સપ્રસિદ્ધ મેકમિલન કંપની અને ૧૮૪૩ કેમ્બ્રિજમાં નાનકડી હારટી હાગ શરૂ થઈ, ને સને ૧૮૪૩ માં એમનો એ વસો ઇતિહાસપ્રતિષ્ઠિત કલમસ્વામી ચાર્લ્સ મોરગને The House of Macmillan નામથી લખ્યો છે એ અનિર્મુલ અતિ સિદ્ધ પુસ્તક છે, દરેક ગુજગતી લેખકે વાંચવા જેવું, દરેક ગુજગતી પ્રકાશકે ને ગુજગતી પત્રમેપાદકે પણ વાંચવા જેવું. આખરે તે આ ધણો આપણે ત્યાં પશ્ચિમમાંથી આવ્યો છે, અને પશ્ચિમના ધાગધોરણે જ વિકસે એવો મુંબઈ કંઈક ખરે; એટલે ત્યાંના પ્રવાહો સમભા, વિચાર્યા, ચર્ચા, વાગોળ્યા મિવાય છટકો નથી એ The House of Macmillan પણ સાત વગસ કેમ્બ્રિજમાં ગાળી આંકે કે નવમે વગસે સડન આવ્યું, ને તે પડી જ એની, મગહી ચાલ વાપર નો ‘લગભરાડી’ થઈ-ગભારક થઈ આમ આ ધણો માટે ગજવાનીનું ક્ષેત્ર એક અવિચલ્ય, અનિવાર્ય અગર જેવું ગરબુ છે સન

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળનો

સન ૧૯૪૭-૪૮ ની સાલનો

અ હે વા લ

સુજા મહાશયો,

૧ પૂરી થયેલી સન ૧૯૪૭-૪૮ સાલનો, રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળનો આવરક અહેવાલ,
સાક્ષાત્કાર, ગુણ કરવાની ગળ લઉં છું

૨ ગુઆન

૨ ૪ સ ૧૯૨૫ માં ગણદેવી મુકામે ભરાયેલી વડોદરા રાજ્યના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોની
પ્રથમ પરિષદને પરિણામે અસ્થિતિપ્રાપ્તિ આવેલા આ મંડળના
ઉત્પલ્લવ અને ઉદ્દેશ ઉદ્દેશ નીચે પ્રમાણે છે —

(૧) ગાંધીના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો અને વાચનાલયોની પ્રગતિ સાધવી અને તેમને
સુવ્યવસ્થિત બનાવવા, (૨) પુસ્તકાલય વિદ્યેષી શાળાવાળાં ગામોએ નવીન પુસ્તકાલયો ઉદ્ધા-
રવામાં ખાતાને સહકાર આપવો (૩) પુસ્તકાલયોના કાર્યકર્તાઓ વચ્ચે તથા શ્રીમત સરમર
અને સ્થાનિક સંસ્થાઓ સાથે સહકાર સાધવો, (૪) પ્રગતિમાં રાખવાનો શોખ ફેલાવવો, (૫)
પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ પોષક આદિત્ય પ્રગટ કરવું, (૬) સાહિત્યના શિષ્ટ વાચનનો પ્રચાર વધારવો,
(૭) પુસ્તકાલયનું વહીવટી કામ શીખવવા તાલીમ વગેરે બરવા યા સગ્રહ તરફથી ભરાય તેમાં
મદદ કરવી, (૮) ખાતાના સહકાર અને સલાહ મુજબ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો પ્રચાર કરવો, અને
(૯) પુસ્તકાલયોની તપાસણીનું કામ કરવું

૩ ઉપરના ઉદ્દેશો વ્યવસ્થિત રીતે પાર પાડવા માટે પ્રાંત, મહાસ તથા જૂથ મંડળો અથ-
વામાં આપ્યા છે આ પેટા મંડળો રાજ્ય પુ મંડળની સલાહ
પેટા મંડળો અને દોરવણી મુજબ પોતપોતાના વિસ્તારોમાં વધારાકિત કાર્ય
કરે છે પૂરા થયેલા વર્ષ દરમિયાન નવસારી, મહેસાણા, અમરેલી,
અને વડોદરા એ ચાર પ્રાંત મંડળોની વાર્ષિક સલાહો મળી હતી. મહાસ મંડળો તથા જૂથ
મંડળો જેવા કે જેવા જાતના છે, અને જેવાને જાણે સલાહો આપવાનું રહે છે તે
દિસાન નિદાન આ તરફ આવ્યો છે, તેવા જૂથ તથા મહાસ મંડળોનાં નામ નીચે પ્રમાણે છે —

જાગતાં જૂથ મંડળો

વડોદરા પ્રાંત (૧) સગવણી (૨) પાદરા (૩) શિતોર (૪) કેમર (૫) વેળપુર (૬)
ઉદ્રાહ (૭) પેટલાદ (૮) વસો (૯) સિહોલ (૧૦) ભાદરજી (૧૧) ઝારોળા (૧૨) રહેલ (૧૩)
પીપળી (૧૪) કરજી (૧૫) ચોરદા (૧૬) અચાર (૧૭) ગોરવા (૧૮) આસોજ, મહેસાણા
પ્રાંત — (૧૯) ધારીસણા (૨૦) કરજીઆ (૨૧) વેણુગ (૨૨) નાન્દીપુર (૨૩) બહુચરાજી,

નવસારી પ્રાત (૨૪) નવસારી (૨૫) વેરમા (૨૬) પદસાણા (૨૭) ઉમરાળા (૨૮) કામરેજ (૨૯) શામપુરા (૩૦) વલ્લુ-પરબ (૩૧) વલ્લેસાપીસાદ (૩૨) ઓગણા (૩૩) હળધર (૩૪) શેવણી (૩૫) ગણદેવી (૩૬) ગડત (૩૭) અબેટા, અમરેલી પ્રાત (૩૮) અમરેલી (ગઈ સાલ ૨૭)

જાગતાં મહાલ મ ડળો

વડોદરા પ્રાત (૧) વડોદરા (૨) પાદરા (૩) કગળ (૪) ચિનેર (૫) સાવલી (૬) વાવોડીઆ (૭) પેટલાદ (૮) લાદ (૯) સખેડ (૧૦) તિલકવાડા (૧૧) ડબોઈ, મહેસાણા પ્રાત (૧૨) દહેગામ (૧૩) કડી (૧૪) કલોલ (૧૫) વિળપુર (૧૬) વિરનગર (૧૭) મહેસાણા (૧૮) ખેરાળુ (૧૯) પાટણ (૨૦) ચાણુરમા, નવસારી પ્રાત (૨૧) નવસારી (૨૨) ગણદેવી (૨૩) પવસાણા (૨૪) કામરેજ, અમરેલી પ્રાત (૨૫) અમરેલી (૨૬) દામનગર (૨૭) ખાંભા (૨૮) કોડીનાગ (૨૯) રતનપુર (૩૦) ઓખામડળ (ગઈ સાલ ૨૯)

૪ નાન્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને સમર્થિત બનાવી એનું તંત્ર એકધારે અને સુવ્યવસ્થિત ચલાવવાની યોજનાઓ દિવા વા તથા પોતાની મહત્વકાંક્ષા પરિપક્વ પ્રવૃત્તિ એ જ ને જોડતી સ્વલતો તથા સહતોની માર્ગણી પુસ્તકાલય ખાતા આગળ તેમજ શ્રીમત સરકાર સહ સુમહાનત રીતે રજૂ કરવાના આશયથી સને ૧૯૪૪-૨૫ થી શરૂ થયેલી મહાનત પરિપક્વ પ્રવૃત્તિ જરી જ રહી છે વિશ્વવ્યાપી બીજા યુદ્ધના સમયે જીભી રહેલી અસ્થિ મોક્ષવાની અન સહ, તેમજ પ્રવાસ માર્ગની તકલીફો હજી કાયમ હેવથી અહેવાલવાળા વર્ષે એ માટે અગ્રહ રાખવાનું ધ્યેય રજુવામાં નહોતું આવ્યું, છતાં મહેસાણા પ્રાંતના દારીજ મહાલે પોતાની પ્રથમ પાંચ તથા ચાણુરમા મહાલે પોતાની ૧૦ મી પાંચ અહેવાલવાળા વર્ષે ભરવાનો ઉત્સાહ દેખાડ્યો હતો.

રાજ્ય પરિપક્વ ભરવાનો સમય પાડી ગયો હતા વિશ્વયુદ્ધ અને તેને અંગે જીભી થયેલી વિવિધ દાડમાઓને લીધે તે હજી લગી ભરી શકાઈ નથી શરૂ થયેલી ૧૯૪૮-૪૯ ની નૂતન સાલમાં રાજ્ય પરિપક્વ ભરવાની બાબતમાં યોગ્ય વિચારણા કરવાની કારોબારી સલાને વિનતી કરે છે.

૫ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને સમર્થિત બનાવી એનું તંત્ર એકધારે અને સુવ્યવસ્થિત ચલાવવાની યોજનાઓ દિવા વા તથા પોતાની મહત્વકાંક્ષા પરિપક્વ પ્રવૃત્તિ એ જ ને જોડતી સ્વલતો તથા સહતોની માર્ગણી પુસ્તકાલય ખાતા આગળ તેમજ શ્રીમત સરકાર સહ સુમહાનત રીતે રજૂ કરવાના આશયથી સને ૧૯૪૪-૨૫ થી શરૂ થયેલી મહાનત પરિપક્વ પ્રવૃત્તિ જરી જ રહી છે વિશ્વવ્યાપી બીજા યુદ્ધના સમયે જીભી રહેલી અસ્થિ મોક્ષવાની અન સહ, તેમજ પ્રવાસ માર્ગની તકલીફો હજી કાયમ હેવથી અહેવાલવાળા વર્ષે એ માટે અગ્રહ રાખવાનું ધ્યેય રજુવામાં નહોતું આવ્યું, છતાં મહેસાણા પ્રાંતના દારીજ મહાલે પોતાની પ્રથમ પાંચ તથા ચાણુરમા મહાલે પોતાની ૧૦ મી પાંચ અહેવાલવાળા વર્ષે ભરવાનો ઉત્સાહ દેખાડ્યો હતો.

શિક્ષણ વર્ગ

સલાની યોજનાનો અનલ, ચાણુરમા મોક્ષવાની અને ખાણ પ્રદાર્યોની તથા પ્રવાસમાર્ગની દાડમાગીને કારણે હેલ્યા ચારેક વર્ષથી મોકુફ રખાયેલો તે ચાણુ સાલથી પુન શરૂ કરવામાં આવ્યો છે અહેવાલવાળા વર્ષે વડોદરા પ્રાંતના સાવલી મહાલ માટેનેક વર્ગ પોષિયા ગામે, તથા નવસારી પ્રાંતના મહુવા મહાલ માટેનો વર્ગ અનાવલ મુકામે ભરવામાં આવ્યો હતો અને વર્ગમાં ચાણુ કુલ ૪૦ જણે શામ-પુસ્તકાલય અંગેના વહીવટની તાલીમ મેળવી હતી આ ઉપરાંત શ્રીમત સરકારની આચાર્ય પુસ્તકાલય ખાતાએ પખવાડિયાની સુદતનો ત્રીજો શિક્ષણવર્ગ દારી મુકામે અહેવાલવાળા વર્ષે ભરેલો તેમાં જરૂર પૂરતો સહકાર મળે અપેક્ષા.

૬ પરિષદો ભરવાની મુરોલીના સમયમાં પણ પંચિષ્ઠ પ્રવૃત્તિના મૂળભૂત હિદેશોને બની શકે તેટલા પ્રમાણમાં બર લાવવા ખાતર મડળે મહાલવાગ મંત્રી સમ્મેલનો ભગવાની યોજના ગઈ સાલથી હાથ ધરી છે તે મુજબ અહેવાલના વર્ષે દહેરામ, ઠાડી, પાદરા, વડોદરા અને ઠરજણ મહાલોના મંત્રા સમ્મેલનો યોજના હતા, અને તેમાં કાર્યકરોની વિવિધ મુશ્કેલીઓ સંબંધમાં યથાચોગ્ય વાટાઘાટ અને વિચારોની આપલે કરી મહાલની પુ પ્રવૃત્તિની પ્રગતિ સાધવાની અને સંગીનતા વધારવાની પ્રેરણા કરવામાં આવી હતી.

૭ પુસ્તકાલય સંરચાનુ તત્ત્વ સુવ્યવસ્થિત રીતે ધોરણસર ચાલે તેટલા માટે માનદ તથા પગારદાર પ્રચારકો દ્વારા તપાસણી વ પ્રચાર કાર્ય કરવાની મડળની નીતિ બરી રહી છે અહેવાલના વર્ષે ચાર માનદ મહાલ પ્રચારકોએ ૨૨ સરચાઓની ભેટ લીધી હોવાનુ જણાયુ છે માનદ મહાલ પ્રચારકો ઉપરાંત પ્રાંત પ્રચારકો નીમવાની નીતિ મડળે સન ૧૯૩૫-૩૬થી સ્વીકારી છે આર્થિક તેમજ વ્યવહાર કારણોસર બે પ્રાંત વચ્ચે એક પ્રચારક રોકવાનું ધોરણ સને ૧૯૩૯-૪૦ થી સ્વીકારવામાં આવ્યુ છે. તેને અનુસરીને, નિવેદનના વર્ષે, વડોદરા-નવસારી પ્રાંતોના પગારદાર પ્રચારક તરીકે શ. જગનભાઈ મધુરભાઈ પટેલની સેવા ચાલુ રખાઈ હતી મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંતો માટેના પ્રચારકની ખાલી રહેલી જગાએ ખેરતવાડા તા. હારીજના યુવક શ. સ્ત્રીમનલાલ જટારા કર દેવેની નીમણાઈ માહે એપ્રિલ ૧૯૪૮ થી કરવામાં આવેલી પરંતુ એ ભાઈને ડેળવણી ખાતામાં નોકરી મળી ગયાથી તથા મારુની નોકરી બાદ પ્રચારક પદથી છૂટા થઈ ગયા છે એટલે મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંતોના પ્રચારકની જગા પાછી ખાલી પડી હોઈ તેને માટે યોગ્ય ઇસમ બોળી ઠાડી તેની જાલામણ કરવા સંબંધિત પ્રાંત મંડળોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

પૂર્વ થયેલા વર્ષે દરમ્યાન, શ. જગનભાઈએ ૧૭૨ વડોદરા પ્રાંતનાં તથા ૯૪ નવસારી પ્રાંતનાં મળીને કુલ ૨૬૬ ગામોની ફેરણી કરી છે એમની એક દર કામગીરી ૨૬૦ દિવસની થઈ છે. ત્યારે મહેસાણા પ્રાંતના કામચલાઉ પ્રચારક શ. સ્ત્રીમનલાલ દેવેએ પણ મહિનાની નોંઠગીમાં કુલ ૪૨ ગામોની ફેરણી કરી હોઈ એમની એક દર કામગીરી ૬૮ દિવસનો થઈ છે નિવેદનના વર્ષે દરમ્યાન પ્રાંત પ્રચારકોએ કરેલી આ ૩૦૮ સરચાઓની કામગીરીમાં રાજ્ય પ્રચારકની ફેરણીનો ૩૯ અને માનદ મહાલ પ્રચારકોની કામગીરીની ૨૨ સરચાઓને ઉમેરો કરતાં, અહેવાલવાળા વર્ષે, કુલ ૩૬૯ સરચાઓની તપાસણી પ્રચારક સરચા દ્વારા મડળે કરી છે પ્રચારકોનાં નામ તથા તેમની કામગીરીનો ખ્યાલ મેળવવા માટે પંચિષ્ઠ પદ્ધતિ જોઈ લેવા વિનંતિ છે માનદ મહાલ પ્રચારકભાઈઓની કામગીરી ગઈ સાલ કરતાં ઇગભર ત્રીજા ભાગની છે ૪ સિવાયના બીજા માનદ પ્રચારકો આખુલ વર્ષે શાંત રહેલા જણાયા છે, તે ઠીક નથી થયું જેમણે કામગીરી બગાડી છે, તેમનો અત કચ્છપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે અને બધાપતે, આ નૂતન સાલમાં, વધારે ઉત્સાહ દેખાવાની હાલક કરવામાં આવે છે.

૮ પગારદાર પ્રચારકો ફેરણી દરમ્યાન કેવા પ્રકારની કામગીરી કરે છે તેનો ખ્યાલ ન એન વિગતો પૂરો પાડશે --

(૧) પુસ્તકોને સિદ્ધા લેખન ન્યાં ચરેલાં ન હોય ત્યાં તે જાને મદદ કરીને કરાવી લેવાં
 (૨) નવીન આવેલા પુસ્તકો જનગણ ગનિસ્ટમાં ચઢાવીને
 પગારદાર પ્રચારકોની તેમજ વર્ગીકરણ કરી આખી નામવારી તથા વિષયવાગી પત્રો
 નામગીરી તૈયાર કરાવી લેવાં (૩) જીર્ણ ચથેલા તેમજ ઉધાપત્રો બગડેલા
 માગિરો વગેરેનું સાદિત્ય કરી કરી આખી તેનું તેમ જ બીજી
 પરતીનું વેચાણ રૂમમાં કરાવી બધને ઉપજેલી રકમ રોજમેળમાં જમા કરાવી લેવી, તથા તેનો
 ઉપયોગ કરાવેલે ધોરણે કરવા બાબત સમજ આપવી (૪) રોજરત્ને પડેલા તથા લખારાયાં
 નકામાં બનેલા પુસ્તકોની યાદી કરાવી તેને કરી કરાવી લેવા થોડા અધિકારી ત કે રિપોર્ટ
 કરાવેલો (૫) દફતરી કાગળોની પૂર્તતા કરાવી સરચાના સિકા તથા અનુક્રમ નંબર ન ખાવી
 એકબીજાત કરાવી લેવી (૬) લોકમદદની રકમની પાવતો આપવાનો વહીવટ ન હોય ત્યાં તે
 દાખલ કરાવેલો (૭) રોજમેળ પદ્ધતસર લખી જે તે રકમ સામે વાઉચર કે પાવતીનો ન બર
 લખવાની સમજૂત આપવી (૮) ત્રિમાસિક તથા વાર્ષિક નિવેદનો તેમ જ અદ્યક્ષપત્રો તૈયાર
 કરવામાં મદદ કરી નાના કરાવવા (૯) વાચનાલયવાળાં આમેએ પુસ્તકાલયો ખોલવા માટે
 જરૂરી પ્રયાગ કરી રકમ ભેગી કરાવીને પુસ્તકાલય માટે માગણી કરાવવી (૧૦) પછાત ગામે તે
 હીરકનિધિમાંથી મળેલા લાભ ભેગવીને પુસ્તકાલયો ખોલાવો લેવાની પ્રેરણા કરવી (૧૧) વાચક
 મંડળના લાભ સમજાવી એવાં મંડળો સ્થાપવાને પ્રેરવા (૧૨) લાજુના તથા બી ગયેલા બાળ-
 કોને પુસ્તકો છૂટથી વાચન આપવાની સમજણ પાડવી, તથા વર્ગ ઉધી ઉમાં લાજુતા બાળકોને
 ઉપરમાં પુસ્તકો વાચના આપવા (૧૩) પછાત કોમોના લોકોને ખોલાવો તેમને વાચનનો લાભ
 સમજાવવો અને તેમને બરના પુસ્તકો વાચવા અપાવવા (૧૪) પ્રોદ શિક્ષિતોને ઉપયોગી થઈ
 પડે તેનું સાદિત્ય વસાવીને તેનો પ્રયાગ પ્રોદ શિક્ષિત વર્ગમાં કરતાં ગહેવાનાં સમજૂત મત્રી-અથ-
 રાત લાઇએને આપવી (૧૫) કાયમ રૂડી રકમો ન્યાં ન મૂકાઈ હોય ત્યાં મુકાવગાવો અગર
 તે વહેલામાં વહેવી તકે તેમ કરી દેવાની સમજ આખી ખાતાનું તે તમક ખ્યાન દોરવું (૧૬)
 ખાતગી આસામીએને ત્યાં રખાવવી કાયમ રૂડી રકમો બની રહે ત્યાં વસલ કરાવી લેવી અગર
 તેમ કરી દેવાની મત્રીને તાલીફ આપવી (૧૭) હાયપગની વધુ શિલક હરેલા ધોરણે જમા કરાવી
 દેવાનું ચૂચવવું (૧૮) શિક્ષણવર્ગો, પત્રિકો તથા શિક્ષકચિત્રોની પરીક્ષાઓનો લાભ લેવા લેવકા-
 વવાની સમજ આપવી (૨૦) પરિણીદિન બેઠવા માટે પ્રેરણા કરી તે માટે કરવાની તૈયારીમ
 જરૂરી દોગવણી આપવી

અહેવાલવાળા વર્ષ દરમ્યાન વડોદરા-નવસારી પ્રાંત પ્રચારકે ઉપરોક્ત પ્રકારની બધી જ
 કામગીરી સતોપકાર રીતે બજાવી હોવાનું જણાયું છે અને પ્રતિના શિક્ષણ વર્ગોમાં હાજર ગઈ
 જરૂરી સાથ આપેલો હતો, વડોદરા પ્રાંતમાં ૨૬૯૫ અને નવસારી પ્રાંતમાં ૧૦૯૨ મળી કુલ
 ૩૭૮૭ પુસ્તકો રૂંધળી દરમ્યાન ૩૫૨ વાચના આપ્યાં હતા

૯ તપાસણી ઉપરાંત, દર સાલ મુજબ અહેવાલના ત્રી પછુ ઉપરોક્ત કરેલા ૧૦ નવીન
 પુસ્તકાલયોની સજ્યા પૂરી કરી આપવા બાબતમાં જરૂરી પત્ર
 નવીન પુસ્તકાલયો વ્યવહાર, રૂબરૂ મુલાકાત વગેરે દ્વારા મરજે પુસ્તકાલય ખાતાને
 સંપૂર્ણ સહકાર આપ્યો હતો

૧૦ પ્રતિષ્ઠાપત્રક પુ પ્રવૃત્તિનું મહત્વ જનમુદ્ધને સમજાવવા કાળે અને સ્થાનિક મંદિરા પગલે મમતા પ્રગટાવવા માટે દર વર્ષે વસતિ પચમીનો દિવસ પુસ્તકાલય પર્વછી ખાસ પુસ્તકાલય પર્વછી દિન તરીકે ઉજવવાનું ઘોષણું છેલ્લા સોલોક વર્ષથી મડળે સ્વીકાર્યું છે. અહેવાલના વર્ષે પણ આ પર્વછી ઉત્સવ ચારે પ્રાંતોમાં ઉજવાયો હતો આવેલા અહેવાલોનો સાર 'પુસ્તકાલય' માસિકના ફેબ્રુઆરી અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યો છે ચાલુ નવાન વર્ષે, આ પર્વછીદિન કાંતે સ્થળે ઉજવાય એવા તજવીજ ગખના પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના ચાલક અને ભક્ત વર્ગને ભલામણ કરીએ છીએ

૧૧. જનતાને શિષ્ટ વાચન પ્રતિ આકર્ષવાના ન્દ હેતુથી મડળે શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાની યોજના સને ૧૯૩૧ થી હાથ ધરી છે અહેવાલવાળા શિષ્ટ વાચનનો પ્રચાર વર્ષે 'સ્વતઃ મોતીલાલ ન. અમીન'ના જીવન અને કાર્ય વિષયક પુસ્તકની ૨૬ થી પરીક્ષા યોજાયેલી એનો લાભ ૫૦ ઉમેદવારોએ લીધો હતો સિવાય વડોદરા, પાદગ, કમજી, કડી, કનોલ, ચાણુખા અને હાલેગામ એ ૭ મહલ મડળાએ વિદ્યાર્થીઓ માટે "આપણા સરદાર" અને "આપણા જવાદર" એ પુસ્તકોની પરીક્ષાઓ, નિવેદનના વર્ષે યોજાઈ હતી. મહાત્મ મડળા તરફે યોજાતી પરીક્ષાનું ક્ષેત્ર એકલા વિદ્યાર્થી વર્ગ પૂરતુ જ મર્યાદિત ન રાખતા તરુણ તેમજ પ્રૌઢ સમાજમાં પણ વિસ્તારવાની જરૂર ગણીએ છીએ

૧૨ દિલકર અને બોધક સાહિત્યના વાચનની નિયમિત ટેવથી જીવનવિકાસ માધવામાં માગદર્શક અને મદદગાર થવાના નુજાશયથી મડળે ગ્રામવાચક ગ્રામવાચક મડળા મડળની યોજના જાહેર કરી છે-(યોજના માટે જુઓ 'પુસ્તકાલય' માસિકના સન ૧૯૪૩ ના આકાશવાણી અંકમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ મડળના અહેવાલનું પાન ૪૦૩)

અહેવાલના વર્ષે પ્રાંત પ્રચારક ત્રીયુત જનભાષના પ્રયાસથી ૩૪ નવીન ગ્રામવાચક મડળો સ્થપાયા છે ને કુલ મંથ્યા ૫૮ થઇ છે આ સખ્યા હજુ બહુ નજીવી હોઇ એમાં આદર-પાત્ર હમેરા કરવા માટે પ્રચારક ભાષ્યએને, આ વૃત્તન સાંનમાં સવિશેષ તજવીજ રાખવાની તથા ગ્રામવાચક મડળો ઠેર ઠેર સ્થાપન કરાવી તેની લેખી ખમરો આ તરફ જે ને તે વખતે જ મોકનાવી આપવાની ખાસ નોંધ લેવા સૂચવીએ છીએ વાચક મડળના ઉત્સાહી સભ્યો તરફથી આવતી વાચન નોંધો વખતોવખત 'પુસ્તકાલય'ના અંકમાં પ્રસિદ્ધ કરાવવાની તજવીજ કરાય છે

૧૩ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ વિષયક શિક્ષણ ઘેરબેઠાં મેળવીને ગ્રંથપાત્રતાની પરીક્ષા પસાર કરવા માગનારાઓ માટે પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાની યોજના પ્રમાણપત્ર માટેની મુજબ, અહેવાલવાળા વર્ષે, એક પરીક્ષા યોજવામાં આવી યોજના હતી એનો લાભ ૫ જણે લીધો હતો પણ પરીક્ષ્ય ઉમેદવારોનો મુખતકોના શાસ્ત્રીય વર્ગીકરણનો અભ્યાસ બિનકુલ કાચો જણાયાથી ફક્ત ૧ જ ઉમેદવાર પ્રમાણપત્ર મેળવવાને ભાગ્યશાળી નીવડ્યો છે

૧૪ પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના અર્કંગ ઉપાસક સ્વ શ્રી મોતીભાઈ અમીન સાહેબનો યાદગીરીમાં યોજાયેલ રમારક ત્રયમાળાના ૬૬૩ પુષ્પ તરીકે રમારકમાળા 'સખળભૂમિ ગુજરાત' નામનું ગુજરાતની લડાયક અમીર ધરાવતી દામોદી રસમય પરિચય કંગા-તુ માનવ જાતીય શક્તિને લગતું પુસ્તક, ગુજરાતના જાણીતા લેખક શ્રી ગોકુળદાસ દા ગાયથુરા પાસે તૈયાર કરાવી, અહેવાલવાળા વર્ષે, પ્રકટ કરવામાં આવ્યું છે

૧૫ મંડળનું મહેકમ ૧ સહમત્રી, ૨ રાજ્ય પ્રચારક, તથા ૨ પ્રાંત પ્રચારકો મળી ૪ સેવકોનું જાણે છે પૈકી મહેમાણા-અમરેલી પ્રાંતના પ્રચારકની ખાલી પડેલી જગ્યા એપ્રિલથી જુનના ત્રણ મહિના માટે જ પૂરી થકાઈ હતી જુલાઈથી એ જગ્યા ફરી પાછી ખાલી પડી છે એટલે પૂર્ણ થયેલ સાત આખરે ત્રણની જ સેવા ચાલુ રહેતી છે મહેકમના માણસોને શ્રેડોના પગાર ઉપરાંત સરકારી ધોરણે ૨ રંગ મોઘવારી શાસ્ત્ર અપાત્તુ હતુ તે જાનેવારી ૧૯૪૮ થી ૩ ૨૫ સેમે આપવાનું સ્વીકારાયું છે છતાં મોઘવારીનો માર્ગ દિનપ્રતિદિન વચ્ચે જતો હોવાથી મહેકમ પોતાની શ્રેડો સુધરવાની આશા રાખે એ બિલકુલ સ્વાભાવિક હોય એવી અગ્રણ્ય પથુ તેમના તન્દ્યી આવી છે. કારણકારી સભાને એનો સદાતુભૂતપૂર્વક વિચાર કરવાનો લલામણુ કરજી.

૧૬ ઉપરોક્ત પ્રાંત તથા માનદ પ્રચારકો ઉપરાંત પગારદાર રાજ્ય પ્રચારક શ્રીયુત વલ્લભભાઈ મુ પટેલે તપાસણી 'ના મથાળાવાળા ફકરામાં જણાવેલી ફેરણી કરવા ઉપરાંત નવાં પુસ્તકાલયો ઉઘાડવામાં ખાતાને મદદ કરવાની, પ્રાંત મડળોની તથા મહાલ મંડળોની વાર્ષિક સભાઓમાં, મહાલ પરિષદોમાં તથા મંત્રી મેમ્બરોમાં હાજર રહીને તેની કામવાહીને દેવાની, તેમજ કેટલીક ગ્રામ અને કર્યા પુસ્તકાલયોની તથા પ્રાંત અને મહાલ મડળોની દફતર તપાસણીની કામગીરી કરી છે ઉપરાંત ગામ્ય મંડળના હિસાબ કિતાબ અને ઓફિસનું દફતર કામ પણ એમણે સંભાળ્યું છે જૂથ અને મહાલ મડળોને જંગતા રાખવાની કરતો પણ એમણે ખત્તવા છે વડા રા પ્રાંતના શિક્ષણ વર્ગમાં તેમજ ખાતા તરફથી યોજાયેલા ધારોના શિક્ષણ વર્ગ અંગે સંપૂર્ણ સહકાર આપવાની કામગીરી પણ રાજ્ય પ્રચારકે બજાવી હતી. ગામ્ય પ્રચારકની બહાર ગામની કામગીરી ૬૦ દિવસની થઈ છે

૧૭ સહમત્રી શ્રી ત તાલુકાનાત નક્ત્તલ ઓકસીએ નિવેદનના વર્ષે ગ્રામ વાચક મડળો બેમાં કરાવવા અંગે જરૂરી પત્ર વ્યવહારનું તથા શિષ્ટ નાયનના પ્રચાર અને પ્રમાણપત્ર માટેની પગીશાઓ અંગેનું તમામ કામ કર્યું છે અખિલ હિંદ પુસ્તકાલય મડળના કાર્યકર્તાઓ સથે મેપર્કમાં નહેવાનો કામગીરી પણ વખતો વખત બજાવી છે પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાના ઉમેદવારોને પત્ર વ્યવહાર દ્વારા વર્ગીકરણ પદ્ધતિનું ક્રિયાત્મક શિક્ષણ આપવાની કામગીરી પણ એમણે જ બજાવી છે મડળને લગતો અગ્રેષ્ઠ ગુજરાતી પત્ર વ્યવહાર તેમજ પ્રાંત અને મહાલ પ્રચારકોના દે વણી અને દેખરેખની કામગીરી ઉપરાંત રમારક માળા અંગે જરૂરી પત્ર વ્યવહાર ચલાવી દરતલિખિત સામગ્રીઓ મગાવાને વર્ગીકરણ વચાવણી સમિતિ પાસે બહાલ કરાવવાની અને

છપાવી પ્રકટ કરાવવાની તમામ કામગીરી સહમત્રએ બાબતી જે સિવાય, વડોદરા મહાધ મંડળની વાર્ષિક સભામાં હાજર રહી યોગ્ય દોગવણી આપી હતી. વડોદરા અને નવસારી પ્રાંતો માટે ગોઠવવાના શિક્ષણ વર્ગોના સંચાલન અને તેમાં શિક્ષણ આપવાના કામગીરી પણ એમણે બાબતી હતી. સહમત્રની બહાનગામની કામગીરી ૬ મિનની થઈ છે.

૧૮. મંડળની કારોનાગી સમિતિના પ્રમુખપદે રાજમિત્ર શ્રીમાન મોતીનાથ હો. દેસાઈ સાહેબ તથા ઉપપ્રમુખપદે શ્રી હરિવલ્લભલાલ યુ. શાહ આયુષ્ય છે, ને તેમણે યોગ્ય દોગવણી આપી છે.

પ્રમુખપદ

૧૯. સન ૧૯૪૬-૪૭ ની સાલમાં મંડળને રૂ. ૧૨૦૦૦ ગરકાર મદદના મળતા હતા.

આહુ રહેલી મોઘવાગને પહેાંચી વળવા ખાતર આ મદદમાં

રાજ્યાશ્રય અને પ્રાંત વધારે કરી દેવાની માગણી મંડળે શ્રીમત મન્કાર સમક્ષ પેશ પચાવતાના મદદ કરેલી તેના પરિણામે રૂ. ૪૦૦૦ નો વધારો મળ્યો થયાના

હુ.મની અવલ નકલ સન ૧૯૪૭ ના જુલાઈની ૭ મી તારીખે

મંડળ તરફ આવી ગયેલી એટલે સન ૧૯૪૭-૪૮ નું વાર્ષિક બજેટ ગેઠવતી વખતે પરકાર

મદદના રૂ. ૧૬૦૦ મળવાના છે એવી ખાત્રીપૂર્વકનું બજેટ ગોઠવવામાં આવેલું પરંતુ એ

પ્રમાણે નકલો કમવાલા બજેટ અન્વયે લગભગ ૧૦ મહિનાનો ખર્ચ પડી ગયા આ- સરકાર

સરકાર હુકમની જાહેરી નકલ મળી તેમાં વધારો નામળ્યો હોવાનો રીસો આવ્યો પરિણામે

ખર્ચની બાબતમાં મંડળને ભારે મુશ્કેલીમાં મુકાવું પડ્યું છે સરકાર બાબતમાં શ્રીમત

સ. કારેન્ડ્રા બાબત દોગતા ફેર વિચારણા કરવાનું યોગ્ય જણાવ્યું હોય તો નવેસર ફર-

ખાસન પેશ કરવી એવું લખાઈ આવેલું તે મુજબની ફરખાસત શ્રીમત સરકારમાં

જુલાઈ મહિનામાં રજૂ કરવામાં આવેલી છે અને તેમાં પૂરી થયેલા ૧૯૪૭-૪૮ નો સાલ માટેનો

વધારો મળવાની પણ માગણી કરાઈ છે એનો નિકાલ સરકાર તરફથી હજી થઈ આવ્યો નથી

આથી રાખવામાં આવે છે કે શ્રીમત સરકાર, મદદ વધારાની મંડળની આ માગણીનો સહાનુકૂલિત

પૂર્વક વિચાર કરીને મંડળની મુઠવણ ટાળે

અનાઉના ધોરણે સરકાર મદદના રૂ. ૧૨૦૦૦, નિવેદનના વર્ષે મળી ગયા છે ચારે પ્રાંત

પંચયતો તરફથી રૂ. ૧૬૦૦૦ની મદદ ભાગે પડે છે જે મળી છે આ બદલ શ્રીમત સરકારનો

તેમજ પ્રાંત પચાવતેનો સહાય આભાર માનવામાં આવે છે

૨૦. નાનમાશિત પુસ્તકોલયો અને વાચનાલયોની કુલ સંખ્યા, અહેવાલવાળા વર્ષે,

૧૫૬૧ હતી તેમાંથી ૧૧૬૮ સંસ્થાઓ મંડળના લવાજમી

મંડળના સંખ્યો સભ્ય તરફથી ચાલુ રહી હતી પ્રાંતવાર સંસ્થાઓ ઉપરાંત વ્યક્તિ-

ગત સભાસદો કરવાનું પણ મંડળનું ધોરણ છે ને તેને માટે

આજીવન સભ્યનું લવાજમ રૂ. ૨૫) તથા વાર્ષિક સભ્યનું લવાજમ રૂ. ૩) કરાવેલું છે તે મુજબ

લવ જર્મી આજીવન સભ્યોના સંખ્યા વર્ષની શરૂઆતમાં ૨૬ હતી, તેમાં ૨ નો વધારો થઈ, અહે

વાલવાળા વર્ષે, આજીવન સભ્યો ૨૮ થયા છે બન્ને વર્ગોના વ્યક્તિગત સભ્યો મંડળના ચોપડે

ન ધાય એ બહુ હઠ્ઠવાયોગ્ય હોઈ તે માટે બનતો પ્રયાસ હજી જારી રાખવા મંડળની કારોનાગી

સમિતિના સભ્યોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે

૨૧ મહા ૧૧ બધાં શુ પ્રમાણે ૧૬ + ૫ મળી ૨૧ મળ્યોનું એક વ્યવસ્થાપક મહા
 માને કારોબારી બધા સન ૧૯૩૬-૪૦ માં કારોબારી મુખમે બરા-
 કારોબારી મહા અને પેલી ૭ માં ગાંધી પરિષદની બેઠકમાં ચૂટવામાં આવેલી, તેમાં
 તેની કાય પદવિતિ અવસાન તથા ગણનામાંને સભ્યે કારોબારીએ કરેલા સુધારાવળી
 અવસ્થાપક મહા દાન કામ કરી ગયું છે. કારોબારી સભ્યોનાં
 નામ પરિશિષ્ટ ૪ માં આપેલા છે

મહાની કારોબારીની અધરા અવસ્થાપક મહાની વાર્ષિક નળા, ૬૨ સાલ પ્રાંત મહાની
 વાર્ષિક સભાઓ મળી ગયા માદ, સપ્ટેમ્બર માસમાં બગાય ૭ અને પૂરા થયેલ વર્ષના
 અહેવાલ-દિવાન તથા નવી સાનનું અદાનપત્ર મળી રૂ. ૭૫ ના નવી સાનના પ્રતો
 વિચારી જે તે નિર્ણય કરી જે છે તે પડી વર્ષ દરમિયાન ઉચિત થતા પ્રતોનો વિચારને નિર્ણય
 દરેક સભામદના લેખી અભિપ્રાય પરિષત ફેરવી ટપાલ બાગ મેળવીને કરી લેવાનો વહીવટ મહા
 સ્વીકાર્યો છે અહેવાલગા વા દરમિયાન એવો પ્રયત્ન મહેનતુ મોખવાગી બંધુ સગાની
 યોરજે વધા / આપવાનો પ્રાપ્ત થયો હતો

૨૨ ધો છુસગ તપાસાયતો મહાનો ડિપન અર્થનો દિસાન પરિશિષ્ટ ૧ માં સામેલ છે
 મહાની ઓશીરનું રથળ સે દ્રલ લાઇબ્રેરીમાં સાર્વજનિક પુ
 દિસાન તથા ઓટીસ સભાની કચેરીમાં ચાલુ મળ્યું છે

૨૩ રચનાતમક કાર્યને પહોંચી વળાય તે માટે નાન્ય તમ્હની મદદ ચાલુ ગમવા તથા
 તેમાં વધારો કરી આપવાનો પ્રયત્ન ફર વિચા છા માટે મમ-
 આભાર વત્રા જેટલો સદાનબૂતિ દર્શાવના બંદ નામદાર મત્રી મહાનો,
 પચાયત પદ્ધતી મદદ પૂરી કરી આપવા બદલ ચાગ્ય પ્રાંત પચા-
 ગતોનો, મહાને વખતોવખત જોઈની સરવડ અને સદાય આપી મહાના કાય પદવે દિલ
 સોજ પાવવા બદલ પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારી તાઈબોનો, મરથા-સભાસદોનાં હવાજમ
 વચ્ચે કરી આપવા બદલ પુ મ સ મહાન સિ. નો, તથા મહાનો દિસાન અને સગવડ વગર
 લવાએ તપાસી આપવા મદદ ગાંધીમત્ર્ય અન્વેષક શ્રી આપાશ્ચ અમીન એન્ડ કો નો
 અત દ ખૂર્શી આજાર માનવામાં આવે છે.

૧૭૦૬૧૬
 તા ૭-૬-૪૬

}

ગામલાઈ કા. પટેલ
 માનદ મત્રી
 વ રા. પુ મહા

પરિશિષ્ટ ૧ લું

સને ૪૭-૪૮ ના ઉત્પન્ન-ખર્ચનો હિસાબ

(તા ૧-૮-૪૭ થી તા ૩૧-૧-૪૮ સુધીનો)

જ	ઉ
૧૭૭૫-૦-૦ કરજા તથા ગ્રામ પુરતકાલ્યોના	૨૪૧૦-૬-૬ મહેકમનો ૫ગાઝ, મોંઘવારી,
લવાજમ તથા મદદના	મુસાફરી ખર્ચ તથા ધો. ૬૩ના
૧૬૦૦-૦-૦ પ્રાંત પચાવતોની મદદના	૩૧-૧-૦ ટીગટ ખર્ચના
૧૨૦૦-૦-૦ સરકાર મદદના	૩૬-૭-૯ પોસ્ટેજ ખર્ચના
૯૩-૧૦-૯ વ્યાજના	૯૨-૭-૯ છપામણી ખર્ચના
૪૬૬૮-૧૦-૯	૨૬-૭-૦ મત્રી તથા વ્યવસ્થાપકોના
૭૮૩-૬-૩ ચાલુ સાલની ખોટ	મુસાફરી ખર્ચના
(મ ડળના ચાલુ ફંડ ખાતેથી	૧૦-૦-૦ ધી ઓલ ઇન્ડીયન લાઇબ્રેરી
લીધી તે)	એગ્રોસિએશનના લવાજમના
૫૪૫૨-૧-૦	૧૩૩૧-૧૩-૦ મદદાલ અને પ્રાંત મંડળોને
	ફાળવણીના
	૧૧૭૫-૦-૦ પ્રાંત મંડળોને પ્રાંત પ્રચારમાં
	ખાતે મદદના
	૨૬૯-૬-૦ પુરતકાલ્ય શિક્ષણ વર્ગના
	૩૯-૦-૦ શિલ્પાચનની પરીક્ષાનાં ઇનામના
	૫૪૫૨-૧-૦

વડોદરા તા ૧૬-૯-૪૮

અમે ઉપરનો ડિવાઇન-ખર્ચનો હિસાબ તપાસ્યો છે અને તે બરાબર છે

(સં.) Apaji

Registered Accountants-Auditors

૩૧-૭-૪૮ના રોજનું સરવાલું

જ	ઉ
૬૨૭૬-૭-૧૧ ચાલુ ફંડ-(રાજ્ય પું મ ડળનું)	૧૦૫-૧-૯ પુરતકોનો રોકા (વેચાણ બાદ
૭૦૫૯-૯-૨ સન ૪૬-૪૭ ચાખનું	જતાનો ખર્ચ),
૭-૦-૦	૯૨-૭-૬ બાલસાહિત્ય મર્ચ સંગ્રહ
૭૮૩-૬-૩ ચાલુ સાલના ઉત્પન્ન-	લા ૧લા ખાતે (૯વે
મા આવેની ખોટના	રોકા નં ૧૧૭)
૬૨૭૬-૨-૧૧	૧૨-૧૦-૦ બાલસાહિત્ય સર્વ-

૮૧૮-૧૪-૨ કાયમી ફંડ —

૭૨૫-૦-૦ સન ૪૬-૪૭ આખરનું

૯૭-૧૪-૨ ચાલુ સાલનો વધારો

૮૧૮-૧૪-૨

૨૧૧૩-૮-૧ અનામત દેવા —

૨૬૭-૧૦-૦ શ્રી સ આ ટ્ર ફંડ-
ના બ્યાજના૨૪૬-૮-૦ સન ૪૬-૪૭
આખરના૨૧-૨-૦ સન ૪૬-૪૭
ના બ્યાજના૧૫૬-૮-૦ સ્વ દત્ત રમા ફંડના
બ્યાજના૧૮૦-૮-૩ સન ૪૬-૪૭
આખરના૨૧-૨-૦ સન ૪૬-૪૭
ના બ્યાજના

૨૦૧-૧૦-૭

૫-

૪૫-૨-૩ ચિ વા ની
પરીક્ષાના૧૫૬-૮-૦ પુસ્તકો ખાતે
મદદના૧૪૬-૭-૩ બાલ સાહિત્ય સર્વ
સમ્રદ બા ૧લાની
પૂરવણી ખાતે (દવે
સ્ટોક નં ૩૮૩)૧૫૭-૨-૧૦ ચાલુ રકાફના બે
ફંડના

૨૧૧૩-૮-૧

૯૨૦૮-૬-૨

વડોદરા તા ૧૬-૬-૪૮

અમે વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળનું તા ૩૧-૭-૪૮ નું ઉપર જણાવેલું સંવાદું
તપાસ્યું છે, અને તે બરાબર છે.સમ્રદ ભાગ રજા ખાતે
(દવે સ્ટોક નં ૧૧૭)

૧૦૫-૧-૯

૯૧-૩-૭-૫ રોકડ ચિનક તથા બેકમા

૫૮ ૧૪ ૮ બરોડા બેકના સેવ્હીંગ
ખાતામાં

૨૦૦-૧૫-૬ નેશનલ મેવ્હીંગ બેકમાં

૭૨૧૧-૬-૦ બરોડા બેકની શીફરડ
ડીપોઝીટમાં૧૬૬-૦-૬ બરોડા બેકના ચાલુ
ખાતામાં૧૪૧૦-૩-૩ પુસ્તકાલય સ સ
મંડળમાં

૫૫-૧૨-૬ રોકડ ચિનક

૯૧૦૩-૭-૫

૯૦૦૮-૬ ૨

(Sd) Apaji Amin & Co

Registered Accountants & Auditors

પરિશિષ્ટ ૨ જી

પ્રાંતવાર લવાજમ આપનાર પુસ્તકાલયોની સખ્યા

વડોદરાપ્રાંત	મહેસાણાપ્રાંત	નવસારીપ્રાંત	અમરેલીપ્રાંત
પુ ની લવાજમ	પુ ની લવાજમ	પુ ની લવાજમ	પુ ની લવાજમ
સખ્યા આપનાર	સખ્યા આપનાર	સખ્યા આપનાર	સખ્યા આપનાર

પ્રાંત પુસ્તકાલય	૧	૦	૧	૧	૧	૧	૧	૧
કર્યા	૨૨	૨૧	૩૦	૨૯	૧૦	૯	૭	૬
ગ્રામ મહિલા, બાલ	}	૫૬૪	૪૩૨	૫૨૫	૩૮૬	૨૫૨	૧૭૨	૧૪૭
પુ કર્યા અને								
ગ્રામ વા								

કુલ	૫૮૭	૪૫૩	૧૫૬	૪૧૬	૨૬૩	૧૮૨	૧૫૫	૧૧૭
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

કુલ ચારે પ્રાંતના પ્રાંત પુસ્તકાલય ૪, કર્યા પુ ૬૯, મહિલા પુ ૨૪, બાલ પુ. ૧૪, ગ્રામ પુ ૧૪૨૦, ગ્રામ વા ૨૫ અને કર્યા વા ૫ મળી કુલ ૧૫૬૧ માધી મદદ લેનારી સખ્યા ૧૨૭૫, અને તે પૈકી લવાજમ આપનારની સખ્યા ૧૧૬૮.

પરિશિષ્ટ ૩ જી

આજીવન સભ્યો

(એકી વખતે રૂા ૨૫) આપનાર)

- ૧ રાજમિત્ર શ્રી મોતીલાલ હોટાલાલ દેઆઈ, વડોદરા
- ૨ રાજરત્ન શ્રી તુલસીલાલ બકોરભાઈ અમીન ,,
- ૩ શ્રી રામભાઈ કાશીભાઈ પટેલ, વસો
- ૪ શ્રી હોટાલાલ ખુદાલભાઈ પટેલ, નાગ
- ૫ શ્રી હરિવંશભાઈ ચુનીલાલ શાહ, પેટલાદ
- ૬ શ્રી મણીલાલ મગજી કાશીવાળા, વાઘોડીઆ
- ૭ શ્રી નટવંશલાલ ઓઝગલાલ શાહ, સિનોર
- ૮ શ્રી મુળચંદભાઈ લક્ષ્મીભાઈ પટેલ, વાવમ
- ૯ શ્રી શિવલાલ મુળચંદ ગીત્રી, ચાણુરમા
- ૧૦ શ્રી ભુભાઈ અમથાભાઈ પટેલ ,,
- ૧૧ શ્રી જયચંદ કાણુરામ બાસ ,,
- ૧૨ શ્રી હમીદલાલ મોતીલાલ પટેલ ,,
- ૧૩ શ્રી અનાલાલ જોષીતારામ પટેલ ,,
- ૧૪ શ્રી પ્રદલાલ તારાચંદ ભવસાગ, ધીણોજ (તા ચાણુરમા)
- ૧૫ શ્રી ચંદલાલ કાળીદાસ શાહ ,,

- ૧૬ શ્રી પુત્રમયદ સુનીલાલ શાહ , , , ,
 ૧૭ શ્રી પીતાંબદાસ લલુપગમ ભાવના , , , ,
 ૧૮ શ્રી ગમણલાલ નમોદાસ શાહ , , , ,
 ૧૯ શ્રી શકરભાઈ ગમસિદ્ધ શૌધરી, આલમજીવ , , , ,
 ૨૦ શ્રી મોહનલાલ બાજુદાસ પટેલ, ચાંપુકી , , , ,
 ૨૧ શ્રી ભગવાનજી ગોધનદાસ ઠક્કર, બદુચરાજી , , , ,
 ૨૨ શ્રી પ્રહલાદજી હંગોવિદદાસ પટેલ , , , ,
 ૨૩ શ્રી મયાભાઈ મણીભાઈ તેવી, નવસારી , , , ,
 ૨૪ શ્રી મણીલાલ હરીલાલ મોદી, કાસળા (તા. માંગરોળ) , , , ,
 ૨૫ શ્રી હીરાલાલ મોતીલાલ પગીખ, પેટલાદ , , , ,
 ૨૬ રાજગુપ્ત શ્રી પ્રતાપરાય ગોધરલાલ મહેતા અમરેલી , , , ,

સન' ૪૭-૪૮ માં નવા નોંધાયેલાં

- ૨૭ શ્રી નાગજનાય જગન્નાથ દવે, મીઠીધાગીપત્ર (તા. ચાણુરમા) , , , ,
 ૨૮ શ્રી આશાભાઈ મથુરભાઈ પટેલ, હાગીજ , , , ,

પરિશિષ્ટ ૪ થું

વ્યવસ્થાપક મંડળની યાદી

પ્રમુખ

૧૭મિત્ર શ્રી મોતીલાલ ડોટાલાલ દેસાઈ, વડોદરા

ઉપપ્રમુખ

શ્રી હર્ષિવદનભદાસ યુ શાહ, પેટલાદ

માનદ મંત્રી

શ્રી રામભાઈ કાશીભાઈ પટેલ, વસો

સલાસદો

૧ શ્રી મગનભાઈ શકરભાઈ પટેલ, વડોદરા	૧૦ શ્રી મૂળચંદલાઈ લક્ષ્મીભાઈ પટેલ, વાવમ
૨ શ્રી નટવરનાથ ગોંધરલાલ શાહ, સિનેગ	૧૧ શ્રી જોશભાઈ લાનદાસ પટેલ, મહેસાણા
૩ શ્રી ચીમનભાઈ હાંભાઈ અમીન, વગણામા	૧૨ શ્રી નાનજીભાઈ જોશિદાસ પટેલ, ,
૪ શ્રી જયવર્તીબેન ન દેસાઈ, વડોદરા	૧૩ શ્રી કાવચજી એકવજી ગણદેવીઆ, ગણદેવી
૫ શ્રી સુનીલાલ પુરષોત્તમદાસ શાહ , ,	૧૪ શ્રી ગણુછાડજી લલુભાઈ દેસાઈ, પલસાણા
૬ શ્રી છોટાભાઈ પુશાલભાઈ પટેલ, નાગ	૧૫ શ્રી ઠસનજી દયાળજી દેસાઈ, નવસારી
૭ શ્રી મણીનાન મ ગળજી કાશીવાળા, વાગોડીયા	૧૬ રાજગુપ્ત શ્રી પ્રતાપરાય ગી મહેતા, અમરેલી
૮ શ્રી ડોડુભાઈ પડિત, મિહપુર	૧૭ શ્રીમે હનલાલ વોરજીભાઈ પટેલ, ,
૯ શ્રી કાનજીભાઈ શીવાલાઈ પટેલ, મહેસાણા	૧૮ શ્રી દયાણુરાય નથુભાઈ જોશી, હારદા

પરિશિષ્ટ પ મું

સન ૪૭-૪૮ માં ભરાયલી મહાલ પગિષ્ટોની વિગત

કષ્ટ પગિષ્ટ	તારીખ	સ્થળ	પ્રમુખ
ચાણુરમા મહાલ ૧૦ મી	૨૮-૩-૪૮ મીટી ધારીવલ	શ્રી અબાલાવ શિવવાલ પટેલ વડીલ	(ચાણુરમા)
હારીજ મહાલ	૨૧-૩-૪૮ પીપલાણા	શ્રી માનસિંગ પૃથ્વીગઝ પટેલ (મહે- સાણા પ્રાંત ધારાસભ્ય)	

પરિશિષ્ટ ૬ ઠું

પ્રાંત તથા માનદ પ્રચારકોની કામગીરી

નામ	કયા પ્રાંતના વ મહાલના પ્રચારક	તપાસણીની સખ્યા વ પ્રાં ન પ્રા
૧ શ્રી હગનભાઈ મથુગભાઈ પટેલ	વડોદરા-નવસારી પ્રાંત	૧૭૨+૬૪=૨૩૬
૨ શ્રી ચીમનનાથ જટારા કેર દવે	મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંત	૪૨
૩ શ્રી પ્રદ્ધાદરાય અબાલાવ બ્યાસ	ફહેગામ મહાલ માનદ	૬
૪ શ્રી હરજીરાજ મોહનલાલ બ્યાસ	ચાણુરમા ,,	૪
૫ શ્રી ચદુલાલ કેસવાલ દવે	,, ,,	૭
૬ શ્રી હલાભાઈ અ પ્રભભટ્ટ	કવેલ મહાલ ,,	૨

૮

૩૩૦

રામય પ્રચારક ૩૬

કુલ ૩૬૬

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના

વ્યવસ્થાપક મંડળની વાર્ષિક સભા

ઉપર્યુક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા તા ૨૬-૯-૪૮ ને વા. રવિના રોજ બપોરના ત્રણ વાગે સેન્ટ્રલ લાઇબ્રેરીમાં મંડળના પ્રમુખ રાજમિત્ર શ્રી મોતીલાલ છો દેભાઈ સાહેબના પ્રમુખપણા નીચે ભરવામાં આવી હતી જેમાં પ્રમુખશ્રી ઉપરાત, શ્રી મગનભાઈ શ પટેલ (મુલકી વિભાગ નાયબ દિવન), શ્રી ચુનીભાઈ પુ શાહ (કામગાર ખાતાના પ્રધાન), શ્રી રામભાઈ કા પટેલ, શ્રી હરિવલ્લભદાસ ચુ શાહ, શ્રી નાનજીભાઈ જે પટેલ, શ્રી ચીમનભાઈ હ અમીન, શ્રી. છોટુભાઈ પડિત તથા પુસ્તકાલય ખાતા તરફથી મુખ્ય વ્યવસ્થાપક શ્રી. કમળાભાઈ તિલક અને મદદનીશ વ્ય શ્રી ઉમેદભાઈ પટેલ પણ હાજર હતા આ સભામાં નીચે પ્રમાણે ઠરાવે થયા હતા

૧ સન '૪૭-૪૮ ની વાર્ષિક સભાએ મળુર કરેલા અદાજપત્ર ઉપરાત, રા ૧૯૬-૬-૦ શિશુલુવર્ગ ખાતે વિશેષ થયેલો ખર્ચ તથા રા ૧૦ ઓલ ઇ લા એ ના લવાજમ ખાતે થયેલો ખર્ચ મળુર કરવામાં આવ્યો.

૨ સન '૪૭-૪૮ના ઉત્પન્નખર્ચનો હિસાબ તથા અહેવાલ મળુર કરવામાં આવ્યા

૩ મંડળની કારોબારીના જે સભ્ય શ્રી ચુનીભાઈ પુ શાહ તથા શ્રી. મગનભાઈ શ પટેલ નવા પ્રધાન મંડળમાં ચૂંટાયા બદલ હર્ષ પ્રદર્શિત કરતો તથા તેમની કારકીર્દીને ફતેહ વાચ્છો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો.

૪ મંડળના સ્ટાફની નવેસર ગ્રેડો ગોઠવવામાં આવી

૫ પુ ખાતાને મળતી સા પુ ની નિલાવ આન્ટમા વધારો થવાની અનિવાર્ય અગત્ય હોઈ તે માટે ન દિવાન સાહેબને મળવા સાડે નીચેના મળ્યેલું એક ડેપુટીશન નીમવામાં આવ્યું

૧ શ્રી હરિવલ્લભદાસ ચુ શાહ, ૨ શ્રી રામભાઈ કા પટેલ, ૩ શ્રી ચીમનભાઈ હ અમીન, ૪ શ્રી મણિલાલ મ કાશીવાળા, ૫ શ્રી મૂળચ દલાઈ લ પટેલ, ૬ શ્રી કલ્યાણગય ન. જોશી, ૭ શ્રી કસનજી ક દેસાઈ,

૮ શ્રી કાવમજી એ ગણુદેવીઆ

૬ સન '૪૮-૪૯ નું ૬૬પણું નું અદાજ મળુર કરવામાં આવ્યું

૭ રા પુ મંડળને મળતી સરકાર મદદની મુદત આ વર્ષે પૂરી થતી હોવાથી રૂ ૨૫૦૦ સરકાર મદદની નવેસર માગણી કરવાની ઠરાવી

૮ વર્ગીકૃત નામવાલિનો તૈયાર થયેલો ત્રીજો ભાગ, પુ. સ સ મંડળને પ્રસિદ્ધ કરવા સાડે આપવા તથા ખાલ સાહિત્ય સર્વ સ અહ ભાગ ત્રીજાનું મેટર ચોગ્ય વ્યક્તિ પાસે તૈયાર કરાવવા ઠરાવ્યું

૯ કરનાળી મુકામે રા પુ પરિષદ ભરવા માટે, વડોદરા ખાતે પુ મંડળ તરફથી આવેલા આમ ત્રણનો વિચાર કરતા અનુકૂળ સ જોગો જોઈને પરિષદ ભરવા ઠરાવ્યું છેવટમાં લોકર પ્રધાનોને ફૂલહાર થઈ, પ્રમુખશ્રીનો આભાર મનાઈ, સભાનું કાર્ય સમાપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું

આત્મકથા બોલે છે:

પુરુષ અને તેની લખવાની ચળવળ હોવાનો તો હું કદાચ જન્મમંજુના કેગામાંથી બચી પશુ જાત નહીં પુરુષ કહી શકું અને નહિ કે સ્ત્રી, કેમકે, સ્ત્રીએ વાતચીત કરવાની ચારવાન કરી, પણ લખવાની ચરુઆત તો પુરુષે જ કરી હતી આજે પણ સ્ત્રી જીવન જીવી રહી છે અને પુરુષ તેની નોંધ મળે છે

આજે જે પરિસ્થિતિ હું જોઈ રહી છું તે જોતાં મને જણાય છે, કે સાહિત્યજગતમાં મારા જેવીની હાજરી માટે ઘણા બધા જવાબદાર છે મનુષ્યના નામ, કીર્તિ તથા કવ્ય માટેના તલસાટ અંગે, કથુલાત કરવાના માણસના ગાંડપણને અંગે, તથા ભાવિ પ્રજાને મદદ કરવા તેમ જ તેની દૃષ્ટિએ અગત્યના દેખાવા માટે અમારો આ જગતમાં જન્મ થયો છે

એટલે સભવ તો એ છે કે ન્યાય સુધી વિભૂતિપૂર્ણ માટેની માણસની શક્તિ પહોંચશે, બીજાના જીવનની અગત્ય વિગતો જાણવાની તેની જિજ્ઞાસા ચાલુ રહેશે અને કસમ સાથે વાત કરવાની તથા ફેશનવાળા ચઢતી તેની વૃત્તિ ઓછી નહિ થાય ત્યાં સુધી તો અમે રહેવાના જ

દેખીતી રીતે જ મનુષ્યનો એક પ્રથમતમ ઇચ્છા પોતાના મંજૂર વાત કરવાની છે પછી પૈમા કમાવાની ઇચ્છા, પોતાનું નામ તથા કીર્તિ કે જીવનમાં દેખાવે પડવાની ઇચ્છા આવે છે મનુષ્યમાત્રમાં અદભૂત કલક આદેશાળનો છે

આ માટે ભય તથા વહેમ પણ જવાબદાર હતા મનુષ્ય મૃત્યુ પામે, તેના દેહનો મંજૂર થઈ જાય ત્યાર પછી પણ પોતાનું નામ તથા કીર્તિ વિશે તે ઓક્કસ હતો તેને ભય લાગતો હતો, કે જીવનકથાલેખકો મારી કીર્તિને પૂરો ન્યાય આપશે નહિ

માણસ, જે વસ્તુઓથી રાત્રે છે તેમાં તે પોતાના વિશે વચારેમાં વધારે તથા ઓછામાં ઓછું જાણે છે! જે લેખકના હાથ હેઠા પડ્યા હોય, જે લેખક ચાનરી આવરી ઘરેડમાંથી સ્વતંત્રતા શોધે છે તે માગ પડે હાથ ચલાવે છે, તે પોતાના વિશે લખે છે અને પશ્ચિમે આ વર્ગના એકનો જન્મ થાય છે કાનેંગી તથા હેન્ની ફેર્ડ જેવા ઉદ્યોગપતિઓ પણ આ વૃત્તિ ધરાવે છે, પેડરોસ્કી અને એ. એ. આર્લિસ જેના કલાકારો પણ આ વર્ગના છે ક્રિટિક અને સુબોલિનો એમ ધારતા હતા કે અમે મહાન બનશું અને મહાન બનવું કેટલું સહેલું છે તે વિશે તેઓએ લખ્યું લિન્ડબર્ગ તથા બાર્ડે એરોપેનમાં પ્રથમ ઉડવાન કયું અને તેઓએ આત્મકથા લખીને વધારે પૈમા અને કીર્તિ સંપાદન કર્યા

રુડયાર્ડ કિપ્લિંગ અથવા હેન્ની જેમ જેવા વિદ્વાનોએ પુસ્તકો લખ્યા અને પૈસા મેળવ્યા-આત્મકથા લખી અને વધારે પૈસા મેળવ્યા ધધાદારીઓ માર્ગ માતપિના યથા છે દલકા મનુષ્યો તથા બીકારાઓ ફેશન તરીકે મારો સ્વીકાર કર્યા છે અલગત, તેમની સખ્યા જુદા છે

વિવિધ ગ્રંથો ભરપૂર મારો વર્ગ કેટલીક રીતે મળતો આવે છે અને ધર્મી વખત સુદર કદ અને ગદ્યાપદ આકાશની હોષ દેખાવ અને દૃષ્ટિબિંદુમાં, રસવૃત્તિ તથા સ્વભાવમાં, સંવૃત્તિ અને ખિન્નવસ્ત્રીમાં તેમજ વિકાસમાં બુદ્ધિ પડતી હોષએ છીએ

અહીં મારે અમારા માહેના એક વિચિત્ર સમુદ્ધનો નિર્દેશ કરવો જોઈએ, જેનો જાહેરમાં તિન્દ્રકાર કરવામાં આવે છે, તેમજોતા ખાનગીમાં બહુ માન દાખવવામાં આવે છે અમારા પર 'ગંડહીન' પશુની ખાનગી છાપ માગવામાં આવે છે સમાજમાં અમારો બહિષ્કાર કરવામાં આવે છે, પણ ખાનગીમાં તો અમારી વાદવાદ બોલાય છે

અમે તો મૂડીવા સમાજમાં બાળકો જેવા છીએ અમારામાંની કેટલીક જન્મથી માડીને શાશ્વતકાળ સુધી લોકપ્રિયતા ભોગવે છે બીજી કેટલીકના જન્મની પણ કોઈને ખબર પડતી નથી કેટલીક તો મદામહેનતે જીવન ટકાવી રાખે છે માત્ર લાખખાતના જીવિતપણાનો પ્રશ્ન પણ અહીં બહુ લાગુ પડતો નથી, અમારા જીવનનો આધાર અમારાં માયાપ પર, જગતમાં નેમના સ્થાન પર, તેઓએ જે જિંદગી ગળી તથા જોઈ તેના પર, અને તેમણે અમને બક્ષેલ આશીર્વાદ પર છે તત્ત્વની દૃષ્ટિએ હું આત્મગર્હિય તથા પ્રગતિત્રવ દી છું. પરિણામની દૃષ્ટિએ હું વિરિષ્ટ પ્રકારના હજો ભોગવતી ઉમગવર્મની છું, પ્રમિદ્ધિમાં આવતાં સ્ત્રીપુરો મારી વિચિત્રતા છે મારી ઓળમાં ઓછી જરૂરિયાત હીક ગણાય તેવો લેખક અથવા તેવા પ્રકારની ગજદારી બ્યક્તિ છે

અમે જણાવ્યું કે સંખ્યાબંધ કારણોને અમે માણસો પોતાની આત્મકથા લખે છે અમારો વિવિધ પ્રકારનો ખુલાસો તેમાં આવી જાય છે અમારો જન્મ આત્મનિરીક્ષણમાંથી થાય છે ન્યુમેનની 'એપોલોજ્યા પ્રોપ્રિયા' તેના દાખલા છે આધ્યાત્મિક દ્રઢને અમે સત્ત આગસ્ટાઇનના 'કનફેશન્સ', બન્નનનું 'ત્રેઈસ એપાઉન્ડીંગ' તથા ગાંધીજીના 'સત્યના પ્રયોગો' લખાયા છે સુખ રમરણોને જગત રાખવાની સેફમાં લેગલોફની ઇચ્છાને 'અમે' 'મેમ્બર' 'નું અસ્તિત્વ થયું પોતાનો અનુભવ બીજાને ઉપયોગી થાય તેવી માન્યતાથી હેન કેલરની 'મા' જીવનકથા' લખાઈ

હજુ તમને આટલાથી મંતોષ ન થયો હોય તો કેસોવાનો 'નિર્વજ્જ એકરાર' બેન્નમિન ફેકનિનનું 'ઉપયોગી વળણો' સુ એસ ટ્રાટ તથા પેપ્સની અગત રમરણો, અને જ્યા જેકસોનો નિખાસ એકરાર છે ગેરે પોતાના પુસ્તક 'દી લોડન દેસ જંગેન વર્ધેસ' થી અમારી સંખ્યામાં એકનો ઉમેરો કર્યો ગિજન તથા મિરમર્ડ પશુ પોતાનો ફાલો આપ્યો છે

પડી તો ટાઈમટાઇ અને રચિત, મિત્ર અને ચેરટરટન તથા બીજા અનેક આવે છે મે અગાઉ કહ્યું તેમ આ સંખ્યા અનંત દેખાય છે

મારે ફક્ત આટલી જ ફર્ગિયા છે, કે મારા કુટુંબના નામ પર બધો લાગે છે અને ખરેખર જેવા છીએ તેવા અમને બતાવવામાં આવતા નથી જેમ અમારી લોકપ્રિયતા વધારે, તેમ અમારી નિંદા થવોના ભય પણ વધારે વ્યક્ત અને અવ્યક્ત જુદાજુદા અમને હથિયાર બનાવવામાં આવે છે અમને સત્યની આરખિવીરૂપ બનાવ્યાં છે.

વડોદરા રાજ્ય ધારાસભામાં

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અને સરકારમદદ

વડોદરા રાજ્ય ધાગમભાની તા ૧૮-૧૦-૪૮ ની બજેટ બેઠકમાં ધાગસભામધ્યે શ્રી ચિમનભાઈ હ. અમીને વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો વિકાસ કરવા બાબત વિવેચન કરતાં જણાવ્યું હતું કે :—

“આપણા વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિએ દુનિયાનું ધ્યાન ખેંચ્યું છે એ માટે આપણા કે શ્રીમત સયાજીરાવ મહારાજને અને સ્વ શ્રી મોનીભાઈ અમીનને જેટલું માન આપીએ એટલું ઓછું છે

“રાજ્યની અને કર્મચારી આમા એકરૂપ થયા હતા, એટલે ઓછા ખર્ચે પણ પ્રવૃત્તિનું પરિણામ મુદર દેખાયું. હવે દેશકાળ અને સખત મોઢવારીના સંલેગેમા માનવ વધારાની જોડે”

“જ્યારે આ બાબત ચર્ચામાં તે વખતે ૪૨૩ લાખજેરી હતી અને તેને માટે ૫૫૨૬ હજાર રૂપિયાની માનવ મજૂર થઈ હતી, જ્યારે અત્યારે ૧૫૬૧ લાખજેરીઓ છે ત્યારે રૂપિયા ૩૮૬૦૦૦ ની માનવ આપવામાં આવી છે — પોણાચાગણી પ્રગતિ થઈ છે, તો તેની માનવમાં દોડો વધારો કેમ ચાલે ? અને હવે તો પાનનીની જગ્યાએ રૂપિયા ખર્ચ ચાલે છે

“જ્યારે પુસ્તકાલયનો બજેટ બેઠકો છે ત્યારે આપણે આર્થિક સુધારા કેમ ચાલે ? આપણા રાજ્યમાં ત્રણ હજાર ગામો છે તેમાં ૫૬૦૦ ગામમાં લાયબ્રેરી છે આવા દાખલા દેશમાં એને દુનિયામાં પણ બહુ જ ઓછા છે હવે તેમાં વધુ પ્રગતિ કરવી જોઈએ અને ચાલુ પ્રવૃત્તિની ખીલવણી કરવી જોઈએ, નહિ તો તે હાલના સમયમાં ટકી શકશે નહિ

“લાયબ્રેરીઓનાં મકાન બાંધવા માટે લોકોની અભિરુચિ વધી છે આ મકાનો બાંધવા માટે લોકમદદનીશ ૩ ૮૦૦૦૦ એ રૂપિયા હજાર ઉપરની રકમો અનામત પડેલી છે પણ મોઢવારી અને સરકાર મદદને અભાવે મકાનો બાંધાતા નથી આમાં ફક્ત પચાસ હજારની વધુ નાણાં મદદની જોગવાઈ કરવી જોઈએ અને મદદ આપવાનું ધોરણ પણ વધારવું જોઈએ હું એમ પણ જણાવવા માગું છું કે આ બાબતમાં લોકમદદનીશ અને દેલુગીઓ પણ મેળવી શકાશે

“ધણી જગ્યાએ પુસ્તકાલયના મકાનોમાં માત્ર ઔપચાલિકોની પણ મુદત ચોજના ચાલે છે પુસ્તકાલયોના બજેટમાં યોગ્ય મદદ આપવા માટે વધુ રૂા પચાસ હજારની જોગવાઈ કરવી જોઈએ આમ રૂપિયા એકલાખ વધારીશું તો ઘણી પ્રગતિ કરી શકીશું

“આજના બજેટની મોટી ખામીના વખતમાં આ માનવ વધારવાનું કેમ બને ? એમ કહેવાનું હોય તો હું કહીશ કે “મેં મળ્યું સુંકું યરો ત્યારે કાકરી આઢાનું પણ થઈ રહેશે” એક કથોડ ૩ ની ખામી માટે ગોઠવણ કરી શકાશે તો આ અતિ ઉપયોગી પ્રવૃત્તિ માટે ખર્ચવાના ૩ એક લાખનો ગોઠવણ ? આથી રાજ્યમાં પ્રવૃત્તિ ખીલવા સાથે આપણા આખા દેશને ઘણું બાંધવાનું અને અનુકરણ કરવાનું મળશે.

—ચિમનભાઈ હ. અમીન

(૧) તુલસી રામાયણના મહાવાક્યો-પ્રયોજક શ્રી ગોપાલજી ઓઘવજી ઠંછર, પ્રકાશક સરતુ સાહિત્ય વર્ષક કાર્યાલય, અમદાવાદ કાઉન કર્ના પૃષ્ઠ ૯૬+૮, સચિત્ર સાદુ પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૦-૮-૦

તુલસીકૃત ગમાયણ એ આપણી આર્થ મંરુતિમાંથી પ્રાપ્ત થયેલો એવો મહાન સંસ્કાર ગ્રંથ છે કે જેને આદર્શ માનવી બનાવા માટેની તમામ પ્રેરણાઓના લઙ્કારૂપ લેખી રાકાય તેમાં પણ ગોસ્વામી તુલસીદાસજીની રસભરી અલ્લોકિક બાની તો એના વાચન શ્રવણ કરનાર દરકોઈને મુગ્ધ કરે તેવી છે પ્રયોજક એ મહામંથમાંથી રત્નરૂપ લેખી શકાય તેવાં મહાવાક્યો મૂળ દોહા ચોપાઈ કે ૭૬ એના સરળ અનુવાદ સાથે આપેલ છે

આપણે ગમાયણ લઈ વાંચી પ્રેરણાઓ મેળવવા માગનારને માટે તો આખો ગ્રંથ ઉપયોગી છેજ, પરંતુ આજના દોડતા જતા જમાનામાં આવું મંરુતિવાચન મેળવવા માટે આ મહાવાક્યોનું પ્રકાશન ઠીક ઉપકારક નીવડશે આ મહાવાક્યના નાનકડા પુસ્તકને ગીતાના નિત્યપાઠ માધક રામાયણસારના નિત્યપાઠ તરીકે સહેજે સ્વીકારી શકાય પુસ્તકાલયોમાં આવું ધર્મનીતિપ્રેરક વાચન અવશ્ય વસાવી લેવાય

(૨) છોટમની વાણી-રચયિતા કવિ છોટમ, પ્રકાશક, કદ, ઉપર પ્રમાણે સાદુ પૂઠું, ૬૭+૮, મૂલ્ય રૂ. ૦-૪-૦

પ્રકાશક મર્યા તરફથી આ અગાઉ 'છોટમની વાણી' પ્રસિદ્ધ થઈ હતી તેને સારો અવકાશ મળ્યો હતો પ્રાચીન સતતકવિઓની વાણી આપણા દિન પર દિન નારિતક બનતા જતા સમાજને આસ્તિકતાના માયા ગદ્દ પર લાવવામાં હી ૧૯૩૫ નીવડે એ "છોટમની વાણી" તો આખો ગ્રંથ નો વસાવી શકે અથવા તેમનાં આખા ૧ વગેરે મિવાયનાં પદો, લજ્જતોનો લાલ સર્વમામાન્ય જગને મળે તેવી સસ્તી કિંમતે ૯૬ પદોનો આ મંચિત્ર પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે

દેટલાંક પદોમાંથી ટાંકકોઈ ચરણો કમી કંગાઈ તેને બદલે ચોકડીઓ મૂકી ચલાવી લીધી છે. તે અમારા નમ્ર મત અનુસાર યોગ્ય થયું નથી કાં તો એ પદો બિલકુલ જ ન અપાયાં હોત અથવા યથાવત અપાયાં હોત તે જ છટ હવુ એથી તેમ કરનારનો આશય પડેને દુઃકાવવાનો અને વડું પદોને સ્થાન આપવાનો હોવા છતાં કવિની રચનાની મૂળ ખુબીનો આસ્વાદ માર્યો જવાનો સંભવ રહે છે

હવે પછી આના અન્ય કવિઓની કૃતિઓની પસંદગી વેળા આવું ધોરણ ન રખાય એ ધ્યાનમાં રાખી છે એકંદરે સરનાની પદોની પસંદગી આવશ્યકપાત્ર છે કેટલાંક તો આજે પ્રામજનતામાં લોકકલ્પને ગવાતાં પણ છે.

(૩) કબીરની માખીઓ—સપાદક શાસ્ત્રી હિમ્મતરામ મહાશયર જનની, પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે પુસ્તકે પેણ પેણ કદના પૃષ્ઠ ૬૯, સાદુ પૃષ્ઠ મૂલ્ય ૦-૪-૦

ઉપર જણાવ્યું તેમ સંતકવિઓની વાણીના એક વિશેષ પ્રકાશનરૂપ આ સાખીઓને લેખી શકાય સંત કબીરનું સ્થાન આપણા પૂર્વધર્મસ્થાપકોમાં છે એઓએ ભાગવતમાં નામ પામતા જતા ધાર્મિક સંસ્કારોને અતેજ કરવામાં જે કાળે આપ્યો છે તે ભારતવાસીઓ માટે અતિ ઉપકારક નીવડ્યો છે અને જ્યારે જનતા અંધશ્રદ્ધા પાછળ દોરાતી જતી હતી ત્યારે તેમણે લોકોની આંખો ઉઘાડી દે તેવા બોધવચનો આપેલા તે તેમજ આધ્યાત્મિક આદેશો આપેલા તે હરકોઇને નરમસ્તક બનાવી દે તેવા છે તેમાં પણ તેઓશ્રીની બોધક સાખીઓ તો અનેક સ્થળે અવતરણરૂપે વિશ્વસાહિત્યમાં પણ ઉપયોગમાં લેવાય છે એવી બોધક અને તત્ત્વજ્ઞ પ્રેરક સાખીઓનો આ અગ્રહ પ્રામજનતામાં પ્રચારપાત્ર લેખાવો જોઇએ ઊતરતા વેખાતા યરના લેખમાં પણ આ સાખીઓ ગવાય છે અને તેની ભક્તિભાવભરી અસર એ જનતામાં જોવા મળે છે દરેક સાખી સાથે તેનો મળ જનુવાદ પણ આપેલો છે આવી નાની અલ્પમૂલ્ય પુસ્તિકાઓ પ્રકટ કરીને સંસ્થાએ જનતા પર એક જાતનો ઉપકારજ કર્યો છે, એમ મહેજે ઉચ્ચારી જવાય છે.

(૪) બાળકોના આચાર—લેખક શ્રી સોમાભાઈ ભાવસાર, પ્રકાશક કદ, પૃષ્ઠા ઉપર પ્રમાણે પૃષ્ઠ ૪૦, મૂલ્ય ૦-૨-૦

શ્રી સોમાભાઈ ભાવસાર આપણા બાલસાહિત્યના બાળકોમાં આદર પામેલા એક ઉત્સાહી લેખક છે બાળકોને આચારવિચાર શીખવવા માટેના પ્રયત્નશીલ હોય છે, મા-બાપની શિખામણ ઉપરાંત વાચતા શીખેલા એ બાળકો આમાં બાળકોને પ્રેરણારૂપ નીવડે તો આ બાળકોગ્ય શૈક્ષણિક લખાણેલા પાંદો વાંચતાં શીખશે તો તેમના પર તેની વધુ ઊપ પડશે મોટા અક્ષર અને સુધક છપાપથી છપાયેલ બાળકોના હાથમાં મૂકવા જેવી આ પુસ્તિકા પુસ્તકાલયમાં આવતા બાળકોના હાથમાં સુખે મૂકી શકાય.

(૫) ગુલાબ અને કટક—લેખક શ્રી રમણલાલ વસંતલાલ દેસાઈ, પ્રકાશક આર આર શેઠની કંપની, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨ કઠિન કદના પૃષ્ઠ ૩૮૯+૧૨, સચિત્ર કવર જેકેટ સહિત પાકું પૃષ્ઠ, મૂલ્ય રૂ ૫-૦-૦

સાક્ષર શ્રી રમણલાલ દેસાઈની મિદ્ધ હસ્ત કટાક્ષકળો આજે ગુજરાતી સાહિત્યમાં અગ્રણ્ય છે “શારદા” માસિકમાં આવી ગયેલા એઓશ્રીના “આત્મનિરીક્ષણ અને સંકલ્પ” શીર્ષક પ્રામોગિક કટાક્ષલેખો અગાઉ સસ્તુ સાહિત્ય વર્ષક કાર્યાલય દ્વારા પ્રસિદ્ધ થયા પછી તેની સાથે જ બીજી વધુ ત્રણ લેખમાળાઓ આ પુસ્તકમાં સંગ્રહવામાં આવી છે ૧ લી લેખમાળા “માનની પશુનો દરિયો” શીર્ષક હેઠળ આજના વર્તમાન માનવીનાં કર્મોને જોતાં પશુઓ એ માનવીને કથી નજરે જોતાં હોય તેવું હળવા કટાક્ષલયુક્ત માર્મિક વિવેચન છે ત્યારે બીજી લેખમાળા “આત્મનિરીક્ષણ” તો પરિચય, એ પુસ્તક સ. સ. ૧૬ દ્વારા પ્રસિદ્ધ થયેલો ત્યારે આપી ગયા છીએ ત્રીજી લેખમાળા “સકંપ” શીર્ષક હેઠળ અપાઠ હોઇને તેમાં આજના

વાતાવગ્ધુમાં માનવીએ કેવા થવું ઘટે તેને લગતા આત્મસંકલ્પો આપ્યા છે ત્યારે ચોથી લેખ માળા લિન્નિખિન્ન વિષયો પગલેનું ગભીર વિચાર દર્શન છે અને પાંચમી પ્રાસંગિક લેખ માળામાં વખતોવખતના બનાવો પગથી ચુરેલા રિચારો એમની એજરથી વાનીમાં રજુ કર્યા છે.

આજના કાળમાં વિષમ બનેલી પરિસ્થિતિ પર પ્રકાશ ફેંકના લેખકે તેમાંથી ઉત્પન્ન મર્મનિધાન, સ્વાભાવિક છે કે કોઈને કટકે રૂપ નીવડે, બ્યારે, આખુલ પુસ્તક એ સિદ્ધાંતના શુદ્ધાનુસાર નીવડશે એ નિર્વિવાદ છે.

(૬) રમેશ્વર રસાયણ (ત્રીજી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી વન્દિતાગોરી દેસાઈ, પ્રકાશક, એન એમ. ત્રિપાઠી લિ મુબઈ ૨ કાઉન કદના પૃષ્ઠ ૩૫૧x૩૨ સચિત્ર પાકું પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૩-૧૨-૦૦

રમેશ્વરજીનાવવાનું જ્ઞાન આપતા પુસ્તકની દર ત્રીજે વર્ગે આવૃત્તિ થાય એ આપણી જનતાએ રમેશ્વર રસાયણનું વિજ્ઞાન જાણવા પ્રત્યે કેટલી અભિરુચિ ધરાવે છે તેના પુરાવા રૂપ લેખી શકાય. આગવી આવૃત્તિએમાં અપાયેલી માહિતી આ અવૃત્તિમાં પણ અપર્ક દોષને ઉત્પન્નના ભાગમાં સ્ત્રીઓ જે બેઠા બેઠા અજમાવી શકે તેવા ધરગથ્ય ઉપચારો પણ આપ્યા છે. રમેશ્વર વિજ્ઞાનમાં રસ ધરાવનાર સૌને એ રસપ્રદ નીવડેતું છે જ.

(૭) દૂર્ગગા (બીજી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી અવિનાશ બ્યાસ, પ્રકાશક, કદ, પૃષ્ઠ, ઉપર પ્રમાણે પૃષ્ઠ ૨૧૪, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦૦

શ્રી અવિનાશ બ્યાસ આપણા સાહિત્યના એક અગ્રગણ્ય ગેય કાવ્યોના રચયિતા હોઈને તેમણે રચેલા કાવ્યો આજે તાજ અને લય સાથે અનેક સર્માર મોમાં ગવાય છે. લોકજીને રમતા એ ગેય કાવ્યોનો સમ્રાટ ૧૯૪૬માં પમિદ થયેતો તે પછી આ નરી આવૃત્તિમાં તેમણે બીજા નવાં લખેલાં કેટલાંક વધુ ગેય કાવ્યો ઉમેરીને આ સમ્રાટ પ્રસિદ્ધ કર્યો છે. શ્રી અવિનાશ બ્યાસે રચેલાં અને વાર વાર ગાવા ગમે તેવાં આ કાવ્યોનો સમ્રાટ આવકાર પાત્ર નીવડેને પુસ્તકનાં છપાઈ, મદાઈ અને રૂપરંગ આકર્ષક બનાવવામાં પ્રકાશકોની જહેમતે પ્રશંસાપાત્ર છે.

મ. પ્ર. બ્યાસ

(અનુસંધાન પાન ૧૩૫)

ગર્જરગ્ધર રત્ન કાર્યાલય—અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧૩ અવતિપતિ સિદ્ધરાજ—લેખક શ્રી ધૂમકેતુ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦૦

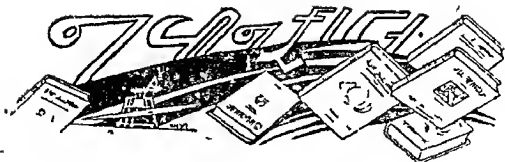
૧૪ પૃથ્વીરાજ—લેખક - ઉપર પ્રમાણે, મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦૦

નવચેતન સાહિત્ય મંદિર—અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧૫ માલધારી—લેખક - શ્રી ડૉ. રઘુનાથ ગજારામ કદમ, મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦૦

મા—મુળ લેખિકા—શ્રી અનુરુપમા દેવી, અનુવાદક શ્રી "નિર્મળકુમાર",

મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦૦

આર. આર શેઠની કું. મુખર્જી તરફનાં પુસ્તકો

૧ ઝંઝાવાત-ભા ૧ લો-લેખક શ્રી ગ્રમણલાલ વસતલાલ દેસાઈ, મૂલ ૧ રૂ. ૫-૦-૦

૨ ગુલાબ અને કંટક-લેખક ઉપર પ્રભાણે, મૂલ ૧ રૂ. ૫-૦-૦

એન. એમ. ત્રિપાઠી સિ. મુખર્જીનાં પુસ્તકો

૩ ગુજરાતજીને પગલે પગલે-લેખિકા શ્રી શાન્તા માધી, મૂલ ૧ રૂ. ૨-૮-૦

૪ સોઈનું રસાયણ-(ત્રીજી આવૃત્તિ) લેખિકા શ્રી વન્દિતાગૌરી દેસાઈ, મૂલ ૧ રૂ. ૩-૧૨-૦

૫ દ્વિગ મા-(ત્રીજી આવૃત્તિ)-લેખક શ્રી અર્વિનાથ બ્યાસ, મૂલ ૧ રૂ. ૩-૦-૦

નવજીવન પ્રકાશન મંદિર-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૬ જીવનનું પરોટ-લેખક શ્રી પ્રભુદાસ જગનલાલ માર્ઘી, મૂલ ૧ રૂ. ૮-૦-૦

૭ ત્રી-પુરૂષ મર્યાદા-(ચોથી આવૃત્તિ) લેખક શ્રી કિશોરલાલ ધ મશગવાળા, મૂલ ૧ રૂ. ૧-૮-૦

૮ ભાઈ અને બેરી-લેખક શ્રી ચિમતલાલ પ્રા ભટ્ટ, મૂલ ૧ રૂ. ૦-૮-૦

૯ મુશ્મૂત આંધુવેઈ-ભાગ ૧-૨-અનુવાદક શાસ્ત્રી કાવીદાસ ગોવિંદજી, મૂલ ૧ અને ભાગના રૂ. ૧૫-૦-૦

૧૦ બાપુની પ્રસાદી લેખક શ્રી મયુગદાસ ત્રિકમદાસ, મુખર્જી

સસ્તું સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય-અમદાવાદનાં પુસ્તકો

૧ છોટમની વાણી-લેખક કવિશ્રી છોટમ, મૂલ ૩ રૂ. ૦-૪-૦

૨ તન્ત્રકથા-યોજક શ્રી દેસાઈ વીલજી ગોવિંદજી, મૂલ ૧ રૂ. ૧-૮-૦

૩ તુલસી રામાયણના મહાવાક્યો-પ્રયોજક શ્રી ગોપાલજી ઓધવજી ઠક્કર, મૂલ ૦-૮-૦

૪ કબીરનો સાખીઓ-સંપાદક તાત્રી દિગ્મતગમ મહાત્મક જનની, મૂલ ૦-૪-૦

૫ વૈદકના અકસીર ઉપાયો-પ્રયોજક શ્રી વિજયશર ધનતક મુનશી, મૂલ ૦-૬-૦

૬ બાળકોના આચાર-લેખક શ્રી સોમાભાઈ ભાવસાર, મૂલ ૦-૨-૦

૭ બ સીમાં ભગવાને શુ ગાયુ ?-લેખક શ્રી અમૃતલાલ મુંદગજી પટિયાગ, મૂલ ૦-૩-૦

ક્ષમાપના

૩

વડોદરામાં ગયા માસમાં શરૂ થયેલી છાપખાનાના કારીગરોની સામુદાયિક હડતાળને કારણે ઓક્ટોબર માસનો “ પુસ્તકાલય ” નો અંક અમો નિયત તારીખે પ્રસિદ્ધ કરી શક્યા ન હતા. તે માટે અમો અરે અમારા વાચક-ગ્રાહક મિત્રોની ક્ષમા માગીએ છીએ.

“ પુસ્તકાલય ” માસિકના છેલ્લા દસમાં અનિયમિત થવાના પ્રસંગો માત્ર ગયા વર્ષમાં કારણવશાત્ બનવા પામ્યા હતા, પરંતુ આ વખતની અનિવાર્યતા આગળ અમે નિરુપાય હતા અને તેથી ઓક્ટોબર નવેમ્બરના સંયુક્ત અંક તરીકે આ અંક વાચકો સમક્ષ અમે રજુ કરી શક્યા છીએ હવે પછીના અંકો નિયમિત પ્રવૃત્તિ થાય તે માટે અમો પ્રયત્નશીલ રહીશું જ.

પ્રૌઢશિક્ષણ પ્રચાર

વડોદરામાં પ્રગટીય સંસ્થાએ રાજકારણનાર હાથમાં લીધા પછી, પ્રૌઢશિક્ષણ પ્રચારને સારો વેગ મળશે એવી અમારી ધારણા હતી, પરંતુ હજી એ દિશામાં જે ગતિ અગાઉ કામ થતું હતું, તે જ રીતે થતું જણાય છે.

પ્રાથમિકશિક્ષણ પ્રવૃત્તિ એ પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિનું એક અંગ જ છે અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં રસ ધરાવતાં માટે આ પ્રવૃત્તિ હવે વધુ વેગવાન બને તેવા પ્રયત્નો કરવાનો વખત આવી ગયો છે. પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં મુખ્ય કાર્યકર્તાઓ તરીકે ગ્રામ શિક્ષકો હોય છે, અને બાળકોનું શિક્ષણ તેમ જ મોટેભાગે વાચન પૂર પાડવાનું કામ જેમ તેઓ ખૂબ અને મેગલાવન-પૂર્વક જાળવે જાય છે તેમ અલગ પ્રૌઢોને પણ વાચના લખનાં શીખવવા માટે પોતાનો સક્રિય મેવા આપે તો એ અનેક પ્રૌઢોના આત્મોર્વાદ મેળવવા તેઓ ભાગ્યશાળી થશે ઉપરાંત, દેશને લાંબનરૂપ ગણાતું આ એક આગવડત્વ કલક દૂર કરવામાં તેમનો અનોડ ફાળો નોવાશે.

આપણી પાઠશાળા મુજબ હવામાં, છેલ્લા થોડાક માસ થયાં આ પ્રવૃત્તિએ સક્રિય સ્વરૂપ ધારણ કર્યું હોઈને એની પ્રગતિના હવાલો વાચતાં એવો ઠીક ઠીક પ્રગતિ સાધી હોવાનો ખ્યાલ મળે છે ત્યાં, આ પ્રવૃત્તિ પાછળ પ્રાયશઃ શાળાના શિક્ષકો જ માત્ર નહિ પરંતુ શાળા-પ્રધારીઓ અને જાહેર જનતાના પણ માથે સહકાર સધાઈ કામ કરવામાં આવે છે આમ પરંપરા સહકારપૂર્વકની કામગીરી સહેજે દીપ્તિ બેઠે એ સ્વાભાવિક છે.

આપણે ત્યાં આ પ્રવૃત્તિને માત્ર પુસ્તકાલયો પૂરતી કે શિક્ષકો પૂરતી મર્યાદિત ન ગણેવા દેતાં જાહેર જનતાને, અગ્રગણ નાગરિકો, વિદ્યાર્થીઓ અને આગેવાન સેવાભાવીઓને સહકાર લેવા આગ્રહ છે ઉપરાંત, શ્રીમત સરકારે પણ આ કામગીરી માત્ર શિક્ષકો પૂરતી મર્યાદિત ન ગણેના દેતાં આને અંગેની વિશેષ કામગીરી મહાન સામ્રાધિકારી સાહેબોને પણ સુપ્રત કરાય તો તેમની દોરવણી અને દેખરેખને લાભ આ કાર્યકર્તાઓને મળે તેની જાના થતી ઘટે

વળી, પકોડના મુબ્ત મુલાકાતના જિલ્લાઓમાં તો આ પ્રવૃત્તિ માટે ખાસ મહેનમ પણ ગળાયાનું જણવા મળે છે, એટલે અમને લાગે છે કે, કેળવણી ખાતા દ્વારા આ અંગેનું એક ખાસ ખાતુ જોતી આ પ્રવૃત્તિને વધુ વેગવાન બનાવવાના પ્રયત્નો કરવા આવશ્યક જણાય છે

અનખત, આપણે ત્યાં “ પ્રૌઢ શિક્ષણ પત્રિકા ” આ કાર્યને અર્થે શ્રીમત સરકાર તરફથી પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે તે સ્વત્વ છે, પરંતુ માત્ર એ પત્રિકાથી ધાયો અર્થ નહિ સરે એમાં બહુ બહુ તો પ્રૌઢો વાંચી શકે તેવા- સારી રીતે વાંચતાં શીખેલા પ્રૌઢો વાંચી શકે તેવા- લેખો અપાતા હોય, પરંતુ જ્યાં મૂળાક્ષરોની પ્રારંભની પ્રવૃત્તિ પૂરતા પ્રમાણમાં પ્રસરી નથી ત્યાં એમના વાચનપ્રચાર માટે એ કેટલે દરજ્જે ઉપયોગી નીરડે તે વિચારવા જેવું છે

આશા છે, આ ખાખતમાં શ્રી અરકાર તેમ જ આપણા ગામ આગેવાનો ઘટતાં સક્રિય પગલાં લેશે

આગામી સાહિત્ય પરિપદ સંમેલન

‘ગુજરાતી સાહિત્ય પરિપદ’ આગામી અધિવેશન જુનામઠ મુકામે ભરવા ત્યાંના સાહિત્યકારો તરફથી પરિપદને આમ ત્રણ મળતા, પંચિપદની મધ્યસ્થ સલાએ એ આમ ત્રણને સ્વીકાર કર્યો છે અને નાતાલમાં ભરવા કગવ્ય છે એના પ્રમુખ તરીકે નીચેનાં નામો પસંદ કરવા છે તેમાં (૧) શ્રી કનૈયાલાલ માણેકલાલ મુનશી, (૨) મુનશી જિનવિજયજી, (૩) શ્રી દુર્ગોશંકર શાસ્ત્રી અને (૪) રજુ કરાયા છે, આ સંમેલનના પ્રમુખસ્થાન માટે એક વધુ નામ સાક્ષર શ્રી રમણલાલ દેસાઈનું પસંદગી પાત્ર હતું તે કદાચ મધ્યસ્થ સલાની ધ્યાન બહાર ગયું હોય વા કઈ કારણવશાત્ રહી ગયું હોય તો પસંદ કરાવવું ઘટે

પુસ્તકાલયોને મદદ

સા. પુ. મોટી ઢાઉ (તા મહેસાણા) ને ૫૫ સ્થાનિક શિક્ષક શ્રી. શંકરભાઈ પુરુષોત્તમદાસ તરફથી, ૮૫ સા દુર્વલચંદ પીતાજીદાસ, ૫૫ શા ડેશવલાલ ઠાકરશી, ૫૫ શા બીખાભાઈ ઠાકરશી, ૫૫ શા માધવલાલ દામોદરદાસ, ૫૫ મિસ્ત્રી શંકરલાલ કેરાનલાલની કું ૫૫ મિસ્ત્રી મોમયદ માધવલાલ, ૪૫ શા મનમુખનાથ સુનોજાન તરફથી

સા પુ કુનારા (તા સિદ્ધપુર) ને પુ માજી મુખ્ય શિક્ષક શ્રી ઈશ્વરભાઈ ગણેશભાઈ પટેલ તરફથી.

મા પુ નારદીપુર (તા કમોદ) ને ૧૦૧૫ દાનાર ગેઠ ભોગીલાલભાઈ તરફથી

મા પુ. જિતોડા (તા ચણુરમા) ને રૂપિયા ૧૦૫ પા ચણુદાસ મુળદાસ વીંગતા (તા ચણુરમા) ૩૫ પા જોડતારામ પગસોતમદાસ વાવડી (તા પાટણ), ૫૫ પા શિવદાસ જોયરદાસ ચાણુરમા પુ દેશાઈ બીજેલ વીમા કાચેડા તા સિદ્ધપુર પુ દેશાઈ હરિ લાલજી ચંડાગજ તા સિદ્ધપુર તરફથી

શ્રી. સ્વર્ગસ્થ ભાઈલાલભાઈ જોરાભાઈ અમીન

ગઈ તા ૯-૧૧-૪૮ ના રોજ વચ્ચામા સાર્વજનિક પુસ્તકાલયના એક પરમ દિવસથી અને અનેક જાહેર કાર્યોમા સક્રિય કામગીરીનો ફાળો નોંધાવનાર શ્રી ભાઈલાલભાઈ જોરાભાઈ અમીનનું દુખદ અવનાન નીપજ્યુ છે. વચ્ચામા કર્યા પુસ્તકાલયની સેવામા સ્વર્ગસ્થનો ફાળો વિશિષ્ટ હતો ઉપરાંત રચાનિક તેમ જ પ્રાત અને રાત્રીની અનેકવિધ ક્ષેત્રે વિવિધ સેવાઓ તેમણે અર્પી હતી વ જ પ્રભમડગના સ્થાપકા પૈકી તેઓ પણ એક હતા.

સ્વર્ગસ્થ ચોનારી પાછળ બહોળું કુટુંબ વિદાય કરતું મૂકી ગયા છે તેઓશ્રીના રમાગક અર્થે વચ્ચામા માર્વજીક પુસ્તકાલયના મકાન પર ટાવર મૂકવા માટે તેમના પુત્ર શ્રી શશિકાન્તભાઈએ રૂ ૨૫૦૧ ની ફેણગી આપી છે.

પ્રભુ સ્વર્ગસ્થના આત્માને શાંતિ અર્પો, એ જ અભ્યર્થના.

સ્વર્ગસ્થ શ્રી ભાઈલાલભાઈ
જોરાભાઈ અમીન

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગારદાર તેમજ માનદ પ્રચારકાએ નીચેનાં સ્થળોની મુલાકાત લઈને ત્યાંની પુસ્તકાલય વચનાલય સરચ ઓની તપાસણી કરી છે અને દફતરી તથા પુસ્તક ગોઠવણીની અવ્યવસ્થા દૂર કરી છે. વર્ગીકરણ તથા વાચન પ્રચારની પણ કામગીરી બજાવી છે.

(૧) વડોદરા-નવસારી પ્રાંત પ્રચારક રા. છગનભાઈ મથુરભાઈ પટેલ માહે સપ્ટેમ્બરમા કરજણ મહાલના, —(૧) મેથી (૨) જુલા (૩) રોપા (૪) કહોણા (૫)

(૫) દત્તેશ્વર (૬) આમગ (૭) કરપુ (૮) સશ્વિયાદ (૯) સગડોળ (૧૦) સામરા (૧૧) લીલોડ (૧૨) જુની જીરડો (૧૩) નવી જીરડો (૧૪) મંધારા (૧૫) ગણપતપુગ (૧૬) ભરયાલી (૧૭) સાદરણા (૧૮) કાસમપુર (૧૯) નિશાળોધા (૨૦) કયાગિયા (૨૧) કલા કામગીરી દિન ૨૩ ૩૫૩ વાંચવા આપેલા પુસ્તકો ૧૪૬.

(૨) કડી ગાહાલ માનદ પ્રચારક રા હાહાલાલ અબાલાલ બ્રહ્મભટ્ટ માહે સરટેમ્બરમાં (૧) નાન કડો

(૩) ચાણુસ્મા મહાલ માનદ પ્રચારક ગ. ચ દુલાલ કેશવલાલ દવે મન ૧૮૪૮ માં (૧) ગેલિયા વામણા (માર્યમા) (૨) મણિયારી (માર્યમા) (૩) કનોડા

(૪) મહેસાણા મહાલ માનદ પ્રચારક રા માધવ મો યૌધરી માહે સરટેમ્બર-મા-(૧) પુનાસપુ (૨) નેગણુ ગ

તેપાસણી દ મ્યાન પ્રચારક ભાઈઓએ જે આમીઓ દર્શાવી હોય તે વેળાસર સુધારી લેવા તથા જે જે સૂચના સમજૂત આપી હેય તે દરેકનો યોગ્ય અમલ તાકીદે કરી નાખવા જે તે સંસ્થાના મત્રી ભાઈઓએ લેવામણુ કરવામા આવે છે

ના ન. ચોકસી

સહમત્રી, વ રા. પુ મહળ

પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાનું પરીણામ

સને ૧૯૪૭-૪૮

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના શરૂ અને વ્યવસ્થાની આવડતનું પ્રમાણપત્ર આપવા માટેની પરીક્ષા રુને ૧૯૪૮ના જુલાઈ મહિનાની ૨૪-૨૫ મી તારીખોએ લેવાઈ ગયેલી તદ્દગે (૧) પુ પ્રવૃત્તિનો ઈતિહાસ અને બીજા લેખો, (૨) બજેટ નિવેદન (૩) નિયમો વટહુકમો તથા (૪) પુસ્તક વિધિ અને વર્ગીકરણ- એમ ચાર પ્રશ્નપત્રો વડોદરા ગત્ય પુસ્તકાલય મહળ તથા ગત્ય પુ મહળના સહકારથી નામુદ કરવામા આવેલા પરીક્ષા માટે ૨૨ જુલે ઉમેદવારી નોંધાવી હોઈ તે દરેકને રાત્ર્ય પુ મહળ તરફથી આવતી પત્રવ્યવહાર દ્વારા પુસ્તકાલય તિશ્ણણી પોજના અંગે પોજનપેલા આવશ્યક માહો માહિતી આપવામા આવેલા, અને તેમા શાસ્ત્રીય વર્ગીકરણના પાઠો પરત્વે ખાસ દોગવણી આપવામા આવેલી નોંધાયક. ૨૨ ઉમેદવારો-મધી ૮ જુલે પરીક્ષામા એમવાંની તથાગી જતાવ્યાથી તેમને માટે, નક્કો થયેલા નિરીક્ષો તરફ પ્રશ્ન પત્રો મોકલી આપવામા આવેલા, પરંતુ અને માત્ર ૬ જણનીજ ઉત્તર વહીર્ચા આવેલી હોવાથી ૬ જુલેજ આ પરીક્ષામા લાભ લીધો હોવાનું જણાયુ છે

એટલા ઉમેદવારોનું પંચિણામ નીચે પ્રમાણે હોઈ - ચિહ્નવાળા નં ૧ ૨ ના ઉમેદવારો પ્રમાણપત્ર મેળવવાને પાત્ર થયાં છે. પ્રમાણપત્રો તૈયાર થયે જે તે ઉમેદવારુ ભાઈ તરફ મોકલી આપવામા આવશે

પરિણામ

અ. નં	નામ	ગામ	પ્રવૃત્તિના પ્રતિષ્ઠાન અને બીજા લેણા રૂ ૧૦	જાળેલ નિવૃત્ત રૂ ૧૦૦	નિયમો વટાવેલા રૂ ૧૦	પુસ્તકો વિધિ અને વર્ગીકરણ રૂ ૧૦૦	કેસ રાખી રૂ ૨૦
*૧	મહેન્દ્રલાલ જીવીદાસ પટેલ વીગતાવાળા	મોટપના ચાણુઆ	૨૪	૫૩	૩૮	૪૧	૧૫૬
*૨	ચીમનલાલ જટાશ કર દેવે	જોતવાડા તા હારીજ	૪૧	૫૪	૩૫	૪૮	૧૭૮
૩	લક્ષ્મણદાસ દેવીદાસ આચાર્ય	નગમણ તા હરી	૨૬	૫૭	૩૫	૨૭	૧૪૫
૪	ચીમનલાલ મો દરીઆ	બલોલ તા મહેસાણા	૨૭	૩૮	૨૮	૨૬	૧૧૯
૫	ભાઈલાલ નટવજીલાલ જોષી	કુદગસણ તા વિજપુર	૩૫	૨૯	૨૧	૧૦	૬૫
*૬	હરગોવિંદલાલ ઉમિયાશ કર બાસ	ઉદલપુર તા વિસનગર	૦	૦	૦	૪૦	

ના ચિહ્નવાળા ન ૬ ના ઉમેદવાર ભાઈ ગઈ સાલની પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થયા હતા પરંતુ વર્ગીકરણનો વિષય એમનો સંતોષકારક નહિ જણાવાને કારણે એમનું પ્રમાણપત્ર વર્ગીકરણ કામની આવડતની ખાતરી કરાવી આપવાનું કરાવ્યું હતું. આ વર્ષે એ વિષયમાં એમની કંઈક વધુ પ્રગતિ થઈ હોવાનું લાભવાચી મોકુફ આપણે એમનું પ્રમાણપત્ર મોકલી આપવાનું કરાવ્યું છે ન ૩ થી ૫ ના ઉમેદવારો વર્ગીકરણના વિષય સિવાય બીજા વિષયમાં ઉત્તીર્ણ થાય છે વર્ગીકરણના કામથી તેઓ બિલકુલ અજાન છે શાસ્ત્રીય વર્ગીકરણ એટલે શું એની જ એમને પૂરી સમજ હોવાનું લાગતું નથી. પ્રમાણપત્ર મોકલવા માટે શાસ્ત્રીય વર્ગીકરણની આવડત ના ખાસ હોવા જોઈએ એટલે એ ભાઈઓ એ વિષયના પાઠો નો કાળજીપૂર્વક અભ્યાસ કરી લઈને એની ઉત્તરવર્ણીમાં રાખ્યું પુ મરજીના સહમતી તરફ મોકલી આપીને જરૂર પડતી સમજ ને દોગવણો મેળવી લેવાની ખાસ સલાહ છે આ ભાઈઓ આજુ સાલે ગોઠવનાર મહેસાણા પ્રાંતના પુ ગિરજાનગરમાં જો હાજરી આપશે તો એ વિષયનો રૂમ સમજ આપવાનું બની શકશે, તેનો એ ભાઈઓએ નોંધ લેવી ઘટે.

પ્રમાણપત્ર માટેની આ ચોજના આજુ થયેલી નવી સાલે પણ આજુ રહેવાની હોઈતે । લાલ લેસા ઇન્જીનાગરોને પોતાની ઉમેદવારી સવેળા નોંધાવી લેવાની હાકલ કરીએ છીએ

તા ૧-૧૦-૪૮

રા કા. પટેલ

મંત્રી,

વ રા પુ મડળ

ઉ મો પટેલ

મદદ વ્યવસ્થાપક,

પુસ્તકાલય ખાતુ

સામયિક ઘોઠન

ખોટી અને ખરાબ જાહેર ખબરો

“કેટલાક વાચકો તરફથી જાપાઓમાં આવતી ખોટી અને ખાખ જાહેરખબરો પર મારું ધ્યાન વારંવાર ખેંચવામાં આવે છે કેમકે જાપાઓ કે માસિકોના એક જ અંકમાં ગર્ભપાતની દવાઓ (માસિક અટકાવ ચાલુ કરવાને નામે), કામોત્તેજક દવાઓ અને પુરતકો વગેરે મળીને દરરોજી પદ્મ જાહેરખબરો હોય છે તેમના કેટલાક પત્રો વિનોદ તથા વાર્તાઓના હોવાથી દરરોજી પદ્મ વર્ષનાં બાળકો ખુસ વાચતા હોય છે. બીજી, દારૂ વગેરેના વ્યવસાયોની જુગી તે તો વળી આખું પાનું ભરીને હોય એક લાઠીલખે છે કે

કેમેગ, પિરતોલ, ભરત ભરવાનાં મશીન વગેરેની જાહેરખબરો સાવ ખોટી હોય છે અનુભવે જણાય છે કે આ લોકો જાહેરાતને જોઈ ખુલ્લી લૂટ ચલાવી રહ્યાં છે પત્રોના તત્ત્વો એના ખોટાપણા વિષે ધ્યાન ખેંચવા છતાં તેવી જાહેરખબરો ન લેવાની ફરજ સમજતા નથી અગ્રગણ્ય અખબારોમાં આવતી જાહેરાતોમાં જનતા વિશ્વાસ ખૂંડે એ દેખીતું છે. પરિણામે દુનિયા માણસોને પોતાના પૈસા લૂટાઈ જતા જોઈ રહેતું પડે છે જે પૈસા માટે જનતાનો દોષ કરવાનું પત્રકારોને વધુ ગમતું હોય, તો પૈસા માટે બીજા સમાજદોષી કર્મ કરનાર કાળા બજારિયા, દુરવત ખાન્યાર, પાછડા લેનારા વગેરેમાં અને એમનામાં શો ફેર ? અમીચ દને શા માટે વધારે દોષી ગણવે ?

ભાવપૂર્ણ, કાગળનો કેટલો બધો ખર્ચાડ જોશીના વર્તારાઓ, શબ્દોની શરતો, અકિના કાદાઓની શરતો વગેરેમાં થાય છે ?

પત્રકારોએ આ બાબત ઊંડા હિતરતિને વિચારવા જોવી છે પ્રજાની નીતિ અને ચાન્નિ, વેપ, લાભ, સગીત કળા વગેરેનું ધોરણ બિલુ વધારવામાં પત્રકારો, નાટકકારો, વાર્તાકારો, સિનેમા ચિત્રકારો વગેરે જેટલો મદદરતો ભાગ લેજવી શકે એમ છે તેટલો શબ્દો અને યુનિવર્સિટીઓ પણ થી લેજવી રાહતી. એટલે સમાજના સાચા ગુરુઓ આ સ્થાનોએ છે, શાળાઓ અને યુનિવર્સિટીઓ નહિ

‘ગાંધીજીએ જાહેરખબરોની કમાણી પર વત માનપત્રો ન ચલાવવાનું બિલુ ધોરણ ગણ્યું’ અને તેનો સફળ દાખલો પણ મૂકી ગયા જાહેરખબરોની ઉપર જ પત્રકારો રોટીનો આધાર ગણે તો તેઓ જે લખી-આપે તેવું જાપવાની શુદ્ધામી તેમને સ્વીકારવી પડે છે ‘વાણીસ્વાત-પ’ અથવા ‘આઝાદ અખબાર’ નો આપણે મદદિમા ગાંધીજીએ લીધો, પણ સરકારના કાયદાથીયે વધારે

મારા ભાઈ: ગાંધીજી (સમ્મરણ)

ગાંધી જયંતી અંગે એલ મંડીઆ રેડીઓની મુખ્ય શાખા તરફથી રાજકોટમાં ગાંધીજીના નિવાસગ્રામમાં આસપાસના રસ્તા કાપવાની વ્યવસ્થા કરવામાં આવી હતી. ગાંધીજીના બેન શ્રી ગોપીબેને “ભાઈનાં મેલાગણી” રેડિયો પગથી ગળુ કર્યા હતાં. આ અંગે વ્યવસ્થા કરવા આવેલા શ્રી ચંદ્રવદન મહેતાએ રાજકોટ ખાતેથી શરૂઆતમાં બોલતાં જણાવ્યું હતું કે “અહીં બાપુજીનું સ્થાન છે આ જગ્યાએ વડો છે તેના નાનકડો, પણ આપણી યાદને સજીવ બનાવે છે આ વડોમાં લગભગ ૫૦ વર્ષ પહેલાં કિલકિલાટ, કલગલાટ, હસહસાટ અને કિંદનોત થેંઠે ગળો હતો આ જગ્યાએ એક સુસ્ત વેધ્યુવી કુટુંબ આનંદમય રહેતું હતું. આ વડો શહેરના હૃદય-ભાગમાં ટાઉન સ્ટેશન નજીક આવેલો છે સામે એક જમરૂખીનું ઝાડ છે આ જગ્યાએ અરીફ અને પર્યાના ઝાડ હતાં આ જમરૂખીના ફળ ફળનાના શબ્દોમાં કહ્યું તો ‘મોનિયો’ (મહાત્માજીનું આત્મકાવળું હુલામણું નામ) ભાવથી હોંશે હોંશે ખાતો ધન્ય છે આ જમરૂખીને ! ધન્ય છે આ વડોની ઐતિહાસિક ભૂમિને !

આ વડોને ભૂતકાળ એવો છે કે સર લાખાજીરાજના વખતમાં તે અધાધેનો અને કાશા ગાંધીના ડેલા તરીકે ઓળખાતે. આ પછી માણસની દશા ધનદાય તેમ તેણે પણ આસમાની સુલતાની જોઈ, હાથ-બહલા, શોક અને આનંદ પણ અનુભવ્યા છે. હવે તેનો ઉન્નતિકાળ પતિ-મીમાંએ પહોંચ્યો. હિંદી સરકારે ટ્રસ્ટમાં ખરીદી લઈ તેનો સમુદ્ધાર કર્યો અને ભાગતવાસીઓની તે આજે કે તીર્થભૂમિ બની ગયો છે

(અનુસંધાન પાન ૧૪૧ નું)

ભૂડી શ્યામીનું ખત આપણે પૈસાને લોભે જાહેરખબર આપનારાઓને લખી આપીએ છીએ અગ્રવેખમાં દારૂ ધીની તરફથી હોય અને જાહેરખબરના આખું પાનું ભરીને કોઈક દારૂની જાહેરાત હોય એવું જ અનેક બાબતમાં વગર જાહેરખબરનું પત્ર એ જ સાચી રીત છે પણ કમમાં કમ કોઈક વાચક ધ્યાન ખેંચે કે અમુક જાહેરખબર સાવ ખોટી છે, તે પત્રના વ્યવસ્થાપકોએ એ વિષે તપાસ કરી તેની ખાતરી કરી લેવાની ફરજ અવશ્ય સમજવી જોઈએ

જાહેર પુસ્તકાલયના વ્યવસ્થાપકો અને તેમાં જઈને વાંચનારાઓ આ બાબતમાં વર્તમાનપત્રકારોને બોધપાઠ આપવા માટે ધણુ કરી શકે દરેક પુસ્તકાલય એક કાળી પેટી ગમે જે પત્રમાં હલકા પ્રકારની કોઈ પણ વસ્તુ આવે, તે જાહેરખબર હોય, લેખ હોય, ચિત્ર હોય કે બીજું કોઈ હોય—તેની નિશાનીઓ સાથેની ફરિયાદ કાળી પેટીમાં નાખીને તે પર વ્યવસ્થાપકોનું ધ્યાન ખેંચવું. રિવાજ રાખવામાં આવે વ્યવસ્થાપક તે પર ત્રિચાર કરી, પત્રના તરીને લખી જણાવે, અને તેવું લખાણ કે જાહેરખબર મધ ન કરવામાં આવે તો તેને બંધ કરી દેવાનું કરાવે આમ પુસ્તકાલયો પત્રકારો પર સરકાર કરતાં વધારે અસરકારક અનુશાસન મૂકી શકે

મુખ્ય, ૧૮-૧૦-૪૮

—કિશોરલાલ મશરૂવાળા

(તા ૭-૧૧-૪૮ ના “દરિદ્રન બહુ” માંથી)

“અહીં આવેલી છે ત્યાં ગાંધીની જરી મહાત્માજી જે શેરીમાં નાચ્યા, ખુદા, ગમ્યા, બાપુએ સંસ્કૃતશિક્ષણ મેળવ્યું તે ઓગસ્ટ અદિથી ૧૦ કગડા હૂં છે. આખું વાતાવરણ ઉત્સાહપ્રેરક છે દિવસ સુરખીભર્યો પ્રકાશ રેલાવી રહ્યો છે આનંદની એક ભરતી આવેલી છે હમણાં આપણા સમક્ષ ગાંધીજીના બેન ગોકીબેન પોતાના ભાઈનું સભારણું કહી સભળાવશે ”

ભાઈના સભારણું

ત્યારબાદ પૂ. કૃષ્ણા ગોકીમહેને ભાઈના સભારણું આપતા જણાવ્યું, “ભાઈના હેતની વાત કહેતા હું ચાકતી નથી મોટા ભાઈ ગયો? એ જતા અત્યારે મને શું ને શું થઈ ગયું છે?” આ શબ્દો બોલતાં તો કૃષ્ણાનું હૃદય ભગમ્મ આવ્યું

“પછી તેમણે જૂની વાત યાદ કરતાં જણાવ્યું હતું કે “ગાંભીર અને અમે મંદિરે જતાં ભાઈ તે વખતે ધરમાં ખેલતા, કુદતા પછી અમે પૂછતાં “હવે તું જમી લે” તો કહેતા “મારે જમવું નથી ” નિશાળમાં તો મારા ભાઈના પહેનો જ નબર હતો દહી ને રોંચો કટક બટક ખાઈ ભાઈ નિશાળે ગયો.

“એક દિવસના પટાગમાં જે બે સેનાનાં કાડા હતાં તે ભાઈએ તેના દોસ્તદાર શેખ મહે-તાબની સિપવણીથી લઈ લીધાં ત્યાં પછી સેનાનાં કાડા બાબત માપુને-પિતાશ્રીને ખબર પડી એટલે પૂછ્યું “પટાગમાંથી બે કાડા કાઢે લીધા છે? ત્યારે ભાઈએ કહ્યું : “એ તમે મને મારો નહિ તો કહું ” ત્યારે બાપુએ કહ્યું કે “નહિં મારું, બોલ, કાઢે લીધા છે!” ત્યારે ભાઈએ જવાબ આપ્યો “ મેં લીધાં છે ”

“ત્યારે બાપુએ પૂછ્યું “ મોહનીયા, સાચું બોલી જા, કે કોની શિખાગણથી તે આ કાડા લીધા હતાં ?” ત્યારે ભાઈએ તરત જ જવાબ આપી દીધો કે “ બાપુ, મેં મારા દોસ્ત શેખ મહેતાબની સિપવણીથી લીધાં હતાં આ સાથે એક આખું છું. ખીલું અમે તેને વેચીને નાસ્તો કરી ગયા છીએ ” આમ ભાઈ સાચું બોલી જતા બાપુએ તેને માર્ગે નહિ

“ભાઈ બહુવા જતા ત્યારે ઘોડાગાડીમાં નહિ પણ પગે ચાલતાં જ જતા ભાભીનું હેત પણ અપાર-અમે નહુ બોળાઈ ખૂન હેતથી વર્તતા હતા ભાઈ મારા બોળામાં રમતા ધારણા ધારણા કરતા ”

“એક દિવસ દેવદાસ તે વખતે તેની ઉંમર ૭-૮ વર્ષની હતી, તેણે આ માગી અને મેં આ તેને આપી ત્યારે ભાઈ તુરત જ જાનામાના અર્ચીને ઉભા અને મને કહ્યું “ગોકીમહેન, શું કરો છો ? ” દેવદાસે જવાબ આપ્યો કે મારે આ પીવો હતો એટલે કૃષ્ણાએ મને આ આપ્યો છે ભાઈએ એ વખતે કહેલું, “બેન છોડરોએને ચાની ટેવ માડવી ન એકએ બેન, તમે દેવદાસને એરો પાલો આપ્યો છે તમારે છોડરોએને આટલા લાડ ન કરવાં જોઈએ ”

ત્રિદેશી વસો પર ભાઈની કાતર

“એક દિવસની વાત છે હાથીભાઈને ત્યાં લખ હતાં મોટા ભાભીએ સમિલ કપડાં એ વખતે મોટા ભાભીએ પહેરવાના ઝગેના કપડા કાઢ્યાં આ બાબતની ભાઈને ખબર પડી તુરત જ મોટા ભાભીને પૂછ્યું “ભાભી, આ ઝગેના કપડાં કોના ?” ત્યારે ભાભીએ તેમને કહેલું કે “ આપણે ઝગેના કપડા ન હોય, સાદામાં સાદાં કપડાં હોય ” તુરત જ કપડા બિતર્યા અને

જમણે બધા કપડામાં કાતર મૂકી અને કાનરે એક પછી કટકો કામ ન આવે એવી રીતે કામ કરી દીધું.

“એ વખતે લાભીના પિયરપક્ષના માણસોએ કહ્યું કે “ગાધીજી, તમે આ શું કર્યું?” જવાબ આપ્યો કે “મારા ધરમા ઝરીનાં કપડાં ન જોઈએ, તદ્દન સાદાં કપડાં જોઈએ.”

બેનની રસોઈ જમવા લાઈનું વેન

એક વખત મામાનો દીકરો ગુજરી ગયો અને લૌકિક કરવાનું હતું. રસોઈનું કામ જડી, રાધા જે મોટી છોડીયું હતી તે રસોઈ કરશે તેમ કહેવાયું તેમણે ઘુરતજ કહેતું કે “છોડીયું રસોઈ નહિ કરે, બેન તમે જ રસોઈ કરો.”

“પણ આપણે સત્તક પડ્યું છે” તેમ મેં કહ્યું એટલે એમણે જવાબ આપેલો કે “સત્તક નડતું નથી, મારી બેન રસોઈ કરશે તો જ હું જમીશ” એમ વેન કીધેલું એટલે કે કંઈ બેન લાઈને ભૂખ્યો રાખે? મેં રસોઈ કરી અને લાઈ જમ્યા લાઈ ફરીતે આંક વાગે આવે બંધ અગરખાં, ધોતિયાં, પહેરતા હતા એની સાદાઈની શી વાત કરે? એવો લાઈ ગયો.

સેગાંવ આવવા આમ ત્રણ

“અહીં લાઈની બેનની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં પણ એ દર્દી તેઓ કાળજીમાં ક્યાંથી બોલ્યાં મને લાઈએ કહેલું” તમે ‘સેગાંવ આવો, રાજકોટમાં તમારું કોષ નથી’ પરંતુ મેં રાજકોટ રહેવાનું નક્કી કર્યું એટલે લાઈએ નાગણદાસને પત્ર લખ્યો કે બેનને સારા મકાનમાં રાખજો બેનને જે વસ્તુ જોઈએ તે લઈ આવજો બેનની અવસ્થા છે.”

મારો લાઈ ગયો. મારા જીવનમાં ધૂળધાણી થઈ અને માજણ્યાં લાઈ-બહેનની જોડી પૂરી.

સૂકું ને સ્વાદહીન જમણું

“મારા લાઈ આશ્રમમાં જમવામાં કાંઈ સ્વાદ રાખતા નહિ માત્ર સૂકી શેટલી ખાતા. મારું હૃદય ભરાઈ આવ્યું મેં તેમને માટે ખાસ સ્વાદવાળી લહેજતદાર રસોઈનો આગ્રહ કર્યો તેમણે સમતિ આપી પછી મેં તો તેલ, મીઠું-મરચું, વધારીને અને મશાનેદાર તમતમતી વાની જેવું જમણું તૈયાર કર્યું. બોજન હતું તો સાફ, પણ કંઈ લસણસત્તુ હતું તો જમાડવાનો આનંદ લેવા બેઠી, પણ લાઈ કહે કે આવો સ્વાદ મારાથી લેવાય કેમ? બેન, તે તો પોરણદાર જમણુંવાર કર્યો ખમણું વજેરેમા તે કરકસર મારા જેવી કરી આશ્રમમાં આવું કાંઈ ન હોય.”

વીતેલા રમરણોની યાદ

ઉપરનો કાર્યક્રમ પૂરો થયા બાદ અમે સહુ ઓતાજનો ભક્તિભીના હૃદયે બાપુજીનાં પુણ્યરમરણો સાથે લઈને વિખરાઈ ગયા હતા, તે વખતે પૂજ્ય ક્ષત્રિયા (ગોડીબેન) હજી પોને જે સ્થાને બેસીને બ્રોડકાસ્ટ કર્યો હતો ત્યાં જ સૂનમૂન મને જાણે કે લાઈનાં રમરણો હજી વાજોળતાં જ હોય તેવી રીતે જ બેસી રહ્યાં હતા ત્યાં અમે તેમની પાસે જઈને પૂછ્યું કે ક્ષત્રિયા, આ તમને કેવું લાગ્યું? તમે કંઈ સમજ્યા ખરાં? ત્યારે ક્ષત્રિયાએ એટલું કહ્યું કે આસપાસના વાતાવરણનું મને આ વખતે કંઈ લાગ જ રહ્યું નહોતું હતું તો ઉપરના રાષ્ટ્રો યોગ્યતી વખતે મારા લાઈમય જ બની ગઈ હતી મને નાનપણના અનેક રમરણો યાદ આવી જતાં હતાં.

એ ઐતિહાસિક ઉપવાસ

અને હું શું બોલું છું તેના ખ્યાલ મને મહેતો ન હતો. અમે તેમને બાપુજી આ ડેલામા છેલ્લે છેલ્લે ક્યારે આવ્યા હતા તે બાબત પૂછતાં તેમણે જણાવ્યું હતું કે “હું પડી ગયો હતો અને મને સાડ એક વાગ્યું હતું ત્યારે બાપુજી મને જોવા દેકે આગમતી આશ્રમમાથી અહીં આવ્યા હતા. આ વાતને તો ઘણાં વર્ષો વહી ગયાં છે આપ બાપુજીને રાજકોટમાં છેલ્લે કયારે મળ્યા હતા ? તેના જવાબમાં તેમણે રાજકોટ સત્યાગ્રહ વખતે બાપુજીએ ઐતિહાસિક અપવાસ કર્યા હતા તે પ્રસંગ વાદ કર્યો. રૂઢિપણે પણ ત્યારે અપવાસ કર્યા હતા અને બાપુજી જ્યારે જ્યારે અપવાસ ઉપર ઉતરતા ત્યારે રૂઢિપણ પણ અચૂક અપવાસ કરતાં જ, ઉંચે પુનાના આગાખાન મહેલામા બાપુજીએ અપવાસ કર્યા ત્યારે રૂઢિપણ પણ ત્યાં પહોંચી ગયાં હતાં અને બાપુજીએ રૂઢિપણને ખાસ પર્ણકુટિમા રથાન આપ્યું હતું આ પ્રસંગ વાદ કરતાં રૂઢિપણે ગળગળા સાદે કહ્યું કે મારો ભાઈ ઉંચડ સુધી મારું જતન કરતો રહ્યો હતો અને પુનામા આગાખાન મહેલમાં મને ખાત્ર પર્ણકુટિ અપાવી હતી.

ભાઈનો યાદ રહતો બેન

રૂઢિપણ છેલ્લાં સાઠ વરસના રાજકોટમાં જ રહે છે અને ભાઈને જ્યારે જ્યારે વાદ કરે છે ત્યારે તેમની આખમાંથી ચોધાર આસુ પડે છે અમને પણ ઉપરની હકીકત કહેતી વખતે તેઓ રડતા જ રવા હતાં

આ છે બાપુજીના મોટા બેન રૂઢિપણ રણિયાતબેન-ગોડીબેનનું જીવન કે જેમની દરેક પગ ફુનિયાના મદાનમાં મદાન સતતની ચઢાસત તાજ રાખવામાં વહી રહ્યું છે ગોડીબેને ભાઈના દોરેલા શબ્દચિત્રે અનેકને આસુ પડાવ્યા હતાં આજે પ્રસંગ આદિથી અત સુધી હૃદયદ્રાવક હતો હાજર રહેલાં પૂ. ભક્તિપા તો ચોધાર આસુએ રડી પડેલાં *

*ઓઈઈ ન્હીઆ રડીઓના સૌજન્યથી

આચારવિશુદ્ધિ

આચારવિશુદ્ધિની જરૂરમાં હું માનું છું ખાતપાતની સ્વચ્છતા ઉપર આપણી શારીરિક ને માનસિક તદ્દરસ્તીના આધાર રહેલો છે, એ પણ હું માનું છું જ્યાં ત્યાં જેના તેના હાથે પકવેલું ભોજન કરી લેવામાં વિચારની પ્રગતિશીલતા સમાયેલી છે, એમ હું માની શકતો નથી ઘણા રોગ સ્પર્શસ્પર્શની અમર્યાદામાં તેમ જ લલ્લાભક્ત્યના અવિવેકમાંથી ઉત્પન્ન થાય છે, એ બહુ જ સાચી વાત છે. પરંતુ મારી રસોઈ કરતા એક અંગ્રેજની રસોઈ વધારે ચોખ્ખી હોય તો તે ખાવામા શા માટે હરકત આવવી જોઈએ ? એ આજના યુગને ન સમજાય એવી વાત છે પાણી અને ખોરાક લેવા ન લેવાનો પ્રશ્ન સ્વચ્છતા ઉપર અવલંબન રાખીને રહે એ હવે જગત્ર કહેવાય પરંતુ એમાં ધર્મને વચ્ચે લાવવો એ આજે વધારે પડતું લાગે છે પ્રાચીન યુગને જે ઠીક લાગ્યું તે તેણે ક્યું આજ હિન્દુ ધર્મ પણ સ્પર્શસ્પર્શ અને ખ.ઇ

અખ્યાતતા પશ્ચાત્તે માહડા વિચારથી ન નિવાળે તો તેને જ લાભ થાય એ । છે એ મને મર્મી-
દાઓ જની ઢબે પાળવામા આવે તો હિન્દુ ધર્મની મેઝ થતી હોય એમ લાગતું નથી પછી
ભલે જુના યુગમા હિન્દુ ધર્મને એથી જળ મળ્યું હોય !

આ વિચારની કક્ષાએ આવનાર હું જળપત્રમા કેવી માન્યતા ધરાવતો હતો ! એનો
ખ્યાલ આવતા આચારવિચારની આપણી જીવનકડતરમા કેટલી ભારે અગ્ર છે એનો ક્યાસ
સહજ કરી શકાય એમ જે અમાગમા આજ ૮૪ વર્ષે પણ અનાગતના હાથની રસોઈ જમતા
નથી અને તેનતુ વાંચન ને તેમનો સમજ વિચાળ હોવા છતાં અત્યજરૂપથીને આવધારી
શકતાં નથી

જમવાની ડોહ ન ગંધિવાનો અર્થ કેવે પણ નથી કે માસાહાર કરનાર જ આગળ
વધેનો ગણાય । હું આજ સુધી નિરાશિય ભોજનનો અમલી ગહો છું. આઠો પાતળો પન્દેશ-
વામ કર્યો હોય છતાં માસાહારીથી મેં ભી શરૂની જની શરૂ એમ હું મદી રેવીકારી શક્યો
નથી ગજપૂત, મરાઠા અને મુસલમાન માસાહારી છે છતાં માસાહારી ખિસ્મી મોને હાથે માગ
ખાઈ ગયા છે. સુરસો, ઝનુન, આપરકમ્પ એ શરીરતાના શુભ નથી જ કૂગતા
ને વીગત્વમા કેર છે અને લાગ્યા કરે છે કે માસાહાર બીનજરૂરી છે ને આખી જીવનમૃદ્ધિના અપ-
ગ્રહરૂપ છે એની તકરાર ચર્ચામા અગ્ર ઉત્તરવાનો ૧૩૨ નથી માત્ર મદારી લે માઈ ચુકેની
માન્યતા જ અહીં ગજુ કરે છું માસાહારી, ૧૧ શોર્ષ ને સહસ્રમા વતરપતિ આહરી
કે તા ચકી ભય એવી માન્યતાને નથી ઈતિહાસનો ટેકે કે નથી વિજ્ઞાનનો ।

-શ્રી. રત્નજીસાલ વ. દેસાઈ

ધર ધર શાળા

૧૯૩૨ ને સાતમાં હુ પરેડા જેવમાં હતી તારે ત્યાં જુન જુ । પ્રાતો અને જિવનના
ઓર્મથી પાવેલાં ધણા બહેને અક્ષયજ્ઞાન વિનાનાં હતાં આથી ત્યાં ગુજરાતી, મરઠી, દિદી,
કાનડી વગેરેના નાનકડા વર્ગો અમે ચનાવતા આ વર્ગોમા અમને ઠીક ઠીક સફળતા મળતી દેહી
મુદત માટે આવેલાં બહેનો આ વર્ગોનો મડુ લાભ ઉઠાવી શકતાં નહિ, પરંતુ લાખી સખ-
વાળાઓ એનો ઠીક લાભ ઉઠાવતાં હતાં અને વગેરે ચનવનાર્ગ તો બધા જ નામી સખવાળો
હતા એટલે એમાં વાવો આવે એવું હતું નહિ આ વર્ગોને લાભ લેનાર બહેનોમાં કેટલાંય મહેનો
એવા હતા જેમના પતિ કોઈ મીઠા જેનમા જૂન ભોજનમા હતા આવાં મહેનોને ભારે મૂઝવણ
હતી ભણેતી મહેનો પોતે જાે કાગળો લખતી અને અવેલા મળજો પોતે જ વાચતી આ
બિચારાં નહિ ભણેલા બહેનોને આવેલા કાગળો કોષ્ટક પાસે વચાવવા પડતા અને કોષ્ટક
પામે તેનો જવાબ લખાવે પડતો ખાનગી વાગે પણ ખાનગી ગહેતી નહિ અને કોષ્ટક વગર
તો કાગળમાં આવેતી કે મોકલાવવા કાગળમાં લખાવતી વાતો મહેનોનાં જનહર ચર્ચાને વિષય
પણ બની જતી ત્યારે પેતી મહેનો ભારે અકમામણ અને મૂઝવણ અનુભવતી આવાં બહેનો
શાળા વર્ગોને લભ ખૂબ ઉદ્વાસપૂર્વક વેનાં એમાંના એક ગુજરાતી બહેન જે મહિન મા

કામળ લખતાં શીખી ગયેલા અક્ષરજ્ઞાન થયા પછી દૂકા દુકા ફરક લખીને તેની નકલ એમની પામે કરાવી એ પછી એક દિવસ નાનકડો કામળ લખી આપ્યો અને તે પ્રમાણે એમણે પોતાના હાથે વાંકાચૂકા અક્ષરમાં કામળ લખ્યો અને એ કામળ યરોડામાં જ પુરુષોની જેલમાં સજ બોગવના એમના પતિને મોકલ્યો. તે પણ મુશ્કેલી થઈ ગયો ને બહેનને મન્યવાનો કામળ મોકલ્યો ને અભ્યાસ ચાલુ રાખવાનું જણાવ્યું આ જોડન ખી ન મહેનેને પણ ઠીક ઠીક ઉત્સાહ આવ્યો અને એ રીતે અમારા વર્ગને સારી સરળતા મળેલી

આ એટલા માટે લખુ છું કે આમકામાં હજી બાકી પણ ઘણાં લાઈ બહેને એવાં છે જેમને પોતાનાં સર્ગા મંથ ધીએ દૂર દેશમાં હોય તેમને કામળ લખાવવાની અને તેમના આવેના કામળ ન ચાવવાનો જરૂર પડે છે, અને એથી વણી વગ અગત બાનતો પણ જાહેર થઈ ગય છે મા પોતાના એકના એક દીકરાને કે દીકરીને કામળ લખાવવાની નથી કે આવેને કામળ પોતે જને વાંકાવાને સતોય અનુભવી મરતી નથી મહેનને લાડકાયા બાઇનો કામળ કોઈ પામે વચાવ જનુ પડે છે પતાની મુઝાણનું તો મુ જ પૂઠનું ? પરદેશમાં વખતો તરંગી ધુવાન પતાની નિરક્ષતા ભૂતી જઈને કામળ લખે ત્યાર આ નવારી કે છ પાસે વચાવના રાખાઈ ગય છે, લાચારી અનુભવે છે, એટલુંજ નહિ પણ આ અજ્ઞાનતાનો કેટલાક લોકો ગેરલાલ લાવે છે ને બોળા ને નિરક્ષ માણસે ને ઉધુ ચલુ સમ નવીને ખાડામાં ઉતારે છે

નિરક્ષરોને માટે અને ખાસ કરીને નિરક્ષ બહેને ને માટે ખીજે એક પ્રશ્ન પણ વિચારા જોવો છે ઉપર મેં પત્રો વિષે વખુ પણ કોન કહેને અમારે કયા પરદેશ ખેડવા છે ? અમારે તો ટાઈને કામળ પત્રો લખવાના પ્રસંગ આવતા નથી માખસોન કામ ટાળવું હોય ત્યારે આવી જનજનતાની દલીલો કરે છે પરંતુ પત્રોની હકીકત તો એક માત્ર દાખલો છે એવી ખીજ અનેક બાબતો છે નિરક્ષરતાને કારણે માણસને કેટલીય વાતમાં પરવશ રહેવું પડે છે. લોકો છાપુ પાંચતા હોય, અથવા કંઈ મુદ્ર લેખ કે કવિતા કે ભજન રામ્યાની વાતો કરતા હોય તો નિરક્ષ માણસ બાધાની જેમ સાંભળ્યા કરે છે એને ધણીય છંદો થાય કે પોતે પણ છાપુ કે પુસ્તકો વાંચે અને વાચુ હોય તેનાં વાંકાં કરે, ખીજને વાંચી સંભળાવે, પણ લાચાર થઈને બેમી રહે છે સ્ત્રીઓ કયા સાંભળવા જાય છે અને ત્યાંથી થેકુ ધણુ નણી લાવે છે સાંભળેલાં લખેનો મોઝે કરે છે પરંતુ કયામાં કંઈ દમરો જામ શકાતું નથી લખેને કદીક ભૂલી પણ જવાય છે જેવા વખતે જેને વચિતા આવડતું હોય તે તરત પુસ્તકમાં જોઈ તો છે સુદર થયાઓ, મહાપુરોનાં જીવન ચિત્રો વગેરે અનેક બાબતો નિરક્ષરતાને કારણે ઘણા લોકો વાંચી સમજી શકતા નથી અને જે જે કંઈ વાચવા બંધુવા જવું હોય તે તમામ કોઈ વાંચી સંભળાવે એમ ખની શકતું નથી એટલે આવા સુદર લખાણોથી એવા લોકો વચિત ગ્રે છે અને એ આપણે સૌને માટે રાખની વાત છે

આ લાચારી દૂર કરવા માટે પ્રૌઢ ચિંતનની જરૂર છે અને સૌએ એનો પૂરેપૂરો લાભ લેવો જોઈએ ત્યારે એ કેવી રીતે થઈ શકે ? પ્રૌઢ માટે શુ સરકારે નવી શાળાઓ ચલાવવી ? કે એમને બાળકોની સાથે શાળામાં લાવવા મોકલવા ? ના, એ તો અશક્ય છે એટલે એ માટે તો રામે ગામ ને એકેએક ક્ષણીઆમાં પ્રૌઢને લાણાવવા માટેના વર્ગો ચલાવવા એ જ સારામાં સારી રીત છે આ કામ સહેલું નથી, તેમ એટલી અગત્યનું પણ નથી ગાંધીજીનાં

ચતુર્થાત્મક કામોમાંનું એ એક કામ છે-આઝાદ થયેલ દેશને આગળ વધવા માટેનું એક અગત્યનું કામ છે અને તેથી એ સ્વરાજ્યનું કામ છે 'સ્થાનિક સ્વરાજ' અને લોકશિક્ષણ' વાંચતાં સૌ ભાઈ-મહેનો જાણે છે કે ગુજરાત પ્રૌઢ શિક્ષણ સમિતિએ ગુજરાતના બધા જિલ્લા-ઓમાં આ પ્રવૃત્તિ જોરજોરે ચલાવવાનો નિર્ણય કર્યો છે, અને તે મુજબ સૂત જિલ્લામાં પણ એ અંગે સરસ કામ થઈ રહ્યું છે પરંતુ નિરક્ષરતાને મેટો પહોંચીને સુદ માર્ગ જવા-વવા માટે મોટા મોટા ગામોમાં થોડાં માણસો કામ કરે એ હવે આપણને ખાતર છે એમ નથી ગામમાં હજાર માણસની વસતી હોય, તેમાં પાંચમો માણસો નિરક્ષર હોય અને એમાંથી મોં માણસો પ્રૌઢ વર્ગનો લાભ લેતાં હોય તો એ હવે ન ચલાવી લેવાય ચળાંસ કે પીસતાળીસ વપની વપનાં એકેએક નિરક્ષર ભાઈ બહેનોને અક્ષરગ્રાંથ આપવું જોઈએ એ ગમે તે ઝમતી હોય, ગમે તે ધધામા પડેલા હોય, ગમે ત્યાં વસતા હોય, ગમે એવી સ્થિતિમાં હોય પણ સૌને પ્રૌઢશિક્ષણનો લાભ મળવો જોઈએ-આપવો જોઈએ

આ માટે પ્રૌઢ શિક્ષણના વર્ગો ઉપરાંત પણ બીજી વ્યવસ્થા આપણે કરવી જોઈશે અને તે ધરણાણની છે ૧૯૩૮-૩૯ ના નિરક્ષરતા નિવારણના અને દમણના ઘોડા અનુબંધે એવું શીખવાડ્યું છે કે મોટી વયના કેટલાક સ્ત્રી-પુરુષો ગમે એ ઉપાયે પણ પ્રૌઢ વર્ગોમાં નથી જ જતાં-નથી જવાના એમને જોડે જોડે શીખવાની ઇચ્છા હોય છે, પણ વર્ગમાં એક યા બીજા કાગળે જઈ શકતાં નથી આવાં ભાઈ-મહેનોને પણ આપણે છોડી દઈ ન શકીએ એવાને માટે ધરણાણની યોજના કરી રાખય, અને એ સાળા પોતપોતાનાં પર પૂરતી કે પોતપોતાના પાંડો શીઓ પૂરતી વર્ગનાં ને પંડોરાના બાળકો પણ ચલાવી શકે એવા-પાયમા ધેણમાં અબ્બાસ કરતા બાળકો પોતાનાં મામાપ, મોટા ભાઈ, મોગી મહેન, કાકા, મામા, ફાંફ કે પંડોરામાંના વડીનો અને ધરના નોકરો સૌને ગમે વાળુ ક્યાં પછી એક કલાક અક્ષરગ્રાંથ આપવાનું કામ ઝમતા રમતા કરી શકે આવી વસ્તુઓ સુત જિલ્લાના એકેએક ગામમાં સર થઈ જવી જોઈએ એ સાળા માટે કરો અર્થ પણ કરવો પડે નથી બાળકની રચેટ, બળ ની પેન, પહેલા ધોરણમાં લાલુતા કોઈ બાળકનાં એ પડી ને ધરતુ ફાનસ એ સાધનોથી કોઈ પણ બાળક પોતાના ધરનાં ને પંડોરાની સાથે ચલાવી શકે છે

આજે ઘણા મોટા સેવાની વાતો કરે છે અમારે કામ કરવું છે, લોકસેવાનાં કામો કરવાં છે, કામ જડવું નથી વગેરે વાતો અહેરોમ, મોટાં ગામોમાં ને નાનાં ગામડાઓમાં પણ લોકો કરે છે ને સેવાની તક નથી મળતી એમ પણ કહે છે એવા લોકોને માટે આ સુદર તક છે આ કામ નાનું કે બીન અગત્યનું ગણીને અવગણી કાઢવા જેવું નથી એ ખૂબ મહત્વનું અને સેવા-લાવી માણસોએ ઉપાડી લેવા જેવું કામ છે ગાંધીજીના ચતુર્થાત્મક કામોમાંનું અગત્યનું કામ છે અને સ્વરાજ્યનું કામ છે સૂત જિલ્લાના બધાં ગામોમાં સેવાલાવી ભાઈ-બહેનો સેવાની આ તક ઝડપી લે અને પ્રૌઢ વર્ગો ચલાવવા ઉપરાંત ધરણાણને પ્રચાર કરીને બાળકોને અને પ્રૌઢોને એવી સાળા માટે ઉત્તેજિત કરે તો જિલ્લામાં સુદર વાતાવરણ સજી શકાય *

—જ્યોતરના બહેન શુક્લ

કુસપ અને કડવાશનાં બી રોપનારી

ભાષાના ધોરણે પ્રાંતોની વહેંચણી

દેશ કટોકટીના કાળમાંથી પસાર થઈ રહ્યો છે ત્યારે દેશના વધુ ભાગલા પાડવા એ જરાયે ઇચ્છવાયોગ્ય નથી દેશની આર્થિક સ્થિતિ જ્યારે સદ્દર નથી અને જાનાજ તેમ જ કાપડના ઉત્પાદન વહેંચણી અને ભાવનિયંત્રણના મહત્વના પ્રશ્નો જ્યારે સૌથી પ્રથમ ઉકેલ માગી રહ્યા છે ત્યાં દેશના બદન પર એક વધુ ધાવ કગ્ગો એ સમગ્ર દેશનો જનતા માટે ભારે ખત નાક પૂરવાર થશે

તો કુસપ થશે.

ભાષાના ધોરણે પ્રાંતોની પુનર્વહેંચણી કર્ત્તામાં આવશે તો આજ સુધી ભાઈ ભાઈ મારફત રહેલાં માનવીઓમાં કુસપનાં બીજાં રોપાગ અને ઘિછાટ તેમ જ કડવાશની લાગણી ધર કરી બેચેણે વિવિધ ભાષાગોય સમૂહોને વર્તમાન વહીવટી વ્યવસ્થા તળે બ્યાજબી પગલાં ભરીને સરકારી ને કરીઓમા નેમ જ રચાનિક પિનારૂં માગ્ય ખર્ચમાં સપ્રમાણ હિરસો આપી શકાય તેમ કે એટલે ભાષાવાગ પ્રાંતોની રચનાથી ખાસ કોઈ ઉદ્દેશ સરશે નહિ

કામ મુશ્કેલ બનશે.

બીજી ભાષાવાર પ્રાંતોની રચના થશે તો તેની સાથે બીજા અનેક પ્રશ્નો અસ્તિત્વમાં આવશે અને તે તમામ પ્રશ્નોને પહોંચી વળવાનું કામ પણ સાવ સગળ બનશે નહિ ભાષાવાર પ્રાંત રચના પાછળ કેવીકેવી મુશ્કેલી પડેલી છે તેનો પણ સૌથી પ્રથમ ખ્યાલ કરવો ઘટે કે સૌથી પ્રથમ એ કે, અનેક નવા વહીવટ તંત્રો અસ્તિત્વમાં આવે નાથુની અને અનુભવી માનવીઓની જગુ પડે, અનેક વિખવાદો જાગે અને દેશની લાગણી ઉદ્ભવે આ પછે દેશ આ બધું સહન કરી શકે તેવી સ્થિતિમાં નથી

બ્રાહ્મણ-અબ્રાહ્મણ કલહ

મહારાષ્ટ્રના પ્રજામાં બ્રાહ્મણ-અબ્રાહ્મણની વચ્ચે કલહો અને ધર્ષણો વારવાર થયા કરે છે એક ભાષાની સરકૃતિથી એકતા અને ધર્મક્ષમતા જન્મે છે એ વાત કેટલું વજૂદ ધરાવે છે એ આ હકીકત સ્પષ્ટ ગેને બતાવે જાય છે મરાઠી ભાષા બે લાખ પ્રજાના મહાવિષ્ણ અને પશ્ચિમ મહારાષ્ટ્ર એવા જુદા એકબોની રચના કરવા એવી મતલમનું સૂચના ભાષાકીય એકતા અને સગઈનતા સિદ્ધાંતને નિર્મૂળ કરે છે, એટલું જ નહિ પણ સાંધેસાથ પૂરવાગ કરી જાય છે કે, આજના ઘડીએ દેશના ભાગલા પાડવાની માગણીના મૂળમાં તો ભાષાકીય સામ્રાજ્યવાદ અને મંકુચિતતા ઉપર ગ્યાયેન સત્તાનો ટુપતા છે, ભાષાકીય અવગતા માનવીઓને પ્રદેશિક અખંડતાના અતિશયોકિનભરેલા ખ્યાલો લાગી દોગે જશે અને પછી પરિણામે જર્ણવે દેશને અત્યંત જરૂર છે એ વખતે મંકુચિત પ્રાનીયતા જગાડશે ભાષાવાર માનગ્યનાથી દિન્દી ગજક રણમાં 'ભાષાકીય લઘુમતિ' અંગેના નવા પ્રશ્નો ઉભા થશે અને એ વખતે દેશ અને એટલે

કુસપ અને કડવાશનાં બી રોપનારી નથી

ભાષાના ધોરણો કુંડે રાખવા ઘટે

ગંગાએનો દેન આજે જ્યારે આનંદ અને ઉત્સાહથી ગુજ
દેશ કટોકટીના કાળમાંથી વધુ અગત્યના પ્રશ્નોનો નીવેડો ન આવી ત્યારે ત્યાં મુઠ્ઠી ભાષાના
ઉચ્ચવાયોગ્ય નથી દેવનો આખિવો જોઈએ બધા ભાષાકીય ભેદો દૂર થઈ ત્યારે અને માત્ર દિ દી
ઉત્પાદન વહેંચણી અને ભાગ્ય રાષ્ટ્રની રીકૂન ભાષા ક્યારે બને એ જોવા માટે આજે સો કોઈ
છે ત્યાં દેવતા બદલ પર એ ભાષાકીય સમસ્યા-જોડે છુની શકાર્પદ ભૂમિકા પર ગયાયેલી પ્રાંશિક
વાર થયે કોઈ એક સમૂહ ઉચ્ચારે તો આવા દાવાની પોષણતા ખુદથી પાડવાનું
દર્શાવવાનું વૈજ્ઞાનિક સંશોધનના કાર્યમાં પડેલા કાર્યકરોનું કર્તવ્ય

ભાષાના

માફક રહેવા માનવે મં સર જ્યોત્સ્વી ડીઅગમને ખાનદેશી, અહીરાણી, બીની અને અન્ય રો
કરી બેચે બિન ગુજરાતી ભાષા સાથે જોડી દેવી એવા ભાષાકીય દાવાની નોંધ લીધી હતી
અરીને સરકારી, નાસિક અને ચાણા જિલ્લામાં કામ કરતા સામાજિક કાર્યકરોને આ દાવાની
આંખી તકાવ અગત્ય જણાઈ છે હમમા વપરાતી ભાષાથી જુદી ભાષા દ્વારા શાળામાં શિક્ષણ
જેરલાભ, ધર્મ અને વ્યાપાર માટે એક ભાષા શિખવાનો અને શાળા તથા અપાલનો
બીજી ભાષા શિખવાનો વધારાનો એજે અને સરકારી ભાષા સાથેના કાષ્ટકે એજા પરિચ-
ી જન્મતી હધુમંચિ આ બધુ આ લેકો વધેથી હસતા મુખે સદન કરી નલા છે

ફેલાઈ રહેલી લાગણી

વધુમા ગુજરાતી ભાષા બોલાતી વસતીમાં દિનપ્રતિદિન એવી જેરદાર લાગણી ફેલાઈ
છે કે, પોતાના જિલ્લામાંની સરકારી નોકરીઓ માટેની પોતાની અરજીઓને નોકરી કાદ-
ી આવી છે એમ પવુ જણાવવામાં આવે છે કે માર્ગ, મકાન અને નહેરકામ જેવા પ્રાતના
વન સગવડની ખિલવણી પાછળ કરવામાં આવેલ અચૂક, સખધ ધરાવતા પ્રદેશમાંથી આવતી
ફુલ કે ત્યાંની વસતીની સખ્યા સાથે કોઈ નિરપત નથી

ગાય ઘેર ઘેર કેમ નહિ ?

(રાગ . ભેલ્લા ભગતના ચાળખાનો)

વાલમા કા'ન રડયા ઘેર ઘેર કંઈ,
 ધાનમા ન ધાવણુ, દૂધ દોળીમાયે નહીં . વાલમા
 શાસ્ત્ર કહે ' દૂધ તણા દરિયામા વિપ્લુ વમે, '
 દૂધ નહીં, વિપ્લુ વમે કહીં ?
 વાસ વિપ્લુ નહીં, લૂપેજીમે લક્ષ્મી દહીં ?
 લક્ષ્મી ગદી ચોકમા લૂટાઈ—વાલમા ૧
 ઢોર સગ ઢોર બન્યા, ઈશ્વરઘર ચોર બન્યા,
 પાપપોક પીક લાદી ગઈ
 'રમ' ને છે 'પ્રમ', કરી નિરસ વેચાય હાટ,
 દોષ ભલો ? લોભી કે કસાઈ?—વાલમા ૨
 'દૂધ તણા દૂધ હોય, પાણી તણા પાણી હોય,'
 કાગળૂની કહેતી ભૂટી જઈ,
 પડ પેટ ચેક વળી ચેકના ચે ચેક કંઘા,
 શિખવે શુ શુ ન પાપ જઈ!—વાલમા ૩
 વિરચિ, વિપ્લુ, શિવ પામ્યા ના પાર પૂરો,
 ધામ્યા ભડ વેદ ગુણ ગઈ,
 ભોળી ભન્વાડણોએ નચળ્યા એ કા'ન કુવર
 છાશ છનાછન પઈ પઈ—વાલમા ૪
 રાયરક વહાલી છાશ-અમૃત એ ચોળવાયા,
 સરિતા ન્યા દૂધની સૂઈ,
 માખણ મહીમાટ ભર્ગા કામ કામ ગોકુળ ત્યા,
 હડીઓ હનુમાનજીનાં રહી!—વાલમા ૫
 દાળા ને દેડ ભરી, ગોચાળા ઉભી કરી,
 રાહત નહીં પાવલામા પઈ,
 છેદન્તી છાતી, વાતી 'તાબાની ગાય' નિત્ય
 રોવા રહે કા'ન તોય નહીં !
 દૂધ દહીં નહીંઓ વહે સમરાન્ય મહી !
 પ્રથમ પૂછો 'ગાય ઘેરઘેર કેમ નહીં ?'—વાલમા ૬

(તા. ૩-૧૮-૪૮ ના " પ્રતાપ " માસ)

ત્યાગને ન વટાવાય.

આલિંગન મકાન, આકાશમાં ફરતો રેશમી ઝંડો, મોટરો ને માણુમોની અવરજવર, પોલિમનો વારેધડીએ અફળાતી એડીઓ અને હચાચના હાથ-આ હાંડું મેકેટરીએટનું મકાન

ફાટેલું પડે-છું, ઘાટ વગરની ખાલીની દોષી, જૂનું મિત્રનું ધોતિયું, જર્જરે અગ અને નિસ્તેજ આખે એક વૃદ્ધ સેક્રેટરીએટના દાર પર આવી પહોંચ્યા,

ભપકાદાગ પોશાક, વાંચી દોષી, કમરે ચળકતો પટ્ટો અને હાથમાં ધૂળ ચરીરમાં સ્ફુટિ અને આંખમાં કડકાઈ એવો દરવાન હિમો હતો

દમાને અવાજે વૃદ્ધ દરવાનને કહ્યું 'ભાઈ, મારે ... '

'અહીં વળી તારે શું છે ?'

'મારે વડા પ્રધાન સાહેબને ...'

'વડા પ્રધાનને ? જો આમ બધા જ મારા તમારા જેવા દોડાદોડ કર્યાજ કરે તો કામું કેમ ચાલે ? જલ્દી, આજે સમય નથી'

વૃદ્ધે ધૂનતે હાથે ગજવામાંથી કાગળ કાઢ્યો અને સિપાઈ સામે ધર્યો

તેની આખો ચાર ચર્ચ ગઈ ઉપર રાત્રીની છાંય હતી અને પત્ર પછી વડા પ્રધાનનો જ હતો તે અવાજ બની ગયો અને વૃદ્ધે અદર પ્રવેશ કર્યો, સામે જ વડા પ્રધાનનો ખંડ હતો, હાથમાં કાગળ મૂકતા વૃદ્ધે કહ્યું 'મારે આપને સહેજ કહેવાનું છે'

'કહો, મને સમય નથી, એ જ મિનિટમાં પૂર કરો'

'આ મારા જીવનનો પ્રશ્ન છે'

'અલાવા.'

'હું આપની સાથે જેલમાં હતો'

'હા,'

'૧૯૪૨માં જ્યારે લડતના વળતાર પાણી હતો, જ્યારે કોઈ કાંઈ કરવા તૈયાર ન હતું ત્યારે મેં લડતને આગળ ધપાવી લાડીમાર થયો આ બરડો ખોખરો થયો અને આજેય હજી. આજારે સો જણને મળ ચર્ચ હતી, બાર માસની'

'સાથે જ હું દિલથી કદર કરું છું'

'આખું જગત કરે છે આજે હું વૃદ્ધ છું, મારે આગળ પાછળ કોઈ નથી, આ હાડકા પછી'

'તો ?'

'મને તોફારી આપો'

'તમે તોફારી કરશો ?'

‘હા, કામ સિવાય મારે બીજો કામ આરો નથી’

‘તમારી ઉંમર, અદા ?’

‘અઘવાન’

‘અમારો કાપડો છે કે પચાવન વર્ષ પછી કોઈને ન ગમી શકાય’

‘હું જાણું છું, છતાં આજે ચાચના કડુ છું, મારે પેટ પૂરવું જ નોંધ્યું છે. મારાથી જે યોગે તે બધું કામ કરી મારે જીવવું છે.’

‘આજે તો મને ઘણું કામ છે, કાલે આ સમયે મળજો, હું નોંધ્યું.’

બીજો દિવસ એ જ સમય, એ જ સિપાર્શ, એ જ સેક્રેટરીએટનું આનેશાન મકાન અને એ જ ધમાધ. પણ આજે એ વૃદ્ધનાં ડગલાંમાં મક્કમતા હતી, અબિમાં તેજ હતું તેના હાથ ધૂળથી ખરડાયેલા હતા મોઢે પણ ધૂળ ચોટી હતી ઉતાવળે પગને તેણે પ્રધાનની ઓફિસમાં પગ મૂક્યો.

‘હું તમારો જ વિચારમાં હતો’

‘ગઈ કાલે આપનો મે નકામો સમય લીધો મને ક્ષમા કરો, ‘મારે તોટરી નથી નોંધતી, અને વૃદ્ધ આગળ ચનાવ્યું ‘હું ધીર ગયો જેવનાં સ્મરણો તામ’ ધર્મા ઉધ બીડી ગઈ. શું એ જેલ આટલા માટે ભોગવી હતી ? જેને માટે હું અંગે આપણે લડ્યા તે આઝાદી તો મળી ચૂકી હવે શું ?.. મે તમોને નકામો તકલીફમાં મૂક્યા’

વૃદ્ધ વદન ક્યું અને ચાલતા માંડપ્ર પ્રધાન પોતાની ખુશીમાં ઉતાવળા બીમા ધધ ધયા અને ભોલી ઉઠવા, ‘અદા, હું તમારે માટે તોટરીની’

ત્યાં તો એના મક્કમ પગલાં દરવાજા મુઠી પહોચી ગયા તેની આખમાં એક તેજની રેખા ચમકી ગઈ અને સહેજ પાછા ફરી તેણે ક્યું ‘હું પામર હતો. મારા ત્યાગને વટાવી રહ્યો હતો’

(‘જીવનપ્રકાશ ‘માથી’)

—નવલભાઈ ગાંધી

પ્રથમ જ્ઞાન અને પછી દયા અઘરાની શું કરે, જે ક’વાણ કે પાપ જાણતો નથી ? માટે (પ્રથમ) ક’વાણ જાણતું નોંધ્યું પાપ જાણતું નોંધ્યું, બનેલે જાણવા પછી જે ગ્રેધ હોય તે સમાચરતું નોંધ્યું જે જીવનું સ્વરૂપ જાણતો નથી, અજીવનું સ્વરૂપ જાણતો નથી, કે તે બનેલાં તરવરે જાણતો નથી તે સ્વપ્નની વાત ક’વાણ જાણે ?

જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવામાં વિચાર મુખ્ય સાધન છે અને તે વિચારને વૈરાગ્ય (ભોગ પ્રત્યે અનાસક્તિ) તથા ઉપગમ (ક’વાણાદિનાં ધણી જ મદતા, તે પ્રત્યે વિરોધ એક) બે મુખ્ય આધાર છે. સત્યનુવૃત્તિ વચનના યથાર્થ અર્થ વિચાર પણ કરીને ઉદ્ભવ થતો નથી. અને સત્યનુવૃત્તિ વચનનું યથાર્થ અર્થ તેમની અનન્ય આશ્રયમંત્રિ પરિણામ પામ્યેથી યાવ છે. ધણી કરીને એકબીજાં કારણેને અન્યોન્યાશ્રય જેવું છે.

સત્યનું જ્ઞાન થવા પછી મિથ્યા પ્રવૃત્તિ ન દેશે એમ બને નહિ કેમકે જેટલે અંગે સત્યનું જ્ઞાન થાય તેટલે અંગે મિથ્યાભાવની પ્રવૃત્તિ મટે એવો જિનનો નિશ્ચય છે મિથ્યા પ્રવૃત્તિ કંઈ પણ દેશે નહિ, તો સત્યનું જ્ઞાન સલવે નહિ.

(“અખંડાનંદ” માંથી)

આવતા માસની કાર્યદિશા

તમામ લોકમદદ તથા કાયમ નિધિની રકમ તૈયાર હોય તો પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમા વેળાસર મોકલી આપો કાયમ નિધિની રકમ સરકારમાન્ય ધર્તર સ્થળે મુકાતી હોય તો તે ત્યા જમા કરાવો કેટલાક સાર્વજનિક પુસ્તકલયોના વાર્ષિક નિવેદનો આવવાના બાકી છે તો તે તુર્ત મોકલી આપવા તજવીજ કરશો ત્રિમાહી નિવેદન દરેક સરઘાએ મોકલવું જોઈએ

ગ્લાઓ દરમ્યાન સેવાભાવી વિદ્યાર્થીઓ—વિદ્યાર્થી મંડળ—અગર યુવક મંડળ સાથે સહકાર કરી તમારા પુસ્તકાલયની વ્યવસ્થાને સારી બનાવવા ઘટતું કરો

વડોદરા,
તા ૨૦-૧૦-૪૮ }

ઉ. મો પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય ગાખા

જાહેરાત અંક ૨/૪૮-૪૯

વિષય

પુસ્તકાલયોના મકાનની લોકમદદ તથા તેના વ્યાજ બાબત

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોનાં મકાનો માટે રાજ્યનાં લુદાલુદા ગ્રામેથી પુસ્તકાલય ખાતા તરફ તારીખના અનુક્રમે આવેલી લોકમદદની રકમ તથા તેનું સને ૧૯૪૮ ના લુદાઈ આખર સુધીનું ૧ ટકા લેખેનું વ્યાજ જેમની તેમની ગણ માટે આ નીચે પ્રસિદ્ધ રૂબામા આવે છે

અનુ- અંક	ગામનું નામ	ગામમદદની રકમ રૂા આ પા	સને ૧૯૪૮ના લુદાઈ આખર સુધીનું ૧ ટકા લેખે વ્યાજ.
૧	વેમાળ તા દરજણ	૧- ૮-૦	
૨	સંજાયા " પેટલાઈ	૧૦૦૦- ૦-૦	૪૦- ૪-૦
૩	મ જુમર " સાવલી	૨૦૦૦- ૦-૦	૮૫- ૮-૦
૪	ચોગદા " દરજણ	૧૦૦૧- ૦-૦	૬૨- ૫-૦
૫	ગિઝા (મહિલા) " સિદ્ધપુર	૨૦૦૦- ૦-૦	૧૦૦- ૫-૦
૬	તુ ઠાવ " સિદ્ધપુર	૧૦૦૦- ૦-૦	૬૦- ૨-૦

૭	શામપુરા	તા.	શામરેજ	૧૦૦૦-૦-૦	૬૦-૨-
૮	પીપળી	"	ભાદરજી	૧૦૦૦-૦-૦	૫૮-૧૨-૦
૯	સિદ્ધપુર (મહિલા)	"		૨૦૦૦-૦-૦	૧૦૮-૫-૦
૧૦	ધર્મડ	"	કસોલ	૬૦૦-૧૨-૦	૩૨-૮-૦
૧૧	પતીચડ	"		૧૦૦૦-૧-૦	૫૪-૨-૦
૧૨	દિવેર	"	સાને	૧૦૦૦-૦-૦	૫૩-૪-૦
૧૩	પેટવાદ (મહિલા)	"		૩૦૦૦-૦-૦	૧૬૦-૬-૦
૧૪	શાણીસા	"	ભાદરજી	૧૦૦૦-૦-૦	૨૮-૨-૦
૧૫	દસગચ	"	વડાદગ	૧૦૦૦-૦-૦	૫૩-૮-૦
૧૬	રણપુર	"	કરજી	૭૦૧-૦-૦	૩૪-૫-૦
૧૭	વિળપુર (મહિલા)	"		૩૦૦-૦-૦	૧૫-૧૪-૦
૧૮	પાડરસી ગા	"	દામનગ	૧૦૦૦-૦-૦	૩૮-૦-૦
૧૯	સોળ	"	કસોલ	૧૦૦-૦-૦	૪૬-૧૨-૦
૨૦	બાઠાણવાડા	"	ચાણરમા	૧૦૦૧-૦-૦	૪૬-૮-૦
૨૧	સુદરજી	"	પેટવાદ	૧૦૦૦-૦-૦	૪૬-૩-૦
૨૨	કુરાલ	"	પાદરા	૧૦૦૦-૦-૦	૪૫-૫-૦
૨૩	મોઝા	"	પેટવાદ	૨૦૦૦-૦-૦	૮૬-૧૩-૦
૨૪	સેળકુવા	"	પાદરા	૧૦૦૦-૦-૦	૪૧-૧૨-૦
૨૫	છાણી	"	વડાદરા	૧૧૫-૦-૦	૪-૧૧-૦
૨૬	પીપળાહ	"	ભાદરજી	૧૦૦૦-૦-૦	૪૧-૮-૦
૨૭	ગુળ	"	વિસનગર	૧૦૦૧-૦-૦	૪૧-૧-૦
૨૮	દહોડા	"	સિદ્ધપુર	૧૦૦૦-૦-૦	૪૦-૧૪-૦
૨૯	ગુડી	"	પલસાણા	૧૦૦૦-૦-૦	૪૦-૧૩-૦
૩૦	જામરાલ	"	પાટણ	૧૦૦૦-૦-૦	૪૦-૧૨-૦
૩૧	શામરેજ	"	વાઘોડીઆ	૧૦૦૧-૦-૦	૪૦-૩-૦
૩૨	ધાવટ	"	કરજી	૬૯-૦-૦	૨૭-૬-૦
૩૩	મુજપુર	"	પાદરા	૧૦૦૦-૦-૦	૩૬-૦-૦
૩૪	છાલા	"	દહેગામ	૧૦૦૦-૦-૦	૧૬-૧૪-૦
૩૫	સામેત્રા	"	મહેસાણા	૧૦૮૦-૦-૦	૩૮-૧૦-૦
૩૬	વાવ	"	શામરેજ	૧૦૦૦-૦-૦	૩૮-૧૦-૦
૩૭	દેણપ	"	વિસનગર	૧૦૦૧-૦-૦	૩૮-૮-૦
૩૮	ડોડા	તા.	ડોડા	૧૦૦૦-૦-૦	૩૮-૮-૦
૩૯	વાલમ (મહિલા)	"		૧૦૦૦-૦-૦	૩૬-૮-૦
૪૦	ડાહા	"	પાદરા	૧૦૦૦-૦-૦	૩૬-૪-૦
૪૧	જાણી	"	મહેસાણા	૫૦૦૦-૦-૦	૧૮-૦-૦
૪૨	દાસજી	"	સિદ્ધપુર	૫૦૦૦-૦-૦	૩૫-૧૩-૦
૪૩	કાણા	"	વિસનગર	૧૦૦૧-૦-૦	૩૫-૦-૦
૪૪	ખરોડ	"	વિળપુર	૧૦૦૦-૦-૦	૩૪-૧૧-૦
૪૫	મેરડ	"	પેટવાદ	૧૦૦૦-૦-૦	૩૬-૨-૦
૪૬	છીઆરડા	"	મહેસાણા	૧૨૦૧-૦-૦	૩૬-૨-૦
૪૭	ખોડેલી	"	સામેત્રા	૧૦૦૦-૦-૦	૩૨-૧૪-૦
૪૮	સીમળી	"	કરજી	૧૦૦૦-૦-૦	૩૧-૨-૦
૪૯	સુદરજી	"	વિળપુર	૧૦૦૦-૦-૦	૩૧-૧-૦
૫૦	સારસીયા	"	ધારી	૧૦૦૦-૦-૦	૩૦-૧૫-૦

૫૧	કાબજી	”	સિદ્ધપુર	૧૫૦૦-૦-૦	૪૬-૫-૦
૫૨	મોટા આકરીખા	”	અમરેલી	૧૦૦૦-૦-૦	૩૦-૪-૦
૫૩	ડોડીવાડા	”	ચાણુરમા	૧૦૦૧-૦-૦	૩૦-૦-૦
૫૪	મલાતજ	”	પેટલાદ	૧૦૦૨-૦-૦	૨૬-૮-૦
૫૫	સુઢીઆ	”	ખેરાળુ	૧૦૦૦-૦-૦	૨૬-૭-૦
૫૬	મોરેરા	”	ચાણુરમા	૧૦૦૧-૦-૦	૨૮-૬-૦
૫૭	પુધરા	”	વિગ્નપુર	૨૦૦૧-૦-૦	૫૬-૧૦-૦
૫૮	સગદગપુર	”	”	૧૦૦૨-૦-૦	૨૭-૦-૦
૫૯	મરોતી	તા	નવસારી	૧૦૦૦-૦-૦	૨૬-૪-૦
૬૦	મગોડો	”	દહેગામ	૧૦૦૦-૦-૦	૨૬-૧-૦
૬૧	પલાસર	”	ચાણુરમા	૧૦૦૨-૦-૦	૨૦-૨-૦
૬૨	ડાલધા	”	વિગ્નપુર	૧૦૦૦-૦-૦	૨૨-૮-૦
૬૩	આમથી	”	નવસારી	૧૦૦૦-૦-૦	૨૧-૧૧-૦
૬૪	પુદગામ	”	વિઘનગર	૧૦૦૧-૦-૦	૨૧-૮-૦
૬૫	માલોસણા	”	વિગ્નપુર	૧૦૦૧-૦-૦	૨૧-૦-૦
૬૬	વસાઈ	”	”	૫૦૦-૦-૦	૮-૧-૦
૬૭	દહીઆળ	”	વીસનગર	૧૦૦૧-૦-૦	૧૫-૧૪-૦
૬૮	રૂપપુર	”	ચાણુરમા	૧૦૦૧-૦-૦	૧૫-૦-૦
૬૯	મોટી દાઉ	”	મહેસાણા	૧૦૦૦-૦-૦	૧૫-૦-૦
૭૦	મીડી ધારોઅલ	”	ચાણુરમા	૧૦૦૧-૦-૦	૧૦-૩-૦
૭૧	બાસવાસણા	”	આતરસુખા	૫૮૯-૦-૦	૫-૧૪-૦
૭૨	સીપાર	”	ખેરાળુ	૧૨૦૦-૦-૦	૧૦-૧૪-૦

કુલ

૭૯૪૦૭-૧૩-૦

૨૯૨૨-૭-૦

વડોદરા,
૧૮-૧૦-૪૮ઉ. મો પટેલ
મદદનીશ બ્યવસ્થાપક
પુસ્તકાલય ખાતુ

સૂચના અંક ૪ / ૪૮-૪૯

વિષય:

ત્રિમાસિક નિવેદન મોકલવા બાબત.

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો તરફથી ત્રિમાસિક નિવેદનો અને મોકલવામા આવતાં નથી એવું કહ્યા વખતથી જોવામાં આવે છે. આથી પુસ્તકાલયોની ચામુ પરિસ્થિતિથી ખાતું અગ્નય રહે છે, એ છત્તવા જેવું નથી સજન પુસ્તકાલયોના મંત્રીશાખાએને આ સૂચના દ્વારા વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે તેમણે મુખ્યત્વે કરીને નીચે પ્રમાણેની માહિતી અંતર્ગત કરી નિવેદનો મોકલવા બિનચૂક તજવીજ કરવી.

પુસ્તકાલયનું કાચમદક, પુસ્તકાલયનું હાથનું લેડોગ, પુસ્તકાલયની સંખ્યા, વગેરે
 વધુ પુસ્તકાલયની સંખ્યા, વાચકોની સંખ્યા પ્રતિ, ઓળખ, બાજુના વગેરે)

વડોદરા, }
 તા. ૧૮-૧૦-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
 મદદ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતે

માર્ચ/નિઠ પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અંક ૫ / ૪૮-૪૯

ગાંધીના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના અદાખપત્રો અત્રે સપ્ટેમ્બર ૧૯૪૮ આખર
 આવેલા તે સવડ પ્રમાણે મંજૂર કરવાનું કામ શરૂ થઈ ગયું છે તમારું પત્ર જેમના તરફથી
 અદાખપત્રો આવ્યા હશે તેમને સરકાર પાસેથી મદદની સવડ હશે તે પ્રમાણે મંજૂર કરવામાં
 આવશે જે પુસ્તકાલયોએ અધુરું હાથકામ મોકલી હશે તેમના અદાખપત્રો મંજૂર થઈ
 શકશે નહિ

સમગ્ર પુસ્તકાલયોના મંત્રી ભાષ્યોએ પોતાના અદાખપત્રો વેળામર પૂરી હાથકામ
 જેવી કે સામવિકાની યાત્રી, પુસ્તકાલયની વાદી અમારી મરફત મંડળમાં મોકલવી જે
 પુસ્તકાલયોના મંત્રી ભાષ્યોએ મોકલે છે ડિસેમ્બર તા. ૧૫ સુધી મંડળમાં જમા
 કરાવી હશે અને તેમનું અદાખપત્ર મંજૂર થયું હશે તેમના પત્રો જનપ્રચારીથી શરૂ થશે

વડોદરા, }
 તા. ૨૦-૧૦-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
 મદદ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતે

માર્ચ/નિઠ પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અંક ૫ / ૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

કાચમદકની રકમ વધુ વ્યાજે રોકાવા બાબત

મહેસાણા પ્રાંત તથા વડોદરા પ્રાંતના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોની કાચમદકની રકમો
 બેન્ક, અદાકારી મંડળી કે પુસ્તકાલય મંડળમાં જોડાવા બાબતે રોકાણેલી હોય, તેમની બંધન
 બાજુ ઉપજવવાની હાથકામ હોય તો નીચેની સરકાર તે પ્રમાણે આપવા ખુશી છે.

૧ વાકગ કેળવણી મંડળ-મોક્ષદેવ, તા. ૫/૧૧/૪૮

ઉપર પ્રમાણેની યોજના જેમને અનુકૂળ હોય તેમણે રીતસર કરાવ કરી ખાતા માફતે
 મંજૂરી મેળવવા તજવીજ કરવી

વડોદરા, }
 તા. ૮-૧૧-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
 મદદ વ્યવસ્થાપક

મધ્યવર્તી પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અંક ૬/૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના મકાનની લોકમદદ બાબત

વડોદરા રાજ્યના સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના મકાનો માટે કેટલાંક ગામોએ એકઠી કરેલી લોકમદદ પુસ્તકાલય ખાતા તરફ મોકલી છે. હાન કેટલાંક વર્ષથી પરિસ્થિતિ બદલવાના કારણે મકાનો માટે સરકાર મદદ મળુર થઈ શકતી નથી તેમજ સયોગો લેતાં નજીકના ભવિષ્યમાં પણ પુસ્તકાલયોનાં મકાનો બાંધવી શકાય તેમ નથી માટે આ સૂચનાથી જણુ વચામાં આવે છે કે જેમને પોતાની લોકમદદ પગલે લેખતી હોય તેમણે યોગ્ય દરાવ કરી મોકલવાથી રકમ પરત કરવામાં આવશે.

વડોદરા, }
તા. ૮-૧૧-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
મદદ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

વડોદરા, તા. ૧૧-૧૦-૪૮

જાહેરાત અંક ૩/૪૮-૪૯

વિષય :

પુસ્તકો તથા સામયિકોની ભલામણ કરવા બાબત

ત્યાં નાણાની સ્વલ્પ હોય ત્યાં નીચેના પુસ્તકો તથા સામયિકો પુસ્તકાલયમાં વસાવવા પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓને અમારી ભલામણ છે.

મકાનક

નામ		કિંમત
Shape of the Constitution	R N Parikh Pilaji ganj, Mahesana	3-12-0
ઉમેવ (કાબ)	અતિથિ કાર્યાલય, મેરશી	૩-૦-૦

યોગ શતક	સિદ્ધલાલ જે. પરીખ (અનુ.) મેડિકલ હોસ્ટેલ, અમદાવાદ	૩-૨-૦
ગમક્રમ પરમહંસી કથાનકો	યુગાન્તર કાર્યાલય, ગુગત	૧-૮-૦
જ્યોતિ વિલાસ (મરાઠી)	રામચંદ્ર શંકર દોશિત દોશિત નિવાસ, તિલકગાઢા	૫-૦-૦
બાપુની પ્રસાદી	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ	૨-૦-૦
મહાસભાના ઠગવો	ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ	૬-૦-૦
સામયિકો		
નેપથ્ય (ત્રિમાસિક)	નેપથ્ય મંડળ, વસંત પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ વીકારા, અમદાવાદ	૨-૮-૦ ૪૨૫ અને મોટા પુસ્તકાલયો માટે
ફોજી તાલીમ (માસિક)	કે. જી પ્રભુ (સંપા.) મીથીટરી એન્ડ રાયફલ એસોસિએશન અમદાવાદ	૬-૦-૦
ખારો બાપુ (માસિક)	ધીરેન ગાંધી, ઉપાધ્યક્ષ ૪૫, નહેરુ રોડ, વિલેપાર્ક (પૂર્વ)	૬-૮-૦
આમુ મારા સાથી બનો	યુગચિત્ર કાર્યાલય, વેસ્ટ એન્ડ મિતેમાક પાઉન્ડ, મુબાઈ નં ૪	૨-૮-૦
ભારતીય ધર્મ	વલ્લભ-વિદ્યાનગર, આણંદ	૧-૦-૦
કેડી (પાદિક)	શશિકાન્ત નાણાવડી, ૩૦૮/૪ ગાંધી માર્ગ અને ધાત્રીની વાડી, અમદાવાદ	૬-૦-૦
ગાંધી રમાગકથક	પાટણ વિદ્યાર્થી મૃદ, પાટણ	૨-૦-૦
આદર્શ જીવન	ચચગમેન માણેકલાલ પાઠક	૨-૮-૦
સી.પુરુષ મર્યાદા	નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ	૧-૮-૦
Key to health	"	૦-૧૬-૦

વડોદરા,
તા ૧૦-૧૧-૪૮ }

ઉ મા પટેલ
મદદ વ્યવસ્થા કરે

આંચકાં

સાહિત્ય સંદર્ભ અવગત	૧૬૩
સા પુ ને નોધાવવા વિષે વિસ્તૃત અમલ	૧૭૧
આ પુ નો ધાગ્યુ વિષેનો અરથ	૧૭૫
પ્રાંત પુસ્તકાલય મ ડલોના હેવાલો	૧૮૦
પુસ્તક પરિચય	૧૮૬
નવીન કાવ્ય	૨૦૧
પુસ્તકાલય નોધ	૨૦૨
ત્રિમાસિક વિવેચનો	૨૦૨

સામયિક દોહન

અતેવામ અને હાલને તત્ત	૨૦૩
લાંબાટાળી મેડીસન	૨૦૫
અગ્યાઓ કેમ ચલાવવી	૨૦૭
પુસ્તક અને સંસ્કૃતિ	૨૦૮
બાળકોના માળાપને	૨૧૧
તપસ્વીની તેજમાન	૨૧૩
ગુ સાહિત્ય સંગ્રહનું પ્રમુખ	૨૧૫
પુસ્તકાલય આતાની સચના, નવદેશન ધ	૨૧૭

વાર્ષિક અવગત

દેશમાં ૩૧-૮-૦૦

૧૯૫૬ ૩૧-૮-૦૦

૧૯૬૬ નવેમ્બર ૩૦-૧-૦૦

અવગત પત્ર

તત્ત

વાલજીભાઈ નારણભાઈ અમીને (બી કોમ)

મહિલાલ પ્રભાશ કર બ્યાસ

મત્રી પુ, સ સ મ ડલ વિ નોડારા

બા, બાપા અને બાળક સાથે બેસી
વાંચી શકે તેણે નવું માસિક

મનોરંજનને મળેલો સત્કાર

“મનોરંજનને મળતા-વાંચતા આનંદ
યથોપાર્જિત અદરની ખુશ સરસ છે અભિનંદન

—શ્રી કનુભાઈ દેસાઈ

“મનોરંજન અને વિશેષ દારૂને
ચોતાનો ખાસ વિષય બનાવતું આ માસિક
એપ્રિલથી શરૂ થયું છે પ્રથમ અઠવાળાં ટાગેરના
લેખથી માંડીને ગણેશની આદ્યકથા સુધીના કિન્ન
ભિન્ન લેખકોના લેખો આપવામાં આવેલ છે”

—પ્રજ્ઞાનંદુ આપ્તાહિક

“મનોરંજન ગુજરાતી સાહિત્યમાં હજુ
એવું આ પહેલું માસિક છે, દારૂપરસ અને
મનોરંજન પીરસતું અત્યારે તો આ એકલું જ
છે, આ બચકલા માસિકને આપણે અપનાવ-
વું જ મ્હું”

—સુખેંડ સમાચાર સાપ્તાહિક

મનોરંજનનું વાર્ષિક લવાજમ દિદમાં
રૂ. ૬-૧૨-૦૦ પરદેશ શીલીંગ ૧૫) છૂટક અઠ
૦-૧૦-૦૦ આના લેવાજમ લેવાનું સ્થળ

ન વાં જ બહાર પહેલાં પ્રકાશનો

વાગ્દત્તો લાગ ૧-૨ સાથે

કિંમત રૂ. ૪-૧૨-૦૦ વી. પી. ૮ આના

શ્રી પ્રલયવંદિતી સંસ્કૃતીની સળંગ નવી
નવલકથા જે સ્વસુર મેઘે વાંસુ કરતી પરતુ પતિ-
પ્રેમથી વંચિત એવી કોઠેબરી સુશીલ વાગ્દત્ત
નારીના કુટુંબપ્રેમ અને આત્મવિલોપનના
નિરવાર્થ ત્યાગની અપૂર્વ કથા

પ્રિયમિલન કિંમત રૂ. ૨-૮-૦૦
વી પી ૬ આના

આર્યનારીના ઉચ્ચતમ સંસ્કારો દ્વારા
વિપયગામી અને કુટુંબે ચડેલા પતિને પ્રેમ અને
ઓત્સાહી છતતી એક બર્ગનારીના સંસારશૂન્ય
ની ઉચ્ચતમ નારીકથા

પ્રેમ-પરખ કિંમત રૂ. ૨-૧૨-૦૦
વી પી. ૬ આના ‘પરખ’ નામની સુવિખ્યાત
દિદી નવલકથાનો ગુજરાતી સુદર અનુવાદ

ડીટેકટીવ ક્રમાસ્થિત કિંમત રૂ. ૨-૦-૦૦
સળંગ ડિટેકટીવ નવલકથા વી. પી. ૦-૬-૦૦

જનાદેન જાસુસનાં જખખર પરાક્રમે
રૂ. ૨-૦-૦૦ વી પી ૬ આના
તમારી નકલ માટે અલાસ થાય તે પહેલાં
લખો—

એન. એમ. ઠક્કરની કું.

‘બુકસેલર્સ’ :: પબ્લીશર્સ ૧૪૦, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨

પુસ્તક ૨૨ મું

ડિસેમ્બર-૧૯૪૮

અંક ૫

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવનવું

ત્રાવણકોરના સુપ્રસિદ્ધ લેખક, પત્રકાર તથા દેશભક્ત સ્વ કે. રામકૃષ્ણ પીલાઇને મોડે મોડે-મૃત્યુ પછી ૩૨ વર્ષે-મૃત મળ્યું છે. તે 'દેશભક્તિમાની રામકૃષ્ણ પીલાઇ' તરીકે જાણીતા હતા. તે કાનાગોરમાં દેશવેશ ભોગવતા અવસાન પામ્યા હતા. તેમના અવશેષોને તાજેતરમાં ત્રિવેન્દ્રમમાં ધાર્વણમાં આવ્યા છે.

કોનેલ વિશ્વવિદ્યાલયની વિદ્યુરતાત એસેમ્બલીએ જાહેરાત કરી છે, કે કોનેલ ખાંને મહત્ત્વાર્થમાં સ્મારક પુસ્તકાલય ૧૯૪૮ના જાન્યુઆરીની ૩૦ તારીખે ખુલ્લું મૂકવામાં આવશે, મહત્ત્વાર્થની હત્યાની આ પહેલી સવત્સરી છે. કોનેલ મુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં આવેલ છે.

* ચિંતાગોગથી હિંદુ મુસ્લીમ સમુક્ત તત્ત્વીયદેયી પ્રસિદ્ધ યત્ન 'સામયિક' સીમંત' હજુ આપુ છે, તે આનંદનો વિષય છે. આ સામયિક આંતરરાષ્ટ્રીય વિષયસંબંધિત ઉચ્ચ ધોરણે જાળવે ગયે છે. તેના પાનામાં જાને મહાન ધર્મોના લેખકો ચોતાના મતભેદો જૂલી જાળને ચોતાની સામાન્ય ભાષામાં અર્ક કાપી કરી જતાવવાને એકત્ર મળે છે.

* મેયિલી પ્રવાસ સાહિત્યમાં ડૉ. મુશ્મર જા ચામ્લીએ 'હમારા નિદેશવાના' પ્રગટ કરીને સાથે જોડે જોડે કરેલો છે. દરલખાના સાપ્તાહિક 'મિલિલા મિલિર'માં આ પ્રવાસવાના કમલ પ્રગટ થઈ હતી.

* આમલ જા જાનાના ત્રણ પ્રખ્યાત મહારાષ્ટ્રીઓ-ડૉ. ભાઉ દાશ, જસ્ટિસ તેવંગ તથા ડૉ. આર. જી. બાહારકર-ના ચરિત્રલેખક શ્રી એચ. એન. કણ્ઠિયા ત્રણ વર્ષની પાછટ ઉમરે અવસાન પામ્યા છે.

* નવીન સચિત્ર સંક્ષિપ્ત મગડી વિશ્વકોશ “ સુલભ વિશ્વકોશ ”ના સંપાદકો શ્રી મા જી કવેએ પોતાનું કાર્ય પૂરું કર્યું છે. આવતા જાન્યુઆરીથી દર ત્રણ માસે આ વિશ્વકોશ પ્રગટ થશે તેના ૭ ભાગ અને ૩,૦૦૦ પૃષ્ઠો થશે તેમાં લગભગ ૧૫૦૦૦ નોંધો તથા ૨૦૦૦ રોચ્ય અને નકશા દર્શો એવી કિંમત રૂ ૧૫૦/ છે, તેમ જતાં અગાઉથી માફક થન રને તે રૂ ૧૦૦/ માં મળી શકશે.

* શ્રી. બેરમુથ લહેગ્ય દે “ સિંધના હિંદુઓનો ઇતિહાસ ”ના બે મથો પ્રગટ કર્યા છે તથા બીજા મથો પ્રગટ કરવાનો તેમનો ઇરાદો છે તે સિંધી શબ્દકોશ પણ તૈયાર કરી રહ્યા છે આ પુસ્તકો સત્વ પ્રગટ થવાની જરૂર છે, કેમકે મોડું થાય તો કદાચ તે પ્રગટ ન પણ થઈ શકે

ડૉ. આર યુ હિંગેરાણી (૧૨૮ હાસેં સ્ટ્રીટ, ડબલ્યુ-આઈ લેડન) એ “ દિદી સંસ્કૃતિ તથા તત્ત્વજ્ઞાન ” પર નિબંધ લખવા માટે ત્રણ દહાસર રૂપિયાના પારિતોષિકેની જાહેરાત કરી છે તેમાં જમે તે રાષ્ટ્રનાં, જમે તે ભૂમનાં સ્ત્રીપુરુષો ભાગ લઈ શકશે. નિબંધની લખાણની મર્યાદા નથી ૧૯૪૯ ના મેની ૧૫ તારીખ સુધીમાં નિબંધો ડૉ. હિંગેરાણીને-મળી જવા બોધ્યો

સ્ટેલિનનો લખેલ “ સોવિયેટ યુનિયનના કોમ્યુનિસ્ટ પક્ષનો ઇતિહાસ ” ની જગતના અતિસાહસિય પુસ્તકોમાં અત્યુત્તરી યાચ છે તેનું ૬૩ ભાષામાં પ્રકાશન કરવામાં આવ્યું છે તે પ્રગટ થયો ત્યારથી આજ સુધીમાં તેની ત્રણ કરોડ આગ્રસ લાખ નકલો ખપી છે.

નાઝી ‘ પોનાદના રાજ ’ ફિટઝ થિસેને ‘ આઈ પેઇડ હિટલર ’ (I paid Hitler) નામક પુસ્તક લખેલ છે ટૂર્કીગરીનની ‘ કોટે ’ ‘ નાના નાઝી ’ તરીકે શિક્ષા કરીને તેની ૨૦ ટકા મિલકત જમ કરી છે. તેની મિલકત ૨ કરોડ ૧૦ લાખ માફક છે

બ્રિટિશ એસોસિએશનની ‘ એથેમેટિકલ ટેબલ્સ કમિટી ’એ ૭૭ વર્ષની સનત અત્યુત્તરી જાણી પોતાનો અતિમ રિપોર્ટ પેશ કર્યો છે. આ સમય દરમિયાન એસોસિએશનના ૧૮ સભ્યોએ અભિનંદનાં કોષ્ટકોના ૨૦ મથો તૈયાર કર્યા છે દરેકમાં પંચ લાખ જુદી ગણતરી છે બીજા વૈજ્ઞાનિકો તથા એન્જિનિયરોને આ પુસ્તકો ખૂબ ઉપયોગી છે.

મદુરાના સૌરાષ્ટ્ર પબ્લિશિંગ હાઉસે, મદાસનો સૌરાષ્ટ્ર એસોસિએશન મારદત ખિસામાં રહી શકે તેવા ભજવડગીતાના ગુટકા મફત વહેવાવવાનું શરૂ કર્યું છે તે સદેલી તામિલ ભાષામાં લખાયેલ છે તેનું પુરોવચન દિલ્લા ગવર્નર જનરલ શ્રી રાજગોપાલાચારીએ લખેલ છે મુખ્યમંત્રી પર શ્રીકૃષ્ણ અને અર્જુનનું ગુમસ્તિય તરીકેનું ચિત્ર છે

કેમ્બ્રિજની ફિસાસોરીકલ મેસાજરીએ ૧૯૩૬-૧૯૪૨ ના સમયનું ‘ હોલિવુડ પારિતોષિકો ’ તાના ઇન્ટરિટટયુટ ઓફ ફન્ડામેન્ટલ રિસર્ચના ડિરેક્ટર ડૉ. આઈ. જે. બાલાને ‘ મૂળમૂળ અણુતત્ત્વો ’ ના સિદ્ધાંતની શોધ માટે આપવાનું નણી કર્યું છે.

૧૯૧૮ થી હોગિન્સ પારિતોષિક ફક્ત પાંચ જ પ્રસંગોએ આપવામાં આવ્યું છે. આ અગાઉ આ મેળવનારાઓ-સર આર્થર એડિન્ગ્ટન, સર જેમ્સ, પ્રો. જી. આર્થર, ટેકલર, પ્રો. પી. એ. એમ. ડિરાક અને પ્રો. પી. એમ. એસ. બેકેટ હતા.

મદ્રાસ સરકારે ફોર્ડ મ્યુઝિયમનો કમ્પ્યુટેરને સર રેબર્ટ કલાઈવ (૧૭૫૬ અને ૧૭૮૭) સર આર્થર વેનેસી (ઓક્ટોબર ૧૭૬૪) અને સર વિલિયમ બેન્ટ્રી (૨૭ જુન ૧૮૦૬ અને ૧૧ સપ્ટેમ્બર ૧૮૦૭) ના પત્રોની મૂળ નકલો પ્રદર્શન વાસ્તે હમેશ માટે રાખવાની પરવાનગી આપી છે. તેમની સહી સાથેના આ પત્રો મ્યુઝિયમની ગેલેરીમાં ફરતા 'શો કેસ' માં બતાવવામાં આવે છે. ઈ. સ. ૧૮૦૦ નો મનાતો 'બેન્ક ટાઉન' (બેન્ક ટાઉન) નો નકશો પણ બતાવાય છે.

યુનાઈટેડ પ્રેસ ઓફ ઇન્ડિયાના જણાવતા મુજબ ઇન્ડિયામાં પહેલી જ વાર જન્મના વિગ્ન દસ્તાવેજો બતાવવામાં આવશે. જાહેર રેકર્ડના બોર્ડિંગના દફતરમાંથી ચાતુ મહિને તે બહાર લઈ જઈને તેનું પ્રદર્શન કરવામાં આવશે.

તેમાંના ધણીખરા તો રાજદ્વારી કામગીરી હશે. તેમને માટે એક ખાસ ઓરડો અંતરે તોશાર થઈ રહેન છે, જેમાં માથ ફાંફે બગ જમીને અંગે કરેલ કમ્પ્લેન 'કુમ્મર કે ખૂન' તથા બીજા ધણા વિરલ દસ્તાવેજોનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

તેમાં યુટ્રેક્ટની પ્રખ્યાત સંધિ અથવા રપેનના વારસદારની લડાઈનો અત્તે લાવનાર ૧૭૧૩ થી ૧૭૧૪ સુધીના સંખ્યાના ધ સંધિપત્રો હશે.

૧૩૮૬ માં પોર્ટુગલ સાથે કરેલ મેગ્રીની સંધિ તથા અમેરિકન સ્વાતંત્ર્યયુદ્ધ બધ પાંચનાર સંધિખત પણ હશે.

આ વખાણ છપાઈને જાહેર પડશે તે પહેલાં તો જે પુસ્તકની મુદ્ર આપુરતાથી રાહ જોવાઈ રહી છે તે પુસ્તક નિન્ટેન્ટ રિવિંગના બીજા વિષયકનો પહેલો જાન-મિટનમાં પ્રેસ એન્ડ ઇ પત્રી તરફથી પ્રગટ થઈ ચૂક્યો હશે. તે પુસ્તકનું નામ "ધી રાઇઝીંગ સ્ટોર્મ" રાખેલ છે.

ન્યુયેર્કના મોનિયેટ એન્ડગ્રામાતાની જારીમાથી નીચે પડતુ મૂકનાર શ્રીમતી કોસેન્જીનાએ વિનયમ રેન્ડોલ્ફ હર્સ સાથેના કોન્ટ્રેક્ટ પર સહી કરી છે.

આ કોન્ટ્રેક્ટ મુજબ તેણે હર્સના કિંગ શીપ્સ સિન્ડિકેટને પોતાની સંપૂર્ણ વાત કહેવાની છે. તેની શી તરીકે તેને ૪૦,૦૦૦ પૌંડ મળશે. શ્રીમતી કોસેન્જીના હવે ન્યુયોર્કની રૂઝવેલ્ટ હોરિપલ્લમાં છે. તેના બારણા પાસે રાતદિવસ સચરૂંચ ઓફી પહેરો રાખવામાં આવેલ છે.

પ્રાચીન એશિયામાં હિંદુ સંસ્કૃતિ

વસાહતના સરખાતના દિવસોમાં તથા વાનગતમાં પણ હિંદુ પેશ્વિક ટાપુઓ પર શી અસર કરી છે તે ઇન્ડોનેશિયાના પ્રબલતાક ગાન્ધર્માં ચાલતી ડચ તથા હિંદી શાળાઓ પરથી

જાણીતું આવે છે. ઈન્ડોનેશિયામાં એક મંદિરના અવશેષોમાંથી તાજેતરમાં એક સરૂન દસ્તાવેજ મળી આવ્યો છે તે નિઃશકપણે હિંદની અંદર ૧,૧૦૦ વર્ષો પહેલાં હોવાનું સાબીત કરે છે.

આ ટાપુઓમાં હિંદી સંસ્કૃતિનો પ્રચાર હિંદના ઇતિહાસનો એક પ્રસિદ્ધ બનાવ છે. સીતા માટે પહેલ વહેની શોધ અથવા (પવલોચ) માં કર્યાનો સમાવેશમાં નિર્દેશ છે. સુપ્રસિદ્ધ ગ્રીક બુદ્ધોજ્ઞવેતા ટોલેમી પણ તે જ નામથી ટાપુનો નિર્દેશ કરે છે. તે બતાવે છે કે તેણે કોઈ વખત ટાપુ સંબંધી હિંદના રેકર્ડમાં તોફાન જેવું જોયું તોફાન પરથી જાણાય છે કે જવામાં પાંચમી સદીમાં હિંદુ રાજ્યો હત્યા અને તે પહેલાં ત્રણ સદી પહેલાં હિંદના વસાહતીઓ પોતેનેશિયામાં ગયા હતા.

આઠમી સદી દરમિયાન મુસાવાના બૌદ્ધ રાજ્યોએ જવા છૂટી લીધું તે સમયના બૌદ્ધ શિલાલેખો પૂર્વ હિંદને મળતી લિપિમાં લખાયેલા છે. ત્યાર પછીના લોકો વિશ્વવિદ્યાલયમાંથી બૌદ્ધ ધર્મનો પ્રચાર થયો લાગે છે. શરૂઆતમાં ટાપુઓમાંથી વિદ્યાર્થીઓ ત્યાં જતા અને પ્રખ્યાત ચીની મુસાફરોએ તેનો નિર્દેશ કર્યો છે તે સમય દરમિયાન હિંદમાં આવતા બૌદ્ધ મુસાફરોએ માટે જવાના રાજ્યો તરફથી પાટલિપુત્રમાં એક આલિશાન મહાન બંધાવવામાં આવ્યું હતું.

ખ્રિસ્તી ધર્મપુસ્તક : બાઇબલ

બાઇબલની માતૃભાષી એટલી બધી વધી પડી છે કે મંદિરનાં તો શુ પણ વર્ષોના ઓર્ડરનો વારો આવતો નથી. આખા જમતના લોકોને પોતાની ભાષા તથા લિપિમાં બાઇબલ જોઈએ છે. ખ્રિસ્તી શાળાઓમાં અત્યારે દર બાળકો વચ્ચે એક બાઇબલ છે. ત્યાંજ દરવાજા બાઇબલની જરૂર છે.

બાઇબલ છાપવાનું કાર્ય વૈજ્ઞાનિક તથા ગ્રેમનું છે. મોટી સંખ્યામાં બાઇબલ છાપનાર ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટી પ્રેસ ૪૦૦ ભાષા તથા લિપિમાં બાઇબલ છાપે છે. નવી લિપિમાં બાઇબલ છાપવાનું અર્થ ખૂબ ભારે આવે છે અને પેશિટો-સિરિયાક (Peshito-syriac) માં નવું બાઇબલ છાપવાં લાંબામાં લાંબો સમય ત્રીસ વર્ષ લાગ્યાં હતાં.

કામની શરૂઆત ઓક્સફર્ડમાં થાય છે ત્યાંથીનાં ગોઠવણને આધુનિક મોનોટાઇપ થ ત્રી વાપરવામાં આવે છે. જ્યારે પૂરો છપાઇ રહે ત્યારે લડનના કલેન્ડર બાઇબ્લીગ હાઉસમાં તે મેકલસવામાં આવે છે ત્યાં તેનાં ચામડાનાં પૂર્ણ તૈયાર થાય છે તથા પાનનિ સોનેરી બનાવવામાં આવે છે, ઉપરે દરેક નક્કને રવાના કરતાં પહેલાં તપાસવામાં આવે છે.

ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટી પ્રેસના બાઇબલ પુસ્તકાલય તથા સમદરયાનમાં કેટલાક અમૂલ્ય નમુનાઓ છે તેમાં સૌથી જાણીતું મુદ્રણ 'પામેલું' થી વિનેઝર બાઇબલ છે, મનુષ્યની અંતિમતા જેવું નાનું બાઇબલ પણ ત્યાં છે તેમાં દરેક અક્ષર વાચી શકાય છે. દેવળોના ઉપયોગ માટે, કોટ આપવા માટે તથા સંપ્રદાયો માટે ૧૯૩૫માં મિ. બ્રુસ રોજર્સે તૈયાર કરેલ અદ્યતન લેક્ટર્સ બાઇબલ છે તેની કિંમત ૫૦ પૌંડ (૬૬૨ રૂ) પડી હતી તેની ફક્ત ૨૦૦ નકલો જ છાપવામાં આવી હતી.

જાણીતા ઉદ્યોગપતિ શ્રી રામકૃષ્ણ દાલમિયા અત્યારે યુરોપ-અમેરિકાના પ્રવાસે જઈ આવ્યા હાલમાં તેમના નિવાસ દરમ્યાન તેમણે ‘જગતશાંતિમા સૌથી વધારે ફાળો આપનાર માટે દર વર્ષે રૂ. ૫૦,૦૦૦નું પરિતોષિક ત્રણ વર્ષે મુધી આપવાની જાહેરાત કરી છે આ જાહેરાતને આપણા પત્રોમા જોઈએ તેવી પ્રસિદ્ધિ મળી નથી.

ન્યુયોર્કમાં તેમણે બીજી જાહેરાત કરી છે કે ‘અખંડ દુનિયાની સરકાર મારફત શાંતિ’ સમઘી ગ્રંથ પુસ્તકના લેખકને તે ૪૦૦૦ ડોલરનું પરિતોષિક આપશે

મહાત્મા ગાંધીજીના મહાન પ્રશસક ન્યુયોર્કના કેમ્યુનિટી ચર્ચના પાદરી ડૉ. જહો. હેલ્મ્સ હોમ્સે હાર્વર્ડ વિશ્વવિદ્યાલયના વાઈસચાન્સલર પુસ્તકાલયને પોતાની પાસેના ગાંધી સહિત્યના ૪૦૦ પુસ્તકો તથા પત્રિકાઓના સંગ્રહ રાખવા માટે ભેટ આપી દીધી છે.

હિંદુ સંસ્કારધન : લોકસાહિત્યનું સંશોધન

ખેતીવાડીને સહાયભૂત થવા માટે હિંદુ લોકસાહિત્ય એકન કંવા દિદી સરકારે નીમ્લેક્ષ કમિટિએ દેશના બધા ભાગોમાંથી લગભગ ૫૦૦૦ લોકગીતો તથા લોકકથાઓ મેળવવાના ખર્ચ મળ્યા છે

અત્યારે કમિટિ પૂનામાં લોકકથાઓ અભ્યાસ કરી રહેલ છે કમિટિએ અત્યાર મુધીમા ૨૦૦૦ ‘ખેડૂત કથા’ તપાસી જોઈ છે. આખું કાર્ય પૂર કરતાં બીજા છ મહિના નીકળી જશે તેમ લાગે છે

લોકસાહિત્યના ત્રણ વિભાગ પાડવામાં આવ્યા છે (૧) જે લોકસાહિત્યનું કાષ્ઠપણ મૂલ્ય ન હોય, (૨) જે લોકસાહિત્યનું મૂલ્ય હોય પણ ખેડૂતને તે ઉપયોગી ન હોય, (૩) જે લોકસાહિત્યનું વિશેષ મૂલ્ય હોય

ઉપયોગી લોકસાહિત્યને જુદું પાડવા પછી તે કેટલે દરજ્જે સાચું છે, તે કયા પ્રદેશને અનુકૂળ છે તથા વર્ણના કયા સમયને તે લાગુ પડે છે તે નક્કી કરવામા આવશે

એવો નિર્દેશ કરવામાં આવે છે કે જે લોકસાહિત્યનો સમયાનુસાર યોગ્ય ઉપયોગ કરવામા આવે તો તે ખેડૂતને ઉત્પાદન વલ્લમાં મદદગાર થઈ પડશે

જાહેરપુરની ક્ષયની ઇસ્પતાલમાં યતા સુદર કાર્યની કદર તરીકે ચવનંર ડૉ. કે. એન. કેલ્લુએ પોતે લખેલા વાર્તાની ત્રણ હસ્તપ્રતો સુપ્રીન્ટેન્ડન્ટ ડૉ. કે. એચ. રાયને ભેટ ધરી છે આ હસ્તપ્રતની એક નકલની તે જ વખતે હરરાજ યતાં તેના એક દળગ રૂપિયા ઉપજાવતા આ કિમતે મેમર્સ આટા થુ કંપનીએ તે ખરીદ કરી લીધી હતી આ વાર્તાના સર્વ દક્ષ ઇસ્પતાલની મિલકત ગણાશે.

તાજેતરમા મહેલ મુકદ્દરપુરપુર પુસ્તકાલય પરિષદે એક દરાવ કરીને ગિદાર સરકારને વિનંતિ કરી છે કે વેદો સહિત પ્રાચીન હિંદુ સાહિત્યનું દેશી ભાષામા ભાષાંતર કરાવીને આખા માતાના પુસ્તકાલયોમા તે મળી શકે તેવી ગોઠવણ કરવી

ઐતિહાસિક લેખકોના અક્ષરો

કાલિયર મેગેઝીનની કટાંગમાં જણાવ્યા મુજબ ઇતિહાસમાં ધણી પ્રખ્યાત વ્યક્તિઓના હસ્તાક્ષર એવા ન વાંચી શકાય તેવા જણાય છે કે તેમાંના કેટલાક લખાણોનું હજુ પણ ભાષાતર થઈ ચકતું નથી શેકરપીઅરના લખાણોમાં અસખ્ય સખ્દો તથા વાક્યો એવા છે કે મેને અથ યોક્કસપણે કદી સમજાયો નથી હોયતની વણી વાનાંઓ અપ્રગટ છે, કેમકે હજુ સુધી કોઈ પણ તેને વાંચી શકેલ નથી

જેમ્સ જોહ્નસનના અક્ષરો એટલા ખરાબ હતા કે પહેલાં રિચર્ડ દરમિયાન જ્યારે 'ડેનિસિસ'ના હસ્તલેખાણની પ્રત લકનના સેન્સરે ટપાવમાં જોઈ ત્યારે તેના ખરાબ અક્ષરો ન વાંચી શકાયાથી વહેમો લેઈ મર થયો રિચર્ડે સુધી પ્રિન્ટનના સક્રેટરિયે તબ્બોએ તેનો અભ્યાસ કર્યા પછી તેમને ખાતરી થઈ કે તેમાં માંદગીરિયે નહોતી એટલે તે હસ્તપ્રતને છગી કરી, છતાં પણ તે નવલકથા છે તેવી તેા તેમને ખાતરી થઈ નહોતી.

નેપોલિયનના હસ્તાક્ષરો તેા એટલા ખરાબ હતા કે તેના સખ્યામંથ પત્રોને યુદ્ધકોઈ-જણના નકશા ગણી સેવામાં આવ્યા હતા

નૂતન સંસ્કૃત શીખકોષ

પૂનાની ડક્ટન કોલેજના અનુસ્નાતક તથા સંગોષ્ઠ વિશાગમાં ઐતિહાસિક સિદ્ધાંતપર ૧૧૧ સંસ્કૃત શીખકોષ ગચ્છાનું કાર્ય થઈ ચુક્યું છે તેની અદ્ય આંતરરાષ્ટ્રીય ખ્યાતિચળા સંસ્કૃત વિદ્યાનો સાય આપશે "

લગભગ ૪૦૦૦૦ વર્ષોના સમયને આગળે પેની તથા ત્રિપુર સાહિત્ય વરાતની આ ભાષા માટે ઉપાડેલ કાર્ય ભગીચ ગણાય છે એક હજાર પૃષ્ઠના પંદર ભાગોમાં આ કોષ પૂરો થશે અને તે તૈયાર થતાં પંદર વર્ષ લાગે તેવા અંમર છે

આ જાનનો ફક્ત એક જ કોષ બે જર્મન વિદ્યાનો ઓગે બોહરનિક (Otto Böhl-lingh) તથા રૂડોલ્ફ રોથ (Rudolf Roth) યાન ભાગમાં તૈયાર કરી ૧૮૫૫-૧૮૭૫ દરમિયાન પ્રગટ કર્યો હતો તેમા લગભગ ૫૦૦ સંસ્કૃત પ્રયોમાયી માહિતી એકત્ર કરવામાં આવી હતી.

ડક્ટન કોલેજની યોજનામાં સંસ્કૃત સાહિત્યની નવી સાખાઓ-હિંદુ, જૌદ-જૈન-બા-ઓઝ મા ઓઝા લગભગ ૨૦૦૦ પ્રયોમાયી માહિતી પેશની છે હિંદ અને જુદાં હિંદમાંથી મળી આવેલા ૪૦૦૦ સંસ્કૃત ચિવાતેઓરા પત્રો તેમાં ઉપયોગ કરવામાં આરશે. સમ્યાએ આ ચિવાતેઓની યાદી કપાલની તૈયાર કરી છે અને તેનો એક જુદો કોષ શાકતાની યોજના છે તે કોષ માટે દરવાખથી વધારે સખ્દો તૈયાર કરવામાં આવ્યા છે

અધુ જોં જુલાઈમાં પેરિસમાં ભરવામાં આવેલ પોર્તગીસની આંતરજાતીય પરિષદે તથા ઓક્ટોબરમાં હાંબ્રગમાં ભગ્વામાં આવેલ અખિન દિવ પોર્તગીસ પરિષદે આ નવી યોજનાને આવગર આપ્યો છે અને હિંદ સગર તથા મુગધ સરકારે-કરેકે શ. ૮૦૦૦ ની પ્રાપચિક માંદ

આપતા ઓગસ્ટમાં આ કામની શરૂઆત થઈ છે આ કામનું કેન્દ્ર ડક્કન કોલેજ રહેશે પરંતુ માત્ર હિંદ સમસતના જ નહિ પણ પરદેશના વિદ્વાનો પણ તેમાં મદદ આપશે આ કાર્ય માટે પેરિસ વિશ્વવિદ્યાલયના પ્રાધ્યાપક લુઇ રેનુ દ્વિદમાં કમારના આવી ગયા છે આવી મહાન યોજનાને પ્રાંતિક તથા મધ્યસ્થ સરકારનો ટેકો મળી રહ્યો છે, તે દૃષ્ટીકત પ્રત્યે અત્રે મંત્રોચ્ચ ફાલાવાય છે

આ યોજનાની હેવટની વિગતો નક્કી કરવા માટે સરધાના સચાલક ડૉ. એસ એમ કમને મદદ કરવા માટે એક કમિટી નીમનામાં આવી છે તેમાં મુખર્જી વિશ્વવિદ્યાલયના ઉપકુલપતિ મહામહોપાધ્યાય પ્રાધ્યાપક પી વી. શણે તથા અલકતા વિશ્વવિદ્યાલયના ભાષાના પ્રાધ્યાપક ડૉ એસ. કે ચેટરજીનો સમાવેશ થાય છે.

પ્રોફેસર પુક્કી (Pucci) એ ઇટાલીઅન ભાષામાં લખેલ મહત્ત્વના ગાંધીજીનું જીવનચરિત્ર રોમમાં પ્રગટ થયું છે.

સરદાર અભિનંદનગ્રંથ

તા. ૨૮ નવેમ્બરે સરદાર વન્દલભાઈ પટેલે અમદાવાદની મુલાકાત લીધી ત્યારે તેઓ એક અભિનંદનગ્રંથ અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો આ ગ્રંથમાં રાજકીય તથા હિંદી સાહિત્ય ક્ષેત્રની અગ્રગણ્ય વ્યક્તિઓનાં સમરણો અને અજલિઓ છે આ ગ્રંથનું સંપાદનકાર્ય કરવા માટે ભણીયા આગેવંતોનું સંપાદક મંડળ નિમાયુ હતું. તેમાં સંયુક્ત પ્રાંતના ચાર પ્રધાનો-શ્રી સંપૂર્ણાનંદ, શ્રી એ. જી. ખેર, શ્રી લાલમહાદુર ચાસ્ત્રી તથા શ્રી કેશવદેવ માલવિયા હતા.

આ ગ્રંથ નાવળ વડા પ્રધાનના ૭૪ માં જન્મદિવસની માદગીરીમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.

સંયુક્ત પ્રાંતોની લેઇસ્લેટીવ એસેમ્બલીના સ્પીકર તથા અખિલ હિંદ હિંદી સાહિત્ય મંચલનના સંપાદક શ્રી. પુરુષોત્તમદાસ ટંકને આ ગ્રંથનો ઉપોદ્ધાન લખ્યો છે અને સંયુક્ત પ્રાંતોના વડા પ્રધાન પંડિત ગોવિંદ વલ્લભ પંત સ્વાગત સમિતિના પ્રમુખ હતા.

થોડા સમય પહેલાં ઈંગ્લેન્ડની મહારાણીએ લંડનમાં ભગવેલ ફેગ પુસ્તકાલય પ્રદર્શનની મુલાકાત લીધી હતી. ત્યારે તેને તથા શાહનદી માર્ગરેતને મિ. ડેરમન્ડે તેરમી સદીનું પુસ્તક 'Psalter of St Louis' બતાવ્યું હતું ક્રાન્સના રાજા લુઇ નવમા (૧૨૨૬-૭૦) નું આ પુસ્તક ક્રાન્સની બહાર પહેલવહેલા જ બતાવવામાં આવ્યું છે.

જનરલ ડાહલ્ટ ડી. આઇઝેન હોવરની બીજા વિશ્વયુદ્ધની પોતાની માત્ર પછાદ પાનાના પુસ્તકરૂપે યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સમાં તાજેતરમાં પ્રગટ થનાર છે પુસ્તકનું નામ 'ક્રુઝેડ ઇન યુરોપ' (Crusade in Europe) રાખવામાં આવ્યું છે.

પરંતુ, આ યુદ્ધકથા પર્વ હાજર પર જાપાનીઓએ કરેલ હુમલાની માંડીને જર્મન તરણામિતિ સુધીની દશે આ સમય દરમિયાન જનરલ આર્મિનિયોસેર યુગેપર્મા મિત્રરાજ્યોનાં દળોનાં વચ્ચે સેનાધિપતિ હતા. પુસ્તકમાં કેટલાંક ચિત્રો તથા નકશાઓ ઉપરાંત ચૂની કાઢેલા ફોટા આપવામાં આવશે. પુસ્તકમાં લગભગ ૬૦,૦૦૦ શબ્દો છે.

હૈદરાબાદની ઐતિહાસિક લેખસામગ્રી

હૈદરાબાદ રાજ્યની મધ્યસ્થ રેકર્ડ ઓફિસ તરફથી, જમના નદીને સતરમી સહીત નકશો-જેમાં પશુઓ તથા વનસ્પતિ બતાવવામાં આવ્યા છે-અને જે નકશો અસફળ વધવા સ્થાપક લાવ્યા હોય તેમ માનવામાં આવે છે-તથા હૈદરાબાદ અને મરાઠા ઇતિહાસમાં અતિ ગત્યવના સમય અઢારમી સદીના ‘અમરનો રિપોર્ટ’-મે તથા ત્રીસમી બહાર પાડવામાં આવનાર છે.

ઓફિસના મરાઠી વિભાગમાં કેટલાંક અપ્રાપ્ય પુસ્તકો તથા હસ્તપ્રતો હોવાનું સમજા છે. હૈદરાબાદના ઇતિહાસમાં મરાઠાના હાથે નિઝામના પરાજય પછી પેશ્વાઓએ પોતાના પ્રતિ નિધિ રાજ સામરાજ્યને એકમીનીરદ્રેદર તળે નીમ્યા તે સમયની કેટલીક ન જણાયેલ વાતો તેમાં છે.

ઇતિહાસના અભ્યાસીઓમાં આ સમયે ખૂબ રસ ઉત્પન્ન કરેલ છે, કેમકે રાજ્યની આધુનિક સ્થિતિ તે સમયની સ્થિતિને ઘણાંમ મળતી આવે છે. એમ જણાય છે કે રાજ સામરાજ્યે હૈદરાબાદ તથા પાંડિચેરી પ્રદેશો વચ્ચે નિકટનો મેંચલ બાંધવા ચત્ર કર્યો હતો અને પૂના, નાગપુર, ઇંદોર, ગાલિપર અને બીજાં કેટલાંક સ્થળોએ એજન્ટો નીમ્યા હતા.

વાંદરા રાષ્ટ્રીય પુસ્તકાલયનો પાંચો નાખર્તા મુન્નના પત પ્રધાન શ્રી. જેર સાહેબે જણાવ્યું હતું કે “પુસ્તકાલયના બાનવિભાગને હું ખૂબ મદદર આપું છું. બાળકોમાં વાંચન-પ્રેમ ઉત્પન્ન કરવા પર તેમણે ખાસ બાર મૂક્યો હતો. ઉપરાંત, તેમણે જણાવ્યું હતું કે મુન્નપર ચરકાર મુન્નઈમાં બાળ પુસ્તકાલયના પ્રજા પર ગંભીર વિચારણા ચલાવી રહેલ છે.”

૨૯-૧૧-૪૮ વાકાનેર.

—છાંટાલાલ માનસિંગ કામદાર

કે મહારાજ શ્રીમ ત મયાજીરાય ત્રીજા સ્મારક માટે વડોદરા સરકાર તરફથી એક નિબંધ દરિશાઈ ગોઠવવામાં આવી છે એનો વિષય ‘હિંદમાં હિંદુ મુસ્લીમ સંસ્કૃતિનું એકીકરણ Synthesis of Hindu Muslim Culture’ છે ઉત્તમ નિબંધ લખનારને રૂપિયા ચારસોનું ઇનામ આપવામાં આવશે તો ૩૧મી જુલાઈ ૧૯૪૯ સુધીમાં નિબંધ પ્રાપ્ય વિદ્યામંદિર વડોદરામાં મળવા નેહ્યે.

લોકોપકારક મંડળ અન્વયે નોંધાવવા વિષે

વિસ્તૃત સમજ

સરકાર-૫ આયત મદદ લેતી, વડોદરા રાજ્યની તમામ પ્રકારની સાર્વજનિક સરઘાઓને વડોદરા રાજ્યના લોકોપકારક મંડળ સંબંધી નિયમની કલમ ૪ અન્વયે, નોંધાવવાની હોય છે. આ પ્રમાણે સંરઘાઓ નોંધાવવાથી એ સરઘા પ્રરેપુરી સાર્વજનિક હરે છે અને બવિષ્યમાં ઠોઈ વ્યક્તિ અગર વ્યક્તિઓ એ મરઘાને પોતાની મલિટીની બનાવવા માગતી હોય તો તે, તે પ્રમાણે કરી શકતી નથી. તમા સંરઘાએ હરવેલા ધારાધારણે, સરઘાનુ તત્ર પશુ પદ્ધતસગ અને નિયમિત ચલાવવુ પડે છે

વડોદરા રાજ્યની પુસ્તકાલય સરઘાઓ પશુ સાર્વજનિક ધેલુણે રચાયલી હોઈ. તેને પશુ નોંધાવવા હયું છે એમાં અપવાદ ફક્ત એટલો જ રખાયેલો છે કે, જે પુસ્તકાલયો સ્વતત્ર મકાન ન ધરાવતાં, શાળામાં જ હોય છે અને એનું સ ચાલન પશુ શાળાના શિક્ષકો કરતા હોય તે પુસ્તકાલયોને, નોંધાવવાનાં નથી

પુસ્તકાલય ખાતા તરફથી હેરઠાં એ વર્ષથી, પુસ્તકાલયોને નોંધાવવાનો ખાસ અગ્રદ ધધ રહ્યો છે, અને તેમાં આ વર્ષે તો જે નહિ નોંધાવે તેને સરકાર-૫ અન્વયે મદદ પશુ મળશે, નહિ, એલુ સુચન થયુ છે, તે અધારે રાજ્યનાં કરુઆ તથા મકાનવાળાં આમ પુસ્તકાલયો, પોતાની સરઘાને નોંધાવવા સાર કરવી જોઈતી તજવીજ તથા પત્રવ્યવહાર થર કરી દીધા છે પશુ એમાં સરઘાના મત્રીઓ તરફથી હરેતા ધોરણે પત્રવ્યવહાર થતા નહિ હોવાથી, જે તે પુસ્તકાલયને, પુ ખાતાને તથા ક પની નોંધણી અધિકારીની કચેરીને પરસ્પર તુમાર ચાલે છે, અને એમાં ધણો વખત પશુ જાય છે, તેથી નોંધાવવા માટે જે જે લિધિ "લોકોપકારક મંડળ વિષે નિયમ" માં હરી છે તે લિધિ સ પુણું સગજ સાથે આ નીચે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે આઘા છે કે, મત્રી જાઇઓ નીચે જણાવ્યા મુજબ તમામ ઠાગણો તૈયાર કરી, જેની તેની સાથે સાધનિક ઠાગણો સદ પત્રવ્યવહાર કરશે તેા નોંધણીના ઠાર્માં ધણી સુગમતા અને સરળતા ધધ જશે

(૧) હરેક સરઘાએ પ્રથમ પોતાનુ બધારણ (નિયમો) ધડવુ જોઈએ, એ બધારણ કેલુ ધડવુ તે આ જ અ કર્માં પ્રલાપદ પ્રસિદ્ધ કરાય છે આ બધારણમાં સમાસરોના જે વર્ષ અને લવાજમની રકમ કલમ ૩ મા હર્યાલી છે એમાં પોતાના ગામની સ્થિતિ અને સજોગ મુજબ જે કોઈ હરફાર કરવો હિંટ લાગેલો હોય તો તે કરી, ખીજ કલમે અક્ષરચ રાખી એ પ્રમાણે આપુ બધારણ તૈયાર કરવુ

(૨) હપરની કલમ ૧ પ્રમાણે બધારણ તૈયાર કર્યા બાદ, પુસ્તકાલયની સમગ્ર સમા બોલાવી તેમાં નીચે પ્રમાણેના બે હરાવો કરવા અને તે હરાવ શુકમાં ત્રોધી, હાજર રહેલા સમ્યેનાની હરાવ શુકમાં સહી પશુ લેવી.

(૧) મંત્રીએ રજુ કરેલુ પુસ્તકાલયનું બધાણુ સર્વાનુમતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(૨) વડોદરા રાજ્યના લેક્ષણિકારક મંડળ સમીપી નિબંધની કલમ ૪ અન્વયે, મોજે તા. ના પુસ્તકાલયને નોંધાવવા આ સભા કરાવે છે. અને તે અંગે કરવો જાહેરો પત્ર વ્યવહાર તથા નોંધાવવાની શીના અર્થે કરવાની મંત્રીને રૂતા આપવામાં આવે છે.

(૩) કલમ ૨ પ્રમાણે કરાવેા કર્યા બાદ, બધારણુની બે પ્રત તૈયાર કરી તેની સાથે સમમ સભાએ બધારણુ મંજૂર કર્યા બદલ કરેલા કરાવ (કલમ ૨ ની પેટા કલમ ૧ માં જે દર્શાવેા છે તે) ની નકલ, સભામાં હાજર સભ્યોના નામ સહની જોડી, તે પુસ્તકાલય ખાતા તરફ છેવટની મંજૂરી માટે માકલા આપવા, પુસ્તકાલય ખાતું બધારણુમાં બે કોષ સુધારો વધારો કરવા જેવુ દશે તો તે સ્વયંવરે. નહિ તો, મંજૂર કરી બધારણુની એક નકલ પોતાને ત્યાં રાખી બાકી નકલ જે તે પુસ્તકાલયને માકલી આપશે

(૪) હવે પુસ્તકાલયને નોંધાવવા માટે જે કામજો તૈયાર કરવાના હોય છે તે નીચે પ્રમાણે છે

(૧) મે રા રા કંપની નોંધણી અધિકારી સાહેબ તરફ માકલવાનો રિપોર્ટ;

(૨) રિપોર્ટ લગત સામીલનની યાદી,

(૩) રિપોર્ટ લગત પુસ્તકાલયને નોંધવાના કરાવની નકલ,

(૪) રિપોર્ટ લગત બધારણુ (નિયમો) ની નકલ,

હવે પ્રમાણેના જે ચાર કામજો તૈયાર કરવાના છે, તે આ લગત અનુદમે પરિશિષ્ટ ૧, ૨, ૩ અને ૪ માં પ્રસિદ્ધ કર્યા છે એ પ્રમાણે અક્ષરશઃ કામજો જુદા જુદા તૈયાર કરી, પહેલા કાળે સાથે ન ૨, ૩, અને ૪ ના કામજો જોડી એ તમામ મે રા. રા. કંપની નોંધણી અધિકારી સાહેબ ઠે કોઠી મુ વડોદરા” એ સરનામે માકલી આપવા તથા તેની સાથે જ ફી ૧૦-૪-૦ નો પચ્ચ મ એા કરવા બુલ્લતું નહિ

(૫) ઉપર જણાવેલા ચાર કામજો તૈયાર કરવામાં નીચેની સૂચનાઓ બાંસ બ્લાન્ક રાખવી

(૧) ન્યા ન્યા “ મોજે તા. ના પુસ્તકાલય ” દર્શાવ્યું છે ત્યાં ત્યાં ખાલી પડતી જગ્યાએ ગામ, તાલુકો અને સાર્વજનિક વા મિત્રમંડળ વા કોષ વ્યાકતનું નામ જોડવું હોય તેા તે લખવું

(૨) કરેક કાળેને છેડે ન્યા ન્યા મંત્રીની સહીએ દર્શાવણ છે ત્યાં ત્યાં મંત્રીએ સહીએ કરવી

(૩) સામીલનની યાદીમાં કલમ ૩ ની નીચે વ્યવસ્થાપક મંડળના સમાસદોના નામ લખવાના છે. એમાં પ્રમુખ અને મંત્રીના નામ પહેલાં લખવી અને તે પછી બીજા સમાસદોનાં લખવાં. જેમના તેમના નામની સામે, સરચામતિા હોફો એટલે કે પ્રમુખ વા મંત્રી વા સમાસદ જે હોય તે લખવું. તે પછી ધધો અને

રહેવાનું ઠેકાણું પણ જણાવવું કલમ ૪ ની નીચે સંસ્થાના ઉ સભાસદોની સહીઓ લેવી એ સહીઓની બાબતમાં જે ઉ સભ્યોએ સહી કરી છે તે સિવાયની બીજી કોઈ વ્યક્તિની સહીઓના ખગપણ બદલની સદા લેવી

(૪) પુસ્તકાલયને નોંધવાના ફરિયાદી નકલમાં, ફરિયાદ નંબર ફરિયાદીને પડ્યો હોય તે લખવો તથા પુસ્તકાલયને નોંધવા માટે જે સભામાં ફરિયાદ કર્યો હોય તે સભામાં હાજર હેલા સભ્યોના નામ પણ ત્રીજા ખાનામાં લખવાં આ ફરિયાદી ની નીચે 'અસલ ઉપરથી ખરી નકલ' ની હેઠળ પુસ્તકાલયના કોઈ પણ નમ્બર સભ્યોની સહી લેવી

(૫) બંધારણની નકલમાં રજાએ સમગ્ર સભાના ફરિયાદી નંબર તથા પુસ્તકાલય ખાતાએ પણ જે નંબરથી બંધારણ મંજૂર થયું હોય તે નંબર લખવા બૂલટું નહિ બંધારણની નકલની નીચે " અસલ ઉપરથી ખરી નકલ " હેઠળ પણ ત્રણ સભ્યોની સહી લેવી.

વલ્લભભાઈ મૂ. પટેલ

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય પ્રચારક

(પરિશિષ્ટ ૧)

મે રા રા. કંપની નોંધણી અધિકારી સાહેબ,

કુ વડોદરા.

સવિનય નિવેદન છે,

મારે _____ તા. _____ ના _____ પુસ્તકાલયને વડોદરા રાજ્યના લોડોપકારક મંડળ સબ ધી નિબંધની કલમ ૪ અન્વયે નોંધાવવા માટે નીચે પ્રમાણેના કાગળો આ સાથે જોડવામાં આપ્યા છે. તથા નોંધવાની પ્રીના લાગતવા રૂ. ૧૦૧ તથા દાખલ પ્રીના રૂ. ૦-૪-૦ મળી કુલ રૂ. ૧૦-૪-૦ પણ આ સાથે મોકલવામાં આવે છે તો તે સ્વીકારી, અમારા પુસ્તકાલયને નોંધવા તથા દાખલે મળવા મે. થશે તા.

(૧) સામીલનની યાદી.

(૨) પુસ્તકાલયને નોંધવાના ફરિયાદી નામ

(૩) પુસ્તકાલયના બંધારણ (નિયમો) ની નકલ

(સહી)

મંત્રી, _____ પુસ્તકાલય.

કુ. _____ તા. _____

(પરિશિષ્ટ ૨)
સામીલનની યાદી.

૧ પુસ્તકાલયનું નામ

આ પુસ્તકાલયનું નામ _____ પુસ્તકાલય છે. અને તેનું ઠેકાણું
મોજે _____ તા. _____ છે

૨ પુસ્તકાલયનો ઉદ્દેશ

“લોકોને જ્ઞાનનાં તથા વાચનનાં સાધનો, વિના લવાજમે પૂરાં પાડી, તેમનો વાચનનો
શોખ ખીલવી, તેમનું જીવન બની સહે તેટલે દરજ્જે ઉન્નત બનાવવાને પ્રયત્ન કરવો.”

૩ આ પુસ્તકાલયના વ્યવસ્થાપક મંડળમાં હાલ નીચેના સભ્યો છે

અ. નં.	નામ	હોદ્દો.	ધર્મો.	રહેવાનું ઠેકાણું

૪ અમોએ સદર મંડળની રચના કરી છે અને તેમાં નોડાવા ખુશી છીએ

(સહી)

બાજુમાં કરેલી સહીઓની ખરાબજુ

બદલ સાફી

સહી

”

”

”

”

”

”

સા. રેડી.

મે રા. રા કંપની નોંધણી અધિકારી સા તરફ મોકલવાના બ ન
સાથે સામેલ. તા

(સહી)

મંત્રી

પુસ્તકાલય

મં.

તા.

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયના બંધારણ વિષે (નિયમો) નો ખરડો.

[વડોદરા રાજ્યના, કુરુખા તથા મકાનવાળા ગ્રામપુસ્તકાલયોને, વડોદરા રાજ્યના "લોકોપકારક મંડળ વિષે નિબંધ" અ.વધે, નોંધવા. હવે છે અને તેમાં જે તે પુસ્તકાલયના બંધારણની ખાસ આવશ્યકતા રહે છે અને તેથી પુ. ખા. તથા રાજ્ય પુ. મંડળ તરફ બંધારણ અંગે ધણા મત્રી ભાષણો તરફથી પૂછપરછ થાય છે તથા કેટલાક પુસ્તકાલયો તરફથી ખાતા તરફ બંધારણ મળી રવા આવે છે તે અધૂરા અને કેટલીક અમૂલ્યની કલમો વગરના હોય છે જેથી પુ. ખાતાના એકીકરણમાં આ પહેલા પ્રસિદ્ધ થઈ ગયેલું બંધારણ, સુધારા વધારા સહ પુનઃ પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવે છે આશા છે કે, મત્રી ભાષણો આ બંધારણની કલમ ૩ માં ચોતાના ગામની સ્થિતિ અને મળેગો અનુસાર ઘટતો ફેરફાર કરી બીજી કલમો અદ્યક્ષ સમી તે પ્રમાણે બંધારણ આપુ. ચ તૈયાર કરશે અને તેને સમગ્ર સભામાં મળી કરાવી, તે પછી તેની બે નકલ બનાવી તે પુ. ખાતા તરફ છેરદની મળી મેળવરા મોદની આપશે વક્રવમલ્લાર્થ મૂ. પટેલ (રાજ્ય પુસ્તકાલય અચારક)]

૧ આ પુસ્તકાલય "ગ્રા — પુસ્તકાલય" એ નામથી ઓળખાશે અને નેતુ હેઠાણ મોળે — તા. — મહેશ

૨ ઉદ્દેશ

"લોકોને જ્ઞાનનાં તથા વાચનના સાધને, વિના લવાજમે પૂર્ણ પાડી, નેમનો વાચનનો શોખ ખીલવી તેમનું જીવન બની શકે તેટલે દરજ્જે ઉન્નત બનાવવાને પ્રયત્ન કરવો."

૩ સભાસદો

- ૧ જ જે વ્યક્તિ એક વખતે રૂ. ૧૦૦ વા પાચ દબને, વાર્ષિક રૂ. ૨૦ આપશે તે પહેલા વર્ગના આજીવન સભાસદ ગણાશે
 ૫ જે વ્યક્તિ દર વર્ષે વાર્ષિક રૂ. ૪૫ આપશે તે પહેલા વર્ગના વાર્ષિક સભાસદ ગણાશે
- ૨ જ જે વ્યક્તિ એકી વખતે રૂ. ૫૦ વા પાચ દબને વાર્ષિક રૂ. ૧૦ આપશે તે બીજા વર્ગના આજીવન સભાસદ ગણાશે,
 ૫ જે વ્યક્તિ દર વર્ષે વાર્ષિક રૂ. ૨ આપશે તે બીજા વર્ગના વાર્ષિક સભાસદ ગણાશે
- ૩ જ જે વ્યક્તિ એકી વખતે રૂ. ૨૫ વા પાચ દબને વાર્ષિક રૂ. ૫ આપશે તે ત્રીજા વર્ગના આજીવન સભાસદ ગણાશે
 ૫ જે વ્યક્તિ દર વર્ષે વાર્ષિક રૂ. ૧ આપશે તે ત્રીજા વર્ગના વાર્ષિક સભાસદ ગણાશે.

ટીપ-૧ જે આજીવન સભાસદ પોતાથી ઉપલા વર્ગમાં જવાની ઈચ્છા રાખતા હશે તેમને ઉપલા વર્ગના લવાજમમાં, બરેલુ લવાજમ મળે એપાશે અને એમ કાતા ખુટલુ લવાજમ એવી વખતે વા પાંચ દહાસે વાર્ષિક જે રકમ થાય તે જપારથી આપશે ત્યારથી તે ઉપલા વર્ગના સભાસદ ગણાશે.

૨ જે એન કોષપણ વર્ગનું હરેલા ધોરણનું ૧/૨ લવાજમ આપશે તો તે જે તે વર્ગના સભાસદ ગણાશે

૩ દરેક સભ્યે પોતાનું લવાજમ દર વર્ષે જુનાન આખર સુધીમાં આપવું જોઈશે અને ત્યાર પછી જ તે પોતાના હક્ક ભોગવી શકશે.

૪ નવા સભાસદ થનાર ઉમેદવારને ૦૧ મ રીકા શે તો જ તે સભાસદ થઈ શકશે.

૫ નવા સભાસદ થનારને એક માસની મુદત બાદ પોતાના હક્ક પ્રાપ્ત થશે

૪ સભાસદોના સામાન્ય હક્ક

૧ સાધારણ સભામાં હાજર રહેવાનો, મત આપવાનો, તથા વ્ય. મં. માં ચૂટાવાનો તથા પુસ્તકાલયની મુલાકાત લેખ, જણાવી ખાખીઓ બદલ સૂચના બૂકે સૂચના કરવાનો.

૨ પુસ્તકાલયના વખત બહાર ગમે તે એક પત્ર તથા ગમે તે એક માસિક ધેર વાંચના લેખ જવાનો હક્ક રહેશે, પણ તે મ માત્રી લેવા તથા પહેલિય ડવાની જવાબદારી જે તે સભા સદની પોતાની રહેશે

૩ પહેલા વર્ગના સભાસદ ૪, બીજા વર્ગના ૩, અને ત્રીજા વર્ગના ૨ એ પ્રમાણે પુસ્તક ધેર વાંચવા લેખ જઈ શકશે.

૪ સભાસદો ૧૫ દિવસ સુધી પુસ્તક ધેર વાંચના રાખી શકશે.

૫ સભાસદ સિવાયના વાચકોને જામીન થવાને પહેલા વર્ગને ૩, બીજા વર્ગને ૨ અને ત્રીજા વર્ગને ૧ સુધીના વાચકના જામીન થવાનો હક્ક રહેશે

૫ પુસ્તકાલયનો કારોબાર ચલાવવા માટે, સભાસદો દર વર્ષે પોતામાત્રી સંસ્થાના પ્રમુખ અને મંત્રી સહ ૯ સભ્યોનું બેઠક સ્થાપક મંડળ ચૂટશે. અને તે નવી ચૂટણી થતા સુધી કામ કરશે

૬ બેઠક સ્થાપક મંડળનું કાર્ય

૧ સમગ્ર સભાએ મંજૂર કરેલા બજેટ પ્રમાણે ખર્ચ કરવો, તેમ જ બજેટને અનુસરી ખર્ચ કરવાનો મંત્રીને અધિકાર આપવો.

૨ મંત્રીએ રજુ કરેલો વાર્ષિક અહેવાલ તથા બજેટ મંજૂર કરી છેવટની મંજૂરી માટે સમગ્ર સભામાં રજુ કરવો

૩ વ્ય. મં. ના સભાસદો પૈકી અકસ્માત કારણથી કોઈ જગો ખાલી પડે તો તે પૂરી લેવી.

૪ સંસ્થાના નોકરોની નિમણૂક કરવી, બદલી આપવી, રાજીનામું રીકારવું, ચુંદાના કારણે દંડ કરવો વા પગાર કાપવો વા કમી કરવા, રજા મંજૂર કરવી.

૫ નવ સભાસદો સ્વીકારવા તથા નિયમ વિરૂદ્ધ વર્તન કરના સભાસદને કન્ટી કરવા વા પુસ્તકાલયની કંઈપણ ચીજ આપવાની મનાઈ કરવી
 ૬ મંત્રીને લોકમંદદ ઉધરાવવામાં મદદ કરવી, પુસ્તકાલયની વખતોવખત મુલાકાત લઈ કામ બરાબર ચાલે છે કે નહિ તે જોતા રહેવું મંત્રી તથા લોકો તરફથી રજુ થતી મુશ્કેલીઓનો નિર્ણય કરવો

૭ પુસ્તકાલય ખુલ્લું રાખવાનો વખત તથા જગાં નક્કી કરવાં.

૮ પુસ્તકાલયના હિતાર્થે જે સુધારા કરવા ધટે તે કરવા

૭ મંત્રીનું કાર્ય

૧ વ્યવસ્થાપક અને સમગ્ર સભાઓ જે તે પ્રસંગે બેઠાવવી અને તેના કામકાજની નોંધ રાખવી તથા એ સભાઓમાં ઠપાં પ્રમાણે જે તે કાર્યનો અમલ કરવો

૨ વાર્ષિક નિવેદન, હિસાબ તથા બજેટ તૈયાર કરી, બા મહા સમક્ષ રજુ કરી, વાર્ષિક સાધાણ સભામાં મંજૂર કરાવવું.

૩ બજેટ માટે જોઈતી લોકમંદદ તથા સભાસદોનાં લવાજમ મેળવવા તજવીજ કરવી

૪ પુસ્તકાલયની મિલકતોનાં તથા ઉપજાવ્યોનાં હિસાબ રાખવો, બજેટ પ્રમાણે ખર્ચ કરવો, સર્વ પ્રકારનો પત્રવ્યવહાર કરવો, તથા ખાતાએ ઠગવેલા ધોરણે ફરતર રાખવું.

૫ કમી કરવા ચાત્ર ડેકરોઠી વા પુસ્તકોની નોંધ કરી, બા, મ ના ઠરાવ સહ ખાતાનાં મંજૂરી મેળવી તે કમી કરવાં

૬ કોઈપણ વ્યક્તિ પાસેથી પુસ્તકાલયની કચેલી નુકશાની વસૂલ લેવો.

૭ નોકરો ઉપર દેખરેખ રાખવી તથા તેમની કેન્ટુલ રજા મંજૂર કરવી.

૮ કોઈ નોકર રાજીનામું આપે તેવે પ્રસંગે કામચલાઉ નિમણૂક કરવી

૯ જરૂર પડે નોકરોનાં ૧-૮-૭ સુધી દડ કરવો

૮ અધ્યાપકનું કાર્ય

૧ પુસ્તકાલય ખુલ્લું રાખવાનો જે વખત ઠપાં હોય તે પ્રમાણે હાજર રહેવું

૨ સભાસદો અને બીજા સભાસદોને નિયમ પ્રમાણે પુસ્તકો તથા પત્રો આપવાં અને મંગાવવાં લેવાં

૩ મંત્રી તરફથી જે સૂચનાઓ થાય તેનો અમલ કરવો.

૪ પુસ્તકાલયની બધી વસ્તુઓ ઉપર દેખરેખ રાખવી અને કોઈપણ જાતનું નુકશાન ન થાય તે જોતા રહેવું.

૫ વર્ષ આખરે પુસ્તકો તથા ડેકરોઠી સામાનની રજીસ્ટર પ્રમાણે મેળવણી કરી લેવી અને મંત્રીને ખુટતી વા ભાંગી તૂટી ગયેલી વસ્તુઓનું નિવેદન કરવું

૬ હિસાબ તપાસનાર સભાસદનું કાર્ય

૧ પૂરા થતા વર્ષનો હિસાબ વાઉચરસહ તપાસવો, અને બજેટ મંજૂરી ઉપરાંત યથેચા ખર્ચની નોંધ લેવી.

૨ બંધારણ પ્રમાણે વહીવટ ચાલે છે કે નહિ તે જોવું અને તેની નોંધ લેવી.

૧૦ વાર્ષિક સમગ્ર સભામાં નાંચે પ્રમાણેનાં કામ થયે.

૧ વાર્ષિક નિવેદન અને હિસાબ મ જૂર કરવો

૨ સરથાના નવા વર્ષના પ્રમુખ, મંત્રી અને વ્યવસ્થાપક મ ડળના ખીજા ૭ સભ્યોની ચૂટણી કરવી

૩ નવા વર્ષના હિસાબ તપાસનીસ ચૂંટવા

૪ નવા વર્ષનું બજેટ મ જૂર કરવું

૫ બધારણુમા સુધારો વધારો કરવો

૧૧ સભાઓ સ બ ધી

૧ વાર્ષિક સમગ્ર સભા દર વર્ષે ઓગસ્ટમાં મળશે અને તેમાં કલમ ૧૦ માં જણાવ્યા પ્રમાણે કામ કરવામાં આવશે આ સિવાય જરૂર પડે ગમે તે વખતે વા દશ સભ્યોની લેખી માગણી આવે ત્યારે મંત્રી, પ્રમુખની સમમતિ લઈ સમગ્ર સભા બોલાવી શકશે

૨ એ મ નો સભાઓ મંત્રીને જરૂર પડે ગમે તે પ્રસંગે, વા વ્ય મ ના તથા સભ્યોની લેખી માગણી આવે ત્યારે મંત્રી પ્રમુખની સમમતિ લઈ બોલાવી શકશે

૩ સમગ્ર સભામાં અને વ્ય મ ની સભામાં સભ્યોની હાજરીએ સભાનું કામ ચલાવવામાં આવશે આ પ્રમાણેનું કારમ ન થાય તો બીજી વખત એ જ કામ માટે બોલાવેલી જે તે સભામાં જેટલા હાજર હશે તેટલાથી સભાનું કામ ચલાવવામાં આવશે

૪ સમગ્ર સભાની અઠવાડીયા અગાઉ અને વ્યવસ્થાપક મ ડળની સભાની બે દિવસ અગાઉ જે તે સભાસદોને ખમર આપવામાં આવશે મુદતની રહેલી સભાની પણ આજ પ્રમાણે ખમર અપાશે અને તેમાં તારીખ, રથળ, વખત તથા કરવાના ક મો પણ જણાવવામાં આવશે,

૫ હરકોઈ સભામાં હાજર રહેલા સભાસદોનો એક મત ગણાશે અને સરખા મત ચયેથી પ્રમુખના બે મત ગણાશે

૬ સમગ્ર કે વ્ય મ ની સભામાં પ્રમુખની ગેરહાજરીના પ્રસંગે, હાજર સભ્યો પોતામાંથી એકને કમચલાઉ પ્રમુખ નીમી સભાનું કામ ચાર કરશે

૧૨ પુસ્તકોની આપ-લે સ બ ધી

૧ સભાસદ સિવાયનો વાચક, સભામદની જમીનગીરીનો દાખલો રજુ કરશે વા ૩ ગુ અનામત મુકશે. તો તે એક પુસ્તક વગર લવાજમે ઘેર વાંચવા લઈ જઈ શકશે

૨ સભાસદને નિયમની કલમ ૪ ની પેગ કલમ ૩ પ્રમાણે પુસ્તકો ઘેર વાંચવા મળી શકશે

૩ સભાસદ ૧૫ દિવસ સુધી અને બીનસભાસદ ૧૦ દિવસ સુધી પુસ્તક ઘેર રાખી શકશે

૪ પુસ્તક પરત આવ્યા સિવાય બીજી પુસ્તક કોઈ પણ વાચક વા સભાસદને આપવામાં આવશે નહિ.

૫ વાચવા આપેલું પુસ્તક ઇરસુ બૂકમાં જ્યાં સુધી જમા ન થાય ત્યાં સુધીની બધી જવાબદારી પુસ્તક લઈ જનારને ચિર છે માટે પુસ્તક લઈ જનારે ઇરસુ બૂકમાં પુસ્તક જમા કર્યા બાબત ચ ચપાવની સહી કરાવવા ચૂકવું નહિ.

૧૩ આ બ ધારણુમાં કોઈપણ પ્રકારનો સુધારો વધારો કરવો હશે તો તે સાધારણ સભા, હાજર સભ્યોના ક મે કરી શકશે.

(પરિશિષ્ટ ૩)

મોજો	તા.	ના	પુસ્તકાલયની
તા.	ના રોજ અગમણી સમગ્ર મહાએ કોરેલા ઠરાવની નકલ		
ઠરાવ નં. ૪૨	ઠરાવની દકીકત		દાખલ રહેલા સમાસદોનાં નામ
વડોદરા રાજ્યના સોરોપકારક મંડળ સભ્યો નિમ્ન દની કલમ ૪ અન્વયે, મોજો તા. _____ ના _____ પુસ્તકાલયને નોંધાવવા આ સલાહ આપે છે અને તે અંગે કરેલા બેઠકો પત્રવ્યવહાર તથા નોંધાવ- વાની રીતો અર્થે કરવાની મંત્રીને સત્તા આપવામાં આવે છે			

અમલ ઉપરથી ખરી નકલ

(સહી)

"

સા. શેરો

મે રા. રા. કંપની નોંધણી અધિકારી સા. તરફ મોકલવાની જા. નં. _____

સાથે સામેલ. તા.

મંત્રી

પુસ્તકાલય.

ધુ.

તા.

(પરિશિષ્ટ ૪)

મોજો	તા.	ના	પુસ્તકાલયનું
જંધારણ	(આ જંધારણ સમગ્ર સલાહના ઠરાવ નં. _____ થી તથા પુસ્તકાલય ખાતાના નં. _____ થી મળતું રહ્યું છે.) (અહીં પુસ્તકાલય ખાતા તરફથી મળતું રહ્યું આવેલા જંધારણની પૂરેપૂરી અક્ષરક નકલ લખવી.)		

અમલ ઉપરથી ખરી નકલ

(સહી)

"

સા. શેરો

મે રા. રા. કંપની નોંધણી અધિકારી સા. તરફ મોકલવાની જા. નં. _____

સાથે સામેલ. તા.

મંત્રી

પુસ્તકાલય.

ધુ.

તા.

પ્રાંત પુ. મંડળોની સભાઓ-હેવાલો

૧-વડોદરા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન અને હિસાબ

(સન ૧૯૪૭-૪૮ નું)

સ્થાપના અને ઉદ્દેશ

વડોદરા ગાંધી પુ. મંડળના હેતુના જંધારણને અનુસરીને, સન ૧૯૩૦-૩૧ થી આ મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવી છે અને તેનો હેતુ ગાંધી પુ. મંડળના જે હેતુઓ છે તે પોતાના પ્રાંત પૂરતા અમલમાં મૂકવા તે છે.

વડોદરા પ્રાંતનાં પુસ્તકાલયો સંખ્યા ૬૪ હકીકત

વડોદરા પ્રાંતમાં કુલ જામોની સંખ્યા ૮૫૨ છે. એમાં જાળાવાળા માત્ર ૫૩૩ છે આ તમામ જામોએ પુસ્તકાલય ઉધડી ચૂક્યા છે. જુલાઈ, ૪૮ આખરે કરવા પુ. ની સંખ્યા ૨૩ અને ગ્રામ પુ. ની સંખ્યા ૫૩૬ મળી કુલ ૫૫૯ છે આમાંથી ૫૩૩ જામો જાળાવાળાં પુસ્તકાલયોનાં અને ૨૬ જામો જાળા વગરનાં પુસ્તકાલયોના છે ઉપરાંત કરવાના સ્થળોમાં કરવા વાચનાલય ૪, મહિલા પુસ્તકાલય ૮ અને બાલ પુસ્તકાલય ૬ તથા જાળા સિવાયનાં ગ્રામ વાચનાલય ૧૦ મળી વડોદરા પ્રાંતમાં કુલ પુસ્તકાલય સંસ્થાઓ ૫૮૭ છે આમાંથી ૪૭૦ સંસ્થાઓએ નિવે નના વર્ષમાં સરકાર-પંચાયત મદદ લીધી છે અને ૧૧૭ સંસ્થાઓ મદદ લીધા વગર રહી છે આ ૧૧૭ મા પેટલાદ મદાલની ૧૭ બાદરજી મદાલની ૮, વડોદરા મદાલની ૧૧, પાદરા મદાલની ૧૯, કરજીજી મદાલની ૧૭ ડમોઈ મદાલની ૧૩, સિનોર મદાલની ૪, સાવલી મદાલની ૯, વાળોડીઆ મદાલની ૮ અને સંજેડા મદાલની ૧૬ છે.

વડોદરા પ્રાંતનાં પુસ્તકાલયોને મદદ આપવા ખાતે સરકાર મદદના રૂ. ૧૫૧૯૧ તથા પ્રાંત પંચાયત મદદના રૂ. ૧૪૯૩૪ ખર્ચાયા છે. લોકમદદ પંચ એટલીજ ખર્ચાઈ છે આ રીતે જોતાં વડોદરા ખાતે આદરે રૂ. ૪૫૦૦૦નો ખર્ચ થયો છે એમ કહી શકાય.

વડોદરા પ્રાંતમાં મહાનવાળાં પુસ્તકાલયો ૮૮ છે. એમાં કરવા પુ. ૨૧, મહિલા પુ. ૫, બાલ પુ. ૪ અને ગ્રામ પુ. ૫૮ છે. આ સિવાય મહાનો જંધારવા માટે જે જામોની લોકમદદ પુસ્તકાલય ખાતામાં કરાઈ છે તેવાં જામોની સંખ્યા ૨૪ છે.

વિધિવિધ પ્રવૃત્તિઓ

દેને આપ સૌની સમક્ષ વર્ષ દરમિયાન પ્રાંત અને મદાત મંડળો દ્વારા થયેલા કાર્યોનો દ્રષ્ટિ અહેવાલ તથા હિસાબ ગળુ કર્યો છે.

મહાલ પુસ્તકાલય મંડળો

ગાંધી પુ. મંડળના હેતુ પ્રમાણે વડોદરા પ્રાંતના ૧૧ મદાલોએ મદાલ પુ. મંડળો અપાઈ ચૂક્યા છે આ વર્ષમાં તિલકવાડા મદાલ સિવાય તમામ મદાલ મંડળોએ પોતાની વર્ષિક સભાએ બરી હતી. અને તેના અહેવાલો તથા પાછલા વર્ષનાં નિવેદન અને હિસાબ પંચ અને ત્રોહસી આપ્યા હતા.

મહાલ મંડળો વાર્ષિક સભાઓ ભરે છે પણ તે પછી અપવાદ સિવાય ફેટલાક મહાલ મંડળો વર્ષ દરમિયાન બીજા કોઈ પ્રવૃત્તિ હાથ મરતા નથી રાજ્ય પુ મંડળ તરફથી મળતી કાગવણી પણ જે તે મહાલોમાં સારા પ્રમાણમાં એકઠી થયેલ છે. આ સ્થિતિમાં તેમાં મહાલ મંડળોને કાગવણી આપના કે નહિ તે એક ખાસ વિચારના જેવો પ્રશ્ન છે

જૂથ મંડળો -

કેળવણી ખાતાએ શાળાઓ માટે જોઈવેલા સેન્ટરોને પુસ્તકાલય ખાતાએ જૂથ પુ મંડળ તરીકે સ્વીકાર્યા છે. આવા જૂથ પુ મંડળો વડોદરા પ્રાંતમાં ૧૫૫ છે આ જૂથ મંડળોને ૫૫૫ દર વર્ષે, ઑગસ્ટના પહેલા રવિવારે, પોતાના જૂથમાં આવેલાં પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓની વાર્ષિક સભા ભરવાનું સૂચન, રા. પુ મં તરફથી 'પુસ્તકાલય' માસિક દ્વારા કરવામાં આવે છે. તે મુજબ આ વર્ષે વેળપુર, ડેસર, સરસવણી, પાદરા, સિનોર, વમો, પેટલાક, આમોજ, ગોરવા, કરજણ, બચાર, ચોરદા, બાદરણ, પીપળી, રહેલ અને ઝારોળા એ ૧૬ જૂથ મંડળોએ પોતાની વાર્ષિક સભાઓ ભરી તેના અહેવાલ અને મોકલી આપ્યા છે

મહાલ સ મેલનો

અત્યારની સખ્ત મોપવારી અંગે મહાલ પરિષદો ભરવાનું બની શકે તેમ નથી. જેથી છેલ્લાં બે વર્ષથી પરિષદોને બદલે જે તે મહાલના મંત્રી-અધ્યક્ષોનું સમેલન ભરવાની યોજના સ્વીકારવામાં આવી છે. તે મુજબ આ વર્ષે પાદરા અને કરજણ એ બે મહાલ મંડળોએ પોતાના મહાલનાં સ મેલનો ભરી દર્તા.

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પ્રાંત તરફથી પગારદાર પ્રચારક શેઠકવાની યોજના છેલ્લાં ૧૨ વર્ષથી હાથ ધરવામાં આવી છે આ વર્ષે પણ પ્રાંત પ્રચારક તરીકે આનું રહેલા જાણી જાણી જાણી મ. પટેલે ઑગસ્ટ '૪૭ થી '૪૮ સુધીમાં પેટલાક મહાલના ૪૭, સ ખેડા મહાલના ૪૬, તિલકવાડા મહાલના ૪, સિનોર મહાલના ૪૩, વડોદરા મહાલના ૨૬ અને પાદરા મહાલના ૭ મળી કુલ ૧૭૦ દિવસમાં તપાસણી કરી છે

પુસ્તકાલયપત્રો છી

ગ્રામ જનતાને પુ પ્રવૃત્તિમાં રસ લેતી કરવાને, આ પત્રોથી દિન ઉજવવાની ખાસ જરૂર રહે છે. આ વર્ષમાં કાગીયા, દીવેર, સેગવા, માંજરોળ, કરનાળી, તાંદળા અને ૭ ગામેએ આ દિન ઉજવવાના સમાચાર મળ્યા છે. બીજાં સ્થળોએ ઉજવામાં હશે, પણ તેના સમાચાર નહિ મળવાથી આ સ્થળે તેની નોંધ લીધી નથી.

ફરતા પુ ની પેટીઓ

વડોદરા પ્રાં મંડળ તરફથી બતાવેલી અને જે તે સ્થળોએ આપેલી ફરતા પુ. ની પેટીઓ અંગે ૫૨૨ મ માવી લેવાનું કરતાં તે પ્રમાણે જરૂર, મેળા, રણ અને કોસિંદા એ ચાર સ્થળો સિવાયનાં ૧૪ સ્થળોએથી ૧૬ પેટીઓ આવી છે. એ પેટીઓ સંબંધમાં સન '૪૭-૪૮ ની વાર્ષિક સભામાં " જે પુસ્તકાલયો પેટીમાર્ફા તથા પોતાનાં પુસ્તકો બાબતોમાં ગામડાંમાં વંચાવ-

વાનો લાભ આપવા ઇચ્છતા હોય તે પુસ્તકાલયોની માગણી આવેથી જો તે સ્થળે જરૂરી આવત અને સગવડ પ્રમાણે પેટીઓ મોકલી આપવા" ઠગવેલું. તે મુજબ જુલાઈ '૪૮ ના "પુસ્તકાલય" માસિકમા અહેવાલ કરતાં, ગ્યાર, સેવાસી અને ચિનોરની માગણી આવેલી છે. તેમાં બચા ને ૪ પેટીઓ અ પી છે અને ૮ ચિનોરને તથા સેવાસીને ૨ અપારો, આ રીતે ૧૦ પેટી જતાં ૪૬ રહેશે. આચા છે કે, લેત્યાહી મંત્રીશાહઓ વહેવી તકે પોતાની માગણી મોકલી આપશે

શિષ્ટવાનચતનો પરીક્ષા

આ વર્ષમાં વિદ્યાર્થીઓ માટે પાદરા, કરજણ અને વડોદરા મહાલ મંડળોએ "આજણા સગદાર" અને "આપણા જવાહર"ની પરીક્ષા લેતાં તેમાં પાદરા મહાલેથી ૪૩૫, કરજણ મહાલેથી ૭૫ અને વડોદરા મહાલેથી ૨૦૧ મળી કુલ ૭૧૧ વિદ્યાર્થીઓએ તેનો લાભ લીધો હતો

મોટાંઓ માટે રા. પુ. મંડળ તરફથી લેવાયેલી પરીક્ષામા વડોદરા પ્રાંતમાંથી ફક્ત ૭ જ ઉમેદવારો ભેઠા હતા

પ્રાંત અને મહાલ મંડળોને પોતાની પ્રવૃત્તિ અંગે થતા ખર્ચને પહોંચી વળવા સારૂ રાજ્ય મંડળ તરફથી જો ફાગવણી મળે છે તે નિવેદનના વર્ષમાં ૩ ૫૦૪-૦-૦ ની મળી હતી જેમાં ૩ ૧૨૬-૦-૦ પ્રાંત મહાલના અને ૩ ૩૭૮-૦-૦ નીચે મુજબ મહાલ મંડળોના છે અને તે તેમને અદા કરવામાં આંખા છે.

કરજણ	૪૨-૧૨-૦	પેટલાદ	૮૦-૭-૦	ચિનોર	૨૬-૪-૦
ડોહાઈ	૨૫-૫-૦	ભાદરણ	૨૮-૧૧-૦	સખેડા	૩૦-૧૫-૦
તિલકવાડા	૫-૧-૦	વડોદરા	૪૮-૬-૦	સાવલી	૨૫-૧૪-૦
પાદરા	૨૪-૧૨-૦	વાઘોડીઆ	૧૮-૮-૦		

મહાલ પું વિનંતિ

ઉપરના નિવેદનથી આપ સોને જાતરી થશે કે, મહાલ મંડળોનું કાષ્ઠ બહુ જ ધીમી ગતિએ ચાલે છે કેટલાક મહાલ મંડળો તો [નિઘટ્ય કાર્યપણ પ્રકારની પ્રવૃત્તિ હાથ ધરતાં નથી, જેથી મહાલ મંડળોને આગ્રહપૂર્વક વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે, તેઓ નીચેની પ્રવૃત્તિ આ સાલથી જરૂર હાથ ધરે

- ૧ પોતાના મહાલમાં આવેલાં જૂય મંડળોની વાર્ષિક સજા બરાવે, અને તેનાં નિવેદન અને મોકલાવી આપે.
- ૨ મહાલનાં પુસ્તકાલયોના મંત્રી-અધ્યક્ષોનું સમેલન બરે.
- ૩ વિદ્યાર્થીઓ માટે શિ વા નો પરીક્ષા લે
- ૪ રાજ્ય પુ મંડળ તરફથી મોટાંઓ માટે લેવાતી પરીક્ષાનો પ્રચાર કરી, પોતાના મહાલમાંથી સારા પ્રમાણમાં ઉમેદવારો ઉભા કરે
- ૫ પોતાના મહાલના એકેએક મામે પુસ્તકાલયવર્ણી ઉજવવાની તજવીજ કરે.
- ૬ પોતાના મહાલના એકેએક પુસ્તકાલયનું બજેટ બને તથા વાર્ષિક નિવેદન પણ ખાતાને નિયમિતપણે મોકલી આપે તેવા પ્રયત્નો કરે.

૭ ચોતાના મહાલનાં તમામ પુસ્તકાલયોનાં ત્રિમાસિક નિવેદન દર ત્રણ માસે મળાવી. તેના એકસહ આકાંષા પુ. ખાતું, રાજ્ય અને પ્રાંત પુ. મંડળ તરફ મોકલી આપે.

આભાર

અંતર્માં પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારી સહિએનો, રાજ્ય પુ મંડળનો, મેવાલાવે ઓડિટ કરી આપવા બદલ શ્રી વાલજીભાઈ ના અમીનનો તથા એક યા બીજી રીતે જે જે ભાષણો આ પ્રવૃત્તિમાં મદદ કરી રહ્યા છે તે સૌનો આભાર માનવામાં આવે છે

ચિમનભાઈ હ. અમીન

મંત્રી, વડોદરા પ્રાંત પુ મંડળ

ઉત્પન્ન-ખર્ચનો તથા દેવા લહેણાનો હિસાબ સન '૪૭-૪૮

જ	ઉ
૧૧૨૬-૦-૦ શ્રી ઉત્પન્ન ખાતે જમા.	૧૧૦૪-૦-૩ શ્રી ખર્ચ ખાતે ઉધાર
૧૨૬-૦-૦ પ્રાંત મંડળની	૩૭૮-૦-૦ મહાલ મંડળોને
ફાળવણી	ફાળવણીના આધે
૩૭૮-૦-૦ મહાલ મંડળોની	તેના
ફાળવણી	૬૯૬-૧-૦ પ્રાંત પ્રચારકનો પ.
૬૨૫-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારક ખાતે	ગરતયા મુસાફરી
મદદના રા પુ	ખર્ચના માસ દના
તરફથી મળ્યા તે	૨૨-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારકના
૬૮-૧૪-૩ વર્ષ આખરે દેવા	પ્રા. ફ. ખાતે માસ
૩૫-૦-૩ ફ. પુ ની પેટીઓ	દ ના
ખાતેના	૬-૧૪-૩ હ ટીજટ ખર્ચ
૨૫-૧૪-૦ સાવલી મ. પુ મ ના	૧-૧-૦ પોસ્ટેજ ખર્ચ
૬૨-૧૨-૬ વર્ષ આખરે મંડળની બચત	૨૪-૧૫-૯ વર્ષ આખરે ખર્ચ જતાં બચત
૩૭-૧૨-૯ પાછળી સાવલી	૧૨૩-૧૦-૯ વર્ષ આખરે ચિલક
૨૪-૧૫-૯ આ વર્ષની	૯૮-૦-૦ નેશનલ સે બેંકમાં
	૨૫-૧૦-૯ રોકડ ચિલક
૧૨૫૨-૧૦-૯	૧૨૫૨-૧૦-૯

ઉપરનો હિસાબ તપાસ્યો છે અને તે બરાબર છે તા ૨૧-૯-૪૮

ચિમનભાઈ હ. અમીન

મંત્રી, વડોદરા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળ

વા ના. અમીન

મનદ ઓડિટર

વડોદરા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા

(તા. ૨૬-૯-'૪૮)

ઉપરોક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા તા. ૨૬-૯-૪૮ ને વાર રવિના રોજ બપોરના એક વાગે, મેન્ડેલ લાઇબ્રેરીમાં, મંડળના પ્રમુખ શ્રી હરિવંશભદ્રાસ ત્રુ શાહના પ્રમુખપણા નીચે બરાબર હતી આ સભામાં પેટલાદ, બાફરજી, વડોદરા, પાદરા, કમ્બજી, ડભોઇ, ચિત્રોર અને સાવલી મહાલ પુ મંડળના પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત રાજ્ય પુ મંડળની કારોબારીમાંના વડોદરા પ્રાંતના સભ્યો શ્રી રામભાઈ ઠા પટેલ શ્રી મણિલાલ મગજી કાશીવાળા, શ્રી છોટાભાઈ પુ પટેલ, શ્રી હરિવંશભદ્રાસ ત્રુ શાહ, શ્રી નટવરલાલ ત્રિ શાહ તથા પુ ખાતાના મફદનીય વ્યવસ્થાપક શ્રી હિમેશભાઈ સા પંચ દાજર દત્તા આ સભામાં નીચેના હાથે પસાર થયા હતા

- ૧ પ્રાંત પ્રચારક ખાતે વિશેષ યથેનો ખર્ચ રૂ. ૧૧૯-૧-૦ મંજૂર કરવામાં આવે છે.
- ૨ સન '૪૬-૪૮ નું વાર્ષિક નિવેદન અને હિસાબ સર્વાનુમતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.
- ૩ સન '૪૮-૪૯ નું નીચે પ્રમાણે વ્ય. મ ચૂટવામાં આવે છે

પ્રમુખ : શ્રી. હરિવંશભદ્રાસ ત્રુ શાહ

મંત્રી : શ્રી. ચિમનભાઈ દ અમીન

સભ્યો શ્રી શાન્તિલાલ પુ શાહ—પાદરા

શ્રી. કૃષ્ણભાઈ મો બટ—કુડાવ

શ્રી હરિવંશભદ્રાસ ત્રુ શાહ—વડોદરા

શ્રી મગજીભાઈ ને પટેલ—કમ્બજી

શ્રી ભીખાભાઈ ન પટેલ—ગાડા

અને તે ઉપરાંત વડોદરા રાજ્ય પુ મ ના વડોદરા પ્રાંતમાંના કારોબારી સભ્યો ઓડિટર શ્રી વાલજીભાઈ ના અમીન—વડોદરા

- ૪ સન '૪૮-૪૯ નું બજેટ મંજૂર કરવા આજત

૧૨૫ ફાગવણી

૬૫૫ રા પુ મ ની મદદ

—

૭૮૦

૭૨૫ પ્રાંત પ્રચારકનો પગાર પ્રો રૂ ૬ વિગેરે

૨૫ હાથમણી

૧૫ કટી પોસ્ટેજ

૧૫ મંત્રીનું મુસાફરી ખર્ચ

૭૮૦

- ૫ વડોદરા રાજ્ય પુ. પરિષદ કરનાળી મુકામે બસવાનુ આ સભા રાજ્ય પુ મ ને આમંત્રણ આપે છે અને તે આમંત્રણ રા પુ મંડળ સ્વીકારે તે પ્રાંત પુ મંડળના વ્ય. મંડળને પરિષદ અનેની આગળની તમામ તજવીજ કરવાની સત્તા આપે છે.

- ૬ પ્રાંતના જેતે મદદાલ મંડળને માનદ પ્રચારકો નીમવા આ સભા ખાસ આમંત્રણ કરે છે અને તે પ્રમાણે જ્યાં જ્યાં માનદ પ્રચારકો નિમવા તે તે માનદ પ્રચારકોને યતો યોગ્ય તે ખર્ચ, જે તે મદદાલ મંડળને પોતાની ફાગવણીમાંથી કરવાનુ આ સભા કરાવે છે.

૭ મહાલ મંડળોને ફાગવણી આપવા નાખતમાં આ સભા ઠરાવે છે કે, આગલા વર્ષના ઉપજ-
 ૧ ખર્ચમાં જે કાઈ અચત થઈ હોય તેો નીચ વધની ફાગવણીમાં અચત જેટલી રકમ ઓછી
 આપવી આનો અમલ સન, ૪૮-૪૯ થી કરવો.

ઉપર પ્રમાણે કામકાજ થઈ, પ્રમુખશ્રીનો આભાર મનાઈ, સમાનું કામ સમાપ્ત કરવામાં
 આવ્યું હતું.

નવસારી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન અને હિસાબ

(સન '૪૭-૪૮)

સ્થ.પના અને ઉદ્દેશ-વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના ઉલ્લાખ ધારણને અનુ-
 સરીને ૧૯૩૦-૩૧ માં આ મંડળની સ્થાપના કરવામાં આવી છે અને તેના ઉદ્દેશો રાજ્ય પુસ્ત-
 કાલય મંડળના જે ઉદ્દેશો છે તે ઉદ્દેશોને પોતાના પ્રાંત પૂરતા અમલમાં મૂકવાનો છે.

નવસારી પ્રાંતની વસ્તી છેલ્લી વસ્તીગણતરી પ્રમાણે પુરૂષો ૨૩૬૫૮૯ ને ઓછો ૨૨૬૩-
 ૨૭ મળી કુલ ૪૬૫૯૧૫ ની છે તેમાં પલસાણા, કામરેજ, ગણદેવી, નવસારી એ ચાર મહાલ
 ઉજળીઆત વસ્તીવાળા છે, ને તે ચાર મહાલમાં શાળાવાળા ધણાખરા મામોએ પુસ્તકાલયો,
 વાંચનાલયો ઉઘડી ગયા છે, માંમરોલ, મહુવા, બ્યાર, સોનમઢ એ ચાર મહાલોએ રાનીભાઈ-
 ઓની વસ્તી વધુ પ્રમાણમાં છે ને તે મહાલોના લોકોની આર્થિક સ્થિતિ સારી ન હોવાથી બાકી
 મહુવા, શાળાવાળા મામોએ પુસ્તકાલયો ઉઘડી શક્યા નથી, કે. શ્રીમત મહારાજ હીરકનિધિમાર્ગ
 મદદ મેળવી નવીન પુસ્તકાલય બોલવા પ્રયાસ ચાલે છે

મહાલ મંડળનું કાર્ય-રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના ઉદ્દેશ પ્રમાણે નવસારી પ્રાંતના
 સોનમઢ મહાલ સિવાય દરેક મહાલે મહાલ પુસ્તકાલય મંડળો તથા જૂથ મંડળો સ્થપાઈ ચૂક્યા
 છે આને પુસ્તકાલયની ઉન્નતિ માટે કંઈ કંઈ કાર્ય કરતા રહેલા છે પણ ઉલ્લાખે વરસમાં
 ધણી જ મદદ આપી છે અને નિયમિત અને સંગીન કાર્ય થતું જોઈએ તે થતું નથી તે દિલ-
 મીગ થયા જેવું છે આશા છે કે દરેક મહાલ મંત્રીઓ તથા જૂથ મંડળના મંત્રીઓ નીચેનાં કામો
 હિત્સાહ ને સેવાભાવથી જરૂર કરશે

મહાલ મંડળે કરવાનાં કામો

- ૧ જે વર્ષમાં રાજ્ય પા પ્રાંત પંચદ ભરાય તે સિવાય દરેક વર્ષે મહાલ પંચિદ ભરવી.
- ૨ દર વર્ષે ચિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા રાખવી
- ૩ રાજ્ય પુ મંડળ તરફથી લેવાતી ચિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાને દરેક જુથ મંડળો ઉપર
 સૂચના શઢી પ્રચાર કરે અને ઉમેદવારો ઉભા કરે તથા પરીક્ષાના પુસ્તકની માગણી આવે
 તે પૂરી પાડવાની તજવીજ કરે.
- ૪ શાળાવાળા પુસ્તકાલય વચરતા મામે પુસ્તકાલય અગર વાંચનાલય ઉઘાડવાની
 તજવીજ કરે.
- ૫ જુથ મંડળને ભગ્નત કરે, તેની વાર્ષિક સભાઓ ભરાવે તથા કરવાનાં કામોનું વખતો-
 વખત સૂચન કરે

૬ જ્ય મડળો હાગ એએએક પુસ્તકાલયની તપાસણી કરાવે.

૭ દર વર્ષે મહાલ વાર્ષિક સભાઓ ભરે અને હેવાલ દિસાબ રજુ કરે, તથા નવા વરસના કાર્યક્રમ વિચારે અને સવ હકીકત પ્રાંત તથા રાજ્ય મંડળને મોકલી આપે

૮ લખ, ગરજ તથા બીજા શુભ અરસરે રૂડા એકઠાં કરવા ખાસ પ્રયત્ન કરે અને વર્ષો વર્ષ આગુરકમે મળે તેમ રહીવ પાડે

રાજ્ય પુસ્તકાલયના ઉદ્દેશને અનુસરી જૂથ મડળો સોનગઢ મહાલ મિવાલ દરેક મહાલમાં રચપાલ મર્ષા છે પણ મળ્યાખ ૧ જૂથ મંડળો હજુ સુધી નિયમિત તો શુ પણ સામાન્ય રીતે કામ કરતાં નથી એ તદલ ખૂબ દિવગીર થવા જેતુ છે જૂથ મડળો ત્યાં સુધી કામ કે ત ન પડ નજ ત્યાં સુધી આપણે મામડાના પુસ્તકાલયોને આપણો અવાજ મંભળાવી શકીએ નહિ ને સર-કારથી મળતા લાભો પણ આપી શકીએ નહિ. જેથી ચોતાના દરેક મહાલ મડળોને આ તકે જૂથ મડળો ખીલવવાનું કામ ઉપાડી લેવા માટે નીચે પ્રમાણેનું ક થ તેમની પાસે કાવચ ખાસ આમંદજારી વિનંતિ કરવામાં આવે છે

૧ જે તે જૂથની વાર્ષિક સભાઓ ભરાવે, તેનું નિવેદન મહાન, પ્રાંત અને રાજ્ય પુસ્તકાલય મડળ તરફ મોકલે

૨ જૂથના એએએક પુસ્તકાલયનું વાર્ષિક નિવેદન તથા અંદાજ બજેટ બતાવી તે વેળાસર મુલત અદર ખાતા તરફ લોકપદ્દતી રકમ સથે મોકલે

૩ જૂથમાં આવેલાં સાળાવાળાં પુસ્તકાલય વિનાનાં ગામે પુસ્તકાલય ખોલવા પ્રયત્ન કરે.

૪ જૂથમાં આવેલા એએએક પુસ્તકાલયની તપાસણી કરે

૫ મહાલ મડળ તથા રાજ્યમંડળ તરફથી લેવાતી ચિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાનો પ્રચાર કરે ને ઉમે-દવાર ઉભા કરી વધુ પ્રમાણમાં લાભ લેવડાવે

પ્રાંતના મકાનવાળાં તથા ગુજરાત વિદ્યાસભામાં નોંધાયલાં પુસ્તકાલયો

પ્રાંતમાં મકાનવાળાં પુસ્તકાલયો ૩૭ ને ગુજરાત વિદ્યાસભા અમવાવાદમાં નોંધાયેલાં ૬૭ છે

મકાન માટે ડેટલાક પુસ્તકાલયો તરફથી લોકપદ્દતી રકમ લેવાર છે, પણ સરકાર પચાસતમદદ મળેથી મકાન બનાવવું સર પડે.

પગારદાર તથા માનદ પ્રચારકો

વોટગ તથા નવસાગી પ્રાંત પ્રચારક શ્રી હમનભાઈ મધુરભાઈ પટેલે આ વર્ષે પણ ઉત્સાહ અને સેવાભાવથી તા ૧-૪-૪૮ થી તા ૩૧-૭-૪૮ સુધી ચાર માસ પ્રાંતના નીચેના મહાસેના પુસ્તકાલયોની તપાસણી કરી હતી અને દરેક પુસ્તકાલયોના મંત્રીને વર્ગીકરણ દિસાબી રોજમેળ વગેરે તથા જરૂરી બ બતાવી સચવા આપી હતી મદવા ૭, કામરેજ ૨૪, નવ-સારી ૪૫, મામરોજ ૨૩, કુલ ૯૪. માનદ પ્રચારકોમાં મણુદેવી મહાધર્મા શ્રી મણિલાલ દેસઈએ તપાસણી કરી હતી

પુસ્તકાલયપરંણી- રામગાના સોળાને પુસ્તકાલયમાં રસ લેતા કરવા માટે આ પર્વણી દિન ઉજવવાની ખાસ જરૂર છે આ વરસમાં પણ ચોતાના ધણા ખગા ગામમાં પુસ્તકાલયોએ

તથા નવમાગીના શ્રીમંત મહારાષ્ટ્રી શાતાદેવી મદિલા આગ પુસ્તકાલયના મંત્રીએ ધણા જ ઉત્સાહથી ઉજવ્યો હતો. દરેક જૂથ મ ડળના મંત્રીઓએ પણ જૂથના દરેક પુસ્તકાલયમાં ઉજવવા તજવીજ કરવી.

પુસ્તકાલય શિક્ષણવર્ગ-નવસારી પ્રાંત પુસ્તકાલય શિક્ષણવર્ગ આ વર્ષે મહાનના અનાવત મુકામે ભરાયો હતો. જેનો ૩૨ પુસ્તકાલયોના મંત્રી લઘુઓએ લભ લીધો હતો. તેમાં એક બહેને પણ લાજ લીધો હતો. રાજ્ય પુ મ ના સહમંત્રી રાજશ્રીચોકસી સાહેબ તથા પ્રયાગક શ્રી જગનભાઈએ આવેલા ભાઈઓને તથા દિવસ પુસ્તકાલયના નિયમો, નિયમો, વર્ગીકરણ તથા હિસાબ વગેરેની માહિતી આપી હતી.

વાર્ષિક હિસાબ તથા હેવાલ નીચેના મહાલોના મળ્યા છે

ગણદેવી, કામરેજ, નવસારી, પતાસણા

બીજા મહાલોના મંત્રીઓ વેળાસગ મોકલી આપશે એવી આશા છે

પ્રાંત તથા મહાલ મ ડળની ફાળવણી

૧૨-૯-૮ નવસારી પ્રા. પુ મ ડળ ૧૮-૬-૦ પતાસણા મ પુ મ ડળ

૨૨-૧૦-૦ કામરેજ મ પુ. મ ડળ ૧૫-૫-૦ મદૃવા મ પુ મ ડળ

૨૬-૦-૩ ગણદેવી મ પુ , ૧૪-૧-૦ બ્યારા મ પુ ,

૪૧-૧-૦ નવસારી મ પુ , ૩-૬-૦ સોનગઢ મ પુ ,

૮-૭-૦ કામરેજ મ પુ ,

૨૧૩-૧૫-૦

ઉપર પ્રમાણેની ફાળવણીની રકમ દરેક મહાલને મોકલી આપી છે.

આહાર-વખતોવખત સલાહ અને ચૂચવના આપવા બદલ પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારી સાહેબને-રાજ્ય પુ મ ડળના મંત્રીઓ તથા સુખ્ય પ્રચારકનો, નવસારી પ્રાંત તથા મહાલ શાળાધિકારી સાહેબને તેમજ પ્રમુખે બળવેલી ફરજ બદલનો ને મેવાભાવથી પુસ્તકાલયની તપાસણી કરવા નદલ માનદ પ્રચારકનો અને આ સિવાય એક યા બીજી રીતે જે જે લાઈઓએ મદદ આપી છે તે તે મર્વનો અ ત કચ્છી આભાર માનવામાં આવે છે

સાલ ૧૯૪૭-૪૮ના હિસાબ

જ	ઉ
૧ ૧૨-૦ શ્રી પુર્ણિ બકી	૩૬૭-૦-૦ શ્રી પગાર ખાતે તથા પ્રચારક શ્રી
૫૬૩-૧૫-૦ વડોદરા રાજ્ય પુ મ ડળ	જર્જનભાઈ મ પટેલને આગ માસ-
તરફથી નીચેના ફાળાના	નો પગાર, બચ્ચુ મોલગરી કટી
૩૫૦-૦-૦ પ્રચારકના	જન્ટ લાડુ ને પ્રો ફરના આપ્યા
પગાર માટે	તે વાઉચર પ્રમાણે તા ૧-૮-૪૮
૫૩-૭-૯ ન પ્રાં મ	થી ૧-૭-૪૮ સુધીના
ના ફાળાના	૧૬૦-૭-૦ શ્રી મહાલ મહાલને ફાળાના
૧૬૦-૭-૩ મહાલ મ ડળ-	મોકલ્યા તે

	ના ફાળાના	૧૨-૧૦-૦ મુસાફરી ખર્ચના
		૨-૮-૦ પોસ્ટેજ ખર્ચના
	૫૬૩-૧૫-૦	૫-૬-૯ કન્ટીનન્ટ ખર્ચના
૩૦-૦-૦	શ્રી નવસારી મદાલ પુ મં	૫-૮-૦ શ્રી પુ. સ. સ મંડળ ખાતે
	ખાતે ૩૦-૦-૦ ખર્ચ માટે	૫૮૩-૧૪-૦
	લીધેલા	૧૧-૧૩-૯ શ્રી પુર્ગત બાકી રોકડા
	૫૬૫-૧૧-૦	૫૬૫-૧૧-૦

નવસારી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા (તા. ૫-૬-૪૮)

ઉપર્યુક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા મંડળના પ્રમુખ શ્રી. કસનજીભાઈ દયાળજી દેસાઈના પ્રમુખપણા નીચે શ્રી સયાજી વૈભવ પુસ્તકાલયમાં જપોરના બે વાગે ભરવામાં આવી હતી, જેમાં નવસારી, પલસાણા, સોનમઢ, કામરેજ અને મણુદેવી મદાલના પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત નવસારી પ્રાંત શાળાધિકારી શ્રી ગાંડાભાઈ દેસાઈ તથા નવસારી, મદુવા, મણુદેવી અને વજારા સોનમઢના મદાલ શાળાધિકારી સાહેબો તથા વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય પ્રચારક શ્રી. વલ્લભભાઈ મુ. ખોલ તથા શ્રી સયાજી વૈભવ પુ ના પ્રમુખ શ્રી. રાજેન્દ્રપ્રસાદ જ મજમુદાર તથા શ્રી શાન્તાદેવિ ચહિલા બાઇ પુ ના મંત્રી રાજરત્ન બહેનજી બાપ માય ડાહ્ય વગેરેની આસ હાજરી હતી

આ સભામાં નીચે મુજબના ઠરાવો સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યા છે.

ઠરાવ ૧—આપણા શ્રીમત પ્રતાપભાઈ દરશ મદારજી પોતાની પ્રજાને ધણીજી હર્ષથી જવાબદાર રાજતંત્ર આપી પોતે એક જ ધારણીય રાજવી તરીકે રહેવાનું સ્વીકાર્યું છે તે બદલ આ સભા પોતાનો હર્ષ વ્યક્ત કરે છે અને એઓશ્રીને ખરા અંતે ઠરણી અભિનંદન અર્પે છે

ઠરાવ ૨—વડોદરા રાજ્યની પ્રજાને મળેલા જવાબદાર રાજતંત્ર અંગે વડા પ્રધાન સહિત જે સાત પ્રજાકીય પ્રધાનોની પસંદગી થઈ છે તે પ્રધાનોને આ સભા ખરા ઉત્સાહથી આવકારે છે અને એ સર્વેને સાચા હૃદયથી અભિનંદન અર્પે છે

ઠરાવ ૩—સન ૧૯૪૭-૪૮ નું નિવેદન તથા હિસાબ સર્વાનુમતે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

ઠરાવ ૪—સન ૧૯૪૮-૪૯ નું વ્યવસ્થાપક મંડળ નીચે પ્રમાણે ચૂંટવામાં આવે છે

પ્રમુખ—શ્રી કસનજીભાઈ દયાળજી દેસાઈ

મંત્રી—શ્રી રાજેન્દ્રપ્રસાદભાઈ જમનાદાસ

સભ્યો—નવસારી, મણુદેવી, પલસાણા, કામરેજ અને મદુવા મદાલના પુ મ. ના અંગ્રીઓ તથા શ્રી કાવસજી એલજી મણુદેવીઆ તથા મી. રણછોડજી લક્ષ્મીભાઈ દેસાઈ

૧૯૪૮] પ્રાંત પુ. મંડળોના નિવેદનો તથા વા સભાઓના હેવાલો [૧૮૬

કરાર પ—સન ૧૯૪૮-૪૯નું અંદાજ બજેટ નીચે પ્રમાણે મંજૂર કરવામાં આવે છે

જ	ઉ
૧૧-૧૩-૯ શ્રી પુરોત	૪૦૦- ૦-૦ પ્રચારક ખચારના
૫૯- ૦-૦ કાળાના	૩૦- ૦-૦ મુસાફરી ખર્ચના
૩૯૦- ૦-૦ વ. રા પુ મં. તરફથી મદદના	૨૧-૧૩-૦ કન્ટીનન્ટ વિગેરે
૪૫૧-૧૩-૯	૪૫૧-૧૩-૯

કરાર ૬—વડોદરા અને નવસારી બે પ્રાંત વચ્ચે એક પ્રાંત પ્રચારક શેડવાની હાલની યોજનાને આધુ રાખવા અને તેના ખર્ચ માટે રૂ ૩૯૦ ની રાન્ય પુ. મંડળ પાસે માગણી કરવા આ સભા કરારે છે.

કરાર ૭—નવસારી પ્રાંતના મહાલ મંડળને વિદ્યાર્થીઓ માટે શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા લેવા તથા રાન્ય પુ મંડળ તરફથી મોટાઓ માટે લેગલી શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાનો પોતા પોતાના મહાલમાં પ્રયાગ કરી સાગ પ્રમાણમાં તેના ઉમેદવારો વિભા કરવા આ સભા આમદપૂર્વક લઘામણુ કરે છે

કરાર ૮—પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિમાં ચેતન લાવવા તથા એના કાર્યકરોમાં ઉત્સાહ પ્રમદાવવા નવાં શક્ય હોય ત્યાં મહાલ પશ્વિદો ભગવા અને તે ન અને તેા છેવટે પોતાના મહાલનાં પુસ્તકાલયોના મંત્રી અથવાસોનુ સંમેલન ભરવા આ સભા નવસારી પ્રાંતના મહાલ મંડળને ખાસ લઘામણુ કરે છે

કરાર ૯ રાન્ય પુ. પરિષદ આ વર્ષમાં ભરવાની જરૂરીઆતને આ સભા ખાસ સત્કારે છે અને તે આ પ્રાંતમાં જ ભરાય અમ પશુ છે છે. પશુ મહુવા મહાલના અન નવમાં ભરવાનુ ગાન્ય પુ મંડળ તરફથી સૂચન ચયુ હોઈ ત્યાંના મંત્રી આ સભામાં આવી શક્યા નહિ હોવાથી તેમની સાથે પ્રાંત મંડળના પ્રમુખ-અ ત્રીઓએ પત્રવ્યવહારથી વા રૂમમાં મળી તેમની સ મતિ મેળવી લેવા અને તે પછી રાન્ય પુ મંડળને જણાવવા આ સભા કરારે છે

અંતમાં સર્વનો ઉપકાર માની સજા વિચિન્ન થઈ હતી

ક. ક. દેશાઈ
પ્રમુખ

૩-મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન નેહિસાબ (સન ૧૯૪૭-૪૮)

મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની રચાપના સન ૧૯૩૦-૩૧ માં થયેલી છે. અને એ રીતે મંડળને આ વર્ષે ૧૭ વર્ષ પુરાં થાય છે મંડળનું વર્ષ સ્થાપના. સરકારી વર્ષ પ્રમાણે ગણાય છે.

વડોદરા રાન્ય પુસ્તકાલય મંડળને જે હિદેય છે તે જ હિદેય મહેસાણા પ્રાંત પૂરતો આ હિદેશ. મંડળનો છે.

આ મહાત્મા સાધારણ સમા દર વર્ષે સપ્ટેમ્બર માસમાં મળે છે તે ધોરણે પૂરા થએલા વર્ષમાં તા ૧૪-૬-૪૭ ના રોજ મળી હતી અને તેમાં નીચે મામ ન્ય સભા.

પ્રમાણે ઠરાવો કરવામાં આવ્યા હતા

૧ મંત્રીનું નિવેદન તથા હિસાબ વચાણુમા લખ મ જુર કરવામાં આવ્યો

૨ વ્યવસ્થાપક મહાત્મા નીમવામાં આવ્યું

૩ ખર્ચનો અંદાજ મ જુર કરવામાં આવ્યો

૪ હિસાબ તપાસની સની નિમણુંક કરવા બાબત.

૫ પુસ્તકાલયેનું ક મ કરનાર ગિફ્ટોની એકસદ મ જુરી આપવા બાબત

૬ દરેક મહાત્મા મહાત્મા શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા લેવા અને સમેલનો કરવા બાબત

ઉપર પ્રમાણે કુલ ૭ ઠરાવો કર્યા હતા તે પૈકી ઠરાવ અંક ૧ થી ૪ સુધીના મહાત્મા વહીવટ બાબતના હતા અને ઠરાવ અંક ૫ અને ૬ નું પાલન કરવાનું હતું તેમાં ઠરાવ નં. ૫ પ્રમાણે ખાતાએ એકસદ મ જુરી આપી દીધી છે અને ઠરાવ નં ૬ થી મહાત્મા મહાત્મા ઉપર લવામણ કરેથી, પણ કડી, મહેસાણા, વિસનગ, કલોન અને ચાણુરમાં મિત્રાચ બીજા મહાત્માએ પરીક્ષા લીધી નથી મંત્રી સમેલન તો મંત્રી કડીએ જ લખ્યું છે અને ચાણુરમાં તાલુકાએ પરિષદ બારીને પોતાની દર વર્ષની પ્રજાવિકા જાળવી રાખી છે, બીજા મહાત્મા મહાત્મા મંત્રીએને મારી વિનંતિ છે કે તેઓ ચાણુરમાં અને કડીનું અનુકરણ કરે

પ્રાંત પુસ્તકાલય મહાત્મા સ આલન માટે વ્યવસ્થાપક મહાત્મા નીમવામાં આવ્યું હતું

વ્યવસ્થાપક મહાત્મા પણ આ વર્ષમાં એક પણ એક બોલાવવાની જગર પડે તેવાં કામો નહિ હોવાથી બોલાવવામાં આવી નથી

પરિષદ માટે પ્રાંત મહાત્મા આગ્રહ કરાયો નથી અને ચાણુરમાં મિત્રાચ બીજા

મહાત્માએ પરિષદ લારી નથી આ વર્ષે જો વરસાદ થઈ જાય તો

પરિષદો.

પરિષદોના કાર્યક્રમ અમલમાં મૂકવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે

પ્રાંત પરિષદ માટે પણ કોષ મહાત્મા આમ ત્રણ મળે એવી

મહાત્મા આશા ગમે છે

ગાંધી પુસ્તકાલય મહાત્મા પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો પ્રચાર થાય તે અર્થે વસત પંચમીનો

પૂર્ણ દિન.

દિવસ પર્વજીવિન તરીકે ઉજવવાનું ઠરાવવામાં આવ્યું છે તો

પણ હજુ તમામ પુસ્તકાલયોએ આ પ્રવૃત્તિ અપાતી નથી.

આનો ખરો અધાર મહાત્મા પુ. મહાત્મા ઉપર છે જે મહાત્મા

ગાંધી છે ત્યાં થોડો પ્રચાર છે અને જ્યાં જનમ નથી ત્યાં પ્રચાર નથી મોટે તમામ શિષ્ટ

બાળકોને વિનંતિ છે કે હવે તેઓ પોતાના વખતમાંથી થોડો વખત પ્રાંત માટે કાજત પાડે

અને નવા જમાનાને આગળના થાય.

પ્રાંતના પુસ્તકાલયોની તપાસણી માટે પ્રચારક રાખવાનો હોય છે આ જમા લાંબા

વખતથી ખાલી હતી. છેવટે એપ્રિલથી એક ઉમેદવારની નિમણુંક

તપાસણી. કરવામાં આવી અને ત્રણ માસની નોકરી પછી એક માસ માંદગી

બોજવી અને ૧-૮-૪૮ થી સરકારી નોકરી મળવાથી રાજીનામું

આપ્યું છે આ ત્રણ માસમાં મહેસાણા મહાત્મા, હારીજ મહાત્મા અને ચાણુરમાં મહાત્મા થોડાં

ગમે તપાસવામાં આવ્યા છે આ તપાસણી ઉપરથી એટલું તો જણાય છે કે મત્રી ભાષણો કામકામમાં ખૂબ જ ઉદારતા જણાવે છે મત્ર ભાષણોએ પોતાનું આગમ ખર્ચેરવાનો સમય આવી લાગ્યો છે

આ વર્ષમાં મહેસાણા પ્રાંતમાં એકપણ નવીન પુસ્તકાલય વચડ્યું નથી આવતા વર્ષમાં કદાચ આપણા પ્રાંતમાં વધારે આવશે

નવીન પુસ્તકાલય.

શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા માટેની માહિતી કરાવેલ અંક ૧ ની ચર્ચામાં આવી મધ્ય છે એટ

તે સભ્ય શ્રી ખાત્ર વધુ કહેવાનું નથી. પણ રાજ્ય પુ મંડળ

શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષા. તદ્વચો જે પરીક્ષા વેતન છે તેમાં વધુ ઉમેદવારો જેમે તેવો પ્રયાગ થવાની જરૂર છે

હિસાબ સાથેના પરિશિષ્ટમાં આપવામાં આવ્યો છે ગઇ સાલ આખરે હાથપગની સીલક

રૂ ૮-૭-૭ હતી સાલ મજકુરમાં કુલ રૂ ૧૧૪૮-૦-૦ જમા

હિસાબ.

થયા છે અને રૂ. ૧૧૧૦-૬-૦ ઉધર્માં છે વર્ષ આખરે

રૂ ૪૬-૧-૭ સીલક છે

મહેસાણા પ્રાંતની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો વેગ મદદ પડે તો ન જણાય તો પણ ખાસ પ્રગતિ

જણાતી નથી મકતો માટે મળતી દેખીતીએ અને લોકમંદળની

પ્રકીર્ણ.

રકમો જોતાં લોકોને ઉત્સાહ ઓઠો નથી, પરંતુ કાર્યકરોને

ઉત્સાહ ઓસરતો જાય છે પુસ્તકાલયોના મત્રીઓને જાગૃત

ગણવાનું કામ તો જે તે મહાલ મંડળના મત્રીઓનું છે આ બદલ આશુરમાં મહાતનુ કાર્ય સૌએ જોવા જેવું છે

હવે મહાલ મંડળો તરફથી આવતાં નિવેદનો સમઘી યોદ્ધા સૂચનઓ કરવાની રજા

લઈ છું આતરસંખ્યા, રિયાપુર, કડી વિસનગર અને ખેરાળુ

જરૂરી સૂચનો.

મહાલનાં નિવેદનો હજુ, મળ્યાં નથી એ એક દિલગીરીની વાત

છે કામચળીની રકમ જેમણે માગી છે તેમને મોકલી આપી છે

જેમની પાસે હજુ મીલક પડેલી છે અને ઉપયોગ થતો નથી તેમને રકમ આપવામાં આવશે નહિ,

જેમના તેમના નામે અત્રે જ જામે ગણવામાં આવશે નિવેદનો એવી રીતે તૈયાર થતાં જેમણે

કે તેમાંથી બહુ જ જાણી સહાય

ખર્ચ અને ઉત્પત્તિના અંદાજ દરેક સભા પાસે મજૂર કરાવવા જોઈએ તેમ થવું નથી

નિવેદન નહિ આવવાના કારણે પ્રાંત મંડળનું નિવેદન વખતનમર તૈયાર થઈ શકતું નથી

મારે સભા મળી ગયા પછી પ્રતિજ્ઞ નિવેદન મોકલી આપવું જોઈએ કેરેક મહાનો પોતાની

સભા કરેલી તાગીપોએ ભરે એ જરૂરનું છે. આવને વર્ષે આપણે બધા સાચા દાવદા કામ કરવા

લાગીએ અને આ પ્રવૃત્તિનો વિશાસ સાધવા પ્રયત્ન કરીએ એવી વિનંતિ કરું છું

અતમાં પ્રાંતમંડળનું પોતાનું સચાલન બ્યવરિયન ચલાવવા અને પાર ઉતારવામાં જે

ગૃહસ્થોએ મહાલ મંડળના મત્રીઓ તથા પ્રમુખો રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ અને પુસ્તકાલય

ખાતાએ જે મદદ કરી છે તે સૌનો આભાર માનું છું અને આ વર્ષમાં એવો જ સદકાર આવું

રહેશે એવી આશા રાખું છું

મહેસાણા

તા ૧૨-૬-૪૮]

નાનજીભાઈ જે. પટેલ

મત્રી, મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળ

પરિશિષ્ટ ૧

સન '૪૭-૪૮નું ઉત્પન્ન ખર્ચ

જ	ઉ
૩૨૦-૧૪-૬ સાલ મજૂરમાં આવેલું ઉત્પન્ન ૨૦૦-૦-૦ રાત્રી પુ. મં. ની મદદ ૧૧૯-૧૪-૬ ફાળવણી ૧૯૪૭-૪૮ ૧-૦-૦ બ્યાજ ઉત્પન્ન ૩૨૦-૧૪-૬	૨૩૪-૧૪-૦ સાલ મજૂરમાં કરેલો ખર્ચ ૨૧૯-૧૪-૬ પ્રચારકનો પગાર ૧૪-૧૫-૬ મંડળની કચેરી ખાતે ૮-૦-૦ પ્રવાસ ખાતે ૦-૧૨-૦ કીર- ફાળ ૬-૩-૬ પોસ્ટલ ૧૪-૧૪-૬ ૨૩૪-૧૪-૬ ૮૬-૦-૬ સાલ આખરે બચત રહી તે ૮૬-૦-૬ સને ૧૯૪૭-૪૮ની ૩૨૦-૧૪-૬

પરિશિષ્ટ ૨

દેવા-સંહિણીની તારીખ

જ	ઉ
૦-૨-૦ માછ પ્રચારક સામ્રાય કર લી. કાકકરના ૬૩૩-૧૫-૦ જુદાજુદા મદદોના નીચે પ્રમાણે ૧૨-૬-૦ ડબોડા મદદાલ ૩૮-૪-૦ દહેગામ મદદાલ ૨૦-૪-૦ આંતરસુબા મદદાલ ૨૯-૪-૦ કદી મદદાલ ૪૫-૬-૩ કસોલ મદદાલ ૬૭-૧૪-૦ વિળપુર મદદાલ ૧૩૮-૧૩-૦ મહેસાણા મદદાલ ૭૩-૧૧-૦ વિસનગર મદદાલ ૫૦-૩-૦ ખેરાળુ મદદાલ	૩૬૮-૭-૬ ખેડૂત સહકારી બેંકમાં જમા ૫૪૮-૦-૦ મહેસાણા પ્રાંત ટેળવણી ખા. ના મેલ સ મંડળમાં જમા છે તે ૬૧૬-૭-૬ ૪૬-૧-૭ શ્રી સિલકે હાય ઉપરનો ૬૬૨-૬-૪

૬૩-૦-૦ સિદ્ધપુર મહાલ

૬૧-૫-૦ પાટણ મહાલ

૩-૬-૦ હાલોલ મહાલ

૨૮-૮-૧ પ્રાંત મંડળની બચત રહી તે

૮૬-૦-૬ સાલ મળકુરમાં

બચત રહી તે

૨૪૨-૭-૭ પાટણી બચત

૬૬૨-૬-૪

૩-મહેસાણા પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા

(તા. ૧૨-૬-૪૮)

ઉપર્યુક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા તા. ૧૨-૬-૪૮ના રોજ અપોરના એક વાગે મંડળના પ્રમુખ શ્રી કાનજીભાઈ ચિવાભાઈ પટેલ (વડીલ) ના પ્રમુખપણા નીચે મહેસાણા મુકામે સર્વ-જનિક પુસ્તકાલયના મહાનર્મી ભરવામાં આવી હતી તે પ્રસંગે ચાલુસ્મા, મહેસાણા, સિદ્ધપુર, દહેગામ, કસોલ, કડી, વિસનગર, ખેરાળુ, પાટણ અને હારીજ મહાલ પુ. મંડળના પ્રતિનિધિઓ ઉપરાંત, રાજ્ય પુ. મં. ની કારોબારીના (મહેસાણા પ્રાંતના) સભ્યો શ્રી. જેઠાભાઈ લા. પટેલ (મેનેજર, મહેસાણા સહકારી બેંક લિ), શ્રી હેમુભાઈ પંડિત તથા વડોદરાથી આવેલા પુ. ખાતાના મહાનિય વ્યવસ્થાપક શ્રી હિમેશભાઈ મો. પટેલ અને વડોદરા રાજ્ય પુ. પ્રચારક શ્રી વલ્લભભાઈ મૂ. પટેલની પણ હાજરી હતી. આ સમાર્માં નીચે પ્રમાણે ઠરાવો થયા હતા

- ૧ મંત્રી તરફથી રજુ થયેલું નિવેદન તથા દિસાળ વંચાણમાં લઈ સર્વાનુમતે મંજૂર કરવા માં આવે છે.
- ૨ સન '૪૮-૪૯ માટે નીચે પ્રમાણે વ્યવસ્થાપક મંડળ નીમવામાં આવે છે

૧ શ્રી કાનજીભાઈ ચિવાભાઈ પટેલ (પ્રમુખ)	૫ શ્રી ખીમજીભાઈ ટી. ઠાકર (સભ્યો)
૨ શ્રી નાનજીભાઈ જે. પટેલ (મંત્રી)	૬ શ્રી. થીતુજી સાલેજી વાઘેલા „
૩ શ્રી રતિલાલ ક. ત્રિવેદી (સહમંત્રી)	૭ શ્રી અમૃતલાલ મ. આચાર્ય „
૪ શ્રી. કરુણાથ કર મો. વ્યાસ (સભ્યો)	
- ૩ સન '૪૮-૪૯ નું નીચે પ્રમાણે અઢાજ મંજૂર કરવામાં આવે છે

૧૨૦] કાળવણી

૧૦૦૦] રા. પુ. મં. ની મદદના

૧૧૨૦]

૧૧૦૦] પ્રાંત પ્રચારકનો પગાર ભથ્થુ વ

૨૦] મંડળની કચેરીના ખર્ચ ખાતે

૧૧૨૦]

- ૪ મંડળને યોગ્ય પ્રાંત પ્રચારક મળતા નથી તેમજ મળી શકે તેવું લાગતું પણ નથી તેથી આ મંડળ પ્રત્યેક મહાલ મંડળને આમહુપૂર્વક જણાવણું કરે છે કે, પ્રાંત પ્રચારકની નિમ-

- જી ક થતા સુધી જે જે મહાન મંડળે, મહાન તમામ પુસ્તકાલયોની તપાસગીનું કામ હાથ ધરતું અને તે બદલ જે વ્યાજની ખર્ચ થાય તે મજૂર કરતું અને ખૂટતું હોય તે પ્રાત મંડળનાથી મગાવતું
- ૫ ચાણુરમા તાલુકાની શિક્ષણવગ ભરવાની માગણી છે, જેથી ચાણુરના તાલુકાના શિક્ષણવર્ગ ભરવા ગળ્ય પુ મંડળને ભલામણ કરવામા આવે છે.
- ૬ ગળ્ય પુ પરિષદ ભરવા માટે ખીજ પ્રાતોએ વિચાર કરેલો છે એટલે આ સમાને એ પ્રશ્ન વિચારવાનો રહેતો નથી એમ ઠરાવે છે
- ૭ દરેક મહાલમંડળને શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા બાળકો માટે રાખવા અને ગળ્ય પુ મંડળ જે પરીક્ષા ગણે છે તેનો વધારે પ્રમાણમા લાભ લેવગવવા માટે પ્રયત્ન ચાલુ રહે એવી ભલામણ કરવામા આવે છે
- ૮ દરેક મહાન મંડળને ભલામણ કરવામા આવે છે કે, મહાન મંડળોએ મહાન પરિષદ ભરવી વા મંત્રી સભેલ ભરતું બાળકો માટે શિષ્ટવાચનની પરીક્ષા લેવી અને માન પ્રચારો રોકી પુસ્તકાલયોની તપાસણી કરાવેલી આટલાં કાર્યો જે મહાન મંડળો ન કરે તેમને શાળવણીની રકમ આપવી નહિ એમ ઠરાવવામા આવે છે

૪-અમરેલી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળનું નિવેદન-હિસાબ

(સન ૧૯૪૭-૪૮)

વડો રા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના ઉપદેશના નિધારણને અનુસરીને સને ૧૯૩૦-૩૧ થી આ મંડળની સ્થાપના કરવામા આવી છે અને તેને ઉદ્દેશ સ્થાપના અને ઉદ્દેશ રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના જે ઉદ્દેશો છે તે ઉદ્દેશોને પોતાના પ્રાંત પૂરતા અમલમા મૂકવાનો છે

મહાલ અને જગ્ય મંડળો- ગળ્ય પુસ્તકાલય મંડળના ઉદ્દેશ પ્રમાણે અમરેલી પ્રાંતના એકેએક મહાલના મહાલ પુસ્તકાલય મંડળો સ્થાપિત થયા છે અને દરેક કંઈ ને કંઈ કામ કરતાં પણ થઇ ગયા છે પણ કાર્યની ગતિ મદ છે આ માટે આશા છે કે પાતાના દરેક મહાલ મંડળ

યોગના પ્રમાણે નીચેનાં કાર્યો દર વર્ષે કરશે જ

- ૧ જે વરસમાં ગળ્ય અને પ્રાંત પરિષદ ભરાય તે સિવાયના દરેક વર્ષે મહાલ પરિષદ ભરે
- ૨ ૬૦ વર્ષે વિદ્યાર્થીઓ માટેની શિષ્ટ વાચનની એક પરીક્ષાનો લાભ જરૂર લે
- ૩ રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી મોટાઓ માટે લેવાતી શિષ્ટ વાચનની પરીક્ષાની દરેક મંડળ ઉપર સૂચના દાદી પ્રચાર કરે અને ઉમેદવારો ઉભા કરે તથા પરીક્ષાનાં પુસ્તકોની માગણી આવે તો તે પૂરી પાડવાની તજવીજ કરે
- ૪ શાળાવાળા પર પુસ્તકાલય વગરના ગ્રામોએ પુસ્તકાલયો સ્થાપવા પ્રયત્ન કરે
- ૫ જૂથમંડળો દ્વારા એકેએક પુસ્તકાલયની તપાસણી કરે

૬ નૂથમંડળોને જામત કરે, તેમની વાર્ષિક સમાચો લશવે તથા કરવાના કામોનુ વખતે-વખત સૂચન કરે

૭. દર વર્ષે મહાલની વાર્ષિક સમાચો અને અહેવાલ તથા દિમાજ રજુ કરે અને નવા વર્ષનો કાર્યક્રમ વિચારે તથા સર્વે દરીકત પ્રાંતમંડળ તથા રાજ્ય મંડળ તરફ મોકલી આપે

ઉપર જતાવેની દરીકત પૈકી નૂથમંડળો નિશ્ચિત રીતે કામ કરતાં થાય અને આપેલી સૂચનાઓને અમલ કરતા થશે એવી આશા અરથાને નથી દરેક નૂથ મંડળોએ પોતાની સલાહ લેશે, એમ મહાલ મંડળની સલાહ વખતે જણાય છે. દરેક પોતાનાં જાળેટ અને નિવેદનો મોકલી આપ્યાં હશે. ન મોકલ્યાં હોય તો તેમણે તથામ કમિ મોકલી આપવાં

પ્રાંત અને મહાલમંડળોને પોતાની પ્રવૃત્તિઓને અંગે થતા અર્થને પહોંચી વળવા સારા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ તરફથી ફાળવણી મળે છે તે ફાળવણી નિવેદના વર્ષમાં રૂ. ૧૧૦-૧૦૦ મળી હતી, જેની ફાળવણી નીચે પ્રમાણે છે :

અમરેલી પ્રાંત પુ મંડળ	રૂ. ૨૭-૧૦-૬
અમરેલી મહાન પુ મંડળ	રૂ. ૩૩ -૩-૦
કાઠીનાર મહાલ પુ. મંડળ	રૂ. ૧૨-૧૫-૦
ખાંભા મહાલ પુ. મંડળ	રૂ. ૫ -૧-૦
દામનમર મહાલ પુ. મંડળ	રૂ. ૧૪-૧૨-૬
ધાની મહાલ પુ મંડળ	રૂ. ૧૪-૧૦-૦
રતનપુર મહાલ પુ મંડળ	રૂ. ૨-૧૩-૦
બીમકદા મહાન પુ મંડળ	રૂ. ૦ -૬-૦

કુલ રૂ. ૧૧૦-૧૦-૦

દર સાલ મુજબ ચુલુ સાલે પણ પુસ્તકાલયપર્ણી ઉજવવામાં આવી હતી.

કેવટમાં —

- ૧ આજ સોને જામ વિન તિ કે જાળેટ જનાવતી વખતે સહકારી ધોરણે જાળેટ જનાવવાનો જાળત ખાસ લક્ષમાં રાખશે.
- ૨ મે ૩ રા અમરેલી પ્રાંત શાળાધિકારી સાહેબ અને જે તે મહાલના મે. રા મહાલ શાળાધિકારી સાહેબોએ જુદે જુદે જામડે ફેરવી વખતે પુસ્તકાલયો તરફ ખાસ લક્ષ આપી સલાહ અને સૂચના આપી છે તે માટે તેઓ સાહેબને આભાર માનવામાં આવે છે.
- ૩ ધણા વખત પહેલાં અમરેલી પ્રાંત પરિષદ ચલાવા મુકામે ભરેલી હતી તે પછી બારાઈ નથી અને તેને માટે આભારી પ્રયત્નો ચાલુ છે. સર્વે મંત્રી બાઈઓ અમને એ કાર્યમાં મદદ કરશે એવી આશા છે.
- ૪ અમોને વખતેવખત સલાહ અને સૂચન આપવા બદલ પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારી સાહે પડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળના મંત્રીઓ, પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળના પ્રમુખ,

પ્રાંત યાજ્ઞાધિકારી સાહેબ અને અન્ય જુદરથો જેઓ મંડળમાં રસ લઇ રહ્યા છે તેઓઓનો અત કલ્પપૂર્વક આભાર માનવામાં આવે છે

૨. હાતમાં પ્રાંત પ્રચારક નહિ હોવાના કારણે પુસ્તકાલયોની તપાસણી થઈ શકી નથી તેથી જે તે જૂથ મંડળોએ પોતાના જૂથમાં રહેલ પુસ્તકાલયો તપાસવા વિન વિ કમનામાં આવે છે.

૬ આપણા શ્રીમંત પ્રતાપસિંહ માપકવાડ મહારાજ સાહેબ આ પ્રવૃત્તિઓના વિશ્વાસમાં હોવા રસ લે છે તે આપણા અહોભામાં ચિહ્ન છે

આ વરસમાં જે કામ થયું છે તે અપ જોઈ શક્યા છે. આપણે હિંમતીઓ છીએ કે અવનવર્ષે કમક સવિશેષ સક્રિય કામ કરી શકીએ તેટલું હિંમતી આ નિવેદન પૂરું કરીએ છીએ.

હંસરાજ વી. ભટ્ટેશ્વર

માનદ મંત્રી

અમરેલી પ્રાંત, પુ. મંડળ

સને ૧૯૪૭-૪૮ સાલનું ઉત્પન્ન ખર્ચ

ઉત્પન્ન

ખર્ચ

૦-૪-૪ બાજના

૭-૯-૦ કંટીગન્ટ ખાતે

૨૭-૧૦-૬ પ્રાંત પુ. મંડળની સને ૧૯૪૭-૪૮ ની સાલની કાગવણી

૪-૧૨-૦ સ્વામત ખર્ચ

૯-૮-૦ ભોનમ ખાતે

૧-૨-૦ ફોર્મો ખાતે

૨૭-૧૪-૯ કુલ એકંદર

૨૨-૧૫-૦ કુલ ખર્ચ

૪-૧૫-૯ બચત

૨૭-૧૪-૯ કુલ એકંદર

અંકે રૂપિયા સત્તાવીસ આના ચૌદ અને પાઈ નવ રહેત.

હ વી. ભટ્ટેશ્વર

મંત્રી અમરેલી પ્રાંત પુ. મંડળ

રૂપ

લેણ

૮૨-૧૫-૬ મહાલ મંડળ કાગવણીના

૧૪૮-૧૨-૪ અમરેલી ખેતી પેદા આણ માપણ

૨૮-૦-૦ અમરેલી મહાલ પુ. મંડળ ખાતે

૨-૧-૦ સાર્વ પુ. અમરેલી

૩-૦-૦ પુસ્તકાલયનું સાર્વ કામ કમનાગને

૨૨-૭-૦ ફોર્મો ખાતે

આપવાના ધનામના

૪-૧૩-૫ મિલકત

૫૬-૧-૬ પાછળી સાવની બચતના

૧૭૮-૦-૯ કુલ એકંદર

૧૭૩-૧-૦ કુલ રૂપ

૪-૧૫-૯ બચત

૧૭૮-૦-૯ કુલ એકંદર

અમરેલી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળની વાર્ષિક સભા

(તા. ૧૯-૯-૪૮)

ઉપર્યુક્ત મંડળની વાર્ષિક સભા તા. ૧૯-૯-૪૮ ને રવિવારના રોજ, અમરેલી મહાલ ચાળાધિકારી શ્રી. ડાહ્યાભાઈ લ. નાથકના પ્રમુખપદે ભરવામાં આવી હતી જેમાં પ્રમુખશ્રી ઉપરાંત અમરેલી, દામનગર અને રતનપુર મહાલ પુસ્તકાલય મંડળના પ્રતિનિધિઓની હાજરી પણ હતી આ સભામાં નાચે પ્રમાણે ઠરાવો કરવામાં આયા હતા-

- ૧ સન ૪૭-૪૮ સાલનું વાર્ષિક નિવેદન તથા જમા ઉધારનું સરવૈયું તથા ઉત્પન્ન ખર્ચનું સ વૈયું વગેરેમાં લીધું અને તે દિવાન તથા નિવેદન મંજૂર કરવામાં આવે છે
- ૨ સન ૧૯૪૮-૪૯ ની સાલ માટે અમરેલી પ્રાંત પુસ્તકાલય મંડળનું બંધરચાપક મંડળ નીચે મુજબનું ચૂંટવામાં આવે છે -

પ્રમુખ - શ્રી ડા. હરિપ્રસાદ શી ભટ્ટ

ઉપપ્રમુખ શ્રી હરિભાઈ નારણભાઈ પટેલ

શ્રી. ડાહ્યાભાઈ લક્ષ્મીભાઈ નાથક મંત્રીઓ - શ્રી. હેલચંદ્ર મણિયર કર દાથી

શ્રી શોકરાજભાઈ મા મકવાણા શ્રી હ સરજાભાઈ શી ભદ્રેશ્વર

સભ્યો - શ્રી દેવચંદ્ર હરજીવનભાઈ કોડીનાર શ્રી. ન દલાલ પરસોતમદાસ-દામનગર

શ્રી હાલચંદ્ર કર આણંદજી-ધારા શ્રી ભગવાનજી કરસનજી-ખાલા

શ્રી. હરિલાલ માધવજી-રતનપુર શ્રી ભાનુશંકર મણિયર કર હાકર-અમરેલી

ઉપગત ગણ્ય પુ મંડળની કાર્યવાહીમાંના અમરેલી પ્રાંતના સભ્યો.

- ૩ સન ૧૯૪૮-૪૯ સાલ માટેનું અદ્યતન બજેટ નીચે મુજબનું મંજૂર કરવામાં આવે છે

ઉત્પન્ન

ખર્ચ

૨૭-૧૦-૬ પ્રાંત પુ મંડળની કાળવજી

૨૧૦-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારક ખાતે

૨૦૦-૦-૦ પ્રાંત પ્રચારકના પગારના

૬-૦-૦ બોનસના

૧૧-૧-૬ કટીંગટ તથા રવાનતના

૨૨૭-૧૦-૬

૨૨૭-૧૦-૬

- ૪ હાલમાં છેલ્લા બે વરસથી પ્રચારક તરીકે રાજ્ય પુ મંડળ તરફથી કોઈ આવડું નથી અને કોઈન મોકલવામાં પણ આવતા નથી. માટે એવું ઠરાવવામાં આવે છે કે, આ પ્રતિભા મહાલવાર એક માનદ પ્રચારક આપણા તરફથી નીમી, પુસ્તકાલયો તપાસવાનું કામ તેમને સોંપવું અને આ ખર્ચ માટે નિદાન રૂ. ૨૦૦) ભરવા બાબ સાથે રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ પાસે મ દના માગવાનું ઠરાવવામાં આવે છે

- ૫ કાતમા ધણા વખતથી શિષ્ટવાચનની પરોક્ષ મહાલ મળે તથા પ્રાંત મંડળ તરફથી સેવાનું બંધ થયું છે, તેથી મહાલ પુ મંડળને શિષ્ટવાચનની પરોક્ષની યોજના શરૂ કરવા તથા રાજ્ય પુ મંડળ તરફથી સેવાતી સદર પરોક્ષને લાભ સેવા-સેવાવવા આ સભા સલામત કરે છે.

૧ અમરેલી પ્રાંત પરિષદ યાત્રુ મોઢવારીના સંજોગેને લઈ લેરવી ઇચ્છતી નથી પરંતુ વરસમા એક વાર દરેક મદદલ પોતાના મંત્રીઓને મદાલના મોઢ રચે બોલાવી, મદાલ પરિષદના રૂપમાં સમેલન જેવું જોઈવે એવું કાવવામાં આવે છે, સદરહુ કરાવતી નમ્ય દરેક મદાલમાં મોકલવાનું કરાવવામાં આવે છે

૭ જાન્યુઆરીના ૬ નં દાર-૧-૮-૪૭ અન્વયે ક્યેલા કરાવ મુજબ લેણી નીકળતી રકમો માંથી વાળવાની સરતચૂકથી રહી જઈ છે તે ચાલુ સાને માંડી વાળવાનું કરાવવામાં આવે છે

૮ કલ્પી જમાએથી પુસ્તકાલયનાં બજેટો નિયમિત મોકલવામાં આવતાં નથી અને તેને અંગે તેમને શ્રીમત સરકાર તથા પચાઈત મદદ મળી શકતી નથી એવું પુસ્તકાલય ખાતાના મે. રા. રા. મદદનીશ બંધારણપત્ર સાહેબ તરફથી લખાઈ આવેલું છે આ ઉપરથી એવું કરાવવામાં આવે છે કે, દરેક મદાલના મદાલચાંચાધિકારી સાહેબને વિનંતિ કરવાની કે, પોતાના મદાલના જૂથ મડલેને પોતાનાં બજેટો અને નિવેદનો વખતસર મોકલવા તારીફ આપે અને તે સપ્ટેમ્બર માસ આખર સુધીમાં મોકલવા તમનીજ કરે એવી લલામણુ કરવાનું કરાવવામાં આવે છે

૯ તમામ મદાલચાંચાં પુસ્તકાલયોને લેખાપકારક મંડળમાં નોંધાવ્યા સિવાય ચાલુ સા. મદદ મળવાની નથી, એવું ખાતા તરફથી લખાઈ આવ્યું છે સત્ય દરેક મદાલચાંચાં પુસ્તકાલયોએ પોતાના પુસ્તકાલયો લેખાપકારક મંડળમાં નોંધાવી લેવાનું કરાવવામાં આવે છે.

ઉપરનાં પ્રમુખશ્રીનો આભાર મનાઈ સભા વિચરતી ન થઈ હતી.

ખેડૂતને કયા શોખ શોભે ?

વાળંદ જન્મવામાં પેન રાખીને ફરે તો એ એને નહિ શોભે પણ એની હાલમતની મર્યાદા કે પડી સુદર રાખે તો એ એને શોભે

એ જ પ્રમાણે, ખેડૂત પણ એને શોભે એવો શોખ કરે તો જ શોભે. ચહેરના લેખાની માફક ખેડૂત પણ હોટેલમાં જઈ પાનની પીચકારી ચારતો યાચ કે સ્થિતરેટના જોડા કાઢતો યાચ તો એ એને નહિ શોભે પણ જો એ સુદર ચાકુ રાખે કે રાસનો અણસારો કરતાં પહેલાં ધમટી પડે એવા મજબૂત અને ધારીલા બળદની જેમ રાખે તો એ એને શોભે.

આમ જો જોને શોભતું હોય તે જોને દંસની ચાલ ચાલવા જાય તો તો કાગળાઈ એમની પોતાની ચાલ પણ બૂલી જાય !

(૧) શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ-લેખક: શ્રી. રવિશંકર ચિત્રરામ વ્યાસ, પ્રકાશક નવજીવન પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ કાઉન કદનાં પૃષ્ઠ ૧૨૮+૧૨, સાદુ પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦

જાણીતા લોકસેવક શ્રી-રવિશંકર મહારાજે બોચાસણના વડનભ વિદ્યાલયમાં પાયાની કેળવણીની તાલીમ માટે પ્રાથમિક શિક્ષણના પ્રથમ તાલીમ વર્ગ સમક્ષ આપેલા ૧૯ વ્યાખ્યાનોનો સંગ્રહ છે

પ્રકાશક પોતાના નિવેદનમાં જણાવ્યું છે તેમ, એ વ્યાખ્યાનો પાયાની કેળવણીના સાચા અર્થને સમજાવે તેવા છે શિક્ષકનો સાચો અર્થ “સંસ્કૃતિના પાયાનો ઉદ્યોગ” જણાવ્યો છે એની સંસ્કૃતિના પાયાના ઉદ્યોગમાં પ્રેરણા પૂરે તેવા વ્યવહારિક જ્ઞાન-વાક્યો આ વ્યાખ્યાનોમાં છે આપણી નજીક-આપણી આસપાસમાં-જ્યાં જુઓ ત્યાં કંઈ ને કંઈ શિક્ષણાત્મક વ્યવસ્થા પડેલો જ છે તેનું દર્શન આ વ્યાખ્યાનોમાંના મળગે શ્રી બબ્બાજીનું ‘મારું ગામડું’ અને “બી તય શ્રી દ્વારા લોકશિક્ષણ” ની જેમ આ પુસ્તકને પણ પ્રામખ્યતાના શિક્ષણી સચી કિતાબરૂપ લેખી શકાય.

આ વ્યાખ્યાનોનું લાભ લઈને શિક્ષણવ્યવસ્થામાં પ્રવેશતા એ તાલીમવર્ગના શિક્ષકો, શાળાના વિદ્યાર્થીઓમાં આ પુસ્તકની સામગ્રીની પ્રેરણા પૂરશે તો આપણા ભાવિ નાગરિકો પોતાની યથેચ્છ દરજ્જેના પાલનના પાઠો જરૂર શીખશે

રાષ્ટ્રીય શિક્ષક તાલીમ વર્ગો અને સરકાર દ્વારા સચાલિત અધ્યાપન પાઠશાળાઓમાં આ પુસ્તકને પાઠ્ય પુસ્તક તરીકે અવરોધ રચાવ આપવું ધટે

(૨) માર્ગદર્શી સાહિત્ય સૂચિ-સંયોજક: શ્રી હાંડરૂચ મહેશ દેશપાંડે, પ્રકાશક ઉજ્જૈન પ્રમાણે પચ્છના કદનાં પૃષ્ઠ ૨૪૮+૧૬, કવર બેકેટ સહિત પાકું પૂઠું, મૂલ્ય રૂ. ૩-૪-૦

મહાત્મા ગાંધીજી રચિત તેમજ તેમને લગતું વિવિધ વિષયોના આદિત્ય ભુજા ભુદા પ્રકાશકો તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલ છે. ગાંધીજીના અને ગાંધીજીને લગતા સર્જનોની એકત્રિત માહિતી લેખક-પ્રકાશકવાર આ પુસ્તકમાં સંગ્રહવામાં આવી છે ગાંધી સાહિત્ય એ જગતસાહિત્ય હોઈને એની મહત્તા વિશિષ્ટ છે એ સાહિત્ય વસાવવા માગનારને તે કયા કયાંથી ઉપલબ્ધ થઈ શકે એ જાણવા માટે આ એકીકરણનું પુસ્તક પ્રકટ કરવામાં આવ્યું છે જુદી જુદી ભાષાઓમાં પ્રસિદ્ધ થયેલ ગાંધી સાહિત્ય સંગ્રહવા હિતજનક એકત્રિત વા પુસ્તકાલય કે સરથાને આ પુસ્તકનીક માર્ગદર્શક નીવડશે

(૩) બ્રહ્મચરિત્ર-નેપક શ્રી હસિન મુસ, પ્રકાશક જયદેવ બ્રહ્મચરિ, વડોદરા કાઉન્ટરના પૃષ્ઠ ૪૨+૮, માફ પૂરું, મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦

ગુજરાત મહાકવિ ન્હાનાણાવાનાં અવસાન બાદ લખાયેલું આ સંગ્રહ કાવ્ય, કવિવરના આતિથ્ય માટે સ્વર્ગમાં સ્વર્ગવાસી કવિઓની છનેળગી વ્યક્ત કરે છે. વિવિધ જાતોના રચાયેલ આ અર્પણ જલિ મહાકવિના પ્રશસ્તિ અને એમની ગયના શૈલમાં ગયનારાઓને આકર્ષણપૂર્ણ થઈ પડે તેવી છે. શબ્દલાલિત્ય અને શાપાદ્યુત આ કવિની મર્જકની સર્જનપ્રતિભાની પ્રતીતિ આપી રહ્યા છે.

ગુજરાત મહાકવિ પ્રત્યે મહત્ત્વાનુભૂતિથી આ સંગ્રહ કાવ્ય રચાઈ જરૂર ગમશે.

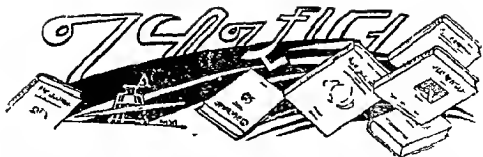
(૪) સિદ્ધરાજ-નેપક ઉપર પ્રભાણે પ્રકાશક શ્રી સચિ બાલકામભાગ, વડોદરા કાઉન્ટરના પૃષ્ઠ ૧૨+૬, બે ડૉપીનું મુદ્રિત પૂરું, મૂલ્ય ૦-૮-૦

શ્રી સચિ બાલકામભાગ દ્વારા પ્રસિદ્ધ થયેલ આ પુસ્તકમાં ગુજરાતના ભવ્ય જૂન-માળા પચસવી સમ્રાટ સિદ્ધરાજ જયસિંહની અદ્ભુત જીવનકથા લેખકે આનેખી છે. આપણા સિદ્ધહરત નવનવેશો શ્રી ક. મા. મુનગી, શ્રી ધૂમકેતુ અથવા શ્રી મુનીલલ વ શાહે ગુજરાતના એ ભવ્યકાળીન મહોજવાનીને આપેખી જે નવલકથાઓ લખી છે, તેમાં તેમણે ચોક્કસ વચ્ચેને રસતરંગો કરે તેવું સિદ્ધરાજનું જીવનનોયન આવી જાય છે. પરંતુ આપણા કુમાર-કિશોરોને એ છતિદાસકથાના વીર નાયક જયસિંહ સિદ્ધરાજના જીવનને આનેખતી વર્તા આપણા સાહિત્યમાં નહોતી સરળ રીતીએ લખાયેલ આ પુસ્તક કુલકાલમાં આવના કુમાર-કિશોર વાચકો માટે વસાવી લેવાય.

(૫) ગાંધી સ્મારક મથ-અપાક શ્રી નરુભાઈ ગવળ, પ્રકાશક ડૉ. પડય અભાસ-ગૃહ, પાટણ કેમી આઈપેન હદના ૫૪ ૨૩૦, ગાંધીજીની જમી સાથેનું આર્ટ પેપરનું પૂરું, મૂલ્ય રૂ. ૨-૮-૦

ગાંધીજીના અવસાન બાદ તેઓના જીવન-કાળને સ્પર્શતું કોઈ કોઈ-પ્રમાણમાં વિપુલ-સાહિત્ય દેશ પરદેશની બિલ્લિલ ભાષાઓમાં પ્રગટ થયું તેનું પ્રમાણે ગુજરાતીમાં એ મહાપુરુષના અવસાન બાદ જીવન કેટલાક સામયિકોના ખાસ સ્મારક અંકો પણ પ્રસિદ્ધ થયા હતા. ત્યાર બાદ બાંચિયનપણે, ગાંધીજીના પ્રત્યક્ષ પ્રમગમાં આવેલા અને પરીણ રીને પ્રેરણા પામેલા એવા નાના મોટા લેખકોએ લખેલા ગાંધીજીના જીવન અને કાળને સ્પર્શતા કેટલાક પ્રેરક લેખો આ સ્મારક મથમાં સપાકે સમ્રાજ છે. એમાં રાષ્ટ્રનેતાઓના સ્મારકપ્રકાશનને અનુગતા ઈચ્છના સંદેશો પણ છે અને ઉપર જણાવ્યું તેમ ગાંધીજીના જીવનમાંના બોધક જીવનપ્રસંગો પણ છે. કૌર્મિયરક કાવ્યો પણ છે અને પ્રાસંગિક લેખો પણ છે.

દરેક પુસ્તકાલયમાં આ સ્મારકમથ વમાવી લેવા અમારી ભલામણ છે.

- ૧ લોકડાના લોકુ-વેપક શ્રી મૂળરાજ અખરીયા, પ્રકાશક એન એમ. ઠક્કરની કુ. પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુમ્બઈ-૨ મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦
- ૨ ફારસી સાહિત્યનો ઇતિહાસ-વેપક શ્રી એમ એફ. લોખકશાળા, પ્રકાશક શ્રી સપાલ સાહિત્ય માગા, વડોદરા. મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦.
- ૩ સિદ્ધરાજ-વેપક શ્રી. હસિત ખૂચ, પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે મૂલ્ય રૂ. ૦-૮-૦.
- ૪ લોકશાહી-(આચાર્ય મવડેકર કૃત) અનુવાદક શ્રી પાંકુરમ અલેચ દેશપાડે, પ્રકાશક ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦
- ૫ ગાંધી સાહિત્ય સૂચિ-સંયોજક પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે મૂલ્ય રૂ. ૩-૪-૦
- ૬ શિક્ષણ અને સર્જન-વેપક શ્રી રવિચંદ્ર શિવરામ બ્યામ, પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે. મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦
- ૭ ગાંધી સહિતા-વેપક અને પ્રકાશક શ્રી મૂળજીલાલ પી. શાહ વડોદરા. મૂલ્ય રૂ. ૧-૦-૦
- ૮ ગીત ગુજરી-વેપક-પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે મૂલ્ય રૂ. ૧-૪-૦
- ૯ ગાંધી ગુજરી-વેપક શ્રી નયલિખુ, પ્રકાશક. મૂળરૂ મથ રત્ન કાર્યાલય, ગાંધી રસ્તા, અમદાવાદ. મૂલ્ય રૂ. ૧-૮-૦
- ૧૦ માર્શી-ભાણેજી-વેપક શ્રી. ચંદુલાલ ભયુભાઈ દલાલ, પ્રકાશક ઉપર પ્રમાણે મૂલ્ય રૂ. ૩-૦-૦
- ૧૧ વિદ્યાર્થી વાચનમાળા-શ્રેણી ૫ મી-જુદા જુદા લેખકો, મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પગારદાર લેખક માનદ પ્રચારકોએ નીચેના સ્થળોની મુલાકાત લઈને ત્યાંની પુસ્તકાલય-વાચનાલય સંસ્થાઓની તપાસણી કરી છે અને દરેકની તથા પુસ્તક ગ્રાંથલેખીની અગ્યવસ્થા દરેકરી છે, વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની પણ કામગીરી બાબતે છે

(૧) વડોદરા-નવસારી પ્રાંત પ્રચારક રા. છગનભાઈ મધુરભાઈ પટેલ, માહે ઓકટોબરમાં ૬ જુલુ મહાલનાં —(૧) લતીપુરીડીબી, (૨) કીમ, (૩) પાઠીયાપુરા (૪) દેશવાડા (૫) સાગીમ (૬) મેત્રોજ (૭) સાસરોદ (૮) હળદરવા (૯) ગાંધીવાડ (૧૦) ઉરદ (૧૧) વલજી (૧૨) બચ્ચર (૧૩) લાગીદરા (૧૪) પામલુળ (૧૫) દેવાલુ (૧૬) ઓસગમ (૧૭) વેમાગ કામગીરી દિન ૨૦ પુ રૂમર વાચવા આપ્યા ૧૫

(અનુસંધાન પૃષ્ઠ ૧૦૨ પર)

ત્રિમાસિક નિવેદન

વડોદરા રાજ્યની ફળદ્રુપ ભૂમિમાં ઇ. સ. ૧૯૧૧ની સાલમાં રાપાયેલા પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનો હોડ હવે તે કાલીપુલીને નિશાળ વૃક્ષમાં પરિણમ્યા છે એનાં અનેક ડાળપ ખડા ચારે દિશામાં ફેલાયાં છે એ બધાજ ડાળપાખડા બોધએ તેવાં ચેતનવતા છે કે કેમ એ તે વૃક્ષનું સંભાષન કરનાર માણાને જાણવાની જરૂર હોયજ. અટલા ખાતર પુસ્તકાલય ખાતાએ ઇ સ. ૧૯૩૦ની સાલમાં સંકલ્પ કરી ૨૫ હાજ ત્રિમાસિક નિવેદનો મંગાવવાનું જે ધોરણ કરાવ્યું છે તેનો સહાયતાપૂર્વક અમલ થવાની અપેક્ષા રહે છે.

આ જાણતમા પુસ્તકાલય ખાતાના અધિકારીઓ વખતે વખત નવી સચનાઓ કાઢીને ટોચતા રહે છે, છતાં બધા ડાળપાખડાને તેની અસર બોધતા પ્રમાણમાં પહેચિતી હોય એમ જણાવું નથી.

સને ૧૯૧૧ માં સાર્વજનિક પુસ્તકાલય સ્થાપવાનું નિયમો ઘડાયા તે અપતથી જ ત્રિમાસિક નિવેદનો મંગાવવાનું ધોરણ રહેલું છે ત્રિમાસિક નિવેદનો ભરવાનું કામ એવું કદ અધરૂં પણ નથી એનો નમૂનો ખાતાજી દેરાવી આપેલો છે અને ('સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી ખાતાના એક્ટિંગ સાગ ૧ હા' ના ૧૩ માં પાન ઉપર, તેમ જ શ્રી ઉ મે પબ્લ સપાલિટ 'સાર્વજનિક પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિનું એક્ટીકરણ' ના ૩૦૫ માં પાન ઉપર છપાએલો પણ છે છતાં એ પુસ્તકોમાં નમૂનો બોળવાપણ ન રહે તેટલા ખાતર આ નીચે પણ આપવામાં આવે છે

ત્રિમાસિક નિવેદનનો નમૂનો

મોજો

તા.

પ્રતિ

ના સાર્વજનિક

પુસ્તકાલયનું ત્રિમાસિક નિવેદન નં ૧ ૨ ૩

પુસ્તક સંખ્યા	વચાપે ૧ પુસ્તકા					વાચકો				કલ્પ
	પુસ્તકોમાં	સીઓમાં	ગણ વિચાર્યો- ઓમાં	જો ગયેલા વિચાર્યો ઓમાં	કલ્પ	પુસ્તકો	સીઓ	અર્જન વિ- ચાર્યો	જો ગયેલા વિચાર્યો	
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧

ત્રિમાસિક નિવેદન નવે ભર, ફેલ્ડચારી અને મે મહિનાની પાંચમી તારીખ સુધીમાં પુ નાના મહત્વની વ્યવસ્થાપક, સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી, વડોદરાને સિગ્નામે મોકલી આપવાનું કરેલું મથળું ભરી વખતે જોટલામાં નબળું નિવેદન હોય તેનો અખ્યાલ રાખી બાકીના બંધકો ચોક્કસ મોકલે છે.

ત્રિમાસિક નિવેદનો મોકલવામાં નિષ્ક્રિયપણું અને ચોક્કસ બદલ અમલની બાબતો કે નિવેદનનો નમૂનો ફક્ત ભરી મોકલવા ખાતરજ નથી ભરવાનો પણ સ્થાનિક સરચાની

પ્રતિતો સાચો ખ્યાલ ખાતાને મળતો નહે એટલા ખાતર જે તે બાબતના સાચા આંકડાજ ભરવાની આવશ્યકતા છે.

રાજ્યના રાજ્યાર સમી પુરતકાલ્યની પ્રવૃત્તિને કાર્યક્ષમ, સુવ્યવસ્થિત અને સગીત બનાવવાની પ્રેરણા મળવા ખાતર પણ ત્રિમાસિક નિવેદનો ધોરણ પ્રમાણે નિયમિત મોકલતા રહેવાની જે તે મગ્યાના મંત્રી લાઈલા બેનની પવિત્ર ફરજ છે, અને તે એક અપવાદ સિવાય બધાજ શુદ્ધ બુદ્ધિથી બાળવના યર્ધગમ્ય એ ખાસ ઈચ્છવા જેગ છે.

જૂય તેમજ મહાલ પુ મંડળોના મંત્રીઓ, માનદ તેમજ પગાધાર પુ પ્રચારકો તેમજ મહાલ અધિકારી સાહેબો પોતાપોતાના ક્ષેત્ર પૂરતા જાગ્રત રહે અને પોતાની હરેક મુલાકાત વા એકંકને પ્રસંગે જવાબદાર મંત્રી લાઈએને ટોરતા રહેશે અને નિવેદનની મુદત પાકવા આવી હોય તો પોતાની સમક્ષ ભરાવી મોકલવાની દક્ષતા દાખવશે. તો ત્રિમાસિક નિવેદનો નિયમિત રીતે મેળવવાની દરેક સરથા પાળશે જે આશા ખાતું રાખે છે તે કાળ્યા વગર નહિ રહે એમ માઈ માનવું છે.

સાલકાળ્ય પ્રમાણે પુરતકાલ્ય ખાતું જે સરથાઓના ત્રિમાસિક નિવેદનો નિયમિત ન આવવી હોય તેમને અપાતી સંધર મદદ બધ કરી દેવાની નીતિ અખત્યાર કરવાના વિચાર કરે છે આશા રાખવામા આવે છે કે રાજ્યની એકે એક પુરતકાલ્ય સરથા પોતાતુ ત્રિમાસિક નિવેદન દરેતી મુદતનો અફર મોક્ષસ મોકલવાનુ ખ્યાન પર લેશે અને ખાતાએ અખત્યાર કરવા ધારેલી નીતિના અમલને અવકાશ મળવાનો પ્રસંગ નહિ આવવા દે મુરિજેકુ કિ બહુના ?

ના. નં. ચોકરી.

સહમંત્રી, વ રા. પુ મંડળ

(અનુસંધાન પાન ૨૦૧ નં)

—માહે નવેબરમાં હક્ષોમ મહાલના (૧) કંક (૨) સમરોરપુરા (૩) વઢવાણા (૪) બીમપુરા (૫) જૂની મંગરોળ (૬) કરજેટ (૭) બોરિયાદ (૮) ધમેલી (૯) સીતપુર (૧૦) અઠોલી (૧૧) વડજ (૧૨) ગામડી (૧૩) કરમાલ (૧૪) લી ગરથળા (૧૫) કંવરપુરા (૧૬) પારીખા (૧૭) મડાળા (૧૮) પીસાઇ (૧૯) સાઠોદ (૨૦) મોટા હળીપુરા (૨૧) નડા (૨૨) બોરમાર (૨૩) કંતી કૂધ (૨૪) યુવાળી (૨૫) રાજલી કામગીરી દિન ૨૨ પુરતક ૩૫૩ વચિયા આખ્યાં ૨૭૧.

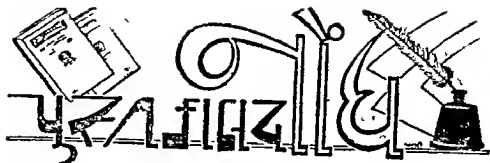
(૨) કડી મહાલ માનદ પ્રચારક—માહે નવેબરમાં (૧) રા. હામિલાલ અખાલાલ બ્રહ્મભટ્ટ તથા મંત્રી રજીદાડનાલ લાલજીભાઇ (૧) કંક. (૨) યુનીલાલ નારજીલાલ દવે—(૧) લુણસથ (૨) ગણેદરા

(૩) મહેસાણા મહાલ માનદ પ્રચારક—રા. માધવ મ. ચૌધરી—માહે ઓકટોબર નવેબરમાં—(૧) પનપુગ (૨) નવી શેઠાવી (૩) આજળ (૪) ધેળાસથ.

તપાસણી દરમ્યાન પ્રચારક ભાઇઓએ જે ખામીઓ દર્શાવી હોય તે વેળાસર મુધારી લેવા તથા જે જે સરથા સમજૂત આપી હોય તે દરેકનો ચોખ્ખ અમલ તાકીદ કરી નાખવા જે તે સરથાના મંત્રી ભાઇઓને બલામણુ કરવામા આવે છે.

ના. નં. ચોકરી

સહમંત્રી, વ રા. પુ મંડળ,

પુસ્તકાલય સ. મ. મંડળ લિમિટેડનો રજતોત્સવ

અ ૧૯૪૨ ના માર્ચ માસની ૩૧ મી તારીખે મંડળની સ્થાપના થયાને પચીસ વર્ષ પૂર્ણ થશે. આ પચીસીસીનો રજતોત્સવ ઉજવવાનો મંડળની મધ્ય વાર્ષિક સભાએ નિર્ણય કર્યો છે અને તે ઉજવણી અંગે એક પેદાસમિતિની નિમજ્જૂ કરી છે. આ સમિતિએ આ રજત નદોત્સવની ઉજવણી અંગેની એક રપરેખા તૈયાર કરી છે તે નક્કી થતાં પુસ્તકાલયોના મત્રી-મંત્રીઓની જાણ માટે આવતા અંકે અમે સાર કરીશું.

ગુ. સાહિત્ય પરિષદ સમેલન

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદનું સત્તરમું અધિવેશન જૂનાગઢ મુકામે એના વસાયેલા પ્રમુખશ્રી કનેષાલાલ મુનશીના પ્રમુખપદે ચાલુ માસની તા. ૩૦-૩૧ અને જાન્યુઆરી તા. ૧ લીના રોજ મળનાર છે.

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના અત્યાર અગાઉના સફળ સુકાની શ્રી કનેષાલાલ મુનશી જ્ઞાતીય નવયુગ પછી મળનાર પહેલા મહેલનના પ્રમુખસ્થાને આવે છે

શ્રી મુનશીની સાહિત્યસિદ્ધિને આજે કેવું નથી પિછાનવું ? એમનાં ઐતિહાસિક, સામાજિક અને રાજદ્વારી સર્જનો સાહિત્યરસિકોનો સારો આદર પામ્યાં છે એમનાં જુદાં જુદાં સર્જનોની અનેક આટલિઓ પ્રસિદ્ધ થયે જાય છે, એ એમનાં સર્જનોની શોકપ્રિયતાના પુરાવારૂપ છે

સાહિત્ય પરિષદના કારોગારી મંડળને શ્રી. મુનશીનો ભારે દુઃખ છે અને તેમની દોરવણીએ પરિષદને ગુજરાતની અમરજડા સાહિત્યસંસ્થા તરીકે રથ પેટ કરેલ છે

પરિષદનું આ સમેલન નવાજ સન્નેગોમાં મળે છે. મારનીય નવયુગના પ્રાન કાને મળવું આ સમેલન ગુજરાતની અસ્થિના જ્ઞાતીના બિન્નબિન્ન પ્રતિભા પ્રસારવા શ્રી મુનશીજીની રાદબરી નીચે જરૂર સારી પ્રગતિ સાધશે એ નિર્વિવાદ છે અને તેમાં પણ જ્ઞાતી દેશમાં ભાષાચાર પ્રતિભા રચનાનો પ્રશ્ન ચર્ચાઈ ગયો છે ત્યારે શ્રી મુનશીજીની દોરવણી યોગ્ય દિશા તરફ ગુજર જનતને દોરી જશે એવી અમને અશ્વ છે

ભારત આઝાદ થયાં પછી પ્રથમ વાર મળતું સાહિત્ય પરિષદનું આ અધિવેશન જ્યાં જ રીતે નવીનતા દાખવશે તેમા પશુ સ્વાતંત્ર્યપ્રેમ તરીકે યુજરાતના સિદ્ધહરન લેખક શ્રી શામળદાસ ગાંધી હોય ત્યારે તે એ સેનામાં સુઘડ લગ્નરતો સુમેળ મનાશે.

અમે આ સંમેલનને દરેક નાજનમા સફળતા મુશ્કેલીએ શ્રીએ

સાહિત્ય પરિષદમાં આવનારાઓને

આ પ્રસંગે જુનાગઢ આવનારાઓ માટે તા. ૨૬-૧૨-૪૮ની સંજ્ઞામાં તા. ૧-૧-૧૯૪૯ ની સંજ્ઞા સુધીના ભોજન ખર્ચના રૂ. ૬૭ રાખવામાં આવ્યા છે. આ સગવડનો લાભ લેવા મુજબનારાઓએ મેઢામાં મોકલે તા. ૨૦-૧૨-૪૮ સુધીમાં મંત્રીઓને જણાવવું જરૂરી છે જહારગઢમથો આવનારા મહેમાનો માટે ઉત્તરવાની સગવડ વિના મૂલ્યે થશે ક ડીના દિરસો હોવાથી આવનારાઓને બડિંગ સાથે રાખવા વિનંતિ દર્શાવે છે

તા. ૨૬-૧૨-૪૮ના બપોરથી જુનાગઢ રસ્તાને મોટર બસની સગવડ રાખવામાં આવી છે

પ્રદર્શનની ગોઠવણ

સંમેલનની સાથે કલા તથા ઇતિહાસનું પ્રદર્શન સેનાવાની ગોઠવણ કરવામાં આવી છે આ પરિષદ સંમેલનમાં નીચે પ્રમાણે વિભાગો નક્કી કરવામાં આવ્યા છે.

(૧) સાહિત્ય (૨) કેળવણી (૩) મંત્રી (૪) ઇતિહાસ અને અર્થશાસ્ત્ર (૫) કલા (૬) વિજ્ઞાન

ઉપરના વિભાગોને અનુલક્ષી સર્વ સાહિત્યકારોને લખિત અને લલિતેતર વિષયક નિબંધો તા. ૨૦ ડિસેમ્બર ૧૯૪૮ સુધીમાં મંત્રીઓને પહોંચે તેમ મોકલવા વિનંતિ છે

આ પરિષદ સંમેલનમા સભ્ય શ્રી નીચે પ્રમાણે રાખવામાં આવી છે

(૧) આશ્રયદાતા વર્ગ રૂ. ૫૦૦, (૨) સંમાનિત વર્ગ રૂ. ૨૫૦, (૩) આજીવન સભ્ય રૂ. ૧૫૦ (૪) સહાયક વર્ગ રૂ. ૧૦૦ (૫) સહાયક સમિતિ વર્ગ રૂ. ૧૦ (૬) પ્રતિનિધિ વર્ગ રૂ. ૪ (૭) પ્રેક્ષક વર્ગ રૂ. ૨

રૂ. ૧૫૦ કે તેથી વધુ રકમ આપનાર સાહિત્ય પરિષદના આજીવન સભ્ય બને છે

ઉપર પૈડીનાં કોષપત્ર એક વર્ગના સભ્યને રંજન કાર્પેકમ માટેની ટિકિટ અપાવવી ખરીદવાની રહેશે નહિ.

વ. રા. પુ. મહાળ તરફથી

મહાલ પુ. મહાળોના મંત્રીઓને—

વડોદરા અને મહેસાણા પ્રાંત પુ. મહાળોની વાર્ષિક સભાએ, “જે મહાલ મહાળ, વપ” દરમ્યાન પોતાના મહાલ પૂરતી કેમ પણ પ્રવૃત્તિ હાથ ધરશે અને તેમા વપ દરમ્યાન મળેલી રાજવણી ખર્ચ નાખશે તેજ મહાલ મહાળોને નવી રાજવણી મળશે” એવો હરાવ કર્યો છે આ હરાવ અધારે વડોદરા અને મહેસાણા પ્રાંતમા આવેલાં મહાલ મહાળોએ વપ દરમ્યાન નીચેની પ્રવૃત્તિ હાથ ધરવી એમણે નવસારી અને અમરેલી પ્રાંતનાં મહાલ મહાળ પણ આ પ્રવૃત્તિએ જરૂર હાથ ધરશે એવી આશા છે.

નમુના (ફોર્મ્સ) ની યાદી

નમુનો નંબર	(આ પહેલાંના ભાગ રદ સમજવા)	
(૧) કસ્ટોમર રજીસ્ટર	(ગુજરાતી)	ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૨) " " "	(અંગ્રેજી)	ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૩) નામવારી (કક્કાવારી) રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૪) વિષયવારી રજીસ્ટર		ધા ૨ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૫) કર્તાવારી રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૬) ઇસ્તુ છુક અડધા કાગળની		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૬અ) ઇસ્તુ છુક પા કાગળની		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૦-૧-૦-૦
(૭) વર્તમાનપત્રો અને માસિકોનું રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૦-૧-૦-૦
(૮) વચાવર્ણ પુસ્તકોની વિષયવાર નોંધ રાખવાનું પત્રક (કસ્ટોમર પુસ્તકાલય માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૯) શિક્ષકી સામાનનું પત્રક		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૧૦) હાજરીપત્રક		૪૦ પાનની ચોપડી રૂ ૦-૧-૦
(૧૧) સૂચના ચોપડી		નંગ ૧ (૪૦ પાન)ના રૂ ૦-૧-૦-૦
(૧૨) ભેટ ચોપડી (વીઝીટ મુક)		નંગ ૧ (૪૦ પાન)ના રૂ ૦-૧-૦-૦
(૧૩) યાગનીશી		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૧૪) કામની નોંધ છુક		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૧૫) પાવતી છુક		નંગ ૧ (૧૦૦ પાન)ના રૂ ૦-૧-૦-૦
(૧૬) અંગ્રેજી અને જામીનગીરીના ફોર્મ		ધા ૧ (૬૬ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૧૭) પાવતીનાં ફોર્મ		ધા ૧ (૬૬ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૧૮) ઇસ્તુ નંબર અને તારીખ નોંધવાની પટ્ટીઓ		૧૦૦૦ નંગના રૂ ૪-૦-૦
(૧૯) પુસ્તકોનું રજીસ્ટર (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૦) વાંચકોની ખાત વહી		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૧) વાંચકોનું રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૨) પુસ્તકોની કાપી બજુએ અદર ચોઢવાની આમ ત મહારાજ ના ના ફોટાવાળી પટ્ટીઓ		૧૦૦૦ નંગના રૂ ૪-૦-૦
(૨૩) પુસ્તક ઉધરાણીનાં કાર્ડ		૨૫ નંગના રૂ ૦-૪-૦
(૨૪) પુસ્તકની માગણીનાં કાર્ડ		૦ ૨૫ નંગના રૂ ૦-૪-૦
(૨૫) વચાવર્ણ પુસ્તકોની વિષયવાર નોંધ રાખવાનું પત્રક (આમ પુસ્તકાલયો માટે)		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૬) પુસ્તકના પૃષ્ઠ ચોઢવાની નંબર લખવાની પટ્ટીઓ		૪ પાનના રૂ ૦-૧-૬
(૨૭) નામવારી રજીસ્ટર આમ પુસ્તકાલયો માટે		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦
(૨૮) વિષયવારી રજીસ્ટર		ધા ૧ (૨૪ નંગ)ના રૂ ૧-૨-૦

લખો:—પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ લિં

પો બો ન ૧૦,—વડોદરા.

સામયિક દોહન

અંતેવાસ અને ઇશ્વરી તંત્ર

પહેલાના વખતમાં રિવાજ હતો કે જેને જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવું હોય તે બ્રહ્મજી પુરુષનો અંતેવાસી થાય એવા પાસે રહેવાને ગુરુ રોજ ઉપદેશ આપે જ એવું ન પણ બને, છતાં તે ઘડતો જ જાય આ જ્ઞાન એને કયાથી મળવું હશે ?

ગુરુની જીવવાની રીત જ એવી હોય કે એમાંથી યિજ્ઞને જ્ઞાન મળવું રહે સાથે જીવતાં જીવતાં અંતેવાસીને પણ જીવવાની ટેવ પડે, અને શિષ્ય પણ ગુરુના ક્રમમાં મેહિવાઈ જાય એટલે આપોઆપ એ ક્રમમાંથી એના પ્રત્નના જવાબો મળતા જાય, એવું હૈયું ઉઘડી જાય આમ કદ પણ એના સિવાય જ્ઞાન ક્રિયામાં આવે અને પછી તો અ ૨ જ પ્રકાર દેખાય

આના પુરુષનો અંતેવાસ પણ બે રીતે થાય છે (૧) અહીંના કાયદો છે માટે પાળા, અને (૨) નિયમને પોતાના સ્વભાવ બનાવવા માટે પદેત્રાથી કાયદો તો થાય, પણ બીજા વિચારથી અંતેવાસ સેવના માણસ હમેશા જાગતો રહે નાનામાં નાની ક્રિયા કરતાં પણ એને ખૂબ ચિંતન થાય આમ ક્રિયા કરતાં કરતાં જ્ઞાન પ્રગટે

‘આયન્તુ મમાજ્ઞાનિ વાક્ પ્રાણ ચક્ષુ

શ્રોત્રમયો બલમિદ્રિયાણિ ચ સર્વાણિ ।’

હે દેવ ! આ સ્વભાવ ધડતી વખતે મારાં અંગો, વાણી, પ્રાણ, આજ્ઞ, કાન તેમ જ બધી ઇન્દ્રિયો તેજસ્વી થાઓ આગળ ચાલતાં એજ મનમાં કહ્યું છે, ‘અને બ્રહ્મને ન ભૂલીએ અને બ્રહ્મ અમને ન ભૂને, એટલે કે અમારી આજ્ઞ એવી તેજસ્વી થાય કે એ દ્વારા અમે સર્વત્ર ઇશ્વરનું દર્શન કરી શકીએ અમારી શુદ્ધિ એવી તેજસ્વી થાય કે જે વડે બ્રહ્મને ગ્રહણ કરી શકીએ અને જે બધાં અગોચી આપણે ઇશ્વરને ન ભૂલીએ તો ઇશ્વર કાંઈ થોડો જ આપણને ભૂલી જાય છે ।

આ બધાનો સાર કહેતા ઋષિ કહે છે

તપ, દમ અને કર્મને આપણા જીવનમાં પ્રતિષ્ઠા મળે એ માટેનો આપણો પુરુષાર્થ છે. જે માણસ પોતાની ઇન્દ્રિયોને તપાવતો નથી તે નાની લલચો સામે ગબડી જાય છે તપાવીને ઇન્દ્રિયો તેજસ્વી કરવી એ તપ, ઇન્દ્રિયો લલચોને આધીન ન થાય તે દમ અને કર્મ સમજીને કર્તવ્ય કરે તે કર્મ. આમ પહેલાના સમયમાં દોઢો જાર વર્ષ, ચોવીસ વર્ષ, છત્રીસ વર્ષ, કે અડતાલીસ વર્ષ અંતેવાસ સેવતા એમાંથી આચાર ધડતો અને એવું મોં ફરી જતું

આજે આપણે ત્યાં એ પ્રથા તૂટી ગઈ છે એ પ્રથા જો ચાલુ હોત તો આપણને આટલી બધી સંસ્થાઓની જરૂર ન પડત. કારણ કે આપણે ત્યાં તો એક એક વ્યક્તિ સંસ્થા જેવી હતી, તે દેશમાં સમાજ સામે જોઈને જીવતી-હેતુપૂર્વક જીવતી

આજે દેશમાં દાણા નથી કાપડની અછત છે બીજી અનેક વસ્તુઓ નથી છે, તો તેને વહેંચી આપનાર નથી જેને વહે ચલાવું કામ સોંપવામાં આવ્યું છે તે જ હોખ્યા કરી જાય છે પછી સરકાર શું કરે ? સરકારી તંત્રની જેમ હિંમતી તંત્રનું પણ આપણે તેવું જ કરી દીધું છે આપણે જેટલા અવ્યવસ્થિત, અનિયમિત અસ વગી થયા છીએ એટલું તે ખોરવાયું અને એટલે અમે આપણે હિંમતી દૂર થયા છીએ

આજે તો આપણને એવું જીવી જાણનારની ખૂબ જરૂર છે. પણ થયું છે ઉલટું બધું જ પોતપોતા તરફ જોઈને જીવે છે કોઈ બીજાનું જ્ઞાન આપતું જ નથી ગાંધીજીના આશ્રમી જીવન પાછળ એવી કદપના હતી કે માણસો એવા ધડાય કે સમાજ સામે જેમ અને હિંમતના તંત્રમાં ગોઠવાઈને જીવે આ બધાનો આપણને જરૂર ખ્યાલ છે એનાં બાપણો અપાયાં છે, પુસ્તકો લખાય છે પણ આપણને ટેવ નથી એટલે વિચાર આચારમાં પરિણમતા નથી

આ જગતમાં જેટલા ભૂલો કરે છે, એટલા દુષ્ટ જ છે એમ પણ નથી આપણે એક સાદો દાખો લઈએ. આપણે ત્યાં પાણીની તંગી છે માણસ પાણી લેશે ફટ દઈને ચાલી જાય નાખશ પછી બધું થઈ તો થઈ, નહિ તો નહિ તો શું અને આપણે ત્યાં પાણીની તંગી છે એની ખબર નથી ? તો શું એ માણસ દુષ્ટ છે ? ખબર છે, ને દુષ્ટ જ નથી તેને કરકસરની ટેવ નથી કેમ જીવવું-જોઈમાં જોઈ બચ સાથે કેમ જીવવું તેની ગેવડ નથી અને એને અભાવે સમાજ તૂટતો જ જાય છે,

આજે આપણા વિદ્યાર્થીઓ કોલેજમાં જાય છે. તેઓ ત્યાં કોનો અતિવાસ કરશે ? ત્યાં મજાનના ચોક્કામાં કેમ ગોઠવાયું એ શિખવાડનાર છે જ નહિ તો એ શું શીખશે ?

સમાજમાં કેટલાક ધંધાઓ જ એના હોય છે કે જેમાં ઇન્કા હોય તોય મેના ન થાય દા ત. સદી કારણ કે એમાંથી કંઈ જ ન પે. ચતુ નથી જ્યારે કેટલાક ધંધાઓ જ એના હોય છે કે તે કનાર ઇન્કા કે ન ઇન્કા છે તો પણ સેવા જ ચતી હોય છે એક ટોચ ચાલતું આખું દિવસ ટોચ ચારે, ટોચ લાંબું કેમ જીવે, વધુ દૂધ કેમ આપે તેનો વિચાર કરે એમ થી દૂધ તો મળે, પણ સાથેસાથે સમાજનું પણ હિત સંધાય. આવો એક આખો વર્ગ છે પણ એ વર્ગને આજે પોતે સમાજને ઉપયોગી છે એવું જાન નથી એટલે એને પણ એના ધંધામાં રસ નથી પોતાના નાના સરખા કામથી સમાજ ટકી રહ્યો છે એના કામની સમાજને જરૂર છે એવું જાન કરાવવાનું છે. આ કરાવી દઈએ એ જ મોટી સેવા છે

પણ આતું જાન કરાવે કોણ ? જે પોતે સમાજમાં ગોઠવાઈ ગયો હોય તે એક વાર ગોઠવાઈ ગયા પછી એ માટે એને કાંઈ બોલવું નહિ પડે સવારમાં સૂઈ જાગતાં પહેલાં કોઈ છે તો એના પાડોશીથી સમ્પરક રહેવાનું નથી એ તો એનું પોતાનું કામ કરે છે, પણ તેના કામથી જ બીજાના દિલમાં જાગવાની વૃત્તિ થાય છે. બીજાને દેશીને ઉદાસવાની પણ જરૂર નથી. એવા માણસનું આખી દુનિયા અનુકરણ કરે તોય નુકસાન ન થાય. આવું જાન આવે એટલે એના બધા વ્યવહાર જીવતા બની જાય

—રવિશંકર મહારાજ

ભાગ્યશાળી મેડીસન

એક સમૃદ્ધ રાજ્યના પાટનગર અને એક મુખ્ય વિદ્યાપીઠના ગૃહ તરીકે મેડીસન અનેક રીતે ભાગ્યશાળી છે. છતાં પણ, મેડીસન અને અમેરિકાના મીઠા રમણીય શહેરોના સાદેના, કાંપીક, એન આખર, મીઠા સેડેરે રેથોડસ માત્ર ખુશનશીન શહેરો છે, એમ કહેવું નાચું નથી સામાન્ય રીતે આ શહેરો જે હમણાં હમણાં જ ખીનવા માંડ્યાં હતાં તે કેવળ નસીબના પ્રભાવે જ અને એને માટે કશો જ પ્રયત્ન કરવામાં આવ્યો ન હતો એમ કહેવું જુકાણું છે. સમાજસત્ત્વના અભ્યાસીઓ તો તુરંત જ કહેશે કે સાગ શહેરો જે ખી યા છે તેમાં તેની વસ્તીની દીર્ઘદષ્ટિ અને બુદ્ધિપ્રભાનો મહત્વનો ફાળો છે. જરાક વિચારીએ કે મેડીસન આવું રણિયામણું શહેર કેમ બન્યું અને ખીન શહેરો પણ એવા કેવી ગીતે બની શકે ?

આમ કરવામાં આપણે મેડીસનનાં ઉપવનો, વૃક્ષો, નાની કોલેજો, લતાઓ, મિથનગૃહો, સંસ્કારગૃહો અને કુદરતી આકર્ષણો વગેરેનો પણ વિચાર કરોશું.

બાગબગીચા-કેટલાક બાગ શહેરે ખીવ્યા છે, જ્યારે બાકીના ખાનગી વ્યક્તિઓની બેઠરો છે. દીપ દષ્ટિ અને સુધોજને એક જ સ્થળે જ મી બાગ ઊભો કરવાને બદલે શહેરભરમાં બગીચાઓ ખીટગ્યા છે. મેડીસન દર વરસે આની પાછળ ૧૬૬૦૦૦ ડોલર કુલને અથવા એક નાગરિક સ્વામી અને નગરસોદર મેળવે છે. અમેરિકાના ઘણાં શહેરોમાં આ પ્રમાણે પડતર જમીન રાખી ખૂંડવામાં આવે છે અને તેના પર બાગબગીચાઓ અને ઉપવનો ખીવવાય છે.

વૃક્ષો-પહેલાં મેડીસનમાં વૃક્ષોની હાજરોમાં એ દેખાતી નહોતી, પરંતુ હવે એ વૃક્ષાવલિઓ નગર રોડો રાખે છે કારણ કે ઈ સ ૧૮૭૨માં અહીંના નાગરિકોએ વૃક્ષોગણપણો આરભ કર્યો હતો. પંડોશ કે આખા શહેરને સુધારવાનો સૌથી આકર્ષક અને સળ રસ્તો હોય તો તે વૃક્ષઉતરો છે.

જીનિયર કોલેજો-એકેએક શહેર કાંઈ વિદ્યાપીઠ ધરાવી શકે નહિ પરંતુ પ્રેમિડેન્ટ એમ્સ ખી કોનાન્ટ કહી ગયા તેમ લગભગ એકેએક મોટું કહી શકાય એવું શહેર જીનિયર કોલેજ જરૂર ધરાવી શકે. અને આ કોલેજ સરકારપ્રવૃત્તિઓ-બાપ્તિસ્મ, નાટક, સંગીત કલા વગેરેનું કેન્દ્ર બની શકે. અમેરિકન એસોસીએશન ઓફ જીનિયર કોલેજો તો એવી લનામણુ કરો છે કે જે શહેરમાં ૨૦૦ થી ૩૦૦ વિદ્યાર્થીઓ મળી શકતા હોય ત્યાં ત્યાં આવી જીનિયર કોલેજો ઊભી કરાવી જોઈએ. અને ગળ્યના કાયદાને આધારે તેને માન્ય કરાવી લેવી જોઈએ.

લતાઓ-હેક ૧૬૨૩ થી મેડીસનની વ્યવસ્થિત અને કાગજીલરી વહેચણીથી શહેરના ભરથક વિરતારો ઘોઘાટથી બચી જવા પામ્યા છે તેમ જ વેપાર કેન્દ્રોની ખીલવણીમાં પણ કશી

હરકત નડી નથી થહેરના લતાઓની વહેંચણી માટેનું કમિશન સુધરાઇના અંદાજપત્રમાં નહિ જેવો જ વધારો કરે છે, જ્યારે અતર્મા લાખો ડોલર બચાવે છે સુયોજન વિનાનું કોઈ પણ થહેર ન્યુયોર્કના રીવનદાને જેનું લાગે છે કારણ કે એની બરચક વસ્તીમાં જ ખાતરનું કારખાનું છે અને ત્યાં લતાઓની વહેંચણી કરવામાં આવી નથી

સંસ્કૃતિ કેન્દ્ર-મેડીસનમાં જાહેર સલાઓ યુવાનર્મ માટે તૃત્યાવયો અને બીજા સાર્વજનિક પ્રવૃત્તિઓ માટે શહેરના જ ધનથી પોષાતું એક સંસ્કૃતિકેન્દ્ર છે ઉપરાંત, એક સંસ્કાર સંઘ જે. તેને ઉદ્યોગપતિઓ અને ખાતગી વાકિતિઓ તરફથી દાનો મળે છે આ સંઘ ૩૧૫ કલબોનું સંચાલન કરે છે, અને તે જોય રક્ષાઉત્સવે ગય રક્ષાઉટ, લાકડા કાતરણી અને સાંધિક વ્યાયામ જેવી પ્રવૃત્તિએ ને દોરજવણી આપે છે આને પરિણામે મેડીસનમાં એક પણ એવો યુવાન નહિ મળે જેને પડોશમાંથી જ મુકાળવો કરનાર હગીદ ન મળી આવે !

ધુમાડો અને ઘોઘાટ-મેડીસન ધુમાડો ધુળ અને ઘોઘાટથી તદ્દન ચુકત છે, કારણ કે એણે હજાર અને કારીયરીવાળા ઉદ્યોગોને ઉત્તેજન આપ્યું છે. જે શહેરમાં ધૂળ અને ઘોઘાટથી ટેવાઇ ગયા છે તેમાં સામાન્ય જનતાના અભિપ્રાયની પીઠમળવાળી એક શહેર મંમિનિ યુનેગારને આ દુષ્ટ તરવો દૂર કરવા તરફીમ શોધી કાઢવા દબાણ કરી શકે છે ધુમાડિયા પીટસર્ગમાં સૌ પહેલાં આ દિશામાં પ્રયત્ન કર્યો હતો ઉપરાંત, શહેરોઓ, એમર એન્ડ કોમર્સ દ્વારા કે શહેરના વહિવટદારો દ્વારા કારખાનાઓને શહેરના બેડાના વિસ્તારોમાં રાખવા કે જ્યાં ધૂળ, ધુમાડો અને ઘોઘાટ એટલા બધા બચાવનક અને ત્રાસદાયક ન નીવડી શકે ત્યાં રાખવા પ્રયત્ન કરે છે.

કુદરતી આકર્ષણો-મેડીસન શહેરે પોતાનાં ઘણાં સરોવર સુંદર બનાવ્યાં છે અને તેને આકર્ષક રાખવામાં શહેરીઓનો સહકાર મેળવ્યો છે લગભગ દરેક અમેરિકન શહેરમાં કાંઇને કાંઈ કુદરતી સ્થળો તો હોય છે જ નદી, સરોવર, પર્વત, ચુકા, જંગલ કે મેદાન મમે તે છેવટે સુધરાઇ સચાલિત સ્વીમીંગ પૂલ બાંધવા કે ચલાવવામાં પણ એટલો બધો ખર્ચ આવી જતો નથી

રેડિયો-મેડીસનનું રેડિયો સ્ટેશન સરકારી માલિકીનું છે પરંતુ એક સાર સંગીત પીરસતું, સારા દિવરો ગજ કરતું અને ત્રિજણને લગતા કાર્યક્રમો આપતું રેડિયો સ્ટેશન ચલાવતું બહુ ખર્ચાળ નથી, કારણ કે બંદલામાં એ સ્થાનિક વેપારી સ્ટેશનો પર બહુ સારી લાગવગ ધરાવી શકે છે

આવા મેડીસનનાં આકર્ષણો ખરેખર આકર્ષક છે પરંતુ જે ખીન શહેરોએ સુધારી છે તેવી ઘણી ખામીઓ હજુ પણ એમાં જોવા મળે છે. એ યુરોપીયા બન્યું નથી

મેડીસનની એકધારી પ્રગતિમાં ત્યાંની મહિલાઓનો પણ મોટો હિસ્સો છે મેડીસન સ્ત્રી-મતદાર જેવી લીમ દેશની એક સર્વપ્રથમ સમ્યાએ નાગરિક પ્રત્યેનો અભ્યાસ કરવામાં, સર્વ માહિતી મેળવવામાં અને તેને જનતા સમક્ષ મજબૂત બધામણેસહ મૂકવામાં એણે કીર્તિ મેળવી છે. દાખલા તરીકે પહેલાં મેડીસનના સુધરાઇની સરકારનિયુક્ત મેયર હતા, પણ લીગે જોડ્યું કે જો એ સ્થાને હવે મેનેજરની પદવિ હોય તો વધુ સારે વઢીવટ રાખી શકે. લીગે પ્રચાર ઉપાયો ચળવળ ઉઠાવી અને આખરે તોત પણ મેળવી *

સંસ્થાઓ કેમ ચલાવવી ?

દેશના સર્વાંગ વિકાસ માટે વ્યવસ્થિત પ્રવૃત્તિ ચલાવવા અને જુદા જુદા સેવાકાર્યોના મેંચાતન માટે શહેરો અને દેશના હાંમે ગામડામાં સાર્વજિક, રાજકીય, ઔદ્યોગિક અને કેળવણીવિષયક સંસ્થાઓ સ્થાપવાની અને વ્યવસ્થિત રીતે ચલાવવાની અતિ આવશ્યકતા હોઈ ચૌદ વર્ષની ઉંમરથી સંભાળેલા વરણામાં મિત્રમંડળ પુરતકાલ્ય અને તે પછી ત્રણ વર્ષ સ્થાપેલા વરણામાં સેવા સમાજ અને એ પછી પુરતકાલ્ય પ્રવૃત્તિનું નિર્માણ થાય છે । પ્રાત અને રાજકીય મંડળો, પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળ, આરોગ્ય મંડળ, વ્યાયામ શાળા, અંગ્રેજી શાળા, છાત્રાલય, વિદ્યાર્થી સહાયક સહકારી મંડળ, શિક્ષક મંડળ અને કેળવણીને લગતી બીજી સંસ્થાઓ તેમ જ વડો રા રાજ્ય પ્રજામંડળ અને તેની તાત્કાલિક પ્રાત વગેરે શાખાઓ તથા પ્રાત પચાસત અને ધારાસભા આમ જુદી જુદી સંસ્થાઓની, પ્રવૃત્તિના ત્રીસ ત્રીસ વર્ષના અદ્ય સેવાકાર્યોના જે કંઈ અનુભવ મળે અને તેને અંગે જે અભ્યુષા અને વિચારવા મળ્યું છે, તેમજ જુદા જુદા સેવાભાવી કાર્યકરો અને નેતાઓના પરિચયમાથી જે જે શીખવાનું મળ્યું છે એ જુદી જુદી સંસ્થાઓ ચલાવતા અને ચલાવવા માગતા કાર્યકરો માટે પછી કંઈક ઉપયોગી માર્ગદર્શક થશે એ હેતુથી રજૂ કરું છું

ચૂટણી અંગે વેરઝર

સંસ્થાઓ દ્વારા થતા સેવાકાર્યોમાં ધણી વખત ઓધેદારોની ચૂટણીઓ મોટી રસ ઠસીનું રૂપ પામે છે અને એ વેરઝરના બીજા રોપી સંસ્થાને અને તેના સેવાકાર્યોને જ હાનિ પહોંચાડે છે. એટલે જે તે ગામની સ્થાનિક ચૂટણીઓ માટે કેવા પ્રકારના મહત્ત્વ સૂટરા જોઈએ તેના પ્રચાર કરવો, પરંતુ અનુક્રમ માણસને જ ચૂટા એવો પ્રચાર કરવો નહિ તેમજ મત જુદા નહિ પણ લખનારની સહી સિવાયના-મત આપવાના હોય તેમનું જ નામ લખવાનો કાયદો (બેનેટથી) મત લેવા મિત્રોની સાથે પણ કોને મત આપવો છે તેની વાતચીત કે સંતલસ કરવી નહિ શુભેચ્છના અનુભવ પર તદ્દન સ્વતંત્ર મતે જ ચૂટણી થવા દેવી એનાથી વૈમનસ્ય થવાનો સંભવ રહેશે નહિ અને સેવાભાવી માણસો ચૂંટાશે

ઉમેદવારીઓ લેવાને બદલે મીઠા સમયો જે નામો રજૂ કરે અને જેનો ચૂટનારે ધનંકાર કર્યો ન હોય તેવા નામો પરથી ચૂટણી થાય એ ખસ ધમ્મજ્ઞા ચોગ્ય છે

વિસ્તૃત પ્રદેશની ચૂટણી થાય ત્યારે ઉમેદવારોના નામ જોમ પ્રચાર થાય તેમાં વાધો નહિ પરંતુ મત તે મતપત્રિકાથી જ લેવાવા જોઈએ, જે સંસ્થાને માટે પોતાનો ગ્રેમ હોય નહિ તેમાં વખત આપી સેવા કરવાની ભાવના હોય નહિ અને માત્ર નામને ખાતર જ ઉમેદવારી થતી હોય તો એ સંસ્થાને અને તેની પ્રવૃત્તિને રૂધવા મમાન જ અર્થ પડે ત્યાં પોને ઉમેદવારી કરવાને બદલે યોગ્ય માણસને ટેકો આપવાનું કાર્ય કરવામાં જ ખરી સેવા છે.

સંસ્થાની જુદી જુદી સમિતિઓમાં પણ જેને જે બાબતોનો રસ હોય તેને તે બાબત માટે મૂકવા જોઈએ અને તેમણે તે રજૂ થયાર્થ રીતે જાગવવી જોઈએ

સરથાનો વહીવટ

સરથાના કામકાજના કાગળો, પત્રો અને દિસાની ચોપડા જેટલા બચ્ચિય, નિષ્ક્રિય અને પદ્ધતિસરના હોય તેટલી એ સંસ્થાની પ્રગતિ થાય છે આ કાર્ય માધાકૂટવાળું હોય સારા સારા કાર્યકરો પણ ધણી વખત વિનાકાગળ વગોવાય છે અને રજતુ મજ ધણ તેની ચર્ચાઓ થાય છે

બધી દષ્ટિએ વિચારતાં દિસાની-દફતરી કામ બચ્ચિય રીતે કરનારની સેવા સરથાના હિત અને પ્રગતિ માટે વધુ કિંમતી છે.

કાર્યકરોને

સરથાના કાર્યકરોએ અગત્ય સ્વાર્થ અને પક્ષાપક્ષીથી સાવ વેગળા રહેવું જોઈએ. વિશેષીઓની ટીકાથી ઉશ્કેરાવું નહિ પરંતુ તેના યોગ્ય જુદાયા કરવા અને સામાની સાચી ઉપયોગી દલીલોનો સ્વીકાર પણ કરી લેવો, જેના પી વિરોધાભાસ વજો યમી જશે કે ઓઠો થશે દરેક ચર્ચા વખતે પોતાનો પ્રમાણિક મત નિર્ભય રીતે રજુ કરવો અને કરવા દેવો, પરંતુ બીજા પર શરમ કે દાગ બેસાડી પોતાની માન્યતા ઘાદી નહિ કરે વડુમીને જ માન આપવું

૬૬ કાળે મેળવવામાં અમુક માણસ પામે અગત્ય વિરુદ્ધતાને કારણે નહિ જતું કે અમુક જણ તો નહિ જ આપે આવી બામતમા કાર્ય કરતાં જુદાં જ ધણ સારાં પરિણામો આપ્યાના કાર્યમી મદદગાર માન્યાના અનુભવ થયા છે

આર્થિક કાળજી

સરથાનાં સેવાકાર્યોમાં પૈસા ખર્ચવાની જરૂર હોય ત્યાં તો ખર્ચવા જ પડે પરંતુ બીજા-જરૂરી કંઈ ખર્ચ થવો જોઈએ નહિ, નાતમહેનતને વધુ મદદ આપવું એક પાછની પણ કિંમત જણવી જે સરથામાં આજે કાળજીથી પાછના દિસામ જણાતા દરો તેના કાચમાં જ આવની કાલે દળરો અને કાળોના દિસામ આવરો

સંસ્થાનું કોઈ પણ કાર્ય નાનું-વજીતુ ગણવું નહિ જોઈએ અને ને મીડકાળજી-૩૧૪૬ દષ્ટિએ પણ થવું નહિ જોઈએ કામની શરૂઆતથી અત્યંત સુરીની બચ્ચિય યોજના પડેનેથી વિચારને નક્કી કરી નાખવી જોઈએ હોદ્દાકારને યોગ્ય અધિકારો આપવા જોઈએ અને તેમણે સભ્યોની અભિમતિ પાસતા રહી તેનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ આયજી સત્તાથી સાવ વેગળા રહેવું પોતાની સમિતિ સાથે વિચારી નક્કી કરી આગળ પમથું બરવાની ટેવથી સાધોદારો વધારી શકાય અને તેમનો વિશ્વાસ, ભાવના અને મદદ મેળવ્યાથી કામ સહેનાં થશે સંસ્થાના કાર્યનું નિવેદન અને દિસામ સભ્યો પાસે વખતોવખત રજુ થવાં જોઈએ તેમજ જાહેર જનતાની જાણમાં પણ કાવત્રાં જોઈએ

ધણી જગ્યાએ ગામઆગેવાનોથી ચાલતો ગામના ઉત્પત્તિ ખર્ચનો બીજા જાહેર વહીવટ અને આયજી રીતે કામ કરવાની કે કાવત્રા માધ્યમેને જ પૂઠવાની સમવડીયા અને જૂનવાણી પદ્ધતિથી વિખવાદ વધી એ વહીવટ કરનાર પાસે અને તેમનું જોઈ બીજા પાસે પણ મામની કે સંસ્થાઓની સિલો દબાવાની અને પછી એક યા બીજા બઢાનાં કાઠી માત્ર કલવાના પ્રસંગો બને છે અને સાર્વજનિક પ્રગતિ રૂધિય છે

કુરસદ અને સંસ્કૃતિ

‘કેટલાક એવું માને છે કે સંસ્કૃતિનો વિકાસ કુરસદમાંથી થયો છે કુરસદ હોય તો લોકો નાયતરતી થીએ, માતાં થીએ અને લખવાનું પણ જો કુરસદ હોય તો થય. કુરસદ હોય તો કલાનિર્માણ થાય દુનિયામાં જે હાર્ડ બોય સર્જન થયું છે, કલા અને તરત્તીનું ખેડાયું થયું છે, તે કુરસદ કાઢી ચડનાર લોકોએ જ કર્યું છે.

આ એક વાત છે. બીજી વાત એ પણ છે કે નવરો એવો નાખ્યો નાલો. આ મને વસ્તુ પરપરવિરોધી છે છતાં તદ્દન સાચી છે

એક વસ્તુ વિચારના જેવી છે કે જો માણસને પોતાના પેટને માટે જ અઢાર કલાક મથવાનું હોય, તો તે પેટના પ્રશ્નમાંથી ઊંચો જ ન આવી શકે જમનના મોટા ભાગની વય-તીના ભાગ્યમાં આ જ લખાએવું છે પેટનો ખાડો પૂરવાને જ એમને કાળી મજૂરી કરવી પડે છે એટલે જ યતના સમર્થકો કહે છે ‘મણસ કામના બોળ નીચે કચડાઈ રહ્યો છે. એમાંથી એને કુરસદ આપવાને મટે થતો છે જો આપણે માણસને કુરસદ આપી શકીયું તો તે પોતાનો સાંસ્કૃતિક વિકાસ સાધી શકશે’

પણ અનુમત એથી ઉતરો જ છે યતથી માણસને શું કુરસદ મળી છે ખરી? શું તે પહેલાં કરતાં વધુ શનિ, ચિત્તની પ્રસન્નતા અને અન્નદ અનુભવી શક્યો છે ખરો! ના કારણ કે જેમ જેમ યંત્ર આપણી મદદે આવતું મધુ, તેમ તેમ નવી જશ્નિયાતો ઊભી થતી જ મહ આમ યંત્ર રાનદિવસ કામ કરતા યાકયા, છતાં જમતમાં અછતને અઠન જ રહી એકાદ બે સેકા પહેલાં કાઠ બાદલાહ જે સમયક બોમવતો હશે તેવી આજે એક આમાન્ય માણસને મળી છે, છતાં એને કુરસદ નથી, આરામ નથી, દિવને એન નથી મુમમમા સૌથી વધુ યત્રો હશે છતાં ત્યાંના મણસનું જીવન જુએ મેટાભાગના નોકોના ભાગ્યમાં સારારથી સાજ સુધી ગાડી ઘેની દોડ જ લખાએવી છે એમને જરાયે કુરસદ નથી અને જેમને કુરસદ મળે છે તેઓ પણ એ કુરસદના સમયમાં શું કરે છે?

યતથી માણસને થોડી મહેનતથી જરૂર વધુ ઉત્પન્ન મળ્યું છે પણ એ શ્રમથી તે પોતે જ ન્યાં નથી ધડાતો, ત્યાં સંસ્કૃતિની વાત જ ક્યા રહી? કારણ એ છે કે યતથી કુરસદ તો મળે છે, પણ તેને માટે તેને તપશ્ચર્યા કરવી પડતી નથી, સહ્ય કરવો પડતો નથી એટલે સમય તો બચે છે પણ તે સમય બચાવની વખતે જે આધના કચી જોઈએ તે થતી નથી, એકને કામ પૂરે થતા જ તે વેડકાવા લાગે છે અને ઉત્પન્ન થએલી સપ્તિનો ઉપભોગ માણસને વિવાસ તરફ ખેંચી જાય છે.

કુરસદ મેળવવાનો એક ઉપાય છે યંત્ર, અને બીજો છે પોતાની જાતના કરતા આદર્શને માટે જીવતાં થવું તે ન્યારે માણસ આદર્શ તરફ મો સખીને જીવવા લાગે છે ત્યારે આપોઆપ મહારતી અનાનસ્યક વસ્તુઓ ખરી પડે છે પછી જ ન જોડી બૂદની તેને જરૂર રહેતી નથી

આવામાં પણ માફ અને સાત્વિક ભોજન હોય તો ચાલે છે. પહેરવામાંથી પણ ટાપટીપ ચાલી જાય છે. આમ જો અનેક વસ્તુઓ પ્રાપ્ત કરવાને પહેલાં તેને સમય આપવો પડતો હતો. તે પછી તેને માટે જરૂર વગરની થઈ પડે છે. આમ તેની જરૂરિયાતો ઘટી જાય છે. તે પોતે પણ સમ્માજને માટે હલકો બની જાય છે અને ઉપયોગમાં લેવાની એકેએક વસ્તુની પછગ તેની દષ્ટિ હોવાથી તેને પુરસાર્થી કિંમત રહે છે. કેરણ કે પુરસદને માટે તેની સાધના હોય છે. આવી નિવૃત્તિ જ મરુતિ સર્જી શકે છે.

આજે તો આપણે જીવનના ભાગના પાડી નાખ્યા છે. આ કામ અને આ વેઠ આ પેટને માટે અને આ સંસ્કૃતિને માટે ખરેખર જીવનના એવા ભેગ હોય જ નહિ જેને જીવનની દષ્ટિ, પ્રાપ્ત થઈ ગઈ હોય છે. તેને તો હમેશા પુરસદ જ હોય છે. કારણ કે કામનો તેને મન બોલે નથી હોતો.

પ્રસન્નતાપૂર્વક બધો સમય તે પોતાના હાથપગ અને મન હલાવે જ રાખે છે. તે કહેશે આ જરા નવરો હતો તો કાઉ છું, નવરો છું તો સફાઈ કરું છું, નવરો હતો તો લૂખુ છું. તે પીસે કલાક કામ કરતો હોવા છતાં મનથી તે નવરો જ હશે. આમ કામ કરતાં કરતાં સાચી સંસ્કૃતિ ચર્ણાય છે અને માટે ભુદો પુરસદનો સમય જોઈએ જ એવું નથી.

જેને લોકો પુરસદ કહે છે, તે સમયે પણ તેઓ કાઈ ને કાંઈ કામ કરતા જ હોય છે. જે ઉત્પન્ન નહિ કે ય તો ઉત્પન્ન થયેલાની વ્યવસ્થા કરતા હશે. કામના સમયે જો એ ક્ષણ દષ્ટિ નહિ રાખી હોય તો વેડફાઈ જશે. જ્યારે દષ્ટિવાળો માણસ વ્યવસ્થામાં પણ સર્જન કરતો હશે. આવી પુરસદ જ માણસને અને સંસ્કૃતિને બીજે લઈ જઈ શકે. x

૨

—નવલભાઈ

(અનુસધાન પૃષ્ઠ ૨૦૮ નું)

સરથાના જવામદાર માણસે પોતાની પાસે માત્ર ચાતુ ખર્ચની ઓછામાં ઓછી રકમ રાખી વધાગતી મિલકત પોતાની પાસે નહિ રાખતા તેમજ ખાનગી ઇસમોને ત્યાં વધુ, વ્યાજની લાલચે પણ જમા નહિ મૂકતા સારો સહકારી મડળી કે સદગ એકમા જ જમા મૂકવા જોઈએ પ્રેમભાવની જરૂર.

મરથાના સહકાર્ય તરફ પ્રેમભાવ અને પ્રેમભાવન લાગુ વર્તન, સંસ્થા પ્રત્યે એનિષ્ઠા, ઉપલક કે માયાઉતાર નહિ પણ ખત અને ઉત્સાહથી દિલપૂર્વક કામ કરવાની વૃત્તિ, નિસ્વાર્થતા અને પ્રામાણિકતા, દિસાજની એખવટ અને વ્યવસ્થિત વહીવટ હશે, કામની અવગણના નહિ પણ સૌનો સાથ મેળવી સફળતા મેળવવાની વૃત્તિ હશે, સહનશીલતા અને ધીરજનો ગુણ હશે, મળતાવડા સ્વભાવ માથે મોટાઓ પ્રત્યે માન, અને નનામાં પ્રત્યે ભાવના હશે, એક બીજાની મુશ્કેલીઓ જોઈ મદદગાર થવાની વૃત્તિ હશે તો સફળતા જરૂર મળશે.

મુશ્કેલીભર્યા મેવાકર્ષોમાં પણ મફળતા મેળવવા માટે કાર્યકરોએ “ મનુષ્યયત્ન તો હંસવરૂપા ” અને “ હિંમતે મર્મ તો મરદે ખુદા ” એ સૂત્રો હમેશાં યાદ રાખવા, જયહિંદ*

—શ્રી. ચિમનભાઈ લુ અમીન

* “ વર્તમાન ” ના એક અંકમાંથી x “ વચ્ચવાત્સલ્ય ” માંથી

બાળકોનાં માબાપોને

ધણી વાગ આંધુ બને છે, કે શિક્ષણમાં કમક હોય હોય તો બધો દોષ એકલા શિક્ષકને માથે લાદવામાં આવે છે બાળક માંદુ હોય કે અસ્વચ્છ હોય તેમાં પણ શિક્ષકનો દોષ દેખાય કે, બાળક ક્ષિતિ યાય તો કહે કે શિક્ષકની તો નથી આમાં શિક્ષકનો કયો દોષ? તેણે જોયું જોઈએ કે તે દેખતો ન હોય તો પહેલાં બેમાડો આજે તો જે કાંઈ ગોળ ઘોળ તરિયો તાવ એમ બોલો તાવ શિક્ષકને જ આવે ન આવે માબાપોને, ન આવે સરકારને અને આવે માત્ર શિક્ષક ઉપર જ કેળવણીમાં મામાપનું મોટું સ્થાન કે, શિક્ષક તો તે પડી આવે.

સિપાઈ પહેલો, દીકરો પછી !

વિલાયતમાં આ બધું કપાથી આવ્યું કે બાળક એ દેશનું જ સત્તાન છે, મામાપને તેના પર કશો અધિકાર નથી, એવી માન્યતા બધાં છે એ રાજ્યનો સિપાઈ પહેલો અને માનો દિકરો પછી, બહેનનો ભાઈ પછી, ધણીઆણીનો ધણી પછી, જે તે રહેઠેનો સિપાઈ જ હોય તે રહે જ તેને સ બાળકો મળી

ચોક્કા દિવસ પર હું મુસા શર્મા જોવા ગયો હતો ત્યાં ગોશાળા બહુ સારી અને પણ ગમી દૂધ પણ આપે, પણ વાછડી સારી નહિ, મગલ દેશ જેવાં તેણે કંઈ કે ગાયો ને milk cattle છે, વાછડા માટે ઉઠેલી નથી તેને અમુક રીતે જ ઉછેરાય, રખાય ઈ જેમ-કાચના ખાલમાં મોટું ટમાટું ઉગાડી શકાય પણ તે એકાં જ હોય, તેના ટંગણ ન થાય એમ આ ગાયો દૂધની દૃષ્ટિથી તો બરાબર હતી, પણ હું જે ગાયો રાખવા માગુ છું તે તો દરેક બેકુત રાખી શકે તેવી કે, દૂધ પણ આપે અને બગદ પણ આપે. એમ આ બધા પશ્ચિમના દેશોની અદર બાળકોની કેળવણીમાં જેમ બને એમ મામાપને બાકાત (eliminate) કરવામાં આવ્યું છે એટલે માબાપો જેમ બને તેમ ઝાઝા અને ઝાઝા વખતને માટે એવી ચોળના કરી છે. જેમ અગાઉ સ્પાર્ટમાં બાળકોને મજબૂત બનાવવા ખુદતા મૂકતા અને સારા સિપાઈ થાય એ માટે કેળવણી આપતા આજે તો પશ્ચિમમાં પણ એ વાતે ફેલાતી જાય છે મામાપને રસ લેતા કરે.

પહેલી કેળવણી

દક્ષિણામૂર્તિમાં મારી પામે બાળકો શીખવા આવતા ત્યારે હું કહેતો કે તેની માને બાળક ઉપર પ્રથમ હશે તેટલો બધા શિક્ષકો બેગ કરીએ તો પણ માનુ છું કે માના સ્નેહ કરતાં કોઈ પણ શિક્ષકનો પ્રેમ વધી શકે જ નહીં, પછી, બને માનો પ્રેમ કુટુંબ હોય પણ બાળક ઉપર તો પુરોજ દોષ, માનાઓને કહેવા માગુ છું કે બાળકોના કલ્યાણમાં તમારો પણ હિસ્સો છે હું પોતે માનુ છું કે સોથી પહેલી મેનુબની કેળવણી માની છાતીએ જ થાય છે મા બાળકને ધવરાવતી જાય ત્યારે તેની આખ જે કેળવણી આપે છે ની કેળવણી દુનિયાનાં કોઈ પુરતક આપી શકતા નથી, એટલી તમારા કોઈ પાઠમાં શક્તિ નથી આ મારી અદર માન્યતા છે, એટલે માવતરોને હું કહેવા માગું છું કે આ બાળકોના શિક્ષણનો સાર તમામ ઉપર છે, અને શિક્ષણનું શસ્ત્ર જ

જીએ છીએ ડૉક્ટર ઓપરેશન કરી જાય છે, પણ દર્દીની મા કે બહેન તેના માથા ઉપર હાથ મૂકે છે તેટલી શાંતિ ડૉક્ટર આપી શકતો નથી એનું ટેકનીક અમે જાણીએ, પણ એની બદલેનો મજો પ્રદેશ છે તેનો મોટો ભાગ માન્યાપોના હાથમાં છે એટલે તમે પણ તમારો ભાગ આપો તમારો હિસ્સો આપો :

હું મહેતાજી તરીકે કહેવા માગુ છું બાળક નિશાળમાં જ જાગે છે એમ નથી. એમ માનો કે નિશાળમાં બાળક ગયું એટલે પશુ એમ નથી આપણે વાર્તા કહી શકીશું પણ મા કામ કરતા કરતા વાત કહેશે કે તે વધારે હૃદયગમ થશે એટલે વેલુ માન્યાપોને કહેવા માગુ છું કે તમે પણ તમારો હિસ્સો આપો અમારી ફરિયાદો તમે કરો છો, પણ તમારો છોકરો શું જાય છે, બાઈઓ પીએ છે કે નાંદિ તે જ્ઞાન રાખતા નથી અને પછી તમારો છોકરો બગડે તો પછી તેમાં અમને દોષ દો છો.

ખીજ વાત તમે બધા શિક્ષકોને કહો કે આ જાતનો છોકરો અમારે જોઈએ છીએ, જેમ ફરનીયરનો ઓર્ડર અપાય છે તેમ તમે અમને ઓર્ડર આપો. પછી અમે કહીશું કે લાકડું સડી ગયું છે તેમાંથી ખુરશી નાંદિ થાય પણ તમે કહો અમારો છોકરો આવો થાય કહો અમારો છોકરો આચાખોયો થાય એ તેમ કરવાની અમે મહેનત કરીશું પણ પાંચ કલાક અમારી પાસે અને ૧૯ કલાક તમારી પાસે એટલે અરસપરસ મળીને આપણે જવાબદારી વહેંચી લઈએ, આજે તમે નિશાળે આવતા નથી જોતા નથી કે છોકા જાય છે કે રખડે છે, આમ આપણી બેઠકદારી ને જ જળવધી ગયાં છે, તમે જ્ઞાન રાખો છો કે છોકરો બોલુ બોલતો થયો છે? આ બાનતમાં તમે મારતર સાથે ખાતાં મેળવો આમ કરતાં મે માન્યાપોને જોયાં નથી એટલે માન્યાપોની પાસે હું એમ છઠ્ઠું છું કે બાળકોની બાબતમાં શિક્ષકોની સાથે ઠીક ઠીક સંબંધમાં આવવું, તેને સુધારવાનો પ્રયત્ન કરવો.

ત્રીજી વાત-મારા શિક્ષકો મારો પાસે પ્રતિષ્ઠાની ફરીઆદ કરે છે કે સમાજમાં અમારી પ્રતિષ્ઠાનું મને કંઈક તુટ જાય છે પણ પ્રતિષ્ઠા સરકારી હુકમથી આવતી નથી મને કહેવામાં આવે કે મુબ્ત મગકારે હુકમ કાઢ્યો છે કે શિક્ષકોને પ્રતિષ્ઠા આપવા મેળાવડામાં બોલાવવા પણ મારા મનથી આ ગતિ પ્રતિષ્ઠા વધતી નથી પણ તમે કાંઈ શિક્ષક ઘેર આવે ત્યારે માન આપો મામલતદાર કે તેની બાથડી ઘેર આવે તેનું માનવ શિક્ષક કે તેની વડૂને આપને પણ શિક્ષકોને જે સ્થાન ન આપો તો દુણામેલી દાળની જેમ સ્વાદ આપતાં નથી, આજે શિક્ષકો દુણામેલા છે તેથી તેનું કામ દીપતુ નથી એટલે જે તમારા મનમાં ખાતરી હોય કે શિક્ષક ઉપર જ તમારા છોકરાના ભાવિનો આધાર છે-તમે અમને પરીક્ષા અપાવાનાં આડાં જ ગણતા હો તો જુદી વાત છે-અને તમે માનતા હો તો તમે તેને પ્રતિષ્ઠા આપશો.

તમને આજે એમ નથી લાગતું કે છોકરાઓ બધા નારિતક થઈ ગયા છે? થોડી પણ આસ્તિકતા હોય તો નાખુદ થઈ જવાનો ભય છે એટલે શિશુ તરફ થોડો પણ આદર નાંદિ રાખો તો મને ભય છે કે થોડીધણી જે આસ્તિકતા છે તે નાખુદ થઈ જશે, તે કદાચ નાલાયક હશે પણ તમારા બાળક માટે કંઈક કરે છે તમે ઘણા નાલાયક માણસોને માન નથી આપતાં એટલે તમને મારી ત્રીજી વિનંતિ છે કે શિક્ષક તરફ તમારા દિલનો થોડો આદર ગણો તમે

જાણે છે કે આપણા દેશમાં તો વિદ્યાગુરુ પામે તમારાં માથાં આળે'ટતા હું જોઉં છું, ભગવાં પહેરવાની જરૂર નથી માટે શિક્ષક તરફ થોડાંધણો આગ રાખો. તમારે ત્યાં કાંઈક પ્રસંગ આવે તો તેને મારી બેસવાની જગ્યા આપો. તેને જોડા પાછે બેસવું ન પડે તે જુઓ. આ વાત નાની લાગે છે, પણ માગ મનથી એ મોટી છે.

કોમળ કે આપણા દેશમાં થેડાંધણો શિક્ષકો અથવા તે જળવાઈ રહે ને માટે શિક્ષકો તરફ થોડાંધણો આદર રાખવો અને એમ કરીને ભવિષ્યની પ્રજામાં તે ટકાવા રાખવો.

—નાનાભાઈ ભટ્ટ

તપસ્વીની તેજધારાઓ

“તારા મુનુને ભજન મારે મલિનનું છે” પુણના ભાઈ સુરણે કહ્યું પુરણે જઈને કબીરને કહ્યું “મારો ભાઈ સુરણ આપનું ભજન સંભળવા માગ છે, પરંતુ એ ચાગિતહીન છે”

“કંઈ વાંધો નહિ, લઈ આવ”

પુણ સુરણને લઈ આવ્યો. કબીરનો નિયમ ‘કહન કબીર સુનો ભાઈ સારો’ એમ કહીને ભજન પૂરું કરવાનો હતો.

આજે એમ બોલે તો એમની વાણી અસત્ય મણાવ, કેમકે મુગળ ચારિત્રહીન હતો.

જેવા કબીર છેલ્લી લીટી બોલ્યા કે પુરણ બોલી ઉઠ્યો ‘પણ એ સાધુ પુરુષ નથી’

પણ કબીરે સાલજી નહિ અને એજ ચરણ બોલી ભજન પૂરું કર્યું. કબીરની વાણી સંભળતાજ મુરણ વિકાસી મટી સાધુ બની ગયો. પ્રણામ કરી બોલ્યો ‘જ્યારથી આપે મને સાધુ કહી બોનાવ્યો ત્યારથી જ મારું પાપધર બળીને ખાખ થઈ ગયું છે, હું નવો અવતાર પામ્યો છું. કબીરે મુગળને આશીર્વાદ આપ્યા.

○

પોતાની મૂંઝડીના આંતરણમાં બેસી અણહામ દરરોજ કાંઈ મૂંઝા તરસાને ખવરાવીને ખાતા.

એક દિવસ એક ડોસો આવ્યો. અણહામે તેને જમાડ્યો. ડોસાએ જમતાં જમતાં કે જમી રહ્યા પછી ભગવાનનું નામ ન લીધું કે પાઠ ન માન્યો, એટલે અણહામે કહ્યું ‘તું કેવો માણસ છે? ભગવાનનો ઉપકાર પણ નથી માનતો’

ડોસો અગ્નિપૂજક હતો, એટલે તે બોલ્યો ‘મુશ્કર છે જ નહિ, હું આજ સો વર્ષથી તેના ઇન્કાર કરી રહ્યો છું.

અણહામે શુરસે થઈ ડોસાને કાઢી ચૂક્યો. તે જ રાત્રે તેને સ્વપ્ન આવ્યું. સ્વપ્નામાં દેવદૂતે પૂછ્યું ‘આવી કડીમાં તે પેલા ડોસાને કેમ કાઢી ચૂક્યો? નારિતક છે નારિતકો એ પ્રશ્નનો ઇન્કાર કરે છે.

‘એક દિવસ પણ તમારાથી મહન ન થયું? પ્રશ્ન તો સો સો વર્ષથી સહન કરતો આવે છે.

○

પડિત રામનાથની વિદ્વતાથી અંગનને રાજ્ય કુશલ્ય દ્રતા પુત્ર શિવચંદ્રે તેમને કંઈક આપવાની ઇચ્છા ધરાવી અને તેમની પાસે ગયા, પડિતજી એ વખતે જાણી રહ્યા હતા

શિવચંદ્રે પૂછ્યું ‘તમને ધરસ સારમા કોઈ ખોટ હોય । હું પૂરી કરી ચૂકું ?’ ‘લાઈ, મને કંઈ ખબર નથી, અદર પૂડો.’ આમ કહી પાછા જાણાવવા મંડી પડ્યા

મહારાજ શિવચંદ્ર ઝું પડી સામે જિભા રેંદી પૂછ્યું, તો અદરથી જવાબ આપ્યો ‘અમારા ધરમા કોઈ વસ્તુની ખોટ નથી સુવા માટે સાદડી છે, જમવા માટે પથ્થર છે, અને આમલી ઉપર પુષ્કળ પાંદડા થાય છે. આમલીનું નરમ શાક એમને મહુ ભાવે છે, પછી કંઈ વાતની ખોટ હોય ?

આવા તપસ્વીને મદદ કરવાનું ગુમાન છોડી દઈ શિવચંદ્ર પાછા ફર્યા.

પૌષ મહિનાની કડકડતી ઠંડીમાં ગંગાની કીમ જેવી ઠંડી રેતીમાં દયાનંદ સરસ્વતી પદ્માસન વાળીને આખી રાત બેસી રહેતા

એક વખત ત્યાંના ગોરા કલેક્ટર તેમના મિત્ર સાથે ફરવા નીકળ્યા. ‘સ્વામીજીને’ આવી કડકડતી ઠંડીમાં કે જ્યારે નદીનાં તીર પથ્થર કરીને બરફ બની જાય એવે વખતે એકલા બેઠા આશ્ચર્ય પામ્યા

કલેક્ટરે પૂછ્યું ‘આપને ઠંડી નથી લાગતી ?’

સ્વામીજી જવાબ આપવા જતા હતા એવામાં બીજે બોલ્યો, ‘ઠંડી શેની લાગે ? રોજ રોજ માલમળીયા ખાવાના હોય તે !’

હમત! હસતાં સ્વામીજીએ કહ્યું ‘અમે તો હિંદુ કહેવાઈએ એટલે માત્ર દાગ ચાટી આપીએ, પણ તમે રોજ ઈંડા જેવો પૌષ્ટિક ખોરાક ખાવ છો તો કપડાં કુતારી થોડી વાર મારી બાજુમાં બેસી જાઓ

અંગ્રેજ જ ખવાણો પડી ગયો તેણે તરતજ વાત ફેરવી નાખી અને બોલ્યો, ‘તો બતાવો આપને ઠંડી કેમ નથી લાગતી ?’

‘તમેજી કહોને તમારે મોઢું ઉઘાડુ છે ત્યાં ઠંડી કેમ નથી લાગતી, માત્ર ટેવથીજ ને ? તેવીજ રીતે મારા શરીરને ટેવ પડી છે સમજ્યા ?

નમસ્કાર કરી બંને આનંદ થયા.

સ્વામીજીનું બળ માપવા છ સાત અલમરત યુવાનોએ વિચાર કર્યો અને સ્વામીજી બેઠા હતા ત્યાં ગયા નમન કરી બેઠા પડી તેમનાં એકે કહ્યું ‘સ્વામીજી ! આપના પગ દાગનાની અમારી ઈંછા છે’

સ્વામીજી તરતજ સમજી ગયા કે છોકરાઓને માફ શક્તિ-બળ જોવાની ઇચ્છા છે એટલે ખીરેથી બોલ્યા, ‘પગ તો છી દાખળને, પણ આ મારા પગને જમીનથી જોડે તો કશું’ એમ કહી સ્વામીજીએ પગ લાંબો કર્યો

સાતેય એકસામટા જોર અજમાવવા લાગ્યા, પણ પગ ચસકયો જ નહિ, સગમાંબને યુવકો આસ્પા ગયા

ગુ. સાહિત્ય પરિષદના વરાયેલા સમેલન પ્રમુખ

શ્રી. કનૈયાલાલ મુનશી

શ્રી. કનૈયાલાલ મણેકલાલ મુનશી હવે પોતાની દેદામાદની કામગીરીમાંથી મુક્ત થયા છે. તેઓ હવે પછી ગુજરાતની અસ્મિતા જાગવવાનું અને ગુજરાતની જનતાને ભાષાવાર પ્રતિ રચાય ત્યારે મહાગુજરાતના પ્રાંત માટે તૈયાર કરવાની પ્રવૃત્તિ ઉપાડશે એમ જણાય છે

મુંજાઈની કામદાની અદાલતમાં તેમનું સ્થાન અનેાણુ છે રાજદારી તખ્તા પર પણ તેમનું વ્યક્તિત્વ ગજમ છે, તેમજ ગુજરાતી સાહિત્યકાર તરીકે પણ તેઓ મોખરે છે રાજદારી બાનનેમા બદારથી અને અદરથી તેમણે આદર્વાદીઓના આદર્થ ધડી કાઢ્યા છે નજીવી દેખાની બાબતોમાં પણ તેમણે તેમ કયું છે કેટલીક વાર તેઓ સફળ થયા છે, કેટલીક વાર તેઓ નિષ્ફળ ગયા છે ગમે તેમ હોય તો પણ તેઓ દરેક કાર્કમાં સ્થિર અને સર્વસામાન્ય રહ્યાં છે તેઓ ગાંધીજી સાથે રહ્યા હતા અને તેમનાથી અલગ પણ રહ્યા હતા. અસબત, પાછળથી તો અંત મુધી તેઓ ગાંધીજી સાથે જ રહ્યા હતા પશ્ચિમની રાજદારી તખ્તા પર તેઓ વધારે સારા રાજનીતિજ તરીકે ચમકી રાકન તેમનું મગજ પશ્ચિમનું તેજસ્વી માનસ ધરાવે છે, પરંતુ તેમનું હૈયું તે પૂર્વનું જ છે તેમણે ન વિસરી શકાય એવી નવલિકાઓ લખી છે, તે નવલિકાનાં પાત્રો માટે તેમણે કલ્પનાઓ કરી છે, સ્વપ્નાઓ સરજ્યા છે અને તે પાત્રો ના જીવન પ્રમાણે પોતાનું જીવન જીવ્યા માટે પણ પ્રયત્ન કર્યા છે તેઓ સારી રીતે હસી શકે છે, તેમજ ખીનક શક છે, માર ખાઈ પણ શકે છે ને માર મારી પણ શકે છે તેઓનું સૈનેરી સૂત્ર છે ‘આગે બદો’ મોત ન રહો ! ચાલ્યે જ રાણો, જનતાને તમાગ માટે બોલવા-દો, પ્રાણી બલે ને સારું હોય કે ખરાબ !

જીવગીનાં બીજા સાથીદારને તેમણે સાહિત્ય અને રાજનૈતિક ક્ષેત્રપાથી મેળવ્યા છે શ્રી લીલાવતી મુનશી મહિલા ચળવળમાં ભાગ લઈ રહ્યાં છે, તેઓ ચપળ હોઈ શ્રમ વેડીને કાર્ય કરી શકે છે તેમના પાસે કોઈ પણ જાતના કુ.ર્ષ માટે યોજનાઓ અને માર્ગો છે શ્રી મુનશી પત્નીએ ગુજરાતી સાહિત્યમાં અમર સ્થાન પ્રાપ્ત કયું છે તેઓ બન્ને ભવ્ય કલ્પના ધરાવતા લેખક-નેત્રિકા છે જ્યારે તેઓ કલમ દ્વારા વાચકો સમક્ષ પહોંચે છે ત્યારે તેઓ ધણા મિત્રો અને દુસ્મિત્રો પણ બનાવે છે સાહિત્ય અને રાજનૈતિક બાબતોમાં મદત્વને ભાગ લેજવવું આવું ધુગલ શોધી કાઢવું કઠાય મુશ્કેલ બનશે

વકીલ, લેખક અને રાજનીતિજ મુનશી, કહે છે કે, ‘હું નિષ્ફળતા અને નિરાશા સામે અતરના અવાજ પ્રમાણે અવિરત શ્રમ ઉઠાવીને ઝડુંમ્યો છું. મેં જીવગીમાં જે તત્ત્વજ્ઞાનને અસત્ય માન્યું છે તે દરેક તત્ત્વજ્ઞાન સામે હું લડ્યો છું મેં વિજય પ્રાપ્ત કર્યો છે પરંતુ તે વિજયથી આનંદ નથી માર્યો ને હું પૈસા કમાવો છું, પરંતુ દરેક સમયે પૈસા કમાવામાં જ મેં

સતોષ માન્યો નથી હું ૧૯૩૦માં પ્રખ્યાત હતો જગમગ લાખથી વધારે માણસો વિક્ટોરીઆ ટર્મિનમ ખાને મને નેરા આગરા હતી હું પોતે પશુ ઝાંખો ડાગનો હતો. ટિકાખોરો મને દેશ-દોહી અને ગાંધીદોહી પણ રહેતા મેં ગાંધીજીનો શ્રદ્ધાને અને વહાલને જગતમાં ડાકપણ ચીજ કરતા વધારે વાગ ક્યકયા છે મોગ વખાણની પ્રશંસા પણ થઈ છે અને તિરસ્કાર પણ થયો છે પરંતુ હું વિચિત્ર રીતે ધકાયો છું હું ધિક્કાગ્રી કે પ્રગસાથી પર છું જ્યારે માણસો મોગ માટે વાત કરે છે ત્યારે હું સામાન્ય રીતે સ્ટોટનેડના વિદ્યાવધમા વખેના શબ્દો વાદ કરે છું તે શબ્દો કહે છે કે, 'તેઓને જે કહેવું હોય તે કહેવું છે' પરંતુ તે અભિમાનનું પશ્ચિમ નથી આ વસ્તુ મેં લાખી અને સતત લકન પૂરી દાસલ કરી છે 'હું પ્રશંસાથી કે પ્રતિર્ષધયાં પગ છું.' આ શબ્દો શ્રી કૃષ્ણે વાપર્યા હતા મને તે શબ્દોમાંથી જેટલી ક્યાયથી ન મળી હોય એટલી તાકાન સાંપડી છે" (" ગુજરાતી પત્ર " માથી) ~

આવતા માંસની કાર્યદિશા

- ૧ આગામી નવા વર્ષથી તમે તમારા પુસ્તકાલયના વાચકો વધારવા આજથી પ્રયાસ કરો, વિદ્યાર્થીઓને તેમની કદા પ્રમાણે વાચન આપો, ગામમાં બહેનોમાં પુસ્તકોનો પ્રચાર કરો
- ૨ પુસ્તકવાચન વધે તે માટે દરેક ક્ષણે એક યુગ વાચક દ્વારા ક્ષણવાના લોકોમાં જાગૃતિ લાવો અને તેવી રીતે એકાદ સારા પુસ્તકનું વાચન મોટેથી કરાવવા પ્રયાસ કરો
- ૩ મજૂર થયેલા અદાને મળે એટલે પવતીઓ, ધોરણ પ્રમાણે સહીઓ કરો પુસ્તકાલય ખાતામાં તુલ મોકલી આપો અને લોકમદદના નાણા પુ સ સ મહાનમાં મોકલો, કોઈપણ પુસ્તકાલયને મજૂર કરેલી મદદથી વધારે મદદ આપી શકીએ તેમ નથી તેની નોંધ લેશો
- ૪ નિમણૂકી નિવેદનો જૂલખજો મેળાના જૂલખ પુસ્તકાલયમાંથી મેળાવી એકુણાત કરી મોકલે જરૂર પડે સલા બોલાવી હકીકત એકત્રિત કરના તજવીજ કરશે
- ૫ તમારા પુસ્તકાલયમાં કરાવ છુક, વાધાપત્રકની ચોપડી, લોકી ગયેલા બાળકોની યાદી, વાચક નોંધવહો ન રાખી હોય તો આજે જ આ પત્રકો આપી તમારું કામ વ્યવસ્થિત કરો આ આગી હજી મુદરતી નથી તે માટે તા મહાલ શાળા ધકારીઓ ધ્યાન આપશે એવી વિનંતિ છે

વડોદરા,
તા ૧૧-૧૨-૪૮ }

ઉ. મા પટેલ

મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તક લેખ ખાતુ

સાંસ્કૃતિક પુસ્તકાલય શાખા

બહેરાત અંક ૪/૪૮-૪૯

વિષય :

પુસ્તકો તથા સામયિકોની બહામણ કરવા આવ્યત

જે પુસ્તકાલયો પામે નાણાની સવડ હોય તેમણે નીચે જણાવેલા પ્રકારનો પુસ્તકાલયમાં વસાવવા અમારી ભલામણ છે :

નામ	લેખક વા પ્રકાશક	કિંમત
૧ વાપૂનો જ્ઞાંકિયાં	દત્તાત્રેય માગકુશ્ય કાલેવરકર	૧-૦-૦
૨ જીવનનું પરોઢ	પ્રજ્ઞદાસ જીવનલાલ ગાધી	૮-૦-૦
૩ નંદરાજ (માસિક)	મદનલાલ મહેતા તત્રી, અમદાવાદ	૮-૦-૦ (વાર્ષિક)
૪ સ્વામીશ્રી વિવેકાનંદના કથાનકો	યુગાન્તર કાર્યાલય, મુરત	૧-૮-૦
૫ અનુમદ (માસિક)	મોહનલાલ વિઠ્ઠલદાસ ગાધી (તત્રી)	૨-૦-૦
	મુદ્રિત સસદ, અમદાવાદ	(વાર્ષિક)
૬ દૈનિક દોસ્ત	અદુલાલ શાહ, પોસ્ત મારેતર/સાવલી	૨-૦-૦
વડોદરા, } તા ૧-૧૨-૪૮ }	ઉ. મો. પટેલ મદદનીશ વ્યવસ્થાપક	

સૂચના અંક ૧૭/૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

કાયમ ફંડની રકમ વધુ બ્યાજે રોકવા આવ્યત.

મહેસાણા પ્રાન્તના સાંસ્કૃતિક પુસ્તકાલયોની કાયમ ફંડની રકમો બેંક, સહકારી મંડળી કે પુસ્તકાલય સહાયક સહકારી મંડળમાં જોડા બ્યાજે રોકાવેની હોય અને તેમને જે વધુ બ્યાજ ઉપજાવવાની ઇચ્છા હોય તે નીચેની મંસ્થામાં તે રોકવા અમારી ભલામણ છે

૧. મહેસાણા પ્રાન્ત કેળવણી ખાતાના નોકરોની સહકારી મંડળી, મહેસાણા

ઉપર જણાવેલી મંસ્થા રૂ ૩૦૦ થી જોડી અને રૂ ૧૦૦૦ થી વધારેની રકમ સ્વીકારી શકે તેમ નથી બાધી મુદતે જે રકમ રોકતી હશે તે તેનું રાઈટફો અને ચાલુ ખાતે રોકવી હોય તે રાઈટફો લેમે બ્યાજ આપવામાં આવશે, એમ તે મંસ્થા જણાવે છે જેમણે રોકાણ કરવું હોય તેમણે વ્યવસ્થાપક મંડળનો રીતરુઝ ઇગવ કરાવી અનેની મંજુરી માટે મોકલવા તજવીજ કરવી

વડોદરા, }
તા ૧-૧૨-૪૮ }ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

સૂચના અંક ૮ ૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

ત્રિમાસિક નિવેદનો મોકલવા બાબત

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોના કાર્યકરોને મંર્યાનુ ત્રિમાસિક નિવેદન નિયમિત રીતે મોકલવા વારંવાર સૂચનવામાં આવ્યું છે, છતાં તેનો અમલ કરવામાં બહુ સિધ્ધિતા દેખાય છે એ શોચનીય છે. આ ઉપરથી મંર્યાતી કાર્યદક્ષતા કેટલી ઉણપવાળી છે તે સમજી શકાય તેમ છે. સરકાર પંચાયત મદદ મેળવનાર પુસ્તકાલયોએ પોતાની પ્રગતિનો પુરાવો પણ આપવો, જોઈએ તે સિવાય તેમનો માગણી અમે મંત્રીશ્રી શ્રીએ નહિ માટે ત્રિમાસિક નિવેદનો મિત્ત્યૂંક મોકલવા આ સૂચનાથી દરેક મંત્રી ભાઈએ તત્પરતા રાખવી એ ધ્વજીતીય છે.

વડોદરા,
તા ૧-૧૨-૪૮

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

સૂચના અંક ૬/૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

વાચકપત્રકો રાખવા બાબત.

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોની અમારી તપાસણીમાં જણાયું છે કે પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓ વાચકપત્રકો મળતા નથી. આથી એમને ખરી હકીકત જોડતી હોય ત્યારે બૂનભરેલી અને બનાવટી મજબૂરજૂથવા સભર છે. પોતાના પુસ્તકાલયનો ક્ષામ ખરી રીતે કોણ અને કેટલા ભાઈઓ લે છે એ જાણવાની તકેદારી પુસ્તકાલયોના મંચાલકોએ રાખવી એ મહત્વનું છે. જેમણે ઉપર જણાવેલું પત્રક ન રાખ્યું હોય તેમણે આવદેથી તે તૈયાર કરવા અમારી નમ્ર સૂચના છે. વાચક પ્રથમવાર પુસ્તકાલયનો વાર્ષિક ને ત્યારે તેનું નામ નોંધવું, પછી ફરીથી પુસ્તકાલયમાં પુસ્તક લેવા આવે ત્યારે ફરી નામ લખવાનું આ પત્રકમાં નહીં, કારણ, તેના નોંધ તો ઇસ્યુબુકમાં થાય છે જ. માસિક પણ જો ઘેર વાંચવા આપતા હોય તો તેવા વાચકને વાચક તરીકે ગણવો.

વડોદરા,
તા ૧-૧૨-૪૮

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

સૂચના અંક ૧૦ / ૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

લોકોપકારક મરજીમાં નોંધાવવા બાબત

જ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોએ પોતાની મંર્યાના નિયમો તૈયાર કરી મંર્યાને લોકોપકારક મરજીમાં નોંધાવી ન હોય તેમણે તથા જેમણે નિયમો તૈયાર કર્યા હોય અને પદ્ધતિસર ન હોવાથી ચૂંચવણમાં પડ્યા હોય તેમણે “પુસ્તકાલય”ના આ અંકમાં પ્રસિદ્ધ થએલા નિયમોનો ખરડો તથા નોંધાવનારો અધિકારી વિધિ જોઈ લેવી અને તેનું મરામત પાનન કરવું આથી નોંધણીનું કામ સરળ થશે અને સુધારા વધારા માટે લખાપડી બધ થશે એવી આશા છે.

વડોદરા,
૧-૧૨-૪૮

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

૨૧૬ નં ૩૧]

વનમુખ્યાની

[૩૨૧૬]

આ અંકમાં

વડોદરાની સરકારિતા	૨૧૬
સત્તિલસજિતું અવનવુ	૨૨૨
સાચી ગ્રંથપૂર્ણ	૨૨૬
વાચકોનાં વિવિધ પ્રશ્ન	૨૨૭
પ્રોત્તમ શિક્ષણ પ્રચાર	૨૩૦
પુસ્તકાલય પ્રદર્શિ અને શિક્ષણ	૨૩૨
પુસ્તક પરિચય	૨૩૪
નવીન શાલ	૨૩૮
પુસ્તકાલય નોંધ	૨૪૦
વ ા પુ મંડળની જાહેરાતો	૨૪૨
પુસ્તકાલયોની તપાસણી	૨૪૨ થ
સામયિક કોલન	
શાલ દીવાનો ?	૨૪૩
ન કન રોટલો !	૨૪૪
શીમાનુ પિય	૨૪૫
ધર્મિ ગિયા દવાઓ	૨૪૬
સર્વોદયની આવનાં	૨૪૭
અમેરિકન કુમારોની અજરાધરતિ	૨૪૭
રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. પટ્ટાભી સીતારમણ	૨૪૮
સજ્જવદનુ ઘૂન	૨૪૯
પુસ્તકાલય ખાનાની સૂચના, જાહેરાત ઇ.	૨૫૦

વાર્ષિક સ્વાગત

૧૯૨૧ માં ૩-૮-૦૦

૧૯૨૨ માં ૫-૦-૦૦

૧૯૨૩ માં ૦-૧-૦૦

અવસ્થાપક

વાપસીનાઈ નારણભાઈ અમીન (બી કોમ)

મંત્રી પુ સ. સ. મંડળ સિ. વડોદરા.

સત્રી

મલિવાલ પ્રજાચક્રેર વ્યાસ

વડોદરા એ સમસ્ત ગુજરાતનું કેન્દ્રવર્તી સ્થળ છે દક્ષિણ ગુજરાતના યાજ્ઞ

વડોદરાનું પુરાતત્વ ખાતું

વડોદરા રાજ્ય તરફથી જે કરકસર કમિટી નિમાધ છે તેણે વડોદરા રાજ્યના પુરાતત્વ ખાતાને કરકસરના પગલા તરીકે સાવ કાઢી નાખવાની બક્ષામણ કરી છે. એવા સમાચાર મળ્યા છે વડોદરાના પુરાતત્વ ખાતા સિવાય બીજી એક પણ પુરાતત્વ ખાતું ગુજરાતમાં નથી અને ૧૯૩૩ માં વડોદરામાં પ્રાચ્ય વિદ્યા પરિષદ મળેલી તેણે આસ બક્ષામણ કરતાં આ ખાતું ઊંચ થયેલું ત્યારથી આ ખાતાએ પાટણ, અમરેલી, દ્વારકા, કામરેજ, વગેરેમાં મહત્વના ખોદકામો ચલાવેલા. ગુજરાતના ઇતિહાસ પર નવા પ્રકાશ ફેંકનારાં અનેક તાત્ત્વજ્ઞો, શિલાલેખો શોધાઈને તેમના પર એ ખાતાએ થયેા પ્રગટ કર્યા છે. તેનાથી પ્રાચીન અવશેષોનું સંરક્ષણ થયું. સમગ્રસ્થાનમાં પુરાતત્વનાં અવશેષોનો વિભાગ વિસ્તૃત બન્યો છે આ ખાતાનું વાર્ષિક ખર્ચ રૂ. ૩૦ હજાર છે જે વડોદરા રાજ્ય માટે કાઠ મોહ ન ગણાય ખાતું બંધ થતાં એણે જળાશયો કે હાલનું વડોદરાનું તત્ત્વ સાંસ્કૃતિક પ્રગતિની વિશ્લેષ છે, ન્યારે બીજી બાજુ સૌરાષ્ટ્ર સરકારે પુરાતત્વ ખાતું ઉભું કરવા મથી રહી છે પાટણની મધ્ય ભારત સરકાર પોતાના પુરાતત્વ ખાતાને વિસ્તૃત બનાવી રહી છે, તે વખતે વડોદરા રાજ્ય પુરાતત્વ ખાતાને કાઢી નાખે એ ગુજરાતની સાંસ્કૃતિક પ્રગતિની દૃષ્ટિએ નહિ બરજા થાય પગલું છે. (તા ૧૨-૪૮)

—“પ્રતબધુ”

જિહ્વાથી લઇને ઉત્તર ગુજરાતના આજુ સુધીનો પ્રદેશ અને પૂર્વ ગુજરાતમાં દાહોદ-રતલામ અને પશ્ચિમ ગુજરાતમાં સૌરાષ્ટ્ર સુધી નજર દોરાવીશું તો, વડોદરા એ ગુજરાતનું મધ્યવર્તી મથક હોવાનું માલૂમ પડશે

○

સમસ્ત ગુજરાતમાં, ઉપર જણાવ્યા તેવા સંસ્કારકેન્દ્રો કોઈપણ સ્થળે ભાગ્યે જ જોવા મળશે. ગુજરાતમાં આગળપડતું શહેર અમદાવાદ, એની ઔદ્યોગિક બહોળલાલીના કારણે બલે આકર્ષક નીવડ્યું હોય, છતાં સંસ્કાર સાધના માટે વડોદરા સંખુ સ્થળ ગુજરાતમાં આજે એકેય નહિ જડે

○

આજે વડોદરા રાજકીય સંક્રાંતિ-કાળને આરે ઊભું છે. સમસ્ત ગુજરાતનું ‘મહાગુજરાત એકમ’ રચવાની યોજનાઓ ઘડાઈ રહી છે, અને તે મહાગુજરાતને મુંબઈ ઇલાકા સાથે જોડી દેવાની યોજનાઓ ચેતઈ રહી હોવાનું વર્તમાનપત્રો પરથી જાણવા મળે છે.

○

હિ હુસ્તાનના એક અગત્યના વિભાગ તરીકે મહાગુજરાતનું એક સળગ એકમ રચાય તેમાં કોઈને વાંધો ઉઠાવવાપણું ન હોય; મહાગુજરાત ભારતવર્ષમાં અનોખું સ્થાન પ્રાપ્ત કરે અને એના અનેક લાભો ગુજરાત જનતાને પ્રાપ્ત થાય તે માટે સૌ કોઈ આનંદિત બને, અને એ મહાગુજરાતના રાજદ્વારી કેન્દ્ર તરીકે વડોદરાની પમદગી થાય તે માટે વડોદરાની જનતા ઉત્સુક હોય જ, પરંતુ એ બધું તો અમલમાં મુકાય ત્યારે ખરું. આજે વડોદરાની હવામાં વાતો વહેતી થઈ છે કે, વડોદરાનું મ્યુઝિયમ મુંબઈ ખસેડાનાર છે, કમાડી બાગનાં Zoo-પ્રાણીઓ

ચેલાઈ જવાના છે, કમાટી ખાગને એક વસવાટનું સ્વરૂપ અપાનાર છે, અને વડોદરાના ઉત્તમ ગૌરવ સરખું વિશાળ અદ્યતન યુક્તકાલ્ય પણ અન્ય સ્થળે મુખ્ય સરકારને સોંપાવાનું છે, ઇત્યાદિ ઇત્યાદિ

આ બધી વાતો હવામા વહેતી છે, એ આજે વડોદરાના વાતાવરણમા ઘર ઘરનો વિષય થઈ પડી છે. આ બધું અહીંથી જ્યે તો વડોદરાનું શું થશે ? એની સાંસ્કારિક પ્રગતિનું શું થશે ? શ્રી મુનશીએ વડોદરા વિદ્યાપીઠ અંગે જાહેર કરેલા રિપોર્ટ બાબત શું થશે ? અને આમ સંસ્કૃતિસાધનવિહોણા વડોદરાનું શું ?

આ વિષય રાજદારી કાય કર્તાઓનો છે, હોવો જોઈએ અને તેનો તેઓ જે ઉદ્દેશ લાવે તેને-વડોદરાના પ્રતિનિધિઓ જે નિર્ણય જણાવે તે-સૌને માન્ય હોવો જોઈએ.

વડોદરા મુખ્ય ઇલાકા સાથે લળે કે ન લળે, સમગ્ર ગુજરાત-સૌરાષ્ટ્ર-કચ્છનું મહાગુજરાત રચાય કે ન રચાય, છતાં એટલી વસ્તુ અમારા લોકનેતાઓ અને વરિષ્ઠ અધિકારીઓના ધ્યાન પર લાવવાની અમારી નમ્ર ફરજ સમજી અને પ્રાર્થના કરીએ છીએ કે, વડોદરાના ખર્ચે વસાવાયેલી આ અમૂલ્ય સાંસ્કારિક પ્રવૃત્તિઓને વડોદરાને આગણે ચિરસ્થાયી રાખવા તેઓ શક્ય પ્રયત્નો કરે, ગુજરાતના આગણે આ એક જ સ્થળે સંગ્રહાયેલા જનતાના વિરલ સંસ્કાર-ધનને તેઓ લાખો કરોડોની સપ્તિ માફક સાચવી વડોદરા અને એની આસપાસની આમજનતાને તેનો ઉપલોગ કરવાનું સરળ રહે તે પ્રમાણે કરવા પ્રયત્નશીલ રહે.

આ સંસ્કારધન વડોદરાથી ખસેડારો તો ગુજરાતની આમજનતા હીંદીચાલીને એનો લાભ લેવા અન્ય સ્થળે લાગ્યે જ જવા પ્રેરાશે અને આવતી પેઢી માટે તો એ અમૂલ્ય વારસો છે ધનવાનો અન્ય સ્થળે જઈ આ સંસ્કારસપ્તિનો ઉપલોગ કરવા શક્તિમાન થશે, પરંતુ સર્વસામાન્ય જનતા તો એના લાભોથી વચિત જ રહી જશે.

આશા રાખીએ, આપણા વરિષ્ઠ અધિકારીજનો આપણી આ અજોડ સંસ્કાર સપ્તિના રખેવાળો રહેશે, અને ચિરકાળપર્યંત જનતાને મળતા આ સંસ્કાર-પ્રસાધનો વડોદરાને આગણે જ સચવાવશે.

સાહિત્યસૃષ્ટિનું અવનવનું

લખનો વિશ્વવિદ્યાલયના સંસ્કૃત આતાના મુખ્ય અધિકારી પ્રાધ્યાપક કે એસ આયર પેઠી દર પેઠીથી સોપાતાં હસ્તલિખિત સંસ્કૃત પુસ્તકોનો સમઢ શોધી કાઢવા માટે ભારે જહેમત ઉઠાવી રહ્યા છે તેમની શોધખોળના પરિણામે તેમને લગભગ ૨૦ જૂની સરકુન હસ્તપ્રતો પ્રાપ્ત થઈ છે તેમા સોળમી સદીની શરૂઆતમાં લખાયેલ ' વિષ્ણુપુરાણ ' ની નકલનો પણ સમાવેશ થાય છે

પી ઇ એન કેમ્પેસની ગઈ બેઠકમાં એના આતરંગ્યપૂર્ણ મત્રીએ ભાષાનરના પ્રશ્નમાં પોલેડનુ કેદ જે નસ લઈ રહ્યું છે તેનો નિર્દેશ કર્યો હતો. શ્રેષ્ઠ ભાષાતર માટે આ કેન્દ્રે ' પારિતોષિક ફંડ ' કયું છે આ વર્ષના પારિતોષિક ફેચ, છટાલિયન તથા જર્મન ભાષામાંથી પોલિય ભાષામાં કરવામાં આવેલ ભાષાતર માટે લિયોપોલ્ડરટાફને તથા પોલિય શ્રેષ્ઠ ગ્રંથોનુ એક ભાષાતર કરવા માટે એક લેખક ફેન્ટિમેક દ્વારાસને આપવામાં આવેલ છે.

દક્ષિણ આફ્રિકાના આફ્રિકન્સ કેન્દ્રે એક વાર્ષિક તથા અર્ધવાર્ષિક જુવેટિન પ્રજટ કર્યા છે, તથા સાહાત્રીમ તજ્જોની બોર્ડ સાથે બે સંબોએ આફ્રિકન સંસ્કૃતિનો ઝીણવટ-ભર્યો ઇતિહાસ તૈયાર કર્યો છે તે પૈકી ૫૦૦-૫૦૦ પાનાં ૥ બે ગ્રંથો બહાર પડી ચૂક્યા છે આ ઉપાત કેન્દ્રે ' ગુરુટાવરેશ્વર ' ની કબજ પગ તેનુ સમારક રચ્યુ છે

' વનકૂલ ' ના તખ્ત-લુચ્ચી પ્રસિદ્ધ થયેલ બગાળા લેખક શ્રી બાલાકચ્ચદ મુખરજી ધધે ડાંકટર છે સમરસેટ મોધામત્રી મારકે તે જગતને ડાંકટરની દષ્ટિથી જુએ છે ડાંકટર તરીકે તેને નિર્દેશજની ખૂબ તક મળે છે તેમની નવનિકાઓના ભાષાતર ગુ ગતી સામયિકોમાં અવાગનવાર દેખાય છે

મધ્યપ્રાંત તથા વગડની હિદી સાહિત્ય પરિપક્વની નાગપુરમાં મળેલ કારોબારી કમિટીએ તાત્કાલિક ત્રણ પ્રકારનો બહાર પાડવાનુ નક્કો કરેલ છે. તેમાં શ્રી એસ એન ઉપાધ્યાયના નોમારી લોકગીતો' નો સમાવેશ થાય છે પચિપત્રી વાર્ષિક બેઠક ૧૪ થી ૧૬ જન્યુઆરી સુધી ગાનનદગામમાં મળનાર છે

મહાગજ્જના એક પ્રાચીન અને સામગ્રીસમૃદ્ધ પુસ્તકાલય, મુબઇના મગડી મંથ સમઢાલયનો સુવર્ણ મહોત્સવ ગયા આગસ્ટમાં મુબઇના વડા પ્રધાન શ્રી ખેરના પ્રમુખપણા નીચે ઉજવ-
૨૨૨]

વવામાં આવ્યો હતો ત્યારે પુસ્તકાલયના એક સ્થાપક તથા જૂના સભ્ય શ્રી એમ બી વૈઘનું બહુમાન કરવામાં આવ્યું હતું પુસ્તકાલયમાં અત્યારે ૪૨,૦૦૦ ગ્રંથો છે

સ્વામી પ્રજેશ્વર યતિ (પૂર્વાવસ્થામાં એમ એમ ધારપુરે) અકાંખાની વર્ષનો ઉમરે પૂના ખાતે સ્વર્ગવાસી થયા છે તે પ્રાચીન સાહિત્ય ખાતે કરીને મરાઠી સત સાહિત્યના પ્રખર વિદ્વાન હતા આ વિષય પર તેમણે ઘણા લેખો તથા પુસ્તકો લખ્યા છે

ધાંગવાડનાં શ્રીમતી નિવેદિતા વિનીનને તેમના પુસ્તક ‘ હૃદયબોધ ’ માટે અમલનેરના શ્રી. પ્રતાપ શેઠ તરફથી રૂ. ૧૦૦ નું પારિતોષિક અપવામાં આવ્યું છે

લેખકોના નિગદ્યામય દષ્ટિબિંદુમાં આશાનું કિંગ્લુ દગ્ગોચર થયું છે ‘ ગંગાધર સ્મૃતિ પંચિકે ’ ‘ સ્મૃતિ મંદિર ’ પુસ્તકાલય તથા ઉડિયા લેખકોને પ્રોત્સાહન આપવા માટે પાંચ લાખની યોજના કરી છે એગ્રિસાના વડા પ્રધાને પોતે કાળામાં પહેલી રકમ ભરી તેની સરખાત કરી છે પ્રાતના જુદા જુદા ભાગોમાંથી મળી રહેલ પ્રોત્સાહનથી એનું ભાવિ આશ્વાસ્પદ લાગે છે

કલહદાની મંજુબોધન સાહિત્ય સમિતિએ ઉડિયા નવલકથાની દશિકાઈનું પંચિલામ જાહેર કર્યું છે એક હાનર રૂપિયાનું પહેલું ખનામ એતિહાસિક નવલકથા ‘ તારાનની ’ માટે રાધાબહાદુર યુ સી ઈસ એમ બી ઇ ને આપવામાં આવ્યું છે સામાજિક નવલકથા ‘ ઝડા ’ માટે બીજી ખનામ મેળવનાર શ્રીમતી વસંતકુમારી દેવી છે તે બંગાળી અપે છે કે ઉત્તરબની શ્રીતેખિકા કે ઈ રીને અન્ય પ્રાતનો લેખિકાઓથી જિતરે તેવી નથી.

પૌર્ણાત્ય પરિષદની ગઈ બેઠકમાં પડિત સીતાગમ જાના પ્રમુખપણા દેહજ મૈથિલી કવિ સભેલન ભરવામાં આવ્યું હતું ત્યારે વીસથી વધારે અમ્રગણ કવઓએ પ્રેશકોનું મનોરંજન કર્યું હતું

બનાગસની કિવ કાલેજવાળા પડિત બલદેવ મિશ્ર મહાકવિ ચદ જાને લગતો સાહિયવિષયક વિવેચનપ્રય બહાર પડ્યો છે. કવિનો જન્મ ૧૮૩૦ માં થયો હતો તેમને આધુનિક મૈથિલીનો જન્મ ગણવામાં આવે છે

માત્ર નવલિકા આપતું માસિક ‘ ક્યામુખી ’ દરબગાના મૈથિલી મંદિર તરફથી પ્રગટ થવા માંડ્યું છે.

* પ્રે. વી એમ મહાકાની, શ્રી એમ એસ જાવડેકર, શ્રી આર કે લેને તથા શ્રી પી એન બોઝને તાજેતરમાં પારિતોષિક આપી, સામવીની દક્ષિણ મહાગૃહ સાહિય પ્રસાર સમિતિએ, લગભગ આઠ વર્ષ સુધી મરાઠી સાહિત્યની સેવા બજાવ્યા બાદ, પોતાની પ્રતિ, દૃઢ સમય માટે બંધ કરવાનું નક્કી કર્યું છે તે શોચનીય છે

પ્રખ્યાત નવલકથાલેખક પ્રો. એન. એસ. ફડકેની પત્નીસમી નવલકથાના પ્રકાશન સમયે, છેલ્લા પાંત્રોસ વર્ષ થયાં તે મરાઠી સાહિત્યની જે સેવા બજાવી રહ્યા છે તેની કદર તરીકે તેમના મિત્રો તથા પ્રશસકોએ તેમનું બહુમાન કરવાનું નક્કી કર્યું છે.

પ્રોફેસર ફડકેના લખાણોના વિવિધ અંગોની ચર્ચા કરતા પ્રસિદ્ધ લેખકોનો લેખોનો સંગ્રહ એક ગ્રંથમા એકત્ર કરવામાં આવશે બીજા ગ્રંથમા તેમના ખાનગી પત્રો, સ્મરણો તથા બનાવેલો સંગ્રહ થશે

અત્યાર સુધી એવી માન્યતા પ્રચલિત હતી કે આચીન મરાઠી કાવ્યોના પ્રકાશનની શરૂઆત 'સર્વસંગ્રહ' નામના (અત્યારે બંધ પડેલા) માસિકમાં કરવામાં આવી હતી ૧૮૬૦ માં મુબમમાં શ્રી માધવ ચક્રોધારે આ માસિક કાલુ હતું શ્રી જી. ડી. ખાનોલકરે આ માન્યતાને ખોટી દર્શાવી છે 'મરાઠીએ નાગરી' માં જાહેર એક દુકા સચિત્ર લેખમાં તેમણે પૂરવાર કર્યું છે કે આ માન 'સન-ચક્રોદય' ના કાળે જાય છે આ પણ અત્યારે બંધ પડેલ મુબમ માસિક હતું. ૧૮૪૦ માં પાડુરગ બાપુ શાસ્ત્રી જેશીએ તે શરૂ કર્યું હતું

હાથરસના જાણીતા નાટ્યલેખક શ્રી એમ. એન. જેશીનું પૂના ખાતે અવસાન થયું છે તેમણે લગભગ ૫૬ નાટકો લખ્યા છે. તેમાં 'ચુનિસિપાલિટી' રંગભૂમિ પર ખૂબ લોકપ્રિય થયું છે

ઑગિસના હમણાના ઇતિહાસમાં પહેલી જ વાર ઓરિસાની સરકારે કવિઓના સમૂહનું બહુમાન કર્યું હતું ૨ જી ઑક્ટોબરે ગાંધીજી તો ઉપર, ગવર્નર શ્રી અસફઅલીએ તેમને આમત્રણ આપ્યું હતું ગાંધીજીના કાર્ય તથા ઉપદેશ પર સ્વરચિત કાવ્યો તેમને બોલવાના હતાં મુશામરામાં ભાગ લેનાર વીસ કવિઓ પૈકી અર્ધા ઉપરાંત ઉડિયા પ્રતિનિધિ હતા વડા પ્રધાન શ્રી હરિકૃષ્ણ મહેતાબ ઉડિયા સાહિત્યમાં ઇતિહાસકાર તથા જાણીતા લેખક છે, તેમણે પ્રમુખપદ લીધું હતું અને પોતે પણ કાવ્યવાચન કર્યું હતું -

સાંધ કુટુંબશાહના જીવનના બનાવોને એકત્ર કરીતેને પુસ્તક આકારે પ્રગટ કરીને પ્રો. જમનાદાસ ભાટિયાએ સિંધી વાચકજનતાનો ભારે સેવા બજાવી છે આ ઉપરાંત હિંદમાં તથા પરદેશના બીજા કવિઓ સાથે તેમનાં લખાણોનો સ્વમય સરખામણી કરી છે, પુસ્તકમાં પ્રો. એલ. ડી. કેસ્વાણી, પ્રો. એલ. એચ. અજવાની, શ્રી લાલચંદ એ જગતિયાની તથા શ્રી ભુશ્મલ એમ અડવાણીએ પ્રસ્તાવનાઓ લખી છે આ પ્રસ્તાવનાઓની ઉત્કૃષ્ટ કૃતિમાં ગણના થાય તેવી છે.

ઈતિહાસમાં કદાચ પહેલી જ વખત, હાર્વર્ડ વિશ્વવિદ્યાલયની પી. એચ. ડી. ની ડિઓ માટે 'હિંદની રાષ્ટ્રીય મહાસભા' નિબંધો વિષય થશે

અમેરિકન વિદ્યાર્થી મિ. આર. પાર્ક આ નિબંધ લખવાના છે અમેરિકાના યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સની સામાજિક સંશોધન કાઉન્સિલે ૧૯૪૮-૪૯ માટે તેને મુસાફરીની ઉપાધ્યાયવૃત્તિ (ફેલોશિપ) આપી છે

હિંદ આવી પહોંચેલા મિ. પાર્કે, મહાસભાનો કામ પદ્ધતિ સંબંધી ખબર મેળવવા મહાસભાના ઉચ્ચ હોદ્દાદારોનો સંપર્ક સાધ્યો છે

સવત ૨૦૦૫નું ર. ૧૦૦૦નું મગલાપ્રસાદ પારિતોષિક સંયુક્ત પ્રતિના કેળવણીપ્રધાન બાબુ સંપૂર્ણનંદને તેમના પુસ્તક 'ચિદ્વિલાસ' માટે આપવામાં આવ્યું છે

ગ્રેટબ્રિટનના લોકોની વર્તમાનપત્રો વાચવાની ટેવ વિશે ચર્ચા કરતા, વર્તમાનપત્ર મંડળના પ્રમુખ મિ. એસ. એન. હેફર્ડે જણાવે છે કે, દર અઠવાડિયે ગવિવારના અકની ૨૯૦ લાખ નકલો, સવારે પ્રગટ થતા પત્રોની એક કરોડ નેવુ લાખ નકલો, સંજે પ્રગટ થતા પત્રોની એક કરોડ નકલો તથા બીજા પત્રોની એક કરોડ વીસ લાખ નકલો ખર્ચે છે

ગાંધીજી વિશે દર મહિને નવું નવું સાહિત્ય બહાર પડતું જાય છે 'પુસ્તકાલય' ની આ નોંધમાં તે વિશે માહિતી આપવા શક્ય પ્રયત્ન કરવાની ધારણા છે,

- ૧ મહાત્મા, ડૉ વી રાધવન, મદ્રાસ યુનિવર્સિટી (સંસ્કૃત)
- ૨ ગાંધી ટાગોર એન્ડ નહેરુ કે આર કૃપલાણી, હિંદ કિતાબઝ, મુબમ ૩૧ ૧-૮-૦
- ૩ બાપુ-ફોટોગ્રાફો કનુ ગાંધી ૧ ૧-૦-૦
- ૪ ધી ઇમ્પોર્ટલ મહાત્મા વામન પી કબાડી ૩૦ ચિત્રો ૧ ૮-૧૨-૦
- ૫ પાટણુ વિદ્યાથોમંડળનો ગાંધી સ્મારક અક સ નંદુભાઈ ગવળ ૧ ૨-૮-૦
- ૬ બાપુની પ્રસાદી શ્રી મયુરાદાસ ત્રિકમજી-નવજીવન કાર્યાલય ૧ ૨-૦-૦
- ૭ ગાંધી સહિતા મૂળજીભાઈ પી શાહ ૧ ૧-૦-૦
- ૮ પોર્ટ્રેટસ ઓફ મહાત્મા ગાંધી. મુકુલ દે, ઓગેઅન્ટ લોગમેન્સ ૧ ૫-૦-૦
- ૯ ગાંધીજીસ લેટર્સ ઓફ ગાંધી અન્ટરનેશનલ એક્સ પી મેશરમ ૧ ૧-૪-૦
- ૧૦ ગાંધી બાપુનો પવાડો કવિશ્રી ખબરદાર ૧ ૩-૦-૦
- ૧૧ ગાંધી બાપુ ૧ ૩-૦-૦
- ૧૨ બ્યાની બાપુ (ગુજરાતી) ધીરેન ગાંધી ચિત્રિત ૧ ૩-૦-૦
- ૧૩ ધી મૂઝઝ ઓફ એ મહાત્મા ૧ ૩-૦-૦
- ૧૪ એ વ્હીમ્સ ઇન્ટુ ગાંધીજી સોલ ૧ ૩-૦-૦
- ૧૫ મહાત્મા વિજય (સંસ્કૃત) આર વી. ગોખલે ૧ ૧-૦-૦
- ૧૬ જીવનનું પરાઈ-પ્રભુદાસ ગાંધી (નવજીવન) ૧ ૮-૦-૦
- ૧૭ મહાત્મા એન્ડ અધર માર્ટીર્સ ઓફ ઇન્ડિયાઃ જર્નલ પ્રેસ-કોલ બિયા ૨ ડોલર
- ૧૮ ધી હુમેનીટીઝ હોમેન્ટુ ગાંધીજી. (ન્યુ લિટરેચર, અલ્લાહાબાદ) - -
- ૧૯ કરુણા ગાંધી ઓકરફર્ડ યુનિવર્સિટી પ્રેસ - -
- ૨૦ આત્મકથા (અંગ્રેજી) પબ્લિક અફેર્સ પ્રેસ ૪ ડોલર
- ૨૧ ગ્રેષ્ટ સોલ-ઓ પોર્ટ્રેટ ઓફ ગાંધી શ્રી. મોહન - -
- ૨૨ ગાંધી સાહિત્ય સચિ-નવજીવન ૩ ૩-૮-૦

સાચી ગ્રંથપૂજા

આપણે ત્યાં વાલ્મીકિની રામાયણ કે વ્યાસનું મહાભારત કે તુલસીદાસજીના રામાયણમાં દાતે, વજ્રેલ, હોમર અને મિલ્ટન સમાઇ જાય, છતાં એની બરોબરી ન કરી શકે તેવાં તરવારો રહેલાં છે. આપણા દેશમાં બહુ જુદા પ્રતિભાં પણ મહાકવિઓ યજ્ઞ ગયા શ્રી તુલસીદાસજી એ મહાન કવિઓમાંના એક છે.

સાહિત્યનું ગૌરવ થોડાક ધ સાહિત્યથી થતુ નથી. કવિએ ગાય છે તેમ સિદ્ધનાં કાર્ધ ટોળાં હોતાં નથી, હ સતી પ કિત તમને આમાશમા દેખાતી નથી, માણેકના કષ્ટ કાથળા બરેલા હોતા નથી કે સાધુ પુરુષોની જમાત હોતી નથી. તેવી રીતે સારા સાહિત્યનું પણ છે.

આપણે ત્યાં તો કવિ માટે ઊંચો આદર્શ મૂકવામાં આવ્યો છે. આપણી ભૂમિ જ દ્રવ્યમય છે જેને ચ દ્ર સૂરજ, જોગી અને ખુદ શિવ જાણતા નથી એને કવિ જાણે છે, એવો આદર્શ આપણી આગળ મુકાયો છે. તુલસીદાસ આવા મહાન કવિઓમાંના બહુ થોડામાંથી એક છે. હુ પ્રાચીન સંસ્કૃતિનો સ્વભાવતઃ ઉપામક છુ તે દ્વારા જીવનને ઊંચે લઈ જવાનો રસ્તો મળે છે અને તુલસીદાસજી જેવા કવિઓ એના પદ્યાર્થ છે.

પરંતુ માટે આ સ્થળે એક ચેતવણી આપવી જોઈએ, કે આ મ થો એ દષ્ટિએ લેખાય છે કે એ દ્વારા આપણા જીવનને ઊંચે લાવીએ અને સુખી થઈએ. આ મ થો પૂજન કે પૈસા અ થી બીજા પાસે પાઠ કરાવવા માટે નથી. બહુ જગ્યાએ આવું હું જોઉં છુ. મ થોમાં જે લખાયું છે એના પર આચરણ કરીને જ એનો લાભ ઉઠાવી શકાય. પૂજની કે પાઠ કરાવવામાં કશું પુણ્ય પ્રાપ્ત થશે નહિ. હુ આવા પૂજનની વિરુદ્ધ છુ, કારણ કે તે આપણને ઉધા માર્ગે લઈ જાય છે, ધર્મ મ થો એ માટે લખાયા છે કે, એ વાંચીને એનું આપણે આચરણ કરીએ. મહાભારતનો પાઠ કરાવવો એને ધણા અપશુકન કહે છે. પણ એ તો વીરો જનાવતો મહાત્રય છે. ધર્મ એ કઈ બીજાની મારફત મેળવવાની બજાર વસ્તુ નથી, પણ આપણા કર્મથી જ એ પ્રાપ્ત થાય છે. ધર્મનો માર્ગ સદૃશ છે.

ધર્મ એ જનરમાં વેચાતી લેવાની ચીજ નથી. એને માટે પરિશ્રમ કરવો પડશે, ધર્મનાં ગૃહમાં પ્રવેશવા માટે માયુ હાથમાં લઈને જવું પડશે.

હુ પુસ્તકોના પ્રેમી છુ, પણ એની સીમા હું સમજુ છું. પુસ્તકમાં પોતીકી શક્તિ નથી, તેમાંથી તમે લઈ શકો તેટલો જ તમને લાભ થવાનો. જેમ કોઈ દરદીને કાઢતારે આપેલ દવાના પૂજનથી દરદી સાજો થતો નથી, તેમ ધર્મ મ થોના ઉપદેશોના આચરણ વગર એનું વાચન કશા જ ફળ વજરનું છે.

તુલસીદાસજીનું રામાયણ માનસરોવર સમાન છે. તેમાંથી કાંઈ ને કાંઈ લઈ આવો. એની માન પૂજા ન કરજો. તુલસીદાસજીએ નમ્રતાપૂર્વક કહ્યું છે કે તેઓએ એમનાં સુખ માટે લખ્યું પણ એમાં જ જગત માટે સદૃશ રહેલો છે.

જીવન સાહિત્ય અને મ થોથી પણ હંચુ છે. મ થો ગોણું છે, સ્તવન જ મુખ્ય વસ્તુ છે. આપણી પ્રાચીન સંસ્કૃતિ આ મ થોમાં સમાયેલી છે. એનું આપણે અનુસરણ કરીએ. એના અનુસરણમાં પણ આપણે ભુલિ ચલાવતી પડશે, કેવળ શબ્દો પકડવા નહિ જોઈએ.

—બાણુ શ્રી. પુરુષોત્તમદાસ ટંકન.

વાચકોના વિવિધ પ્રકાર

લોકો વાચનથી જુદા જુદા પ્રકારની કેવી રમૂજ મેળવે છે તેનો વિચાર કરશે તો તમને ખરેખર ગમૂજ આવશે, પછી એ વાચન દૈનિક વર્તમાનપત્રનું હોય કે સિનેમાની સામાન્ય ગ્રંથોમાં હોય કે સુદર જોડવાળી નવલકથાનું હોય છતાં વાચકોને વાચન પતાવી દેવાની એક ખીમથી તદ્દન સ્વતંત્ર તથા વિવિધતાભરી રીતો હોય છે.

ધુરોપની પરિસ્થિતિનો આભાગ માનો કે દૈનિક વર્તમાનપત્રોની હજારો નકલો ઘણી જાતના લોકો ખરીદ કરે છે વર્તમાનપત્રના પૈસા ભરી યનર ગ્રાહક બારણે છાપા આપવા આવનારની ટોઢરી વાગવાની ગઠ જોઈને બેઠેલ આપણે ઘણી વાર જોઈએ છીએ ફરીઆ પાસેથી વર્તમાનપત્ર ચૂટવી લઈને મદ મદ હવાવાળી ઓસરીમાં આરામખુરશીમાં બેઠીને શાંતિથી એકાતમા વાચવાનો તે વિચાર કરે છે ઉપર ઉપરની નજર નાખીને છપાની ગડી ધાળીને કટાણી ફેફા દે તેવો તે વાચક નથી તે તો પોતાના પૈસા પૂરે તો વસૂલ કરે તેવો છે તેણે છાપાના પૈસા આપ્યા છે માટે છાપામાં છપાયેલ બધી ખબરો—‘ જોઈએ કે ’ ‘ મિલકત વેચવાની છે, ’ ‘ લગ્ન વેવિથાળ, ’ ‘ રમતગમત ’ નાં કોલમેથી માડીને ગભીરમાં ગભીર વિષયો-ધુરોપની પરિસ્થિતિ સુધા સધળું વાચન તેનું એકસમુખ્ય ધ્યાન રોકે છે તેની પત્ની પણ વચમાં દખલ કરે તે તેને ગમતું નથી પોતાની પ્રગતિનો જરા પણ વિરોધ તે સાંખી શકતો નથી આ જાતનો વાચક તદ્દન નિર્દોષ છે આગમખુરશીમાં પડ્યા પડ્યા, તેની આંખો પોતાની સામેના વિષય પર જ હોય છે તે કોઈ ખીમનું ધ્યાન ખેંચતો નથી કે ખીમ ઝાંઝિ ઉશ્કેરતું કાગળુ આપતો નથી.

ઉપર વર્ણવેલ મિત્રની રીતનું ખીમ બધા લોકો અનુકરણ કરતા હોય તો આ સસાર સ્વર્ગ બની જાય, પણ વસ્તુસ્થિતિ તેવી નથી, તે ખરેખર રોચનીય છે પણ વર્તમાનપત્રના ગ્રંથક સ્પર્શ માત્રથી લોકો, સજીવ તાર જની જાય તેવા ઘણા તમને મળે છે સ્પર્શની વત તો બાલુએ ગહો, ફકત તેને જોતા જ તેનામાં સજીવતા આવી જાય છે છેલ્લા થોડા સમય થયાં આ પ્રશ્નના નૂનાનો ભય કો પ્રમાણમાં વૃદ્ધિ યઈ છે ખાસ કરીને તો લગાઈના સમચાર છપાના લાગ્યા ત્યાર પછી, ઉપર વર્ણવેલ શાંત વચકને પોતાની તથા વર્તમાનપત્રના એક કોષ ચેતન થા નિર્જીવ વસ્તુની ડખલ ગમતી નથી. તેની શાંતિનો નાશ કંઠવાના દૃઢ નિશ્ચયથી આ ભાઈ ત્યા પહોચી જાય છે આ વર્ગના વાચકોને મોટો ભાગ વર્તમાનપત્ર ખરીદવામાં માનતો નથી. પરંતુ જ્યારે પોતાના પાડોશીઓ શાંતિથી પોતાનું છાપુ આવે ત્યારે તેઓ ત્યાં પુટી નીકળી તેમના હાથમાંથી તેમની અનિચ્છા હોવા છતાં પણ છાપુ ચૂટવી લેવામાં જરાપણ પાછું વાળી જોતા નથી ભોગ થઈ પડેલ કમનસીબ ગ્રાહક પોતાની સંક્ષ છાપુ પથગાયેલ જુએ છે અને છાપુ પચાવી પાડનાર ખૂબ ધ્યાનપૂર્વક વાકો વળી તે વાચતો હોય છે.

જો આટલેથી જ તે અટકે અને વાચ્યા પછી આવેલ રસ્તે ચામ્પો જાય તો પણ ઠીક પરંતુ એટલું બસ નથી, તે એમ સહેલાઈથી જતો નથી આસપાસના માણસોની જિજ્ઞાસાવૃત્તિને સંતોજ કરતા તે મથાળાં મોટેથી વાંચે છે અને માણસો પણ પોતાના નેતાના મુઠ્ઠા આહવાનથી

રણભૂમિમાં ભોગા થઈ જાય છે. ધુસણીઆઓ પોતાની અદર અદર એકાદ પાનું વહેચી લે છે તેમના આક્રમણનો ભોગ થઈ પડેલ માણસને નિ સહાય રિયતિમાં જોયા કાવા સિવાય ખીલુ કંઈ કરવાનું રહેતું નથી. લગભગ અર્ધ કલાક પછી ટોળું ઓછું થતા લાગે છે જ્યાં તેઓ ચર્ચા કરતા હોય છે, ત્યાં તેઓ પાછળ આડા અવળા પાનાં કુચા વાળીને મૂકી જાય છે જો આહકની મરજી હોય તો તે ઉચકી લઈને ગોઠવે કોઈ વાગ તો તુકસ ન વધારે પ્રમાણમાં થયેલ હોય છે. આહકને પાનાં ગોઠવવા ઉપગત કેટલીક વાર ફાટી ગયેલ પાનનાં ટુકડાને સરખા ગોઠવીને વાચવાની જરૂર પડે છે

આ કટાણાલયમાં કાર્યક્રમનો મા લોક પર અસર થાય છે અને તેથી આક્રમણનો સામનો કરવાનો તે નિર્ણય કરે છે ફેરીઆ પસેથી છાપુ લઈને તે ઘર બંધ કરી અંદર બરાતને વાચે છે પરંતુ કમલાએ તેનું ધગ એ કંઈ કિલ્લો હોતો નથી. જો તે બારણું બંધ કર ને ખેસે છે તો બારણા પર ટકાગતો મારો ચાલે છે તથા સાકળ ખખડાવવામાં આવે છે શાંતિ રથ પવા માટે તેણે અનિચ્છાએ જઈને બારણું ઉઘાડવું પડે છે આથી ઉલ્લસુ બારણાને આગળિયો ન દીધો હોય તો આક્રમણકારી ટોળું અદર આવે છે અને ખુશી, ધાય જે પડ્યું હોય તેના પગ ઝુકાવે છે આગળ જે કિંદા બહાર ઓસરીમાં બનતી તેનું હવે ધગની અદર પુનરાવર્તન થાય છે જો કે સામાન્યતઃ તેમાં વધારે સમય લાગે છે કેમકે, અદર આવનારાઓ આસાનીથી ખેંઢેલા હોય છે, જવાની તેમને જરાપણ ઉતાવળ હોતી નથી જો રે તેઓ જાય છે ત્યારે ધરધણીન, આવા ટોળાને ઘરમાં ઘાલવા બાબત પત્નીના મજાનોના માગનો જવાબ આપવો પડે છે

આવા બે જુદા જુદા હેડાના વાચકો—એક શાંતિ અને એકાતમા છાપુ વાચવાનું પર્સદ કરે છે, તે તથા તેના પર આક્રમણ કરનારા ચાચીઆઓની વચ્ચે એક ખીતે પ્રકાર આવે કે તેને પોતાને એકલા એકલા છાપુ વાંચતા, જે પોતે વાંચતા હોય તેનું ઉચ્ચ રવરે ઉચ્ચારણ કર્યા સિવાય ચાલતું નથી આ માણસ ધીમેધી શરૂઆત કરે છે અતઃજેમ જેમ બપોર પર તેની દૃષ્ટિ પડતી જાય છે, તેમ તેમ મોટેથી વાચવાનું ચાલુ કરે છે તેણે એક વખત શરૂ થઈ એટલે જ્યાં સુધી ચાકે નહિ ત્યાં સુધી તે કાર્ય ચાલ્યા કરવાનું. આ વ્યક્તિ પાસે ખેસનાગઓ માટે ખરેખર કટાણાઈ છે

જુદા જુદા વાચકોની વિશિષ્ટ ટેવોનું આ નાના નિબંધમાં વર્ણન કરવાનું શક્ય નથી જે સામાન્ય વાચક નજરે પડે છે તેનો નિર્દેશ થઈ ગયો છે ગમે તેમ, પણ વાચેલ પુસ્તકમાં પોતાને જે બાબતમાં રસ પડ્યો હોય ત્યાં લાલ પેન્સિલની લીટા કરતા વાચકોને આપણે વિસરવા ન જોઈએ પુસ્તક વાંચતી વખતે નિશાની તરીકે કાગળની કટકી ન રાખતાં, પાનનાં છેડાં વાળનાર વાંચકને પણ આપણે જૂલવા ન જોઈએ રાત્રે પચારીમાં સૂતી વખતે એપડી પાસે રાખનારનો પણ એક વર્ગ છે વાચવા માટે પણ શોભા અને ટેબલ પર પુસ્તકોનો ગંજ રાખનારાઓ પણ છે વળી કેટલાક આપણી પાસેથી વાંચવા માટે પુસ્તકો લઈ જઈ તેમને પૂરેપૂર્ણ વાંચીને પોતાની પાસે રાખવાનું યાદ રાખે છે, અથવા તો ખીતને વાચવા દે છે

આ તો હળવા વાંચનની વાત થઈ હવે વિદ્યાર્થીઓનો અશ્ર લઈએ પરીક્ષા પસાર કરવા માટે તેઓને અમુક નકકી ચચેલ પુસ્તકો વાચવાની ફરજ પડે છે સાચું પૂછો તો, આપણા આ યુવાન મિત્રો જ ખીલું હળવું વાચન પસંદ કરશે અથવા તો દિવસ આખો રમતગમતમાં

પસાર કરી સંજો સિનેમામા જઈ ગયે સ્વપ્નહીન ઉદવાનું પર્વદ કરો પણ હું કહી ગયો તેમ પરીમા પસાર કરવી જ પડવાની હોઈ તેઓએ પરીક્ષાના વખતે તો ટર્ફ વાંચવું જ પડશે આ વખતે તેઓ વાચનની ખરી ખૂબી બતાવે કે તમે એવા વિદ્યાર્થીને મળશો કે જે વાગવાગ ગરમ ચાના ગચડાથી પોપચાને બંધ થવા ન દેતા મોડી રાત સુધી વાચવામાં માને છે બીજો દિવસે તે ખૂબ મોડો ઉઠે કે ત્યારે તેને આશ્ચર્ય થાય છે કે ગઈરાતે મગજમા આટલું લખાં છતાં તે ખાતરી કેમ લેતો છે ? તેના મગજમા ફરીથી ભગવાની રિધતિ આવે ત્યાર પહેલાં તો પરીક્ષાના ખડમા જવા માટેનો વખત થઈ ગયો હોય છે

બીજે વિદ્યાર્થી વહેવાં સુધ જવામાં માને છે સવાગમા બે ત્રણ વાગ્યે ઉઠીને બાકી ગેહલું વાંચવું તુ તે પૂર કરે છે ધડિયાળમા મૂકેલ એલામની ધટડી વાગતાં જ તે શ્યાનો લાગ કરે કે પણ જ્ઞાનસ સળગાવીને તેની પાંચે બેએ લાથી માડીને સવાગમા ચાનો ખાવો મળે ત્યાં સુધી ઝોણ તથા બચાસા ખાવામાં જાય કે એક ને એક પાતુ તે વાંચ્યા કરે છે ખુશી-માથી ઉઠતા તેને જણાય કે કે તેણે જ્યાંથી શરૂઆત કરી ત્યાં જ તેણે પૂરું કર્યું હોય છે અને આ બધું બળતી આંખે, ખુશી પર બેમીને, ત્યારે જગતની બધી છવત વસ્તુઓ શાંતિથી ઉઘ લેતી હતી ત્યારે તેણે કરેલ હોય છે

કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ સૂતી વખતે પુસ્તકો સાથે લઈ જાય છે, અને ઉશિકા નીચે મળે છે તે લોકોની કદાચ એવી માન્યતા હશે કે ઊંચ દગમિયાન પુસ્તકમાથી તેમના બેજમા જ્ઞાન-પ્રવાહ વહેના હશે, પણ દીકરીની ખાતર પણ તેઓ બીજી સંભવિતતા, ધારો કે તેમનો મત ખરેખર માયો હોય તો પણ બીજી રકમતા પણ છે કે જાગ્રત અવસ્થા દગમિયાન પુસ્તકોમાથી મળેલું પ્રાપ્ત કરેલ જ્ઞાન, બંધ પાનામા ભગઈ જવાનો સંભવ છે-નો વિચાર કરતાં નથી જે વિદ્યાર્થીઓ વાચનને પાપ ગણે છે તેઓને આમાથી સ્વાભાવિક રીતે જ મુખ્ય રાખવામાં આવ્યા છે

—જોડાલાલ માનમિગ કામદાર

તુલસીકૃત રામાયણ અને મહાત્માજી

શ્રી ચંકરલાલ એકર ત્યારે જન્મનીથી નવા નવા આવ્યા ત્યારે તેમને યુરોપીય સાહિત્ય ૫૦ વધારે પ્રીતિ હતી અને કોઈપણ નવું પુસ્તક પ્રગટ થાય કે તે મહાત્માજીને વાંચવા આમંત્ર કરતા

તે પછી મહાત્માજીએ શ્રી ચંકરલાલને કહ્યું કે હવે હું ન તો આવા પુસ્તકો વાંચીશ કે ન તો તમને વાંચવા દઉં, તમે તુલસીકૃત રામાયણ વાંચો અને પછી મને કહેજો કે હવે કાંઈ વાંચવા જેવું બાકી રહે કે ?

તે પછી શ્રી ચંકરલાલે રામાયણ વાંચી, અને તે ઠગ થઈ ગયા, અને તે પછી યુરોપીય સાહિત્ય પ્રત્યેના તેમનો મોહ ઉતરી ગયો

આપણા બાળકોને નિયમિત શાળામાં જતાં શિખવીશુ તો લવિષ્યમાં આવા પ્રૌઢ-શિક્ષણ વર્ગો બોલવાની જરૂર નહેશે નહિ.

આપણા રાજ્યમાં ખેતીવાડી ખાતુ જેવું કશું છે, તેનું જ પ્રૌઢ-શિક્ષણ ખાતુ પણ બોલવાની જરૂર છે નાના ગાડામાં અગર તો મોટરમાં જરૂરીઆતના સાધનો સહિત દિવસે સમજાવી અને રાત્રે તેને લગતાં ચિત્રો જાહેર દાનસંઘી બતાવવાં. લોકોને લાજુ કામ કટાણા-ભરેલું લાગશે, તે પછી તેઓ સિનેમા જોવાની લાલચે જરૂર આવશે, આ સાધન જ ફક્ત એવું છે કે તે ગામડાના માણસોને આકર્ષા શકે ગામડાના અમુક માણસો લાખા લાખા લાપણીથી કદાચ ન પણ સમજી શકે. તેમને પ્રત્યક્ષ દર્શનો આપીને સમજાવવા જોઈએ. મને આશા છે કે આપણી સરકાર આ સૂચનાને વહેલી તકે અપનાવશે.

વિદ્યાર્થી મિત્રોને હું વિનંતિ કરું છું કે તેઓ આ કાર્યને પોતાને માથે લઈ લે, અને આપણા લાભોને જાનરૂપે જલ્દી પામી તેઓ જોશે અને શીખશે, સાલ-જશે અને વિચારશીલ બનશે એ રીતેજ આજે આપણા ઉપર જે અજાનતાનું કંઠક છે તે દૂર કરી શકીશું.

—મનુષ્યસાહ જગજીવનદાસ પડવા

ખીજાએને ઉપયોગી થઈ પડવાનું ગૌરવ કેવળ સતત ઉદ્યોગપ્રગતિશીલતાનું વરદાન પામેલા પુરુષો જ અનુભવી શકે છે.

○

મોજશોખની ઉપેક્ષા કરનાર અને ઉદ્યોગપ્રેમી પુરુષ પોતાના મિત્રો અને સખીઓનાં હુબો ફેડી નાખે છે અને તેમના દેશમાં ચાલવાની માફક બને રહે છે.

—કાન્દ્યુશિયસ

વિવેકભરી વાણી

શિક્ષકની તોછડાઈથી નાના બાળકો ત્રાસે છે અને તેના જીવનભરના વિરોધી બને છે શિક્ષકના સહાનુભૂતિના બે બોલથી બાળકના મનમાં હર્ષના ઉમળકા આવે છે અને તેના જીવનભરના ઋણી બની રહે છે.

શાઓમાં કહ્યું છે કે આત્મા એ માણસનો શત્રુ થઈ શકે છે અને મિત્ર પણ થઈ શકે છે, તે જ રીતે આપણી જીભ પણ આપણો શત્રુ થઈ શકે છે અને મિત્ર પણ થઈ શકે છે જીભના બે કામ છે એક સ્વાદનું અને બીજું વાણીનું જેની વાણી કેળવાયેલી છે, વિવેકભરી છે, સભ્યતાવાળી છે તે ન્યા જાય ત્યા મિત્રો પેદા કરે છે અને જેની વાણી તોછડી, કડવાશભરી અને વિવેકહીન છે તે ન્યા જાય ત્યાં વિરોધીઓ પેદા કરે છે વિવેકી જીભની સાથે હૃદયની મીઠાશ હોય અને ગાંધીજીની માફક મનમાં અહિંસા હોય તો તે અજાતશત્રુ બની જાય, તે તો સોનામાં સુગંધ મળ્યા જેવું થાય પણ વિવેકભરી વાણી અને સભ્યતા-ભર્યું વર્તન પણ જીવનમાં ઘણું જરૂરી છે તેના સંસ્કાર શાળામાં અને ખાસ કરીને ઘરમાં પાડવા જોઈએ.

—વિઠ્ઠલદાસ કોઠારી.

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ અને શિક્ષકો

પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિ એ આપણે ત્યાં ચાલતી અનેકવિધ પ્રવૃત્તિઓ પૈકીની એક અગત્યની પ્રવૃત્તિ છે. આ પ્રવૃત્તિને વેગવાન બનાવવા અનેક પ્રયત્નો થઈ રહ્યા છે. ખાસ કરીને આ પ્રવૃત્તિના સચાલકો શિક્ષકભાઈઓ જ હોય છે. વિશાળ દૃષ્ટિથી જોઈએ તો આ પ્રવૃત્તિને પોતાની કરવા બદલ શિક્ષકભાઈઓએ ગૌરવ સાથે પોતાના અહોભાગ્ય માનવા જોઈએ !

શ્રીમત અને ધનિક લોકો હજારો લાખો રૂપિયાની રકમો ખર્ચી કેળવણીની સરચાઓ બંધાવે છે કેંવા ઉદાર સંભાવતો બક્ષી ગૌરવ સાથે પોતાની ફરજ અદા કરે છે આપણે શિક્ષકો એટલા શ્રીમત નથી, એટલા ધનિક નથી કે એટલા આર્થિક સ્થિતિએ સંપૂર્ણ નથી, કે જે હજારો લાખો રૂપિયાની રકમો જ્ઞાન પાછળ ખર્ચી શકીએ, પરંતુ આપણી પામે જે મહાન મૂડી છે તે પુસ્તકાલયો છે. તે પુસ્તકાલયોમાથી રુચિ અનુસાર જ્ઞાન આપી સરકારશ્રી સંભાવતો કર્યાના સતોષ અનુભવી શકાય આપણી આ સંભાવત પાછળ કીર્તિલોભ કે પ્રશંસાનોભ નહિ હોવાથી એક ગુપ્તમાં ગુપ્ત અને મહાન સંભાવત તરીકે ગણી શકાયે !

આપણા ધર્મશાસ્ત્રમા પણ કહ્યું છે કે, એકલા પ્રભુભજનથી સદ્ગત-મોક્ષગતિ નથી મળી શકતી મોક્ષગતિ મેળવવા માટે સાચા જ્ઞાનની જરૂર રહે છે. ગીતાશ્રમા પણ કહ્યું છે કે “ ન હિ જ્ઞાનેન સદૃશં પાંચત્રમિદં નિવૃત્તે । આ જગતમા જ્ઞાનના જેવું પવિત્ર ખીલું કંઈપણ નથી ” આ પવિત્ર-જ્ઞાન વસ્તુ શિક્ષકોના હાથમાં હોય તે આમાન્ય વસ્તુ ન લેખાય ! શિક્ષકભાઈ વિવેકશક્તિ ડેળવી ઉત્તમ પુસ્તકો વાંચી તેવું વાચન પ્રચારદ્વારા સદ્ગતિનો માર્ગદર્શક બન્યોને. હૃત ગણી શકાય ! ખુલ્લો આદેશ પ્રસારવાના સફળ પ્રયત્નોમાં તેને પ્રભુ તરફથી પુરસ્કારો દિરસો મળી રહે ડ ! તો આવા મહાન કાર્યમાં અને વિના મૂલ્યે મળેલ લાભમા વિમુખતા સેવવી એ હાથમા આવેલા હીરાને પથ્થર ગણી લેવા જેવી બૂલ ગણાવી જોઈએ.

શિક્ષક એ તો વિદ્યારુ છે. વિદ્યારુનો અર્થ સક્રિયતપણે ન લઈ શકાય કે, આખા શિક્ષકજીવનમા એકડો-બગડો ધુટાબ્યે જ કરવો. એકડો-બગડો ધુટાબ્યેથી લાલે આપણે સક્રિય દૃષ્ટિએ ફરજથી છૂટયા માનતા હોઈએ, પણ કુદરત આપણી આ ફરજને મન્ય નહિ રાખે ! આ શિક્ષણ દ્વિપક્ષીય ગણી શકાયે જે સાચા વિદ્યારુ થવું હોય તો વિદ્યાર્થીઓને એવું ચિરંજીવ જ્ઞાન આપવું જોઈએ, કે જે તેને આર્થિક, ધાર્મિક, કૌટુંબિક અને સામાજિક દૃષ્ટિએ માર્ગદર્શક થઈ પડે અને તેવા શિક્ષણ માટે તો આપણી પાસે પુસ્તકાલય જેવું મહાન સ્ત્રોત છે, તો તેમા બાળકોને પણ પ્રેરવા જોઈએ, જેથી આપણુ સાચું કર્તવ્ય બજાવ્યાનો આપણને સતોષ થશે અને નિર્ગળ અનુભવીશું.

આપણી પાસે એકાદ વર્તમાનપત્ર, માસિક કે પુસ્તક હોય છે તો આપણને વાંચવાની સ્વાભાવિક જિજ્ઞાસા થાય છે તો પછી આ વગર મૂડીએ થોકબધ પુસ્તકો આપણા કબજામાં હોય તો પછી તેના તરફ આપણી દૃષ્ટિ ગયા વિના રહે ખરી કે ? વાચકો પુસ્તકોથી આકર્ષાઈને

પુસ્તકો લેવા આપણી પાસે આવે છે, તો આવી આકર્ષક વસ્તુ આપણી પાસે હોવા બદલ ગૌરવ લેવું ન ધટે ? અને મોટું ગૌરવ તો એ જ છે કે, આપણે આપણું મનગમતું કોઈ પણ પુસ્તક, કોઈપણ સમયે, કોઈનો પણ આડખની વખત અને કોઈની પણ રજા વિના ઝડપથી લઈને વાંચી શકીએ છીએ ! આવા જ્ઞાનમંદિરના સચાલક હોવા બદલ અત કશુધી પ્રભુને ઉપકર માનવો ધટે !

ઉપર્યુક્ત દ્રષ્ટિથી જોતા આ પ્રવૃત્તિ પાછળ રસ લેવો અને સેવા આપવી તે મહાન કાર્ય કહી શકાય ન જો કે, આ પ્રવૃત્તિથી આર્થિક લાભ લેવો મળતો નથી અને હાલના કટોકટીના સમયે સેવાની ભાવના અદા કરવી એ પણ મેકે મહાન પ્રશ્ન થઈ પડે તેમ છે, છતાં એ ધાર્મિક કર્તવ્યની દ્રષ્ટિએ જોઈએ તો આપણા જીવનમાં આ જ્ઞાન પ્રમારવાની સેવા એક મહાન પુણ્ય કાર્ય કહી શકાય. આર્થિક લાભનો દ્રષ્ટિએ તો ગાડા લેવા પણ તૈયાગ થાય કે, અને નિ સ્વાર્થપણું અને પરોપકારનો દ્રષ્ટિએ કાર્ય કરવામાં સજ્જનના ગહેલી છે ! નિ સ્વાર્થતાના અને પરોપકારના બીજામાંથી વિશાળ વૃક્ષ થશે તે સર્વને લાભદાયી નિવડશે આજના દેશનેતાઓના જીવન તરફ જોના સમજાશે કે, તેઓએ જેટલી વ્યાયત્યાગની અને પરોપકારની ભાવના કેળવી તેટલી જ આજે તેઓએ મહત્તા મેળવી ! તો આપણે પણ આવા નાનાશા કાર્યમાં ભાવે કે અભાવે સ્વાર્થ યાગ સમજ જ્ઞાન પ્રસારના માટે અત કશુનું ભાવનાથી જોઈ યથાશક્ત્ય ભોગ આપવાની ઇશ્વરપ્રેરિત ફજ્જ સ્વીકારવી જોઈએ અને આ ફજ્જ અ કરવા સૌ શિક્ષક લાઈઓને આમ્રદૂર્વક વિનનિ છે

— ચંદુલાલ કે. દવે

સહમતી, મહાલ પુ મડળ, આણંદ

— કાળી મોટી બહેન આજસ બેગી રહે છે, કમવવાસિની શ્રી માનવ પુરુષાર્થમાં રહે છે (શ્રી અથવા લક્ષ્મી નાની બહેન છે મોટી બહેન તે અલક્ષ્મી—ફળદરની દેવી)

○

—ઉત્તમ અભિલાષા એ પૌરુષનું લક્ષણ છે એ વગરના મણસો ઝાડ જેવા છે કેવળ આકાર ભુદો હોય છે એટલું જ.

○

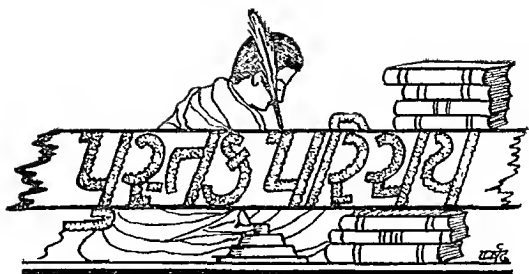
—દીર્ઘસૂતતા, બૂલકણાપણું, આજસ અને જીંઘ, એ ચાર અભાગિયઓને લક્ષ્યાવી કુબાડી દેનારી હોડીઓ છે

○

—જે માણસ નિષ્ક્રિયતાનો ભોગ થઈ પડે છે, અને તનનોડ ઉઘમ કરતો નથી, તેને પહેલાં મિત્રો તરફથી ઈપકો મળે છે, પણ અ તે તો ને સૌ કોઈના તિરસ્કારના પાત્ર થાય છે.

કામ ગમે તેવું મોટું હોય તેથી હિ મત દારશો નહિ તનનોડ પ્રયત્ન સદા વિનથી નીવડે

—કોન્દુયશિયસ

૧ સુશ્રુત આયુર્વેદ-ભાગ ૧-૨ (બીજી આવૃત્તિ) અનુવાદક શ્રી શાસ્ત્રીકાલિદાસ ગોવિંદજી-જમનગર. પ્રકાશક. મરુ સાહિત્ય વર્ધક કાર્યાલય, અમદાવાદ પૃષ્ઠ બન્ને ભાગના ૧૨૪૦, બન્ને ભાગના કિંમત ૫૬૨ રૂપીઆ.

અ અથ આયુર્વેદનો પ્રાચીન પ્રતિષ્ઠિત અને શાસ્ત્રીય ગ્રંથ છે તેમજ આયુર્વેદની જે વૃદ્ધિઓ કહેવાય છે તેમનાં તે એક છે જનકીમાં ચક્ર સુશ્રુત અને વાગભટ્ટ, એ તથા મણિય છે તેમાં ચરક અને સુશ્રુત સ્વતંત્ર ગ્રંથો છે, જ્યારે વાગભટ્ટ એ બન્ને ગ્રંથોના ફેરફાર પાછળથી લખાયેલાં મનાય છે આ ગ્રંથ માટે આયુર્વેદમાં કહેવાય છે કે—

શરીરસ્થાનમાં સુશ્રુત સહિતા મર્વોત્કૃષ્ટ ગ્રંથ મણિય છે. તેમાં શલ્યતંત્ર શાસ્ત્રાક્યંતંત્ર, કાયચિકિત્સાતંત્ર, ભૂતવિદ્યાતંત્ર, કૌભારજીવ્યતંત્ર, અગદતંત્ર ગદ્યાપતંત્ર અને વાણકરણ્યતંત્ર એમ આઠે અંગોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે તેના પૂર્વ અને ઉત્તરતંત્રના મળીને કુલ ૧૮૬ અધ્યાય છે તે પૈકી સૂત્રસ્થાનના ૪૬, નિદાનસ્થાનના ૧૬, શારીર સ્થાનના ૧૦, ચિકિત્સાસ્થાનના ૪૦ અને ફલપ સ્થાનના ૮ પછી ૧૨૦ છે અને ઉત્તરતંત્રના ૬૬ અધ્યાય છે તેમાં શલ્યતંત્ર પાઠકાપ આદિ ક્રિયાઓને બીજા વિષયો કરના વિશેષ મહત્ત્વ આપવામાં આવ્યું છે

અત્યંત આપણે ત્યાં કેટલાકોમાં એવો ખ્યાલ પ્રવર્તે કે, કે દેલી રેલમાં શસ્ત્રક્રિયા (ઓપરેશન) નું જ્ઞાન પહેલેથી જ નથી, અને તે પાશ્ચાત્યોમાંથી ઉતરી આવેલું છે પરંતુ આ એક ખોટો ભ્રમ છે તે આ ગ્રંથ ઉપરથી જોઈ શકાય છે આ ગ્રંથમાં શસ્ત્રક્રિયા માટેનાં હથોડીઓ, તેની બનાવટ, માપ આકાર તેમજ ઉપયોગ સબધી જ્ઞાન આપેલાં આવ્યું છે વળી મૃતશરીરને પાણીમાં કહેવાડાવી તેના શાસ્ત્રાભ્યાસ અંગે જોવાનું વિધાન પણ બતાવવામાં આવ્યું છે અને શરીરના અસ્થિની ગણતરી કરવામાં આવી છે એ શસ્ત્રક્રિયાના પ્રત્યક્ષ અનુભવ વિના બનવું અશક્ય છે એટલે પ્રાચીનકાળમાં આયુર્વેદમાં શસ્ત્રક્રિયાનું વિધાન હતું એ વાત ચોક્કસ અને નિર્વિવાદ છે

આયુર્વેદ પ્રથમ ને જ ત્રિદોષવાદ ઉપર રચાયેલો છે જેમા વાત, પિત્ત અને કફ, એ ત્રણે દોષોને સઘળા રોગનું મૂળ માનવામા આવ્યા છે બધા વ્યાધિઓમા ત્રિદોષવાદનાં ચિહ્નો જેવામા આવે છે આ ત્રણે દોષોને વિકૃત, સચમ, પ્રકોપ, પ્રસર અને સંસ્રય થઇને દોષોના એ જાવતા પ્રમાણમા રોગો લિન્નલિન્ન રવરૂપે જણાય છે એ દોષોને વિચાર કરી ઔષધોની યોજના કરવામા આવે તો જ વ્યાધિઓ ઉપર કાણુ મેળવી શકાય છે આ વિષય સખ ધે સુશ્રુત ના નિદાનસ્થાન, ચિકિત્સાસ્થાન અને ઉત્તરાતત્રમા સારો પ્રકાશ પાંખામા આવ્યો છે

શારીરસ્થાનમા ગર્ભિણી વ્યાકરણુ શારીર અધ્યાય (પ્રસૂતિ વિદ્યા) જેમા ગર્ભિણીએ જાળવાના નિયમો, સુખથી પ્રસવ થાય તેવા ઉપચારો, દાયણોએ પ્રસૂતિ કેમ કરાવવી ? ગર્ભ આડા અવજો થઇ અટકી રહે ત્યારે ચમત્કારિક ઔષધિઓની ધુણી આપી તેમ જ ઔષધિઓના મૂળ હાથે બાંધી સરળતાથી પ્રસૂતિ કરાવવાના ઉપચારો, જન્મે ૧ બાળકની તત્કાલિક સારવાર સુસવરીએ પાળવ ના નિયમો, અહાર, વિહાર, ધાત્રીવિજ્ઞાન બાળઉછેર વગેરે વિષયો સારી રીતે ચર્ચવામા આવ્યા છે

ઉપરોક્ત વિષયો ઉપરાત સાંખ્ય, ન્યય વેશેષિક વેદાંત, અનુવશિકતા, સપ્રજ્ઞવજનન, જીરાગ, તેમજ દિનચર્યા, રાત્રિચર્યા, ઋતુચર્યા, રસાયણવિદ્યા, વાજકચ્છુ વગેરે વિષયોનું પ્રસ્તુત અથમા ઝીણવટભર્યું જ્ઞાન આપવામા આવ્યું છે

સુશ્રુત આયુર્વેદ સામાન્યપણે સર્વાંગ સુદર અથ હોઇ તે આયુર્વેદનું એક અણુમોણુ રત્ન છે. મુળ અથ સંસ્કૃત ભાષામા હોઇ સંસ્કૃતનું ઓછું જ્ઞાન ધરાવનાર વૈદ્યના અભ્યાસીઓ અને જિજ્ઞાસુઓ માટે આ અથ એક આશીર્વાદ સમાન છે પ્રકાશક સંસ્થાએ અથના શુભરતી અનુવાદ પ્રગટ કરી આયુર્વેદની ભારે સેવા બજાવી છે

આયુર્વેદના અભ્યાસીઓ અને વૈદ્યોને આ અથ વાંચવા વસાવવા તેમ જ ભારતના એલેપચીના પૂજકોને પેણુ ભારતીય આયુર્વેદના પ્રચીન ગૌરવરૂપ પ્રસ્તુત અથના બંને ભાગો વાંચવા ખાસ બલામણુ છે

—ચક્રલાલ વૈદ્ય

૨ રવિશંકર મહારાજ - લેખક શ્રી જ્યોતભાઈ મહેતા, પ્રકાશક કમલ પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ ૭, કાઉન કદનાં પૃષ્ઠ ૪૩૮+૮ કવર જેકેટ મરિત પાકું પૂઠું, મૂલ્ય. ૫-૮-૦

શ્રી રવિશંકર મહારાજને અજો શુભરાત આખુલ સારી રીતે જાણ્યે છે એમનો સાદો પહેરવેશ, સાદું જીવન તથા નિરાગિમાન, નિરાકબરી, નિસ્વાર્થવૃત્તિએ એમના ગુણો આજે સૌ કોઇને આકર્ષે છે અને એમના પ્રત્યે પૂન્યભાવ ઉત્પન્ન થાય છે જેમને એમનો સમાગમ થયો હશે તેમને શ્રી રવિશંકર મહારાજ દાહલીયાવતી વિદ્યાપીઠ જેવા લાગતા હશે એમની પાસે સામાન્ય અને વ્યાવહારિક જ્ઞાનનો એટલો બધો સભાર ભર્યો છે કે જે સાંભળેપ ખૂટતો નથી અને જેમ જેમ સાંભળીએ તેમ તેમ એમની પાસેથી નવું નવું જાણવાની જિજ્ઞાસાઓ આગળ વધતી જાય છે.

શુભરાતની પછાત કોમોની સુધારણામા તથા કમિસ તરફથી શુભરાતમા લગાવણી

સત્યાગ્રહી લક્ષ્મીનામાં પણ એમણે અચાક અને અવિરત કામ કર્યું છે ધાતુ કામ પાર પાડવા, ગમે તેવું કઠિન હોય, છતાંય ખડે પગે તૈયાર, ગમે તેટલી મંજલ કાપવાની હોય તો પણ તૈયાર, બહારવટીઆ લુટારાઓના સ્થાનમાં જવું હોય તો પણ તૈયાર

શુજરાતના આવા એક પ્રખર અને સાચા લોકસેવકની આ પુસ્તકમાં જીવનકલાણી છે આ પહેલાં એમના જીવનને સ્પર્શતા, 'માણુસાધના દીવા' 'મહારાજ યયા પહેલાં,' 'મહારાજની સાથે' એ પુસ્તકો પ્રસિદ્ધ થયા છે, તેમા આ પુસ્તકનો પણ ઉમેરો થાય છે. આ પહેલાંના પુસ્તકો મહારાજના જીવનનાં સંસ્મરણો આલેખે છે જ્યારે આ મહારાજના જીવનની પૂરેપૂરી કલાણી રજુ કરે છે આ કલાણીના લેખક પણ યામણના મૂકે સેવક શ્રી બળવલાલ મહેતા છે એમની લેખનશૈલી પણ સાદી, સળ અને સ્પષ્ટ છે સામાન્ય જન વાંચી સમજી શકે એવું આ પુસ્તક છે. 'ગાંધી યુગનો પ્રેરક પ્રતિનિધિ' એ શીર્ષક હેઠળ કાકા કાલેલકરની પ્રસ્તાવના પણ મૂકી છે.

પુસ્તક સૌ કોઇએ વસાવવા જેવું અને વાંચવા જેવું છે. પુસ્તકની કિંમત બદ્દજ ભારે કહેવાય.

૧.

ઉત્તાલુકા પુસ્તકાલયો માટે પુસ્તકોની યાદી - પ્રયોજક શ્રી પાંડુરંગ ગ દેશપાંડે, શુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ કાઉન આઠ પેજ કદના પૃષ્ઠ ૮, મૂલ્ય ૦-૩-૦

પુસ્તકાલયોમા ઉત્તમ પુસ્તકો વસાવવા માટે પુસ્તકપસ દળી સમિતિને ઉપયોગી થક પડે તે માટે ઉપર્યુક્ત સ રચા તરફથી આ યાદી પ્રસિદ્ધ કરવામા આવી છે

યાદીમાં નવજીવન પ્રકાશન મંદિરના પુસ્તકો વધુ પ્રમાણુમા પસદ કરાયલા હોવાનું ઉપર દષ્ટિએ જ્ઞેતા સહેજે જણાઇ આવે છે ક છક સસ્તુ સાહિત્યના અને ક છક ક છક છત્ર પ્રકાશના પુસ્તકોનો પણ એમાં સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે

અલબત્ત, નવજીવન પ્રકાશન મંદિરના પુસ્તકોનો ઉત્તમતા માટે બે મત હોઇ શકેજ નહિ, છતાં જેટલું અગ્રત્વ એ પ્રકાશનસંસ્થાના પ્રકાશનોને અપાયુ છે તેટલું બીજાં ત્રણા ઓછા પ્રમાણુમા અન્ય પ્રકાશનોને અપાયુ છે. આપણા સિદ્ધહસ્ત નવનવેશો શ્રી ધૂમકેતુ, શ્રી મુનશી તેમજ શ્રી યુ વ શાહ જેવા લેખકોની રસભરી અને ઐતિહાસિક તથ્યોને આવરી લેતી નવલકથાઓને બદ્દજ જૂજ સ્થાન મળ્યુ છે

ઉપરાંત, આ પુસ્તકોની યાદીમા અમને એક ત્રુટિ જણાઇ આવે છે અને તે છે કેટલાંક અપ્રાપ્ય (Out of print) પુસ્તકોનો સમાવેશ કરવામા આવ્યો છે તે તેને બદલે હાલ મળી શકતા અદ્યતન સસ્કોગ્રેરક પુસ્તકોને સ્થાન અપાયુ હોય તો અન્ય વિદ્વાન લેખકોનાં પુસ્તકો તો પણ આ યાદીમા જરૂર સમાવેશ કરી શકાત.

આ યાદી જ્ઞેનારને કદાચ એમ પણ લાગવા સંભવ છે કે, અમુક જ સ રચના વિશેષ પ્રચાર અર્થે જ આ યાદી પ્રસિદ્ધ કરાઇ છે

-મ પ્ર વ્યાસ

સામયિકો

“કુમાર” ૨૦૦ મો અંક :- તંત્રી. શ્રી. બલુભાઈ રાવત, પ્રકાશક : કુમાર કાશીદાસ, રાયપુર, અમદાવાદ

આપણા યુગરત્ની માસિકોમાં “કુમાર” એના લેખરૂઢેવિષય, વિચારપ્રચૂર સાહિત્ય-સામગ્રી અને છાપણીની વિશિષ્ટ કલાને કારણે પ્રથમ કક્ષાએજ રહ્યું છે

યુગરત્નીના કલાચુર શ્રી. રવિશંકર રાવળે ચુરુ કરેલી આ માસિકસંચાલનની પ્રવૃત્તિને એમના અનુગામી શ્રી. બલુભાઈ રાવત એમનીજ વિશિષ્ટ રચનાકલા વડે ચલાવી રહ્યા છે

“કુમાર”ના પ્રથમ અંકનો આગવર્ષ તના એના બધા અંકોમાં એની એ તમ મ વિશિષ્ટતાઓ જળવાઈ ગઈ છે

એણે એના ૧૦૦ મો અંક પ્રકટ કરીને યુગરત્ની સામયિકોમાં એક વિશેષ પ્રકાશનો પરિપાટી શરૂ કરી હતી આ એનો ૩૦૦ મો આસ અંક પ્રકટ કરવામાં આવ્યો છે અંક જેવો પૂર્વકસંજ્ઞામાં દર્શાવેલ થયો છે તેવોજ લેખસંચય પણ સમૃદ્ધ બન્યો છે એમાં અપાયેલા લેખો ગંભીર વાચનયુક્ત હોયને પ્રેરક પણ છે. દાદા સાહેબ ભાવલકરની આત્મકથા, શ્રી કિશનસિંહ ચાવડાનો ગાંધીજી સાથેના ક્રાંતિકારી વિચારો વ્યક્ત કરતા વિચારોભર્યું આત્મમયન ઉપરાત પ્રવાસને લગતા અને સાહિત્ય કલા અને નૃત્યને લગતા લેખો પણ એમાંએની વિશિષ્ટ ગોઠવણી પ્રમાણે આપાયા છે. ઉપરાત આપણા કલાકારોનાં ત્રિરંગી ચિત્રો એની આકર્ષકતામાં ખાસ ઉમેરો કરે છે

આખોજ અંક એક ઉમદા વાચનપ્રચૂર મૂલ્ય સરખો થયો છે સંપાદકનો વિશિષ્ટ લેખ-કૃષ્ટિ અને ગોઠવણી અહીં ૨૫૪ આગળ તરી આવે છે

આ અંક પુસ્તકાકારે ખંધાવી લઈ હ મેલેને માટે સાચવી રાખવા જેવો થયો છે. ધ્યારા બાપુ સંપાદક શ્રી ધીરેન ગાંધી વિરેશરત્ને, મુંબઈ વાર્ષિક લગભગ ૩૬-૮-૦ મહામાણના સંપર્કમાં રહેતા લખ શ્રી ધીરેન ગાંધી તરફથી આ માસિક ૬૪ મામે પ્રકટ કરવામાં આવે છે એમાં ગાંધી સાહિત્ય આપના ઉપરાત ગાંધીજીની દુપ્રાપ્ત એવી એકાદ છબી પણ આપવામાં આવે છે ગાંધીજીના પ્રેરણાવચનો આપણ દર મામે પ્રકટ થયેલા આ માસિક આવડે રદાયક છે અને આપણ શિષ્ટ માહિ-વતુ સામયિક દરેક પુસ્તકાનવમાં સુખેથી લેવાય

પારિજાત-સંપાદક શ્રી “જ્ઞાનજાત-ત્રિવેદી, સાધના પ્રકાશન મંદિર-ભાવનજી વાર્ષિક લગભગ ૩ ત્રણ

ત્રણ રૂપિયા જેટલા અદ્ય લગભગથી આ માસિક પ્રકટ કરવામાં આવે છે એમાં આપણા અગ્રગણ્ય-કવિઓ લેખકો કવિ મુન્દમ્, પન્નાલાલ પટેલ, મીતારામ શામા વગેરેના લેખો આવે છે ત્રિરંગી કવર ચિત્રથી આપણ આ માસિક ત્રણ રૂપિયાના લગભગમાં ખૂબ સરવુ રહી શકાય

એના નવવર્ષના પાઠ્યક્રમમાં આજે કરેને એકજાના પ્રવૃત્તિઓ હોય.

જાણીતો જ્ઞાન

મેસર્સ એન. એમ. ત્રિપાઠી લિ મુબઇનાં પુસ્તકો

૧ મેના-પોપટ-પ્રયોજક શ્રી અરવિંદ નર્મદાલકર શાસ્ત્રી, મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦

૨ નવીના અથવા શેષ પ્રશ્ન-અનુવાદક : શ્રી. રમણલાલ સોની, મૂલ્ય રૂ. ૫-૦-૦

સંસ્કૃતિરક્ષક સન્તુ સાહિત્ય કાર્યાલય વડોદરા તરફથી

૩ મૃદુલાધિષ્ઠી મહિયારણુ-લેખક શ્રી મૃગજીભાઈ ખો શાહ મૂલ્ય રૂ. ૩-૮-૦

પુસ્તકાલય મહાયક સહકારી મંડળ લિ વડોદરા તરફથી

૪ ઐઠશિક્ષણ-પહેલી ચોપડી-પ્રયોજક : શ્રી રાક ભાઈ સો પટેલ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૦-૦

૫ સર ગાપુરજી બમનજી બિડીયારીઆ-લેખક શ્રી અબેલાલ નારણજી જોષી, જગીવાલા મિડિંગ, ચોપાટી, મુબઇ ૭

અન્ય પ્રકાશકો તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલાં પુસ્તકો

૬ સાધિક રમતોના નિયમો (ત્રીજી આવૃત્તિ)—સંયોજક શ્રી ચંદ્રશંકર મ ભટ્ટ, પ્રકાશક ગુજરાત વ્યાયામ પ્રચારક મંડળ-જવાહર બજાર, ભરૂચ મૂલ્ય રૂ. ૨-૦-૦

૭ તલુકા પુ.ત.ગાલથો માટે પુસ્તકોની યાદી-પ્રયોજક શ્રી પાકુરંગ જ. દેશપાંડે, પ્રકાશક ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ, મૂલ્ય રૂ. ૦-૩-૦

૮ શક્તિસ્તોત્ર-સુધા-પ્રયોજક અને પ્રકાશક શ્રી પુરુષોત્તમ શિવરામ ભટ્ટ ગવાડા (તા વિજયપુર)

૯ મગ્ન મથનભાળા-લેખક રવ શ્રી કેવળરામ દનાલ, પ્રકાશક, શ્રી ઇશ્વરલાલ વીમાવાળા, ટુર્નાપીઠ સગત મૂલ્ય અમૂલ્ય

૧૦ કુમારિકાઓને-લેખક શ્રી પુગતન જુય, પ્રકાશક હસ પ્રકાશન મંદિર, અમદાવાદ મૂલ્ય રૂ. ૦-૧૨-૦

૧૧ અમરજી ખડ ચોથા-નેખક શ્રી રમણલાલ વસંતલાલ દેસાઈ, પ્રકાશક વિરાટ પ્રકાશન મંદિર, સોનગઢ, મૂલ્ય રૂ. ૪-૮-૦

પુનઃસંસ્થાપના

આવકારદાયક અને સ્તુત્ય

આ અકામા અન્યત્ર અમે દૈનિક વર્તમાનપત્રો અને અ ય સામયિકોમાં છપાયેલા સમાચારો પરથી એક અગત્યની નોંધ, તત્ત્રરયાનેથી લખી છે. વડોદરાની સરકારિકતામાં કોઈ જાતની ઉણપ ન આવે અને એને આગળે સગ્રાહ્યેલુ સરકારધન સમાજ સચવાઈ રહે તેવા પ્રયત્ન કરવાને લગતુ શ્રીમત સરકાર પ્રત્યેનું અમારુ એ નમ્ર નિવેદન હતુ.

એ તંત્રી-લેખ છપાઈ ગયા પછી શ્રીમત સરકાર તરફથી એક પ્રેસનોટ તેના ખુલાસા રૂપે પ્રકટ થયુ છે અને વર્તમાનપત્રોમાં આવેલા એ મહાળા સમાચારો વજૂદ વિનાના છે એમ જાહેર કરવામાં આવ્યુ છે અને એ ખુલાસાને વધાવી લઈએ છીએ અને આ નીચે તેને સંક્ષેપ્ત પ્રકટ કરીએ છીએ.

સુદક્ષિણ દરમિયાન અનેક પ્રકારની યુદ્ધવિષયક અને ઇતર પ્રકારની અફવાઓ જાહેર જનતામાં વહેતી થતી હતી, તેવુ જ આ વર્તમાનપત્રોમાં છપાયા સમાચારો ખાતર થવા પામ્યુ છે પરતુ એ અફવાઓને સાત્તી ન માનવા શ્રીમત સરકાર તરફથી જે ખુલાસો પ્રકટ થયો છે તે આવકારદાયક છે.

પરપરાએ વહેતી થતી આવી અફવાઓ માનવી ન જ જોઈએ પરતુ જ્યારે તે પ્રતિ-ષ્ઠિત વર્તમાનપત્રોને પાને ચડી ચૂકે છે ત્યારે તેના ખરાપણા બાબત કાગળે જ કાષ્ઠ બ્યક્તિ સંકાસે છે. એવું જ આ બાબતમાં પણ થવા પામ્યુ છે અને તાબડોતોળ શ્રી સરકારે પણ એનો ખુલાસો પ્રકટ કરી જાહેર જનતાને જામ ટાળ્યો છે તે માટે શ્રીમત સરકારને ધન્યવાદ અર્પણ કરીએ છીએ આ રહી એ પ્રેસ નોટ.

કમાડીબાગતુ પ્રાણીસ મહસ્થાન સત્તાવાર ખુલાસો.

“કમાડી માગમા પ્રાણીસ મહસ્થાનમાંથી કટનાક સિદ્ધ, વાચ, ચિતા વગેરે વેચી દેવા માટે ખાતા તરફથી તા. ૩૦ મી તથા ૩૧ મીના “ટાઇમ્સ” મા તથા બીજા પત્રોમાં જાહેરાત પ્રસિદ્ધ થયા ઉપરથી પ્રાણીસ મહસ્થાનના બધા જ પ્રાણીઓ વેચી દઇને પ્રાણીસ મહસ્થાન બંધ કરી દેવામાં આવનાર છે-એવી ગેરસમજૂત જનતામાં ફેલાઈ જવાય છે આ માન્યતા તદ્દન બૂલભરેલી હોઈ સાચી હકીકત એ છે કે છેલ્લાં કેટલાક વર્ષોથી કમાડી બાગના પ્રાણી સમહસ્થાનમાં પ્રાણીઓ તથા પક્ષીઓની સંખ્યા વધી પડી છે અને તેમને રાખવા માટેની પૂરતી જગ્યા રહેતી નથી એક જ જાતનાં પ્રાણીઓની વધુ સંખ્યા સમહસ્થાનમાં રાખવાની જરૂર ન હોવાથી વધારાનાં પ્રાણીઓ વેચી દેવાથી ખર્ચના બચાવ ઉપરાંત જગ્યા અને ખોરાકની રકમ.”

મુરઠેલી પણ ટાળી શકાય છે બીજા રચનાતા સમ્રઠસ્થાનોમા પણ વધારાનાં પ્રાણીઓ વેચી દેવામા અગર બીજા સમ્રઠસ્થાનો સાથે પ્રાણીઓની અદલાબદલી કરવામાં આવે છે અને એ જ ધોરણે વડોદરાના સમ્રઠસ્થાનમાંથી વધારાનાં પ્રાણીઓ વેચી દેવાની જાહેરાત આપવામા આવી છે ગમે વધે પણ આ પ્રભાણે વેચાણ કરવામાં આવ્યું હતું "

અખિલ હિંદ પુસ્તકાલય પરિષત્ ૮ મુ અધિવેશન નામપુર મુકામે ચાલુ માસની તા ૨૦ મીના રોજ મળનાર છે

રાષ્ટ્રપિતાની પ્રથમ પુણ્ય સવત્સરી

આવતી તા ૩૦ મી ના રોજ રાષ્ટ્રપિતા મહાત્માજીના અવસાનને એક વર્ષ પૂર થશે એ પવિત્ર દિવસે આપણે, એમણે આપણને આપેલા કિ મતી વારસાનો ઉપભોગ કરવામાં કેટલા કામચામ નીવડયા તેનું આંતરિક અવનોંડન કરીએ

રાષ્ટ્રપિતાએ આપણને મહાન સાંસ્કૃતિક વારસો જક્ષ્યો છે એમાનાં કેટલા રત્નોનો આપણે કેટલો ઉપભોગ કર્યો અને કેટલે દરજ્જે આપણે તેને લાયક નીવડયા તેનું આત્મવિનોંડન કરીએ, એ સરકારવારમાને આપણે કેટલો પચાવ્યો તેનું ભાન કરીએ

એમણે આપેલા સરકારક્રોધોમાથી આપણે કેટલું મદલું ક્યું અને આપણે જુમા ઉતાયું તેનું આત્મનિરીક્ષણ કરીએ

રાષ્ટ્રપિતાની એ પ્રથમ પુણ્ય સવત્સરીના દિવસે એમણે આપેલા મ થોનું વાચન, મનન, નિર્દિષ્ટાસન કરીએ અને તેમણે દર્શાવેલા મુખ્ય પ્રતિ વિશેષ પ્રયાણ કરીએ

મહાત્માજીની આ પ્રથમ પુણ્ય સ્મૃતિ દિનને પવિત્ર કાર્યો કરીને ચિતાવીએ

“ પુસ્તકાલય મડળ રજત મહોત્સવ અંક ”

પુસ્તકાલય સ સ મડળ હિ ને આવતી તા ૩૦ મી માએ ૨૫ વર્ષ પૂરા થશે એ પ્રસંગની એને અનુરૂપ ઉજવણી અર્થે મડળના કાર્યવાહકોએ એનો રજતોત્સવ ઉજવવાનો નિર્ણય કર્યો છે, એ સમાચાર અમો અમ રા મથા અંકમા આપી ગયા છીએ.

એ પ્રસંગની ઉજવણીના એક ભાગ તરીકે “ પુસ્તકાલય ” માસિકનો આસ અંક પ્રકટ કરવામાં આવનાર છે એ અંકમા છેત્ની સચીમીની પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને લગતું વિદ્યમાન લોકન આવશે, મડળે સર્વ પુસ્તકાલયોની જાળવણી સેવાની પચ્ચીસીનો આઠો પરિચય અપાશે ઉપરાંત ગુજરાત સાહિત્ય અને પુસ્તકપ્રચારને લગતા વિદ્વાનોના વિચારપ્રચૂર લેખો પણ હશે આ અંક એક દળદાર અંક બનશે

પુસ્તકાલય સ સ મડળના પરિચયમાં આવનાર અને પોતાને એ દાગ પ્રાપ્ત થયેલા પુસ્તકપ્રચાર વા પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિને અંગે મળેલી સહાય ઈન્ વિષયને લગતા હકીકતપૂર્ણ લેખો

જે કોષ્ટતા તરફથી મોકલવામાં આવશે તો તેને યોગ્યતાનુસાર ચકાસીને રચના આપવા પ્રયત્ન રહેશે પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિમાં રસ ધરાવનાર સૌને આ પ્રવૃત્તિની હેતુની પચ્ચીસીની પ્રગતિ અને ભાવિ કાર્યક્રમની રૂપરેખા દર્શાવતા ટૂંકા પથ મુદ્દાસરના લેખો મોકલવા વિનંતિ છે

ફેબ્રુઆરી અંક પ્રસિધ્ધ નહિ થાય.

ઉપર્યુક્ત માર્ગ માસમાં પ્રકટ થનાર અંક વિશેષઅંક તરીકે તૈયાર થનાર હોવાથી એની પૂર્વતૈયારીના કારણે એનો ફેબ્રુઆરી માસનો અંક પ્રકટ થશે નહિ, તેની નોંધ લેવા વાચક આદર અધુરોને નમ્ર વિનંતિ છે

આગામી સાહિત્ય પરિષદ સમેલન

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદનું આગામી ૧૭ મું સમેલન જૂનાગઢ મુકામે સાક્ષરશ્રી કન્યાલાન મોલેકલાલ મુનશીના પ્રમુખપદે તા. ૧૫, ૧૬, ૧૭ જાન્યુઆરીના રોજ મળવાનું હવે છેવટનું જાહેર થયું છે.

રાષ્ટ્રીય આઝાદી પક્ષી મળતું આ અધિવેશન કંઈક નવા જ વાતાવરણમાં મળશે જૂનાગઢમાં ગયા માસના આખરના દિવસો અને આજી માસના શરૂઆતના દિવસોમાં જે મહારાની રાજકીય વાતાવરણે થનાર હતી તેને કારણે તેની તારીખોમાં બેએક વખત ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો, પરંતુ હવે ઉપરની તારીખો નક્કી થઈ જ ચૂકી છે અને તે તારીખોએ એ અધિવેશન મળશે જ વામકોના હાથમાં આ અંક પહોંચશે ત્યારે તો એની બેઠક આજી યઈ ગઈ હશે

આપણે આશા રાખીએ, આગામી સમેલન ગુર્જર સાહિત્યના ક્ષેત્રમાં એક અગ્રેક સીમારત ભરૂપ બની રહેશે, કારણ, એ એવા સમયે મળે છે, જ્યારે દેશમાં ગુજરાતના સીમા-કાઓનો પ્રજા જોશભેર ચર્ચાઈ રહ્યો છે. આ સમેલનમાં એ સીમાકાઓના પ્રશ્નો ઉઠેલ અને મામદર્શન મળે તેવી કાર્યદિશા સમેલન નક્કી કરશે તો તેથી ગુજરાત તેનું ભારે ઋણી બનશે

અને શ્રી મુનશી જેવા રાહજર એ સમેલનના પ્રમુખસ્થાનેથી એ નિષ્પત્તે લગતો સગળ ઉઠેલ જરૂર લાવશે જ.

ગુજરાત સાહિત્ય સભા તરફથી થતી સમાલોચના

“ગુજરાત સાહિત્ય સભા” તરફથી દર વર્ષે કરાવવામાં આવતું સમીક્ષાનું કામ આજી વર્ષે બે વિભાગમાં વહેચી નાખી તે દરેક વિભાગનાર જુદા જુદા સમીક્ષકો તીમવામાં આવ્યા છે.—

વિભાગ પહેલો—કવિતા, નાટક, નવલિકા, નવલકથા, નિબંધ, વિવેચન, જીવન-ચરિત્ર, ધર્મ, તત્ત્વજ્ઞાન, ઇતિહાસ, પુરાતન, ભાષાશાસ્ત્ર, કેળવણી, બાલ-સાહિત્ય, પ્રસાસ વગેરેના સમીક્ષક તરીકે શ્રી રામપ્રસાદ ગુકલ ન. હ. ત્રાતન સોસાયટી, એલિસબ્રીજ, અમદાવાદ.

વિભાગ બીજો.—વિજ્ઞાન-ભૌતિક વિજ્ઞાન, જીવવિજ્ઞાન, પ્રાણીવિજ્ઞાન, શરીર-વિજ્ઞાન, રસાયણશાસ્ત્ર, શાસ્ત્રીયસાહિત્ય વગેરેના સમીક્ષક તરીકે પ્રા. નરસિંહલાલ મૂ. રાહ, ૧૯ પ્રીતમનગર, એલિસબ્રીજ, અમદાવાદ.

તો, પ્રગટ થતા પ્રકાશનો પ્રકટ થાવ કે દુરત ઉપર જણાવેલા સરનામાં પ્રમાણે તે વિભાગના સમીક્ષકને મોકલી આપવા સભાના મંત્રો વિનંતિ કરે છે.

વ. રા. પુ. મ ડળ

કલોલ મહાલનાં પુસ્તકાલયોના મત્રીઓનું સંમેલન ગઈ તા ૯-૧-૪૬ ના રોજ કલોલ કમ્પા પુસ્તકાલયના મકાનમાં મળુ હતું જે પ્રસંગે ર. ગ. પુ પ્રચારક શ્રી વલ્લભભાઈ મૂ. પટેલે પ્રાસંગિક વિવેચન કર્યું હતું, અને મહાલની પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને લગતા પ્રશ્નોની ચર્ચા થઈ હતી.

જરૂર ઉજવજો:—ચાલુ અ. ૬ પર અન્યત્ર પસિદ્ધ થયેલ “ પુસ્તકાર્દયપર્વણી ” નું લખાણ વાંચી જઈ તેમાં સચવેલ રીતે તા ૩ જા ફેબ્રુઆરીએ આવના પુસ્તકાલયપર્વણીનો દિન ઉત્સાહભરે સૌ ઉજવશે ।

જાહેરાતો લક્ષમાં હોયો:—ચાલુ સાવે લેવા ઈસ્વીશિષ્ટ વાચનની રજા મો પરીક્ષા તેમજ પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષાની જાહેરાતો આ અ. ૬માં અન્યત્ર છપાઈ છે તેનો મજકૂર ધ્યાનમાં લેવાની તથા એ યોજનાઓનો લાભ લેવા ઇચ્છનારાઓએ પોતપોતાની ઉપેક્ષવારી સવેળાનેધાવી દેવાની ભલાયજી કરવામાં આવે છે.

મહેસાણા મહાલનાં પુસ્તકાલયોના મત્રીઓનું સંમેલન

તા ૨૬-૧૨-૪૮ ના રોજ મહેસાણા મુકામે સાં. પુ. ના મકાનમાં યપોનાના એક વાગે ભરાયુ હતું તે પ્રસંગે વડોદરાથી પુ. ખાતાના મ. વ્ય. શ્રી ઉમેદભાઈ તથા રાજ્ય પુ. પ્રચારક શ્રી. વલ્લભભાઈ મહેસાણા પ્રાંત પુ. મ ડળના મત્રી શ્રી નાનજીભાઈ અને તે ઉપરાંત મહાલના પુ. ના ત્રીસેક મત્રી ભાઈઓની હાજરી હતી. રા. મ. મહાલ પુ. મ. ના મત્રી શ્રી ચિત્રુજીએ સર્વેને આવકાર આપ્યા બાદ, શ્રી. ઉમેદભાઈ સાહેબ તથા શ્રી. વલ્લભભાઈએ, પુસ્તકવાચનનો અડોળા પ્રમાણમાં પ્રચાર કરવા, ત્રિમાસિક નિવેદનો મોકલવા, પુસ્તકાલયપર્વણી ઉજવવા, રાજ્ય પુ. મ ડળ તરફથી તથા મહાલ મ ડળ તરફથી વેત્તાતી શિષ્ટવાચની પરીક્ષાઓનો પ્રચાર કરવા, જૂથમ ડોળાએ મહકારના ધોરણે અજેટ બનાવી ઘોડા અર્ચમાં વધારે વાચનનો લાભ ઉઠાવવા સમજ આપી, મત્રીઓને કામે લાગવા જણાવ્યું હતું જેવટમાં આભર મનાઈ મમેલનનું કાર્ય પૂરું કરાયુ હતું.

દહેગામ મહાલ પુસ્તકાલય પરિષદ. ધારીસણા ગામે તા ૧૩-૨-૪૯ ને રવિવારે ભરવાની ઠરી છે એના સ્વાગતપ્રમુખ શ્રી. ચંદુલાલ દ. ચાહ, સ્વાગત ઉપપ્રમુખ શ્રી પૂ. જી. ભાઈ જ. પોલ તથા સ્વાગતમત્રી શ્રી ભાઈચંદર મો. ઠાકર નિમાયા છે. ધારીસણા ચ. ચાળાના તમામ શિક્ષક બહુઓ તથા અન્ય કાર્યકરો તરફથી પરિષદની સુંદર તૈયારીઓ થઈ રહી છે. મહાલનાં પુ. ના મત્રીઓ તથા પુસ્તકાલયકર્મીને આ પરિષદમાં અભિકૂર્વક પધારવા ધારીસણાસ્વાગત મ ડળની વિનંતિ છે.

પ્રાંત પ્રચારક.—મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંત પ્રચારકની ખાલી જગ્યાએ શ્રીયુત છીતાભાઈ બકોળભાઈ પટેલની નીમણૂક તા ૧-૧-૪૯ થી કરવામાં આવી છે. તેમના કાર્યમાં જરૂર જોગી કામ અને સમગ્ર પૂરી પાડવાની મત્રી ભાઈઓને ખાસ ભલામણ કરવામાં આવે છે.

કૃપા કરી લવાજમનું વળતર ન માગશે।

ગયા ઑક્ટોબર માસમાં વડોદરામાં છાપખાનાના ઠાકીંગરોની હડતાલના કારણે સ્થાનિક “સવાજીવિજય” અને “નવગુજરાત” વગેરેના ફેટલાક અંકો પ્રકટ થઈ શકેલા નહિ આ પડતર અંકોનાં લવાજમ મળરે મળવા ફેટલાક પુસ્તકાલયો તરફથી માગણી આવે છે પરંતુ અનિવાર્ય સંજોગોને કારણે અંક બંધ રહે તેનું વળતર માગવું ગોચ્ય નથી આપણને અંક ન મળવાને કારણે જે નુકસાન વેઠવું પડ્યું છે તેથી વધુ નુકસાન જે તે પત્રસચાલકોને પણ સહન કરવું પડ્યું છે તે જોતાં ઉપરની માગણી અરથાને હોઈને એવી માગણી ન કરવા મંત્રી ભાઈ-ઓને એ પત્રસચાલકોની વિનંતિ છે.

પુસ્તકાલયોને મદદ

સા. પુ. જગરાલ (તા. પાટણ) ને રૂ. ૬-૪-૦ શ્રી. કાન્તિલાલ ડાહ્યાલાલ સમો-વાળા, ૭) શ્રી ત્રિકમલાલ બળવતભાઈ બ્રહ્મભટ્ટ, ૬) શ્રી. માધવલાલ લક્ષ્મણ બ્રહ્મભટ્ટ, ૫) શ્રી પોપપ્રધાન વિઠ્ઠલદાસ જેવી-મદાસણ, ૫) શ્રી પીતામર ત્રિભુવનદાસ પટેલ-માલીસણા, ૫) શ્રી જીવજીવાલ ઈશ્વરભાઈ બ્રહ્મભટ્ટ, ૪) શ્રી જગજીવનદાસ નેમચંદ બ્રહ્મભટ્ટ તરફથી

સા. પુ. દંડિસણા (તા. ઠાડી) ને ૪) પા. કેશવલાલ આપુભાઈ-સુરજ, ૩) પા. કાળીદાસ નારાપણુ-કરજીસણ તરફથી

સ પુ. ધારીસણા.—તા. રહેગામને રૂ. ૧૫૫ રૂા મોતીલાલ કરજીચંદ તરફથી તથા રૂ. ૫૫ રૂા. કેશવલાલ મનસુખરામ તરફથી લખ પ્રસંગની ખુશાલીમાં ભેટ મળ્યા છે.

વ. રા. પુ. મં.ની જાહેરાત નં. ૧/૧૯૪૮-૪૯

શિષ્ટવાચનની ૨૭ મી પરીક્ષા

શિષ્ટ વાચનની ચાલુ સાલની પરીક્ષા આગામી એપ્રિલ માસની ૨૪ મી તારીખ ને રવિવારે સવારના ૭ા થી ૧૦ા ના ગાળામાં જે તે સ્થળે લેવાશે.

પરીક્ષા માટે ગુજરાતના જાણીતા ને માનીતા લેખક સ્વ. શ્રી ઝવેરચંદ કા. મેઘાણી કૃત “માણુસાઈના દીવા” નામનું ત્રેરણાત્મક પુસ્તક નક્કો થયેલું છે એમાં ગુજરાતના મુક સેવક શ્રી રવિશંકર મહારાજની કૃતકાવલી ને પછાત ગણાતી કોમો સાથેના વિવિધ પ્રસંગોમાં નીતરતી રસિક ને જોષક જીવનઝરમરનો રસમય સંભાર ઠેરઠેર ભરેલો છે એટલે એ પુસ્તક ગુજરાતની એકેએક લણેલી બાકિએ નિદાન એકવાર તો નજર તજે ઠાઠી જવીજ જોઈએ અને એ ફરજના પાલન માટે આ પરીક્ષા બહુ સારી તક પૂરી પાડતી હોઈ આશા રાખીએ છીએ કે વડોદરા રાજ્યનાં, તેમ જ દિ દી સધનાં કે અન્ય અમલ હેઠળનાં ગુજરાતી ભાષાને આ પરીક્ષાનો લાભ લેવાનું નહિ જ થૂકે

“માણુસાઈના દીવા”નું પુસ્તક વાંચો ને વચાવો, એની પરીક્ષા આપો અને જીતઓ પાસે અપાવો !

મહાલ પુસ્તકાલય મ ડળના વ્યવસ્થાપકોને, પુસ્તકાલય સંસ્થાઓના ઉત્સાહી મંત્રીઓને તેમ જ પગલદાર વા માનદ પ્રચારક બહુઓને આ સર્વર્થમાં થતો પ્રયાગ કરવાની તેમ જ પુસ્તકની જરૂરી નકલો ખરીદી લઇને મહાલના વા સ્થાનિક છત્રકુલ ઉમેદવારોને વારાફરતી પૂરી પાડવાની ફરજ થોડી રીતે અદા કરવાની ખાસ ભલામણ કરવામાં આવે છે. પરીક્ષા મળ-કુળના કામે મહાલ પુ મ ડળ તરફથી ખરીદાતી આ પુસ્તકની નકલોનો ખર્ચ મહાલ પુ મ ડળના હિસાબોમાં બેલાયક પાડી ચકાશે.

પુસ્તકની એકેક નકલ તો સ્થાનિક પુસ્તકાલય સંસ્થાઓમાં મોટે ભાગે બધે જ છે. છતાં ન્યાય ન હોય તેમણે વા જોમને વધુ નકલોની જરૂર હોય તેમણે પુ. સ સ મ ડળ લિ વડોદરાને લખી તરત જ મળવી લેવી. કિ મત રૂ ૩ માથી મ ડળના ધોરણ પ્રમાણેનું કમિશન કપાત રૂ ૨-૧૧-૦ માં એક નકલ મળી રહેશે. 'પરીક્ષાના કામે જોઇએ છે' એમ લખવાથી એ એક જ પુસ્તક ટપાલ રસ્તે મોકલવાની સવલત પણ મ ડળ કરી આપશે.

છત્રકુલ ઉમેદવારોએ પોતાના નામ, કામ, ઉંમર, અભ્યાસ, ધંધો ને પોસ્ટનું સ્થળ મુકામ જણાવી રાજ્ય પુ મ ડળના મંત્રીને સરનામે મોકલ્યાં મોકલી તા ૧૫-૪-૪૯ સુધીમાં પોતાની ઉમેદવારી નોંધાવી દેવી જોઇશે. ચિજ વાચનની આવી પરીક્ષાઓનો લાભ સમજનારા અને તેનો સુસ્વાદ માણી ચૂકેલાં બાઈજહેનો તો આ જાહેરાત વચિત્તા બરાબર તેમ કરી દે, એટલુજ નહિ પણ બીજાઓને તેમ કરવાની પ્રેરણા કરે એમ હમ્મજીએ છીએ.

પરીક્ષા જે ગામે આપવાની હોય તે ગામે ટપાલ અઠવાડિયામાં કયે કયે દિવસે આવે છે, તે અચૂક જણાવવું પરીક્ષાની મુદત દરમ્યાન સરનામાનો ફેરફાર થાય તો તેની ખબર જે તે વખતે તરત જ આપવાની કાળજી ખામ રાખવી.

કનામ પરીક્ષામાં ઉત્તીર્ણ થતા ઉમેદવારો પૈકી પહેલા ૪ નજરેને અનુક્રમે રૂ ૫૫ રૂ. ૪૫ રૂ. ૩૫ અને રૂ ૨૫ નું તથા નં. ૫ થી ૨૦ નંબર સુધીના ફરકને રૂ ૧૫ અંકે એક રૂપિયાનું કનામ અપાશે. ઉપરાંત ઉત્તીર્ણ થનાર સ્ત્રી ઉમેદવારો પૈકી ચુલ્હાનુક્રમે પ્રથમ આવનાર ૧૦ ને તેમજ અંતિમ ૪ ધોરણ સુધીના વિદ્યાર્થીઓ અને સામાન્ય બહુનરવાળા ખેડૂત, કારોગર અને વેપારીઓ પૈકીના કુલ ૧૦ નંબરોને, રૂ. ૨૫-૨૦ નું ઉમેદવારો પૈકીના અપવાદી વ્યવસ્થા રહેશે. કનામ રોકડમાં અપાશે, છતાં જેમની હમ્મજા 'હશે તેમને તેમની પસંદગીના પુસ્તકો તેમના ખર્ચે મોકલી આપવાની સગવડ રહેશે.

સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી
વડોદરા, તા ૬-૧-૪૯

ના. ન. ચોકસી
સહમંત્રી,
વ. રા પુ. મ ડળ

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળ

જાહેરાત અ ક ર/૧૯૪૮-૪૯

પ્રમાણપત્ર માટેની પરીક્ષા

વડોદરા રાજ્ય પુસ્તકાલય પ્રવૃત્તિના કામકાજની તાલીમ પામ્યા બદલ 'પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટેની આગામી પરીક્ષા સન ૧૯૪૯ ના જુન માસમાં લેવાની યોજના રખાઈ છે. પરીક્ષા જે તે મહાલના વા પ્રાતના અનુકૂળ પડતા કેન્દ્રે અગર જે સમય મળી રહેશે તે જ તે ગામે લેવાની તજવીજ રહેશે.

ધન્યુક ઉમેદવારોને પુસ્તકાલય ખાતાના મદદનીશ અધિકારી શ્રી. ઉમેદભાઈ મે. પટેલ સંપાદિત 'સાર્વજનિક પુ. પ્રવૃત્તિનું એકીકરણ' નામના પુસ્તકનો સાર્વત્ર અભ્યાસ કરવાની અને તેમાંના પુ વર્ગીકરણ વિષયની સંપૂર્ણ સમજ મેળવી એ કામની હથોટી પાડવાની ખાસ જાલામણ કરવામાં આવે છે. બજેટ-નિવેદન તેમ જ પુસ્તકવિધિ અને વર્ગીકરણ કામની થયાવત સમજણ તથા ક્રિયાત્મક તાલીમ માટે રાજ્ય પુ મંડળ તરફથી યોજાયલા પાંકો મંડળની એક્ઝિસમાંથી મળાવી હાથ તેના અભ્યાસ બદ તેમાંના નિર્દિષ્ટ પ્રશ્નોના ઉત્તરો મંડળના સહમત્રી તરફ મોકલી આપવાથી પરીક્ષાર્થીઓને જરૂરી માર્ગદર્શન તેમ જ સલાહ સચન મળી રહેશે. અભ્યાસ દરમ્યાન નડતી બીજી મુશ્કેલી કે મૂંઝવણના પ્રુદામાં પશું એ જ રીતે પરીક્ષાર્થી મેળવી શકશે.

ઉપર નિર્દિષ્ટ પુસ્તકના અભ્યાસ વખતે નીચેના પુસ્તકો સાથે રાખી જરૂરનોગા નગર તથા કાઠી જવાથી અભ્યાસમાં સુગમતા સાપડશે.

(૧) સે લા ખાતાના સચના-સરકયુલરોના એકીકરણ ભા. ૧ થી ૬

(૨) શુ પુસ્તકો માટે વર્ગીકરણ પદ્ધતિ

(૩) કતોઓની નામાવધિ

(૪) ૮૦૦૦ તથા ૪૦૦૦ શુ વર્ગીકૃત પુસ્તકોની નામાવલીઓ નંબર ૨-૩ ના પુસ્તકો વર્ગીકરણ કામની આવડત માટે ખાસ જરૂરી સમજવામાં છે.

આ પુસ્તકોની પ્રતો રાજ્યના કરના પુસ્તકાલયોમાંથી તેમ જ જુનાં ધણીખરા ગ્રામ પુસ્તકાલયોમાંથી મળી શકશે.

ધન્યુક પરીક્ષાર્થીઓએ ચોતાનાં નામ, હાથ ઉ મર, ચાલુ ધ ધો જણાવી ચોતાની ઉમેદવારી નીચે સહી કરનાર તરફ જેમ અને તેમ જલદી નોંધાવી દર્ઢ અભ્યાસ શરુ કરી દેવો.

C/O સેન્ટ્રલ લાયબ્રેરી,
વડોદરા, તા ૬-૧-૪૯ }

ના. ન ચૌકસી
સહમત્રી, વ. રા. પુ મંડળ

પુસ્તકાલયોની તપાસણી

પચાસદાર તેમ જ માનદ પ્રચારકોએ નીચેના રચણોની મુલાકાત લખે તે ત્યાંની પુસ્તકાલય વા વાચનાલય સંસ્થાઓની તપાસણી કરી છે, અને દરેક તથા પુસ્તક ગોઠવણીની અવ્યવસ્થ દૂર કરી છે. વર્ગીકરણ તથા વાચનપ્રચારની પણ કામગીરી બળવી છે

૧ વડોદરા-નવસારી પ્રાંત પ્રચારક રા છગનભાઈ મથુરભાઈ પટેલ-માહે નવેમ્બર માસમાં ડિસેમ્બર મહાલના -૧ કુકડ ૨. સમશેરપુરા ૩ વડવાણ ૪ ભીમપુરા ૫ જૂની માગરોળ ૬. કરણેટ ૭ બોરિયાદ ૮ ધમેલી ૯ સીતપુર ૧૦ અઢાટી ૧૧ વડજ ૧૨ ગામડી ૧૩ કરમાલ ૧૪ લીગરથલી ૧૫ કુવરપુરા ૧૬ પારોખા ૧૭ મડાળા ૧૮ પીસાઇ ૧૯ સાઠોદ ૨૦. મોટા હખીપુરા ૨૧. નડા ૨૨. બોરખાર ૨૩. ફરતી કુર્ષ ૨૪ યુવાવી ૨૫ રાજલી કામગીરી દિન ૨૨ રૂબરૂ વાચવા આપ્યાં ૨૭૧

—માહે ડિસેમ્બરમાં-ડિસેમ્બર મહાલનાં -૧ અંબુલ ૨ બહેરામપુર ૩ નારીય ૪ જાત્રાલ ૫ બીલાપુર ૬ કુદેલા ૭ પલાસવાડા ૮ મેનપુરા ૯ બાણજ ૧૦ વસાઇ ૧૧ પુડા ૧૨ કડધરા ૧૩ પોગલો ૧૪ દરાલી ૧૫ ઢોધાર ૧૬ અત્રોલી ૧૭ અમરેશ્વર ૧૮ સામળીયા ૧૯ બારા ૨૦ મટેલી ૨૧ વણાદરા ૨૨ કુવરવાડા શિનોર મહાલનાં ૨૩ પુનિયાદ ૨૪ નાના ફોફળિયા વાઘોડિયા મહાલનાં -૨૫ ડાડિયાપુરા ૨૬ કરમાલિયાપુરા ૨૭ કયોડ કામગીરી દિન ૨૨ રૂબરૂ વાચવા આપ્યાં ૩૯૫

૨ ચાણુરમા મહાલ માનદ પ્રચારક વ રા પુ મડળના મત્રો શ્રીયુત કૃષ્ણશંકર મો વ્યાસ-માહે ઓગસ્ટ નવેમ્બર સુધીમાં -૧ ઇસલામપુરા ૨ રૂપપુર ૩ પતાસર ૪ માંજી ૫ મુદેરા ૬. મણિવારી ૭ આદીવાડા ૮ અબાલા ૯ ગોરાદ ૧૦ વીરતા ૧૧ બહુચરાજી ૧૨ જમીજા ૧૩ બાહાલુવાડા ૧૪ વડાવલી ૧૫ કમોઇ ૧૬ ભાટસર ૧૭ બહુચરાજી (ખીજવાર અધુરી કામગીરી પૂરી કરવાને) ૧૮ કાલરી મુસાફરી-પગપાળા ૧૯ માઇલ, રેલવે માર્ગે ૧૨૬ અને મોટર માર્ગે ૧૩ માઇલ મળી કુલ માઇલ ૧૯૧ અર્થ ૩ ૭-૧૦-૦

ટીપ -નવેમ્બરની કામગીરીમાં ૨૮ રા મહાલ યાજ્ઞાધિકારી સાહેબનો સાથ હતો

૩ દહેગામ મહાલ માનદ પ્રચારક ન. ૧ શ્રી પ્રહલાદરાય અબાલાલ વ્યાસ-માહે ડિસેમ્બર-જાન્યુઆરીમાં -૧ ધારીસણા ૨ હાલીસા ૩ ત્રિવેડ ૪ વાસણા મોધરી ૫ નાના જલુદા ૬ ધનિયોલ ૭ પાટણાકુવા ૮ ઉંઠણ ૯ વડવાસી ૧૦ નંદિલ

—દહેગામ મહાલ માનદ પ્રચારક નં ૨ શ્રીયુત બાબુલાલ મફતલાલ ચિતારા-માહે ડિસેમ્બરમાં -૧ સાપા ૨. પીપળજ ૩ જાળિયાનો મઠ

૪ મહેસાણા મહાલ માન પ્રચારક રા માધવ મો. મોધરી માહે ડિસેમ્બરમાં-૧ સાંગણપુર ૨ બેરવા

ના નં. ચૌકસી

સહમત્રી, વ રા. પુ મંડળ

પુસ્તકાલયપર્વણી

આવી છે, આવી છે! પુસ્તકાલયરસિક જનતાની પુણ્યપર્વણી આવી પહોંચી છે! !

શ્રીમંત સરકારના ઉદાર રાજ્યાશ્રયથી પોષાયેલી લોકભદ્ર પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના ફળસ્વરૂપ અસ્તિત્વમાં આવેલી સ્થાનિક પુસ્તકાલય સંસ્થા તરફ જનતાને આકર્ષવા, પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિની ઉપકારકતા જનસમૂહના દિલમાં ઠસાવી સ્થાનિક સંસ્થા પ્રત્યે મમતા જગાવવા સારૂ તથા પુસ્તકાલયના સાહિત્ય સાધનો અને તેમની વ્યવસ્થા અને વહીવટનો ખ્યાલ આમજનતાને આપવાના સદુદ્દેશથી મહા સુદી પાચમ એટલે કે વસંતપચમીનો દિવસ પુસ્તકાલયપર્વણીદિન તરીકે ઉજવવાનો શિરસ્તો રાજ્ય પુસ્તકાલય મંડળે આજ કેટલાય વર્ષોથી પાડ્યો છે

તદનુસાર એ પુણ્યપર્વણી, આજ સાલે, તા ૩૯ ફેબ્રુઆરી ને ગુરુવારને દિને આવે છે. પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના સેવકો, લક્ષ્મી અને પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિના રસિયા જનસમૂહનું એ તરફ ખાસ ધ્યાન ખેંચીએ છીએ, અને વર્તમાન કાર્યના સ્થિતિસંગેગોની મર્યાદામાં રહીને વિવિધ કાર્યક્રમોની સ્થળે સ્થળે એ ધન્ય દિનની ઉજવણી થાય એ બાબતની તજવીજ તત્કાળ હ થ ધરવાની હાકલ કરીએ છીએ. કાર્યક્રમનું દિશાસૂચન તો ગત વર્ષોના પર્વણી અહેવાલો “પુસ્તકાલય” માસિકના પૃષ્ઠોમાં છપાયા છે તે પરથી મળી શકે તેમ છે. છતાં તત્કાળ ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિએ નીચેની રૂપરેખા ધ્યાનમાં લેવા ભલામણ કરીએ છીએ —

- ૧ પુસ્તકાલયના સ્થાનકને સ્વચ્છ ને મુવ્યવસ્થિત કરવું અને ધન્ય પતાકા ને તોરણોથી શણગારવું.
- ૨ શક્ય હોય ત્યાં ગામના વિવિધ નાકા તથા મુખ્ય માર્ગો વચ્ચે પુસ્તકાલય સૂત્રોના બોર્ડો કે કાપડી તોરણો લટકાવવા.
- ૩ સરારે પ્રભાતફેરી વા સરથમ કાઢી પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિવિષયક લજનો અને સૂત્રો લલકારતા ગામજનમાં ફેરવવું.
- ૪ ઉત્સાહ હોય તેમણે પુસ્તકાલયના સાહિત્ય મ ધનો તેમ જ ગ્રામ ઉદ્યોગોના પ્રદર્શન ગોઠવવા.
- ૫ બપોરના સમયમાં સ્ત્રી-બાળકો મારે અનુકૂળ જગાએ ઈલાયદા સમેલનો ભરવા અને તેમાં સ્ત્રીરીઓસ્કોપ, રમતગમતના સાધનો, ચિત્રપોથીઓ, વાર્તાકથન વગેરે દ્વારા તેમનું મન રજન કરવું.
- ૬ સાંજરે ૫ થી ૬ ના ગાળામાં જાહેર સભા રાખી તેમાં સ્થાનિક પુસ્તકાલય સંસ્થાની પ્રગતિ સબધી ટૂંકી હકીકત અને વાર્ષિક હિસાબ રજૂ કરવા ઉપરાંત વ્યાખ્યાન, સવાદ, રસ-ગરબા તેમજ બાળકોની રમતગમત પૈકી હરકોઈ એક યા વધુ કાર્યક્રમ અનુકૂળતા પ્રમાણે રાખવો.

- ૭ સતના લજ્જન મ ડળી, હરિકીર્તન, આખ્યાન, -ઝેનિક લેન્ટર્ન વગેરે પૈકી હરકોઈ કાર્યક્રમ સવડ પ્રમાણે રાખી શકાય
- ૮ આમ વાચક મ ડળોના મ ત્રીઓને વિનંતિ કે આ પર્વણીદિને મ ડળના સભ્યોની સલાખાસ રખાય અને સ્થાનિક પુસ્તકાલયપ્રવૃત્તિને ખીલવવા તથા વાચનવેગ વધારવાના માર્ગ વિચારાય ચર્ચાય ને વાચક મ ડળની સલામદસ ખ્યામા વૃદ્ધિ કરવાનું હાથ ધરાય
- ૯ સ્થાનિક સ સ્થાની નિલાવણી માટે જરૂરી લોકમદદ ઊભી કરવા સારૂ દાનઝોળી ફેરવવાનું યોગ્ય લાગે તો તેમ પશુ કરાય
- ૧૦ વાચનપ્રચાર વધારવાની દૃષ્ટિએ એ મ ગળ દિવસે ગામનો એકે એક ભણેલ માનવી પોતાને રૂચતુ એકએક પુસ્તક તો જરૂર વાચવા લાઈ જાય

ઉપરોક્ત રૂપરેખા પૈકીનો અનુકૂળ પડતો કાર્યક્રમ સત્વરે નક્કી કરી નાખી તેને પાર પાડવાની ઘટતી તૈયારીઓ આજથી કરવા માટે ।

ખીલે કોઈ પશુ કાર્યક્રમ ઉજવવાને અશક્ત એવા પુસ્તકાલયોના કાર્યકરો પશુ આ પર્વણીદિન નિમિત્તે પોતાની સ સ્થાની સાક્ષરૂક્ષી-અદરથી તેમજ બહારથી કરવા જેટલો ઉત્સાહ તો નિદાન દેખાડે જ દેખાડે અને એટલુપ કર્યાની ખબર આ તરફ અવશ્ય મોકલાવી આવે

પર્વણીઉત્સાહના વિગતવાર અહેવાલ જાણુ તેમજ પ્રમિદિ માટે આ તરફ જરૂર મોકલી આપતા બીજા છાપાઓ તરફ અહેવાલ મોકલો આપનારા પશુ રાજ્ય પુ મ ડળ તરફ સ્વતંત્ર રીતે મોકલાવી આવવાનું ન જ ભૂલે

ના. ન ચોકસી

૨૬-૧૧, વા રા. પુ મ ડળ

વિશ્વયુદ્ધ પછી તાજેતરમાં બહાર પડેલ જાળકો તેમજ મોટાએ સહુને અ નદ આપનાર

સ્ટીરીઓસ્કોપ તથા સ્ટીરીઓગ્રાફ્સ

આની ગયા છે નવા આવેલ સ્ટીરીઓગ્રાફ્સ (દ્રશ્ય ચિત્રો)

વિશ્વયુદ્ધ, હુનિયાની સફર, ઇંગ્લેંડ, અમેરીકા આફ્રિકા, જાપાન, ઇટાલી, હિંદુસ્તાન વિ

દુકં સમયમાં બહાર પડશે.

પુસ્તકાલયોની લીતોના શણગાર માટે

નવાં “પુસ્તકાલય સૂત્રો”

પુસ્તકાલય સ સ. મં. લિ. પા બા ૧૦ વડોદરા

સામયિક દિવન

કોણ દિવાનો ?

શિક્ષા, સુદર અને આશ્ચર્યપૂર્ણ વલ્લરાળા એ યુવાનને હું દિવાનાગૃહના બગીચામાં મળ્યો.
બાંકડા પર હું તેની પાસે બેઠો અને મેં એને પૂછ્યું, “તને શા માટે અહીં રાખવામાં આવ્યો છે ?”

આશ્ચર્યમાં તે મારા પ્રતિ જોઈ રહ્યો અને પંખી બોલ્યો. “આ પ્રશ્ન અપોગ્ય છે, જતાં હું તમને તેના જવાબ આપીશ મારા પિતાએ મને તેના જેવો જ બનાવવો હતો અને હું કાકા જેવો થાકે એવી મારા કાકાની ઈચ્છા હતી, મારા આગળ જેવો થાઉં એમ મારી માતા ઇચ્છતી, સાગર ખેડતા મારા બનેલી મારે અનુસરવા માટે સંપૂર્ણ આદર્શ છે, એમ મારી બહેન કહેતી મારા ભાઈની સલાહ હતી કે મારે તેના જેવા મજબૂત કસરતખાનું થવું

“મારા શિક્ષકો-તરવેતા, સંગીતચત્રી અને તકવિશારદ-દરેકે મને પોતાના જેવા બનાવવા નિર્ણય કર્યો હતો.

“તેથી હું અહીં આવ્યો છું. આ સ્થળ સ્વસ્થ જણાય છે. અહીં કંઈ નહિ તો હું હં થઈ શકું છું”

પછી તે મારા તરફ એકદમ ફરીને બોલ્યો. “તમારે પણ કેળવણી અને સારી સલાહોને લીધે અહીં આવવું પડ્યું છે ?”

અને મેં જવાબ આપ્યો. “નહિ, હું તો માત્ર આ સર્યા જેવા આવ્યો છું”

અને તેણે કહ્યું. “હા, હું સમજ્યો, દિવાનની પેલી બાલુ પર આવેલા દિવાનાગૃહમાં રહેનારાં માના તમે એક છો.”

—બલીજી નિઝામ.

(“પૂર્ણ” માસિકના ડિસેમ્બર ૧૯૮ ના અંકમાંથી)

રખે આટલું કરતા !

નાના-મોટા કામો માટે મોટા અમલદારોને અરજ કરવી એ ખરાબ રીત છે. આજ સો કહે છે 'દિવાન સાહેબને અરજ કરો' કાંઈ ગામમાં કાઈદાર ઊંડી મૂકેલું હોય, કાંઈ પીને કાંઈ લડાવડ કરેલું હોય કે પોસ્ટ ઓફિસ વખતસર ઊડતી ન હોય, ત્યારે સૌ કાંઈ કહેશે

'દિવાન સાહેબને અરજ કરો'

પરંતુ સૌએ સમજવું જોઈએ કે એમની પાસે તો ઘણા મોટા કામો રહેલાં હોય છે. દિવાન સાહેબ નિશાળના એકાદ ખૂણામાં સત્તા રહેતી પોસ્ટ-ઓફિસ વખતસર ઉડાડવાનો બદોબસત કરે કે શૂંએ મરતા લાખો લોકોને જીવાડવાના કામો કરે ?

નાની બાબતોનો નિકાલ તો આપણે જાતે કરતા શીખવું જોઈએ, ખેતીવાડી બાબતે બેફાળે બાતર પૂરું પાડે, કંઈ ખાતર ખેતરમાં લઈ જવાના માધન પૂર્ણ પાડી શકે ?

મહાં જથ્થા નનામી અરજ કરે છે અને પત્ર લખે છે. પણ એ રીત ગેરવાજબી છે. વડોદરા ગામમાં એવો કાયદો છે કે "નનામી અરજ તથા નનામા પત્રો ઉપર ધ્યાન આપવું નહિ."

ખરું છે જોને સાચું કહેવું હોય તેણે નામ તો માટે છુપાવવું ? પોતાનું કહેવું સોને લાભદાયી હોય અને સાચું હોય તો સામી જાતીએ અમલદારોને કહેવું જોઈએ, કાંઈની ખોટી ચન્મ રાખ્યા વગર કહેવું જોઈએ. દૂધમાં અને દહીંમાં પણ રાખનારાજ નનામી અરજઓ કરે છે.

આપણાથી છોડ સરખાએ રેપાય નહિ તો કાંઈનો ડેરીઓ આપનો અભિ કાપી શકાય.

ગાયને બે પૂજા મેલ ખવડાવવાનું આપણું ગણ નથી. તોયે કાંઈની ધાસની ગણ બાળા રેવાનું કેમ સૂઝે છે ?

આપણાથી ડેરી ચોખ્ખી ગણવાનું જોને તેમ નથી. ડેરીમાં કચરો નાખીને કે ઉકારો કરીને ડેરીમાં મદકી કરાય ?

જોને, કાંઈનું બંધુ કરવામાં તમારો નબર તો લાગતો ને ? !

—ગકરભાઈ સો. તડવી

(" પ્રોદશિકા પત્રિકા " માથી)

ન ફક્ત રોટલો !

આજે હું ચારે બાજુ ફરે છું, પણ પ્રજામાં ઉત્સાહ જોતો નથી. સ્વરાજ આવ્યું છે માટે ચાતો કલાક વધારે કામ કરીએ એમ કાર્ડ કહેવું નથી. શિક્ષકો એમ નથી કહેતા કે ચાતો આપણે ગરે પણ બહુલીએ—સાળાના મકાનનો બેવડો ઉપયોગ કાઢી કારકુનોને એમ નથી થવું કે હવે આપણે બગાડ અભિયાન વાળું આવીએ, કારણ કે મોડા જથ્થા તો સરવાળે આપણને જ નુકસાન છે. તેવું જ બીજા સૌને વિશે

શા માટે આમ થાય છે ?

એક કારણ તો ઉઘાડુ છે જ કે આપણે સ્વાજ્ઞ આવતાં જે દેશકારે થશે એમ સાચી કે ખોટી રીતે માનેલું તે થયા નથી, એથી આપણા મનમાં પોરસ ચડતો નથી બુદ્ધિ કે ઘરેર દ્વારા સમાજમાં જે કાંઈ ઉત્પન્ન કરે છે તેને ઉત્સાહ ચડવા માટે પોતીકું લાગવા માટે સૌથી જરૂરી વાત એના ઉત્પાદનનો અધરિત લાભ કોઈ લઈ જતું નથી તેની પ્રતીતિ છે જ. એને વધારે મળે કે ન મળે પણ એની મહેનતનો લાભ બીજા નથી લેતા તેની ખાતરી થવી તો જરૂરી છે જ પણ એટલું એ પૂરતું નથી થવાનું દેશ રોજ મરોજ જે આકાર લેતો જાય છે તેમાં એનો પણ ફાળો ક' એટલુંજ જ નહિ પણ એનો પણ અવાજ છે એ અવાજ આદરપૂર્વક લક્ષમાં લેવામાં આવે છે, ને એવા બધા અવાજોની દૃષ્ટિએ રચના થઈ રહી છે એવો હોંકારો એનું દિવ દે તે જરૂરી છે આપણા અમલદારો એ દૃષ્ટિએ વર્તે છે ખરા ? આપણા સેવકો એ દૃષ્ટિએ ખેડાકાના, કાપડના કાવસાના, રેલવેની હાડમાગીના, નવા નવા અફરીના નિયમોને અને પ્રક્રિયાને સમજાવે છે ખરા ? જમને, એ વિષે બેસતો ને મજુરોને નાના વેપારી-ઓને શું કહેવાનું છે તે જાણે છે ખ' ? લોકો રોટલા પર નથી જીવતા એ વાત વીસરવી ન જોઈએ લોકો રોટલા માટે જોટલું વેડે છે તેના કુર્ના અને કગણું વધારે એકાદ અતૃપ્ત પ્રેમ પ્રેમ કે ધેવા સ્વપ્ન માટે વેડે છે એ એક હકીકત છે આ વાત થોડા જાણી કાઢિના માણસોને જ નથી લથ પડતી જેને આપણે સામાન્ય લોકો કહીએ છીએ તેને માટે પણ એટલું જ સાચું છે જે લોકો હીટલર પાછળ ગાંડા થયા, જે લોકો રશિયન સામ્યવાદ માટે આજે કષ્ટ વેડી રહ્યા છે, ઇંગ્લાંડની જે પ્રજા બધારણીય સમાજવાદ માટે આજે પોનાની જાત પર વિધવિધ પ્રકારના કાષ વેડી રહી છે, એ બધાનું પ્રેરક બળ રેડી કરતાયે વિશેષ-પોનીકું સ્વપ્ન છે મા બાળકને વેકતી આવી છે બાપ પેટમાંથી કાઢીને બાળકને ખવરાવે છે નરનારી પરસ્પરના પ્રેમ માટે-શું નથી વેકતાં ? સલાવ છે કે સ્વપ્ન જોડુ હોય, સંયુક્તિક ન હોય અને ઊંધા પાટા ભરાવવામાં આવ્યા હોય, પણ એની પ્રેરણાનું બળ અમોઘ ને અચૂક છે લોકો છે તે કરતાય ત ગી વેકશે, કરે છે તે કરતા ય વધારે કામ કરશે, પણ એમને સંયુક્તિક સ્વપ્ન અપાવું જોઈએ લોકો આખરી ધણી હોય તો એની પાસે સાચી હકીકતો ધરવી જોઈએ, એ દિશામાં જ ચાલી રહ્યા છીએ તેમ ખતરી થવી જોઈએ, એમાં પડતો જોગ સૌ શકિત મુજબ ઉઠાવી રહ્યા છે એમ ખાતરી થવી જોઈએ

‘ કાડિયુ ’

‘ મ ’

ભીમાનું પિયર

“ I seek the birthplace of a mountain stream,

All hail mountains ! hail thou morning light ”

સ્ત્રીદાદિ પર્વતમા ભાથેશનનું રચન વિશિષ્ટ છે સદાદિ હારમાળાથી એ વિખૂટો પડી જઈ મુખ્ય પર્વતની પ્રવૃત્તિઓ અને સ્થિતિઓના દ્રષ્ટા તરીકે એકાકી બને છે પોતે તે

રમણીય છે જ. પરંતુ જ્યારે એની જુદી જુદી અધિત્વશા-ટોચ ઉપર પહોંચી જઈએ છીએ, ત્યારે આમપાસનો પ્રદેશ અત્યંત મનોહર ને આહ્વાદક લાગે છે

૧૬૨૮ માં હું પહેલી જ વાર માથેરાનમાં દોડ બે માસ રહ્યો હતો એની મનોમથક ધ્યાન ટોચો પરથી સલાદિની પર્વતમાળા જોઈ મને ત્યાં જવાનું ખૂબ જ મન થતું, એક નાતે પેલી જામી અગાસીમાં ચડી જોયું તો સલાદિમાં દૂર દૂર દીવા નગરા દેખાયા એટલે માગ ઇતિહાસનાં સ્મરણો તાજ થયાં ચિત્રાજી મહારાજ, તાનાજી માનુષરે, નેતાજી પાલકર, પેસાજી કક, બાજી દેશપાંડેની એ પરાક્રમભૂમિ મને ખેંચવા લાગી. નેતાજી પાલકરે તો શર્યાતના મૌલનાકાળની તાલિમ માથેરાનમાં જ લીધેલી

પછી એક દિવસ ધ્યાન ટોચ પર જોઈ બેઠે મે પેલી પર્વતમાળાને ડામે છેડે-ખૂણા પર આંખ ઠેરવી તો ભીમાચ કરતું ચિખર દેખાયું ચકરના દ્વાદશ ભૈરવતિર્થિંગમાંનું એક ! ત્યાં જ મહારાષ્ટ્રની એક મોટી નદી ભીમાનું પિચર આવેલું હતું ને પછી મારાથી ન જ રહી શકાયું. મે ગાડીના રસ્તે ન પહોંચતાં માથેરાનથી જ છેક ભીમાચ કર સુધી ચાલીને જવાનો નિશ્ચય કર્યો

નેરળથી ધ્યાન દિશામાં ચાલ ચાલ કરવા માંડ્યું. રસ્તામાં નાનાં નાનાં નદી, નાળાં ને નેસ આળ્યાં એક દિવસ અને એક રાત રસ્તામાં પસર કરી છેવટે સલાદિની તળેટીમાં પહોંચી તો ગયો જ હવે મે જોયું કે, કેવળ વાદળો લાગતી બી ત એ તો કાળમીઠ પથ્થરો ને લાનચોળ ગાડીનો—અધિત્વશા અને ઉપત્તિકાઓનો અમાપ શયિ હનો. મેં પાછળ જોયું તો સલાદિના મૂળમાંથી માથેરાન ને કોઠણપટ્ટી દેખાતાં બધે થયાં હતાં

એ તળેટીના નેસનું નામ વિસારે પડ્યું છે. પણ તેની યાદ મને સપૂર્ણ તાજ છે ને રહેશે ત્યાં એક જ દુકાન હતી આવા વાધ ખાધ જાય એવા અનુભવમાં છેક ઉત્તર ગુજરાતથી આવી હાટડી માંડનાર ગુજરાતીને ધન્યવાદ આપ્યા વગર ન રહેવાયું

રાત એ ગામડામાં ગણપતિમ દિરના ઝોટલા પર ગાળી દિદુસ્તાનનો એક મોટો પર્વત પોતાનું બધું ઐશ્વર્ય લઇને બાણમાં બેસે બેસે ગજનના તારાઓ સાથે અલકમલકની વાત કરી રહ્યો હતો પણ પછી તો એનેય બધે આવી, ને થાકે મને તો નિદ્રાવીના બોળામાં એવી સરસ રીતે પોહાડી દીધી કે સવારે ફૂકડાના છડીના પોહારોએ જ મારી આંખ પ્રકાશમાં જ ઉઘાડી .

પ્રકાશ થતામાં જ મે પર્વત પર ચડવા માંડ્યું મહારાષ્ટ્રમાં દેવદેવતાઓનું શુ પૂજનું ! નામમાત્ર પથ્થરને સિદ્ધ લગાડી દીધું એટલે મૂર્તિ બની જ જાય ચડતે ચડતે રસ્તામાં ચોતરા-ઓ પર કે ઝોડાના ઝુંડમાં આવા દેવતાઓ સિદ્ધરના બળે પોતાના અસ્તિત્વનો પડ્યો દેખાડ્યા વગર રહે જ શકે ? પછી મે તો ઝપટાળખંધ પગ ઉપાડ્યા માથેરાન તો હતો સડકવાળો એટલે એનું ચડાયું તો દોડી દોડીને ચડાય એવું, પણ આ તો જીલુ ચડાયું ! પગદંડીઓનું તો પૂજન જ શું ? એમનો તો મેજો જ ભમેનો ! રાષ્ટ્રના ક્રાંતિકામે કે મંત્રાંતિકાને મુખ્ય નેતા પહોંચી જાય કે મરાઠ જાય ત્યાર પછી સામે આવતા અનેક નેતાઓમાંથી કોની પાછળ ચાલવું ને કોને છોડવા એ નક્કી કરવામાં રાષ્ટ્ર ધડીભર મૂંચવાધ જાય એમ આ અનેક પગદંડીઓ જોઈ મુસાફર સહેજે

વિમાસણુમા પડી જાય, એવું જ માત્ર થયું જે બૂનથી ઉન્માર્ગે ચડી ગયા તે કૂંગ પ્રાણીના ઉદગમાં ફાગિયો થઇને જ પડીએ, અથવા તો અટવાયા જ કરીએ ! પર્વત પર થોડે સુધી ચડ્યા પછી અનેક પગદંડીઓની વિમાસણુમાંથી મુક્ત થવા માટે મેં ડાંગા હાથનો રસ્તો પકડ્યો તે એને જ આધારે આગળ ચાલવા માંડ્યું પછી તો પવન ખુદનુમા તાવા માંડ્યો, આસપાસનો પ્રદેશ સ્પષ્ટ દેખાવા લાગ્યો, મન પ્રવૃત્તિલન થયું, જંદરાશિ પ્રજાળના લાગ્યો, જાત જાતના પક્ષીઓ તે રંગબેરંગી પુષ્પોવાળી વનસ્પતિઓએ મન ઠારવા માંડ્યું જેમ જેમ પહાડ ચડતો જઈ તેમ તેમ એ તો વધતો જ જાય ! એક સિખર વટાવીએ ને એમ થાય કે બીમા હમણું જ પાણી ભરવા જતી દેખાશે પણ તુરત જ નિરાશ થવું પડે અને બીજો મોટો બીમ જેવો કુગર પહાડી વાળોને બેઠો જ હોય કે છાતી ઠાડીને ઊભો જ હોય ! મને થયું, ‘ સજ્જ ’ એ નામ આ ગિરિરાજની ફાઇલાએ યોગ્ય પાડ્યું નથી એને સજ્જને બદલે અસજ્જ જ કહેવો જોઇતો હતો.

એટલામાં રસ્તામા પવ તની ધાર ઉપર એક ઝૂંપડું દેખાયું બહાર એક મુરઘીના તાગળ જ પીછાં, લસણ કુમરીનાં છોલાંના ઢગલાં જેવા દેખાતાં સાફ થઇને પડ્યાં હતાં ને બહાર ઝાડીમાં ગાયો ચરતી હતી. એ ઝૂંપડીમાંથી એક ડાસો બહાર આવ્યો એણે ગળામાં માળાઓ પહેરી હતી, એક હાથમાં ભગવી ધન હતી, બીજામાં મજા હતાં. પાંડુગ દરિ ’ ની એની ખૂમનો પડયો પર્વતે પાડ્યો ને પછી બંને જણ સારું પડી ગયા એણે પહાડી મરાઠીમાં મને કંઈક કહ્યું, પણ હું કંઈ જાણું સમજું શક્યો નહિ ફક્ત ‘ સરજ ’ અને ‘ નીટ ’ એ બે શબ્દોના અર્થ એના હાથની ચંચા દ્વારા સમજાયા, અને નવી ભાષા શીખવામા સચાનો આ મૂક અભિનય એક પ્રાથમિક સાધન છે એવું પહેલવહેલું જ્ઞાન આ ધનવાળા પ્રોફેસરે કરાવ્યું એ તો પડી વધુ શેઠાયા વગર ‘ પાંડુગ દરિ, પાંડુગ દરિ ’ ની હાક મારતો ચાલ્યો ગયો, ને પર્વતે પણ એજરદમથી એ ધૂનને મળવી મૂકી.

ત્યાર પછી તો હું ભરજ ગલના પડ્યો હવે પર્વત પર નહિ પણ દીડ પર ચડી રહ્યો હતો સીધી કુદરતે જન વેતી દીવાલ, પર્વતદાખતી પીઠ ! પથ્થરો જરા જગા જસાઈ જઈ પગથિયા જેવું બન્યું હોય, અને માટીના થોડા ભાગ આવે એટલે વિગત વિશ્રામસ્થાન બની જવું પીઠ પાછળની ઊંડી કગડ તરફ જોઇએ તો ચક્કર આવે ને જો પડયા તો હાડકા ખડક જાન કે એવું ચૂંમું થઇ જાય એની શી ખાતરી ? એક મરાઠી કવિના શબ્દોમા કહીએ તો “ ફક્કે પર્વત ફક્કે દરી ! ”

એવા એક વિશ્રામસ્થાને મેં પૂઠ ફેલીને જોયું તો કોકણપટ્ટી સ્પષ્ટ દેખાવા માંડી હતી, માણસના શરીર પગનાં સફેદ કાઠનાં ધાખાં જેવાં તળાવડાં પણ નજરે પડતાં હતાં ને માથેગળ પણ લીલી સાલ બદલીને વાળળી દુપટ્ટો ઓઢીને બેઠેલો દેખાતો હતો.

ખૂબ તો દાવાનળની પેઠે સળગી રહી હતી, અને પર્વત તો વધે જ જતો હતો મને થયું કે, ‘ મેં જૂલ કરી ગાડીને રસ્તે ગયો હોત તો કે પછી પૂનાથી મેલગમાં ખુશીથી જઈ શકાત ’ એની ફાઇલાને સજ્જ હવે મને ખૂબ જ અસજ્જ લાગવા માંડ્યો એક પથ્થર પગ બેસી હું રડી પડ્યો શા માટે હું ઘર છોડીને આવ્યો ?

એ માઠ ને નિર્જન જ મલ ખૂબ જ ભય કર લાગવું હતું પણ મલકાતી નાનગઇને જોઇ મને કંઈક શાંતિ વળી જે તે વખતે મને મરાઠી આવડતું હોત તો હું એને જ ફેંકેલું

સાંગ સાંગ મે ! મૂઢ સફલ મજ, લાલું નકો તાઈ ।
તૂ મગિની, મી વંધુ, આપણ દોગાચો એક આઈ ॥
ગરીબ બનીચી રાનજાઈ તૂં, અનાય મી પાંથ ॥ ”

મારો અતર્ગત વિષાદ ટળી જઈ પાસેના ઝાડની ડાળીઓ પર બેસી રંગબેરંગી પખીઓ ગાવા લાગ્યા, ‘હે વટેમાર્ગ ! અમેયે અમારા માળાથી ટેટલેય દૂર આવી ચડ્યા છીએ અમારી પેટે ગા કલ્લોલ કર, ઊડ, આનંદિત થઈ જા । ’ એ સાલળી મને ફરી હિમત આવી નદીનું ટપકતું મૂળ જોવાની ઇચ્છાવાળા મે અંજોમાથી ટપકતાં આંસુ લૂછી નાખ્યાં, ને શરીર પર વહેવા માંડેલી સ્વેદજ નદીઓ પણ લોહી નાખી

વનવાસમાં ફૂટા રામને બિચારી શખરીએ ઓઠાં ભેર આપ્યાં માગે જેવા ‘ રખડતા રામ ’ ને ખુદ ભેરડીએ પોતાને હાથે ભેર આપ્યાં, કયાગીએ કયારા આપ્યાં એ બંને તો પોતાનાં ફળો સ્વાદ ગ્રણ્થી જ હતી એટલે ઓઠાં નહિ પણ અણુઅણુ જરાક જ આગળ ચાલનાં ઉદ્ધુ મગ ફળની આહુતિ માગે જઈરાગિનિમાં પડી ત્યારે મને કંઈક શાતા વળી અને સહેજે મને પેલા પ્રસિદ્ધ શબ્દો યાદ આગ્યા

‘ ચરન્વૈ મધુ વિન્દતિ, ચરન્સ્વાદુ ઉદુવમ્ । ’

ને પછી મજાક થઈ મે ચાવવાજ માંડ્યું કોકમ, સુરગી, લારગી, અજની રંગેર સુદર જુલોની હાથાદાર ઝાડીઓ આવવા લાગી બિમા પરતનું ચડાણ બધ થયું, ગોચરો દેખાવા માંડ્યાં, ને ભયારે મે ધટનાદ સાંભળ્યો ત્યારે તો મારા આનંદની ધૂધરીઓ ધમધી ઊડી

ઉવટે હું એક દરવાજામાં પેટો પેગતાં જ પથ્થરની અનેક મૂર્તિઓનાં દર્શન થયાં પર્વત વતી એમણે આવમાગ આપ્યો સલાદિની કોકણ બાલુની પીઠ પૂરી થઈ હતી અને હું બીમા-શ કરના શિખર પર આવી ગયો હતો ત્યાં અનેક વિશ્રામસ્થાનો નોંધ કવિ વડઅવધાની નીચેની વક્તિઓ જીલ પર નમવા લાગી

“ Ah calm me ! restore me ! And dry up my tears,

On thy high mountain platforms. Where morn first appears ”

સલાદિના ધણાં શિખરો અને ખાસ કરીને શિવાજી મહારાજના કિલ્લા હું પગે ચાલીને ચડ્યો છું પરંતુ એ નધારમા બીમાશ કરના આ કોકણ બાલુના અને વિશાળ મટના ચડાણથી તો મારા દાંત ગગડી ગયા છે છતાં એ કાગળી તપથ્થરની પરિણામે આદ્યુત દરયો અને વિરલ અંતિદાસિક સ્થાનો જેવા મળ્યાં છે

નાણેધાટ અને ભોગધાટ કોકણ રસ્તે મહારાષ્ટ્રમાં જવાના રાજમાર્ગો પેટીના બે-અને એ રાજમાર્ગોની વચ્ચેથી નીકળતી અને વહેતી નદીઓમાં બીમા એ સૌથી મોટી બીજી બીમા, કૂંડી, મીના, ઘેડ, ઈંદ્રાયણી વગેરે આ બે ધાટો વચ્ચેથી નીકળી આગળ ઉપર તો બીમાને જ મળવાની અને બીમા ઉવટે કૂંચાનો સાથ લેવાની નદીની કિશોરાવસ્થાની રમતો જોવામાં ખૂબ જ આનંદ આવે છે, પણ એ જોવાના આખોના તલસાટને થઈ ને બૂખે દગવી નાખ્યો વૃક્ષ નીચેથી ગતજી સમેટતે સમેટતે મને થયું, ‘આ સ્થાનોની બીજી દત્તકથાઓ ગમે તે હો, પણ ખરી વાત તો એવી હોવી જોઈએ કે કુતીના પુત્ર બામે અહીં જ આવી મુધાદેરીની આગધના કરી દશે ને

પરિણામે એના વૈશ્વાનર વડવાનલ કે દાવાનલ જેવો પ્રદીપ્ત થયો હશે ! ' અને એ તપશ્ચર્યાના પ્રતિક તરીકે બીમાશ કરની સ્થાપના થઇ હશે ! અહીંથી ને અનુચિવાળને બીમાશ કર મોકલી દેવા જોઇ મેં.

પણ મારે તો બીમાનો આઘપ્રવાહ જોવો હતો તેથી સંધિ ત્યાં ગયો, નાહ્યો, નદી માં રહી હતી એ મધુર મધુર સ્તોત્ર સાંભળ્યું ને પછી બીમાશ કરના બંને દેવલોમા જઇ નમસ્કાર કર્યા

“ ય ઢાકિનાશાકિનિકાસમાજે નિપેવ્યમાણ વિશિષ્ઠા શનેશ્વ ।

સદૈવ ભીમાદિપદ્મસિદ્ધં ત શકર મક્તહિતં નમામિ । ”

પાસેના નાથ બાવાના મઠમાં જઇ પડાવ નાખ્યો હું તો બીમાને ઘેર દર્શનાર્થે આવ્યો હતો ને દયાળુ નદીએ નાથ મહારાજને ત્યાં મારા જમવાની તૈયારી કરી રાખી હતી

“ આ ગયે લાઇ આવ્યો, રસોઇ તૈયાર છે ” મહારાજ કે ઇકે યુગ યુગથી આજખતા હોય એટલા ગ્રેમથી એમણે મારા જેવા રક્ત માણસનું સ્વાગત કર્યું

નાની સ્ટેન ગળમાથી શત્રુ પર નાના ગોળા છોડવાના હોય એવડા જ લાકુ પીરસનારીના કાચમાંથી જ્યાં છૂટવા માડ્યા એટલે ફાટ્યા બિચારીનું શું ગળું ? એ યુદ્ધ પછી વિજયી થઇ હું બીમા ને બીમાશ કર વિધે વાતો સાંભળવા બેઠો

બીમા ને બીમાશ કર વિધે જે બે દતકયાઓ છે તેમાંથી એક બીમા મહાદેવના પ્ર માથી જ પ્રગટી એમ જણાવે છે વાત આમ છે

“ શકર અને ત્રિપુરામુર વચ્ચે યુદ્ધ થયું તેમાં એ અસુરનો વધ કર્યા પછી શકર ચાકીને બેઠો હતા. એવામાં બન્યું હતું એમ કે અયોધ્યાનો રાજા બીમક તપ તપવા આવેલો એણે શિકારમા હરણ૩૫ ધારણ કરેલા ઋષિએને ધાયલ કરેલા તે પાપના પ્રાયશ્ચિત્તથી તપતો હતો શકરે એને માંથી આપી ને વરદાન પણ આપ્યું બીમકે માગ્યું, ‘ આપના લગ્નમરે હજુયે જે પરસેવો વળેલો છે તેમાંથી માનવકલ્યાણ માટે એક નદી બની જાયો ’ લગવાન શકરે ‘તથાસ્તુ’ કહ્યું ને બીમા પ્રગટ થઇ ”

બીજી વાત એવી છે કે, “ ચૌદમી સદીના મધ્ય ભાગમાં આ રથન પ્રસિદ્ધિમાં આવ્યું. ભટ્ટીરાવ નામનો કોઇક એક માણસ આ સ્થાને લાકડાં કાપતો હતો, તે વખતે એક વૃક્ષમાંથી લોહી નીકળતું જોયું એટલે પાસે જ ચઢતી પોતાની ગાય આણી એણે એના દૂધની ધારા એ ઝાડના ધા ઉપર કરી એટલે તે રક્ત બધું થઇ ગયું અને એક જ રાતમાં ધા રૂઝાઈ ગયો એ વૃક્ષમાંથી બીમાશ કરતું બાણ પ્રગટ થયું, અને ભટ્ટીરાવે તે જ જગ્યાએ દેવળ બાંધ્યું ”

આ પ્રાચીન દેવળ તો આજે હજી અવસ્થામાં છે આ દેવળની બહાર ૩-૪ હરવેટનો મોટો ધનુષ્યરના થાંભલાને ટેકે મૂકેલા લોખંડના સળિયા પર લટકાવવામાં આવેલો છે એ પટની ને એ ઘંટ પરની ‘વર્ણિન મેરી’ અને કોસની પણ લોકો પૂજા કરે છે ધ સ ૧૭૩૯ માં કલ્યાણ પાસેનું તાસિદ મસાહાઓએ છતી લીધું ત્યારે કોઇ પોચુંગીઝ ચર્યમાંથી આ ઘટ ઉપાડી આવ્યો હશે પાસે નવું મંદિર છે તે નાના ફડનવીસે બધાવવા માડેલું ને તેના મગજ પછી તેની વિધવાએ પૂર કરાવ્યું તેમા પચમુખી મહાદેવ ને પ્રચલ ઘોઠિયો છે

એ બધાં સ્થાનો, પ્રચંડ પર્વત, વનશ્રી તથા શીમાની બાળલીલાથી માડીને તે યૌવનાવસ્થા સુધીની ત્રિવિધ લીલાનાં સ્થાનો જોઈ લીધા પછી મને થયું, જે સલાદ્રિના આ શિખર પરથી અને બીમાસંકર મહાદેવના યાત્રાસ્થાનેથી બીમાને ઉપાડી લઇએ તો ? તો ? હૃદયોર્મિ વગરના જડ માણસના જેવી એ મનનેની રિચ્છિત થાય, નેથી જ કવિએ કહ્યું છે ને

“ અહો કવિચે કુલ અપ્રસિદ્ધ, હોઈ કવોળ્યા કવને પ્રસિદ્ધ ।

તમા નદાંચા ડગમચલાલા નદામુલે ગૌરવ લાભ જાલા ॥ ”

વાતો સામળી ઉઠ્યો ત્યારે યાક ગિતરી ગયો હતો અને બૂખ શાંત પડી ગઇ હતી હવે હું શ્વશુગૃહે જતો બીમાને જોવા માટે ગયો પિતાને ઘેરથી સાસરે જવા નાંકળેલી કન્યા દુખી હૃદયે ધરની નિસર્ણીઓ ગિતરતી હતી. એણે સોજે શ્વશુમાર સંભળ્યા હતા. લાલ કિનારીનો લીલી સાડી પહેરેલી બીમાને સો વિદાય આપી ગયા હતા એને જોઇ મને કપ્પ ને શકુતલા યાદ આવ્યાં સલાદ્રિ પશુ દુષ્વતી જેમ લાડીલી દીકરીને વિદાય આપતે આપતે ગળગળો યર્ષ ગયો હતો, પખીઓ લલિત છદ માતા હતાં, વેદીઓ ને વૃક્ષો એને પુષ્પોપી વધાવી રહ્યાં હતાં

બીમાએ પિતાની ડેવી સુધી આવી ધર તરફ મોં ફરી જે સ્થાને પોતે જન્મ લીધો, બાળપણનાં તોફાનો કર્યાં, તે સ્થાન પાણી જાંટી આશીર્વાદ આપ્યા, નમસ્કાર કર્યાં ને આમુખરી અગ્નિ વિદાય લીધી ત્યાં બે બાળુએ ઊગેલ પાગારા ને શીમજાનાં લાલચટક પુષ્પો જોઇ મને થયું, ‘ હવે, બીમાએ સલાદ્રિની સાથે કુકુમના યાત્રા પશુ માર્યા ! ’ વૃક્ષોની ગાદ કુજોથી ઊવાયલી ખીલુમાં પૂર્વ દિશા તરફ ચાલી જતો પાણીની એ તન્વગીને હું જોતો જ રહ્યો. ધડીક-માં એ વૃક્ષો પાછળ કે મોટા પથ્થરો પાછળ ઝડપ થતી ને પાછો દેખાતો હતો એ દૂર દૂર સઘન ધટામાં સમૂહગી દેખાતો બધ યર્ષ ત્યારે સૌ પાછા વળતાં જણાયાં પશુ હું તો પછી બાળુ પરના ઊંચા કુગર પર ચડી ગયો ને દૂર દૂર દષ્ટિ માંડી, તો શું જોયું ?

વૃક્ષોની ધટા પૂરી યર્ષ ગઈ હતી, પર્વતની ખીણ પશુ પાછળ રહી ગઇ હતી, બીમા એ પોગમથિ બહાર નીકળી ગઇ હતી પીર્ગાં મેદાનો દૂર દૂર સુધી દ્રેલાપેલાં હતાં. ત્યાં ફરી વાર એ અટકી ગઈ, પીઠ ફેરવી માતા, પિતા ને પિયરના ઋણને પુન પુન યાદ કરી નમસ્કાર કર્યાં એને લઈ જવા માટે તો મોટો રથ ત્યાં ઊભો હતો એક બાણુ પતિગૃહે જવાની હોય હતી, ખીજ તરફ પિતાનું ધર દ મેથને માટે હોડવાનો વિષદ હતો એક ક્ષણમાં એણે ઠેકુ વજ્ર જેવું ફરી લીધું ને પાસે ઊભેલા રથમાં ચડી ગઇ બીમા બીમગથી બની ને પછી તો પાણીના રથના એ ઘોડા મહા-રાષ્ટ્રની ભૂમિને મેદતા જોસમેર પૂર્વમાં દોડવા લાગ્યા

ચારેક વાગ્યા હતા મોટર મજે તો સીધા પૂના જ ચાલ્યા જવું હતું પણ આગળ ‘ધોઠ’ નદીના દર્શન કરવું બાંધ્ય હજી એટલે એ તો ન જ મળી ને મે તો ચાલવા માંડ્યું કર્યાં ? જેમ જવાય એમ મુગ હોડવા પછી નદી કર્યાં પોતાનો રસ્તો નિષ્પત્ત-ફરીને જ દોડે છે ? જે માગે જવાય તે તરફ વહેતી એ એક જ લક્ષ્ય નજે છે સાગરને મળવું હવે મારું લક્ષ્ય હતું પૂના તેથી નાથ જુવાના તાર્કાં છતાં હું ન જ રોકાયો, ‘ જવાશે તેમ જઇય ’ મે મનમાં નક્ક કર્યું

ફરી ચાલવા માંડ્યું ચાલતે ચાલતે ધર સંભરવા લગ્યું ને અખંખાથી વળી પાછાં અશ્રુ ગરી પડ્યાં બીમાનું પિયર તો પાછળ રહી ગયું ને માગ પગ તો જાહેરી તરફ સડસડાટ ચાલવા લાગ્યા *

‘ શિશુ અને સાદિય ’ માયા

— શિવરાકર પ્રાણશકર શુક્લ.

ધર્તિંગિયા દવાઓ

ઉપર્યુકત લેખના સગવડમાં એક દાકતરે મારી જાણુ માટે ઐટલિટનમાં વર્તમાનપત્રોના માલિકોના સથે નીચે મુજબ પત્રાર કરેલા હતાવની એક નકલ મારા પર મોકલી છે

“ ૧ મૂત્રાશયનું દરદ, કેન્સર, ક્ષય, મીઠી પેશાબ, ફેફસું (અપરમાર), ખેચ (આંકડી), કોર્નેલિયો પરનો કાબૂ જવો, ગંઠાક ગંધેના રનાયુઓ, સંધિનાં દરદ, ચહેરા પરનો ક્ષય, લકવા, અથવા ગંધ પડેલો અટકાવ, સારણગાંઠ, અધાપો, દાડકાં ૨ ધિવા અને ગૂર્જાપાત કરાવવા માટેની અથવા વ્યભિચારને લગતી કુટેવોને મટાડવા માટે કે આ કુટેવોથી થતા કોષપણુ દરદ માટે અકસીડ છે એવો દાવો કરનારી દવાઓની જાહેરાતો લેવામાં આવશે નહિ

“ ૨ પતંગવહારથી ઉપચારો જતાવવાના અથવા એ વિશે સલાહ આપવાના હેતુથી કોષપણુ જાહેરખબર આપનાર, છાંટેલાં પત્રક દ્વારા, મોકલેલો કે એની જાહેરાતમાં કોષ પણુ રોગને પારખવાનું અથવા કે કોષપણુ માણસના રોગના લક્ષણોનો હેતુલ શ્વીકારવાનું માથે લેતો હોય તેની જાહેરખબર લેવામાં આવશે નહિ

“ ૩, લખનારના ખરેખરા વિચારોની મર્યાદામાં રહેલા હોય તે સિવાયના, અથવા પ્રમાણિત બ્રિટિશ દાકતર સિવાયના કોઈ બીજા દાકતરે આપેલા પ્રમાણપત્રવાળી જાહેરખબર લેવામાં આવશે નહિ

“ ૪, જેટો ખ્યાલ ઉપજાવવા માટે ભાવ બગાડીને ચીતરેલાં અથવા રજનું ગજ જનાવનારા ચિત્રોવાળી જાહેરખબરને લેવામાં આવશે નહિ

“ ૫ કોષ પણુ ઇસ્પતાલમાં અથવા અધિકાર ધરાવનારા રથાને લેવાય થયેલી એ દવા છે એવો ભાવ ઉત્પન્ન કરનારી અથવા જણાવેલા ઉપયોગ માટે દવા જનાવનારને જાહેરાત કરેલી પોતાની માલકીની દવાને બદલે બીજી કોષની દવાની જાહેરખબરની ખાખતમાં જ્યાં સુધી જાહેર ખબર આપનાર એવી ઇસ્પતાલનું અથવા અધિકાર ધરાવનારના રથાનનું પ્રમાણપત્ર મેળવ્યું છે એવી ખાતરી ન આપે, ત્યાંસુધી એવી જાહેરખબર લેવામાં આવશે નહિ ”

“ ઐટલિટનમાં દાહ બધાં વર્તમાનપત્રો આ નિયમોનું પાલન કરે છે. વળી જરૂર પડે તો આવી જાહેરખબરની દાકતરો તપાસ માટે અને જાહેરાત કમિશન માલને રાસાયણિક પૃથક્કણુ માટે મોકલવામાં આવે છે ”

“ આપણા દેશમાં અ.વ. કઈક વર્તમાનપત્રોના માલિકો અથવા તો સંસ્કાર એ જાતનો કાચો હરી પગનાં જરે તો ગરીબ અને અજ્ઞાન જનતાનાં કરોડો રૂપિયા આવી ખોટી જાહેરખબરોથી દેખાઈને ખરચાતા અટકી જશે લોકોની અજ્ઞાનતાનો લાભ લઈ આ દેવમાં જાહેર ખબરો માગ-ફન ધણે કરનારા એટલા હુતારા વધી પડ્યા છે કે જે માત્ર ગરીબ અને અજ્ઞાન પ્રજાને પૈમાની જ નહિ પણ કોષ કોઈ વખત એમની તદુરસ્તીને પણ હાનિ પડે છે

“ ૬ ક્ષય રોગની ઇસ્પતાલને વીક મેડિકલ એસિસ્ટન્ટ છું. મારા અધિધાર વર્ષના

અનુભવે મને આવા અનેક દાખલાઓ જોવાના મળ્યા છે. જાહેરખપ્પોથી દોરવાઈ અગાન પ્રેમ દુષ્કરોગ સારો કરવા માટે આવા ધુતારાઓની પામે જાય છે અથવા મોંવા બાવની દવાઓ ખરીદે છે છ આઠ મહિના ગિજાષ પોતાની પામે હોય તે જલુ જ આવા ધુતારાઓને આપી દઇ રિયાતી દાવતમાં ધરિપતાવમાં આવે છે આ જાતના ધુતારાઓ કેટલાક માણુઓ ૫ સે પૈસા લઇ ખોટા સર્ટિફિકેટ લખાવે છે કે એમનો રોગ ઘોઘાક જ દિવસોમાં, જે મહાન દાકતરોયો સારો ન થયો તે આવાની દવાથી સારો થઈ ગયો જે વર્તમાનગ્રોનો સાથ આ લોકોને ન હોય તો અગાન અને ગરીબ પ્રેમ પર તાગડધિન્ના કરતા આવા ધુતારાઓની કમાણીનો માર્ગ સદતર બંધ થઇ જાય ’

દાકતરની પેઠે દુ પશુ આશા ગણુ છુ કે આપણા વર્તમાનપત્રોના માલિકો પણ સિટિસ વર્તમાનપત્રોનો પ્રણાલિકાએ લીધેનો માર્ગ અનુસરશે સગારે પશુ આ માખતમાં જાને રસ લેવો જોઇએ અને ખોટી અને ખગમ જાહેરખપ્પોને અટકાવવા જરૂરી પગલા લેવા જોઇએ *
[“દરિદ્રજનકુ”]

—કિશોરનાલ મશાફાળા

સર્વોદયની ભાવના

ખીજાને ઉપયોગી થવાય એ રીતે જીવવાની કળાનુ નામ સર્વોદય એવી ભાવનાવાળો માણુસ પોતે લે તે કરતા સમાજને વધારે આપશે.

આજે ભાષાનો સર્વોદય ખૂબ ખૂબ થઈ રહ્યો છે પણ આપણને જીવનનો સર્વોદયની જરૂર છે જીવનમાં સર્વોદય લાવવાને શું કરવું જોઇએ ?

(૧) જરૂર પૂરવું વાપરે, અને જગતના વધુમાં વધુ સેવા કરે

(૨) ખાતા, પીતા, સૂતા, જાગતા બેસતા પોતાના નાનામાં નાના વર્તનથી પણ ખીજાને દુ ખ ન થાય તેની કાળજી રાખે

(૩) જોછામાં જોછા સમયમાં વધુમાં વધુ કામ કરે તે જોછાસ અને વ્યવસ્થિત રીતે વિચારે, બોલે અને જીવે

(૪) તે સાદી અને સસ્કારી ભાષા વાપરે —શ્રી. રવિશંકર મહારાજ

* જરૂરનો લેખ અમે ગુજરાતના સિટ અને અમરવત સામસિંચોનો દરોજના “પ્રજાપતિ” સાપ્તાહિકમાંથી ઉતાર્યો છે

જે પૃથ્થક એ લેખ છપાયો છે તેની વટન બાબુમાં જ અંતિઓની મુજબ, કોડશાસ્ત્ર (સચિત) પત્રિકાની એકાંતમાં લેવા લાયક કામવિજ્ઞાનથી ભરપૂર, ખજાલના લાદુ વગેરે પુસ્તકોની તેમજ પાંચાની આસ દવા વગેરે વગેરે લખે છપાયે છે. વત્રી ખાતુ અને લખ ખાતુ બન્ને જુદા ખાતુના પત્રિકામાં આવું બનીજ નહ તે સ્વાભાવિક છે, છતાં સપાદકની કાળજી આવી વસ્તુને જરૂર મુધારી રાશે

—તત્રો “પુસ્તકાલય”

અમેરિકન કુમારોની અપરાધવૃત્તિ

(એક માનસશાસ્ત્રીય ચર્ચા) -

એક વખત ચાર છોકરા અને સાથે ૧૫ વર્ષની વયના જેકને પણ મોટરકારની ચોરી કરવાના આગેપસર પોલિસે પકડ્યો. જેક નહોતો બોટ અને નહોતો રખડુ 'ધર્મનિષ્ઠ' કુટુંબમાં એ ઊછર્યો હતો. વડીલજનોની આમન્યા પાળવાનું તે શીખ્યો હતો. ત્યારે જેકમાં ગુનાહિત વૃત્તિ આવી કેમ? વાત એમ હતી કે, જેકને અને તેના સાથીઓને નિશાળ ગમતી ન હતી, એટલે ઘે થી નીકળી બહાર નાસી જવાને તેઓએ આ સાહસ ધૃત્યું હતું. આમ કરવામાં તેઓ કાંઈ ખોટું કરે છે એમ પણ તેમને લાગ્યું ન હતું.

જેક અને તેના સાથીઓ પર કેમ કરવામાં આવ્યો પણ કેસ ચાલે તે પહેલાં તેમને ન્યુયોર્કના 'યૂથહાઉસ'માં રાખવામાં આવ્યા. જેક અહીં વગર સકાએ બીજા સઘળા છોકરાઓ સાથે છૂટયા હળીમળી ગયો. પોતાનો નિવાસખંડ ચોખ્ખો તે વ્યવસ્થિત રાખતો, ને બીજા જોડે પૈત્રી બાંધી સલાયક બનતો. જેક મુદ્દલ ઉધમાતિયો ન હતો. એ શુદ્ધિશાળી વિદ્યાર્થી હતો. એના પિતા કે ઈક સખત માણસ હતા, પણ એ તો ગુજરી ગયા હતા. પિતા ગયા બાદ જેકને પિતાનું સ્થાન સાચવે એવો વડીલ જોડો હતો. શાળામાં જે શિક્ષકો વચ્ચે એ હતો. તેઓમાંથી કોઈ તેનું વત્સલ વડીલજન થાય એવું મળ્યું નહિ. પરિણામે તેને નિશાળ ઉપર ઘૃણા થઈ તે સાથે જ જેક ખરામ સોબતીજોમાં લાગ્યો અને ધરે પણ એની સ્થિતિ સુગંધિત ન હોવાથી તે એ ટાળકીનો નામક બન્યો અને મોટી મોટી પણ ખોટી બકાશ મારવા લાગ્યો.

ગુનાનું પ્રમાણ

માનસશાસ્ત્રીઓ કહે છે કે બાળકમાં ગુનાહિત વૃત્તિ જેવી કાંઈ ચીજ નથી, એકસરખાં લક્ષણ નથી, એટલે તેની એકસરખી ચિન્તિસા કે નિદાન થઈ શકે એમ નથી. તમે વ્યક્તિગત રીતે અમુક બાળગુનેગારની સારવાર કરી શકો છો, પણ બાળગુનેગારીની કરી શકો નહિ. બાળગુનેગારીના સામાન્ય કારણોનો ઉપચાર લઈ શકો અને તે પણ પૂરી રીતે એ કારણોને કાઢી શકાતા નથી એટલા માટે બાળકને ગુનાહિત વૃત્તિનું બનવાની તક મળે તે પહેલાં તમારે એનું ખાસ ધ્યાન રાખવું જોઈએ.

અઢાર વર્ષના છોકરાઓમાં પીધેલી હાલતમાં મોટર ચલાવવાના ગુનાનું પ્રમાણ બેવડા-ત્રણ છે, હુમલાખોરીના ગુના માટે પકડાયેલાનું પ્રમાણ ૭૨ ટકાની ટોચે પહોંચ્યું છે, અત્યાચારનું ૭૦ ટકા પર, મોટરચોરીનું ૫૫ ટકા પર, આપઘાતનું ૪૮ ટકાએ અને લૂટનું ૩૯ ટકાએ. અતીતિનું જીવન જીવનારી કન્યાઓની સંખ્યા ૧૯૪૧ માં હતી તેના કરતાં ૧૯૪૬ માં ત્રણ ગણી થઈ છે. ઊછરતી પેઢી ખરાબ રહેતી ન બન્યે તે માટે દરેક સંસ્થાન ઝડપી પગતા લઈ રહ્યું છે. પરંતુ મોટી મુશ્કેલી તો એ છે કે, આ ગુનાહિત વૃત્તિ એક જટિલ સમસ્યા બની છે, કારણ કે વૃત્તિ માનવસ્વભાવ જેટલીજ વિવિધ અને વિચિત્ર છે.

જેમ પિતાનું વાત્સલ્ય ન મળવાથી જેક શુનાદિન વૃત્તિને બન્યો, તેમ જેક તેનો માતાના ક્રોધાવેગને લીધે તેવો થયો તેના પિતા પીધેલી દાહતમા આવે અને છોકરાં તથા પત્નીને પીટવા માટે અને તેની પત્ની આત્મરક્ષા ખાતર તેની સામે છરી અને ચપ્પુ ફેકે.

આર્થરની બાળતરમાં એમ બન્યું કે, તે હતો ઉચાઈમાં તાડના ત્રીજા ભાગ જેવો, પાતળા બાધાનો, અને ગળાના દરદને લીધે તેના સાદ તીણો થયેલો, પરિણામે એ પોતાના દોરતો સાથે દળીમળી શકતો ન હોવાથી રખડેલ બની ગયો. છુમી મા અને બાપ વચ્ચે ત્રિદંકુલ લટકતા મેળમા ફસાઈ પડ્યો હતો તેની મા બીજા સાથે રહેતી હતી અને તેના બાપ બીજા બાઈનું ધર માંડીને બેઠો હતો. હેન્ડને કિસ્સો વળી અજમ હતો. તેના સાચો પિતા બીજો હતો ને તે માતાનો કાયદેસરનો પુત્ર ન હોવાથી તેને દત્તક લેવામાં આવ્યો હતો.

સાચો ઉપાય

આ બાળશુનેશારી શાળાએ જવાની ઉંમર થતાં પહેલાં ચરૂ થઈ હતી અને તેના જન્મ તથા ઉછેર ગૃહજીવનમાં થતાં દર્તા અલખત, આ ઉપરથી એમ માની લેવાનું નથી કે, બધા મામ પો હીણા ચરિત્રના હોય છે અથવા તો બાળકોના ઉછેરમાં બેદરકાર રહે છે માનસવિદો કહે છે કે, બાળકોના શુભા માટે માબાપોને દડવા એ વાજબી નથી, પરંતુ નુકસાનકારક છે તેઓ એમ માને છે કે, મંદા લત્તાઓ સુધારવામાં આવે, ગરીબાઈને ઓછી કરવામાં આવે, સારી શાળાઓ બાળબગીચાઓ અને રમતગમતના મેદાનો વધારવામાં આવે તો બાળકોની શુભાદિત વૃત્તિ આપમેળે ઓછી થઈ જાય શાળાએ જવાની ઉંમર પહેલાં કોઈ નાગક દ મેદાને માટે બગડા જવું નથી, તેમ તેને આડે માર્ગે જતાં પૂરી રીતે બચાવો પણ શકાય નથી, પણ તેઓ એમ જરૂર માને છે કે, સારું ધરસુખ મળે અને બાલ વાતાવરણને સુધારાય તો બાળકની અપવૃત્તિઓને યમાવી, વાળી કે સુધારી શકાય છે એમ સાબિત થયું છે કે, દર સો બાળકોએ ૮૫ બાળકો ખરાબ થવાનું મુખ્ય કારણ ખરાબ ગૃહજીવન હોય છે માતાપિતાની ક્રુરતા અને કલેશ બાલમાનસમાં અણધાર્યો પ્રત્યાઘાત કરતા હોય છે, મામાપ અને બાળકના કથળેલા સબ્ધ ઘણાં અનિષ્ટાનું મૂળ બને છે બીજા કારણોમાં આર્થિક દારિદ્ર્ય ૩૧ ટકા, મંદ શુદ્ધિ ૨૪ ટકા, તદુરસ્તીની કુટેવો ૨૫ ટકા અને સંદેહ ૨૩ ટકા જવાબદાર હોય છે મંદા લત્તાઓ નાણુદ કાય અને વન ઉપવનો તથા રમતગમતનાં મેદાનોની સખ્યા વધે તો આ બાળશુનાદિત વૃત્તિ પ્રવૃત્તિ છેક ઓછી થઈ જાય એમ છે ગરીબી દળે તો બાળકો ચોક્કસ સારા થાય, ને કે આ બધા ઉપાયો પૂરતા છે એમ તો કહી શકાય તેમ નથી

(' નવન વિદ્યાલય ' માંથી)

નવ પ્રકારના ગુણો

(૧) મોરવ સાથે મિલનસારપણ	(૬) નમ્રતા સાથે ૨૫૬ વક્રવત
(૨) દડના સાથે વિનયશુદ્ધતા	(૭) વિવેક સાથે સદગ્ર ઉપેક્ષા
(૩) વિનય સાથે આખાગોલાપણ	(૮) સચ્ચાઈ સાથે દિગ્મત
(૪) સાવધાનતા સાથે ગગ્ગાગ્ગની કુશળતા	(૯) ન્યાય સાથે વીગતા
(૫) દિગ્મત સાથે શાંતિ	—કાન્દ્યુશિષ્યસ

રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. પદ્મભી સીતારામૈયા

આપણા નવા રાષ્ટ્રપતિ ડૉ. પદ્મભી સીતારામૈયા કેમ્બ્રિજના એક જૂના ભોગી છે. રાષ્ટ્રીય મહાસભા અથવા કે એસના આશરે નીચે માધીજીએ ઉપારેલી આઝાદી માટેની લડતમાં તેમને મળેલા ગણ્યાગાંઠિયા સુનદા સાથીઓમાંના તેઓ એક છે. ૧૯૨૦માં તે ગાધીજીના સમાગમમાં આવ્યા અને સ્વરાજ માટેની લડતમાં એમની સાથે 'અપલાબ્ધ', ત્યારથી માંડીને છેવટ સુધી રાષ્ટ્રીય લડતની અનેક તડકીછાપડીઓમાં તેમ જ હસોડીના પ્રસંગોએ તે નિઘાપૂર્વક અને અડગપણે ગાધીજીને વળગી રહ્યા, આઝાદીની ચળવળમાં આગળ પડતો ભાગ લીધો, કષ્ટો સહન કર્યા, કારાવાસ વેઠ્યા તથા પરાધીન દેશમાં દેશભક્તિના યુના માટે જે કષ્ટ વેઠવું પડે તે તે હસતે મેળે વેઠ્યું.

પણ ડૉ. પદ્મભીએ દેશસેવાની દાક્ષા તો તેઓ ગાધીજીના સંસર્ગમાં આવ્યા તે પહેલાં એટલે કે ૧૯૧૬ની સાલથી લીધી હતી એ વખતે તે આંધ્ર પ્રાંતના મજીનીપટ્ટમ શહેરમાં દાકતરનો ધધો કરતા હતા એમનો ધધો લીધોતો ચાલતો હતો અને તેમાં તેમને સારી પેઢે કમાણી થતી હતી પરંતુ ધનભક્તિ કરતા તેમની દેશભક્તિ વધારે પ્રબળ નીવડી પરિણામે ૧૯૧૬ના સાલમાં દાકતરના ધધાને તેમણે કાચમરે માટે રામરામ કર્યા અને દેહના શોગાના ઉપાય કરવા કરતાં માણસના આત્માને હજુનારા શુભાશીના મહારોગના નિવારણને અર્થે દેશસેવાના કાર્યમાં તેમણે અપલાબ્ધ ત્યારથી માંડીને આજ સુધી એકધારી રીતે તે અહોનિશ દેશસેવાના કાર્યમાં મડયા રહ્યા છે એટલે તેમને કેમિસની જથ્થપુરની બેઠકના પ્રમુખ ચૂટીને દેશ પોતાના એક સુનદા સેવકનું બહુમાન થયું છે અને તેમની લાંબી દેશસેવાની કદર ખૂણ છે. ડૉ. પદ્મભીએ પાછળના કેટલાંક વર્ષો દરમિયાન વિશેષ લક્ષ રાજસ્થાનની પ્રજાના હિંદુઓની બાબતમાં આપ્યું હતું એ જોતાં, દેશ આઝાદ થયાને કારણે રાજસ્થાની પ્રદેશમાં પહેલી જ વાર મળેલી કેમિસની બેઠકના પ્રમુખ તરીકે તેમની વરણી કરવામાં આવી એ પણ એક સારો સુયોગ ગણાય.

ડૉ. પદ્મભીનો જન્મ ૧૮૮૭ની સાલના ૨૪મી નવેમ્બરે એક ગરીબ જાતિના કુટુંબમાં થયો હતો. એમનું બાળપણ અતિશય ગરીબાઈમાં ગયું હતું બાલ્યવાને માટે ચોપડીઓ ખરીદવાના શ્રેણી એમને મળતા નહોતા તથા સાત વરસ સુધી તેમને માત્ર એક પહેરણ પર જ ચલાવવું પડ્યું હતું, એ હકીકત પરથી તેમની ગરીબાઈ કેવી કારમી હશે એનો ખ્યાલ આવી ચકશે પણ પદ્મભીની શુદ્ધિ અતિ સતેજ હતી હરીશંકરની પરીક્ષાઓમાં એમને સિધ્ધવૃત્તિઓ મેળવી એમણે પોતાનો અભ્યાસ આગળ ને આગળ ચલાવે ગયો, અને તે દાકતર થયા.

દાકતર થયા પછી ૧૯૦૬ની સાલમાં મજીનીપટ્ટમ શહેરમાં તેમણે પોતાનો ધધો ચાર ક્ષેત્રો એ જ સાલમાં તેઓ એ વખતે ચાર થયેલી સ્વદેશીની ચળવળની અસર નીચે આવ્યા અને તેમને દેશસેવાનો રંગ લાગ્યો. આથી દાકતરનો ધધો કરતા કરતા પણ તે કષ્ટ ને કષ્ટ જાહેર પ્રવૃત્તિ કરતા રહેતા હતા. આ રીતે ૧૯૧૦ની સાલમાં આંધ્ર પ્રાંતીય (એટલે રાષ્ટ્રીય)

કલાશાલા' નામની ઉચ્ચ શિક્ષણ માટેની એક કેળવણીની સંસ્થા કાઢવામાં તેમણે આગળપડતો ભાગ લીધો. એ સંસ્થા યુનીવર્સિટી કે સરકારના અકુચથી સંપૂર્ણપણે મુક્ત હતી. આમ, અસહકારને કાં જે ૧૯૨૦ની સાલમાં યુજ્જ્વલ વિદ્યાપીઠ, તિલક વિદ્યાપીઠ તથા કાશી વિદ્યાપીઠ જેવી રાષ્ટ્રીય કેળવણીની સંસ્થાઓની તે પુરોગામી ગણી શકાય. ૧૯૧૨ની સાનમાં 'નેશનલ એન્યુફ્રેશન' એટલે કે રાષ્ટ્રીય શિક્ષણ નામનું અને ૧૯૧૩ની માસમાં 'ઇન્ડિયન નેશનાલિઝમ' એટલે કે હિંદની રાષ્ટ્રીય ભાવના એ નામનું પુસ્તક તેમણે લખ્યું. ૧૯૧૬ની સાનમાં ભાષાવાર પ્રાન્તો પાઠવાની દિમાયત કરતું એક પુસ્તક પણ તેમણે લખ્યું. ૧૯૨૦ની સાલમાં કોંગ્રેસે ભાષાવાર પ્રાન્તોની રચનાના સિદ્ધાંતો સ્વીકાર કર્યો અને પ્રાન્ત પ્રાન્તિક સમિતિઓની રચના ભાષાને ધોરણે કરી, એ જોતાં ડૉ. પટ્ટાભીની દિમાયત સફળ નીવડી અથવા માન્ય થઈ એમ કહી શકાય.

આમ ડૉ. પટ્ટાભી આજીવિકાને અથે ધધો કરતાં પણ વિધવિધ રાષ્ટ્રીય પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા દેશમેવક તરીકેનું પોતાનું ધડતર આપમેળે કરી રહ્યા હતા. ૧૯૪૬ થી તેમણે દેશસેવાની સેવેથી ભાવના ઈસ વરસના ગાળા દરમ્યાન વધુ પુષ્ટ થતી ગઈ હતી અને હવે તે તેમના જીવનના ધ્યેયમાં પરિણમી હતી. આથી ૧૯૧૬ની સાલમાં ડૉ. પટ્ટાભીએ પોતાના જીવનમાં એક મહત્વનો અને અતિ ગંભીર નિર્ણય કર્યો - દાકતરીનો ધધો તેમણે હમેશને માટે છોડી દીધો અને સંપૂર્ણપણે દેશસેવાના કાર્યમાં જ પથાગ્યુ. એ જ સાલમાં તે કોંગ્રેસની મહાસમિતિના સભ્ય પણ બન્યા અને આજ સુધી રહ્યા છે.

૧૯૨૦ની સાલમાં તે ગાંધીજીના સમાગમમાં આંખા, ત્યારથી તેમણે તેમની વિચાર-સરણી અને કાર્યપદ્ધતિ અપનાવી એ જ અસામાં તેમણે 'જન્મભૂમિ' નામનું એક અંગ્રેજી અઠવાડિક પત્ર શરૂ કર્યું, અને ૧૯૩૦માં તે જોલમાં ગયા ત્યાં સુધી ચલાવ્યું. એમ પત્ર દ્વારા તે એકધારી રીતે ગાંધીજીના વિચારો, સિદ્ધાંતો તથા કાર્યપદ્ધતિનો ત્રચાર અને સમર્થન કરતા હતા. ડૉ. પટ્ટાભી ગાંધીજીની વિચારસરણી તથા કાર્યપદ્ધતિના ભારે સમર્થક છે અને તેથી જ તે પોતાને 'વૈશ્ય કિલસૂદાના બ્રાહ્મણ ભાષ્યકાર' તરીકે ઓળખાવે છે. તેમણે 'ગાંધી અને ગાંધીવાદ' તથા 'ગાંધીજીનો સમાજવાદ' નામનાં બે પુસ્તકો પણ લખ્યાં છે અને તેમાં તેમણે ગાંધીજીના નિદાનો અને આદર્શોનું વિવેચન કર્યું છે. ૧૯૩૫ની સાલમાં કોંગ્રેસનો સુધર્મ મહોત્સવ ઊજાગયો - પ્રસંગે તેમણે કેટલેકના ઇતિહાસનું એક પુસ્તક પણ લખ્યું છે.

ગાંધીય ક્ષેત્રમાં પણ ડૉ. પટ્ટાભી ગાંધીજીની વિચારસરણી તથા કાર્યપદ્ધતિના ચુખ્ત અનુયાયી રહ્યા છે. હિંદના અઠવાડિક વર્ષ દરમ્યાન હિંદના રાજકારણમાં અનેક પનટા આંખા, પણ ડૉ. પટ્ટાભી હમેશાં ગાંધીજીના કાર્યક્રમને જ ચુસ્તપણે વળગી રહ્યા અને છે. ૧૯૨૨ના સાલમાં ગાંધીજી જોલમાં ગયા પછી અસહકારની ચળવળનાં વળતાર પાછી થયાં. પરિણામે કેંગ્રેસમાં બે પક્ષ પડ્યા. એક પક્ષ ગાંધીજીના અસહકારના કાર્યક્રમને સંપૂર્ણપણે વળગી રહેવાની દિમાયત કરતો હતો, બચારે બીજો પક્ષ એમાં ધારાસભાપ્રવેશ પૂરો અપવાદ કરવા ચાહતો હતો. પહેલો પક્ષ નાફેવાદી અને બીજો પક્ષ ફેવાદી અથવા સ્વગળ પક્ષ તરીકે ઓળખાતો હતો. ડૉ. પટ્ટાભી જેવા પ્રખર અભ્યામી અને છટાદાર વક્તાને ધારાસભાપ્રવેશનો કાર્યક્રમ આકર્ષે તો નવાઈ પામવા જેવું નહોતું. પણ ગાંધીજીના કાર્યક્રમ તથા તેમની કાર્ય-

પદ્ધતિ વિષે તેમને એવી અચળ શ્રદ્ધા હતી કે, તેમને એવું કશું પ્રયોજન ન થયું અને તે સુરત નાફેરવાદી જ રહ્યા એટલું જ નહિ, ૧૯૩૪ની સાલમાં કોંગ્રેસે ધારાસભામાં જઈને ત્યાં આગળ વ્યર્થ જીભાળેડી કરવા કળતા બહાર રહીને રાષ્ટ્રધડતરની વધારે નહર પ્રવૃત્તિઓમાં જ રમ્યા-પમ્યા રહેવાનું પસંદ કર્યું. વળી ૧૯૩૭ની સાલમાં કોંગ્રેસે પ્રાન્તોમાં પ્રધાનપદો સ્વીકારવાનો નિર્ણય કર્યો ત્યારે ડૉ. પદ્માભીને પ્રધાનપદ લેવાનું આમત્રણ મળ્યું હતું, પણ તે પાછું ઠેલીને તે પોતાની નાફેરવાદી નીતિને જ દૃઢતાપૂર્વક વળગી ગયા.

ડૉ. પદ્માભી ધુર ધર પડિત છે, સમર્થ વિચારક છે, છટાદાર વક્તા છે, અને ખીનું ધણું છે, પણ એ કે ત્યાં વિશેષે કરીને તે અઠગ દેશસેવક છે દેશસેવા તેમના જીવનનું ધ્યેય છે, બાકીનું બધું તેનો ઓપ છે, શણગાર છે.

આવા સુરત ગાંધીદાદી અને કસાયેલા રાષ્ટ્રસેવકને રાષ્ટ્રપતિ તરીકે મેળવવા આપણે ભાગ્યશાળી થયા છીએ એમનાં દોગવણી નીચે ગાંધીજીના રચનાત્મક કાર્યક્રમને આગળ ધપાવી દેશને પગભર કરવાના કાર્યમાં આપણે સૌ યથાશક્તિ ફાજો આપીએ

—મણિભાઈ દેસાઈ

રાષ્ટ્રવ્યૂહનું ઘૂંત

આજકાલ વર્ષોથી રાષ્ટ્રવ્યૂહના તૂતમાં લોકો લાનચથી ફસાઈ હજારો નહિ તો સેકેડો રૂપિયા ખરમાદ કરી ગયા છે તે સામે લાલ બત્તી ધરવાની ખાસ અગત્ય છે

એવી દરીશાષ-મર્યાદાઓ તે પોતાનો ધધો લઈ એકેલી હોવાથી, ધણી જ જોરદાર વ્યાપારી કુનેલ શુદ્ધિ કરી કરીને, લોકોને આ જગમાં ફમેલા જ ગાખવા માટે નિત નવા નુકખા યાને વિવિધ ફોગટિયા પ્રતોમનો ફેકયે રાખે છે, અને તકદીર તથા પુરુષાર્થનો મમિશ્રિત લાનચના લકુબમાં ફસાવવા દરોડો તેમણી છૂટી શકતા નથી અને પોતાના નાણાં ને સમયનો અપવ્યય કર્યો જાય છે

રાષ્ટ્રવ્યૂહ સાહિત્યયર્થી તથા રાષ્ટ્રોની દલીને ઉપજ નલતો હોઈ, જ્ઞાન સાથે ગમ્મત તથા અર્થજાલ કરાવે છે તેવા વ્યર્થ પ્રયોજનોથી ભરી દરીયોની તથા આકર્ષણોની પરપરા ગ્રીભી કરી, હરીફોનાં ખિસ્સા, સમય અને મગજ કાનગી ખાધા સિવાય ખીજે કાંઈ લાભ કરાવતો નથી જલહુ, રાષ્ટ્રવ્યૂહનો ઉકેલ અને અંગત નિર્ણય ઉપર જ નલતો હોઈ, તેમ જ મોટા ભાગની ક્રિયા ચવીગ્યના મદિધવાવશ્યમાં હોવાથી તેમાં Standardized પ્રમાણિત દલીત અથવા નિશ્ચિત ઉકેલ હોઈ શકતા જ નહિ હોવાથી. આવી બેધારી તનવારમાં સસ્થાને નિર્ણય કબૂલ રાખવો પડતો હોવાથી, તે યોજના સ્વરૂપમાં જુગાર જ કે, એ સમજ નિવૃત્ત થવાની જરૂર છે મહાત્મા ગાંધીજીએ તે પેતાના સ્પષ્ટ આભેપ્રાય જાહેર કરેનો હતો જ કે રાષ્ટ્રવ્યૂહ એ નહર શુદ્ધ જુગાર છે

ખરું જોતાં અર્થલાભ તે સુધે ગ્ય પુરુષાર્થ સિવાય ખીજ કશામાં નથી એટલે સમય વ્યૂહમાં ગુમાવવો તેના કરતાં કોઈ પાટ-ટાઇમ ધધો-હજાર-ઉઘોત શીખવામાં વિશેષ લાભ

છે. અને જ્ઞાન ગમતના વધારે જાગ્ર માણે ધણા છે તેમ જ સમય માનવાના બીજા શ્રેષ્ઠતર સાધનો પણ ધણા છે નાહી આ માથે તો જામક છે

મજાનની બોગી ચૂધામણીમા અને ઇનામની ભુગી લાલચની લગ્નમાં ચોવીસે ઠવાક ગણતરી-જુદ રમ્યા ઠગુ અને પરિણામે એ પૈસાનો પણ લાભ નહિ પણ રૂપિયાનું નુકસાન જાય તેની લતનું જૂન મનમાં ભરાઈ રહેવાથી બી-તુ જે કાંઈ કરવાનો અવકાશ હોય તે પણ સમજો નથી તેથી આવી દરિદ્રાઈઓ ભવિષ્યની ઉન્નતિના પ્રયત્નોમા ફટકો જ લગાવે છે.

જેવા મૂર્ખા દરોહો પણ જોયા છે કે પ્રવેશપત્રો ભરતી વખતે કક્ષાના ૩૩ અક્ષરમાંથી અર્ધદીન અમે તે અક્ષર માત્ર જ ભરતા હોય છે વળી વધારે પ્રવેશપત્રોના ઇનામનો લાલચમાં એકનું એક પ્રવેશપત્ર ૧૦૦, ૨૦૦ કે પાંચસો વાર ફક્ત સખ્યા ગણાવવા પૂરતા જ ભરતા જોયા સાંભળ્યા છે વધારેમાં વધારે નવોસ કે ચોસક પ્રવેશપત્રો ભરતા, તેની કોપીઓ લખતા અને કચેરો કરતા મજાન પાટી જાય કે ગુચાઈ ઠંડાળી જાય, તો પછી દબાર દબાર પ્રવેશપત્રો ભરવા 'અથવા સપૂર્ણ' 'પરમુદેશન' એ તો મનુષ્યભુદિની બદારની વાત છે દરેક દરેક પોતાની કાયરીમા ચળવળનું ખાતું બોલી જમા ઉધાગ વખતે તો માનૂમ પડશે કે ૧૦૦૦ માં ૬૬૬ ટકા નુકસાન જ છે.

એટલે નફા-નુકસાનનું સંવેદ્ય નેતાં નુકસાન વધારે છે, એ દેખીતો સર્વમાન્ય અનુભવ છે તદુપરાંત તેમાં ત્રીસે મુંજબની બનાવો તથા શકાઓનો સંભવ હોય

- ૧ ઇનામોનો વહે ચણીમાં-પ્રથામાં-વ્યવસ્થામાં એકતરફી વિશ્વાસ હોવો. જોઈએ નહિ
- ૨ ઉકેલ-કવર બદલો નાખી શકાય છે અથવા ચાર પાંચ ઉકેલ કવર પણ રૂબી શકાય છે
- ૩ વિશ્વાસ-લાલચ વધાવવા માટે દેખાડ પૂરતા બોટાં નામો-ઇનામો પણ ઇપાવી શકાય છે, આપવા લેવાનું કાંઈ ન પણ હોય

૪ મોટું ઇનામ એકાદી અનુગળી વ્યક્તિને લાગે તો તેવી જ ગી ગકમ તેના લગ્નમા-જની અટકાવવા બીજા ચાગ પાલ બનાવટી ઇનામ લાગેલાં ઉર્મા કરવામાં પણ આવે

૫ ઇનામ લાગેલાં કવરો પણ મળ્યા નથી તેવું કહેતાં પણ શો વધિ આવવનો કનો ?

૬. જુદ તારીખ પછીનો ઉકેલ નિર્જીવ તેથી પણ કંઈક છે કારણ કે પ્રવેશપત્રોની તારવણી મા. બોલામાં બોલા બરા આવે તેવી રીતનો ઉકેલ થોડો શકવાની શક્યતા તેમાં છે

૭ દરોહોનો અમુક વર્ષે વર્ષે બે વર્ષે ઠંડાળી નિવૃત્ત પગકમુખ કનો જાય અને બીજા જાગ્રથી નવા દરોહોનો જથ્થો ઉમરાતો જાય એટલે એ કાંઈ કોઈ પણ સરવાળી સદરતા ભોલ-પ્રિથાતા કે ટકાઉપણું માનવાનું કારણ ન દોષ સો

આ બધું વિચારો રાજ-ગદાશોની માથાવી જાગમાંથી અધિપતિ રહેતું એ જ દરેક મારે શ્રેયસ્ક છે કેમકે સગરે પણ આવી જાનતા છદ્મરગ્નિ સગા ઉપર ઉપગથી જ ગમ અને દિલ સરકાવો આગર કરતા જુલમને પ્રભુદેવમાં મીઠા ઝેર સમાન ગળી જાય જ કગવી ન જોઈએ !

સરકારી અંકુશ જોઇએ છે,

જોઇએ છે ર જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે
લોકો દૂધમા જળ રહે છે,
ધીમા ચરખી પથ્થુ ભેજે છે,
શી ગતુ, તલતુ કહી વેચે છે-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે ?

*

લોકો પાણી બહુ ઢાળે છે,
ધર આગળ જળ તરભેજે છે,
પછી દાકતરના ધર ખેળે છે-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે !

*

લોકો કસરત ર્યા વિથુ ખાય છે.
તેથી અંગો સૌને થાય છે,
તેથી પ્રગતિકા વણસાય છે-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે !

*

લોકો સિનેમા જો લાગે છે,
ને અખતુ નખખોદ વાગે છે
ને અધ ધરી સરવાળે ને-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે !

*

લોકો જમરખ બહુ ખાય છે,
સાથે પાણી ઢીચાય છે,
ને તાવ સળખમ ચાય છે-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે !

*

શિયાળે જગનો થાય છે !
તેમાં આઇસક્રીમ પથ્થુ પીરચાય છે,
ને લોકો હોસે ખાય છે-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે !

*

જેકુ બહુ ર ઉગાડે છે,
દુનિયાના ભાવ બગાડે છે !
પત્ર પર કુહાડો પાડે છે-
તે પર કંઈ અંકુશ જોઇએ છે,
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે !

*

હાથીને અંકુશના નેવો,
ધોડાને ચાણુકના નેવો,
બલોંગે પરાણીના નેવો-
સરકારી અંકુશ જોઇએ છે,
લોકોને અંકુશ જોઇએ છે !

*

આવતા માસની કાર્યદિશા

- ૧ મકાનવાળા તેમ જ મોટા ગ્રામ પુસ્તકાલયોએ ચોતાની સંસ્થાને લોકોપકારક મહત્વના નોંધાવવા બાબત હજી સુધી તજવીજ ન કરી હોય તો તે માટે પશ્ચ તજવીજ કરે
- ૨ જાન્યુઆરી માસ આખર પૂરી થતી ત્રિમાસીની હકીકત થાછકી હકીકત સાથે ઉમેરી તુર્ત મોકલશે
- ૩ તમારા પુસ્તકાલયમા પુસ્તકો વિષયવાર ગોઠવો. અને વિષયવાર નોંધવહી છેલ્લા દાખલ થયેલા પુસ્તક સુધી અદ્યતન બનાવો.

વડોદરા
તા ૬-૧-૪૬ }

ઉ. મો. પટેલ,
મહાકવીશ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અક ૧૧/૧૯૪૮-૪૯

વિષય:

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયના મકાનનો ભાગ ભાડે આપવા બાબત.

રાજ્યના મકાનવાળા સાર્વજનિક પુસ્તકાલયો પૈકી કેટલાંક પુસ્તકાલયોનો ફાળલ રહેલો ભાગ ભાડેથી આપવામાં આવે છે, પરંતુ પુસ્તકાલયનું મકાન એકલા પુસ્તકો રાખવા માટે નહિ પરંતુ તેના વાચનનો જનતા છટથી ઉપયોગ કરી શકે એટલા માટે છે અરુ જોતાં પુસ્તકો રાખવા તથા જુદા જુદા વાચકવર્ગને માટે છટવાળી જગા હોવી જોઈએ પુસ્તકાલયોનો ઉપયોગ ગ્રાનપ્રયાગ દ્વારા મંરકાર ફેલાવવાનો છે, એ વાત ખ્યાનમાં રાખવાની ખાસ જરૂર છે

પુસ્તકાલયનો ભાગ કેટલેક ઠેકણે ભાડે આપેલો હોય છે, પરંતુ ઘણે રચણે તેના બહુત પુસ્તકાલયની પ્રતિષ્ઠાને અખપ લગાડે એવા હોય છે સરકાર વિનાના વ્યસન અને તોફાનમા રાચનારા હલકા બહુતો ને જગા આપવાથી સરકારની શાંતિ અને પ્રતિષ્ઠા ઘટે. આવા પ્રસંગો ન અને તે સાક નીચેની બાબતો વક્ષમા રાખી દુકાનો ભાડે આપવી

(૧) દુકાન દાગ ગાંજો વ્હા વગેરે પોણા અગર ફરી ચીજોનું વેચાણ થક શકશે નહિ.

(૨) મકાનને નુકસાન થાય તેવી રીતે હોટલ ધોખી કે લુદાર જેવી દુકાનો કરી શકાશે નહિ

(૩) ભાડાચિકીમા નીચેની ખાસ શરત રાખવી “ સરકારી કોષપણ પ્રવૃત્તિ વિકસાવવા માટે મકાનની જગ પડશે ત્યારે વિના તકરારે ખાલી કરી આપીશુ ”

વડોદરા,
તા ૨૮-૧૨-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
મહાકવીશ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતુ

સાંવનિજ પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના અ.ક. ૧૨ / ૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

જૂથ મહળમાં જતી ટપાલની વહેંચણી બાંધત

સાર્વજનિક પુસ્તકાલયોની ટપાલ જૂથ મહળા દ્વારા મોકલાય છે. પરંતુ જૂથના મુખ્ય સ્થળેથી તે ટપાલ જે તે પુસ્તકાલય તરફ વેળાસર ન પહોંચતી હોવાથી ખાતામાં ધણી ઉવગણો-ઓ આવે છે. ટપાલખર્ચ ઈચે અને વખતસર કાગળથી જેને તેને ટપાલ પહોંચે એટલા સાઝ જૂથ મહળની યોજના છે, પરંતુ જૂથ મહળના મંત્રી ભાઈઓ જે એ બાબત તરફ દુર્લક્ષ ગણે તો પુસ્તકાલયના કામનું તત્ત્વ વધારે બગડવા સંભવ છે. ખાતા તરફ આ બાબત ધણી ફગિયાદો આવવાથી અમારે આ સૂચનાથી દરક જૂથના મંત્રી ભાઈઓને વિનંતિ કરવાની કે તેમના તરફ ખીજ પુસ્તકાલયોની મોકલાયેલી ટપાલ તેમણે જરૂરી ગણીને જ વેળાસર મોકલવા કાગળ-પાખી જેમએ સાર્વજનિક પુસ્તકાલયની ટપાલ એટલે નહીં એમ માનવું એ જૂલ છે. આવી જૂલથી પુસ્તકાલયો તેમ જ ખાતાને કેટલુંક નુકસાન સહન કરવું પડે છે. માટે આમ દેથી તેમ ન થાય એવી તકેદારી રખવા તમામ જૂથ પુસ્તકાલયના મંત્રીઓને જણાવવામાં આવે છે.

જૂથ પુ. મ. દ્વારા પુસ્તકાલયોને મદદ કરવો હેતુ છે. મોટા ભાગના જૂથ પુસ્તકાલયોને સરકારમદદ વિશેષ મળે છે. માટે તેમનાથી આ કામ માટે આનાકાની થઈ શકશે નહિ. આશા છે કે મૌ કાર્ય પોતાની ફાજ સમજી અદા કરશે અને કપકાને પાત્ર નહિ અને

વડોદરા,
તા. ૨૮-૧૨-૪૮ }

ઉ. મો. પટેલ
મદદનીશ વ્યવસ્થાપક

પુસ્તકાલય ખાતુ

સાર્વજનિક પુસ્તકાલય શાખા

સૂચના નં. ૧૩/૪૮-૪૯

વિષય

પુસ્તકાલય પ્રચારકની નિમણૂક બાબતે

રા. રા. છીતાભાઈ નડોલભાઈ પટેલને તા. ૧લી જાન્યુઆરી ૧૯૪૯ થી મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંતના પુ. પ્રચારકની ખાલી જગ્યાએ નીમવામાં આવ્યા છે. તેમને મહેસાણા-અમરેલી પ્રાંતોના પુસ્તકાલયો તપાસવાની તથા મુખ્યવરચિત કરવાની કામગીરી સોંપાઈ છે. તે આશા રાખવામાં આવે છે કે, સ્થાનિક પુસ્તકાલય વ વર્ધિતાલય મંથરાઓના લાગતા વળગતા કાર્ય-કર્તાઓ તેમને તે કાર્યમાં જરૂર જેમી સર્વ પ્રકારની સગવડ અને અનુકૂળતા પૂરી પાડશે એવી આશા છે. તા. ૧-૧-૪૯

ઉ. મો. પટેલ

વ્યવસ્થાપક,

જાહેરાત અ ક ૫/ ૧૯૪૮-૪૯

વિષય :

પુસ્તકો તથા સામયિકોની ભલામણ કરવા બાબત

જ્યાં નાણાની સવક હોય ત્યાં નીચેના પુસ્તકો તથા સામયિકો પુસ્તકાલયમાં વસાવના પુસ્તકાલયોના મંત્રીઓને અમારી ભલામણ છે

પુસ્તક વા સામયિકનું નામ	પ્રકાશક	કિંમત
૧ ગાંધી સાહિત્ય સૂચિ	નવજીવન કાર્યાલય-અમદાવાદ	૩-૪-૦
૨ મહાદેવભાગીની ડાયરા મા ૧	"	૫-૦-૦
૩ દિલ્હી-ઢાપરી	"	૩-૮-૦
૪ ચાની કન્યાસે	"	૧-૦-૦
૫ શોકશાહી	શુભગત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ	૨-૦-૦
૬ શિક્ષણ અને સંસ્કૃતિ	" "	૧-૪-૦
૭ મહાપ્રવાણ	કાશી વિદ્યાપીઠ, કાશી	૫-૦-૦
૮ મહાત્માજીની શ્રદ્ધાંજલિવા	"	૧-૮-૦
૯ રમણદશન	"	૪-૧૨ ૦
૧૦ ગાંધીસાહિત્ય	કમલ પ્રકાશન મંદિર-કોચરન અમદાવાદ	૨-૦-૦
૧૧ મા-દિકરો	"	૨-૦-૦
૧૨ મૃગગજ	"	૨-૦-૦
૧૩ હિનોપદેશની બાલવાતો	"	૨-૪-૦
૧૪ ગલગલિયા	"	૨-૧-૦
૧૫ વર્તમાન (દૈનિક)	અમલુલાલ જાની (ત ત્રી) અમદાવાદ	૩૭-૦-૦
૧૬ આગે કામ (સાપ્તાહિક)	હર્ષદ, પરીખ (ત ત્રી) સરસ્વતી બપન-પેટલાદ	૬-૦-૦
૧૭ યુગગતણને પમને પમને	એન એમ ત્રિપાઠી-પ્રિન્સેપ સ્ટ્રીટ, મુમ્બઈ-૨	૨-૮-૦
૧૮ ઔકારસ્વરૂપ બ્રહ્માંડ અથવા ઔકારસ્વરૂપ પરમાત્મા	ચંદુલલ કે દવે એવેની પો. ધીબોજ	૧ ૮-૦
૧૯ ખેડુત (સાપ્તાહિક)	પુરુષોત્તમ ર પટેલ (ત ત્રી) હાઇકોર્ટ વકીલ મહેસાણા (વાર્ષિક)	૬-૦-૦

ચડોદરા, ૧
૨૮-૧૨-૪૮

ઉ મો પટેલ
મહેસાણા વ્યવસ્થાપક

બાલવિનોદનું બાલસાહિત્ય

બાલકો માટે સર્વોત્તમ છે.

ભાષાભાર ચિત્રોવાળા, પાંચથી પંદર વર્ષના બાલકો માટેના નાચેનાં પુસ્તકો વિના કોઈ પણ પુસ્તકાલય અધુરું છે

“પુસ્તકાલયમાં વધુ વાચકો તો ગામનાં ઉછરતાં બાલકો અને જીવાનો હશે, તેમ જ પ્રૌઢશિક્ષણ પ્રવૃત્તિના પરિણામે નવાં વાંચતાં શીખેલાં પ્રૌઢો માટેનાં પુસ્તકોનો પણ તમારે વિચાર કરવાનો છે. આ બાબતમાં બાળકો અને પ્રૌઢો સરળતાથી વાંચી શકે એવી નાની સરળ ભાષામાં અને મોટા અક્ષરે જ્ઞાન આપે એવી પુસ્તિકાઓ પ્રગટ થઈ હોય તે લક્ષમાં લેતા જળે અને એમને માટેનાં પુસ્તકો વસાવવાનું રખે ચૂકતા.”

‘પુસ્તકાલય’ ના ત્રીનો જીલાઈ ૧૯૪૩ ના અકમોની આ સૂચના	
ધ્યાનમાં રાખો અને તમારા પુસ્તકાલયમાં બાલવિનોદના પ્રકાશનો વસાવો.	
બાલવિનોદનો બાબાસેટ [પાંચથી ૭ વર્ષના બાળકો માટે] બે થી પાંચ રૂગમાં છાપેલાં ૨૫૦ ચિત્રોવાળાં ૩ પુસ્તકો અક્ષરમાળા, શબ્દમાળા, ને અક્ષરોનું મનોહર બોક્સમાં	રૂ. ૧-૪-૦
બાલવિનોદ અથાવલિ [૭ થી માત્ર વર્ષના બાળકો માટે] બે રૂગમાં મોટા અક્ષરે છાપેલાં ૩૦૦ ચિત્રોવાળાં ૧૦ પુસ્તકો સંગીતશાસ્ત્રી, ચિત્રચેષ્ટા, ગ્રંથ દીપ્તિ ને અધેરી નગરી વગેરે સુદર બોક્સમાં	રૂ. ૪-૮-૦
બાલવિનોદમાલા [સાતથી દસ વર્ષના બાળકો માટે] ૧૦૦૦ ચિત્રો ને ૨૨૦૦ પાનના વાંચનવાળાં ૬૩ મનોહર પુસ્તકો ત્રણ સુદર બોક્સમાં	રૂ. ૧૭-૮-૦
મહેદાન કહાણીમાલા [દસથી તેર વર્ષના બાળકો માટે] પુષ્કળ ચિત્રોવાળાં અત્યંત રસિક ચાર મનોહર પુસ્તકો	રૂ. ૧૦-૮-૦
અશોક બાલપુસ્તકમાલા [દસથી પંદર વર્ષના બાળકો માટે] ૧૨૦૦ ચિત્રો ને ૪૫૦૦ પાનાના રસિક વાંચનવાળાં ૬૯ વિવિધ વિષયોનાં પુસ્તકો દશ સુદર બોક્સમાં	રૂ. ૩૫-૦-૦
સાહસિકથાવલિ [તેર વર્ષની ઉપરનાં બાળકો માટે] ૪૦૦ પાનના અત્યંત રસિક વાંચનવાળાં બાર પુસ્તકો, ત્રણ મનોહર બેક્સમાં	રૂ. ૧૫-૦-૦

બાલવિનોદ કાર્યાલય - ૧૪૯, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ. મુંબઈ-૨

તમારે:—

- બાળકોનું ઘડતર,
- બાળકોના મૂંઝવતા પ્રશ્નો,
- આરોગ્યની વાતો,
- આરોગ્યની પ્રશ્નોત્તરી,
- સત્ય ઘટનાઓ,
- સામાજિક ગૂંચોનો ઉકેલ,
- વ્યવહાર પ્રશ્નોની સમજ,
- ગામડાની આજની જરૂરીઆતના પ્રશ્નો—

○ વાર્તાઓ, પ્રેરક ગીતો,
અને ‘આપના ભવિષ્યનો ઉકેલ’
ન્યોત્તિપત્રની દૃષ્ટિએ જાણવું છે?
તો ફક્ત રૂ. ૫૫માં બાર માસ સુધી
ગુજરાતનું સર્વોપયોગી
સસ્તું માસિક

પ્રતિમા.....વસાવો.

તત્ત્વી કાન્તિલાલ હ. પરીખ.
[લવાજમ સાથે જ રૂ. બેથી સવાળેનું
સુદર લેટ પુસ્તક આપવામા આવે છે
લેટ પુસ્તકના રૂ. ૮ ખ ચાર આના જુદા
લવાજમ મોકલો—

જીવન સાહિત્ય મંદિર

૪૧૮, કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ ૨
ગાંધી રોડ, અમદાવાદ.

ગામડાનો કેઈ પણ લાયબ્રેરી
આ બે માસિક વિનાની
ન રહે.

૫૫ (બાવકન-૨૭ બારીનું
મુખપત્ર)

- બાળકોનું પોતાનું, બાળકોના વિકાસમા
સૌથી મોટા ફાળો આપતું માસિક
- સુદર વાર્તાઓ,
 - કુદતાં કુદતાં ગાવાંગમે તેવાં ગીતો
 - પ્રેરણા મળે તેવાં જીવનચરિત્રો
અને પ્રસંગો.
 - વાંચતાં રસ અને જ્ઞાન આપે
તેવા લેખો.
 - ખૂબ ચિત્રો અને ફોટાઓ.
લવાજમ ફક્ત રૂ. ત્રણ.

બાળકોનું સૌથી સસ્તું ને સર્વપ્રિય
માસિક.

આ પ્રકાશનો પુસ્તકાલયમાં છે કે નહિ તે જોઈ લેશો.

નવલકથાઓ

ઠાગોર અનુ. રમણલાલ સોની

૧ ગોરા ભાગ ૧	૪-૮-૦
૨ ગોરા ભાગ ૨	૫-૮-૦
૩ ચિરકુમાર સલા	૪-૦-૦

સોપાન કૃત

૪ ફૂટેલાં સુવર્ણ પાત્રો	૪-૮-૦
૫ વનવાસ	૪-૮-૦
૬ દે મી ઓગરટ	૪-૮-૦
૭ પ્રાયશ્ચિત્ત ભાગ ૧	૩-૮-૦
૮ પ્રાયશ્ચિત્ત ભાગ ૨	૩-૮-૦
૯ સ જીવની	૪-૦-૦

સુનીલાલ મહિયા

૧૦ બાજનો વારસદાર	૪-૪-૦
------------------	-------

રમણલાલ સોની અનુવાદિત

૧૧ વિદ્યાનખાણુ એચ જી વેલ્સ	૨-૧૨-૦
૧૨ મિનાક્ષી	૧-૧૨-૦
૧૩ રિસામણા	૨-૪-૦

અચ્યુતખાન ખલીલ

૧૪ માનવી	૨-૪-૦
----------	-------

પ્રો. ફડકે

૧૫ પ્રવાસી	૪-૦-૦
------------	-------

બ કિમ ખાણુ

૧૬ કૃષ્ણકાન્તનું વીન	૨-૪-૦
પ્રબોધ સન્યાસ અનુ. પ્રો. ચ દ્રકાંત મહેતા	
૧૭ પ્રિય બાધવી	૩-૦-૦

અનુ. લાલુબહેન મહેતા

૧૮ પાણીના સાથીઆ	૨-૮-૦
-----------------	-------

પ્રહલાદ બ્રહ્મભટ્ટ

૧૯ અધૂરા ફેરા	૨-૪-૦
---------------	-------

નવલિકાઓ

ઠાગોર કૃત અનુ. રમણલાલ સોની

૧ વરમાળા	૪-૦-૦
ગિરિબાળા	૪-૪-૦
૩ દારૂચક્રોત્ક	૩-૦-૦

સોપાન કૃત

૪ અ તરની વાતો	૮-૦-૦
૫ લગ્ન એક સમસ્યા	૨-૮-૦
૬ અખડ ન્યોત	૨-૮-૦
૭ વિદાય	૨-૮-૦
૮ છેલ્લો પ્રયોગ	૩-૦-૦

ઉમાશંકર જોષી

૯ અ તરવા	૨-૪-૦
૧૦ નિશિથ	૩-૦-૦
૧૧ પ્રાચીના	૨-૮-૦
૧૨ પારશ જ્ઞપ્ત	૩-૦-૦

પ્રો. ફડકે

૧૩ પ્રો. ફડકેની વાતો	૨-૪-૦
----------------------	-------

પ્રશાંત

૧૪ વળતાં પાણી	૩-૪-૦
---------------	-------

કરસનદાસ માણેક

૧૫ માલિની	૨-૮-૦
-----------	-------

કાન્તિલાલ પરીખ

૧૬ માટીના ચૂલા	૧-૧૨-૦
----------------	--------

* દરેકનું ટપાલ ખર્ચ જુદું

જીવન સાહિત્ય મંદિર

કાલબાદેવી રોડ, સુબર્ધ ૨.

ગાંધી રોડ, અમદાવાદ.

દરેક ઘરમાં હોવાં જ જોઈએ.

શ્રી દક્ષિણામૂર્તિ પ્રકાશન મદિરનાં

બાલસાહિત્યનાં તેમ જ બીજાં પુસ્તકો.

બાલ સાહિત્ય માળા	૧ થી ૮૦ ના સેટના	૨૦-૧-૦
બાલ સાહિત્ય ગુચ્છ	૧ થી ૨૫ ના સેટના	૭-૮-૦
બાલ સાહિત્ય વાર્ટિકા	૩૨ નો સેટ દરેક પુસ્તકના	૧-૦-૦
દારઝન ભાગ ૧ થી ૧૦	દરેક પુસ્તકના	૦-૧૨-૦
બાળવાર્તા ભાગ ૧ થી ૫	શ્રી ગિજુભાઈ ,	૧-૦-૦
કિશોર કથાઓ ભાગ ૧-૨	" "	૧-૦-૦
રખડુ ટોળી ખંડ ૧-૨	" "	૦-૧૨-૦
ધર્માત્માઓના ચરિતો	" "	૧-૮-૦
ઈસપના પાત્રો • ગદ્યેકા	" "	૦-૮-૦
બાળલોકગીત સંગ્રહ ભાગ ૧-૨	" "	૦-૬-૦
શાત ષજોમા	" "	૦-૮-૦
મહાભારતના પાત્રો-ભાગ ૧ થી ૧૩	શ્રી નાનાભાઈ સેટ ૧ના	૧-૮-૦
રામાયણના પાત્રો ભાગ ૧ થી ૬	" "	૬-૧૨-૦
હિંદુધર્મની આખ્યાયિકાઓ ખંડ ૧-૨	" દરેકના	૧-૮-૦
શ્રીમદ્ લોકભાગવત	"	૫-૮-૦
ભાગવતકથાઓ	"	૧-૮-૦
બાલ રામાયણ	શ્રી મોઘીજેન	૧-૮-૦
ભગવાન છુદ્ધ	શ્રી ગિજુભાઈ	૦-૬-૦
શેકેના પરાક્રમે	શ્રી રમેશ ગોતમ	૦-૫-૦
રંગરેખા	ચિત્રકાર શ્રી. સોમાલાલ શાહ	૩-૦-૦

• મળવાનું મુખ્ય સ્થળ

આર. આર. શેઠની કંપની

બુકસેલર્સ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, કેશવપાગ, : મુંબઈ ૨

સાક્ષર શ્રી. રમણુલાલ દેસાઈ કૃત નવાં પુસ્તકો

ઝંઝાવાત-ખીજ વિશ્વયુદ્ધ સમયની નવીન નવચક્ષ્યા ૫-૦-૦

શુભાખ અને કટક ૫-૦-૦

ભિમિ અને વિચાર ૪-૦-૦

તેજચિત્રી ૪-૦-૦

અપ્સરા ભા ૧-૨-૩ સેટના ૧૨-૮-૦

પહાડના પુષ્પો ૨-૮-૦

સાક્ષર શ્રી. વિ. સ. ખાંડેકર કૃત નવાં પુસ્તકો

કૌચવધ (ખીજ આવૃત્તિ) ૫-૮-૦

ઉલ્કા ૪-૮-૦

મુલલા ૪-૮-૦

દાઝેલા હૈયા ૪-૮-૦

સૂના મંદિર ૪-૮-૦

દેવડાના કાટા ૩-૦-૦

અમારાં છેલ્લાં પ્રકાશનો

પનઘટ (કાવ્યસ ગ્રંથ) સ્નેહરશ્મિ ૩-૦-૦

માડીજાયો ભા ૧ લો ગો રા અમીન ૨-૮-૦

ગૂંતુ અને નલુ ભા ૨ લે ગો રા અમીન ૨-૮-૦

ત્રિવિધ તાપ ભા ૩લે ગો રા અમીન ૨-૮-૦

દિનરાત સ્વપ્નસ્થ ૪-૦-૦

જીવનસ્વપ્ન સુધીર ૪-૮-૦

ગોરા ભા ૧ ટાગોર ૪-૮-૦

ગોરા ભા ૨ ટાગોર ૪-૮-૦

માર્ગ આજપણ ટાગોર ૧-૮-૦

માનવીની લવાઈ પત્રાલાલ પટેલ ૫-૦-૦

સાગરકથાઓ કુમરશી મ પટ ૪-૦-૦

નવોદા ચિત્રુલાઈ પટવા ૩-૮-૦

— મળવાનું મુખ્ય સ્થળ —

આર. આર. શેઠની કંપની

બુક્સેલર્સ પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, દેશવખાગ મુબઈ - ૨

લા ય ઐ શી ના શણુ ગા ર

શ્રીશક્તિ ગ્રંથમાળા

(દરેકનું પોસ્ટેજ અલગ સમજવું)

સટ ૧ લેા

વધ્યા	૦૮	ભરત ગુચ્છ	૧૧	હિદ સ્વરાજ	૦૧૧
કકી	૦૧૦	ચોયાસીનું ચક્ષર	૦૮	નારીલિપક	૦૮
કાયદામાં જીનું સ્થાન	૦૧૦	આખો સટ ૩	૧૪	માસિક ધર્મ	૦૮
અર્ધાંગના	૦૮	સટ ૪ થી	૦	નવા સાધિયા	૦૮
ગૃહવ્યવસ્થાની વાતો	૦૧	રજિયા બેગમ	૦	વીગ તારા (બે ભાગ)	૩૮
આવણા	૦૮	ગૃહવિવેક અને બીજી વાતો	૦૧	ગોગ્ધાન ગીતો	૦૮
બલિદાન	૦૮	સખીના પત્રો	૦૧	આખો સટ ૩	૬
ભવાટવી	૦૮	સ્ટવનુ શાસ્ત્ર	૦૧	સટ ૭ મો	
નવી મા	૦૮	સ્ત્રીહૃદય	૦૧	મેડમ ઉમીડા	૧૮
જાનાના પત્રો	૦૧	માતૃપ્રેમ અને બીજી વાતો	૦૮	સામાજિક વાતો ભા ૨	૦૧
આખો સટ ૩	૪૮	પારસી લખગીતો અને	૦૧	ગુણિયલ ગૃહિણી	૦૮
સટ ૨ જે		ગંગા	૦૧	સ્ત્રીવાત વ્ય	૦૮
પતિની પસંદગી	૦૮	લોહીની પ્રમારત	૪	દક્ષિણી રાધણકળા	૦૧
લીલીની આત્મકથા	૦૧	વહેમી પતિ	૦૧	સતી જસમા	૦૧
દોષ	૦૮	આરોગ્ય અને મુખ	૦૧	સંસારદર્શન	૦૧
પારસી વાનીઓ	૦૧	આખો સટ ૩	૦૧	ભૂમિભાતાન્ધ્યાન દમક	૨
વિધવા	૦૮	સટ ૫ મો	૦૧	બાળવિધવા	૦૮
કોને પગલું ?	૨	સામાજિક વાતો	૦૮	સાચા સહોદર	૨
મુધડતા અને મુન્ડતા	૦૧	મુજી વાતો	૦૮	આખો સટ ૩	૭
હાસ્યપુવારો	૦૧	ભત્રી ભાભી	૦૮	સટ મો	
મૃતના ભડકા	૨	પતિ પ્રભુ છે	૦૮	ચેપડા અથવા	
વિપર્યય	૨	મદદગી અને માવજત	૦૮	એક પગ બીજી	૦૧
આખો સટ ૩	૦૧	વાતનું વતેસર	૦૮	સુકન્યા	૦૮
સટ ૩ જે	૦૧	ધરણીનો શોખ	૦૮	વીગંગના નીલાદેવી	૦
હાસ્યકથા	૨	પાગમી મતીઓ	૦૧	ગસનન્દિની	૦૧
દેવી મોધરાણી	૨	એકાદશી	૧૦	પ્રતિભાનો સ્વપ્ન વર	૧૧
વીર રોજા	૧	રાણદેવી	૧૦	વિમાની ગીતાગાથ	૦૮
હાસ્યકથા	૨	આખો સટ ૩	૪	ગ્રાંમીની રાણી	૦
"જગ મ્હા મૂકને"	૧	સટ ૬ થી	૦	હાસ્યાકૃત	૦
પેશાવગથી મોસ્કો	૨	શિવાજીની બા	૦	હાસ્યાકૃત	૦
જીવનપલટો	૦૮	આમુની શિખામણ	૦૮	પુત્રીપ્રેમ	૦૮
મુખી ધર	૦૧	કાયદાનું અગ્નિ	૦૮	આખો સટ ૩.	૫

મુખીપત્ર
મંગાવો

૮૦ પુસ્તકોનો સટ ૩ ૫૭ માં વમાવો

શ્રીશક્તિ કાર્યાલય, નવલ-ચોક, કેળાપીઠ, સુરત

લાયબ્રેરીમાં વસાવવા યોગ્ય નવાં ઉત્તમ પુસ્તકો

ગુણવતરાય આચાર્ય	સૌરીન્દ્ર બાબુ	ઔદ્યોગિક ત્રથો
વતનનો માદ (બી. આ.) ૪)	શ્રીમતિ રાય	૩) કુગરશી ધરમશી સ પટ
અદ્વાયેત્રી ૨)	સાહસિકા	૩૧) સ્વતંત્ર ભારત ૬)
ભગવો નેત્રો (બી. આ.) ૩)	પાષાણુ	૩૧) આપણુ ધર ૫)
ભસ્માગના ૩૧)	અસ્તીકાર	૪) વેપાર અને વાણિજ્ય ૪૧
વિરાટનો અખેલો ૩૧)	મુક્તપત્રી (બી. આ.) ૩૧)	બાળકોનું હિન્દુસ્તાન ૨)
કોણુ ગુન્હેગાર ૨)	નારી	૩) શ. ઉદ્યોગો ૨૧)
કોરી કિતાબ ૨૧)	નિરૂપમા	૩) સુ વાદ ને ઇશ્વર ૩
નિવેદિતા ૫)	ગૃહસ્થાગ (બી. આ.) ૩)	સ્વાધીનતાના પથ ૧)
નર અને નારાયણ ૪૧)	લાલ માટીનો રસ્તો	૩૧) સ ના સર્જન પછી ૨૧)
પૂર્વજોના પાપે (બી. આ.) ૩૧)	મમતા (શરદ્દુબાબુ) ૩)	પુલક બચાવનામુ
તરંગ ૩૧)	મોહનલાલ યુગ ધામી	(ગાધીજી) ૨૧)
મુખવતા પ્રશ્નો ૩૧)	રૂપકોશ ૧-૨ (બી. આ.) ૫૧)	એ પર ઓધાર ૨૧)
ઐતિહાસિક નેવસ- ૩૧)	કાતિની જાલરી ૩)	નવલકથાઓ
અધ્યાત્મિક પુસ્તકો ૩૧)	વિજેતા ૨)	નયના ૩)
સેનાપતિ ૪૧)	બહાદુર બેટો ૨)	ઉરજાહ ૨૧)
જામતમાચી (૧) ૪૧)	મધુરજની ૨૧)	અદૃશ્ય માનવી (બી. આ.) ૩૧)
જામતમાચી (૨) છપાય છે)	દેવશકર મહેતા ૩૧)	રૂપરાણી ૪૧)
‘ઓલિયા બેશી’નાં ૩૧)	પેપા અને લીંબોળી ૩૧)	પદ્મિની ૨૧)
[હાસ્યરસિક પુસ્તકો] ૩૧)	ગામને ગાયે ૩૧)	વેદક જગતની વિધ વિધ
હસહસાટ ૩૧)	મહાર ૨૧)	વાતો ડૉ. પ્રાણજીવન મહેતા ૩)
આન દના ઓધ ૪)	ટોસ્ટોય	નવલકથાઓ
ગાડોનો ગવારો ૪)	કથાવલ્લિ (બી. આ.) ૩)	મિન્દુ ૧૧)
વ્યગ્નિનો ૩૧)	સી અને પુરુષ (બી. આ.) ૨૧)	નહિતા ૨૧)
મુખમલકાટ ૪)	મો. રૂડકે	નારી પૂજા ૨૧)
‘મસ્તફીર’ ૩૧)	ઇન્દ્રધનુ (છપાય છે)	ખાટીમીટી બાળવાતો ૧)
હાસ્ય મોતી ૩૧)	હૌલત ભા ૧-૨ ૬)	ગામધણી ૨૧)

નવયુગ પુસ્તક ભંડાર-રાજકોટ.

[પુસ્તકાલય સ. સ. મહાળ સિંગ-વડોદરા]

ગુજરાતી ભાષામાં સભાસાસ્ત્ર

લેખક . કાકા સાહેબ ન વી. ગાડગીલ.

(લોકપ્રિય દ્વિતી પ્રધાનમકગના વિષુત, ખાણ અને જાહેર અધિકાર ખાતાના પ્રધાન)

ભાષાતરકર્તા-અનંત ગોવિંદ ભાગવત.

બી એ. એલ એન બી. વજીન નડોદરા

પુસ્તકમાં સલાઓના કાયદાઓ આમાન્ય સમાચારી ઘાટ સભા સુધીના નિયમો અને ચાલી આવતી પરપરાનો રસિક ઇતિહાસ. તેને અંગેના પ્રબંધોની સમજુતી, પ્રમુખની, મહાના નિમંત્રકોની, પોલીમત્રની અને સલાચાલકોની સત્તાઓ, હક જવાબદારીઓ વગેરેની સવિસ્તર ચર્ચા કરવામાં આવી છે. સભાસ્થાન, મહાનિયત્રકો, વકતાઓ, પ્રમુખપદ, દરાવને ટેકો અગર સુધારાની રજુઆત, સભામાં ધાંધલ અંગે પ્રમુખ અને પોલીસનું વલણ, સભામોકુશી, સભા બરખાસ્ત કરવી, કોરમ, અસાધારણ સંભેગોમાં સલાનું નિયત્રણ-વગેરે અંગે આધારભૂત હકિકતો વિસ્તારપૂર્વક ચર્ચાવામાં આવી છે.

સામાજિક તથા રાજકીય સરચાઓને અને દેશના પ્રત્યેક નાગરિકને પોતાના હક્કો, કિનો અને જવાબદારીનું સંપૂર્ણ જ્ઞાન કરાવતું આ પુસ્તક જનતાને જરૂર ઉપયોગી અને રસદાયક યથં પડશે.

અભિપ્રાયો

ગણેશ વામુદેવ માવલકર-દિન્દી પાર્લામેન્ટના પ્રમુખ દિલ્હી-ગુજરાતી અને કાનુની રીતરિવાજો, ધારાઓ વિગેરેનું જ્ઞાન લોકધાણીના ગુરુમાં આવરવક છે. નિમ્નલેખી માટે લખાયેલ યથર્થ વિવેચન લાલિષ દોષ છે અને તેથી ભાષા પણ વિશિષ્ટ પ્રકારની દોષ છે. શ્રી કાકા સાહેબનો જ સમાન્ય જનો માટે લખાયેલો છે. વિષયનું પ્રતિષાદન દરરોજ સમજી શકે એવી સરળ સેવીમાં છે. રાજ બ રાજના અનુભવી ભરપૂર દોષો રાચનારને કારણે આવરતો નથી બ્યવહાર સૂચનાઓ અને માર્ગ દર્શન મળે છે.

અ અ સુધારક માણ દિવાન નડોદરા રાજ્ય-સ્વાતંત્ર્યપ્રાપ્તિ પછી સભાચાલન જ્ઞાન જનતાને વધારે આવરવક જનું છે. બી. ભાગવત વગેરે ઉપરાંત જ તો ગુજરાતીમાં ભાષાંતર કરી આવેલ પુસ્તકોની મીઠી વજીર પૂરી પાડી છે. અનુવાદ સુદર અને સરળ દોષ શ્રી સાગવતને ધન્યવાદ ધટે છે. આથી છે કે ગુજરાતી વાચકો આ પુસ્તકને વધારી હશે.

છે. ડ સુતરીઆ-નાયણ દિવાન નડોદરા રાજ્ય-સ્વાતંત્ર્ય જમાનામાં સભા, સમીતી, મીટીંગ કમીટી ધારાસભા પચાતો તમામના કામકાજમાં આ રાજ્યની જરૂર પડે છે. સારા અભ્યાસીઓને પણ આ પુસ્તકની પળી જરૂર પડે છે. નામદર આગળ પોતાના પુસ્તકમાં સભાને લગતા તમામ કામકાજનું વિવેચન બધું વિવેચન કયું છે અને તેનો આ ગુજરાતીમાં અનુવાદ છે. આ પુસ્તક દરેક અભ્યાસીએ વાંચવા જેવું છે.

રાજ્યમિત્ર આર એસ માને પાટીલ સી આઈ ઇ માણ દિવાન રાજકોટ -

હાલના જમાનામાં આજે અત્યંત ઉપયોગી અને માર્ગદર્શક દોષો ગુજરાતી વાચકો તેને વધારી હશે એમાં બીલકુલ સંદેહ નથી.

પાકુ પૂકું કિ રૂ ૯, ટપાલ ખર્ચ ૧૨ આના

પ્રકાશક - શ્રી ડકાનંત ચીમનલાલ વોરા. શુભેચ્છા એન્ડ પબ્લીશર્સ અમદાવાદ.

નવાં છલ્લાં બહાર પડેલાં પુસ્તકો

૧. વાગદત્તા

ભાગ ૧-૨

પ્રભાવતીદેવી કીમત રૂ. ૪-૧૨-૦

૨. પ્રિય મિલન

પ્રભાવતીદેવી

,, રૂ. ૨-૮-૦

૩. જનાર્દન જાસુસનાં જખ્ખર સાહસો

,, રૂ. ૨-૦-૦

૪. હિંદી રાષ્ટ્રીય કુમારગુપ્ત

,, રૂ. ૨-૦-૦

૫. દૂલરોયા

અનુવાદક મહુલાલ સોની

કીમત રૂ. ૩ ૦-૦

૬. હિંદી રાષ્ટ્રીય મહાસભા

આચાર્ય દિપક્ષાની , રૂ. ૧-૮-૦

૭. દાદાનું ડહાપણ

કીમત રૂ. ૨-૦-૦

૮. અક્કલ અજમાવો

,, રૂ. ૨-૧૨-૦

૯. પહેલું પારણું

ભાગ ૧-૨

,, રૂ. ૬-૧૨-૦

૧૦. સસ્કારલક્ષ્મી

ભાગ ૧-૨

,, રૂ. ૬-૧૨-૦

૧૧. હુન્નરઉદ્યોગ ને બ્યાપાર

ભાગ ૧-૨

,, રૂ. ૧૦-૦-૦

૧૨. વિજયાલક્ષ્મી પદિત

રૂ. ૨-૮-૦

૧૩. પ્રભુનું ધન

મેરી કોરાલીની સળગ નવલકથા

અનુવાદક શ્રી ચંદ્રશંકર શુક્લ

કીમત રૂ. ૩-૦-૦

એન. એમ. ઠક્કરની કું.

બુકસેલર્સ એન્ડ પાબ્લિશર્સ,

૧૮૦, પ્રિન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ ૨.

“મને વાંચવાનો શોખ નથી !”

આવું કહેનારા પણ ઘણા ભાઈઓ અને બહેનો ગુજરાતના ગામડાઓમાં નજરે પડે છે તેવા ભાઈઓ અને બહેનોને નીચેનું કોઈ પણ પુસ્તક વાંચવા માંડી, એ પ્રકરણ પછી તેને પડતું મૂકી દેવા વિશે અમારો પડકાર છે. ‘શોખ નથી’ ની વાત ભૂલી જ જવી પડશે. વાંચવાનો શોખ નહિ, લગતો આપોઆપ ઉત્પન્ન થશે, એવો અમારો દાવો છે

શ્રી. ચૂનીલાલ વર્ધમાન શાહ કૃત

જ્યોત અને જવાળા	શ. ૭૭	રાજહત્યા	શ. ૪
ભસ્મરેખા	શ. ૩૭	નીલકંઠનું બાણ	શ. ૩૭
તપોવન	શ. ૩૭	પ્રણય અને પરિણય	શ. ૪૭
કમળિણી રાજેશ્વર	શ. ૪૭	એકલવીર	શ. ૩૭
હૈયાની વાટ	શ. ૪૭	વિપચક	શ. ૪૭

શ્રી. ચંદ્રનારાયણ શર્મા કૃત

પરાધીન	શ. ૩૭	જંજળ	શ. ૪૭
--------	-------	------	-------

અવાંચન રોગનું સર્વોત્તમ ઔષધ

ઈન્દ્રજીત શ. ૩	શકારિ શ. ૨૭	સેતુબંધ શ. ૨૭
----------------	-------------	---------------

અસાધ્ય અણુતા રોગીઓ માટે

બકેર પટેલના ૨૪ ભાગ શ. ૧૩ પાકાં પૂકાં શ. ૧૫)

એકજ અમાણપત્ર

ગુજરાતની એક સાક્ષરપત્ની જણાવે છે મારી દીકરી ‘રમા’ ને વાંચવાનો નિષ્ક્રમ શોખ ન હતો હું પણ હું પણ કંઈ વાંચેજ નહિ. પછી બકેર પટેલ દ્વારા મોકલેલ તેને વાંચવાનો શોખ આગાહ લાગ્યો !

ગાંડી વ. સાહિત્ય મંદિર

અનંતવાડીને નાકે
મુસેવર, મુંબઈ નં. ૨

હવાઈયો ચક્રો
મુરત